

วารสารวิจัย ราชภัฏกรุงเก่า

สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ARU Research Journal Humanities and Social Sciences

ISSN : 2985-0606 (Online)

ปีที่ 11 ฉบับที่ 3 กันยายน - ธันวาคม 2567
Vol. 11 No. 3 September - December 2024

วารสารวิจัยราชภัฏกรุงเทพฯ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
ARU Research Journal Humanities and Social Sciences
ปีที่ 11 ฉบับที่ 3 ประจำเดือนกันยายน – ธันวาคม 2567
ISSN : 2985-0606 (Online)

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเผยแพร่บทความวิจัย และบทความวิชาการ ในสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ โดยครอบคลุมด้านบริหารธุรกิจ ด้านการศึกษา ด้านรัฐศาสตร์ ด้านนิติศาสตร์ ด้านวัฒนธรรม สังคม เศรษฐกิจ และประวัติศาสตร์
2. เพื่อเป็นสื่อกลางการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ใหม่ ในสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

นโยบายการจัดพิมพ์

วารสารเปิดรับบทความวิจัยแบบเต็มรูปแบบ (Research Article) และบทความวิชาการ (Academic Articles) จากภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย โดยบทความดังกล่าวจะต้องไม่เคยเผยแพร่ในวารสารอื่นใดมาก่อน และเป็นข้อคิดเห็นของผู้ส่งบทความเท่านั้น

เกณฑ์การพิจารณาบทความ

บทความจะผ่านการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิในสาขานั้น จำนวน 3 ท่าน ซึ่งกองบรรณาธิการอาจให้ผู้เขียนปรับปรุงให้เหมาะสมยิ่งขึ้น และทรงไว้ซึ่งสิทธิในการตัดสินใจตีพิมพ์ให้หรือไม่ก็ได้

คำแนะนำในการจัดเตรียมต้นฉบับ

การจัดรูปแบบบทความเพื่อตีพิมพ์ในวารสารวิจัยราชภัฏกรุงเทพฯ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ผู้เขียนบทความสามารถจัดรูปแบบบทความตามตัวอย่างที่แสดงใน Template ซึ่งทางวารสารได้ทำการตั้งค่าขนาดหน้ากระดาษ รูปแบบหน้าแรก รูปแบบและขนาดตัวอักษร คำอธิบายสำหรับการเขียนบทความ วิธีการเขียนเนื้อเรื่อง การเขียนอ้างอิง การเขียนสมการทางคณิตศาสตร์ การใส่ภาพและตาราง ผู้เขียนสามารถดาวน์โหลดเอกสารชุดนี้ได้จากเว็บไซต์ของวารสารหรือศึกษาจากภาคผนวกท้ายเล่มของวารสาร

ข้อมูลเผยแพร่ : <http://rdi.aru.ac.th/journal/>

กำหนดออกเผยแพร่ : ปีละ 3 ฉบับ

มกราคม – เมษายน

พฤษภาคม – สิงหาคม

กันยายน – ธันวาคม

การส่งต้นฉบับบทความ

ผู้เขียนต้องส่งต้นฉบับบทความโดยไม่ระบุชื่อ-ที่อยู่ผู้เขียนจำนวน 1 ชุด และระบุชื่อผู้เขียนจำนวน 1 ชุด โดยบทความวิจัยต้องมีความยาวไม่เกิน 8 หน้า กระดาษขนาด B5 และบทความวิชาการต้องมีความยาวไม่ต่ำกว่า 8 หน้ากระดาษ และไม่เกิน 15 หน้ากระดาษ B5 พร้อมทั้งกรอกแบบฟอร์มนำส่งบทความ โดยส่งผ่านระบบเว็บไซต์ของวารสารที่ <http://rdi.aru.ac.th/journal>

ขั้นตอนการดำเนินการของวารสาร

ที่ปรึกษา

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

บรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เลิศชาย สติยพันธ์วงศ์ ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา

กองบรรณาธิการผู้ทรงคุณวุฒิ

ศาสตราจารย์ ดร.คณิต เขียววิชัย
ศาสตราจารย์ ดร.จ่านงค์ อติวัฒนสิทธิ์
ศาสตราจารย์ ดร.สุนีย์ มัลลิกะมาลย์
ศาสตราจารย์ ดร.สุมาลี สังข์ศรี
ศาสตราจารย์ ดร. อารยะ ปรีชาเมตตา
รองศาสตราจารย์ ดร.กาสัก เต๊ะขันหมาก
รองศาสตราจารย์ ดร.จิราภา วิทยาภิรักษ์
รองศาสตราจารย์ ดร.วัลลภ รัฐนัตรานนท์

มหาวิทยาลัยศิลปากร
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีปทุม
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กมลวรรณ วรรณธำ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริประภา ดีประดิษฐ์
ดร.ภาวินีย์ ธนาอนวัช
ดร.จิราภรณ์ มีสง่า

ฝ่ายจัดการวารสาร

นางสาวภาณุ พูลศิริ
นางสาวบงกช สมหวัง
นางสาวพิมพ์ประภา พลรักษ์
นางวรรณิศา นัยชิต
นางสาวสุธีรา มูลดี
นางสาวสุจิตรา งามบุญปลอด
นางสาวอัจฉรา วงษ์หา
นายอวิรุทธ์ เจียมฮวดหลี่
นายณัฐพงษ์ สาระเมฆ

สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
เลขที่ 96 ตำบลประตู่ชัย อำเภอพระนครศรีอยุธยา
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13000
โทรศัพท์ 0-3532-2082 โทรสาร 0-3532-2082

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความ
วารสารวิจัยราชภัฏกรุงเทพฯ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
ปีที่ 11 ฉบับที่ 3 เดือน กันยายน – ธันวาคม 2567

รองศาสตราจารย์ พ.ต.อ.พิพากษ์ เกียรติกมลเลิศ	โรงเรียนนายร้อยตำรวจ
รองศาสตราจารย์ ดร.สนธิ ปิ่นสกุล	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
รองศาสตราจารย์ ดร.เมษา นวลศรี	มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
รองศาสตราจารย์ ดร.ภูฟ้า เสวกพันธ์	มหาวิทยาลัยนเรศวร
รองศาสตราจารย์ ดร.พงษ์เสฐียร เหลืองอลงกต	มหาวิทยาลัยบูรพา
รองศาสตราจารย์ ดร.ชิดชนก เชิงเขาว์	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
รองศาสตราจารย์ ดร. อภิรักษ์ พุกสวัสดิ์	มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ
รองศาสตราจารย์ ดร. ศศิวิมล มีอาพล	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ดร. ชัยยศ สัมฤทธิ์สกุล	มหาวิทยาลัยแม่โจ้
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุไร ไชยเสน	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อังคณา กุลนาคดล	มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อดิเทพ ณ พัทลุง	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุกัญญา พยุงสิน	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พันธพัฒน์ บุญมา	มหาวิทยาลัยพะเยา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรพจน์ ไชยนอก	มหาวิทยาลัยบูรพา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ผกามาศ จิราภักทร	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปิยะดา จุลวรรณ	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปิยวดี มากพา	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เบญจวรรณ ศรีมารุต	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นัฐพร โอภาสานนท์	มหาวิทยาลัยนเรศวร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีระชน พลโยธา	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนาวุฒิ วงศ์อนันต์	มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จุฑาภรณ์ มาสันเทียะ	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิระวัฒน์ ต้นสกุล	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความ
วารสารวิจัยราชภัฏกรุงเทพฯ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
ปีที่ 11 ฉบับที่ 3 เดือน กันยายน – ธันวาคม 2567

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กัญญรัตน์ หงส์วรรณท์	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กนกกรณ์ ศิริทิพย์	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สิริินทร์ ลัดดากลม บุญเชิดชู	มหาวิทยาลัยศิลปากร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. รัตนา สีดี้	มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. มรรยาท อัครจันทโชติ	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ณัฐธิดา จงรักษ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. กมลทิพย์ คำใจ	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ (พิเศษ) ดร.ชนาธิป ชินะนาวิน	ศาลฎีกา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ธนารักษ์ จันทระประสิทธิ์	สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณ ทหารลาดกระบัง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์เสาวณีย์ อารีจงเจริญ	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุชน วงค์แดง	มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ศิรดา พานิชอำนวย	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์เพ็ญนภา มณีอุต	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

บทบรรณาธิการ

ในรอบปีที่ผ่านมาวารสารวิจัยราชภัฏกรุงเทพฯ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ได้ดำเนินการทำงานอย่างต่อเนื่องเข้าสู่ปีที่ 11 โดยมีกำหนดออกเผยแพร่ปีละ 3 ฉบับ ฉบับที่ 1 มกราคม – เมษายน ฉบับที่ 2 พฤษภาคม – สิงหาคม ฉบับที่ 3 กันยายน – ธันวาคม บทความจะผ่านการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิในสาขานั้น จำนวน 3 ท่าน โดยเน้นคุณภาพของบทความ กระบวนการดำเนินงานตามมาตรฐานของระบบ Thaijo ประกอบด้วยเกณฑ์การออกเผยแพร่ตรงเวลา วารสารมีเลขมาตรฐานสากลประจำวารสาร (ISSN) ที่จดทะเบียนถูกต้อง มีเว็บไซต์ของวารสารที่มีข้อมูลครบถ้วน บทความมีรูปแบบการตีพิมพ์ที่ได้มาตรฐานวารสารมีเนื้อหาและรายละเอียดของ Publication Ethics วารสารมีการระบุงบค่าธรรมเนียมการตีพิมพ์ (Article Processing Charges) อย่างชัดเจนบนเว็บไซต์ของวารสาร ซึ่งข้อมูลการดำเนินงานทั้งหมดจะนำไปประเมินเพื่อประกันคุณภาพวารสารต่อไป

กองบรรณาธิการวารสารหวังเป็นอย่างยิ่งว่าวิจัยราชภัฏกรุงเทพฯ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ จะเป็นสื่อกลางในการเผยแพร่องค์ความรู้ใหม่ๆ จากผลงานวิจัยของนักวิจัย เป็นประโยชน์สำหรับผู้อ่านทุกท่าน เป็นแหล่งข้อมูลสำหรับการค้นคว้า อ้างอิง และขอขอบคุณผู้ส่งผลงานเข้ามาร่วมเผยแพร่ในวารสารวิจัยราชภัฏกรุงเทพฯ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ กองบรรณาธิการขอขอบคุณ นักวิจัย ผู้อ่านทุกท่านครับ พบกันใหม่ฉบับหน้า

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เลิศชาย สติยัตยพานวงศ์

บรรณาธิการ

สารบัญ

บทความวิจัย

การพัฒนาผ้าย้อมสีธรรมชาติจากเปลือกมะตาด กลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านปากอาจ อำเภอสามโคก
จังหวัดปทุมธานี

Development of Natural Dyed Fabrics From the Bark of Matad by Ban Pak-Art
Community Enterprise, Sam Khok District, Pathum Thani Province

ศิริขวัญ บุญธรรม

Sirikhwan Buntham.....1-14

การจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์เรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยใน
ศตวรรษที่ 21

Organizing Activities to Enhance Learning Experiences for Creative Thinking Skills
of Early Childhood Children in the 21st Century

ทิพย์อักษร พุทธสริน

Thipaugson Puttasarin.....15-27

การพัฒนาแบบวัดทักษะกีฬาการบัดดี้นักศึกษามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ

Development of Kabaddi Skill Test For Students at Thailand National Sports
University

รังสิมาภรณ์ หนูน้อย และเจนวิทย์ ดิษขนาน

Rungsimaporn Noonoi and Janwit Diskanan.....28-36

รูปแบบการจัดการกีฬามวยปล้ำเพื่อความเป็นเลิศในมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติวิทยาเขตเชียงใหม่
Model of Wrestling Management for Excellence in Thailand National Sports University,
Chiang Mai Campus

พิชชาพร ปัญญาคำ โชคชัย ปัญญาคำ เปรม วาทบัตติกุล และลักษณาพร วาทบัตติกุล

Pitchaphon Panyakham Chokchai Panyakham Prem Watabunditkul
and Luksanaporn Watabunditkul.....37-48

การศึกษาทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ในการป้องกันความรุนแรงในสถานศึกษาสำหรับครูที่ปรึกษา
A Study of Creative Problem-Solving Skills with Preventing Violence in School for
Advisory Teachers

อัฐณญา แพทย์ศาสตร์ เพ็ญนภา กุลนภาดล และประชา อินัง

Atchaya Patsat Pennapha Koolnaphadol and Pracha Inang.....49-60

สารบัญ (ต่อ)

บทความวิจัย

กลยุทธ์ทางการตลาดที่มีผลต่อการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงผิวผ่านมุมมองของผู้บริโภคเจเนอเรชันแซด
Marketing Strategy Affecting on Skincare Products Purchasing Decision in Generation Z
Customers

ณัฐฐิชา เรือนแก้ว ภัทรวดี เดชฟุ้ง นิลวรรณ อยู่รักดี และอรรธการ นาคำ
Natthathicha Rueankeao Patarawadee Dachfoong Nilawan Upakdee
and Athagran Nakham.....61-75

ความงาม ความหมาย และภาษาศิลปะของภาพวาดรูปสัตว์บนกระเบื้องเคลือบ

The Aesthetics, Meaning, and Artistic Language of Animal Porcelain Panel Paintings

เจียฉี เจียง และภรดี พันธุภากร
Jiaqi Jiang and Poradee Punthupakorn.....76-93

การสร้างแบรนด์ “คู่จิ้น” ในละครซีรีส์วาย

The Branding of Imaginary Couples in Boys' Love Series

อิทธิเทพ หลีนวรัตน์ พชนี เชยจรรยา และธิดิพัฒน์ เอี่ยมนิรันดร์
Ittithep Leenawat Patchanee Cheyjunya and Titipat Iamnirun..... 94-108

ศึกษาศิลปะสื่อผสมพหุสัมผัส โดยใช้วัสดุจากเศษผ้าเพื่อออกแบบพื้นที่สุขภิรมย์

A Study of Multisensory Mixed Media Art with Using Fabric Scraps to Create the
Sukpirom Space

ปิยนุช ไสยกิจ และบุญชู บุญลิขิตศิริ
Piyanoot Saiyakit and Bunchoo Bunlikhitsiri.....109-123

การศึกษาสภาพปัญหา อุปสรรคและแนวทางการพัฒนาการจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชน ในเขต
อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี

A Study of Problems, Obstacles, and Guidelines for Development of Accounting
Community Enterprise in Mueang Chanthaburi District, Chanthaburi Province

วิจิต เอียงอ่อน ฉวี สิงหาต กัลยรัตน์ เจียมโฆสิต วราภรณ์ ศรีบัณฑิต วชิรินทร์ อรรคศรีวร
ยุทธนา พรรคอนันต์ และอลิษา ประสมผล
Wichit Aiangoon Chawee Singhad Kannyarut Chaiamkosit Waraporn Sornbundid Watcharin
Akkasriworn Yuttana Pukanan and Alisa Prasompol.....124-139

สารบัญ (ต่อ)

บทความวิจัย

การประเมินความต้องการจำเป็นโดยสมบูรณ์เพื่อการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักศึกษา
มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ

A Completed Needs Assessment for Developing Student Ethical Leadership at
Thailand National Sports University

จุฑาทิพย์ สว่างสุวรรณ

Jutatip Suangsuwan.....140-156

การแสดงเป็นชุดเป็นตอนที่ปรากฏในละครรูปแบบปรับปรุง

Excerpted Performances in Modernized Dance-Drama

นุชนาฏ ดีเจริญ ลิขิต ใจดี และวรวิทย์ ทองเนื้ออ่อน

Nuchanart Deecharoen Likhit Jaidee and Worawit Tongnue-on.....157-171

บทความวิชาการ

ความวิตกกังวลต่อการใช้อินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

Anxiety about Online Media Usage among the Elderly in Phranakhon Si Ayutthaya

เด่นเดือน เลิศทยากุล ไชยยะ

Dendeon Lertthayakul Chaiya.....172-185

คำสั่งทางปกครอง ศึกษากรณีข้อสั่งการบันทึกทะเบียนประวัติข้าราชการว่าขาดราชการ

Administrative Order : a Case Study of the Order to Record Civil Servant Absenting
from Government Service

สุรศักดิ์ พลอดจินดา

Surasak Plodjinda.....186-200

การพัฒนาผ้าย้อมสีธรรมชาติจากเปลือกมะตาด กลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านปากอาจ อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี

Development of Natural Dyed Fabrics From the Bark of Matad by
Ban Pak-Art Community Enterprise, Sam Khok District,
Pathum Thani Province

ศิริขวัญ บุญธรรม^{1*}
Sirikhwan Buntham^{1*}

บทคัดย่อ

การพัฒนาผ้าย้อมสีธรรมชาติจากเปลือกมะตาด กลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านปากอาจ อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการย้อมสีธรรมชาติจากเปลือกมะตาดนั้น มีขั้นตอนการเตรียมน้ำสีโดยการต้มเปลือกมะตาด ในอัตราส่วนระหว่างเปลือกมะตาดกับน้ำสะอาด 1:2 ใช้เวลาต้มเพื่อสกัดสีระยะเวลา 2-3 ชั่วโมง ที่อุณหภูมิ 100 องศาเซลเซียส เมื่อครบตามเวลาแล้วนำมากรองด้วยผ้าขาวเพื่อให้ได้น้ำสีที่สะอาด น้ำต้มจากเปลือกมะตาดที่สกัดได้มีสีน้ำตาล และเมื่อนำไปย้อมกับผ้าฝ้าย ได้ผลเป็นสีน้ำตาลอ่อน โดยใช้สารช่วยติดสีจากธรรมชาติได้แก่ เกลือ และสารส้ม และถ้าหากย้อมซ้ำ จะช่วยให้สีติดทน และชัดเจนขึ้น การออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าย้อมสีธรรมชาติจากเปลือกมะตาดของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านปากอาจ อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานีนั้น ได้มีการพัฒนาต่อยอดจากการย้อมสีธรรมชาติจากเปลือกมะตาดเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ได้แก่ การทำผ้ามัดย้อม สไบมอญย้อมสีเปลือกมะตาด และผ้าปูโต๊ะผ้าย้อมสีธรรมชาติจากเปลือกมะตาด ส่วนแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าย้อมสีธรรมชาติจากเปลือกต้นมะตาดของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านปากอาจ อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี ประกอบด้วย 5 แนวทางหลัก ได้แก่ 1. การพัฒนาสินค้าแบบมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่ม และผู้สืบทอด 2. การกำหนดมาตรฐานการผลิตของผลิตภัณฑ์ 3. การขอมาตรฐานผลิตภัณฑ์ 4. การพัฒนาและเพิ่มพูนทักษะด้านการตลาด และ 5. การเพิ่มแรงขับเคลื่อนเครือข่ายความร่วมมือภาคประชาชน ภาครัฐและเอกชนในการพัฒนาสินค้า

คำสำคัญ : การพัฒนาผลิตภัณฑ์ ผ้าย้อมสีเปลือกมะตาด ผ้าย้อมสีธรรมชาติ

^{1*} สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
Department of Education Program in Social Studies, Faculty of Humanities and Social Sciences,
Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal
E-mail : sirikhwan@vru.ac.th

*Corresponding author

Abstract

The development of natural dyed fabrics from the bark of Matad by Ban Pak-Art community enterprise, Sam Khok district, Pathum Thani province found that the process of natural dyeing from Matad bark has involved the preparation of dye solution by boiling Matad bark with clean water in a 1:2 ratio about 2-3 hours, to extract color at 100 degrees Celsius. After the specified time, the mixture was filtered through white fabric to obtain a clear dye solution. The extracted dye solution from the bark of Matad performed a light brown color, which used for dyeing cotton fabric by using natural color-fixing agents like salt and alum. In terms of repeatedly dyed process, it enhanced color fastness and intensity. The design and development of natural dyed fabric products from the bark of Matad by Ban Pak-Art community enterprise, Sam Khok district, Pathum Thani province, has developed and diversified natural dyed fabric products from Matad, including the tie-dyed fabric, Sabai-Mon dyed fabric, and tablecloths made of naturally dyed fabric. The guidelines for the development of natural dyed fabric products from the bark of Matad of Ban Pak-Art community enterprise, Sam Khok district, Pathum Thani province, have included 5 aspects as follows: 1) collaborative product development involving with members and successors, 2) establishment of product standard, 3) seeking product certification, 4) enhancing marketing skill and knowledge, and 5) empowering collaboration networks among community, government, and private sectors for product development.

Keyword: Product Development, Dyed Fabric from the Bark of Matad, Natural Dyed Fabric

วันที่รับบทความ: 27 มิถุนายน 2567

วันที่แก้ไขบทความ: 21 สิงหาคม 2567

วันที่ตอบรับตีพิมพ์บทความ: 23 กันยายน 2567

1. บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของงานวิจัย

ต้นมะตาด มีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *Dillenia indica* L. ในประเทศไทยพบเกือบทุกภาค ในต่างประเทศพบที่อินเดีย บังกลาเทศ ศรีลังกา จีน เวียดนาม มาเลเซีย และอินโดนีเซีย ลักษณะทางพฤกษศาสตร์เป็นไม้ต้นสูง 10-20 เมตร เปลือกสีน้ำตาลอมแดง ดอกสีขาว การใช้ประโยชน์ รับประทานได้ เป็นพืชสมุนไพร มีสรรพคุณทางยา (องค์การสวนพฤกษศาสตร์, 2566) สามารถใช้ทำเป็นเครื่องมือทางการเกษตรหรือทำเครื่องเรือน มีเรื่องราวทางประวัติศาสตร์และภูมิปัญญา ต้นมะตาดนั้น เป็นพืชท้องถิ่น เป็นอัตลักษณ์ของคนมอญ โดยเฉพาะตำบลเชียงรากน้อย อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี ที่มีต้นมะตาดอยู่ในบ้าน นิยมนำมาทำเป็นอาหารมอญ ได้แก่ แกงส้มมะตาด (นพดล แสงปลั่ง, การสื่อสารส่วนบุคคล, 13 กรกฎาคม 2564) และยังเป็นต้นไม้ที่ถูกเก็บรวบรวมในการดำเนินโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ ตำบลเชียงรากน้อย อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี (องค์การบริหารส่วนตำบลเชียงรากน้อย, 2564)

ตำบลเชียงรากน้อย อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี เป็นชุมชนมอญ มีประชากร 3,635 คน 1,640 ครัวเรือน ประกอบไปด้วย 5 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ 1 บ้านปากอาจ หมู่ที่ 2 บ้านศาลาแดง หมู่ที่ 3 บ้านเมตารังค์ หมู่ที่ 4 บ้านศาลาพัน และ หมู่ที่ 5 บ้านคลองวัดพลับ โดยประชากรส่วนใหญ่ของตำบลเชียงรากน้อยเป็นชุมชนคนไทยเชื้อสายมอญที่อาศัยอยู่ริม

ฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา ในตำบลนี้มีเรื่องราวของประวัติศาสตร์ความเป็นมอญ วิถีชีวิต มีแหล่งท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมมอญ ประเพณี อาหารพื้นถิ่น การแต่งกาย และภาษามอญ ดังเช่น อาหารประจำท้องถิ่นของชาวมอญ อย่างข้าวแช่ แกงข้าวตัง กะปิมอญ ปลาร้ามอญ และแกงมะตาด การแต่งกายด้วยชุดมอญ ผู้หญิง ผู้ชาย และมีปัสไบมอญ การทำทางหงส์งตะขาบ ในวันสำคัญที่เกี่ยวข้อง (องค์การบริหารส่วนตำบลเชียงรากน้อย, 2564)

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนศูนย์ถ่ายทอดภูมิปัญญาและอนุรักษ์ชนมไทยบ้านปากอาจ ตั้งอยู่หมู่ที่ 1 ตำบลเชียงรากน้อย อำเภอสสามโคก จังหวัดปทุมธานี เป็นกลุ่มที่รวมตัวกันของคนในชุมชนในการทำอาหารท้องถิ่น ชนมไทย และผลิตสินค้าจากวัฒนธรรมและภูมิปัญญา ได้แก่ สไบมอญปักมือ ทางหงส์งตะขาบ และงานฝีมืออื่นๆ เพื่อสร้างรายได้ให้กับกลุ่มและคนในชุมชนอีกทั้งในบริเวณชุมชนยังปลูกต้นมะตาด ในบริเวณบ้าน และริมน้ำ ทั้งนี้ตำบลเชียงรากน้อย อำเภอสสามโคก จังหวัดปทุมธานี มีการส่งเสริมเรื่องการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และการเข้ามาพัฒนาชุมชนอย่างมีส่วนร่วมของผู้วิจัยร่วมกับชุมชนผ่านโครงการยกระดับเศรษฐกิจและสังคมรายตำบลแบบบูรณาการ (1 ตำบล 1 มหาวิทยาลัย ประจำปี 2564) ในระยะที่ 1 และระยะที่ 2 โครงการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคมฐานรากหลังโควิดด้วยเศรษฐกิจ BCG (U2T for BCG) ตำบลเชียงรากน้อย อำเภอสสามโคก จังหวัดปทุมธานี ค้นพบปัญหาและความต้องการของชุมชนที่จะพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนจากวัฒนธรรมเพื่อการสืบสาน และการสร้างรายได้ให้กับสมาชิกกลุ่มและชุมชนอีกทั้งชุมชนยังมีแนวทางในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ต้นไม้ท้องถิ่นของชุมชน (องค์การบริหารส่วนตำบลเชียงรากน้อย, 2564)

จากการที่ชุมชนมีศักยภาพและความพร้อมของชุมชนที่มีทุนด้านทรัพยากรธรรมชาติได้แก่ต้นมะตาด ซึ่งจากการทดลองเบื้องต้นพบว่าเปลือกไม้ของต้นมะตาด สามารถให้สีน้ำตาลอ่อน และจากความสามารถของชุมชนในการผลิตสไบมอญปักมือในการจำหน่ายสร้างรายได้ให้กับชุมชนนั้น สามารถนำมาพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ผ้าสไบ ย้อมสีธรรมชาติจากเปลือกมะตาดเพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ และจำหน่ายเป็นของที่ระลึกให้กับนักท่องเที่ยวเป็นการสร้างรายได้ให้กับกลุ่มและชุมชน ที่สอดคล้องกับความนิยมใช้จากธรรมชาติ และงานศิลปหัตถกรรมก็เป็นที่ยอมรับจากผู้บริโภคมากขึ้น เนื่องจากการตระหนักถึงสิ่งแวดล้อมที่มีการปนเปื้อนของสารเคมี

การวิจัยเรื่องการพัฒนาผ้าย้อมสีธรรมชาติจากเปลือกมะตาด กลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านปากอาจ อำเภอสสามโคก จังหวัดปทุมธานี เป็นแนวทางวิจัยหนึ่งที่สามารถพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าย้อมสีธรรมชาติจากเปลือกมะตาด การสร้างลวดลาย การออกแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ที่มีเอกลักษณ์ของชุมชน โดยให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในกระบวนการวิจัย อีกทั้งเป็นการต่อยอดภูมิปัญญาการปักสไบมอญ และการย้อมสีธรรมชาติ และส่งเสริมการท่องเที่ยวของตำบลเชียงรากน้อย อำเภอสสามโคก จังหวัดปทุมธานี ซึ่งจะทำให้ชุมชนเกิดรายได้ และยกระดับคุณภาพชีวิตชุมชนทำให้มีความอยู่ดีกินดี เศรษฐกิจชุมชนดีขึ้นต่อไป

ผู้วิจัยมีความคาดหวังว่าผลจากการออกแบบและพัฒนาผ้าย้อมสีธรรมชาติจากเปลือกมะตาด ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านปากอาจ อำเภอสสามโคก จังหวัดปทุมธานีทำให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชน สามารถนำไปเป็นแนวทางในการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ ในรูปแบบใหม่ ที่เหมาะสมแก่ การเป็นของที่ระลึกเป็นการต่อยอดภูมิปัญญา และส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชน และเป็นองค์ความรู้ด้านการ ย้อมสีจากวัสดุธรรมชาติจากเปลือกมะตาด สำหรับอาจารย์ นักศึกษาและผู้สนใจต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษากระบวนการย้อมผ้าฝ้ายด้วยสีธรรมชาติจากเปลือกมะตาด

1.2.2 เพื่อออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าย้อมสีธรรมชาติจากเปลือกมะตาดของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านปากอาจ อำเภอสสามโคก จังหวัดปทุมธานี

1.2.3 เพื่อกำหนดแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าย้อมสีธรรมชาติจากเปลือกต้นมะตาดของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านปากอาจ อำเภอสสามโคก จังหวัดปทุมธานี

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

ศึกษากระบวนการย้อมผ้าฝ้ายด้วยสีธรรมชาติจากเปลือกมะตาดอย่างมีส่วนร่วม การออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ และกำหนดแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าย้อมสีธรรมชาติจากเปลือกต้นมะตาดของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านปากอาจ อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี

1.4 กรอบแนวคิดในการวิจัย

การพัฒนาผ้าย้อมสีธรรมชาติจากเปลือกมะตาด กลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านปากอาจ ตำบลเชียงรากน้อย อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี จะเน้นศึกษา

1.4.1 การย้อมและการให้สีของต้นมะตาดโดยเทคนิคและวิธีการย้อมสีธรรมชาติ

1.4.2 การออกแบบผลิตภัณฑ์อย่างมีส่วนร่วมของคนในชุมชน

1.4.3 แนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าย้อมสีธรรมชาติจากต้นมะตาด ตำบลเชียงรากน้อย อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเครือข่ายสนับสนุน

2. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนาผ้าย้อมสีธรรมชาติจากเปลือกมะตาด กลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านปากอาจ อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยประยุกต์ใช้วิธีวิทยาการวิจัยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) และการวิจัยและพัฒนา (Research & Development)

2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ หมู่ที่ 1 บ้านปากอาจ ตำบลเชียงรากน้อยอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี และหน่วยงานในจังหวัดปทุมธานีที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาศักยภาพของชุมชน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา เป็นกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จำนวน 24 คน ได้แก่

2.1.1 สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านปากอาจ จำนวน 15 คน ที่มีความสามารถในการตัดเย็บ ปักสไบมอญ และมีความตั้งใจที่จะผลิตผลิตภัณฑ์ผ้าย้อมสีจากเปลือกมะตาดของชุมชน

2.1.2 กลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้องในการพัฒนา ส่งเสริมผลิตภัณฑ์ได้แก่ จำนวน 4 คน ได้แก่ ตัวแทนองค์การบริหารส่วนตำบลเชียงรากน้อย ตัวแทนสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอสามโคก ตัวแทนสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม สำนักงานเกษตรอำเภอสามโคก

2.1.3 กลุ่มตัวแทนภาคประชาชน ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยในพื้นที่ตำบลเชียงรากน้อย อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี จำนวน 5 คน

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.2.1 การศึกษากระบวนการย้อมผ้าฝ้ายด้วยสีธรรมชาติจากเปลือกมะตาด โดยใช้วิธีวิทยาการวิจัยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) ระหว่างผู้วิจัยกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนปากอาจ และการวิจัยและพัฒนา (Research & Development) ในกระบวนการย้อมสีธรรมชาติให้ได้สีที่เหมาะสม โดยใช้องค์ความรู้ของผู้วิจัย การศึกษาจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการย้อมและการให้สีธรรมชาติ รวมทั้งการให้สารช่วยติดสี และองค์ความรู้ ภูมิปัญญาของชุมชน

2.2.2 การออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าย้อมสีธรรมชาติจากต้นมะตาดของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านปากอาจ อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี โดยใช้วิธีวิทยาการวิจัยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) ระหว่างผู้วิจัยกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนปากอาจ และการวิจัยและพัฒนา (Research & Development) ในการออกแบบผลิตภัณฑ์ใหม่จากผ้าย้อมสีธรรมชาติจากต้นมะตาด

2.2.3 การกำหนดแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าย้อมสีธรรมชาติจากเปลือกมะตาดของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านปากอาจ อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี

การสนทนากลุ่ม (Focus group) จัดให้มีการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์และประเมินแนวทางในการพัฒนาพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าย้อมสีธรรมชาติจากต้นมะตาดของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านปากอาจ โดยได้ร่วมกันวิเคราะห์ห้สังเคราะห์หาแนวทางการพัฒนาต่อไปในอนาคต โดยแบ่งเป็น กลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านปากอาจ จำนวน 15 คน กลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้อง

ในการพัฒนา ส่งเสริมผลิตภัณฑ์ จำนวน 9 คนได้แก่ ตัวแทนองค์การบริหารส่วนตำบลเชียงรากน้อย ตัวแทนสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอสามโคก ตัวแทนสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม สำนักงานเกษตรอำเภอสามโคก จำนวน 4 คน และกลุ่มตัวแทนภาคประชาชน ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยในพื้นที่ตำบลเชียงรากน้อย อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี จำนวน 5 คน

2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล/ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล

2.3.1 กระบวนการย้อมผ้าฝ้ายด้วยสีธรรมชาติจากเปลือกมะตาด

ผู้วิจัยร่วมกับคนในชุมชนและกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านปากอาจได้ทำการทดลองมัดย้อมสีผ้าฝ้ายจากเปลือกไม้ของต้นมะตาด แล้วทำการทดลองใช้สารจากธรรมชาติเพื่อช่วยในการติดสี ได้แก่ เกลือ สารส้ม น้ำปูนแดง และน้ำปูนขาว เพื่อเพิ่มความคงทนและสร้างเฉดสีใหม่ที่หลากหลาย และมีเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่น โดยผู้เข้าร่วมมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์เลือกรูปแบบผลิตภัณฑ์สู่การปฏิบัติการออกแบบและแก้ไขปัญหาในทุกขั้นตอน การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากฝ้ายย้อมสีมะตาดสู่ความต้องการของตลาด

2.3.2 การออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ฝ้ายย้อมสีธรรมชาติจากเปลือกมะตาดของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านปากอาจ อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี

1) ประชุมเตรียมสร้างความเข้าใจในการวางแผนการทำงานร่วมกัน และประชุมชี้แจงการวิจัยแก่ชุมชน และกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านปากอาจ อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี เพื่อสร้างความร่วมมือในชุมชน

2) เก็บรวบรวมข้อมูลและตรวจสอบข้อมูลภาคสนามในพื้นที่ชุมชน โดยใช้การสนทนากลุ่ม (Focus Group) รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับ บริบทชุมชน ประวัติศาสตร์ของชุมชน แหล่งทรัพยากร กระบวนการย้อมสีธรรมชาติจากต้นมะตาด ด้านลวดลายการมัดย้อมสีธรรมชาติ รูปแบบผลิตภัณฑ์ สถานการณ์ของชุมชน ปัญหา ปัจจัยและเงื่อนไขรวมทั้งศักยภาพชุมชนและกลุ่ม ควบคู่ไปกับการสัมภาษณ์แบบโครงสร้าง

3) ประชุมและสร้างผลงานต้นแบบโดยเข้าสู่กระบวนการผลิต ร่วมกับชุมชนดำเนินการถ่ายทอดความรู้ ด้วยการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ การผลิตและแปรรูปฝ้ายมัดย้อมสีธรรมชาติจากต้นมะตาด

4) จัดกระบวนการคืนข้อมูลต่อชุมชนร่วมกันตรวจสอบความถูกต้อง และเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการระดมความคิดเห็นค้นหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาการจัดการทำผลิตภัณฑ์ฝ้ายมัดย้อมสีธรรมชาติจากต้นมะตาด

2.3.2 การกำหนดแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ฝ้ายย้อมสีธรรมชาติจากต้นมะตาดของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านปากอาจ อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี

การสนทนากลุ่ม (Focus group) จัดให้มีการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์และประเมินแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ฝ้ายย้อมสีธรรมชาติจากต้นมะตาดของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านปากอาจ โดยได้ร่วมกันวิเคราะห์สังเคราะห์หาแนวทางการพัฒนาต่อไปในอนาคต โดยแบ่งเป็น กลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านปากอาจ จำนวน 15 คน กลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาส่งเสริมผลิตภัณฑ์ จำนวน 9 คน ได้แก่ ตัวแทนองค์การบริหารส่วนตำบลเชียงรากน้อย ตัวแทนสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอสามโคก ตัวแทนสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม สำนักงานเกษตรอำเภอสามโคก จำนวน 4 คน และกลุ่มตัวแทนภาคประชาชน ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยในพื้นที่ตำบลเชียงรากน้อย อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี จำนวน 5 คน

2.4 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

หลังจากเก็บรวบรวมข้อมูลเรียบร้อยแล้ว ผู้ศึกษานำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เชิงคุณภาพโดยวิเคราะห์ข้อมูลระหว่างการเก็บข้อมูลตลอดระยะเวลาที่ทำการวิจัย นั่นคือ หลังจากเก็บข้อมูลแล้ว ผู้ศึกษานำข้อมูลเหล่านั้นมาสรุปและอภิปรายผล โดยนำเสนออย่างเป็นหมวดหมู่ตามกรอบการวิเคราะห์และวัตถุประสงค์ของการศึกษา

3. สรุปผลการวิจัย

3.1 กระบวนการย้อมผ้าฝ้ายด้วยสีธรรมชาติจากเปลือกมะตาดของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านปากอาจ

3.1.1 ขั้นตอนการเตรียมน้ำสีจากเปลือกมะตาด

- 1) นำเปลือกของต้นมะตาดที่ตากให้แห้งประมาณ 2 สัปดาห์ มาแยกเอาส่วนของเปลือกไม้ ซึ่งเป็นส่วนที่ให้สีออกมา เพื่อนำไปใช้ในการย้อมผ้าหรือวัสดุอื่นๆ
- 2) ต้มเปลือกมะตาดกับน้ำสะอาดในอัตราส่วน 1:2 เป็นเวลา 2-3 ชั่วโมง เพื่อสกัดสีจากเปลือก
- 3) กรองน้ำสีที่ได้ด้วยผ้าขาวเพื่อให้ได้น้ำสีที่ใส

3.1.2 ขั้นตอนการเตรียมน้ำย้อมสำหรับการย้อม

- 1) ซักผ้าฝ้ายกับน้ำสบู่หรือน้ำยาล้างจานเพื่อล้างคราบไขมันออกจากเนื้อผ้า แล้วผึ่งให้แห้ง หรือจะนำผ้าไปต้มในน้ำเพื่อขจัดคราบไขมันก็ได้
- 2) เมื่อผ้าแห้งแล้ว นำลงต้มกับน้ำสีเปลือกมะตาดเป็นเวลา 2 ชั่วโมง โดยให้ผ้าจมนลงในน้ำสีอย่างทั่วถึง และพลิกกลับผ้าไปมาในการต้ม

3.1.3 ขั้นตอนการทำให้สีติดทนนาน

- 1) นำผ้าฝ้ายที่ต้มแล้วไปล้างและแช่ในน้ำสารส้ม สัดส่วน 1 กรัม ต่อน้ำ 100 มิลลิตรเป็นเวลาประมาณ 30 นาที เพื่อป้องกันสีตกและทำให้สีเข้มขึ้น
- 2) ผึ่งผ้าให้แห้ง
- 3) ทำการย้อมผ้าซ้ำเป็นครั้งที่ 2 เพื่อช่วยทำให้สีติดทน และสีชัดเจนขึ้น

กระบวนการย้อมผ้าฝ้ายด้วยสีธรรมชาติจากเปลือกมะตาดนี้เป็นการผสมผสานองค์ความรู้จากการวิจัยและภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อให้ได้สีที่สวยงามและติดทนนาน ซึ่งสีที่ได้นั้นเป็นสีน้ำตาล โดยมีขั้นตอนที่ต้องทำอย่างละเอียดและพิถีพิถัน ตั้งแต่การเตรียมน้ำสี การเตรียมน้ำย้อม และการทำให้สีติดทนนาน

ภาพที่ 1 การต้มสกัดสีจากเปลือกมะตาด

3.2 การออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าย้อมสีธรรมชาติจากเปลือกมะตาดของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านปากอาจ

การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าย้อมสีธรรมชาติ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านปากอาจ อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี ได้ดำเนินการพัฒนาและออกแบบผลิตภัณฑ์ผ้าย้อมสีธรรมชาติจากเปลือกมะตาด โดยเริ่มจากการพัฒนาวิธีการย้อมสีธรรมชาติให้กลายเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ เช่น สบู่และผลิตภัณฑ์อื่นๆ โดยการนำผ้ามาต้มย้อมที่มีลวดลายตามจินตนาการของผู้ทำเพื่อให้มีความแปลกใหม่และไม่ซ้ำใคร ตัวอย่างลวดลายที่นิยมทำได้แก่ ลายกันหอย และลายตาราง

ภาพที่ 2 การประชุมกลุ่มในการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์

3.2.1 วิธีในการทำผ้ามัดย้อมของของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านปากอาจ อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี

- 1) นำผ้าที่ผ่านการย้อมสีเปลือกมะตาดในรอบแรกและผึ่งจนแห้งมามัดเพื่อทำลวดลายมัดย้อม
- 2) นำผ้าที่มัดแล้วลงต้มกับน้ำสีมะตาดอีกครั้ง ใช้เวลาต้มประมาณ 2 ชั่วโมง โดยต้องพลิกกลับผ้าให้จมน้ำสี
- 3) ล้างผ้าที่ต้มแล้วด้วยน้ำสารส้ม สัดส่วน 1 กรัม ต่อน้ำ 100 มิลลิลิตร ประมาณ 30 นาที เพื่อให้สีติดทนนาน
- 4) แช่ผ้าด้วยน้ำผสมปูนแดงประมาณ สัดส่วน 1 กรัม ต่อน้ำ 100 มิลลิลิตร 30 นาทีถึง 1 ชั่วโมง เพื่อให้สีเข้มขึ้นและติดทนนาน
- 5) ตากผ้าโดยการผึ่งลมหรือแดดอ่อนๆ ให้แห้ง
- 6) ซักผ้าด้วยน้ำสบู่หรือน้ำยาล้างจานเพื่อทำความสะอาด และผึ่งให้แห้ง จากนั้นนำมาพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ

ภาพที่ 3 การมัดผ้ามัดย้อม แช่น้ำส้มสายชู และน้ำปูนแดง

ภาพที่ 4 ผลิตภัณฑ์ผ้าย้อมสีธรรมชาติจากเปลือกมะตาด

3.2.2 สไบมอญย้อมสีเปลือกมะตาด

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านปากอาจ ตำบลเชียงรากน้อย อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี ได้สืบทอดภูมิปัญญาในการผลิตสไบมอญมาตั้งแต่เดิม โดยผันผ้าทำจากผ้าไหมอิตาลีที่มีความแข็งแรงแต่ราคาค่อนข้างสูง สไบมอญมีลวดลายที่หลากหลาย เช่น ดอกมะเขือ ดอกมะตาด และภาษามอญ เพื่อเป็นเอกลักษณ์ของกลุ่ม อีกทั้งยังนำเศษผ้าจากการทำสไบมอญมาทำเป็นผลิตภัณฑ์อื่นๆ เช่น ผ้าพันคอ ที่รองจาน และที่รองแก้ว ในการศึกษาครั้งนี้ ได้มีการเลือกใช้ผ้าฝ้ายย้อมสีธรรมชาติแทนผ้าไหมอิตาลี เป็นการแสดงถึงการผสมผสานความเป็นท้องถิ่นเข้ากับการอนุรักษ์และพัฒนาภูมิปัญญาเดิม เป็นการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น ช่วยเพิ่มมูลค่าสินค้าจากวัสดุที่หาได้ในท้องถิ่น และสร้างความยั่งยืนในเชิงเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมของชุมชนผ่านการใช้วัสดุและเทคนิคที่ส่งเสริมวัฒนธรรมดั้งเดิมของชุมชน

ภาพที่ 5 ผลิตภัณฑ์สไบมอญย้อมสีเปลือกมะตาด และผ้าปูโต๊ะฝ้ายย้อมสีธรรมชาติจากเปลือกมะตาด

3.3.3 ผ้าปูโต๊ะฝ้ายย้อมสีธรรมชาติจากเปลือกมะตาด

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านปากอาจ ตำบลเชียงรากน้อย อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี ได้นำผ้าฝ้ายย้อมสีธรรมชาติจากเปลือกมะตาดมาต่อยอดเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ เพื่อตอบโจทย์การเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้าภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยผลิตภัณฑ์เหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงการผสมผสานระหว่างความงามของผ้าธรรมชาติและการใช้เทคนิคการย้อมสีที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ผลิตภัณฑ์ดังกล่าวยังเป็นตัวแทนของภูมิปัญญาชุมชนในการรักษาวรรณกรรมการผลิตและการใช้วัสดุจากธรรมชาติอย่างยั่งยืน

3.3 แนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้ายย้อมสีธรรมชาติจากเปลือกต้นมะตาดของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านปากอาจ อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี

3.3.1 การวิเคราะห์ศักยภาพของของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านปากอาจ อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี

การวิเคราะห์ศักยภาพของของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านปากอาจ อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี โดยการให้สมาชิกของกลุ่มวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส และภัยคุกคาม ในสภาวะปัจจุบันของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ผลการวิเคราะห์ดังนี้

จุดแข็ง (Strengths)

- 1) ภาวะผู้นำที่เข้มแข็ง: ผู้นำชุมชนและผู้นำกลุ่มมีความสามารถในการบริหารจัดการกลุ่ม การแบ่งงาน และทำให้กลุ่มเป็นที่รู้จักและมีรายได้ในปัจจุบัน
- 2) การแจกจ่ายงานที่สม่ำเสมอ: กลุ่มมีการแจกจ่ายงานภายในอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ ทำให้กลุ่มมีรายได้ไม่ต่ำกว่าเดือนละ 3,000 บาท
- 3) ความสามัคคีและการพัฒนา: สมาชิกกลุ่มมีความสมัครสมานสามัคคี และพร้อมเรียนรู้และพัฒนาสิ่งใหม่ ๆ
- 4) การเตรียมบุคลากรในอนาคต: กลุ่มได้เตรียมบุคลากรที่เป็นลูกหลานในชุมชนเพื่อเป็นผู้สืบทอดงานต่าง ๆ ในรุ่นถัดไป

5) **เอกลักษณ์ของผลิตภัณฑ์:** ผลิตภัณฑ์โดยเฉพาะสบอญมมีการนำภาษามญเข้ามาใช้ในผลิตภัณฑ์ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของกลุ่ม

6) **ทรัพยากรท้องถิ่น:** ชุมชนมีต้นมะตาดซึ่งเป็นต้นไม้ท้องถิ่นของชุมชนเป็นจำนวนมาก

จุดอ่อน (Weaknesses)

1) **ต้นทุนวัสดุสูง:** วัสดุไม่สามารถผลิตเองได้ ต้องซื้อ ทำให้ต้นทุนในการผลิตสูง เช่น ผ้าฝ้าย ด้ายปัก เป็นต้น

2) **ความนิยมจำกัด:** สินค้าของกลุ่มเป็นงานฝีมือที่นิยมเฉพาะกลุ่ม

3) **เวลาการทำงานจำกัด:** การทำงานของกลุ่มหรือการรวมกลุ่มของสมาชิกสามารถทำได้เฉพาะวันหยุดหรือวันเสาร์-อาทิตย์ เนื่องจากสมาชิกกลุ่มส่วนใหญ่มีงานประจำ

โอกาส (Opportunities)

1) **เครือข่ายความร่วมมือ:** มีเครือข่ายเป็นความร่วมมือในการขายสินค้าและร่วมกันพัฒนาสินค้า

2) **การสนับสนุนทางวิชาการ:** มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ฯ เข้ามาทำโครงการบริการวิชาการ ถ่ายทอดองค์ความรู้การย้อมสีธรรมชาติจากเปลือกมะตาด

3) **มหาวิทยาลัยในพื้นที่:** มหาวิทยาลัยในพื้นที่ของจังหวัดปทุมธานีมีบทบาทในการเป็นพื้นที่บริการวิชาการในการพัฒนาสินค้า

ภัยคุกคาม (Threats)

1) **ค่าวัสดุที่สูงขึ้น:** ราคาวัสดุที่ใช้ในการผลิตสูงขึ้น ทำให้ต้นทุนการผลิตชิ้นงานสูงขึ้น

2) **กลุ่มลูกค้าเฉพาะ:** กลุ่มลูกค้างานฝีมือมีเฉพาะกลุ่ม และคู่แข่งมีตัวเลือกที่หลากหลายมากขึ้น

3.3.2 **การวิเคราะห์ Business Model Canvas (BMC)** (สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน, 2563) ของผ้าย้อมสีธรรมชาติเปลือกมะตาดของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านปากอาจ อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานีดังต่อไปนี้

1) **ลูกค้าเป้าหมาย (Customer Segments)** ได้แก่ ผู้หญิงวัยทำงานอายุ 25-60 ปี หน่วยงานราชการในพื้นที่จังหวัดปทุมธานี ผู้สูงวัยที่ชื่นชอบสินค้าชุมชนและผ้าย้อมสีธรรมชาติ

2) **คุณค่า (Value Propositions)** ได้แก่ มีลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์ประจำท้องถิ่น การสืบสานและสืบทอดวัฒนธรรมไทย-รามัญ ผลิตภัณฑ์จากการย้อมสีธรรมชาติจากต้นไม้ท้องถิ่นของชุมชน

3) **ช่องทาง (Channels)** ได้แก่ สื่อออนไลน์ เช่น เฟซบุ๊ก เพจ ตลาดนัดตามเทศกาล แอปพลิเคชัน ลาซาต้าสถานที่จำหน่ายใกล้บ้าน ชุมชน นักท่องเที่ยว กลุ่มลูกค้าเก่าและคนรู้จัก และการออกบูธแสดงสินค้า

4) **ความสัมพันธ์กับลูกค้า (Customer Relationships)** ได้แก่ การมอบส่วนลดการค้าตามเทศกาล บรรจุภัณฑ์ที่สวยงาม น่าสนใจ และทันสมัย ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ขายกับผู้ซื้อที่มีความเป็นกันเอง เน้นเครือข่ายลูกค้าเก่า และการออกบูธแสดงสินค้านำร่วมกับภาคีเครือข่ายเพื่อหาลูกค้าใหม่

5) **กระแสรายได้ (Revenue Streams)** ได้แก่ การบอกต่อของกลุ่มลูกค้าเก่า ได้แก่ การโปรโมทผ่านช่องทางการตลาดสื่อออนไลน์ต่างๆ การประชาสัมพันธ์ของคนในชุมชนทั้งในและนอกสถานที่

6) **โครงสร้างต้นทุน (Cost Structure)** ได้แก่ ค่าเดินทางซื้อของ ค่าใช้จ่ายในการซื้อวัสดุ ผ้าฝ้าย ด้ายปัก สดิง กรรไกร เข็ม ค่าแรงในการผลิตสินค้า ค่าการตลาดและการประชาสัมพันธ์

7) **ทรัพยากรหลัก (Key Resources)** ได้แก่ วัสดุในการทำย้อมสีธรรมชาติ เช่น ผ้าฝ้าย เสื้อ เปลือกมะตาด หม้อ เตา ถ่าน และวัสดุในการทำสบอญและผ้าปูโต๊ะ เช่น ผ้าฝ้าย ด้ายปักวินัส เบอร์ 8 สดิง เข็มเบอร์ 6

8) **กิจกรรมหลัก (Key Activities)** ได้แก่ การผลิตผ้าสบอญปักมือด้วยลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์และย้อมสีธรรมชาติ การออกแบบลายผ้าที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน การออกแบบบรรจุภัณฑ์และตราสินค้าผลิตภัณฑ์ และการจำหน่ายตามช่องทางที่กำหนดไว้

9) **พันธมิตรหลัก (Key Partners)** ได้แก่ กลุ่มลูกค้าประจำ นักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในชุมชน มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ฯ กศน.ตำบลเชียงรากน้อย เครือข่ายช่วยจำหน่าย

4.3.3 แนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าย้อมสีธรรมชาติจากเปลือกต้นมะตาดของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านปากอาจ อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี

การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าย้อมสีธรรมชาติจากเปลือกมะตาดของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านปากอาจ อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี จากการวิเคราะห์ศักยภาพของกลุ่มและการวิเคราะห์ Business Model Canvas (BMC) ของผ้าย้อมสีธรรมชาติเปลือกมะตาด รวมทั้งการจัดการประชุมกลุ่มสามารถวิเคราะห์และสรุปข้อมูลแนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ 5 แนวทาง ดังต่อไปนี้

การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าย้อมสีธรรมชาติจากเปลือกมะตาดของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านปากอาจ อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี จากการวิเคราะห์ศักยภาพของกลุ่มและการวิเคราะห์ Business Model Canvas (BMC) ของผ้าย้อมสีธรรมชาติเปลือกมะตาด รวมทั้งการจัดการประชุมกลุ่มสามารถวิเคราะห์และสรุปข้อมูลแนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ 5 แนวทาง ดังต่อไปนี้

1. การพัฒนาสินค้าแบบมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มและผู้สืบทอด

การพัฒนาการมีส่วนร่วมและการทำงานร่วมกันของสมาชิกกลุ่ม ควรจัดให้มีการพบปะกันเป็นรายเดือนโดยมีสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านปากอาจ และผู้สืบทอด รวมถึงตัวแทนชุมชนและตัวแทนลูกค้า เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น แก้ไขปัญหา และพัฒนาร่วมกัน โดยมีการดำเนินการดังนี้

1) ด้านการดำเนินการ จัดทำแผนพัฒนาศักยภาพการดำเนินงานของกลุ่มร่วมกับผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนปากอาจและตัวแทนลูกค้า เพื่อสร้างเครือข่ายและเพิ่มการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

2) มีการติดตามและประเมินผล ส่งเสริมการตรวจสอบการดำเนินงานตามแผนที่วางไว้ โดยมีการกำหนดแนวทางและวิธีการติดตามและประเมินผล รวมถึงการรายงานผลเพื่อปรับปรุงและแก้ไขปัญหที่บกพร่อง

2. การกำหนดมาตรฐานการผลิตของผลิตภัณฑ์

ส่งเสริมการอบรมเพิ่มทักษะการผลิตให้กับสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านปากอาจ เพื่อให้เกิดความชำนาญ ตรวจสอบความเรียบร้อยของงานฝีมือ และควบคุมการซื้อวัตถุดิบที่มีมาตรฐาน รวมถึงการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีความโดดเด่นและแตกต่างจากกลุ่มอื่น การประชาสัมพันธ์สินค้าให้ลูกค้ารู้จัก และขอรับการสนับสนุนจากภาครัฐ เช่น การพัฒนาสินค้าให้เป็น OTOP 3-5 ดาว ของกรมการพัฒนาชุมชน

3. การขอมาตรฐานผลิตภัณฑ์

การขอมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) กับ สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดปทุมธานี ในผลิตภัณฑ์ของกลุ่มที่ทำการผลิต ได้แก่ ผ้าสไบมอญย้อมสีมะตาด กระเป๋าผ้าย้อมสีมะตาด เพื่อให้สินค้าได้รับการรับรองตามมาตรฐานและสร้างความน่าเชื่อถือแก่ผู้บริโภค

4. การพัฒนาและเพิ่มพูนทักษะด้านการตลาด

พัฒนาความรู้ด้านการตลาดออนไลน์ให้กับสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เพื่อเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายและการเข้าถึงลูกค้า รวมถึงการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ที่เหมาะสม สร้างตราสินค้า (Brand) ให้เป็นที่ยอมรับ โดยกำหนดตำแหน่งทางการตลาดของสินค้า กลุ่มเป้าหมาย และบริการที่ผู้บริโภคจะได้รับ รวมถึงการสร้างภาพลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ผ่านการออกแบบโฆษณา การเลือกสีเฉพาะตัว โลโก้ และการใช้งานโซเชียลมีเดีย

5. การเพิ่มแรงขับเคลื่อนเครือข่ายความร่วมมือภาคประชาชน ภาครัฐและเอกชนในการพัฒนาสินค้า

สร้างความร่วมมือในการพัฒนาสินค้านี้ระหว่างภาคประชาชน ภาครัฐ และเอกชน เพื่อสนับสนุนด้านการตลาด การจัดหาวัสดุ และการพัฒนาผลิตภัณฑ์ การส่งเสริมพื้นที่จัดแสดงสินค้าและการเป็นหุ้นส่วนในการจัดหาวัสดุ รวมถึงองค์ความรู้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์

4. อภิปรายผล

4.1 กระบวนการย้อมผ้าฝ้ายด้วยสีธรรมชาติจากเปลือกมะตาดของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านปากอาจ

การศึกษานี้ได้นำเสนอวิธีการย้อมผ้าฝ้ายด้วยสีธรรมชาติจากเปลือกมะตาด โดยอธิบายขั้นตอนการเตรียมน้ำสีจากเปลือกมะตาด การเตรียมผ้าฝ้ายสำหรับการย้อม และการทำให้สีติดทนนาน ทั้งสามขั้นตอนนี้ได้แสดงถึงการผสมผสานระหว่างองค์ความรู้จากการวิจัยและภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อให้ได้สีที่สวยงามและติดทนนาน การกระบวนการที่อย่างละเอียดและพิถีพิถันสามารถแสดงถึงความตั้งใจในการรักษาภูมิปัญญาดั้งเดิมและการสร้างผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพ

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านปากอาจ อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี ได้ทดลองนำเปลือกของต้นมะตาด ซึ่งเป็นต้นไม้ท้องถิ่นของชาวมอญและมีอยู่ในชุมชน มาใช้ในการย้อมสีธรรมชาติ กระบวนการเริ่มต้นโดยการตากเปลือกไม้ให้แห้งประมาณ 2 สัปดาห์ จากนั้นนำเปลือกไม้ที่แห้งแล้วมาแช่และต้มในน้ำสะอาดในอัตราส่วน 1 : 2 เพื่อสกัดสี กระบวนการต้มใช้เวลาประมาณ 1-2 ชั่วโมง ที่อุณหภูมิ 100 องศาเซลเซียส และหากต้องการสีที่เข้มข้นสามารถต้มต่อได้ถึง 8 ชั่วโมง จนสกัดได้เป็นสีน้ำตาล

ในการย้อมสีให้ติดทนนานได้ใช้สารให้สีติดทนจากธรรมชาติ ได้แก่ สารส้ม และเกลือ และนำสีที่ได้มาย้อมด้วยผ้าฝ้าย ทำลายมัดย้อมโดยใช้ปูนแดงช่วยทำให้สีติดชัด ผลิตภัณฑ์ที่พัฒนาได้จากกระบวนการนี้ ได้แก่ สไบมอญ และผ้าปูโต๊ะ ซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีมูลค่าและเอกลักษณ์เฉพาะตัว

การนำวัตถุดิบในท้องถิ่นและภูมิปัญญาชุมชนมาพัฒนาผลิตภัณฑ์นี้ ไม่เพียงแต่ช่วยอนุรักษ์ทรัพยากรและวัฒนธรรมท้องถิ่น แต่ยังสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์และสร้างรายได้เสริมให้กับชุมชนอีกด้วย การศึกษานี้สอดคล้องกับงานวิจัยของจิตพนธ์ ชุมเกตุ (2560) ซึ่งได้ศึกษาผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่ในชุมชน เช่น ผลิตภัณฑ์แปรรูปจากหนังแพะ ชีสนมแพะแปรรูป ผลิตภัณฑ์นมแปรรูป และงานศิลปหัตถกรรมอื่น ๆ พบว่าการผสมผสานกับภูมิปัญญาท้องถิ่นสามารถเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ ทำให้ผลิตภัณฑ์นั้นมีคุณค่า มีมาตรฐาน และมีเอกลักษณ์ที่โดดเด่น นอกจากนี้ยังสามารถอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและสร้างรายได้ให้กับชุมชนได้ นอกจากนี้ ผลการศึกษาของชนาธิชา ไชยภู (2556) ที่ศึกษาเรื่องการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้ายมัดย้อมสีธรรมชาติจากเปลือกสะตอ พบว่าในการย้อมสีธรรมชาติจากเปลือกสะตอสามารถให้สีโทนเทาและโทนน้ำตาล โดยโทนสีเทาได้จากการต้มเปลือกสะตอที่นาน 8 ชั่วโมงและล้างด้วยน้ำสนิม น้ำหมัก และน้ำโคลน ส่วนโทนน้ำตาลได้จากการต้มเปลือกสะตอสดนาน 8 ชั่วโมงและล้างด้วยน้ำสารส้ม ผลการศึกษาดังกล่าวพบว่าลวดลายมัดย้อมแบ่งเป็นสองประเภท ได้แก่ ลวดลายเลียนแบบธรรมชาติ และลวดลายเรขาคณิต จากการศึกษาเหล่านี้แสดงให้เห็นว่าการผสมผสานระหว่างวัตถุดิบท้องถิ่นและภูมิปัญญาชุมชน สามารถสร้างผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพ มีเอกลักษณ์ และสามารถเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ได้ นอกจากนี้ยังช่วยสร้างรายได้และเสริมสร้างเศรษฐกิจให้กับชุมชนได้เป็นอย่างดี

4.2 การออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้ายย้อมสีธรรมชาติจากเปลือกมะตาดของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านปากอาจ

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านปากอาจได้พัฒนาวิธีการย้อมสีธรรมชาติจากเปลือกมะตาดเพื่อสร้างผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ เช่น สไบมอญและผลิตภัณฑ์อื่นๆ โดยใช้เทคนิคการทำผ้ามัดย้อมที่มีลวดลายตามจินตนาการ ผลิตภัณฑ์เหล่านี้ไม่เพียงแสดงถึงความสามารถทางศิลปะของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน แต่ยังเน้นการผสมผสานระหว่างการสร้างสรรค์และการใช้วัสดุธรรมชาติอย่างยั่งยืน การออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์นี้สอดคล้องกับการศึกษาของมนัส จันทรพวง และคณะ (2563) ซึ่งได้ศึกษาการพัฒนาผ้ามัดย้อมสีธรรมชาติจากใบสักในชุมชนบ้านแม่พริก ตำบลห้วยไร่ อำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่ พบว่ากระบวนการย้อมสีธรรมชาติจากใบสักสามารถให้สีที่ชัดเจนด้วยวิธีการย้อมร้อน โดยใบสักแต่ละช่วงอายุให้เฉดสีหลักที่แตกต่างกัน ได้แก่ สีโทนม่วงแดง สีม่วง-น้ำตาล สีเหลืองอมเขียวสีเหลืองอ่อน สารที่ช่วยในการติดสีในกระบวนการนี้ประกอบด้วย น้ำซี้เถ่า สารส้ม และน้ำสนิมเหล็ก จากการศึกษาและออกแบบลวดลายผ้ามัดย้อมร่วมกับชุมชน จำนวน 10 ลาย ได้แก่ ลายดอกไม้ ลายกันหอย ลายวงปี ลายจุด ลายดาว ลายแขนวิห ลายกังหัน ลายหัวใจ ลายคลื่น ลายก้อนเมฆ ผลิตภัณฑ์ที่สามารถออกแบบและพัฒนาได้จากลวดลายเหล่านี้มี 5 ประเภท ได้แก่ ผ้าพันคอและผ้าคลุมไหล่ ผ้าเช็ดหน้า ปกอกหมอน กระเป๋าถือ กระเป๋าเล็ก

การออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าย้อมสีธรรมชาติจากเปลือกมะตาดของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านปากอาจ แสดงถึงการใช้วัตถุดิบธรรมชาติที่มีอยู่ในท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน นอกจากนี้ยังช่วยเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น สร้างรายได้เสริมให้กับชุมชน และรักษาภูมิปัญญาท้องถิ่นให้คงอยู่ต่อไป

4.3 แนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าย้อมสีธรรมชาติจากเปลือกต้นมะตาด

จากการวิเคราะห์ศักยภาพของกลุ่มและการวิเคราะห์ Business Model Canvas (BMC) ของผ้าย้อมสีธรรมชาติเปลือกมะตาด ได้สรุปข้อมูลแนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ 5 แนวทาง ดังนี้

1) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนและผู้สืบทอดในทุกขั้นตอนการพัฒนา ตั้งแต่การออกแบบ การผลิต จนถึงการตลาด เป็นการเพิ่มความรู้สึกเป็นเจ้าของและความผูกพันกับผลิตภัณฑ์

2) การกำหนดมาตรฐานการผลิตของผลิตภัณฑ์ ได้แก่ การอบรมเพิ่มทักษะการผลิตและการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีความโดดเด่นและแตกต่างจากกลุ่มอื่น ๆ

3) การขอมาตรฐานผลิตภัณฑ์ ได้แก่ การขอมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือแก่ผู้บริโภค

4) การพัฒนาและเพิ่มพูนทักษะด้านการตลาด ได้แก่ การพัฒนาความรู้ด้านการตลาดออนไลน์และการสร้างตราสินค้า (Brand) ให้เป็นที่ยอมรับ นอกจากนี้ยังควรจัดการอบรมด้านการตลาดเพื่อเพิ่มความสามารถในการเข้าถึงกลุ่มลูกค้าเป้าหมาย และ

5) การเพิ่มแรงขับเคลื่อนเครือข่ายความร่วมมือภาคประชาชน ภาครัฐและเอกชน เพื่อสนับสนุนด้านการตลาดและการพัฒนาผลิตภัณฑ์ เป็นการเพิ่มโอกาสในการสร้างเครือข่ายการขายและเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิต

การศึกษานี้เน้นถึงความสำคัญของการผสมผสานระหว่างการวิจัยทางวิชาการและภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมทั้งการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีคุณภาพและยั่งยืน สอดคล้องกับผลการศึกษาของจิตพันธ์ ชุมเกตุ (2560) ที่ระบุว่าแนวทางการจัดการผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนมุสลิม สามารถแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่

1) การเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ชุมชน ได้แก่ การเรียนรู้ภูมิปัญญา การรวมกลุ่ม และการเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและความเป็นเอกลักษณ์ของผลิตภัณฑ์

2) กระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน ได้แก่ การพิจารณาถึงทุนของชุมชนและการสำรวจตลาดเพื่อให้ผลิตภัณฑ์ตอบสนองความต้องการของตลาดได้ดี

3) การจัดการชุมชนเพื่อรองรับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ได้แก่ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน และระบบการเรียนรู้โดยมีภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นแกนกลาง เพื่อสร้างความยั่งยืนในการพัฒนาผลิตภัณฑ์

การนำแนวทางเหล่านี้มาใช้จะช่วยให้การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าย้อมสีธรรมชาติจากเปลือกต้นมะตาดมีคุณภาพ และสามารถแข่งขันในตลาดได้อย่างยั่งยืน

4.4 ความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านปากอาจในการเป็นวิทยากรและการถ่ายทอดองค์ความรู้

4.4.1 การเป็นวิทยากรถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับชุมชนอื่นๆ

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านปากอาจได้ประสบความสำเร็จในการยกระดับการผลิตผ้าย้อมสีธรรมชาติจากเปลือกมะตาด โดยมีการพัฒนากระบวนการผลิต จนได้รับการยอมรับในฐานะผู้เชี่ยวชาญ การเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ให้กับชุมชนอื่นๆ นอกจากช่วยสร้างชื่อเสียงแล้วยังเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างชุมชน รวมถึงสร้างรายได้จากการฝึกอบรมและสัมมนา

4.4.2 การนำองค์ความรู้ถ่ายทอดให้กับโรงเรียนในชุมชน

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านปากอาจได้มีการพัฒนาองค์ความรู้ในการย้อมสีธรรมชาติจากเปลือกมะตาดให้เป็นหลักสูตรท้องถิ่นสำหรับนักเรียนในโรงเรียนพื้นที่ชุมชน ซึ่งมีประโยชน์ต่อการเรียนการสอนในหลายๆ ด้าน ได้แก่

1) การส่งเสริมการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น นักเรียนได้เรียนรู้วัฒนธรรมและประเพณีชุมชน ทำให้เกิดการสืบสานระหว่างรุ่น ทำให้องค์ความรู้ไม่สูญหายไป 2) การพัฒนาทักษะการทำงาน ได้ฝึกทักษะละเอียดและการทำงานเป็นทีม 3) การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ในการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ 4) การสร้างความภาคภูมิใจในชุมชนและมีส่วนร่วม

ในการสืบสานวัฒนธรรม และ 5) การเตรียมความพร้อมสำหรับการประกอบอาชีพ ทักษะการยอมรับสิทธิธรรมชาติสามารถนำไปใช้สร้างอาชีพและรายได้ในอนาคต

5. ข้อเสนอแนะ

5.1 ข้อเสนอแนะสำหรับการยอมรับสิทธิธรรมชาติจากเปลือกมะตาด

- 5.1.1. ควรศึกษาหาสารช่วยติดที่มีอยู่ในธรรมชาติเพิ่มเติม เพื่อให้ได้เอนไซม์และสารช่วยติดชนิดใหม่ ๆ
- 5.1.2 ทดลองผสมสารช่วยติดที่มีอยู่เดิม เพื่อให้เกิดเอนไซม์ใหม่เพิ่มขึ้น
- 5.1.3 เปลี่ยนชนิดของผ้าและความเข้มข้นของสารช่วยติดเพื่อเปรียบเทียบสี
- 5.1.4 ศึกษาคุณสมบัติเชิงเคมีของสีที่ย้อมจากเปลือกมะตาดเพื่อเข้าใจและพัฒนาเทคนิคการย้อมให้ดีขึ้น

5.2 ข้อเสนอแนะในการพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านปากอาจ

5.2.1 จัดกิจกรรมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านปากอาจ อย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง โดยให้เยาวชนผู้สืบทอดเข้ามาร่วมดำเนินการในทุกขั้นตอนเพื่อสานต่องานของกลุ่ม

5.2.2 การประชาสัมพันธ์ทุนทางสังคม แหล่งท่องเที่ยว และสินค้าชุมชนผ่านสื่อช่องทางออนไลน์ต่าง ๆ ให้มากขึ้น ผ่านหน่วยงานเครือข่ายความร่วมมือ และกลุ่มเยาวชนในพื้นที่

5.2.3 ขยายความรู้เกี่ยวกับทุนทางวัฒนธรรมของชุมชน โดยส่งเสริมหลักสูตรท้องถิ่น จัดเป็นรายวิชาอิสระหรือกิจกรรมที่นำเนื้อหาท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ เพื่อให้เยาวชนได้เรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่นมากขึ้น หรือจัดกิจกรรมด้านวัฒนธรรมมอญตามเทศกาลสำคัญ เพื่อสร้างการรับรู้ทางวัฒนธรรมของคนในและนอกพื้นที่อย่างต่อเนื่อง

5.3 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

5.3.1 ควรเน้นการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับการพัฒนากระบวนการผลิตและการใช้วัสดุยอมรับสิทธิธรรมชาติจากเปลือกมะตาดในบริบทที่หลากหลายมากขึ้น เช่น การศึกษาเปรียบเทียบระหว่างวัสดุธรรมชาติชนิดอื่น ๆ ที่ใช้ในการย้อมสี เพื่อหาวัสดุที่เหมาะสมที่สุดในเชิงคุณภาพและความยั่งยืน รวมถึงการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนากระบวนการย้อมสีที่ช่วยลดการใช้ทรัพยากรน้ำและพลังงาน เพื่อให้เหมาะสมกับแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) การขยายกลุ่มตัวอย่างและพื้นที่ศึกษาเพิ่มเติมยังสามารถช่วยให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมและสะท้อนถึงความหลากหลายทางภูมิปัญญาของชุมชนในแต่ละพื้นที่

6. เอกสารอ้างอิง

- จิตพนธ์ ชุมเกตุ. (2560). *การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพทางการจัดการชุมชนอย่างยั่งยืนของชุมชนไทยมุสลิม อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี*. คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ชนาธินาถ ไชยภู. (2556). *การออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้ายม้ายอมรับสิทธิธรรมชาติจากเปลือกสะตอ กรณีศึกษากลุ่มม้ายอมรับสิทธิธรรมชาติบ้านคีรีวง อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ]. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- มนัส จันทรพวง, วิยะณี ดังก้อง, ปาริฉัตร กุลเกลี้ยง, สุภาพร ธนะขว้าง, ณัฐมกล บัวบาน, และเอกภพ นิลพัฒน์. (2563). การพัฒนาผ้าม้ายอมรับสิทธิธรรมชาติจากใบสัก ชุมชนบ้านแม่พริก ตำบลห้วยไร่ อำเภอด่านซ้าย จังหวัดแพร่. *วารสารการพัฒนาชุมชนและคุณภาพชีวิต*, 8(1), 250-262.
- สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน). (2563). *คู่มือการจัดทำแผนธุรกิจเพื่อชุมชน (Community Business Model Canvas: CBMC)*. สำนักพัฒนานวัตกรรมชุมชน จัดการความรู้และสื่อสาร. https://web.codi.or.th/printing_media/20200327-12063/
- องค์การบริหารส่วนตำบลเชียงรากน้อย. (2564). *แผนพัฒนาท้องถิ่น (พ.ศ. 2561-2565)*.

องค์การสวนพฤกษศาสตร์. (2566). *ฐานข้อมูลพรรณไม้*. http://www.qsbg.org/database/botanic_book%20full%20option/search_detail.asp?botanic_id=834

การจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์เรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์ ของเด็กปฐมวัยในศตวรรษที่ 21

Organizing Activities to Enhance Learning Experiences for Creative Thinking Skills of Early Childhood Children in the 21st Century

ทิพย์อักษร พุทธสริน^{1*}
Thipaugson Puttasarin^{1*}

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 โดยใช้การจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์การเรียนรู้ 2. เพื่อเปรียบเทียบทักษะความคิดสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์การเรียนรู้ กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือ เด็กปฐมวัยชาย-หญิง อายุ 4-5 ปี ระดับชั้นอนุบาล 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ ตำบลนาฝาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิจำนวน 25 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบไปด้วย 1)แผนการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 จำนวน 24 แผน 2)แบบประเมินทักษะความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย 3)แบบทดสอบทักษะความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ผู้วิจัยได้ใช้แบบแผนการวิจัย The One-Group Pretest-Posttest Design วิเคราะห์ข้อมูลค่าคะแนนเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และหาค่า t-test dependent

ผลการวิจัย พบว่า การจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์เรียนรู้เป็นกระบวนการทางความคิดอย่างเป็นระบบจากประสบการณ์ตรง เด็กมีความสามารถในการคิดแก้ไขปัญหาและสร้างสรรค์ผลงานหรือองค์ความรู้ใหม่ ส่งผลต่อความรู้สึกชื่นชมและยอมรับในตนเอง มีความกล้าแสดงออกและเชื่อมั่นในตนเอง ซึ่งเป็นคุณลักษณะความคิดสร้างสรรค์ในศตวรรษที่ 21 สรุปได้ว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์การเรียนรู้จะมีทักษะความคิดสร้างสรรค์ในศตวรรษที่ 21 ที่สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : กิจกรรมเสริมประสบการณ์การเรียนรู้ เด็กปฐมวัย ทักษะความคิดสร้างสรรค์

^{1*} สาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์และการพัฒนามนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

Department of Early Childhood Education, Faculty of Education and Human Development, Chaiyaphum Rajabhat University.

E-mail : thipaugson.ru@cpru.ac.th

*Corresponding author

Abstract

The purpose of this research Objective 1. To develop creative thinking skills for early childhood in the 21st century by using organizing activities to enhance learning experiences. 2. To compare creative thinking skills for early childhood in the 21st century before and after organizing activities to enhance learning experiences. The sample group used is early childhood male and female aged 4-5years. Kindergarten 3, Semester 1, Academic Year 2024. Demonstration School, Chaiyaphum Rajabhat University, Nafai Subdistrict, Mueang District, Chaiyaphum Province, 25 people, Using purposive sampling. The research instruments consisted of: 1) 24 activity plans to enhance learning experiences to develop early childhood creativity skills in the 21st century 2) Early childhood creativity skills assessment 3) Early childhood creativity skills test. Research design The One-Group Pretest-Posttest Design. Data were analyzed using the mean, standard deviation, and t-test dependent.

The research results found that organizing activities to enhance learning experiences is a systematic thought process from direct experience. Early childhood have the ability to solve problems and create new works or knowledge, which affects their feelings of appreciation and acceptance of themselves, Have the courage to express yourself and have self-confidence, which are creative skills in the 21st century. Which are characteristics of creativity in the 21st century. In conclusion, the research results are consistent with the research hypothesis. It is statistically significant at the .05.

Keyword: Activities to Enhance Learning Experiences, Early Childhood, Creativity Thinking Skills

วันที่รับบทความ: 19 สิงหาคม 2567

วันที่แก้ไขบทความ: 24 ตุลาคม 2567

วันที่ตอบรับตีพิมพ์บทความ: 31 ตุลาคม 2567

1. บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของงานวิจัย

เมื่อมีการวิเคราะห์สภาพการศึกษาในขณะนี้พบว่าหลายๆ ประเทศรวมถึงประเทศไทย หลักสูตรการเรียนการสอนในระดับปฐมวัยที่ใช้อยู่ในปัจจุบันยังไม่สามารถทำให้เด็กมีทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ที่จะทำให้พวกเขาสามารถอยู่รอดในสังคม มีวิจรณ์ญาณ และมีทักษะชีวิตที่ดี ในการดำเนินชีวิตและการปรับตัวให้อยู่ในสังคมอย่างมีความสุข (Partnership for 21st Century Skills, 2019) ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ประกอบไปด้วย ทักษะ 4 ประการ คือ 1) การมีความรู้ในวิชาหลัก ซึ่งมีความหมายครอบคลุมถึงความรู้รอบตัวอื่น ๆ ด้วย 2) การมีทักษะชีวิตและทักษะอาชีพ 3) การมีทักษะการเรียนรู้และสร้างนวัตกรรมใหม่ ที่เกี่ยวข้องกับทักษะแห่งความร่วมมือ 4 ประการ คือ การสื่อสาร (Communication) ความร่วมมือกัน (Collaboration) ความคิดสร้างสรรค์ (Creativity) และการคิดวิเคราะห์ (Critical Thinking) และ 4) การมีทักษะด้านสารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยี ทักษะเหล่านี้จะช่วยเตรียมความพร้อมให้เด็ก รู้จักคิด เรียนรู้ แก้ปัญหา สื่อสารและร่วมมือทำงานกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพจะช่วยในเรื่องการควบคุมอารมณ์ การแก้ปัญหาเฉพาะหน้า การรับรู้ความรู้สึก การคิดอย่างมีเหตุผลและการคิดวิเคราะห์แยกแยะ อีกทั้งแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) หลักการที่สำคัญคือเตรียมพร้อมด้านกำลังคนและเสริมสร้างศักยภาพของประชากรทุกช่วงวัยได้มุ่งเน้นการยกระดับ

คุณภาพมนุษย์ โดยพัฒนาคนให้เหมาะสมตามช่วงวัยเพื่อให้มีทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 และการเติบโต (Bellance & Brandt, 2010)

การคิดเชิงสร้างสรรค์ (Creative thinking) ถูกบรรจุอยู่ในหลักสูตรการศึกษาของประเทศพัฒนาแล้วทั่วโลก เพราะตระหนักถึงความสำคัญของความคิดสร้างสรรค์ในการยกระดับเศรษฐกิจและคุณภาพชีวิตของคน เพราะความคิดสร้างสรรค์ทำให้เกิดความแตกต่าง ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างสรรค์นวัตกรรมในที่สุด ความคิดสร้างสรรค์เป็นคุณลักษณะที่สำคัญและจำเป็น อย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียนและเป็นเรื่องที่ครูผู้สอนจะต้องให้ความสนใจและต้องพัฒนาให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียนทุกคน เนื่องจากเป็นข้อกำหนดหนึ่งที่ผู้เรียนจะต้องมีอยู่ในตัวสำหรับการศึกษาในศตวรรษที่ 21 (กมล โพธิเย็น, 2562) ความคิดสร้างสรรค์มีความสำคัญต่อการส่งเสริมตัวเด็กให้มีความสมบูรณ์ เนื่องจากความคิดสร้างสรรค์เป็นที่มาของลักษณะพึงประสงค์ของเด็กนับตั้งแต่การเป็นผู้มีอารมณ์สุนทรมองโลกในแง่ดี ใฝ่เรียนรู้ ขอบการค้นคว้าทดลอง มีความคิดริเริ่ม ภาควิไมใจและมั่นใจในตนเอง ฯลฯ ถ้ามองในแง่ของความสำคัญต่อสังคมจะเห็นได้ว่าความคิดสร้างสรรค์ที่สูงสุด เป็นเครื่องแสดงความก้าวหน้าของอารยธรรมและมวลมนุษยชาติ แสดงให้เห็นถึงวิวัฒนาการขั้นสูงที่เป็นสิ่งสำคัญยิ่งเป็นความพร้อมในการคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม ด้วยเหตุนี้เองคณะกรรมการของภาคีเพื่อทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 จึงได้ระบุไว้ว่า ทักษะด้านการสร้างสรรค์และนวัตกรรม (Creative and innovation) เป็นทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 และได้พัฒนาและสร้างกรอบแนวคิดการปรับกระบวนการทัศน์ทางการจัดการศึกษา (Fadel & Trilling, 2015) นอกจากนี้ จากการศึกษาข้อมูลของสมาคมเศรษฐศาสตร์การศึกษาของสหรัฐอเมริกา ยังได้กล่าวถึงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนยุคปัจจุบันและสิ่งที่ผู้สอนจำเป็นต้องให้กับผู้เรียนมี 4 ข้อ (มูลนิธิศตวรรษที่ 21, 2557) ได้แก่ การแก้ปัญหา ความคิดสร้างสรรค์ นวัตกรรมและการอยู่ร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 ที่กล่าวถึงผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา (Designed Outcomes of Education, DOE Thailand) ที่กำหนดให้บุคคลมีคุณลักษณะขั้นต่ำ ด้านที่ 2 ว่าด้วยเรื่องของผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม “เป็นผู้มีทักษะทางปัญญา ทักษะศตวรรษที่ 21 ความฉลาดดิจิทัล (Digital intelligence) ทักษะการคิดสร้างสรรค์เพื่อร่วมสร้างสรรค์และพัฒนานวัตกรรมทางเทคโนโลยีหรือสังคม เพิ่มโอกาสและมูลค่าให้กับตนเองและสังคม” โดยผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ที่เหมาะสมตามช่วงวัยที่มีความต่อเนื่องเชื่อมโยงและเหมาะสมตั้งแต่ระดับการศึกษาปฐมวัย การศึกษาขั้นพื้นฐาน การอาชีวศึกษาจนถึงระดับอุดมศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562)

การศึกษาแนวทางการพัฒนาประเทศและพัฒนาคนให้มีคุณลักษณะตามศตวรรษที่ 21 ที่กล่าวมาข้างต้นนั้น ผู้วิจัยได้เห็นถึงความสำคัญในการปูพื้นฐานทักษะที่สำคัญสำหรับเด็กปฐมวัย ซึ่งเป็นวัยที่ควรได้รับการปลูกฝังและเรียนรู้ทักษะชีวิตที่สำคัญ คือ ทักษะสร้างสรรค์นวัตกรรม กล่าวคือ ความคิดสร้างสรรค์ในเด็กปฐมวัยนั้นเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญเนื่องจากจะเป็นส่วนช่วยให้สามารถต่อยอดความรู้ต่างๆ เพราะความคิดสร้างสรรค์จะเกิดกระบวนการทางความคิดอย่างเป็นระบบ ซึ่งจะช่วยให้บุคคลมีความสามารถในการคิดแก้ไขปัญหาสามารถแก้ไขและคาดการณ์ล่วงหน้าถึงอุปสรรคที่เกิดขึ้น อีกทั้งกิจกรรมที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ที่ออกมาในรูปแบบของผลงานที่ผู้เรียนคิดหรือสร้างขึ้นมามีความหมายต่อตัวเด็ก ทำให้เกิดความรู้สึกชื่นชมและยอมรับงานของตนเองและเพื่อนร่วมชั้นเรียน นักการศึกษาและนักวิชาการหลายท่านได้นำเสนอวิธีการในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยไว้หลายแนวทาง ในการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์มีผลต่อการพัฒนาทักษะทางสมองของเด็กปฐมวัย ครูผู้สอนสามารถจัดการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมเสริมประสบการณ์ร่วมกับแนวคิดจากนวัตกรรมต่างๆ ทำให้เด็กปฐมวัยเกิดการพัฒนาทักษะอันพึงประสงค์ (ทิพย์อักษร พุทธสริน และคณะ, 2566) ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำแนวคิดการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (Child center) มาเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ ได้แก่ การจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์เป็นฐาน (Experiential Learning) (Kolb & Kolb, 2005) การจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ การเรียนรู้ของโนลส์ (Knowles, 1975) การจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบลงมือกระทำ (Active Learning) ผ่านรูปของกิจกรรมบูรณาการผ่านการเล่นที่ส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์เป็นกิจกรรมที่ฝึกให้เด็กได้แสดงออกทางความคิดตามจินตนาการของตนเอง โดยการจัดผ่านกิจกรรมประจำวัน ได้แก่ กิจกรรมเสริมประสบการณ์ กิจกรรมกลางแจ้ง กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้สำรวจค้นพบและได้ทดลองกับสื่ออุปกรณ์

ซึ่งช่วยให้เกิดการพัฒนาศักยภาพจากการสังเกต โดยให้เด็กได้ค้นคว้าอย่างกว้างขวางจากอุปกรณ์ที่หลากหลาย ให้โอกาสแก่เด็กในการทำงานตามความพอใจและเป็นอิสระ เมื่อพวกเขาได้รับอนุญาตให้คิดต่างกันในหลาย ๆ ด้าน ได้ตัดสินใจและแก้ปัญหาด้วยตนเองภายใต้สถานการณ์ใหม่ๆ ซึ่งพฤติกรรมสร้างสรรค์บางประการของเด็กอาจไม่ได้รับการพิจารณา ผู้ที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญและยอมรับ คอยช่วยเหลือ สนับสนุน และส่งเสริมให้เด็ก ๆ พัฒนาความพอใจที่จะแสดงออกถึงความคิดสร้างสรรค์ผ่านกิจกรรมต่างๆ ที่เด็กได้ทำในแต่ละวัน ด้วยความเข้าใจในพัฒนาการตามวัยของเด็ก (กรภัสสร อินทรบำรุง, 2563, น. 28)

ด้วยความสำคัญข้างต้น ผู้วิจัยได้มีความสนใจที่จะศึกษาและพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 ซึ่งถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของทักษะการเรียนรู้และสร้างนวัตกรรมใหม่ จากข้อมูลการประเมินความคิดสร้างสรรค์ (Creativity) และสังเกตพฤติกรรมเด็กปฐมวัย ระดับชั้นอนุบาล 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ พบว่า ผลการประเมินความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยอยู่ในระดับต่ำ และเด็กมีพฤติกรรมที่ขาดกระบวนการทางความคิดอย่างเป็นระบบ ซึ่งถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของทักษะความคิดสร้างสรรค์ ผู้วิจัยได้ศึกษาการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ เพื่อเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรม โดยเด็กมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ ส่งเสริมให้เด็กนำประสบการณ์ของตนเองเข้ามาใช้ในการทำความเข้าใจสิ่งใหม่ประสบการณ์ใหม่ เปิดโอกาสให้เด็กได้เลือกสิ่งที่เรียนและวิธีเรียนด้วยตนเอง ส่งเสริมความแตกต่างระหว่างบุคคล ส่งเสริมให้เด็กตัดสินใจด้วยตนเองลงมือกระทำ และยอมรับผลของการตัดสินใจหรือการกระทำนั้น ผ่านการใช้สื่อและวัสดุอุปกรณ์ของจริงตามธรรมชาติที่หลากหลาย เน้นการเรียนรู้ผ่านการเล่นอย่างเป็นระบบ จากข้อมูลที่ได้กล่าวมาผู้วิจัยจึงได้ศึกษา การจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์เรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 เพื่อเสริมสร้างกระบวนการคิดแก้ปัญหา และสร้างสรรค์ผลงานหรือสร้างความรู้ใหม่ ซึ่งจะได้เป็นรากฐานที่สำคัญของการเรียนรู้และการพัฒนาให้เด็กเติบโตอย่างเหมาะสมต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 โดยใช้การจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์การเรียนรู้

1.2.2 เพื่อเปรียบเทียบทักษะความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์การเรียนรู้

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

1.3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัย คือ เด็กปฐมวัยชาย-หญิง อายุ 4-5 ปี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ ตำบลนาฝาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิจำนวน 118 คน

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือ เด็กปฐมวัยชาย-หญิง อายุ 4-5 ปี ระดับชั้นอนุบาล 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ ตำบลนาฝาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิจำนวน 25 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากการประเมินและสังเกตพฤติกรรม พบว่า ผลการประเมินความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยอยู่ในระดับต่ำ และมีพฤติกรรมที่ขาดกระบวนการทางความคิดอย่างเป็นระบบซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของทักษะความคิดสร้างสรรค์

1.3.2 ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรต้น ได้แก่ การจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์การเรียนรู้

ตัวแปรตาม ได้แก่ ทักษะความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยในศตวรรษที่ 21

1.3.3 ขอบเขตด้านระยะเวลา

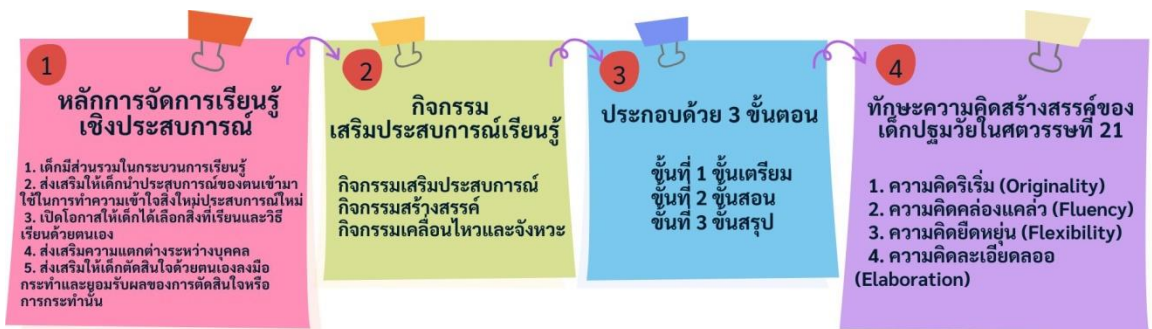
ระยะเวลาในการศึกษาวิจัย คือ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 ทำการทดลองเป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน ได้แก่ วันจันทร์ วันพุธ วันศุกร์ ช่วงเวลา 09.00 – 09.30 น. วันละ 30 นาที รวมจำนวน 24 ครั้ง ในกิจกรรมเสริมประสบการณ์ กิจกรรมสร้างสรรค์ กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ

1.4 สมมติฐานการวิจัย

เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์การเรียนรู้จะมีทักษะความคิดสร้างสรรค์ในศตวรรษที่ 21 ที่สูงขึ้น

1.5 กรอบแนวคิดในการวิจัย

การจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์เรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 ผู้วิจัยได้ศึกษาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2560 เพื่อกำหนดกิจกรรมเสริมประสบการณ์เรียนรู้ ได้แก่ กิจกรรมเสริมประสบการณ์ กิจกรรมสร้างสรรค์ กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ โดยนำแนวคิดการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (Child center) การจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์เป็นฐาน (Experiential Learning) (Kolb & Kolb, 2005) การจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์การเรียนรู้ของโนลส์ (Knowles, 1975) การจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบลงมือกระทำ (Active Learning) มาเป็นหลักการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ ดังนี้ 1. ส่วนรวมในกระบวนการเรียนรู้ 2. ส่งเสริมให้ผู้เรียนนำประสบการณ์ของตนเองเข้ามาใช้ในการทำความเข้าใจสิ่งใหม่ประสบการณ์ใหม่ 3. ผู้เรียนได้เลือกสิ่งที่เรียนและวิธีเรียนด้วยตนเอง 4. ส่งเสริมความแตกต่างระหว่างบุคคล ไม่ควรปิดกั้น 5. ส่งเสริมให้ผู้เรียนตัดสินใจด้วยตนเอง ลงมือกระทำ และยอมรับผลของการตัดสินใจหรือการกระทำนั้น ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นกระบวนการทางความคิดอย่างเป็นระบบ มีความสามารถในการคิดแก้ปัญหาและสร้างสรรค์ผลงานหรือองค์ความรู้ใหม่ ได้แก่ 1. ความคิดริเริ่ม (Originality) 2. ความคิดคล่องแคล่ว (Fluency) 3. ความคิดยืดหยุ่น (Flexibility) 4. ความคิดละเอียดลออ (Elaboration) โดยใช้เครื่องมือในการประเมินทักษะความคิดสร้างสรรค์ตามแนว The Torrance Tests of Creative Thinking (Torrance, 1966) ดังนี้ 1. แบบประเมินทักษะความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย โดยอาศัยการปฏิบัติและการเคลื่อนไหว (Thinking Creatively in Action and Movement) 2. แบบทดสอบทักษะความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย โดยอาศัยพหุภาษา (Thinking Creatively Words) ประกอบด้วยกิจกรรม 6 กิจกรรม คือ การตั้งคำถาม การคาดเดาสาเหตุ การคาดเดาถึงผลกระทบ การประยุกต์สิ่งของในสถานการณ์ใหม่ การดำเนินชีวิตในสถานการณ์ที่ผิดปกติและการตั้งคำถามเกี่ยวกับสิ่งที่ผิดปกติ กำหนดกรอบแนวคิดดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

2. วิธีดำเนินการวิจัย

2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัย คือ เด็กปฐมวัยชาย-หญิง อายุ 4-5 ปี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ ตำบลนาผาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิจำนวน 118 คน

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือ เด็กปฐมวัยชาย-หญิง อายุ 4-5 ปี ระดับชั้นอนุบาล 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ ตำบลนาผาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิจำนวน 25 คน โดยเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากการประเมินและสังเกตพฤติกรรม พบว่า ผลการประเมินความคิดสร้างสรรค์

ของเด็กปฐมวัยอยู่ในระดับต่ำ และมีพฤติกรรมที่ขาดกระบวนการทางความคิดอย่างเป็นระบบซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของทักษะความคิดสร้างสรรค์

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบไปด้วย

- 1). แผนการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 จำนวน 24 แผน
- 2). แบบประเมินทักษะความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย
- 3). แบบทดสอบทักษะความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย

2.3 การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือการวิจัย

2.3.1 ขั้นตอนการสร้างแผนการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์การเรียนรู้

- 1) ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยในศตวรรษที่ 21
- 2) สร้างแผนการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 ใช้เป็นหน่วยในแผนการจัดประสบการณ์และจัดกิจกรรมสำหรับเด็กชั้นอนุบาล 3 ในช่วงกิจกรรมเสริมประสบการณ์ จำนวน 8 หน่วย ทั้งนี้ เนื้อหาสาระการเรียนรู้ประกอบด้วย

ตาราง 1 แผนการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยในศตวรรษที่ 21

ลำดับที่	จันทร์	พุธ	ศุกร์
	กิจกรรมเสริมประสบการณ์	กิจกรรมสร้างสรรค์	กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ
1	ร่างกายของเรา -นิทานกะเมาะไม่ยอมอาบน้ำ	โมบายสายฟ้า	เต้น เล่นสี่สร้างสรรค์
2	แถมสีด้วยสำลีกัน -นิทานต่อรถไฟด้วยกัน	รถไฟที่รัก	ขบวนรถไฟฉีกฉีก
3	ปลาสวยงาม -นิทานหนูตื่นน้ำใจ	ปลาสวยงามจากจานกระดาษ	พาปลาไปว่ายน้ำ
4	ต้นไม้แสนสวย -นิทานดอกไม้ลูกผู้ซื่อสัตย์	กรอบรูปแปะเมล็ดข้าวย้อมสี	ต้นไม้ ดอกไม้
5	เมล็ดพืชพรรณษา -นิทานยี่ราฟเพื่อนรัก	ชุดสีใบไม้	ดอกไม้แสนสวย
6	บ้านของเรา -นิทานเก่งจังตัวเรา	พิมพ์ภาพมดแดงน้อย	มดแดง มดดำ
7	โมบายสายรุ้ง -นิทานเด็กหญิงสายรุ้ง	ดอกไม้จากมือ	รูปทรงแตกต่าง
8	ผักแสนอร่อย -นิทานผักแสนอร่อยของชนปุ๋ย	ปะติดใบไม้ต่อเติมภาพ	เมล็ดพืชอะไรเอ๋ย

- 3) นำแผนการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นนำเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เนื้อหาและจุดประสงค์การเรียนรู้ ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) มีค่าเท่ากับ 0.96

4) นำแผนการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 ที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไขตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาและจุดประสงค์เพื่อให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

2.3.2 ขั้นตอนการสร้างแบบประเมินทักษะความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย

1) ศึกษาเอกสาร ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 และศึกษาหลักการเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบประเมินทักษะความคิดสร้างสรรค์ (Torrance, 1966)

2) สร้างแบบประเมินทักษะความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 โดยกำหนดพฤติกรรมที่ต้องการประเมิน (Thinking Creatively in Action and Movement) มีรายละเอียด ดังนี้

2.1) ความคิดคล่องแคล่ว (Fluency) หมายถึง 1. ความคิดที่แปลกใหม่และต่างไปจากความคิดธรรมดา 2. ความสามารถนำเอาความรู้เดิมมาคิดดัดแปลงประยุกต์ให้เกิดเป็นสิ่งใหม่ขึ้น 3. มีความกล้าคิด กล้าลองเพื่อทดลองความคิดของตน

2.2) ความคิดยืดหยุ่น (Flexibility) หมายถึง 1. ความสามารถที่จะคิดในสิ่งที่ต้องการภายในเวลาที่กำหนด 2. ความสามารถในการจัดหมวดหมู่ 2.3) ความสามารถในการปรับความคิดในสถานการณ์ต่างๆ

2.3) ความคิดริเริ่ม (Originality) หมายถึง 1. ความสามารถคิดดัดแปลงจากสิ่งหนึ่งไปเป็นหลายสิ่งได้ 2. ความคล่องในการคิดที่มีความสำคัญต่อการแก้ปัญหา 3. ความสามารถที่จะพยายามคิดได้อย่างอิสระ

2.4) ความคิดละเอียดลออ (Elaboration) หมายถึง 1. ความสามารถขยายความคิดหลักให้ได้ความหมายสมบูรณ์ยิ่งขึ้น 2. ความสามารถในการมองเห็นรายละเอียดในสิ่งที่คนอื่นมองไม่เห็น 3. ความสามารถในการเชื่อมโยงความสัมพันธ์สิ่งต่างๆ อย่างมีความหมาย

กำหนดเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

ระดับ 4 หมายถึง อยู่ในระดับดีมาก

ระดับ 3 หมายถึง อยู่ในระดับดี

ระดับ 2 หมายถึง อยู่ในระดับพอใช้

ระดับ 1 หมายถึง อยู่ในระดับปรับปรุง

เกณฑ์การผ่าน ได้ระดับคุณภาพ 2 ขึ้นไป ถือว่าผ่านต่ำกว่าทั้งหมด 50% (1 คะแนน), 50% ขึ้นไป (2 คะแนน), 70% ขึ้นไป (3 คะแนน), 90% ขึ้นไป (3 คะแนน)

เกณฑ์การแปลผล ดังนี้

คะแนน 13 – 16 แปลความหมายดีมาก

คะแนน 9 – 12 แปลความหมายดี

คะแนน 5 – 8 แปลความหมายพอใช้

คะแนน 1 – 4 แปลความหมายปรับปรุง

3) นำแบบประเมินทักษะความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นนำเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน คำนวณความสอดคล้อง (IOC) ของเนื้อหาเกณฑ์การประเมิน คำนวณความสอดคล้อง (IOC) มีค่าเท่ากับ 0.96

4) นำแบบประเมินทักษะความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 ที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไขตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ด้านเกณฑ์การประเมินเพื่อให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

2.3.3. แบบทดสอบทักษะความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย

1) ศึกษาเอกสาร ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 และศึกษาหลักการเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบทดสอบทักษะความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย (Torrance, 1966)

2) สร้างแบบทดสอบทักษะความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 โดยใช้คำถามและชุดหนังสือภาพในการทดสอบ มีรายละเอียด ดังนี้

- ประกอบด้วยกิจกรรม 6 กิจกรรม คือ
- การตั้งคำถามถึงเหตุการณ์ทั่วไป
- การตั้งคำถามเกี่ยวกับสิ่งที่ผิดปกติ
- การตั้งคำถามให้การคาดเดาสาเหตุ
- การตั้งคำถามเพื่อคาดเดาถึงผลกระทบ
- การตั้งคำถามถึงการดำเนินชีวิตในสถานการณ์ที่ผิดปกติ/การหาทางออก/การแก้ไข
- การตั้งคำถามถึงการนำความรู้หรือสิ่งของไปใช้ในสถานการณ์ใหม่

ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์การให้คะแนน และเกณฑ์การแปลผลคะแนน โดยใช้รายละเอียดเดียวกันกับแบบประเมินทักษะความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยในศตวรรษที่ 21

3) นำแบบทดสอบทักษะความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นนำเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน คำนวณความสอดคล้อง (IOC) ของเนื้อหาเกณฑ์การประเมิน คำนวณความสอดคล้อง (IOC) มีค่าเท่ากับ 0.96

4) นำแบบทดสอบทักษะความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 ที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไขตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ด้านเกณฑ์การประเมินเพื่อให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

2.4 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การทดลองครั้งนี้ดำเนินการในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 ทำการทดลองเป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน ได้แก่ วันจันทร์ วันพุธ วันศุกร์ ช่วงเวลา 09.00 – 09.30 น. วันละ 30 นาที รวมจำนวน 24 ครั้ง ในกิจกรรมเสริมประสบการณ์ กิจกรรมสร้างสรรค์ กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

2.4.1 สร้างความคุ้นเคยกับเด็กทำเป็นกลุ่มตัวอย่างในห้องเรียน เป็นระยะเวลา 1 สัปดาห์

2.4.2 จัดเตรียมสภาพแวดล้อมภายในสถานที่ที่ทำการทดลองให้เหมาะสม

2.4.3 ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยทำการประเมินทักษะความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย โดยใช้แบบประเมินและแบบทดสอบทักษะความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นก่อนทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง 25 คน

2.4.4 ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยดำเนินการทดลอง โดยใช้แผนการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 เป็นเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน ได้แก่ วันจันทร์ วันพุธ วันศุกร์ ช่วงเวลา 09.00 – 09.30 น. วันละ 30 นาที จำนวน 24 แผน ในกิจกรรมเสริมประสบการณ์ กิจกรรมสร้างสรรค์ กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1) ขั้นนำ (ประมาณ 3 นาที) ครูนำเด็กเข้าสู่กิจกรรมโดยการร้องเพลง ท่องคำคล้องจอง หรือปริศนาคำทายโดยการกระตุ้นผู้เรียนจากความรู้และประสบการณ์เดิมและการระดมความคิดด้วยมุมมองที่หลากหลาย เพื่อให้เด็กมีความคิดคล่องแคล่ว พร้อมทั้งสร้างข้อตกลงร่วมกันระหว่างครูกับเด็กในการปฏิบัติตัวในการทำกิจกรรม

2) ขั้นดำเนินกิจกรรม (ประมาณ 17 นาที) ครูและเด็กร่วมกันทำกิจกรรม โดยใช้หลักการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ 1. เด็กมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ 2. ส่งเสริมให้เด็กนำประสบการณ์ของตนเองเข้ามาใช้ในการทำความเข้าใจสิ่งใหม่ประสบการณ์ใหม่ 3. เปิดโอกาสให้เด็กได้เลือกสิ่งที่เรียนและวิธีเรียนด้วยตนเอง 4. ส่งเสริมความแตกต่างระหว่างบุคคล 5. ส่งเสริมให้เด็กตัดสินใจด้วยตนเองลงมือกระทำและยอมรับผลของการตัดสินใจหรือการกระทำนั้น

3) ขั้นสรุป (ประมาณ 10 นาที) ครูและเด็กสรุปเนื้อหาและกิจกรรมร่วมกัน อธิบายถึงประโยชน์และการนำไปประยุกต์ใช้ หรือทดลองใช้ในสถานการณ์ต่าง เพื่อให้เด็กมีความคิดยืดหยุ่น ความคิดริเริ่มในการต่อยอดกิจกรรมที่จะเรียนรู้ครั้งต่อไป

5) เมื่อดำเนินการทดลองเสร็จสิ้น ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยการประเมินทักษะความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย โดยใช้แบบประเมินและแบบทดสอบทักษะความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ฉบับเดียวกัน หลังทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง 25 คน

6) นำข้อมูลที่ได้จากแบบประเมินฯ มาวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติต่อไป

2.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเก็บข้อมูลด้วยแบบประเมินทักษะความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ดังนี้

2.5.1 ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยทำการประเมินทักษะความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย โดยใช้แบบประเมินและแบบทดสอบทักษะความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นก่อนทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง 25 คน

2.5.2 ดำเนินการทดลอง โดยใช้แผนการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 เป็นเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน ได้แก่ วันจันทร์ วันพุธ วันศุกร์ ช่วงเวลา 09.00 – 09.30 น. วันละ 30 นาที จำนวน 24 แผน ในกิจกรรมเสริมประสบการณ์ กิจกรรมสร้างสรรค์ กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ

2.5.3 เมื่อดำเนินการทดลองเสร็จสิ้น ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยการประเมินทักษะความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย โดยใช้แบบประเมินและแบบทดสอบทักษะความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ฉบับเดียวกัน หลังทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง 25 คน นำข้อมูลการวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติต่อไป

2.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

2.6.1 วิเคราะห์คะแนนแบบประเมินและแบบทดสอบทักษะความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์การเรียนรู้

2.6.2 วิเคราะห์ข้อมูลค่าคะแนนเฉลี่ย (Mean) ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และหาค่า t-test dependent

2.7 การพิทักษ์สิทธิ์และจริยธรรมการวิจัย

การวิจัยนี้ทำในมนุษย์ ผู้วิจัยคำนึงถึงการพิทักษ์สิทธิ์และจริยธรรมในการวิจัย ผู้วิจัยได้ทำการสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัยเรียบร้อยแล้ว ก่อนที่จะดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล และได้ดำเนินการยื่นเสนอเพื่อขอรับการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ต่อคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ และได้รับเอกสารรับรองผลการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์เลขที่ HE 67-2-017 ตั้งแต่วันที่ 4 มิถุนายน พ.ศ. 2567 ถึงวันที่ 3 มิถุนายน พ.ศ. 2568

3. ผลการวิจัย

3.1 ผลการศึกษาทักษะความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 โดยใช้การจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์การเรียนรู้ โดยวิเคราะห์ระดับคะแนนรวมรายบุคคล จากแบบประเมินและแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ ปรากฏดังตารางที่ 2 และ 3 ดังนี้

ตารางที่ 2 วิเคราะห์คะแนนแบบประเมินทักษะความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยก่อน-หลังการทดลอง

ระดับคะแนน	ก่อนการทดลอง		หลังการทดลอง	
	n (25)	pc	n (25)	pc
13-16 ดีมาก	0	0%	21	84%
9-12 ดี	0	0%	4	16%
5-8 พอใช้	12	48%	0	0%
1-4 ปรับปรุง	13	52%	0	0%

จากตารางที่ 2 วิเคราะห์คะแนนแบบประเมินทักษะความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยก่อน-หลังการทดลอง พบว่า การแปลผลคะแนนแบบประเมินทักษะความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ก่อนทดลองแปลความหมายระดับพอใช้ จำนวน 12 คน คิดเป็น 48% แปลความหมายระดับปรับปรุง จำนวน 13 คน คิดเป็น 52% หลังทดลอง แปลความหมายระดับดีมาก จำนวน 21 คน คิดเป็น 84% แปลความหมายระดับดี จำนวน 4 คน คิดเป็น 16%

ตารางที่ 3 วิเคราะห์คะแนนแบบทดสอบทักษะความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยก่อน-หลังการทดลอง

ระดับคะแนน	ก่อนการทดลอง		หลังการทดลอง	
	n (25)	pc	n (25)	pc
13-16 ดีมาก	0	0%	23	92%
9-12 ดี	0	0%	2	2%
5-8 พอใช้	11	44%	0	0%
1-4 ปรับปรุง	14	56%	0	0%

จากตารางที่ 3 วิเคราะห์คะแนนแบบทดสอบทักษะความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยก่อน-หลังการทดลอง พบว่า การแปลผลคะแนนแบบประเมินทักษะความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ก่อนทดลองแปลความหมายระดับพอใช้ จำนวน 11 คน คิดเป็น 44% แปลความหมายระดับปรับปรุง จำนวน 14 คน คิดเป็น 56% หลังทดลอง แปลความหมายระดับดีมาก จำนวน 23 คน คิดเป็น 92% แปลความหมายระดับดี จำนวน 2 คน คิดเป็น 2%

3.2 ผลการเปรียบเทียบทักษะความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์การเรียนรู้ โดยสรุปข้อมูลคะแนนรายด้าน จากแบบประเมินและแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ เพื่อเปรียบเทียบทักษะความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 ก่อน-หลังการทดลอง ปรากฏดังตารางที่ 3

ตารางที่ 4 เปรียบเทียบทักษะความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 ก่อน-หลังการทดลอง

เปรียบเทียบ	Pre (16)		Post (16)		t	p
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
คะแนน	4.56	0.65	13.92	1.38	1.71	0.00

* $p < .05$

จากตารางที่ 4 เปรียบเทียบทักษะความคิดสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 ก่อน-หลังการทดลอง ด้วย t-test dependent พบว่า ทักษะความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย จำนวน 25 คน ก่อนการทดลอง (Pre) มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) 4.56 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) 0.65 และหลังการทดลอง (Post) มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) 13.95 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) 1.38 ค่า t 1.71 และค่า p 0.00 จากการทักษะความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 ก่อน-หลังการทดลอง สอดคล้องสมมติฐานการวิจัยที่ว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์การเรียนรู้จะมีทักษะความคิดสร้างสรรค์ในศตวรรษที่ 21 สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง การจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์เรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 วัตถุประสงค์ของการวิจัย 1. เพื่อพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัยในศตวรรษที่ 21

โดยใช้การจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์การเรียนรู้ 2. เพื่อเปรียบเทียบทักษะความคิดสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 ก่อนและหลัง การจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์การเรียนรู้ อภิปรายผลดังนี้

การจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์เรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 สอดคล้องกับสมมุติฐาน เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์การเรียนรู้จะมีทักษะความคิดสร้างสรรค์ในศตวรรษที่ 21 ที่สูงขึ้น ทั้งนี้เป็นเพราะผู้วิจัยได้จัดทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่เน้นการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ โดยใช้หลักการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ 1) เด็กมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ 2) ส่งเสริมให้เด็กนำประสบการณ์ของตนเองเข้ามาใช้ในการทำความเข้าใจสิ่งใหม่ประสบการณ์ใหม่ 3. เปิดโอกาสให้เด็กได้เลือกสิ่งที่เรียนและวิธีเรียนด้วยตนเอง 4) ส่งเสริมความแตกต่างระหว่างบุคคล 5) ส่งเสริมให้เด็กตัดสินใจด้วยตนเองลงมือกระทำและยอมรับผลของการตัดสินใจหรือการกระทำนั้น (Knowles, 1975; Kolb & Kolb, 2005) การจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์การเรียนรู้ของโนลส์ (Knowles, 1975) จากกิจกรรมเสริมประสบการณ์ ปลาทรายงาม ต้นไม้แสนสวย และโมบายสายรุ้ง เป็นกิจกรรมเล่านิทานและเรียนรู้นอกห้องเรียนเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตหรือสถานที่ที่มีความเชื่อมโยงกับเนื้อเรื่องในนิทาน เด็กมีโอกาสสำรวจสิ่งต่างๆ นอกห้องเรียนได้ใช้สื่อ วัสดุอุปกรณ์ของจริงตามธรรมชาติที่หลากหลาย รวมทั้งการสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันระหว่างเรียนรู้ ทำให้เด็กเกิดความคิดให้แง่มุมต่างๆ ที่ขยายความรู้เดิม เมื่อจัดกิจกรรมสร้างสรรค์เด็กสามารถสร้างสรรค์ผลงานที่แตกต่างไปจากเดิม พร้อมทั้งอธิบายรายละเอียดของผลงานได้ จากนั้นในกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ ครูให้เด็กนำเอาผลงานสร้างสรรค์ของตนเอง ในกิจกรรมปลาทรายงามหรือมดแดงน้อยมาร่วมกันแสดงบทบาทสมมติและร้องเพลงพร้อมทำท่าทางประกอบตามเนื้อเพลง ต่อมาครูให้เด็กทำท่าทางอิสระ และกำหนดสถานการณ์ต่างๆ ตามเนื้อเพลงเพื่อให้เด็กได้คิดหาทางแก้ปัญหา จากการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ ผู้วิจัยสังเกตได้ว่า เมื่อเด็กได้ออกไปสถานที่จริงมีประสบการณ์ตรงเรียนรู้ผ่านการเล่น และได้เรียนรู้จากสิ่งที่เด็กสนใจผ่านการลงมือกระทำอย่างเป็นระบบ เด็กสามารถคิดได้อย่างคล่องแคล่ว คิดหลากหลายแง่มุมและเกิดความคิดที่แปลกใหม่ไปจากเดิม มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ผลงานและเกิดความรู้ใหม่ ส่งผลต่อการกล้าแสดงออก เชื่อมั่นในตนเองเกิดความรู้สึกชื่นชมและยอมรับในตนเองมากขึ้น สอดคล้องกับ ทิพย์อักษร พุทธสริน (2567) พบว่า กิจกรรมที่เด็กได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง ได้แสดงความคิดเห็นในด้านต่างๆ ตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้น โดยครูผู้สอนควรส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กปฐมวัยได้แสดงความคิดในหลากหลายมุม เพื่อพัฒนา ทักษะทางสมองของเด็กต่อไปของเด็กปฐมวัยต่อไป สอดคล้องกับ วรรณานันดาเขียน (2563, น. 228) พบว่า การจัดประสบการณ์การเรียนรู้เชิงบูรณาการมีผลต่อการส่งเสริมความสามารถของเด็กปฐมวัยในด้านความคิด โดยหลักการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมให้โอกาสเด็กทำงานเป็นกลุ่มร่วมกับเพื่อน เพื่อส่งเสริมการทำงานร่วมกัน การฟังความคิดเห็นของผู้อื่นที่แตกต่างจากตน เด็กได้สนทนาอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกัน กระตุ้นให้เกิดความขัดแย้งทางความคิดโดยการถามคำถาม จะช่วยให้เด็กเกิดการยืดหยุ่นความคิดหรือเปลี่ยนความคิดใหม่ได้ด้วยตนเอง (Kay, 2012) ได้กล่าวว่า ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 จะช่วยเตรียมความพร้อมให้นักเรียนรู้จักคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม ความยืดหยุ่นและความสามารถในการปรับตัว ความเป็นผู้นำและการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม เรียนรู้ทำงาน แก้ปัญหา สื่อสารและร่วมมือทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพไปตลอดชีวิต

สรุปความองค์รู้ การจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์เรียนรู้เป็นกระบวนการทางความคิดอย่างเป็นระบบจากประสบการณ์ตรง เด็กมีความสามารถในการคิดแก้ไขปัญหาและสร้างสรรค์ผลงานหรือองค์ความรู้ใหม่ ส่งผลต่อความรู้สึกชื่นชมและยอมรับในตนเอง มีความกล้าแสดงออกและเชื่อมั่นในตนเองซึ่งเป็นคุณลักษณะทักษะความคิดสร้างสรรค์ในศตวรรษที่ 21 สรุปได้ว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์การเรียนรู้จะมีทักษะความคิดสร้างสรรค์ในศตวรรษที่ 21 ที่สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5. ข้อเสนอแนะ

5.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

5.1.1. การส่งเสริมทักษะความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ครูต้องให้เด็กได้แสดงความคิดและการกระทำอย่างอิสระ ยอมรับฟังความคิดและจินตนาการของเด็กให้แรงเสริมด้วยการพูดให้กำลังใจ ใบหน้ายิ้มแย้มแจ่มใส ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยให้เด็กมีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและอยากร่วมกิจกรรมมากยิ่งขึ้น

5.1.2. การจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์เรียนรู้เชิงประสบการณ์ ครูต้องออกแบบกิจกรรมที่หลากหลายและแปลกใหม่เพื่อเป็นการกระตุ้นความสนใจ การให้เด็กได้มีส่วนร่วมในการเป็นผู้ช่วยครูสามารถช่วยส่งเสริมเด็กให้เกิดความกล้าแสดงออกและมั่นใจในตัวเอง เกิดความภาคภูมิใจในตนเอง

5.1.3. ครูควรตระหนักถึงการสังเกตและการจดบันทึกพฤติกรรมของเด็กในแต่ละวันเพื่อให้ทราบว่าการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนั้น ควรใช้วิธีการสอนแบบใดให้เหมาะสมกับพฤติกรรมของเด็กที่ครูต้องการปลูกฝังหรือปรับปรุงพัฒนาพฤติกรรมให้ดียิ่งขึ้น

5.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

5.2.1. ควรมีการศึกษาการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์เรียนรู้ที่มีผลต่อการพัฒนาในด้านอื่นๆเช่น คุณธรรม จริยธรรม การมีวินัยในตนเอง

5.2.2. ควรมีการศึกษาทักษะความคิดสร้างสรรค์เฉพาะด้านใดด้านหนึ่ง เช่น ด้านความคิดคล่องแคล่ว ด้านความคิดยืดหยุ่น ด้านความคิดริเริ่ม ด้านความคิดละเอียดลออ เป็นต้น

6. กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากกองทุนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ ปีงบประมาณ 2567 สัญญาเลขที่ 1/2567 ผู้วิจัยขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

7. เอกสารอ้างอิง

- กมล โพธิเย็น. (2562). ความคิดสร้างสรรค์: พรสวรรค์ที่ครูควรสรรค์สร้างให้ผู้เรียน. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร*, 17(1), 9-27.
- กรภัสสร อินทรบำรุง. (2563). ความคิดสร้างสรรค์: ส่งเสริมอย่างไรในวัยอนุบาล. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร*, 18(1), 8-30.
- ทิพย์อักษร พุทธสิน. (2567). การพัฒนาทักษะการคิดเชิงบริหาร (EF) ของเด็กปฐมวัยโดยใช้กิจกรรมเสริมประสบการณ์สื่อสร้างสรรค์จากวัสดุภูมิปัญญาท้องถิ่น. *วารสารสหวิทยาการวิจัยและวิชาการ*, 4(4), 303-324.
- ทิพย์อักษร พุทธสิน, อังฉรา สมแวง, กมลวรรณ สุคะโต, และลลนา คลังชำนาญ. (2566). การจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงบริหาร (EF) สำหรับเด็กปฐมวัย: กลุ่มทักษะพื้นฐาน. *วารสารวิชาการคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ*, 8(2), 114-122.
- มูลนิธิสตรี-สฤตติวงศ์. (2557). *ความคิดสร้างสรรค์มีความสำคัญต่อเด็กอย่างไร?* <http://thaissf.org/cd020/>
- วรรณ นันทาเขียน. (2563). การพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เชิงบูรณาการเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดเชิงบริหารสำหรับเด็กปฐมวัย [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์]. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562). *มาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561*.
- Bellanca, J., & Brandt, R. (Eds.). (2010). *21st century skills: Rethinking how students learn*. Solution Tree Press.
- Fadel, C., & Trilling, B. (2015). 21st century skills: Learning for life in our times. *Education Review*. <https://doi.org/10.14507/er.v0.1296>
- Kay, K. (2012). *Two tools for 21st century schools and districts*. <http://thirteencelebration.org/blog/edblog/edblog-two-tools-for-21-stcentury-schools-and-districts-by-den-kay/2903/>
- Knowles, M. S. (1975). *Self-directed learning: A guide for learners and teacher*. Association Press.

- Kolb, A. Y., & Kolb, D. A. (2005). Learning styles and learning spaces: Enhancing experiential learning in higher education. *Academy of Management Learning and Education*, 4(20), 193-212.
- Partnership for 21st Century Skills. (2019). *Framework for 21st century learning*.
<http://www.battelleforkids.org/networks/p21/frameworks-resources>
- Torrance, E. P. (1966). *Torrance tests of creative thinking*. Personnel Press.

การพัฒนาแบบวัดทักษะกีฬาการกบัดดีสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ Development of Kabaddi Skill Test For Students at Thailand National Sports University

รังสิมาภรณ์ หนูน้อย¹ และเจนวิทย์ ดิษขนาน^{2*}
Rungsimaporn Noonoi¹ and Janwit Diskanan^{2*}

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างและตรวจสอบคุณภาพแบบวัดทักษะกีฬาการกบัดดีสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ โดยสร้างเกณฑ์ปกติสำหรับการแปลความหมายคะแนนจากแบบวัดทักษะกีฬาการกบัดดีและพัฒนาคู่มือการใช้ของแบบวัดทักษะกีฬาการกบัดดีสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ ประชากรที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ได้แก่ นักกีฬาการกบัดดีทีมชาติไทยที่กำลังศึกษาในมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ จำนวน 12 คน และนักศึกษาที่ลงทะเบียนในปีการศึกษา 2567 ที่ผ่านการเรียนวิชาทักษะกีฬาการกบัดดี มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชุมพร ปีการศึกษา 2565 จำนวน 7 คน ประชากรที่ใช้ในการสร้างเกณฑ์ปกติ ได้แก่ นักศึกษาที่ลงทะเบียนในปีการศึกษา 2567 ที่ผ่านการเรียนวิชาทักษะกีฬาการกบัดดี มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชุมพร ปีการศึกษา 2566 จำนวน 19 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดย ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน คะแนนสูงสุด คะแนนต่ำสุด พิสัย ฐานนิยม มัธยฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์โดยวิธีของเพียร์สัน และคะแนนที่

ผลการวิจัยพบว่า 1) แบบวัดทักษะกีฬาการกบัดดีสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ ประกอบด้วย ทักษะการรุก ได้แก่ การก้าวเท้า การสัมผัสด้วยมือ การสัมผัสด้วยปลายเท้า การเตะ และการข้ามเส้นโบนัสเพื่อได้คะแนนพิเศษ ทักษะการรับ ได้แก่ ทักษะการจับข้อเท้า ทักษะการจับขา ทักษะการจับเอวหรือลำตัว และ ทักษะการสกัดกั้น 2) คุณภาพของแบบวัดทักษะกีฬาการกบัดดีมีค่าความตรงตามเนื้อหา อยู่ระหว่าง 0.60 – 1.00 มีค่าความเที่ยงโดยวิธีการวัดซ้ำ มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์โดยวิธีของเพียร์สันของทักษะการรุก อยู่ระหว่าง 0.91 – 1.00 และทักษะการรับ อยู่ระหว่าง 0.91 – 1.00 และมีค่าความเที่ยงระหว่างผู้ประเมิน มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์โดยวิธีของเพียร์สันของทักษะการรุก อยู่ระหว่าง 0.91 – 0.97 และทักษะการรับ อยู่ระหว่าง 0.91 – 0.99 3) เกณฑ์ปกติของแบบวัดทักษะกีฬาการกบัดดีสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ เป็นเกณฑ์ปกติที่ ทักษะการรุก มีคะแนนดิบระหว่าง 17 คะแนน ถึง 20 คะแนน มีคะแนนที่ปกติระหว่าง 40 - 58 ทักษะการรับ มีคะแนนดิบระหว่าง 11 คะแนน ถึง 14 คะแนน มีคะแนนที่ปกติระหว่าง 25 – 52 4) คู่มือการใช้แบบวัดทักษะกีฬาการกบัดดีสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ ที่จัดทำขึ้นมีคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุด (4.72+0.26)

คำสำคัญ : กีฬาการกบัดดี ทักษะรุก ทักษะรับ เกณฑ์ปกติ

¹ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชุมพร
Faculty of Education , Thailand National Sports University Chumphon Campus
E-mail : Rnoonoi@hotmail.com

² คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชุมพร
Faculty of Education , Thailand National Sports University Chumphon Campus
E-mail : janwit.ipek@gmail.com

*Corresponding author

Abstract

This research aimed to create and examine the quality of a Kabaddi skill test for students at Thailand National Sports University, the study involved establishing norms and developing a user manual for the tool. Data were collected from 12 students who were Thai national kabaddi players enrolled at National Sports University and 7 students who completed the Kabaddi course in 2022. Data for establishing the normative criteria were collected from 19 students who completed Kabaddi course in 2023. The data were analyzed by mean, standard deviation, highest score, lowest score, range, mode, median, Pearson's correlation coefficient, and T-score.

The results performed as follows 1) The Kabaddi skill test for students at National Sports University consisted of offensive skills including foot working, hand touching, toe touching, kicking, and crossing the bonus line to extra points. Defensive skills included ankle holding, leg holding, waist or body holding, and blocking; 2) The quality of the Kabaddi skill test demonstrated the content validity ranging from 0.60 to 1.00. The test-retest reliability, measured using Pearson's correlation, ranged from 0.91 to 0.98 and from 0.91 to 0.98 for defensive skills. Inter-rater reliability showed the high consistency, with ranging from 0.91 to 0.97 and from 0.91 to 0.99 offensive skills; 3) The established norms for the Kabaddi skill assessment for students were as follows for offensive skills, the raw scores range from 17 to 20, with T-score between 40 and 58; for defensive skills, raw scores range from 11 to 14, with T-score between 25 and 52; and 4) The user manual for the Kabaddi skill assessment for students at Thailand National Sports University showed the high quality, with an average rating of 4.72 ± 0.26 .

Keyword: Kabaddi, Offensive Skills, Defensive Skills, Norms

วันที่รับบทความ: 10 กันยายน 2567

วันที่แก้ไขบทความ: 29 พฤศจิกายน 2567

วันที่ตอบรับตีพิมพ์บทความ: 03 ธันวาคม 2567

1. บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของงานวิจัย

กีฬากาบัดดี (Kabaddi) เป็นกีฬาที่ได้รับการยอมรับในระดับนานาชาติและมีการจัดแข่งขันในหลากหลายประเทศทั่วโลก กีฬากาบัดดีเป็นกีฬาที่สามารถเล่นได้ทั้งในร่มและกลางแจ้ง อีกทั้งยังสามารถเล่นได้ทุกเพศทุกวัย ปัจจุบันกีฬากาบัดดีเป็นกีฬาประเภทหนึ่งที่แพร่หลายในประเทศไทยจะเห็นได้จากที่กำหนดให้มีการแข่งขันกีฬากาบัดดีในการแข่งขันกีฬาเยาวชนแห่งชาติ การแข่งขันกีฬาแห่งชาติ และยังมีการบรรจุในการแข่งขันระดับนานาชาติ ได้แก่ การแข่งขันกีฬาเอเชียนเกมส์ ซึ่งจะเห็นได้ว่ากีฬากาบัดดีเป็นกีฬาที่ได้รับความนิยม สำหรับการแข่งขันกีฬากาบัดดีในมาตรฐานสากล (เจนวิทย์ ดิษขนาน, 2563; รยาาคิต เต็งกุศลย์มาน, 2561; สมาคมกีฬากาบัดดีแห่งประเทศไทย, 2563) กีฬากาบัดดีเป็นกีฬาประเภททีมที่มีการปะทะ ซึ่งนักกีฬาต้องใช้ความสามารถในการเคลื่อนที่ไปตามทิศทางต่าง ๆ ภายใตสนามทั้งในขณะที่เป็นฝ่ายรุกและฝ่ายรับ ผลการแพ้ชนะขึ้นอยู่กับทักษะและความสามารถของผู้เล่น นักกีฬากาบัดดีต้องเป็นนักกีฬาที่มีศักยภาพสูง ครอบคลุม ทุกด้าน ได้แก่ ทักษะการรุก ทักษะการรับ ความคล่องแคล่วว่องไว การทำงานประสานกันของกล้ามเนื้อที่ดี จิตใจที่เข้มแข็ง กล้าหาญอดทน การตอบสนองที่รวดเร็วฉับไว มีปฏิภาณไหว

พริบที่ตี รู้จักการวางแผนการคาดคะเนการเคลื่อนไหวของคู่ต่อสู้ และการเล่นเป็นทีมได้เป็นอย่างดี (สมาคมกีฬากาบัดดีแห่งประเทศไทย, 2563)

มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติได้เล็งเห็นถึงความสำคัญในการพัฒนานุเคราะห์ที่มีทักษะกีฬากาบัดดี โดยบรรจุวิชา พล 042147 ทักษะกีฬากาบัดดี (Gabaddi Skills) และ พล 042170 ทักษะและการสอนกีฬากาบัดดี ไว้ในหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาพลศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563) โดยกำหนดให้ผู้เรียนได้ศึกษาความรู้พื้นฐานกีฬากาบัดดี การเลือก การดูแลรักษาอุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวก มารยาท วินัย และความปลอดภัยในการเล่น การสร้างเสริมสมรรถภาพทางกาย การฝึกทักษะกีฬากาบัดดี กฎ กติกา การแข่งขันเบื้องต้น การจัดการเรียนรู้ทักษะกีฬากาบัดดี โดยใช้หลักการ ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง การใช้กิจกรรมกีฬากาบัดดี สำหรับการเรียนและการออกกำลังกาย ถึงแม้มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติจะมีการจัดการเรียนการสอนวิชาทักษะกีฬากาบัดดี และ วิชาทักษะและการสอนกีฬากาบัดดีก็ตาม แต่ยังไม่มียุทธวิธีในการวัดเพื่อประเมินทักษะกีฬากาบัดดีที่ใช้ในการบอกระดับความสามารถของนักศึกษา (มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชุมพร. คณะศึกษาศาสตร์, 2563) ดังนั้นผู้วิจัยจึงสร้างแบบวัดมาตรฐานสำหรับวัด ประเมิน และแบ่งระดับความสามารถทักษะกีฬากาบัดดีของนักศึกษามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ เพื่อเป็นเครื่องมือที่ใช้ส่งเสริม สนับสนุนนักศึกษา ในการจัดการเรียนการสอนวิชาทักษะกีฬากาบัดดี และวิชาทักษะและการสอนกีฬากาบัดดี และคณาจารย์ใช้เป็นเครื่องมือในการประเมินทักษะกีฬากาบัดดีของนักศึกษาเพื่อนำไปส่งเสริมการเล่นกีฬากาบัดดีต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 สร้างและตรวจสอบคุณภาพแบบวัดทักษะกีฬากาบัดดีสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ

1.2.2 สร้างเกณฑ์ปกติสำหรับการแปลความหมายคะแนนจากแบบวัดทักษะกีฬากาบัดดีสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ

1.2.3 พัฒนาคู่มือการใช้แบบวัดทักษะกีฬากาบัดดีสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

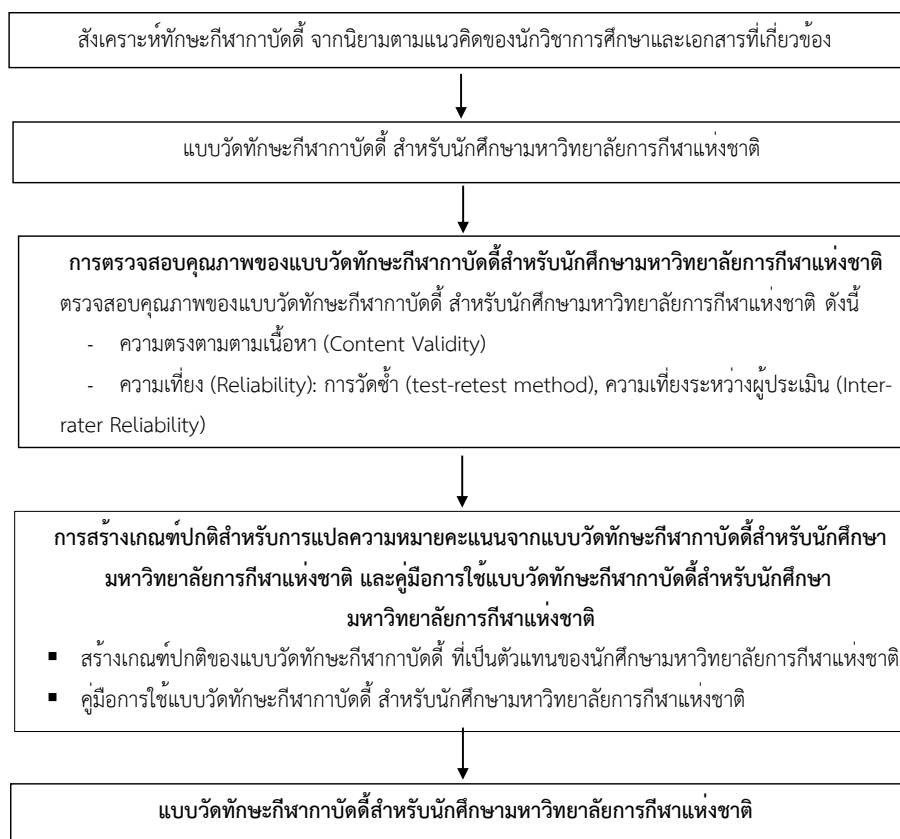
1.3.1 แบบวัดทักษะกีฬากาบัดดีสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ มุ่งวัดทักษะการรุก ประกอบด้วย การก้าวเท้า (Footwork) การสัมผัสด้วยมือ (Hand Touch) การสัมผัสด้วยปลายเท้า (Toe Touch) การเตะ (Side Kick) การข้ามเส้นโบนัสเพื่อได้คะแนนพิเศษ (Spot Bonus) และทักษะการรับ ประกอบด้วย การจับข้อเท้า (Ankle Hold) ทักษะการจับขา (Thigh Hold) ทักษะการจับเอวหรือลำตัว (Waist or Trunk Hold) และทักษะการสกัดกั้น (Blocking) (รายชาติ เต็งกุลสุลัยมาน, 2561; สมาคมกีฬากาบัดดีแห่งประเทศไทย, 2563)

1.3.2 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

1) ประชากรที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ได้แก่ นักกีฬากาบัดดีทีมชาติไทยที่กำลังศึกษาในมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ จำนวน 12 คน และนักศึกษาที่ลงทะเบียนในปีการศึกษา 2567 ที่ผ่านการเรียนวิชาทักษะกีฬากาบัดดี มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชุมพร ปีการศึกษา 2565 จำนวน 7 คน

2) ประชากรที่ใช้ในการสร้างเกณฑ์ปกติ ได้แก่ นักศึกษาที่ลงทะเบียนในปีการศึกษา 2567 ที่ผ่านการเรียนวิชาทักษะกีฬากาบัดดี มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชุมพร ปีการศึกษา 2566 จำนวน 19 คน

1.4 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการพัฒนาแบบวัดทักษะที่หากาบดดีสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ

2. วิธีดำเนินการวิจัย

การสร้างแบบวัดทักษะที่หากาบดดี เกณฑ์ปกติ และคู่มือการใช้การพัฒนาแบบวัดทักษะที่หากาบดดีสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ มีขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

ระยะที่ 1 การสร้างแบบวัดทักษะที่หากาบดดีสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ โดยกำหนดวัตถุประสงค์ของการสร้างแบบวัดทักษะที่หากาบดดีสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ และศึกษาแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้องด้วยวิธีการศึกษาเอกสาร วารสารตำราและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะที่หากาบดดี เพื่อใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนิยามเชิงปฏิบัติการของทักษะที่หากาบดดี และกำหนดเป็นกรอบคุณลักษณะเชิงทฤษฎี สร้างแบบวัดทักษะที่หากาบดดีสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ ซึ่งครอบคลุม ด้านทักษะการรุกและทักษะการรับ และสร้างเกณฑ์การให้คะแนนแบบแยกรายองค์ประกอบ และแบบประเมินคุณภาพคู่มือการใช้แบบวัดทักษะที่หากาบดดี สำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ ประกอบด้วยเนื้อหา 4 หมวด ได้แก่ ความมีประโยชน์ (utility) ความเป็นไปได้ (feasibility) ความเหมาะสม (propriety) และความถูกต้อง (accuracy) (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2564) มีรูปแบบมาตรประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ ได้แก่ 1 = น้อยที่สุด 2 = น้อย 3 = ปานกลาง 4 = มาก และ 5 = มากที่สุด

ระยะที่ 2 การตรวจสอบคุณภาพของแบบวัดทักษะที่หากาบดดีสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ มีการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) โดยนำแบบวัดทักษะที่หากาบดดีที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน พิจารณาคัดขั้ความสอดคล้อง (IOC) นำแบบวัดทักษะที่หากาบดดีสำหรับนักศึกษา

มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ ไปทดลองใช้กับนักกีฬากาบัดดี้ทีมชาติไทยที่กำลังศึกษาในมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ จำนวน 12 คน เพื่อตรวจสอบการนำไปปฏิบัติ (practicality) (กมลวรรณ ตังธณานนท์, 2559) ของนักศึกษาและความเหมาะสมของเกณฑ์การให้คะแนนหาข้อบกพร่องของแบบวัดทักษะกาบัดดี้สำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ นำแบบวัดทักษะกาบัดดี้สำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ ทดลองใช้กับนักศึกษามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชุมพร ที่ลงทะเบียนเรียนวิชาทักษะกาบัดดี้ ปีการศึกษา 2565 จำนวน 7 คน เพื่อหาค่าความเที่ยง (Reliability) โดยวิธีการวัดซ้ำ (test-retest method) ทำการทดสอบ 2 ครั้ง ในระยะเวลาห่างกัน 1 สัปดาห์ แล้วนำมาหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของคะแนนการทดสอบครั้งที่ 1 กับครั้งที่ 2 โดยวิธีของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation) และหาค่าความเที่ยงระหว่างผู้ประเมิน (Inter-rater Reliability) การตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างผลการประเมินทักษะกีฬากาบัดดี้ด้วยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 2 ท่าน แล้วนำมาหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของคะแนนผู้เชี่ยวชาญคนที่ 1 กับคนที่ 2 โดยวิธีของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation)

ระยะที่ 3 การสร้างเกณฑ์ปกติสำหรับการแปลความหมายคะแนนจากแบบวัดทักษะกีฬากาบัดดี้สำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ และคู่มือการใช้แบบวัดทักษะกีฬากาบัดดี้สำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ โดยการสร้างเกณฑ์ปกติ (Norms) และการแปลความหมายคะแนนของแบบวัดทักษะกาบัดดี้สำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ โดยนำแบบวัดทักษะกาบัดดี้ ไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับนักศึกษาที่เรียนวิชาทักษะกีฬากาบัดดี้มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชุมพร ปีการศึกษา 2566 จำนวน 19 คน แบบวัดทักษะกาบัดดี้สำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ ใช้คะแนนดิบ และคะแนนที่ (T - Score) แบ่งระดับความสามารถด้านทักษะกีฬากาบัดดี้ 3 ระดับ คือ ดี ปานกลาง และต่ำ ซึ่งเกณฑ์การให้ระดับคะแนนโดยการวัดการกระจายของส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) (พิชิต ฤทธิ์จัญญ, 2564) เขียนคู่มือฉบับร่างของการใช้แบบวัดทักษะกาบัดดี้สำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ โดยให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ประเมินคุณภาพคู่มือการใช้แบบวัดทักษะกีฬากาบัดดี้สำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2564) และจัดทำคู่มือการใช้แบบวัดทักษะกาบัดดี้สำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ

3. สรุปผลการวิจัย

แบบวัดทักษะกีฬากาบัดดี้สำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ มุ่งวัด 1) ทักษะการรุก ประกอบด้วย การก้าวเท้า (Footwork) การสัมผัสด้วยมือ (Hand Touch) การสัมผัสด้วยปลายเท้า (Toe Touch) การเตะ (Side Kick) และการข้ามเส้นโบนัสเพื่อได้คะแนนพิเศษ (Spot Bonus) และ 2) ทักษะการรับ ประกอบด้วย การจับข้อเท้า (Ankle Hold) ทักษะการจับขา (Thigh Hold) ทักษะการจับเอวหรือลำตัว (Waist or Trunk Hold) และทักษะการสกัดกั้น (Blocking) ตรวจสอบการนำไปปฏิบัติ (practicality) ของแบบวัดทักษะกีฬากาบัดดี้ โดยนักกีฬากาบัดดี้ทีมชาติไทยที่กำลังศึกษาในมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ จำนวน 12 คน

การสร้างแบบวัดทักษะกีฬากาบัดดี้สำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ มีการตรวจสอบคุณภาพด้านความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.60 – 1.00 ตรวจสอบความเที่ยง (Reliability) โดยวิธีการวัดซ้ำ (test-retest method) กับนักศึกษาที่ลงทะเบียนในปีการศึกษา 2567 ที่ผ่านการเรียนวิชาทักษะกีฬากาบัดดี้ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชุมพร ปีการศึกษา 2565 จำนวน 7 คน มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์โดยวิธีของเพียร์สันของทักษะการรุก อยู่ระหว่าง 0.91 – 0.98 และทักษะการรับ อยู่ระหว่าง 0.91 – 0.98 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าความเที่ยงโดยวิธีการวัดซ้ำ (test-retest method) ของแบบวัดทักษะกึฬากาบัดดี ทักษะการรับรู้ และทักษะการรุกรด้วยการวิเคราะห์จากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการทดสอบ ครั้งที่1 และครั้งที่ 2 (N=7)

ทักษะกึฬากาบัดดี	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์	การแปลความหมาย
ทักษะการรุกร		
1. การก้าวเท้า	0.98	ระดับสูง
2. การสัมผัสด้วยมือ	0.98	ระดับสูง
3. การสัมผัสด้วยปลายเท้า	0.98	ระดับสูง
4. การเตะ	0.91	ระดับสูง
5. การข้ามเส้นโบนส์เพื่อได้คะแนนพิเศษ	0.98	ระดับสูง
ทักษะการรับรู้		
1. การจับข้อเท้า	0.98	ระดับสูง
2. การจับขา	0.98	ระดับสูง
3. การจับเอวหรือลำตัว	0.98	ระดับสูง
4. การสกัดกั้น	0.91	ระดับสูง

*ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

การตรวจสอบค่าความเที่ยงระหว่างผู้ประเมิน (Inter-rater Reliability) โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 2 ท่าน มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์โดยวิธีของเพียร์สันของทักษะการรุกร อยู่ระหว่าง 0.91 – 0.97 และทักษะการรับรู้ อยู่ระหว่าง 0.91 – 0.99 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การหาคุณภาพด้านค่าความเที่ยงระหว่างผู้ประเมิน (Inter-rater Reliability) ของแบบวัดทักษะกึฬากาบัดดี สำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ ทักษะการรุกร โดยวิเคราะห์จากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการวัดด้วยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 2 ท่าน (N=7)

ทักษะกึฬากาบัดดี	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์	การแปลความหมาย
ทักษะการรุกร		
1. การก้าวเท้า	0.97	ระดับสูง
2. การสัมผัสด้วยมือ	0.94	ระดับสูง
3. การสัมผัสด้วยปลายเท้า	0.91	ระดับสูง
4. การเตะ	0.94	ระดับสูง
5. การข้ามเส้นโบนส์เพื่อได้คะแนนพิเศษ	0.93	ระดับสูง
ทักษะการรับรู้		
1. การจับข้อเท้า	0.99	ระดับสูง
2. การจับขา	0.98	ระดับสูง
3. การจับเอวหรือลำตัว	0.93	ระดับสูง
4. การสกัดกั้น	0.91	ระดับสูง

*ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

การสร้างเกณฑ์ปกติทักษะกึฬากาบัดดีสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ โดยนักศึกษาที่ลงทะเบียนใน ปีการศึกษา 2567 ที่ผ่านการเรียนวิชาทักษะกึฬากาบัดดี มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชุมพร ปีการศึกษา 2566 จำนวน 19 คน ได้เกณฑ์ปกติระดับมหาวิทยาลัย (School Norms) แสดงอยู่ในรูปคะแนนที่ (T-score) มีเกณฑ์ปกติ 3 ระดับ ได้แก่ ดี ปานกลาง และต่ำ โดยทักษะ การรุกร มีคะแนนดิบระหว่าง 17 คะแนน ถึง 20 คะแนน มี

คะแนนที่ปกติระหว่าง 40 - 58 และทักษะการรับ มีคะแนนดิบระหว่าง 11 คะแนน ถึง 14 คะแนน มีคะแนนที่ปกติระหว่าง 25 - 52 ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 เกณฑ์ปกติสำหรับทักษะการรูกและทักษะการรับกีฬากาบัดดี (N=19)

ทักษะกีฬากาบัดดี	คะแนนดิบ	คะแนนที่
ระดับทักษะการรูก		
ดี	20	ตั้งแต่ 58 ขึ้นไป
ปานกลาง	17 - 19	40 - 58
ต่ำ	ต่ำกว่า 17	ต่ำกว่า 40

ตารางที่ 3 เกณฑ์ปกติสำหรับทักษะการรูกและทักษะการรับกีฬากาบัดดี (N=19) (ต่อ)

ระดับทักษะการรับ		
ดี	14	ตั้งแต่ 52 ขึ้นไป
ปานกลาง	11 - 13	25 - 52
ต่ำ	ต่ำกว่า 11	ต่ำกว่า 25

และผลการตรวจสอบคู่มือการใช้แบบวัดทักษะกีฬากาบัดดีสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน พบว่าคู่มือการใช้แบบวัดทักษะกีฬากาบัดดี สำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติมีคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุด 4.72 ± 0.26

4. อภิปรายผล

4.1 ผลการสร้าง แบบวัดทักษะกีฬากาบัดดี สำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ เพื่อวัดความสามารถของนักศึกษามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติที่สร้างขึ้น มีรูปแบบเกณฑ์การให้คะแนนแบบแยกองค์ประกอบ (Analytic scoring rubric) โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนน 3 ระดับ ได้แก่ 0 คะแนน 1 คะแนน และ 2 คะแนน ซึ่งจะมีการประเมินแยกรายองค์ประกอบตามทักษะการรูก และทักษะการรับ ผลการตรวจสอบคุณภาพแบบวัดทักษะกีฬากาบัดดีสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ พบว่า แบบวัดที่พัฒนาขึ้นมีผลการตรวจสอบคุณภาพด้านความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) มีค่าดัชนีความสอดคล้อง(IOC) ระหว่าง 0.60 - 1.00 ซึ่งสอดคล้องกับ โชติกา ภาชีผล (2559) ระบุไว้ว่าการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาของเครื่องมือจะกระทำด้วยการวิเคราะห์เชิงเหตุผลอาศัยดุลยพินิจทางวิชาการของผู้เชี่ยวชาญทางเนื้อหาเป็นเกณฑ์ ถ้าเป็นเครื่องมือที่มีใช้วัดผลสัมฤทธิ์ การตรวจสอบจึงต้องทำตารางโครงสร้างของสิ่งที่ต้องการวัด ให้นิยามความหมายกำหนดขอบเขตและองค์ประกอบของเนื้อหาให้ชัดเจน โดยยึดกรอบแนวคิดใดแนวคิดหนึ่ง ที่เชื่อถือได้เป็นเกณฑ์ จากนั้นก็ตรวจสอบดูว่าข้อความหรือข้อความแต่ละข้อความได้ตรง ครอบคลุม ครบถ้วนและเป็นตัวแทนตามแนวคิดที่นำมาเป็นกรอบของการวิจัยเรื่องนั้นหรือไม่ ถ้าครบถ้วนก็ถือว่า เครื่องมือนั้นมีความตรงตามเนื้อหา และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Laxmeshwar and Amarnath (2019) ที่ได้สร้างที่ได้พัฒนาแบบทดสอบทักษะการรูกกีฬากาบัดดีสำหรับนักเรียนชายระดับมัธยมปลาย ซึ่งได้มีการตรวจสอบคุณภาพด้านความตรงของแบบวัดพบว่าแบบวัดมีความตรงสูง และการตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยง (Reliability) โดยวิธีการวัดซ้ำ (test-retest method) ของแบบวัดทักษะกีฬากาบัดดีสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์โดยวิธีของเพียร์สันของทักษะการรูกและทักษะการรับอยู่ระหว่าง 0.91 - 0.98 แบบวัดทักษะกีฬากาบัดดีสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ

มีค่าความเที่ยงแบบวัดซ้ำอยู่ในระดับสูง สอดคล้องกับ กมลวรรณ ดังธนานนท์ (2559) ที่ระบุว่า การตรวจสอบความเที่ยงแบบวัดซ้ำเป็นการตรวจสอบความคงเส้นคงวาของคะแนนจากการวัดทักษะการปฏิบัติในช่วงเวลาที่ต่างกันด้วยเครื่องมือเดิม โดยค่าความเที่ยงมีค่าตั้งแต่ 0.71 – 0.80 ถือว่าเครื่องมือวัดทักษะการปฏิบัติที่พัฒนาขึ้นมีค่าความเที่ยงแบบวัดซ้ำอยู่ในระดับปานกลาง ค่าความเที่ยงมีค่าตั้งแต่ 0.80 – 1.00 ถือว่าเครื่องมือวัดทักษะการปฏิบัติที่พัฒนาขึ้นมีค่าความเที่ยงแบบวัดซ้ำอยู่ในระดับสูง (Hill, 2002 อ้างถึงใน กมลวรรณ ดังธนานนท์, 2559) และสอดคล้องกับ Laxmeshwar, B. & Amamath, K. (2019) ที่พบว่า การตรวจสอบคุณภาพของแบบด้านความเที่ยง (Reliability) โดยวิธีการวัดซ้ำ (test-retest method) ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ทั้งหมดสูงกว่า 0.9 ถือว่าเป็นแบบวัดที่มีคุณภาพสูง การตรวจสอบค่าความเที่ยงระหว่างผู้ประเมิน (Inter-rater Reliability) แบบวัดทักษะกึฬากาบัดดีสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ ที่ดำเนินการโดยผู้เชี่ยวชาญ 2 ท่าน และพบว่าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์โดยวิธีของเพียร์สันของทักษะการรุกและทักษะการรับอยู่ระหว่าง 0.98 – 1.00 ซึ่งแบบวัดทักษะกึฬากาบัดดีสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติถือว่าเป็นแบบวัดที่มีค่าความเที่ยงระดับสูง สอดคล้องกับ กมลวรรณ ดังธนานนท์ (2559) ที่ระบุว่า การตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างผลการประเมินทักษะการปฏิบัติด้วยเครื่องมือ การประเมินเดียวกันโดยผู้ประเมินที่มากกว่า 1 คน เช่น การประเมินทักษะการปฏิบัติด้วยเกณฑ์การให้คะแนนแบบรูบริกด้วยผู้ประเมิน 2 คน ตรวจสอบโดยการคำนวณด้วยสถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันโปรดักโมเมนต์ (pearson's product-moment correlation) โดยค่าความเที่ยงมีค่าตั้งแต่ 0.71 – 0.80 ถือว่าเครื่องมือวัดทักษะการปฏิบัติที่พัฒนาขึ้นมีค่าความเที่ยงระหว่างผู้ประเมินอยู่ในระดับปานกลาง ค่าความเที่ยงมีค่าตั้งแต่ 0.80 – 1.00 ถือว่าเครื่องมือวัดทักษะการปฏิบัติที่พัฒนาขึ้นมีค่าความเที่ยงระหว่างผู้ประเมินอยู่ในระดับสูง (Hill, 2002 อ้างถึงใน กมลวรรณ ดังธนานนท์, 2559)

4.2 เกณฑ์ปกติของแบบวัดทักษะกึฬากาบัดดีสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ เป็นเกณฑ์ปกติระดับมหาวิทยาลัย (School Norms) แสดงอยู่ในรูปคะแนนที่ (normalized T-score) มีเกณฑ์ปกติ 3 ระดับ ได้แก่ ต่ำ ปานกลาง และต่ำ โดยการวัดการกระจายของส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) ได้แก่ ทักษะการรุก มีคะแนนดิบระหว่าง 17 คะแนน ถึง 20 คะแนน มีคะแนนที่ปกติระหว่าง 40 - 58 และทักษะการรับ มีคะแนนดิบระหว่าง 11 คะแนน ถึง 14 คะแนน มีคะแนนที่ปกติระหว่าง 25 - 52 สอดคล้องกับ Manjunatha and Prakash (2017) ที่ได้สร้างเกณฑ์ปกติสำหรับประเมินระดับทักษะกึฬากาบัดดี โดยใช้กลุ่มตัวอย่างจากนักกีฬากาบัดดีจากทางตอนใต้ของประเทศอินเดีย ดังนี้ เกณฑ์ปกติสำหรับการก้าวเท้า คือ ต่ำกว่า 19.478 ถึง มากกว่า 38.042 เกณฑ์ปกติสำหรับปฏิกิริยาตอบสนอง คือ สูงกว่า 29.546 ถึง ต่ำกว่า 14.761 เกณฑ์ปกติสำหรับทักษะการรุก คือ ต่ำกว่า 9.348 ถึง มากกว่า 16.663 เกณฑ์ปกติสำหรับทักษะการสัมผัสด้วยปลายเท้า คือ สูงกว่า 185.514 ถึง ต่ำกว่า 117.029 เกณฑ์ปกติสำหรับทักษะการโยนไปด้านหลัง คือ สูงกว่า 14.267 ถึงต่ำกว่า 7.456 และเกณฑ์ปกติสำหรับการดันพื้น คือ สูงกว่า 48.987 และต่ำกว่า 14.168 ซึ่งสอดคล้องกับ Phillip (2019 อ้างถึงใน ยงยุทธ ต้นสาลี และโชคชัย ปัญญาคำ, 2564) ที่กล่าวว่า การพัฒนาเกณฑ์ปกติมีประโยชน์ในการวัดผลการปฏิบัติงานของแต่ละบุคคลและเปรียบเทียบกับประสิทธิภาพของกลุ่มบุคคลที่คล้ายคลึงกัน ในการเปรียบเทียบนี้ต้องการแสดงว่ากลุ่มต่าง ๆ ได้คะแนนอย่างไร ตารางเกณฑ์ปกติใช้ระบุคะแนนที่ดี คะแนนเฉลี่ย และคะแนนไม่ดี

5. ข้อเสนอแนะ

5.1 ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมในการวัดทักษะอื่น ๆ ของกึฬากาบัดดีที่อาจยังไม่ครอบคลุมในปัจจุบัน รวมถึงการตรวจสอบความสอดคล้องของแบบวัดกับกลุ่มนักกีฬาที่มีประสบการณ์และทักษะแตกต่างกัน

5.2 ควรขยายการใช้เกณฑ์ปกติที่พัฒนาขึ้นไปยังสถาบันการศึกษาอื่น ๆ ที่มีการเรียนการสอนกึฬากาบัดดี เพื่อให้สามารถเปรียบเทียบและปรับใช้กับนักกีฬาในระดับที่ต่างกันได้

5.3 ควรมีการประเมินผลลัพท์จากการใช้แบบวัดอย่างต่อเนื่องและทำการวิเคราะห์ผลลัพธ์เพื่อพัฒนาคู่มือการใช้งานและเกณฑ์ปกติของแบบวัดให้ดีขึ้น ควรมีการรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติมจากนักกีฬาและผู้ฝึกสอนเพื่อนำมาปรับปรุงคุณภาพของการวัดและการพัฒนาทักษะกึฬากาบัดดีให้ดียิ่งขึ้น

6. กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชุมพร

7. เอกสารอ้างอิง

- กมลวรรณ ตังธณิกานนท์. (2559). *การวัดและประเมินทักษะการปฏิบัติ*. โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เจนวิทย์ ดิษขนาน. (2563). *รูปร่างนักกีฬาการบัดดี้ชั้นนำของไทย* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท]. มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ.
- โชติกา ภาษีผล. (2559). *การวัดและประเมินผลการเรียนรู้*. โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิชิต ฤทธิ์จรูญ. (2564). *เทคนิคการวัดและประเมินผลการเรียนรู้*. เพชรเกษมการพิมพ์.
- มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชุมพร. คณะศึกษาศาสตร์. (2563). *หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาพลศึกษา (4 ปี) (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563)*.
- ยงยุทธ ต้นสาลี, และโชคชัย ปัญญาคำ. (2564). การสร้างแบบทดสอบทักษะกีฬายิงธนูเพื่อความเป็นเลิศ. *วารสารพลศึกษา*, 24(2), 28-37.
- รายาศิต เต็งกุศลย์มาน. (2561). *ทักษะและการสอนกีฬาการบัดดี้*. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตกระบี่.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2564). *ทฤษฎีการประเมิน* (พิมพ์ครั้งที่ 8). โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมาคมกีฬาการบัดดี้แห่งประเทศไทย. (2563). *เอกสารประกอบการอบรมหลักสูตรผู้ฝึกสอนกีฬาการบัดดี้ ระดับชาติ ชั้นกลาง (Level-2)*.
- Laxmeshwar, B., & Amarnath, K. (2019). Development of kabaddi offensive skills test for high school boys. *International Journal of Physiology, Nutrition and Physical Education*, 4(1), 608-610.
- Manjunatha, S. K., & Prakash, S. M. (2017). Construction of norms for kabaddi skill tests. *International Journal of Physical Education, Sports and Health*, 4(4), 328-329.

**รูปแบบการจัดการกีฬามวยปล้ำเพื่อความเป็นเลิศใน
มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติวิทยาเขตเชียงใหม่
Model of Wrestling Management for Excellence in Thailand
National Sports University, Chiang Mai Campus**

ภิษชกร ปัญญาคำ¹ โชคชัย ปัญญาคำ^{2*} เปรม วาทบับดิตกุล³ และลักษณพร วาทบับดิตกุล⁴
Pitchaphon Panyakham¹ Chokchai Panyakham^{2*} Prem Watabunditkul³ and
Luksanaporn Watabunditkul⁴

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบของการจัดการกีฬามวยปล้ำเพื่อความเป็นเลิศ เพื่อพัฒนาและประเมินรูปแบบการจัดการกีฬามวยปล้ำเพื่อความเป็นเลิศในมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตเชียงใหม่ การดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การศึกษาองค์ประกอบของการจัดการกีฬามวยปล้ำเพื่อความเป็นเลิศจากการสังเคราะห์วรรณกรรม จำนวน 32 เรื่อง 2) การพัฒนารูปแบบการจัดการกีฬามวยปล้ำเพื่อความเป็นเลิศ ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม และ 3) การประเมินรูปแบบการจัดการกีฬามวยปล้ำเพื่อความเป็นเลิศ จากกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 22 คน โดยใช้แบบประเมิน การวิเคราะห์ข้อมูลหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์เนื้อหา และการสังเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการจัดการกีฬามวยปล้ำเพื่อความเป็นเลิศในมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตเชียงใหม่ มี 5 องค์ประกอบหลัก 14 องค์ประกอบย่อย ดังนี้ ด้านปัจจัยนำเข้า แบ่งเป็น 4 องค์ประกอบย่อย ประกอบด้วย งบประมาณ สถานที่ อุปกรณ์ และ สิ่งอำนวยความสะดวก การคัดเลือกนักกีฬามวยปล้ำ และ ผู้ฝึกสอนกีฬามวยปล้ำ ด้านกระบวนการ แบ่งเป็น 5 องค์ประกอบย่อย ประกอบด้วย การบริหารองค์กร การสร้างแรงจูงใจ การฝึกซ้อม การจัดประสบการณ์ในการแข่งขัน และการจัดการศึกษา ด้านผลผลิต แบ่งเป็น 3 องค์ประกอบย่อย ประกอบด้วย สมรรถภาพทางกาย สมรรถภาพทางจิตใจ และ ทักษะกีฬามวยปล้ำ ด้านผลลัพธ์ แบ่งเป็น 1 องค์ประกอบ ประกอบด้วย ผลการแข่งขัน และ ด้านข้อมูลย้อนกลับ แบ่งเป็น 1 องค์ประกอบ ประกอบด้วย ความพึงพอใจ ผลการประเมินรูปแบบการจัดการกีฬามวยปล้ำเพื่อความเป็นเลิศใน

¹ สาขาวิชาบริหารจัดการกีฬา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตเชียงใหม่
Department of Sports Management, Faculty of Art, Thailand National Sports University
E-mail : kittinichaphat@hotmail.com

^{2*} สาขาวิชาพลศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตเชียงใหม่
Department of Physical Education, Faculty of Education, Thailand National Sports University
E-mail : c.panyakham@tnsu.ac.th

³ สาขาวิชาพลศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตเชียงใหม่
Department of Physical Education, Faculty of Education, Thailand National Sports University
E-mail : Prem.tnsu@gmail.com

⁴ สาขาวิชาบริหารจัดการกีฬา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตเชียงใหม่
Department of Sports Management, Faculty of Art, Thailand National Sports University
E-mail : kiku_panyawong@hotmail.com

* Corresponding author

มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตเชียงใหม่ ด้านความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.55 ด้านความเหมาะสม ด้านความเป็นประโยชน์ และ ด้านความถูกต้อง อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.50 4.45 และ 4.38 ตามลำดับ

คำสำคัญ : การจัดการกีฬา รูปแบบ กีฬามวยปล้ำ ความเป็นเลิศทางการกีฬา

Abstract

This research aimed 1) to study the components of wrestling management for excellence; and 2) to develop and evaluate a model of wrestling management for excellence in Thailand National Sports University, Chiang Mai campus. The research has divided into 3 stages: 1) Studying the components of wrestling management for excellence through the synthesis of 32 pieces of relevant literature; 2) Developing the model of wrestling management for excellence by collecting data from 9 key informants using interview and questionnaire; 3) Evaluating the model of wrestling management for excellence using assessments from a target group of 22 participants. Data were analyzed by mean, standard deviation, content analysis, and content synthesis.

The research results identified that the model of wrestling management for excellence in Thailand National Sports University, Chiang Mai campus, consisted of 5 main components and 14 sub-components as follows: Input: 4 sub-components money, facility, athlete and coach. Process: 5 sub-components organizing, motivation, training, experience and education. Output: 3 sub-components wrestling skills, physical fitness, and psychological fitness. Outcome: 1 sub-component sports results. Feedback: 1 sub-component satisfaction. The evaluation of the wrestling management model for excellence in Thailand National Sports University, Chiang Mai campus, found that the feasibility was at the highest level, with an average score of 4.55. The aspects of propriety, utility, and accuracy were at a high level, with average scores of 4.50, 4.45, and 4.38, respectively.

Keywords: Sport Management, Model, Wrestling, Sport Excellence

วันที่รับบทความ: 13 กันยายน 2567

วันที่แก้ไขบทความ: 25 ตุลาคม 2567

วันที่ตอบรับตีพิมพ์บทความ: 31 ตุลาคม 2567

1. บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของงานวิจัย

การกีฬาถือว่าเป็นส่วนสำคัญต่อการพัฒนาสังคม และประเทศชาติ ดังคำกล่าวที่ว่า “กีฬาพัฒนาคคน สังคม และเพิ่มมูลค่าเศรษฐกิจไทย” ซึ่งเป็นวิสัยทัศน์ภายใต้แผนพัฒนาการกีฬาแห่งชาติฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2566-2570) เพื่อให้หน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ เอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้นำไปใช้เป็นกรอบทิศทางการดำเนินงานเพื่อให้การกีฬาเป็นกลไกสำคัญในการเสริมสร้างความมั่นคงทางสังคม และความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศอย่างยั่งยืนต่อไป และเพื่อให้เกิดการพัฒนานักกีฬาจากชั้นพื้นฐานสู่ความเป็นเลิศ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาจึงมุ่งเน้นการสร้างและพัฒนานักกีฬาให้ประสบความสำเร็จในการแข่งขันในระดับต่าง ๆ อันจะเป็นการสร้างชื่อเสียง ให้ประเทศชาติ และส่งเสริม

การพัฒนาต่อยอดนักกีฬาที่มีความเป็นเลิศไปสู่การเป็นนักกีฬาอาชีพ (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2564, น. 5-8) อย่างไรก็ตามในการพัฒนานักกีฬาเพื่อความเป็นเลิศแบบยั่งยืนได้นั้น จะพัฒนาเพียงทักษะทางการกีฬาอย่างเดียวไม่ได้ แต่จะต้องมีการจัดการอย่างเป็นระบบ หรือที่เรียกว่า “รูปแบบสมรรถนะสูงของการจัดการกีฬา” โดยเฉพาะการพัฒนาองค์ความรู้ที่เหมาะสมกับบริบทของประเทศ (Smith & Smolianov, 2016, pp. 1-19) โดยเฉพาะในยุคศตวรรษที่ 21 นี้ ที่มีความแตกต่างจากในอดีต มีเทคโนโลยีที่ทันสมัยสำหรับการใช้ในการแข่งขันกีฬาและการตัดสินใจซึ่งส่งผลให้รูปแบบการแข่งขันและการฝึกนักกีฬามีความเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม อีกทั้งยังมีสื่อและแหล่งเรียนรู้ที่สามารถเข้าถึงได้โดยง่ายเพื่อใช้ในการพัฒนานักกีฬาเพื่อความเป็นเลิศ

การจัดการกีฬาเป็นกระบวนการดำเนินงานด้านการกีฬาให้เกิดความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลตามจุดมุ่งหมายที่ได้กำหนดไว้โดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่และผู้อื่น อีกทั้งยังมีบทบาทสำคัญในการพัฒนานักกีฬาและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง โดยมีกระบวนการที่สำคัญประกอบด้วย การวางแผน (planning) การจัดองค์กร (organizing) การปฏิบัติ (implementing) และการควบคุม (controlling) อย่างไรก็ตามในการจัดการกีฬาสสมัยใหม่จำเป็นต้องมีรูปแบบที่สามารถรองรับสภาพสังคมและเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ดังนั้นการบริหารจัดการจึงมีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้นและมีการบูรณาการแนวคิด ทฤษฎี และหลักการในศาสตร์ต่าง ๆ เพื่อให้การจัดการกีฬาสามารถปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป (ดิฐฐชัย จันทรคุณา, 2565, น. 16)

มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตเชียงใหม่ เป็นสถาบันการศึกษาเฉพาะทางด้านกีฬา มุ่งส่งเสริมและพัฒนาให้นักศึกษาให้มีศักยภาพด้านกีฬาสูงสุดของแต่ละบุคคล โดยมีอัตลักษณ์คือ “ทักษะดี มีน้ำใจนักกีฬา พัฒนาสังคม” มุ่งเน้นการผลิตและพัฒนาให้นักศึกษาให้มีทักษะและประสบการณ์ทางการกีฬา เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงอัตลักษณ์ด้านกีฬาของนักศึกษา โดยมีสำนักงานกีฬาเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่พัฒนานักกีฬาโดยมีชนิดกีฬาที่รับผิดชอบ 3 ชนิดกีฬา ประกอบด้วย กีฬาเรือพาย กีฬายิงปืน และกีฬามวยปล้ำ ทำหน้าที่ส่งเสริมและพัฒนาให้นักศึกษาให้มีศักยภาพทั้งทางการกีฬา สมรรถภาพทางกายและจิตใจ เพื่อให้เกิดความชำนาญ สามารถเข้าร่วมการแข่งขันกีฬาทั้งในระดับชาติหรือนานาชาติได้ อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาจากผลงานของกีฬามวยปล้ำ พบว่า ในปี พ.ศ. 2564 - 2565 มีนักกีฬามวยปล้ำผ่านการคัดเลือกเป็นตัวแทนนักกีฬาทีมชาติไทยจำนวน 1 คน ในขณะที่ พ.ศ. 2566 ไม่มีนักกีฬาที่ผ่านการคัดเลือกเป็นตัวแทนนักกีฬาทีมชาติไทย ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการพัฒนาที่ไม่สามารถรักษาระดับมาตรฐานเอาไว้ได้ จึงจำเป็นต้องมีการศึกษาหารูปแบบการจัดการกีฬามวยปล้ำที่มีความเหมาะสมกับบริบทและสภาพปัจจุบันเพื่อให้การพัฒนานักกีฬามวยปล้ำมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

จากเหตุผลข้างต้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาองค์ประกอบของการจัดการกีฬามวยปล้ำ และนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาใช้ในการพัฒนารูปแบบการจัดการกีฬามวยปล้ำเพื่อความเป็นเลิศในมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตเชียงใหม่ที่มีประสิทธิภาพ สามารถนำมาใช้ในการพัฒนานักกีฬามวยปล้ำในสังกัดให้มีความเป็นเลิศ สามารถเข้าร่วมการแข่งขันกีฬาระดับชาติหรือระดับนานาชาติได้ ตลอดจนได้รับรางวัลจากการเข้าร่วมการแข่งขัน และนำพาชื่อเสียงมาสู่ตนเอง และมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตเชียงใหม่ต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาองค์ประกอบของการจัดการกีฬามวยปล้ำเพื่อความเป็นเลิศ

1.2.2 เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการกีฬามวยปล้ำเพื่อความเป็นเลิศในมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตเชียงใหม่

1.2.3 เพื่อประเมินรูปแบบการจัดการกีฬามวยปล้ำเพื่อความเป็นเลิศในมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตเชียงใหม่

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

การพัฒนารูปแบบการจัดการกีฬามวยปล้ำเพื่อความเป็นเลิศในมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตเชียงใหม่ เป็นการวิจัยโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยและพัฒนา (research and development) โดยแบ่งขั้นตอนการวิจัยออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบของการจัดการกีฬามวยปล้ำเพื่อความเป็นเลิศ มีขอบเขตการวิจัยดังต่อไปนี้

กลุ่มเป้าหมาย

การศึกษาค้นคว้าองค์ประกอบของการจัดการกีฬามวยปล้ำเพื่อความเป็นเลิศ ผู้วิจัยจะทำการวิจัยเอกสาร (documentary research) โดยการสังเคราะห์วรรณกรรมเพื่อให้ได้แนวคิด ทฤษฎี หลักการ และองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบของการจัดการกีฬามวยปล้ำเพื่อความเป็นเลิศ จากกลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วย หนังสือ ตำรา และงานวิจัยที่มีการตีพิมพ์เผยแพร่ทั้งในระดับชาติ และนานาชาติ จำนวน 32 เรื่อง

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรอิสระ หลักการ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ตัวแปรตาม องค์ประกอบของการจัดการกีฬามวยปล้ำเพื่อความเป็นเลิศ

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนารูปแบบการจัดการกีฬามวยปล้ำเพื่อความเป็นเลิศในมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตเชียงใหม่ มีขอบเขตการวิจัยดังต่อไปนี้

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยในขั้นตอนที่ 2 ผู้วิจัยจะทำการศึกษาความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลโดยประยุกต์ใช้เทคนิคการวิจัยแบบอิตีเอพอร์ซึ่งใช้การสัมภาษณ์รอบแรกแล้วตามด้วยการนำแบบสอบถามไปสอบถามผู้เชี่ยวชาญในรอบที่สองและสาม (จุมพล พูลภัทรชีวิน, 2551, น. 9-13) โดยในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์ (EDFR รอบที่ 1) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ รวมทั้งสิ้นจำนวน 9 คน ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิด้านพลศึกษา จำนวน 3 คน ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการจัดการกีฬา จำนวน 3 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านกีฬามวยปล้ำ จำนวน 3 คน ทำการคัดเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling)

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรอิสระ องค์ประกอบของการจัดการกีฬามวยปล้ำเพื่อความเป็นเลิศ

ตัวแปรตาม ร่างรูปแบบการจัดการกีฬามวยปล้ำเพื่อความเป็นเลิศ

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินรูปแบบการจัดการกีฬามวยปล้ำเพื่อความเป็นเลิศในมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตเชียงใหม่

กลุ่มเป้าหมาย

ผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยในขั้นตอนที่ 3 ผู้วิจัยจะทำการศึกษาความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการกีฬามวยปล้ำในมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตเชียงใหม่ โดยใช้แบบสอบถาม (EDFR รอบที่ 2) รวมทั้งสิ้น 22 คน ประกอบด้วย รองอธิการบดีประจำ วิทยาเขต จำนวน 1 คน หัวหน้าสำนักงานกีฬา จำนวน 1 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านกีฬามวยปล้ำหรือผู้ฝึกสอนกีฬามวยปล้ำ จำนวน 2 คน และนักกีฬามวยปล้ำ จำนวน 18 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรอิสระ ร่างรูปแบบการจัดการกีฬามวยปล้ำเพื่อความเป็นเลิศ

ตัวแปรตาม ผลการประเมินรูปแบบการจัดการกีฬามวยปล้ำเพื่อความเป็นเลิศ ด้านความถูกต้อง ด้านความเหมาะสม ด้านความเป็นไปได้ และด้านความเป็นประโยชน์

2. วิธีดำเนินการวิจัย

การพัฒนารูปแบบการจัดการกีฬามวยปล้ำเพื่อความเป็นเลิศในมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตเชียงใหม่ ได้รับการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ จากวิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดยะลา รหัสจริยธรรม

SCPHYLIRB-2567/024 เมื่อวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2567 โดยการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยแบ่งขั้นตอนการดำเนินงานเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบของการจัดการกีฬามวยปล้ำเพื่อความเป็นเลิศ มีรายละเอียดวิธีดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบบันทึกการสกัดข้อมูล เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการบันทึกข้อมูลที่ได้จากหนังสือ ตำรา วารสารวิชาการ และงานวิจัย แบ่งเป็น 3 ส่วน ประกอบด้วย ข้อมูลทั่วไป สรุปรองค์ประกอบหลัก และสรุปรองค์ประกอบย่อยตามองค์ประกอบหลัก (ถ้ามี) ทำการหาคุณภาพของเครื่องมือโดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน ทำการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา จากนั้นจึงทำการหาค่าความสอดคล้องของผู้ทรงคุณวุฒิ (IOC) ได้ค่าความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 ทุกข้อ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยดำเนินการตามขั้นตอนของการสังเคราะห์วรรณกรรม 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. กำหนดหัวข้อปัญหา จากวัตถุประสงค์การวิจัยในขั้นตอนที่ 1 ผู้วิจัยได้กำหนดคำถามในการทบทวนวรรณกรรมดังนี้ “องค์ประกอบของการจัดการกีฬามวยปล้ำเพื่อความเป็นเลิศประกอบด้วยอะไรบ้าง”

2. กำหนดกรอบ ผู้วิจัยกำหนดกรอบในการสังเคราะห์ผลงานวิชาการโดยใช้แนวคิดในการกำหนดกรอบแนวคิดเชิงองค์ประกอบโดยมุ่งศึกษาองค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อยของการจัดการกีฬามวยปล้ำเพื่อความเป็นเลิศที่สามารถปฏิบัติได้จริง

3. รวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยทำการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามกรอบที่ได้กำหนดไว้จากวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องและทำการบันทึกลงในแบบบันทึกการสกัดข้อมูล

4. วิเคราะห์ข้อมูล จัดหมวดหมู่และทำการสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลตามกรอบที่ได้วางไว้เพื่อให้ได้ข้อสรุปตามลำดับประเด็นการสังเคราะห์ตามกรอบที่ได้กำหนดไว้

5. นำเสนอผลการสังเคราะห์ ผู้วิจัยทำการนำเสนอผลการสังเคราะห์ในรูปแบบแผนภูมิ หรือรูปภาพ เพื่อให้เห็นโครงสร้างทางความคิดองค์ประกอบ และความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของปรากฏการณ์นั้น และใช้ข้อความในการอธิบายเพื่อให้เกิดความกระจ่างมากขึ้น

การวิเคราะห์ข้อมูล

ทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากการทบทวนวรรณกรรมโดยใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (content analysis) จากนั้นจึงใช้การสังเคราะห์เนื้อหา (synthesis analysis) ในการกำหนดองค์ประกอบของการจัดการกีฬามวยปล้ำเพื่อความเป็นเลิศ

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนารูปแบบการจัดการกีฬามวยปล้ำเพื่อความเป็นเลิศในมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตเชียงใหม่ มีรายละเอียดวิธีดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ใช้ในการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการกีฬามวยปล้ำเพื่อความเป็นเลิศในมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตเชียงใหม่ ตามองค์ประกอบของการจัดการกีฬามวยปล้ำเพื่อความเป็นเลิศ ที่ได้จากการศึกษาในขั้นตอนที่ 1 เพื่อถามความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนา รังรูปแบบฯ ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น ทำการหาคุณภาพของเครื่องมือโดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน ทำการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา จากนั้นจึงทำการหาค่าความสอดคล้องของผู้ทรงคุณวุฒิ (IOC) ได้ค่าความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 ทุกข้อ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการกีฬามวยปล้ำเพื่อความเป็นเลิศในมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตเชียงใหม่ ตามองค์ประกอบที่ได้จากการศึกษาในขั้นตอนที่ 1 โดยแบ่งเป็น 2 ขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นตอนการกำหนดและเตรียมตัวกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้วิจัยทำการกำหนดผู้ทรงคุณวุฒิโดยพิจารณาตามเกณฑ์การคัดเลือกและทำการเตรียมตัวกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิโดยอธิบายถึงจุดมุ่งหมาย ขั้นตอนต่าง ๆ ของการวิจัย เวลาที่ต้องใช้โดยประมาณและประโยชน์ของการวิจัย ตลอดจนความจำเป็นและความสำคัญของผู้ทรงคุณวุฒิที่มีต่อการวิจัย จากนั้นจึงขอความร่วมมือและเมื่อได้รับการตอบรับจากผู้ทรงคุณวุฒิแล้ว ผู้วิจัยจึงดำเนินการนัดวันเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลพร้อมทั้งส่งประเด็นสำคัญของงานวิจัย ค่าโครงการวิจัย ผลการวิจัยที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 และแนวคำถามให้ผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อเตรียมตัวก่อนให้ข้อมูล

2. ขั้นตอนการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยทำการส่งหัวข้อในการสัมภาษณ์ไปยังผู้ทรงคุณวุฒิก่อนที่จะทำการสัมภาษณ์ เพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิได้ศึกษาประเด็น วางแผน และเตรียมข้อมูลประกอบการให้สัมภาษณ์ ในการสัมภาษณ์ผู้วิจัยจะทำการบันทึกการสัมภาษณ์ ทั้งนี้โดยได้รับการอนุญาตจากผู้ทรงคุณวุฒิแล้ว โดยเครื่องมือที่ใช้ในขั้นตอนนี้คือแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ระยะเวลาในการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิแต่ละท่านใช้เวลาประมาณ 30 นาที – 1 ชั่วโมง

การวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญมาวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) ความคิดเห็นที่เหมือน และแตกต่างกัน จัดระเบียบข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ที่อยู่ในประเภทเดียวกันเข้าด้วยกันพร้อมทั้งจัดทำความถี่ของประเด็นคำตอบที่ได้จากผู้ทรงคุณวุฒิ และนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้มาสังเคราะห์เพื่อจัดทำเป็นร่างรูปแบบการจัดการกีฬามวยปล้ำเพื่อความเป็นเลิศต่อไป

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินรูปแบบการจัดการกีฬามวยปล้ำเพื่อความเป็นเลิศในมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตเชียงใหม่ มีรายละเอียดวิธีดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบประเมินรูปแบบการจัดการกีฬามวยปล้ำเพื่อความเป็นเลิศในมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตเชียงใหม่ มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิได้ทำการประเมินรูปแบบการจัดการกีฬามวยปล้ำเพื่อความเป็นเลิศในมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตเชียงใหม่ ในรายการประเมิน 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านความถูกต้อง (accuracy standards) ด้านความเหมาะสม (propriety standards) ด้านความเป็นไปได้ (feasibility standards) และ ด้านความเป็นประโยชน์ (utility standards) โดยให้น้ำหนักคะแนนเป็นแบบประมาณค่า 5 ระดับ (rating scale) ทำการหาคุณภาพของเครื่องมือโดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน ทำการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา จากนั้นจึงทำการหาค่าความสอดคล้องของผู้ทรงคุณวุฒิ (IOC) ได้ค่าความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 ทุกข้อ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยส่งแบบประเมินให้กลุ่มเป้าหมายเพื่อทำการประเมินร่างรูปแบบการจัดการกีฬามวยปล้ำเพื่อความเป็นเลิศในมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตเชียงใหม่ ระยะเวลาในการทำแบบสอบถามประมาณ 15 – 20 นาที

การวิเคราะห์ข้อมูล

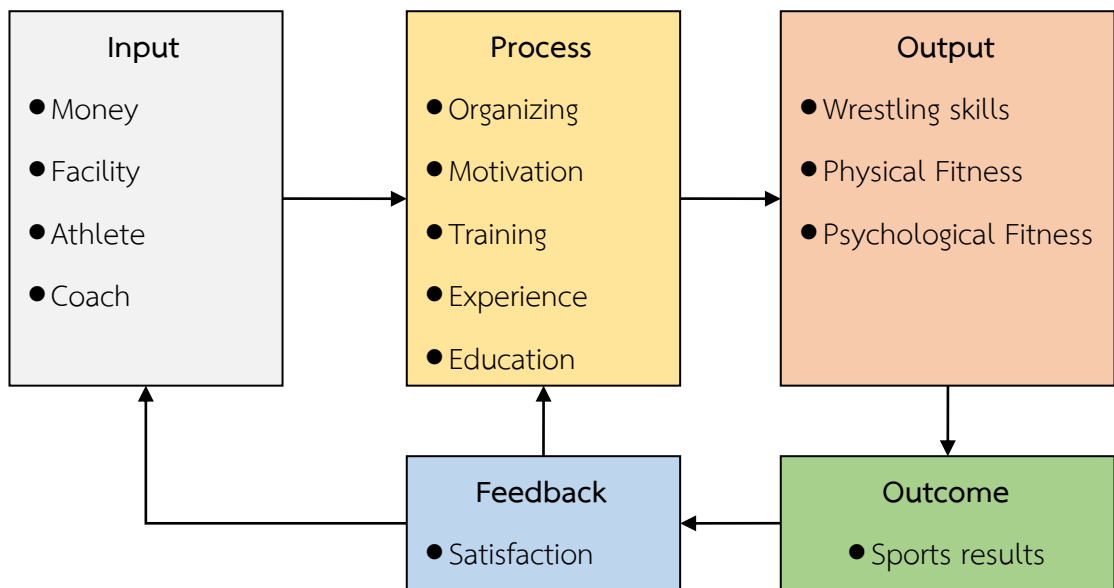
ผลการประเมินวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จากนั้นจึงนำมาเทียบกับเกณฑ์การแปลผลดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	แปลผล
4.51-5.00	รูปแบบมีความเหมาะสมมากที่สุด
3.51-4.50	รูปแบบมีความเหมาะสมมาก
2.51-3.50	รูปแบบมีความเหมาะสมปานกลาง
1.51-2.50	รูปแบบมีความเหมาะสมน้อย
1.00-1.50	รูปแบบมีความเหมาะสมน้อยที่สุด

3. สรุปผลการวิจัย

การศึกษารูปแบบองค์ประกอบของการจัดการกีฬามวยปล้ำเพื่อความเป็นเลิศ โดยการสังเคราะห์วรรณกรรมเพื่อให้ได้แนวคิด ทฤษฎี หลักการ และองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบของการจัดการกีฬามวยปล้ำเพื่อความเป็นเลิศ พบว่า องค์ประกอบของการจัดการกีฬามวยปล้ำเพื่อความเป็นเลิศ แบ่งเป็น 5 องค์ประกอบหลัก ดังนี้ ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิต ด้านผลลัพธ์ และด้านข้อมูลย้อนกลับ โดยมีองค์ประกอบย่อยทั้งหมด 14 องค์ประกอบ

จากการสังเคราะห์วรรณกรรมและการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ สามารถพัฒนารูปแบบการจัดการกีฬามวยปล้ำเพื่อความเป็นเลิศในมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตเชียงใหม่ ได้ดังนี้

ภาพที่ 1 รูปแบบการจัดการกีฬามวยปล้ำเพื่อความเป็นเลิศ

รูปแบบการจัดการกีฬามวยปล้ำเพื่อความเป็นเลิศในมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตเชียงใหม่ แบ่งเป็น 5 องค์ประกอบหลัก และ 14 องค์ประกอบย่อย โดยมีรายละเอียดแต่ละองค์ประกอบดังนี้

1. ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) มี 4 องค์ประกอบย่อย ดังนี้

1.1 งบประมาณ (Money) ควรมีการจัดสรรงบประมาณในด้านบุคลากร การจัดหาอุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวก งบประมาณในการส่งนักกีฬาเข้าร่วมการแข่งขัน และเงินรางวัลในการสร้างแรงจูงใจให้กับนักกีฬาและผู้ฝึกสอน จัดสรรทุนการศึกษาให้กับนักกีฬาที่มีความสามารถสูง และมีการจัดหางบประมาณนอกเหนือจากมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติสนับสนุน

1.2 สถานที่ อุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวก (Facility) ควรมีการจัดสถานที่ฝึกซ้อมที่ชัดเจน มีอุปกรณ์การฝึกซ้อมที่เพียงพอและได้มาตรฐานการแข่งขัน มีการบำรุงรักษา ดูแล ซ่อมแซมอย่างเป็นระบบ มีสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อสนับสนุนการฝึกซ้อม เช่น ห้องฟิตเนส ห้องอาบน้ำ

1.3 การคัดเลือกนักกีฬามวยปล้ำ (Athlete) ควรมีเสาะแสวงหานักกีฬามวยปล้ำจากสถาบันการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาที่มีความสามารถหรือมีพรสวรรค์ให้เข้ามาเป็นนักกีฬาในสังกัด และเปิดรับสมัครนักศึกษาที่กำลังศึกษาต่อเข้ารับการฝึกฝนเพื่อพัฒนาเป็นนักกีฬามวยปล้ำที่มีความสามารถสูงต่อไป

1.4 ผู้ฝึกสอนกีฬามวยปล้ำ (Coach) ควรคัดเลือกผู้ฝึกสอนที่มีประสบการณ์และเคยได้รับรางวัลในการแข่งขันกีฬามวยปล้ำทั้งในระดับชาติและระดับนานาชาติ มีความรู้ความสามารถในการวางแผนการฝึกซ้อม สามารถติดตามและประเมินผลการฝึกซ้อมของนักกีฬามวยปล้ำเพื่อรายงานความก้าวหน้าต่อหน่วยงานต้นสังกัดได้อย่างต่อเนื่อง และควรมีบุคลากรด้านเวชศาสตร์การกีฬา โภชนาการทางการกีฬา และนักจิตวิทยาการกีฬายู่ในทีมผู้ฝึกสอน

2. ด้านกระบวนการ (Process) มี 4 องค์ประกอบย่อย ดังนี้

2.1 การบริหารองค์กร (Organizing) ควรมีโครงสร้างการบริหารงานที่ชัดเจน กำหนดบุคลากรที่รับผิดชอบงานออกเป็นฝ่ายต่าง ๆ มีแผนการพัฒนาบุคลากรรายบุคคล ดำเนินการพัฒนาบุคลากรกีฬาโดยส่งไปอบรมเพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถในการเป็นผู้ฝึกสอนกีฬามวยปล้ำ และการเป็นผู้ตัดสินกีฬามวยปล้ำตามหลักสูตรของสมาคมกีฬามวยปล้ำแห่งประเทศไทย หรือสหพันธ์กีฬามวยปล้ำระดับนานาชาติ ตลอดจนส่งบุคลากรกีฬาไปปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ฝึกสอนหรือผู้ตัดสินในการแข่งขันกีฬามวยปล้ำในระดับชาติและนานาชาติ

2.2 การสร้างแรงจูงใจ (Motivation) ควรมีการสร้างแรงจูงใจให้กับนักกีฬา เช่น เกียรติบัตร เงินรางวัล การจัดสวัสดิการที่พึงพอใจตลอดปี

2.3 การฝึกซ้อม (Training) ควรมีการวางแผนการฝึกซ้อมโดยผู้เชี่ยวชาญควบคู่กับการใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์การกีฬาในการวางแผนการฝึกซ้อม มีการฝึกซ้อมตามแผนโดยค่อย ๆ เพิ่มความหนักในการฝึกเพื่อป้องกันการฝึกที่มากเกินไปและลดความเสี่ยงจากการบาดเจ็บ มีการฝึกจากท่าพื้นฐานและค่อย ๆ เพิ่มเทคนิคที่ซับซ้อนขึ้น มีการทดสอบสมรรถภาพทางกาย การทดสอบทักษะกีฬามวยปล้ำ ในการพัฒนานักกีฬาให้มีสมรรถนะที่สูง

2.4 การจัดประสบการณ์ในการแข่งขัน (Experience) ควรมีการส่งนักกีฬาเข้าร่วมการแข่งขันในระดับชาติและระดับนานาชาติเพื่อให้เกิดประสบการณ์ตรงในการแข่งขัน และประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

2.5 การจัดการศึกษา (Education) ควรมีการจัดการศึกษาในรูปแบบผสมผสาน (Blend learning) โดยนำการเรียนรู้แบบออนไลน์มาใช้ควบคู่กับการเรียนในห้องเรียน เพื่อให้ นักกีฬาสามารถได้รับการจัดการศึกษาควบคู่กับการฝึกซ้อมกีฬาได้อย่างเหมาะสม

3. ด้านผลผลิต (Output) มี 3 องค์ประกอบย่อย ดังนี้

3.1 ทักษะกีฬามวยปล้ำ (Wrestling Skills) การยืนตำแหน่งในรูปแบบมวยปล้ำ การเล่นภาคพื้น มีทักษะในการโจมตีและการป้องกันการจับขาทุ่ม การจับยึดลำตัวส่วนบน และการกดพรอน ซึ่งเป็นเทคนิคที่นิยมใช้ในนักกีฬามวยปล้ำในปัจจุบัน

3.2 สมรรถภาพทางกาย (Physical Fitness) นักกีฬามวยปล้ำควรมีสมรรถภาพทางกายที่อยู่ในระดับดีมาก ในด้านความอดทน (Endurance) ด้านความแข็งแรงแบบอยู่กับที่ (Isometric Strength) และ ความว่องไวเชิงปฏิกิริยา (Reactive Agility)

3.3 สมรรถภาพทางจิตใจ (Psychological Fitness) นักกีฬามวยปล้ำควรมีลักษณะเป็นคนที่ไม่ยอมแพ้ต่ออุปสรรคต่าง ๆ มีความสม่ำเสมอทั้งเรื่องการฝึกซ้อมและการวางตัว เชื่อมั่นในประสิทธิภาพของตนเองมั่นใจว่าตัวเองสามารถทำได้ ปรับปรุงแก้ไขปัญหาเพื่อเอาชนะความพ่ายแพ้ของตนเอง มีความเชื่อมั่นในตนเอง เต็มใจที่จะลองผิดลองถูกเรียนรู้ข้อผิดพลาด พร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงเสมอและเข้าใจจุดอ่อนและจุดแข็งของตนเอง มีเป้าหมายและวิสัยทัศน์เพื่อไปถึงเป้าหมายของตนเอง อยู่ในระเบียบวินัยเพื่อที่จะบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้

4. ด้านผลลัพธ์ (Outcome) มี 1 องค์ประกอบย่อย ดังนี้

ผลการแข่งขัน (Sports results) ควรมีการติดตามและประเมินผลการส่งนักกีฬาเข้าร่วมการคัดเลือกเพื่อเป็นตัวแทนนักกีฬามวยปล้ำทีมชาติไทย การประเมินผลการส่งนักกีฬาเข้าร่วมการแข่งขันกีฬามวยปล้ำทั้งในระดับชาติและระดับนานาชาติ และมีการบันทึกสถิติการแข่งขันของนักกีฬาเพื่อใช้ในการวางแผน และพัฒนาโปรแกรมการฝึกซ้อมต่อไป

5. ด้านข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) มี 1 องค์ประกอบย่อย ดังนี้

5.1 ความพึงพอใจ (Satisfaction) ควรมีการสำรวจระดับความพึงพอใจจากนักกีฬา ผู้บริหาร ผู้ฝึกสอนกีฬา และบุคลากรสายสนับสนุนเพื่อให้ได้ข้อมูลเพื่อใช้ในการพัฒนาประสิทธิภาพในการทำงานขององค์กรให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

ผลการประเมินรูปแบบการจัดการกีฬามวยปล้ำเพื่อความเป็นเลิศในมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขต เชียงใหม่ด้านความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.55 ด้านความเหมาะสม ด้านความเป็นประโยชน์ และ ด้านความถูกต้อง อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.50 4.45 และ 4.38 ตามลำดับ

4. อภิปรายผล

รูปแบบการจัดการกีฬามวยปล้ำเพื่อความเป็นเลิศในมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตเชียงใหม่ แบ่งออกเป็น 5 องค์ประกอบ ประกอบด้วย ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลผลิต ผลลัพธ์ และข้อมูลย้อนกลับ โดยมี องค์ประกอบย่อยทั้งหมด 14 องค์ประกอบ สอดคล้องกับการบริหารมุ่งผลสัมฤทธิ์ โดยพิจารณาจากผลผลิตและผลลัพธ์ ที่เกิดขึ้นจริงตามเป้าหมายที่กำหนด (ฉัตรชัย นาถ์พลอย, 2562, น. 177) และสอดคล้องกับ แผนแม่บทภายใต้ ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2566-2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) แผนย่อยการส่งเสริมการกีฬาเพื่อพัฒนาสู่ระดับอาชีพ ซึ่งมีเป้าหมายให้นักกีฬาไทยประสบความสำเร็จในการแข่งขันระดับนานาชาติ ผ่านการส่งเสริมการกีฬาโดยพัฒนาระบบ การเลือกสรรนักกีฬา ส่งเสริมศูนย์ฝึกกีฬาแห่งชาติที่มีอยู่ในพื้นที่ และส่งเสริมสนับสนุนการเข้าร่วมการแข่งขันกีฬาใน ระดับนานาชาติในทุกระดับ (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2566, น. 14-1) และสอดคล้องกับ วิสัยทัศน์ของสมาคมกีฬามวยปล้ำแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2565 - 2569 ที่ต้องการขับเคลื่อนกีฬามวยปล้ำสู่ความเป็นเลิศ อย่างยั่งยืนบนเวทีโลก (สมาคมกีฬามวยปล้ำแห่งประเทศไทย, 2565, น. 1) โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) แบ่งเป็น 4 องค์ประกอบย่อย ประกอบด้วย ด้านงบประมาณ (Money) ควรมี การจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอและมีการจัดหางบประมาณนอกเหนือจากมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติสนับสนุน สอดคล้องกับ อัช แสนภักดี (2558, น. 190) กล่าวว่า งบประมาณสนับสนุนทางการกีฬาจะต้องมีการวางแผนล่วงหน้า และได้รับอย่างเพียงพอ ควบคู่กับการควบคุมงบประมาณอย่างรัดกุมตามแผนที่ได้วางไว้ สถานที่ อุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวก (Facility) ควรมีการจัดสถานที่ฝึกซ้อมที่ชัดเจน มีอุปกรณ์การฝึกซ้อมที่เพียงพอและได้มาตรฐานการ แข่งขัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Akramovich and Alidjanovna (2022, pp. 178-182) ได้กล่าวว่า การพัฒนา นักกีฬามวยปล้ำในสถานศึกษาจำเป็นต้องมีการนำเทคโนโลยี นวัตกรรม และวิธีการที่ทันสมัยมาใช้ในการ พัฒนาโปรแกรมการฝึกอย่างเป็นระบบ และสอดคล้องกับ พลเอก ชาญณรงค์ (2565, น. 174) ได้กล่าวถึง ปัจจัย นำเข้าในการจัดการ สิ่งอำนวยความสะดวกทางการกีฬาประกอบด้วย บุคลากร งบประมาณ สถานที่ วัสดุอุปกรณ์ และ สิ่งอำนวยความสะดวก การบริหาร และ ส่วนผสมทางการตลาด การคัดเลือกนักกีฬามวยปล้ำ (Athlete) ควรมีเสาะ แสวงหานักกีฬามวยปล้ำจากสถาบันการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาที่มีความสามารถหรือมีพรสวรรค์ให้เข้ามาเป็น นักกีฬาในสังกัด และเปิดรับสมัครนักศึกษาที่กำลังศึกษาต่อเข้ารับการฝึกฝนเพื่อพัฒนาเป็นนักกีฬามวยปล้ำที่มี ความสามารถสูงต่อไป สอดคล้องกับ บงกช จันทรสุขวงศ์ (2562, น. 164) พบว่า การคัดเลือกนักกีฬา ประกอบด้วย กระบวนการคัดเลือกนักกีฬา การกำหนดคุณสมบัติ การพิจารณาในการคัดเลือกตัวนักกีฬา และการตรวจสภาพร่างกาย นักกีฬา ผู้ฝึกสอนกีฬามวยปล้ำ (Coach) ควรคัดเลือกผู้ฝึกสอนที่มีประสบการณ์และเคยได้รับรางวัลในการแข่งขันกีฬา มวยปล้ำทั้งในระดับชาติและระดับนานาชาติ และควรมีบุคลากรด้านเวชศาสตร์การกีฬา โภชนาการทางการกีฬา และ นักจิตวิทยาการกีฬาอยู่ในทีมผู้ฝึกสอน สอดคล้องกับ พิษณุภา จันทศรี (2563, น. 394) พบว่า การพัฒนานักกีฬา สู่ความเป็นเลิศของมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติยังขาดบุคลากรด้านเวชศาสตร์การกีฬา โภชนาการทางการกีฬา และ จิตวิทยาการกีฬา ตลอดจนมีนักวิทยาศาสตร์การกีฬาไม่เพียงพอต่อการดูแลนักกีฬา

ด้านกระบวนการ (Process) แบ่งเป็น 4 องค์ประกอบย่อย ประกอบด้วย การบริหารองค์กร (Organizing) ควรมี โครงสร้างการบริหารงานที่ชัดเจน กำหนดบุคลากรที่รับผิดชอบงานออกเป็นฝ่ายต่าง ๆ มีแผนการพัฒนามูลฐาน รายบุคคล ดำเนินการพัฒนามูลฐานการกีฬาโดยส่งไปอบรมเพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถในการเป็นผู้ฝึกสอนกีฬามวยปล้ำ

และการเป็นผู้ตัดสินกีฬามวยปล้ำตามหลักสูตรของสมาคมกีฬามวยปล้ำแห่งประเทศไทย หรือสหพันธ์กีฬามวยปล้ำระดับนานาชาติ ตลอดจนส่งบุคลากรกีฬาไปปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ฝึกสอนหรือผู้ตัดสินในการแข่งขันกีฬามวยปล้ำในระดับชาติและนานาชาติ สอดคล้องกับสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เมศพร เมฆผิง และคณะ (2567, น. 915) พบว่าการจัดการองค์กรเป็นขั้นตอนหนึ่งของการตรวจสอบมาตรฐานของการปฏิบัติงานในด้านต่าง ๆ หากมีการจัดองค์กรที่ดีจะสามารถส่งผลดีต่อองค์กรในกระบวนการ ในการควบคุมดูแลและปฏิบัติงานได้ตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ สอดคล้องกับพนม หงษ์ชุมแพ และศิวัช ศรีโกตางกุล (2563, น. 26-29) และ มณีวรรณ จันทวงศา และคณะ (2562, น. 23-24) ได้กล่าวว่า การพัฒนากีฬาเพื่อความเป็นเลิศควรมีการจัดการระบบองค์ความรู้และเพิ่มศักยภาพของบุคลากรด้านกีฬา เช่น ผู้ฝึกสอน ผู้ตัดสิน ผู้จัดการทีม นักวิทยาศาสตร์การกีฬา และผู้ที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง การสร้างแรงจูงใจ (Motivation) ควรมีการสร้างแรงจูงใจให้กับนักกีฬา เช่น เกียรติบัตร เงินรางวัล การจัดสวัสดิการที่พอกาพย์ตลอดปี ดังที่ เมศพร เมฆผิง และคณะ (2567, น. 914) กล่าวว่า แรงจูงใจของมนุษย์มีมากมายหลายอย่าง เราถูกจูงใจให้มีการกระทำหรือพฤติกรรมหลายรูปแบบเพื่อความต้องการทางกาย แต่ยังมีความต้องการมากกว่านั้น เช่น ต้องการความสำเร็จ ต้องการเงิน ค่าชมเชย อำนาจ และในฐานะที่เป็นสัตว์สังคม และสอดคล้องกับ พรวิจักษ์ณ์ คุรุทกะ และณัฐชนน หังทุก (2567, น. 90) กล่าวว่า การสร้างแรงจูงใจ การเสริมแรง กระตุ้นให้เกิดแรงผลักดันให้เกิดความสำเร็จในการแข่งขันกีฬาเป็นปัจจัยสำคัญความสำเร็จทางการกีฬา การฝึกซ้อม (Training) ควรมีการวางแผนการฝึกซ้อมโดยผู้เชี่ยวชาญควบคู่กับการใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์การกีฬาในการวางแผนการฝึกซ้อม มีการฝึกซ้อมตามแผนโดยค่อย ๆ เพิ่มความหนักในการฝึกเพื่อป้องกันการฝึกที่มากเกินไปและลดความเสี่ยงจากการบาดเจ็บ มีการฝึกจากท่าพื้นฐานและค่อย ๆ เพิ่มเทคนิคที่ซับซ้อนขึ้น มีการทดสอบสมรรถภาพทางกาย การทดสอบทักษะกีฬามวยปล้ำ ในการพัฒนานักกีฬาให้มีสมรรถนะที่สูง สอดคล้องกับงานวิจัยของ Akramovich and Alidjanovna (2022, pp. 178-182) กล่าวว่า การพัฒนานักกีฬามวยปล้ำควรเริ่มจากการฝึกขั้นพื้นฐาน และค่อย ๆ เพิ่มความหนักของการฝึกควบคู่กับการฝึกเทคนิคที่ซับซ้อนเพื่อลดความเสี่ยงจากการบาดเจ็บอันเนื่องมาจากการฝึกที่มากเกินไป การจัดประสบการณ์ในการแข่งขัน (Experience) ควรมีการส่งนักกีฬาเข้าร่วมการแข่งขันในระดับชาติและระดับนานาชาติเพื่อให้เกิดประสบการณ์ตรงในการแข่งขัน และประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้ สอดคล้องกับ บงกช จันทรสุขวงศ์ (2562, น. 170) ที่กล่าวว่า ควรมีการพานักกีฬาไปแข่งขันนอกสถานที่เพื่อช่วยให้นักกีฬามีประสบการณ์การแข่งขันและเคยชินกับสภาพสนามหลาย ๆ แบบ

ด้านผลผลิต (Output) แบ่งเป็น 3 องค์ประกอบย่อย ดังนี้ ทักษะกีฬามวยปล้ำ (Wrestling Skills) ควรมีทักษะในการโจมตีและป้องกันขา การยืนตำแหน่ง การล็อกลำตัว ซึ่งเป็นเทคนิคที่นิยมใช้ในนักกีฬามวยปล้ำในปัจจุบัน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Curby et al. (2023, p. 481) ได้ทำการศึกษาสมรรถนะของนักกีฬามวยปล้ำในการแข่งขันโอลิมปิกพบว่า นักกีฬามวยปล้ำชายมักจะทำการโจมตีขาเป็นหลัก ในขณะที่นักกีฬาหญิงมักจะโจมตีข้อเท้าและการเข้าล็อกบนพื้น สมรรถภาพทางกาย (Physical Fitness) นักกีฬามวยปล้ำควรมีสมรรถภาพทางกายที่อยู่ในระดับดีมากในด้านความอดทน (Endurance) ด้านความแข็งแรงแบบอยู่กับที่ (Isometric Strength) และ ความว่องไวเชิงปฏิกิริยา (Reactive Agility) สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Özbay and Ulupinar (2022, p. 448) นักกีฬามวยปล้ำที่ประสบความสำเร็จจะมีความแข็งแรงแบบอยู่กับที่ พลังของกล้ามเนื้อ และความแข็งแรงอดทนสูงกว่านักกีฬามวยปล้ำทั่วไป สมรรถภาพทางจิตใจ (Psychological Fitness) นักกีฬามวยปล้ำควรมีลักษณะเป็นคนที่ไม่ยอมแพ้อุปสรรคต่าง ๆ มีความสม่ำเสมอทั้งเรื่องการฝึกซ้อมและการวางตัว เชื่อมั่นในประสิทธิภาพของตนเองมั่นใจว่าตัวเองสามารถทำได้ ปรับปรุงแก้ไข ปัญหาเพื่อเอาชนะความพ่ายแพ้ของตนเอง มีความเชื่อมั่นในตนเอง เต็มใจที่จะลองผิดลองถูกเรียนรู้ข้อผิดพลาด พร้อมทั้งจะเปลี่ยนแปลงเสมอ รู้และเข้าใจจุดอ่อนและจุดแข็งของตนเอง มีเป้าหมายและวิสัยทัศน์เพื่อไปถึงเป้าหมายของตนเอง อยู่ในระเบียบวินัยเพื่อที่จะบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ และสอดคล้องกับ พรวิจักษ์ณ์ คุรุทกะ และณัฐชนน หังทุก (2567, น. 90) กล่าวว่า การเสริมสร้างสมรรถภาพทางกายและทางจิตใจทั้งในระยะก่อนแข่งขัน ระหว่างแข่งขัน และหลังการแข่งขันเป็นการพัฒนาศักยภาพของนักกีฬาและยกระดับความสามารถทางการกีฬาสู่ความ

เป็นเลิศ ส่งผลต่อนักกีฬา ชื่อเสียงของมหาวิทยาลัย และประเทศชาติ (ณัฐกานต์ ชันทอง และคณะ, 2563, น. 246; Trotter et al., 2021)

ด้านผลลัพธ์ (Outcome) มี 1 องค์ประกอบย่อย ดังนี้ ผลการแข่งขัน (Sports results) ควรมีการติดตามและประเมินผลการส่งนักกีฬาเข้าร่วมการคัดเลือกเพื่อเป็นตัวแทนนักกีฬามวยปล้ำทีมชาติไทย การประเมินผลการส่งนักกีฬาเข้าร่วมการแข่งขันกีฬามวยปล้ำทั้งในระดับชาติและระดับนานาชาติ และมีการบันทึกสถิติการแข่งขันของนักกีฬาเพื่อใช้ในการวางแผน และพัฒนาโปรแกรมการฝึกซ้อมต่อไป สอดคล้องกับผลการวิจัยของ เมศพร เมทผึ้ง และคณะ (2567, น. 915) พบว่า หน่วยงานควรมีการกำกับดูแลองค์กรในประเด็นติดตามและประเมินผลการฝึกซ้อม รวมถึงผลการแข่งขันของนักกีฬามวยปล้ำมาพัฒนาปรับปรุงนักกีฬาให้ดีขึ้น

ด้านข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) มี 1 องค์ประกอบย่อย ดังนี้ ความพึงพอใจ (Satisfaction) ควรมีการสำรวจระดับความพึงพอใจในการจัดการและผลการแข่งขันของนักกีฬามวยปล้ำจากนักกีฬา ผู้บริหาร ผู้ฝึกสอนกีฬา และบุคลากรสายสนับสนุนเพื่อให้ได้ข้อมูลเพื่อใช้ในการพัฒนาประสิทธิภาพในการทำงานขององค์กรให้ดียิ่งขึ้นต่อไป ซึ่งเป็นตัวชี้วัดในการประเมินการบริหารจัดการอย่างมีมาตรฐานตามแนวทางการพัฒนากีฬาเป็นเลิศ (การกีฬาแห่งประเทศไทย, 2566, น. 23)

5. ข้อเสนอแนะ

5.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

มหาวิทยาลัยควรนำรูปแบบไปใช้อย่างเป็นระบบ และดำเนินการตามขั้นตอนกระบวนการตามรูปแบบที่นำเสนอให้ครบทุกด้านเพื่อพัฒนานักกีฬามวยปล้ำให้มีความสามารถเข้าร่วมการแข่งขันกีฬาระดับชาติ และได้รับรางวัลจากการแข่งขันได้ต่อไป

5.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาผลการใช้รูปแบบการจัดการกีฬามวยปล้ำเพื่อความเป็นเลิศในมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตเชียงใหม่ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้ในการพัฒนารูปแบบให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพื่อมุ่งพัฒนานักกีฬาจนสามารถเข้าร่วมและได้รับรางวัลจากการแข่งขันกีฬามวยปล้ำในระดับนานาชาติได้

6. กิตติกรรมประกาศ

คณะผู้วิจัยขอขอบคุณมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตเชียงใหม่ที่ได้ให้การสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ และขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้ให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์จนงานวิจัยสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

7. เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2564). *แผนพัฒนากีฬาแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2565-2570)*. โรงพิมพ์องค์การค้ำของ สกสค.
- การกีฬาแห่งประเทศไทย. (2566). *เกณฑ์และคู่มือประกอบการพิจารณาการบริหารจัดการอย่างมีมาตรฐานตามแนวทางการพัฒนากีฬาเป็นเลิศ (MODEL) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566*.
- จุมพล พูลภัทรชีวิน. (2551). การวิจัยอนาคต. *วารสารสมาคมการวิจัย*, 13(2), 9-13.
- ฉัตรชัย นาลำพลอย. (2562). การบริหารงานแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ในสังคมปัจจุบัน. *วารสารนวัตกรรมการศึกษาและการวิจัย*, 3(3), 171-178.
- ณัฐกานต์ ชันทอง, ธงชาติ พูเจริญ, ไพบุลย์ ศรีชัยสวัสดิ์, และรัชนิ ขวัญบุญจัน. (2563). รูปแบบการบริหารด้านกีฬาโรงเรียนกีฬาในประเทศไทย. *วารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา*, 14(4), 239-250.
- ดิฐฐชัย จันทรคุณา. (2565). *การจัดการเพื่อประสิทธิผลองค์กรกีฬา*. สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- บงกช จันทร์สุขวงศ์ (2562). รูปแบบการจัดการกีฬาเพื่อความเป็นเลิศในโรงเรียนกีฬา สังกัดมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา [วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- พนม หงษ์ชุมแพ, และศิวัช ศรีโคกงามกุล. (2563) การศึกษาศักยภาพในการพัฒนาจังหวัดขอนแก่นสู่ขอนแก่นเมืองกีฬา. *วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น*, 4(1), 15-30.
- พรวิจักษ์ณ์ ครุฑทะ, และณัฐชนน ชังพุท. (2567). ปัจจัยความสำเร็จทางการกีฬาประเภททีมสำหรับนักกีฬา มหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทย. *วารสารจุฬานาครทรรค์*, 11(6), 82-93.
- พลากร ชาณณรงค์. (2565). รูปแบบการจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกทางกีฬาของมหาวิทยาลัยราชภัฏ [วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- พิชญภา จันทศรี. (2563). กลยุทธ์การจัดการคุณภาพโดยรวมเพื่อส่งเสริมกีฬาเพื่อความเป็นเลิศของมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ [วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- มนีวรรณ จันทวงศา, สุกัญญา เจริญวัฒน์, นภาพร ทัศนัยนา, และเสกสรร ทองคำบรรจง. (2562). การจัดทำแผนการดำเนินงานของสหพันธ์กีฬามวยปล้ำแห่งชาติลาว. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ*, 19(1), 15-26.
- เมศพร เมทผึ้ง, สาโรจน์ แก้วอรุณ, สุตา เนตรสว่าง, และธรรมรส โชติบุญขร. (2567). การบริหารการกีฬาสู่ความเป็นเลิศ เพื่อส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืนของโรงเรียนกีฬาในเขตภาคเหนือ สังกัดมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. *วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์*, 9(1), 907-916.
- สมาคมกีฬามวยปล้ำแห่งประเทศไทย. (2565). *แผนงานยุทธศาสตร์ วิสัยทัศน์ พันธกิจ ตำแหน่ง บทบาทหน้าที่ ฝ่ายเทคนิค พ.ศ. 2565-2569*.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2566). *แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2566 – 2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม)*.
- อัส แสนภักดี. (2558). แนวคิดการจัดการกีฬาเพื่อความเป็นเลิศในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ. *วารสารศิลปศาสตร์และวิทยาการจัดการ*, 2(2), 173-201.
- Akramovich, T. A., & Alidjanovna, A. N. (2022). Teaching of the national sports center of wrestling in higher education. *International Journal of Social Science & Interdisciplinary Research*, 11(11), 178–186.
- Curby, D., Dokmanac, M., Kerimov, F., Tropin, Y., Latyshev, M., Bezkorovainyi, D., & Korobeynikov, G. (2023). Performance of wrestlers at the Olympic Games: Gender aspect. *Pedagogy of Physical Culture and Sports*, 27(6), 481–487. <https://doi.org/10.15561/26649837.2023.0606>
- Özbay, S., & Ulupinar, S. (2022). Strength-power tests are more effective when performed after exhaustive exercise in discrimination between top-elite and elite wrestlers. *Journal of Strength and Conditioning Research*, 36(2), 448-454.
- Smith, J., & Smolianov, P. (2016). The high-performance management model: From Olympic and professional to university sport in the United States. *The Sport Journal*, 4(2), 1-19.
- Trotter, M. G., Coulter, T. J., Davis, P. A., Poulus, D. R., & Polman, R. (2021). Social support, self-regulation, and psychological skill use in e-athletes. *Frontiers in Psychology*, 12, 722030.

การศึกษาทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ในการป้องกันความรุนแรงในสถานศึกษา สำหรับครูที่ปรึกษา

A Study of Creative Problem-Solving Skills with Preventing Violence in School for Advisory Teachers

อัฐญา แพทย์ศาสตร์^{1*} เพ็ญภา กุลนพาดล² และประชา อินัง³
Atchaya Patsat^{1*} Pennapha Koolnaphadol² and Pracha Inang³

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ในการป้องกันความรุนแรงในสถานศึกษาสำหรับครูที่ปรึกษาเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคกลาง สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูที่ปรึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคกลาง สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 613 คน ได้มาจากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multistage Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบวัดทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ในการป้องกันความรุนแรงในสถานศึกษาสำหรับครูที่ปรึกษา สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1. แบบวัดทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ในการป้องกันความรุนแรงในสถานศึกษาสำหรับครูที่ปรึกษา ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น มีจำนวน 25 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.60 - 1.00 มีค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง 0.20 - 0.74 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.87 2. ผลการใช้แบบวัดทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ในการป้องกันความรุนแรงในสถานศึกษาสำหรับครูที่ปรึกษา พบว่า ครูที่ปรึกษาที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครปฐม ฉะเชิงเทรา จันทบุรี ตรัง และสระแก้ว มีทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ในการป้องกันความรุนแรงในสถานศึกษาสำหรับครูที่ปรึกษาในภาพรวมและรายข้ออยู่ในระดับดี

คำสำคัญ: ทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ การป้องกันความรุนแรง ครูที่ปรึกษา

^{1*} นิสิตปริญญาเอก สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
Student (Ph.D.) Counseling Psychology, Faculty of Education, Burapha University
E-mail: 63810126@go.buu.ac.th

² สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
Department of Counseling Psychology, Faculty of Education, Burapha University
E-mail: pennapha@go.buu.ac.th

³ สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
Department of Counseling Psychology, Faculty of Education, Burapha University
E-mail: pracha@go.buu.ac.th

*Corresponding author

Abstract

The purposes of this research were to study the creative problem-solving skills with preventing violence in school for advisory teachers at Secondary Educational Service Area Office in the Central Region under the Ministry of Education. The sample was 613 advisory teachers of Secondary Educational Service Area Office in the Central Region under the Ministry of Education, selected by multistage random sampling. The research instruments were the creative problem-solving skill test with preventing violence in school for advisory teachers. The statistics used in this research were percentage, mean, and standard deviation.

The result showed that 1) The creative problem-solving skill test with preventing violence in school for advisory teachers consisted of 25 questions which the index of item-objective congruence (IOC) was between 0.60 to 1.00. The discrimination index was between 0.20 to 0.74, and the reliability was 0.87; and 2) The results of using the creative problem-solving skill test in preventing school violence for advisory teachers showed that the creative problem-solving skills in preventing school violence of the whole and each item of advisory teachers under Secondary Educational Service Area Office in Nakhon Pathom, Chachoengsao, Chanthaburi-Trat, and Sa Kaeo were at a good level.

Keywords: Creative Problem-Solving Skills, Preventing Violence, Advisory Teachers

วันที่รับบทความ: 20 กันยายน 2567

วันที่แก้ไขบทความ: 03 ธันวาคม 2567

วันที่ตอบรับตีพิมพ์บทความ: 16 ธันวาคม 2567

1. บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของงานวิจัย

ความรุนแรง (Violence) เป็นการกระทำที่มีเจตนาที่แสดงออกมาทางร่างกาย การขู่บังคับ การแสดงอำนาจต่อตนเอง บุคคลอื่น กลุ่มบุคคล หรือชุมชน เพื่อก่อให้เกิดการบาดเจ็บ การเสียชีวิต ความเสียหาย ความสูญเสีย หรือการถูกทอดทิ้ง (World Health Organization [WHO], 2002) ซึ่งความรุนแรงมีหลากหลายรูปแบบด้วยกัน ความรุนแรงในสถานศึกษาเป็นความรุนแรงรูปแบบหนึ่งที่เป็นประเด็นสำคัญและไม่ควรมองข้าม เพราะความรุนแรงในสถานศึกษาเป็นลักษณะของพฤติกรรมความรุนแรงที่มีการแสดงออกหรือการกระทำในลักษณะที่ทำให้เกิดความเสียหายทั้งทางร่างกายและจิตใจ ทำให้ผู้ถูกรกระทำรู้สึกหวาดกลัว กังวล อับอาย หรือกระวนกระวายใจ โดยเฉพาะความรุนแรงที่เกิดในสถานศึกษาระหว่างครูและนักเรียนนั้นส่งผลต่อร่างกายและจิตใจ บางรายอาจถึงขั้นได้รับบาดเจ็บหรือพิการ และอาจรุนแรงถึงขั้นเสียชีวิตจากการถูกทำร้าย เด็กเกิดภาวะทางจิตใจที่ผิดปกติ เช่น ซึมเศร้า หวาดกลัวการไปโรงเรียน การเรียนตกต่ำ หวาดผวา ซึ่งถือว่าเป็นปัญหาที่ทำให้เด็กและเยาวชนเติบโตอย่างไม่มีคุณภาพและสร้างความสูญเสียให้สังคม ทั้งนี้ผลกระทบไม่ได้เกิดเฉพาะกับผู้ถูกรกระทำเท่านั้น แต่ยังส่งผลกระทบต่อครอบครัว กลุ่มเพื่อน ต่อชุมชนและสังคมโดยรวมที่ต้องสูญเสีย เจ็บปวด จากผลลัพธ์ของความรุนแรงดังกล่าว เช่น ทำให้เด็กกลัวการมาโรงเรียน ทำให้ครอบครัวเกิดปัญหาทั้งด้านจิตใจ ค่าใช้จ่าย และเกิดความเครียดเนื่องจากบุตรถูกทำร้าย ซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่ปรากฏให้เห็นเป็นข่าวตามสื่อต่าง ๆ เกี่ยวกับครูใช้ความรุนแรงกับนักเรียน เช่น ครูสาวโรงเรียนชื่อดังในจังหวัดอุบลราชธานี ต่อว่า ดุด่า ตบหน้าเด็กนักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ต่อหน้าเพื่อนในห้อง ทั้งนี้ครูได้ยอมรับผิดกับพ่อแม่เด็กนักเรียนว่าได้กระทำการ

ล่วงเกินไป พร้อมมอบเงินเป็นค่าปลอบขวัญพร้อมสัญญาว่าจะไม่ลงโทษเด็กนักเรียนทุก ๆ คนอีกต่อไป (“เด็ก นร.ถูกครูสาวโรงเรียนชื่อดัง”, 2566) สอดคล้องกับข้อมูลของศูนย์ช่วยเหลือสังคมภายใต้กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ พบว่า เด็กไทยเข้ารับการรักษายาบาลในโรงพยาบาลด้วยสาเหตุความรุนแรงมากกว่า 10,000 คนในแต่ละปี โดยสำนักงานสถิติแห่งชาติและยูนิเซฟพบว่า เด็กอายุระหว่าง 1-14 ปี ร้อยละ 58 เคยถูกล่วงละเมิดด้วยความรุนแรงทางร่างกาย (องค์การยูนิเซฟ ประเทศไทย, 2565)

การใช้ความรุนแรงที่เกิดจากครูทำให้โรงเรียนกลายเป็นสถานที่ที่ทำให้บุคคลทั่วไปรู้สึกว่าจะไม่ปลอดภัยสำหรับเด็กอีกต่อไป ซึ่งเป็นปัญหาเร่งด่วนที่รัฐต้องให้ความสนใจ ซึ่งยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี พ.ศ. 2561-2580 (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2562) ได้กล่าวถึงวิสัยทัศน์ข้อหนึ่งถึงการพัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ ซึ่งประเด็นยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ได้เน้นประเด็นปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 โดยการเปลี่ยนโฉมบทบาท “ครู” ให้เป็นครูยุคใหม่ และการเสริมสร้างให้คนไทยเป็นสังคมไทยไร้ความรุนแรง ดังนั้นการเสริมสร้างการแก้ปัญหาเชิงบวกแก่ครูเพื่อให้เกิดการป้องกันความรุนแรงในสถานศึกษา น่าจะเป็นวิธีการที่มีประโยชน์และสามารถที่จะแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ เพื่อให้ครูมีทางเลือกเพิ่มขึ้น ในการจัดการกับอารมณ์และความเครียด เพื่อยุติความรุนแรงในสถานการณ์ต่าง ๆ

จากวรรณกรรมที่ผู้วิจัยได้ทบทวนค้นคว้า พบว่า การจัดการกับปัญหาความรุนแรงในสถานศึกษาประการหนึ่งที่สำคัญคือ ทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ (Creative Problem Solving Skill) ซึ่งเป็นความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบในการป้องกันความรุนแรงในสถานศึกษา เน้นการคิดหาทางเลือกที่หลากหลายแปลกใหม่แตกต่างจากรูปแบบเดิม ๆ เพื่อนำไปสู่การค้นพบและตัดสินใจเลือกวิธีการแก้ปัญหาในสถานการณ์ที่ไม่พึงประสงค์ และค้นหาทางเลือกที่มีคุณค่าในการแก้ปัญหานั้น ๆ รวมถึงมีพฤติกรรมที่เหมาะสม โดยมีกระบวนการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ อีกทั้งยังมีการวิจัยที่พบว่าการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์มีความแตกต่างกับการแก้ปัญหาโดยทั่วไปตรงที่การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์จะมีความละเอียดใช้การคิดอย่างเป็นระบบ และมีความลึกซึ้งในวิธีการค้นหาทางเลือกมากกว่า ในขณะที่การแก้ปัญหาโดยทั่วไปจะอาศัยความคุ้นเคยหรือความเคยชินในการแก้ปัญหาทำให้ได้ทางเลือกที่ไม่เหมาะสมกับสถานการณ์นั้น ๆ และด้วยคุณลักษณะดังกล่าวนี้การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์จึงมีประสิทธิภาพมากกว่าการแก้ปัญหาโดยทั่วไป (Vangundy, 1987) เพื่อเป็นการป้องกันความรุนแรงที่จะเกิดขึ้นในโรงเรียน รวมถึงการจะพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพจึงย่อมต้องพึ่งพาอาศัยครูที่ปรึกษาที่มีคุณภาพด้วย ผู้วิจัยจึงเห็นว่าครูที่ปรึกษาควรอาศัยการมีทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ ในการทำหน้าที่ย่อมจะทำให้ครูที่ปรึกษารู้อย่างทันความรู้อีกของตนเองก่อนที่จะแสดงคำพูดหรือกิริยาท่าทีออกไปตามอารมณ์ เพื่อช่วยป้องกันความรุนแรงในสถานศึกษาอีกทางหนึ่ง

จากเหตุผลและความเป็นมาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ของครูที่ปรึกษา เพื่อให้ได้ข้อมูลสำหรับการสร้างแบบวัดทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ในการป้องกันความรุนแรงในสถานศึกษาสำหรับครูที่ปรึกษา งานวิจัยนี้จึงเป็นการศึกษานำร่องอันจะนำไปสู่การสร้างนวัตกรรมเพื่อเสริมสร้างทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ในการป้องกันความรุนแรงในสถานศึกษาสำหรับครูที่ปรึกษา ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อครูที่ปรึกษาเอง ต่อโรงเรียน ต่อสังคมและประเทศชาติต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ในการป้องกันความรุนแรงในสถานศึกษาสำหรับครูที่ปรึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคกลาง สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

1.3.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

บทความวิจัยนี้ มีขอบเขตด้านเนื้อหา คือ ศึกษาทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ในการป้องกันความรุนแรงในสถานศึกษาสำหรับครูที่ปรึกษา เพื่อนำไปสู่การสร้างนวัตกรรมผลงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ในการป้องกันความรุนแรงในสถานศึกษาสำหรับครูที่ปรึกษา โดยผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดมาจาก 1) แบบประเมินการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ของนักศึกษาปริญญาตรีของ มิ่งขวัญ ภาควิชา (2555)

2) แบบสอบถามความต้องการจำเป็นในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของนักศึกษาวิชาชีพครูของ นลินทิพย์ คชพงษ์ (2561) และ 3) แบบวัดทักษะการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของ วณันันท์ ชูรัตน์ (2564) เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบวัดทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ในการป้องกันความรุนแรงในสถานศึกษาสำหรับครูที่ปรึกษา

1.3.2 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ครูที่ปรึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 4 ภาค ได้แก่ ภาคกลาง ภาคอีสาน ภาคเหนือ ภาคใต้ รวมทั้งสิ้นจำนวน 67,377 คน (สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2565)

กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูที่ปรึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคกลาง สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ได้มาจากการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างกรณีตัวแปรที่ศึกษาเป็นตัวแปรต่อเนื่อง จำนวน 613 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multistage Random Sampling) และให้ครูที่ปรึกษาตอบแบบวัดทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ในการป้องกันความรุนแรงในสถานศึกษาสำหรับครูที่ปรึกษา

1.3.3 ขอบเขตด้านระยะเวลา

ระยะเวลาในการศึกษาวิจัย คือ ปีการศึกษา 2566 – 2567

2. วิธีดำเนินการวิจัย

2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

ประชากร คือ ครูที่ปรึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 4 ภาค ได้แก่ ภาคกลาง ภาคอีสาน ภาคเหนือ ภาคใต้ รวมทั้งสิ้นจำนวน 67,377 คน (สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2565) กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูที่ปรึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคกลาง สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ได้มาจากการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างกรณีตัวแปรที่ศึกษาเป็นตัวแปรต่อเนื่อง ในการวิจัยครั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างควรใช้ไม่น้อยกว่า 533 หน่วยตัวอย่าง และเพื่อป้องกันการสูญหายของกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยดำเนินเลือกกลุ่มตัวอย่างสำรองเกินมาร้อยละ 15 ของหน่วยตัวอย่างทั้งหมด ทำให้ได้กลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิจัยครั้งนี้เป็น จำนวน 613 คน และได้มาจากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multistage Random Sampling) ดังนี้

1) ผู้วิจัยดำเนินการสำรวจข้อมูลหน่วยสมาชิกของประชากรจากแหล่งทุติภูมิ คือ สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน แล้วจัดทำกรอบการสุ่ม (Sampling Frame) โดยอาศัยลักษณะการแบ่งเขตพื้นที่การศึกษาออกเป็น 4 ภาค ประกอบด้วยภาคกลางจำนวน 24,021 คน ภาคอีสาน จำนวน 22,952 คน ภาคเหนือ จำนวน 11,283 คน และภาคใต้ จำนวน 9,121 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 67,377 คน (สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2565)

2) ผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างกรณีตัวแปรที่ศึกษาเป็นตัวแปรต่อเนื่อง (อัจฉรวรรณ งามญาณ, 2554) มีสูตรในการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

$$n = \frac{z_{\alpha}^2 \sigma^2 N}{(N-1)e^2 + Z_{\alpha}^2 \sigma^2}$$

2.1) ผู้วิจัยกำหนดระดับความเชื่อมั่นที่ 95% จะได้ค่า $Z_{.05}$ เท่ากับ 1.96

2.2) กำหนดค่าความคลาดเคลื่อน (e) เท่ากับ .05

2.3) กำหนดค่าความแปรปรวนของประชากร σ^2 เท่ากับ 0.3491 ซึ่งได้จากการนำแบบวัดการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ไปทดลองใช้แล้วนำมาคำนวณหาค่าความแปรปรวนของกลุ่มตัวอย่าง ได้ค่า S^2 เท่ากับ 0.3491 ตามคำแนะนำของ มยุรี ศรีชัย (2538) และอัจฉรวรรณ งามญาณ (2554) ที่ได้กล่าวถึง การใช้ค่า σ^2 นั้น

ต้องใช้ S^2 ซึ่งได้จากกลุ่มตัวอย่างแทนอยู่แล้วเพราะปกติจะไม่ทราบค่าความแปรปรวนของประชากร (σ^2) ซึ่งในทางปฏิบัติผู้วิจัยจึงดำเนินการประมาณค่า σ^2 ของกลุ่มประชากรจาก S^2 ที่ได้จากการนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ จากนั้นนำค่าต่างๆ ที่กำหนดไว้ คำนวณหาขนาดตัวอย่าง มีรายละเอียด ดังนี้

$$n = \frac{z_{\alpha}^2 \sigma^2 N}{(N-1)e^2 + Z_{\alpha}^2 \sigma^2}$$

$$n = \frac{(1.96)^2 (0.3491)(67,377)}{(67,377-1)(0.05)^2 + (1.96)^2 (0.3491)}$$

$$n = 532.20$$

2.4) ในการวิจัยครั้งนี้กลุ่มตัวอย่างควรใช้ไม่น้อยกว่า 533 หน่วยตัวอย่าง และเพื่อป้องกันการสูญหายของกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยดำเนินการเลือกกลุ่มตัวอย่างสำรองเกินมาร้อยละ 15 ของหน่วยตัวอย่างทั้งหมด ทำให้ได้กลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิจัยครั้งนี้เป็น จำนวน 613 คน

3) ผู้วิจัยดำเนินการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) ด้วยวิธีจับสลากเพื่อเลือกเขตพื้นที่การศึกษาระดับภาค ได้เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขตพื้นที่การศึกษาภาคกลาง

4) จากนั้นผู้วิจัยสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) ด้วยวิธีจับสลาก ได้ 4 เขตพื้นที่การศึกษา ได้แก่ สพม.นครปฐม, สพม.ฉะเชิงเทรา, สพม.จันทบุรี ตราด และสพม.สระแก้ว

5) ผู้วิจัยสุ่มครูที่ปรึกษาแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) ตามขนาดโรงเรียน โรงเรียนขนาดใหญ่ (จำนวนนักเรียน 720-1,679 คน) ขนาดกลาง (จำนวนนักเรียน 120-719 คน) และขนาดเล็ก (จำนวนนักเรียนต่ำกว่า 120 คน) โดยจำนวนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละโรงเรียนที่สุ่มได้ใช้วิธีการคำนวณตามสัดส่วนประชากรจากครูที่ปรึกษา จากครูที่ปรึกษาที่มีคุณสมบัติตามที่กำหนด โดยแสดงการสุ่มกลุ่มตัวอย่างโรงเรียนตามสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคกลางดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างครูที่ปรึกษา

เขตพื้นที่การศึกษา	ขนาดโรงเรียนและจำนวนครูที่ปรึกษาที่เป็นประชากร			รวม	ขนาดโรงเรียนและจำนวนครูที่ปรึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง			รวม
	ใหญ่	กลาง	เล็ก		ใหญ่	กลาง	เล็ก	
นครปฐม	752	192	127	1071	144	37	24	204
ฉะเชิงเทรา	407	249	122	778	78	48	23	148
จันทบุรี ตราด	354	370	159	883	68	71	30	169
สระแก้ว	215	215	50	480	41	41	10	92
รวม	1728	1026	458	3212	330	196	87	613

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบวัดทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ในการป้องกันความรุนแรงในสถานศึกษาสำหรับครูที่ปรึกษา โดยสร้างข้อคำถามให้ครอบคลุมนิยามศัพท์เฉพาะ และสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการวิจัย หลังจากนั้นนำแบบวัดที่สร้างขึ้น เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบข้อคำถาม และนำข้อเสนอนั้นไปปรับปรุงแก้ไข ปรับภาษาให้อ่านเข้าใจง่าย โดยแบบวัดประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบวัด จำนวน 6 ข้อ เป็นแบบตรวจสอบรายการ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การสอน เบอร์โทรศัพท์ และE-mail

ตอนที่ 2 ทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ในการป้องกันความรุนแรงในสถานศึกษาสำหรับครูที่ปรึกษา จำนวน 25 ข้อ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ของลิเคิร์ท 5 ระดับ ไม่จริงแน่นอน ค่อนข้างไม่จริง จริงบ้างไม่จริงบ้าง ค่อนข้างจริง จริงแน่นอน โดยมีลักษณะข้อคำถามด้านบวก ได้แก่ข้อที่ 1, 5, 6, 8, 9, 10, 12, 13, 15, 17, 18, 21, 22, 24, 25 และข้อคำถามด้านลบ ได้แก่ข้อที่ 2, 3, 4, 7, 11, 14, 16, 19, 20, 23 มีการกำหนดเกณฑ์ให้คะแนน และการแปลผลคะแนน ดังนี้

ตารางที่ 2 แสดงเกณฑ์ให้คะแนนทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ในการป้องกันความรุนแรงในสถานศึกษาสำหรับครูที่ปรึกษา

ระดับ	ข้อความด้านบวก คะแนน	ข้อความด้านลบ คะแนน
ไม่จริงแน่นอน	1	5
ค่อนข้างไม่จริง	2	4
จริงบ้างไม่จริงบ้าง	3	3
ค่อนข้างจริง	4	2
จริงแน่นอน	5	1

ตารางที่ 3 แสดงเกณฑ์การแปลผลคะแนนทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ในการป้องกันความรุนแรงในสถานศึกษาสำหรับครูที่ปรึกษา

ระดับค่าเฉลี่ย	ความหมายของระดับค่าเฉลี่ยของทักษะการแก้ปัญหา เชิงสร้างสรรค์ในการป้องกันความรุนแรงใน สถานศึกษาสำหรับครูที่ปรึกษา
4.50 – 5.00	ดีมาก
3.50 – 4.49	ดี
2.50 – 3.49	ปานกลาง
1.50 – 2.49	พอใช้
1.00 – 1.49	ปรับปรุง

2.3 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

1. ผู้วิจัยศึกษา ค้นคว้า องค์ความรู้และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ในการป้องกันความรุนแรงในสถานศึกษาสำหรับครูที่ปรึกษา โดยมีแนวคิดจากงานของ มิ่งขวัญ ภาคสัณไชย (2555), นลินทิพย์ คงพงษ์ (2561), วันสนันท์ ชูรัตน์ (2564), เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบวัดการวิจัยครั้งนี้

2. ผู้วิจัยนำแบบวัดทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ในการป้องกันความรุนแรงในสถานศึกษาสำหรับครูที่ปรึกษาตรวจสอบ ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยนำแบบวัดฉบับที่สร้างเสร็จให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน เป็นผู้พิจารณาความสอดคล้องของข้อคำถามกับนิยามเชิงปฏิบัติการที่สร้างขึ้นและตรวจสอบความเหมาะสมของเกณฑ์การให้คะแนน โดยค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.60 - 1.00

3. ผู้วิจัยนำข้อคำถามที่ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาไปทดลองใช้ (Try out) กับครูที่ปรึกษาที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน เพื่อตรวจสอบคุณภาพหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (Item discrimination) ของแบบวัด โดยการวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างข้อกับคะแนนรวมทั้งฉบับ (Item-total correlation) โดยใช้สูตรสหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson product moment correlation: r_{xy}) ใช้เกณฑ์ในการคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าอำนาจจำแนก

ตั้งแต่ .20 ถึง 1.00 และหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability of the instrument) ของแบบวัดด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach coefficient: α) พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของแบบวัด เท่ากับ 0.87 ถือว่ามีความเชื่อมั่นในระดับสูงมาก และผู้วิจัยคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อระหว่าง 0.20 - 1.00 พบว่า ข้อคำถามในแบบวัดที่ผ่านเกณฑ์ค่าอำนาจจำแนก จำนวน 25 ข้อ มีค่าระหว่าง 0.20 - 0.74

2.4 วิธีดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.4.1 ผู้วิจัยทำหนังสือขออนุญาตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ด้วยการติดต่อประสานงานผู้อำนวยการโรงเรียนและครูที่ปรึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อแจกแบบวัดทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ในการป้องกันความรุนแรงในสถานศึกษาสำหรับครูที่ปรึกษา

2.4.2 ผู้วิจัยนำแบบวัดทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ในการป้องกันความรุนแรงในสถานศึกษาสำหรับครูที่ปรึกษาที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นไปใช้วัดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 613 คน ผู้วิจัยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างและดำเนินการพิทักษ์สิทธิ์กลุ่มตัวอย่าง โดยการอธิบายถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีการวิจัย ประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นจากการวิจัยอย่างละเอียดให้กลุ่มตัวอย่างมีความเข้าใจ และชี้แจงถึงสิทธิที่จะบอกเลิกการเข้าร่วมในโครงการวิจัยนี้เมื่อใดก็ได้ และการบอกเลิกการเข้าร่วมการวิจัย จะไม่มีผลกระทบใด ๆ ต่อกลุ่มตัวอย่าง แบบวัดมีจำนวน 2 ตอน ตอนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบวัด จำนวน 6 ข้อ ตอนที่ 2 ทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ในการป้องกันความรุนแรงในสถานศึกษาสำหรับครูที่ปรึกษา จำนวน 25 ข้อ โดยใช้เวลาการเก็บรวบรวมข้อมูลประมาณ 15 นาที ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับความสมัครใจของกลุ่มตัวอย่างว่าจะยินยอมเข้าร่วมการวิจัยหรือไม่ก็ได้ ซึ่งข้อมูลที่ได้รับจากการวิจัยจะถูกนำเสนอในทางวิชาการ และใช้ประโยชน์เฉพาะสำหรับการทำวิจัยเท่านั้น และข้อมูลที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างจะถูกปกปิดไว้เป็นความลับ ข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างจะถูกเสนอในภาพรวม เมื่อกลุ่มตัวอย่างยินยอมให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล จึงทำการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยได้รับแบบวัดคืนจำนวน 613 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

2.4.3 ผู้วิจัยนำแบบวัดทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ในการป้องกันความรุนแรงในสถานศึกษาสำหรับครูที่ปรึกษาได้รับคืนมาทั้งหมดมาดำเนินการวิเคราะห์และสรุปผลการวิจัยตามขั้นตอนการวิจัย

2.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

2.5.1 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2.5.2 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์หาคุณภาพเครื่องมือ

1) วิเคราะห์ความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content validity) โดยใช้สูตรดัชนีความสอดคล้อง (IOC: Index of item-objective congruence) เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามเชิงปฏิบัติการ

2) การวิเคราะห์หาอำนาจจำแนกของแบบวัดเป็นรายข้อโดยใช้สูตรสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson product moment correlation coefficient's)

3) การวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นทั้งฉบับโดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (α -Coefficient)

2.6 การพิทักษ์สิทธิ์และจริยธรรมการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการพิทักษ์สิทธิ์กลุ่มตัวอย่างตามระเบียบมหาวิทยาลัยบูรพาว่าด้วยข้อกำหนดและแนวทางการดำเนินการด้านจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ ตามรหัสโครงการวิจัย G-HU 305/2566 โดยผ่านการรับรองโดยคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ ที่ IRB4-019/2567 เมื่อวันที่ 22 มกราคม พ.ศ. 2567

3. สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูล สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

3.1 ครูที่ปรึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมีจำนวน 438 คน คิดเป็นร้อยละ 71.45 ส่วนใหญ่ อายุ 21-30 ปี มีจำนวน 261 คน คิดเป็นร้อยละ 42.58 รองลงมาอายุ 31-40 ปี มีจำนวน 205 คน คิดเป็นร้อยละ

33.44 ครูที่ปรึกษาส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีจำนวน 465 คน คิดเป็นร้อยละ 75.88 ในขณะที่จบการศึกษาระดับปริญญาโทมีจำนวน 148 คน คิดเป็นร้อยละ 24.14 ส่วนใหญ่ครูที่ปรึกษามีประสบการณ์การทำงานน้อยกว่า 7 ปี มีจำนวน 310 คน คิดเป็นร้อยละ 50.571 รองลงมา มีประสบการณ์ 7-12 ปี จำนวน 152 คน คิดเป็นร้อยละ 24.80 ในขณะที่มีประสบการณ์การทำงาน 19-24 ปี, 25-30 ปี และ 31-36 ปี มีจำนวนใกล้เคียงกัน คิดเป็นร้อยละ 6.20, 4.73 และ 2.61 ตามลำดับ ครูที่ปรึกษาส่วนใหญ่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครปฐมมีจำนวน 204 คน คิดเป็นร้อยละ 33.28 ส่วนสังกัดในเขตพื้นที่จันทบุรี ตราด และฉะเชิงเทรา มีจำนวนใกล้เคียงกัน คิดเป็นร้อยละ 27.57 และ 24.14 ตามลำดับ ในขณะที่สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้วมีจำนวนน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 15.01

3.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์สำหรับครูที่ปรึกษา ใช้การวิเคราะห์ทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ในการป้องกันความรุนแรงในสถานศึกษาสำหรับครูที่ปรึกษา โดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานรายข้อ ผลการวิเคราะห์ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ในการป้องกันความรุนแรงในสถานศึกษาสำหรับครูที่ปรึกษา

รายข้อ (n=613)

ข้อ	ข้อคำถาม	$\bar{X}$	SD	แปลผล
1	ฉันตระหนักถึงความสามารถในการใช้ทักษะการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ หากเกิดความรุนแรงในสถานศึกษา	4.38	0.74	ดีมาก
2	ฉันให้ผู้อื่นตัดสินใจแก้ปัญหาความรุนแรงในสถานศึกษาในเรื่องที่ยาก ๆ แทนฉัน	2.52	1.52	ปานกลาง
3	ฉันไม่สบายใจเวลาที่มีการแก้ปัญหาความรุนแรงในสถานศึกษาที่ทำให้ชีวิตฉันเปลี่ยนแปลง	2.13	1.34	พอใช้
4	ฉันรู้สึกลำบากใจในการตัดสินใจในการแก้ปัญหาความรุนแรงในสถานศึกษาทันทีที่ ๆ ไม่มีการวางแผนไว้ก่อน	1.91	1.35	พอใช้
5	ฉันหาวิธีการที่หลากหลายในการใช้ทักษะการแก้ปัญหาและการป้องกันความรุนแรงในสถานศึกษา	4.29	0.76	ดี
6	ฉันพร้อมที่จะเรียนรู้ทักษะวิธีการแก้ปัญหาความรุนแรงในสถานศึกษาใหม่ ๆ	4.44	0.76	ดี
7	ฉันกังวลเมื่อได้รับความเห็นจากเพื่อน ๆ ให้ตัดสินใจในเรื่องสำคัญเกี่ยวกับการป้องกันความรุนแรงในสถานศึกษา	2.32	1.47	พอใช้
8	เมื่อพบกับสถานการณ์ที่ท้าทายฉันคิดหาวิธีการแก้ปัญหาใหม่ ๆ ในการป้องกันความรุนแรงในสถานศึกษาที่แตกต่างจากเดิม	3.90	0.80	ดี
9	เมื่อฉันประสบปัญหาเกี่ยวกับการป้องกันความรุนแรงในสถานศึกษาฉันจะหาแนวทางแก้ปัญหาให้ชัดเจนก่อนลงมือปฏิบัติ	4.18	0.78	ดี
10	ฉันมั่นใจว่าฉันสามารถทำงานเกี่ยวกับการป้องกันความรุนแรงในสถานศึกษาได้หากมีคนชี้แนะ	4.22	0.87	ดี
11	หลังจากตัดสินใจแก้ปัญหาความรุนแรงในสถานศึกษาไปแล้วฉันพบว่า ฉันควรจะเลือกทางการแก้ปัญหาอื่นมากกว่า	2.41	1.41	พอใช้
12	การเผชิญกับการแก้ปัญหาเพื่อป้องกันความรุนแรงในสถานศึกษาใหม่ ๆ ทำให้ฉันมีความสุข	3.81	0.93	ดี

ข้อ	ข้อความคำถาม	$\bar{X}$	SD	แปลผล
13	ฉันให้ความสำคัญกับคำแนะนำจากผู้อื่นในการเสนอทักษะการแก้ปัญหาเพื่อป้องกันความรุนแรงในสถานศึกษา	4.04	0.88	ดี
14	เมื่อต้องจัดการกับปัญหาความรุนแรงในสถานศึกษา ฉันไม่ขอความช่วยเหลือจากผู้อื่น	2.31	1.42	พอใช้
15	ฉันขอปรึกษาผู้อื่นก่อนที่จะตัดสินใจแก้ปัญหาความรุนแรงในสถานศึกษา	3.66	0.97	ดี
16	ฉันขอให้ผู้อื่นช่วยมากกว่าการพยายามแก้ไขปัญหาความรุนแรงในสถานศึกษาด้วยตัวเอง	2.57	1.69	ปานกลาง
17	เมื่อฉันมีปัญหาในการจัดการความรุนแรงในสถานศึกษา ฉันคิดว่าเป็นสิ่งที่ท้าทาย เป็นโอกาสที่ตืออย่างหนึ่งที่จะได้ลงมือแก้ปัญหา	3.89	0.88	ดี
18	เมื่อความพยายามแก้ปัญหาความรุนแรงในสถานศึกษาครั้งแรกล้มเหลว ฉันจะวางแผนใหม่	4.17	0.79	ดี
19	ฉันพยายามอย่างมากที่จะหลีกเลี่ยงการเผชิญปัญหาหรือการหาแนวทางใหม่ ๆ ในการป้องกันความรุนแรงในสถานศึกษา	2.17	1.50	พอใช้
20	เมื่อเจอปัญหายุ่งยาก ฉันไม่สามารถบอกวิธีแก้ปัญหาในการป้องกันความรุนแรงในสถานศึกษาได้อย่างชัดเจน	2.53	1.57	ปานกลาง
21	เมื่อฉันต้องตัดสินใจแก้ปัญหาความรุนแรงในสถานศึกษา ฉันพยายามจะคาดเดาผลลัพธ์ทั้งด้านบวก และด้านลบของแต่ละทางเลือก	4.06	0.87	ดี
22	เมื่อฉันต้องแก้ปัญหาความรุนแรงในสถานศึกษา สิ่งแรกที่ต้องทำคือหาข้อมูลเกี่ยวกับปัญหานั้น ๆ ให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้	4.24	0.77	ดี
23	ฉันใช้เวลาหลีกเลี่ยงปัญหาในการป้องกันความรุนแรงในสถานศึกษามากกว่าที่จะแก้ไข	2.46	0.78	พอใช้
24	ฉันพยายามใช้ทักษะการแก้ปัญหาเพื่อลดความรุนแรงในสถานศึกษาอย่างดีที่สุด	4.12	0.78	ดี
25	ฉันคิดหาทางออกของปัญหาความรุนแรงในสถานศึกษาให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ หรือจนกว่าจะไม่สามารถหาทางออกเพิ่มเติมได้	4.27	0.78	ดี
รวม		4.14	0.41	ดี

หมายเหตุ ในการหาค่าเฉลี่ยในภาพรวม ผู้วิจัยได้แปลงคะแนนข้อความทางลบเรียบร้อยแล้ว

จากตารางที่ 3 พบว่า ครูที่ปรึกษามีทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ในการป้องกันความรุนแรงในสถานศึกษาสำหรับครูที่ปรึกษาในภาพรวม ($\bar{X} = 4.14$, $SD = 0.41$) และรายชื่ออยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์อันดับแรกเป็นฉันพร้อมที่จะเรียนรู้วิธีการแก้ปัญหาใหม่ ๆ ($\bar{X} = 4.44$, $SD = 0.76$) รองลงมาเป็นฉันตระหนักถึงความสามารถของการคิดแก้ปัญหาได้อย่างชัดเจน ($\bar{X} = 4.38$, $SD = 0.74$) ส่วนอันดับสามเป็นฉันหาวิธีการที่หลากหลายในการแก้ปัญหา ($\bar{X} = 4.29$, $SD = 0.76$) ในขณะที่ฉันรู้สึกลำบากใจในการตัดสินใจทันทีโดยไม่มีการวางแผนไว้ก่อน มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\bar{X} = 1.91$, $SD = 1.35$)

4. อภิปรายผล

ผู้วิจัยนำเสนอการสรุปและการอภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัยดังต่อไปนี้

4.1 แบบวัดทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ในการป้องกันความรุนแรงในสถานศึกษาสำหรับครูที่ปรึกษาที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ได้แบบวัดจำนวน 25 ข้อ มีรูปแบบของข้อคำถามเป็นแบบมาตราวัดประมาณค่า 5 ระดับ โดยถามเกี่ยวกับทักษะในการแก้ปัญหา ผู้วิจัยได้กำหนดลักษณะข้อความไว้ 2 ลักษณะ ได้แก่ ข้อความทางบวก จำนวน 15 ข้อ และข้อความทางลบ จำนวน 10 ข้อ ผลการตรวจสอบคุณภาพของแบบวัดทักษะ การแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์สำหรับครูที่ปรึกษา พบว่า ค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง 0.20-0.74 มีความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.87 ซึ่งสอดคล้องกับปรานี มีหาญพงษ์ และกรณีการ์ ฉัตรดอกไม้ไพร (2561) ได้กล่าวว่า เกณฑ์การคัดเลือกข้อคำถามที่ดีสามารถนำไปใช้ได้ ควรมีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ค่า .20 ขึ้นไป และมีค่าสัมประสิทธิ์อัลฟ่าของครอนบาคมากกว่า 0.7 จึงถือว่าแบบวัดนี้มีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างสามารถวัดได้ตรงตามคุณลักษณะที่ต้องการวัด (Cronbach,1990, pp. 202-204) สอดคล้องกับ วีรวัฒน์ ยกติ (2565, น. 47) กล่าวว่า พื้นฐานที่สำคัญของ การสร้างมาตรวัด คือ การสร้างลักษณะเฉพาะของมาตรวัดซึ่งควรมีการอธิบายลักษณะของการประเมินภายใต้ความเหมาะสมของขอบข่ายเนื้อหา ไม่ว่าจะเป็นองค์ประกอบของเนื้อหา วิธีการประเมิน รูปแบบข้อคำถาม จำนวนข้อคำถาม ลักษณะคำถาม เป็นต้น แสดงให้เห็นว่าแบบวัดทักษะ การแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์สำหรับครูที่ปรึกษามีคุณภาพเพียงพอที่จะสามารถใช้วัดทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์สำหรับครูที่ปรึกษาได้ตรงตามทฤษฎีที่ใช้ในการสร้างเครื่องมือ เนื่องจากมีคุณสมบัติตามเกณฑ์คุณภาพประกอบกับผู้วิจัยดำเนินการสร้างแบบวัดจากการศึกษาแนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จึงทำให้แบบวัดฉบับนี้มีความเหมาะสม และครอบคลุมตามเนื้อหา

4.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ด้วยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลจำนวน ความถี่ และร้อยละสรุปผลได้ว่ากลุ่มตัวอย่าง จำนวน 613 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมีจำนวน 438 คน คิดเป็นร้อยละ 71.45 อายุส่วนใหญ่ 21-30 ปี มีจำนวน 261 คน คิดเป็นร้อยละ 42.58การศึกษาส่วนใหญ่จบระดับปริญญาตรีจำนวน 465 คน คิดเป็นร้อยละ 75.88 มีประสบการณ์การทำงานน้อยกว่า 7 ปี มีจำนวน 310 คน คิดเป็นร้อยละ 50.571 และส่วนใหญ่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครปฐมมีจำนวน 204 คน คิดเป็นร้อยละ 33.28 และผลการศึกษาระดับทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์สำหรับครูที่ปรึกษาด้วยค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผลของทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์สำหรับครูที่ปรึกษา สรุปได้ว่า ครูที่ปรึกษาเมื่อแยกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา พบว่า มีทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์อยู่ในระดับดี ซึ่งงานวิจัยส่วนใหญ่ที่ทำการศึกษามีเกี่ยวกับการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ส่วนใหญ่จะทำการศึกษาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนในการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียน นิสิต นักศึกษา จึงนำผลของ สิทธิชัย ชมพูพาทย์ (2554, น. 164) ที่พบว่า การพัฒนาพฤติกรรมการเรียนการสอนเพื่อการแก้ปัญหาย่างสร้างสรรค์ของครูและนักเรียน โดยครูและนักเรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนการสอนเพื่อการแก้ปัญหาย่างสร้างสรรค์ด้านภาษาและวาทกรรม กิจกรรมและการปฏิบัติ ความสัมพันธ์และสังคมดีขึ้น ส่วน ศศิพิมล ประพินพงศกร (2560, น. 246) ที่พบว่า การเปรียบเทียบคะแนนความสามารถในการสร้างสรรค์นวัตกรรมห้องสมุดสำหรับนิสิตที่เรียนด้วยกระบวนการเรียนรู้ด้วยการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ตามทฤษฎีกิจกรรมโดยใช้คอมพิวเตอร์สนับสนุนการเรียนรู้อารมณ์ร่วมกันมีค่าเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และ วรณันท์ ขุรัตน์ (2564, น.153-154) ผลการศึกษา พบว่า ทักษะการแก้ปัญหาย่างสร้างสรรค์โดยใช้รูปแบบการแก้ปัญหาย่างสร้างสรรค์ร่วมกับอินโฟกราฟิกพบว่ามีพัฒนา ที่ดีขึ้นตามลำดับและหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากผลการศึกษาดังที่กล่าวมา พบว่า ยังไม่มีการพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการให้การปรึกษาเพื่อเสริมสร้างทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์สำหรับครูที่ปรึกษา จึงทำให้ผู้วิจัยเห็นความสำคัญที่จะพัฒนานวัตกรรมผสมผสานวิธีการปรึกษากลุ่มเชิงบูรณาการเพื่อเสริมสร้างทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ในการป้องกันความรุนแรงในสถานศึกษาสำหรับครูที่ปรึกษาให้มีประสิทธิภาพที่จะทำให้อาจารย์ที่ปรึกษาที่มีวิธีการการป้องกันความรุนแรงในสถานศึกษาในรูปแบบที่หลากหลายและเลือกใช้วิธีการรับมือได้อย่างเหมาะสมสอดคล้องกับบริบทสังคมไทยอย่างเป็นรูปธรรม

5. ข้อเสนอแนะ

5.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

5.1.1 การที่จะนำแบบวัดทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์สำหรับครูที่ปรึกษาไปใช้ จะต้องมีการศึกษาการใช้งานและบริบทของกลุ่มตัวอย่าง และเกณฑ์การแปลผลให้ชัดเจนก่อนนำแบบวัดไปใช้ หากมีความประสงค์นำไปใช้ในกลุ่มตัวอย่างอื่น เช่น นักเรียนชั้นมัธยมศึกษา นักศึกษาในระดับมหาวิทยาลัย ควรมีการคำนึงถึงบริบทกลุ่มตัวอย่างและปรับใช้ภาษาให้มีความเหมาะสม

5.1.2 ผู้ที่เกี่ยวข้องและมีความสนใจในเรื่องทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์สำหรับครูที่ปรึกษาสามารถนำผลการศึกษาไปใช้ทั้งในด้านวิชาการ ด้านการศึกษา หรือนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมเสริมสร้างและพัฒนาทักษะ การแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์สำหรับครูที่ปรึกษาได้ แต่ควรคำนึงถึงการปรับเนื้อหากิจกรรมให้มีความเหมาะสม เพื่อประโยชน์สูงสุดอย่างเป็นรูปธรรม

5.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

5.2.1 ควรมีการศึกษาถึงปัจจัยแทรกซ้อนเพิ่มเติม เช่น ช่วงอายุ เพศ ระดับการศึกษา หรือการจัดการเรียนการสอนในแต่ละรายวิชา เพื่อวิเคราะห์ถึงการส่งผลกระทบต่อทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ในการป้องกันความรุนแรงในสถานศึกษา

6. กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการทำกิจกรรมส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัยและนวัตกรรมจากสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) ประเภททุนพัฒนาบัณฑิตศึกษา ประจำปีงบประมาณ 2567

7. เอกสารอ้างอิง

เด็ก นร.ถูกครูสาวโรงเรียนชื่อดังในอุบลตบต่อน้ำเพือนเผยครูมาขอโทษพ่อแม่ที่บ้านแล้ว. (30 พฤษภาคม 2566).

แนวหน้า. <https://www.naewna.com/local/734219>

นลินทิพย์ คพพงษ์. (2561). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงจิตวิทยาเพื่อเสริมสร้างการแก้ปัญหาย่างสร้างสรรค์สำหรับนักศึกษาวิชัยครู. วารสารวิจัยทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 14(2), 1-12.

ปราณี มีหาญพงษ์, และกรณีการ ฉัตรดอกไม้ไพร. (2561). การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัยทางการพยาบาล. วารสารพยาบาลทหารบก, 19(1), 10-13.

มิ่งขวัญ ภาคสัณไชย. (2555). การวิจัยและพัฒนาชุดฝึกอบรมเพื่อพัฒนาการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ของนักศึกษาปริญญาตรี [วิทยานิพนธ์ปริญญาคุุณบัณฑิต]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วันสนันท์ ชูรัตน์. (2564). การพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาย่างสร้างสรรค์โดยใช้รูปแบบการแก้ปัญหาย่างสร้างสรรค์ร่วมกับอินโฟกราฟิก สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เรื่องกรด-เบส [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยนเรศวร.

วีรวัฒน์ ยกดี. (2565). การพัฒนานักขณะเฉพาะของแบบวัดความฉลาดรู้ทางสุขภาวะสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น. วารสารการวัดผลการศึกษา, 39(105), 13-27.

ศศิพิมล ประพินพงศกร. (2560). การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ด้วยการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ตามทฤษฎีกิจกรรมโดยใช้คอมพิวเตอร์สนับสนุนการเรียนรู้ร่วมกันเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างสรรค์นวัตกรรมห้องสมุดสำหรับนิสิตวิชาชีพสารสนเทศ [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2562). ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580 (พิมพ์ครั้งที่ 2).

สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2565). สถิติข้อมูลทางการศึกษา ปีการศึกษา 2565.

http://www.bopp.go.th/?page_id=1828

สิทธิชัย ชมพูพาทย์. (2554). การพัฒนาพฤติกรรมการเรียนการสอนเพื่อการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของครูและนักเรียนในโรงเรียนส่งเสริมนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์โดยใช้การวิจัยปฏิบัติการเชิงวิพากษ์ [วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

องค์การยูนิเซฟ ประเทศไทย. (2565). การปกป้องเด็กในโรงเรียน (ประเทศไทย).

<https://www.unicef.org/thailand/th/press-releases/การปกป้องเด็กในโรงเรียน>

Cronbach, L. J. (1990). *Essentials of psychological testing* (5th ed.). Harper & Row.

Vangundy, A. B. (1987). *Creative problem solving*. Greenwood Press.

World Health Organization. (2002). *World report on violence and health*.

กลยุทธ์ทางการตลาดที่มีผลต่อการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงผิว ผ่านมุมมองของผู้บริโภคเจนเอเรชั่นแซด

Marketing Strategy Affecting on Skincare Products Purchasing Decision in Generation Z Customers

ณัฐธิชา เรือนแก้ว¹ ภัทรวดี เดชฟุ้ง² นิลวรรณ อยู่ภักดี³ และอรรถกร นาคำ^{4*}
Natthathicha Rueankeao¹ Patarawadee Dachfoong² Nilawan Upakdee³
and Athagran Nakham^{4*}

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาวิจัยกลยุทธ์ทางการตลาดที่มีผลต่อการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงผิวในผู้บริโภคเจนเอเรชั่นแซด 2) ศึกษาทำความเข้าใจมุมมองทางการตลาดในการตัดสินใจซื้อ/เลือกซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงผิวในผู้บริโภคกลุ่มเจนเอเรชั่นแซด กลยุทธ์ทางการตลาดที่มีผลต่อการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงผิวในผู้บริโภคเจนเอเรชั่นแซด กลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยนี้ คือ ผู้บริโภคเจนเอเรชั่นแซด ที่อยู่ในช่วงอายุระหว่าง 18-27 ปี จำนวน 14 คน วิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบตามสะดวก เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ มีการสัมภาษณ์เชิงลึกรายบุคคลด้วยคำถามปลายเปิด ทำการเก็บข้อมูลด้วยการบันทึกเสียง และถอดเทปข้อมูลคำตอบ จากนั้นรวมข้อมูลแล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยกระบวนการวิเคราะห์แก่นสาระ (thematic analysis) ผลการวิจัยพบว่าผู้บริโภคเจนเอเรชั่นแซด เลือกซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงผิวตามความจำเป็น โดยเลือกผลิตภัณฑ์ที่ตรงกับสภาพผิว และปัญหาผิวของตนเอง ความสวยงามของบรรจุภัณฑ์ ความสะดวกในการใช้ และความน่าเชื่อถือของแบรนด์ก็มีความสำคัญ นอกจากนี้ผลิตภัณฑ์ที่มีนวัตกรรมใหม่ มีผลลัพธ์ที่ชัดเจนส่งผลให้ดึงดูดความสนใจซื้อ ผู้บริโภคเจนเอเรชั่นแซดให้ความสำคัญกับความคุ้มค่า โดยเปรียบเทียบราคากับคุณภาพ และปริมาณของผลิตภัณฑ์ก่อนการตัดสินใจซื้อ อาสาสมัครยินดีจ่ายเพื่อเพิ่มคุณภาพที่ดีกว่า การซื้อผ่านหน้าร้านยังคงเป็นที่

¹ สาขาวิชาวิทยาศาสตร์เครื่องสำอางและผลิตภัณฑ์ธรรมชาติ คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร
Department of Science Program in Cosmetic Sciences and Natural Products, Faculty of Pharmaceutical Sciences,
Naresuan University
E-mail: natthathichar64@nu.ac.th

² สาขาวิชาวิทยาศาสตร์เครื่องสำอางและผลิตภัณฑ์ธรรมชาติ คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร
Department of Science Program in Cosmetic Sciences and Natural Products, Faculty of Pharmaceutical Sciences,
Naresuan University
E-mail: pattarawadeed64@nu.ac.th

³ รองศาสตราจารย์ ภาควิชาเภสัชกรรมปฏิบัติ คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร
Associate Professor, Department of Pharmacy Practice, Faculty of Pharmaceutical Sciences, Naresuan University
Email: nilawanu@nu.ac.th

^{4*} ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ภาควิชาเภสัชกรรมปฏิบัติ คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร
Assistant Professor, Department of Pharmacy Practice, Faculty of Pharmaceutical Sciences, Naresuan University
Email: athagrann@nu.ac.th

* Corresponding author

นิยมเนื่องจากความสะดวกในการเห็นสินค้าจริง ในขณะที่การซื้อผ่านช่องทางออนไลน์ก็ได้รับความนิยมสูงเนื่องจากความสะดวกรวดเร็ว ในส่วนของกลยุทธ์ส่งเสริมการขาย โดยเฉพาะส่วนลด การลดราคาพิเศษมีผลต่อการตัดสินใจซื้ออย่างมาก ขณะที่ตัวแทนสินค้าไม่มีผลมากเท่าการแสดงความเห็นจากผู้ใช้งานจริงหรืออินฟลูเอนเซอร์ ทั้งนี้ชี้ให้เห็นว่าการตลาดดิจิทัล การส่งเสริมการขาย และคุณภาพของผลิตภัณฑ์เป็นปัจจัยสำคัญในการดึงดูดและรักษาความสนใจซื้อ โดยผู้บริโภคให้ความสำคัญกับผลิตภัณฑ์ที่มีรายละเอียดที่ชัดเจน การตลาดดิจิทัลทั้งออนไลน์ และออฟไลน์มีบทบาทสำคัญ โดยเฉพาะการตลาดบนโซเชียลมีเดีย การโพสต์เนื้อหาที่เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์อย่างสม่ำเสมอและสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีหรือรีวิวจากผู้ใช้งานจริงและอินฟลูเอนเซอร์จะช่วยดึงดูดความสนใจได้ นอกจากนี้ราคาต้องสมเหตุสมผลกับคุณภาพ มีความสะดวกในการซื้อ และกลยุทธ์ส่งเสริมการขายที่น่าสนใจ สามารถช่วยกระตุ้นการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคกลุ่มนี้ งานวิจัยนี้ผู้อ่านสามารถดัดแปลงเพื่อทำวิจัยเชิงปริมาณเพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือของข้อมูล และผู้ประกอบการสามารถนำไปประยุกต์ใช้เชิงกลยุทธ์ทางการตลาดเพื่อส่งเสริมยอดขายของผลิตภัณฑ์ได้ในอนาคต

คำสำคัญ : ผู้บริโภคเจนเนอเรชั่นแซต กลยุทธ์ทางการตลาด ผลิตภัณฑ์บำรุงผิวหน้าและผลิตภัณฑ์บำรุงผิวกาย การเลือกซื้อ

Abstract

This research aimed 1) to study the marketing strategies which influenced Generation Z customers purchasing decision on skincare products; and 2) to investigate the view of marketing strategies that affected purchasing and selecting skincare products. The sample consisted of 14 Generation Z participants, aged 18-27, selected through convenience sampling. This qualitative study involved in-depth individual interviews with open-ended questions. Data was collected by a password-protected recorder and transcribed verbatim. Thematic analysis was used to analyze the information. The results show that Generation Z customers have chosen skincare products based on necessity, selecting items that match their skin type and specific concerns. The appearance of the packaging, ease of use, and brand trust. It was a vital factor. New and innovative products with visible results have also attracted attention. Generation Z customers have valued products providing reasonable prices, comparing prices with the quality and quantity of the product before purchasing. Meanwhile, participants were willing to pay more for higher-quality products; in-store shopping remained popular as it allowed them to see the product firsthand. However, online shopping has been provided due to its speed and convenience. Promotions, special discounts and offers, have significantly influenced their purchasing decision. Reviews from real users and influencers have played a crucial role. It was more reliable than endorsements by the celebrities. Additionally, the digital marketing, promotions, and product quality were key factors in attracting and retaining Generation Z's interest. They prioritized clear product information, with both online and offline digital marketing where played a major role, particularly through social media. Regular product-related posts, combined with good interaction and reviews from real users and influencers, showed the attraction of this group. With reasonable pricing, convenience in purchasing, and appealing promotions further, these factors encouraged Generation Z customers to purchase the products. This result has provided tangible benefits for further researcher in adapting findings to quantitative study to ensure the results and entrepreneur in marketing strategies for promoting their high sales target in the future.

Keyword: Generation Z Consumers, Marketing Strategy, Facial Skincare and Body Skincare, Purchasing

วันที่รับบทความ: 20 กันยายน 2567

วันที่แก้ไขบทความ: 03 ธันวาคม 2567

วันที่ตอบรับตีพิมพ์บทความ: 16 ธันวาคม 2567

1. บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของงานวิจัย

ตลาดเครื่องสำอางของประเทศไทย ผลิตภัณฑ์บำรุงผิวมีมูลค่าทางการตลาดสูงที่สุด (สมาคมผู้ผลิตเครื่องสำอางไทย, 2566) และเป็นหมวดหมู่ที่ผู้บริโภคให้ความสนใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มเจนเอเรชั่นแซดเกิดในช่วงปี 1997 ถึง 2012 ซึ่งมีอายุระหว่าง 12 – 27 ปี (Beresford Research, 2024) เป็นกลุ่มผู้บริโภคที่มีลักษณะเฉพาะตัว จึงมีพฤติกรรมการเลือกซื้อแตกต่างจากเจนเอเรชั่นอื่น โดยบริโภคเจนเอเรชั่นแซดมีการดูแลสุขภาพผิวและมองว่าการบำรุงผิวเกี่ยวข้องกับการดูแลสุขภาพโดยรวมและสุขภาพจิต (ศิริจรรยา เครือวิริยะพันธุ์ และโอปอล สุวรรณเมฆ, 2563) โดยเจนเอเรชั่นแซดมีกำลังซื้อและมีสัดส่วนใหญ่ทางการตลาด อีกทั้งมีบทบาทสำคัญในการกำหนดความชอบ และแนวโน้มของผู้บริโภคในตลาด โดยเฉพาะเทคโนโลยี แพชั่น และผลิตภัณฑ์ที่ยั่งยืน (Fromm & Read, 2018)

จากการศึกษาพฤติกรรมการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงผิวนำประเภทลดริ้วรอยผ่าน Paid Search ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มตัวอย่าง 15 คน อายุ 18-24 ปี พบว่า ผู้บริโภคเจนเอเรชั่นแซด ให้ความสำคัญกับภาพลักษณ์ และใช้สื่อดิจิทัลในการค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ก่อนการตัดสินใจซื้อเพื่อดูรายละเอียดสินค้าเปรียบเทียบกับราคาหรือดูรีวิวจากการค้นหาข้อมูล โดยนิยมใช้โซเชียลมีเดียเป็นหลัก (ชุดิณณท์ ทิพย์จินดาชัยกุล, 2562) และงานวิจัยเรื่อง พฤติกรรมผู้บริโภคกลุ่มเจนเอเรชั่นแซด และกลยุทธ์การตลาดดิจิทัล 4.0 ที่ส่งผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อสินค้าในจังหวัดนนทบุรี กล่าวว่า เจนเอเรชั่นแซด มีขั้นตอนสำคัญก่อนที่จะตัดสินใจที่จะซื้อสินค้า นั่นคือ การค้นหาคุปองส่วนลด รหัส บัตรกำนัลที่จะช่วยลดราคาลงเล็กน้อย (วรินทร์ทิพย์ กำลังแพทย์, 2559) จากการศึกษางานวิจัยต่าง ๆ ชี้ให้เห็นถึงกระบวนการที่ซับซ้อนและมีความละเอียดในการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคเจนเอเรชั่นแซด แต่อย่างไรก็ตามยังไม่มีการศึกษาถึงกลยุทธ์ทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อ/เลือกซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงผิวของเจนเอเรชั่นแซด

ในยุคที่การตลาดดิจิทัล และสื่อสังคมออนไลน์มีบทบาทสำคัญ งานวิจัยนี้สามารถช่วยให้เข้าใจถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงผิวของผู้บริโภคเจนเอเรชั่นแซด โดยสามารถนำมาปรับกลยุทธ์การขาย ทั้งในด้านคุณภาพของผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางในการจำหน่าย และกลยุทธ์ส่งเสริมการขาย เช่น การลดราคา หรือข้อเสนอพิเศษ ซึ่งมีผลต่อการกระตุ้นให้เกิดการตัดสินใจซื้อได้ งานวิจัยนี้จึงเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยในการวางแผนกลยุทธ์ที่ตอบสนองต่อแนวโน้มของตลาด และเพิ่มความสามารถในการแข่งขันในอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์บำรุงผิว

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

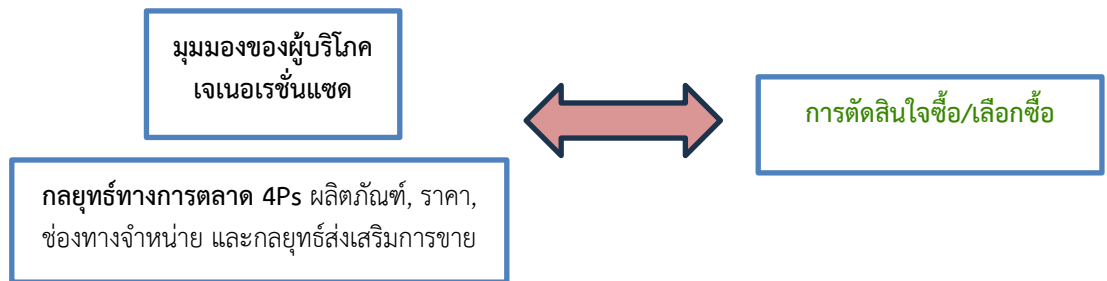
1.2.1 เพื่อศึกษาวิชาลัยกลยุทธ์ทางการตลาดที่มีผลต่อการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงผิวในผู้บริโภคเจนเอเรชั่นแซด

1.2.2 เพื่อศึกษาทำความเข้าใจมุมมองทางการตลาดในการตัดสินใจซื้อ/เลือกซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงผิวในผู้บริโภคกลุ่มเจนเอเรชั่นแซด

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยนี้จัดทำขึ้นเพื่อศึกษากลยุทธ์ทางการตลาดที่ผลต่อการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงผิวผ่านมุมมองของผู้บริโภคเจนเอเรชั่นแซด อายุ 18 - 27 ปี เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In - depth interview)

1.4 กรอบแนวคิดในการวิจัย

2. วิธีดำเนินการวิจัย

2.1 รูปแบบงานวิจัย

งานวิจัยเชิงคุณภาพมีการสัมภาษณ์ด้วยคำถามปลายเปิด เก็บข้อมูลโดยทำการสัมภาษณ์เชิงลึก (In - depth interview) รายบุคคล

2.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ กลุ่มผู้บริโภคเจเนอเรชันแซตที่เคยซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงผิว มีอายุระหว่าง 18-27 ปี

กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริโภคเจเนอเรชันแซต ที่อยู่ในช่วงอายุระหว่าง 18-27 ปี จำนวน 20 ราย

การคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างไม่มีสูตรการคำนวณ โดยศึกษาจากงานวิจัยเชิงคุณภาพที่ส่วนมากพบความอึดตัวของข้อมูลเมื่อมีผู้ถูกสัมภาษณ์ 9-17 คน (Hennink & Kaiser, 2022) จึงกำหนดตั้งต้นไว้ที่ 20 คน ช่วงอายุละ 2 คน แต่ระหว่างการทำวิจัยการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เมื่อมีผู้ถูกสัมภาษณ์ 14 คน ตามลำดับการมาก่อนหลัง พบว่าได้ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยแล้ว เกิดการอึดตัวของข้อมูล โดยไม่พบคำตอบใหม่จากการสัมภาษณ์ จึงหยุดทำการเก็บข้อมูล โดยมีเกณฑ์การคัดเข้า และเกณฑ์การคัดออก ดังนี้

เกณฑ์การคัดเลือกผู้เข้าร่วมวิจัย (Inclusion Criteria)	เกณฑ์การคัดผู้เข้าร่วมวิจัยออก (Exclusion Criteria)
1) เป็นผู้ที่อยู่ในช่วงอายุระหว่าง 18 – 27 ปี ไม่จำกัดเพศ	1) ไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมในเวลาที่กำหนดได้
2) เป็นผู้ที่เคยซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงผิว	
3) ยินยอมให้ข้อมูล โดยสมัครใจในการเข้าร่วมวิจัย	
4) สามารถสื่อสารเป็นภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษให้เข้าใจ	

2.3 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

- 1) โปสเตอร์ประชาสัมพันธ์หาผู้เข้าร่วมในการสัมภาษณ์วิจัย
- 2) แบบฟอร์มยินยอมเข้าร่วมงานวิจัย พร้อมทั้งมีการแจ้งรายละเอียดของโครงการวิจัย ก่อนการสัมภาษณ์
- 3) แนวทางคำถามการสัมภาษณ์ชนิดกึ่งโครงสร้าง (Semi-structure interviews)

2.4 ขอบเขตของงานวิจัย

งานวิจัยนี้ดำเนินงานวิจัยโดยสัมภาษณ์อาสาสมัครตัวแทนกลุ่มเจเนอเรชันแซตที่มีอายุระหว่าง 18-21 ปี

2.5 การตรวจสอบเครื่องมือในงานวิจัย

ทำการตรวจสอบแนวทางคำถามการสัมภาษณ์โดยใช้ค่าดัชนีสอดคล้องระหว่างคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item Objective Congruence: IOC) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 คน ประเมิน โดยเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.50 - 1.00 ถือว่าสามารถนำไปใช้ได้

2.6 การเก็บรวบรวมข้อมูล

2.6.1 เก็บข้อมูลจากการสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยไม่ใช้ความน่าจะเป็น (Nonprobability Sampling) ด้วยวิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบตามสะดวก (Convenience Sampling) รับสมัครคนที่ตรงกับเกณฑ์การคัดเลือก

2.6.2 เมื่อได้กลุ่มอาสาสมัครแล้ว จึงดำเนินการติดต่ออาสาสมัครเพื่อนัดหมายสำหรับการสัมภาษณ์ 2 ครั้ง ดังนี้
ครั้งที่ 1 ระบุว่าการบวนการมีอย่างไบบ้าง โดยแจ้งรายละเอียดข้อมูลคำอธิบายโครงการวิจัยแก่อาสาสมัครอย่างละเอียดชัดเจน แล้วจึงให้อาสาสมัครลงนามการให้ความยินยอมเป็นลายลักษณ์อักษรในการเข้าร่วมงานวิจัย

ครั้งที่ 2 นัดสัมภาษณ์รายบุคคล ในสถานที่ปิด โดยใช้คำถามตามแนวทางคำถามการสัมภาษณ์และมีการบันทึกเสียง โดยใช้เครื่องบันทึกเสียงแบบใส่รหัสโดยข้อมูลที่ได้ไม่สามารถระบุตัวตนของผู้ให้สัมภาษณ์ (Anonymous) และถูกจัดเก็บในคอมพิวเตอร์ที่ใช้รหัสในการเข้าถึงข้อมูล การบันทึกทั้งหมดจะถูกลบเมื่อสิ้นสุดระยะเวลาการศึกษา แล้วทำการถอดเทปข้อมูลคำต่อคำแล้วนำไปวิเคราะห์ต่อไป

งานวิจัยนี้ผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการจริยธรรมวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยนเรศวร COA No. 217/2024 และ IRB No. P1-0074/2567

2.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีวิเคราะห์แก่นสาระ (Thematic Analysis) มีหลักการวิเคราะห์ 6 ขั้นตอน คือ

- 1) Familiarising yourself with your data ทำความคุ้นเคยกับข้อมูลโดยอ่านข้อมูลซ้ำ จดบันทึกความคิด
- 2) Generating initial codes สร้างรหัสที่น่าสนใจของข้อมูล จัดเรียงข้อมูลที่เกี่ยวข้องของแต่ละรหัส
- 3) Searching for theme สร้างแก่นสาระ นำรหัสที่ได้รวบรวมข้อมูลทั้งหมดที่เกี่ยวข้องมาจัดเป็นแก่นสาระ
- 4) Reviewing themes ตรวจสอบแก่นสาระกับว่ามีความสัมพันธ์กัน โดยการสร้างแผนผังการวิเคราะห์
- 5) Defining and naming the สร้างคำจำกัดความ ชื่อสำหรับแต่ละแก่นสาระ และจัดระเบียบ
- 6) Producing the report จัดทำรายงานบรรยายการวิเคราะห์ และตารางสรุปแก่นสาระ

3. สรุปผลการวิจัย

จากเก็บข้อมูลในกลุ่มตัวอย่าง 14 คน นำมาวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูลเป็น 2 ส่วน ข้อมูลทั่วไปของอาสาสมัครผู้ถูกสัมภาษณ์ (ตารางที่ 1) และผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของอาสาสมัครผู้ถูกสัมภาษณ์

อาสาสมัคร หมายเลข	เพศ	อายุ	ระดับการศึกษา	อาชีพ	เวลาในการสัมภาษณ์ (นาที)
1	หญิง	23	กำลังศึกษาปริญญาตรี	นักศึกษา	14.06
2	ชาย	23	ปริญญาตรี	ธุรกิจส่วนตัว	12.03
3	หญิง	25	กำลังศึกษาปริญญาตรี	นักศึกษา	11.20
4	หญิง	24	กำลังศึกษาปริญญาตรี	นักศึกษา	14.29
5	หญิง	18	กำลังศึกษาปริญญาตรี	นักศึกษา	17.54
6	ชาย	26	อนุปริญญา	ข้าราชการตำรวจ	11.31
7	หญิง	22	กำลังศึกษาปริญญาตรี	นักศึกษา	13.54
8	หญิง	10	กำลังศึกษาปริญญาตรี	นักศึกษา	8.21
9	หญิง	21	กำลังศึกษาปริญญาตรี	นักศึกษา	13.12
10	หญิง	19	กำลังศึกษาปริญญาตรี	นักศึกษา	8.22
11	ชาย	21	กำลังศึกษาปริญญาตรี	นักศึกษา	13.04
12	หญิง	26	อนุปริญญา	ลูกจ้าง	9.11

อาสาสมัคร หมายเลข	เพศ	อายุ	ระดับการศึกษา	อาชีพ	เวลาในการสัมภาษณ์ (นาที)
13	ชาย	27	อนุปริญญา	ลูกจ้าง	10.50
14	หญิง	27	อนุปริญญา	ลูกจ้าง	8.20
เวลาในการสัมภาษณ์เฉลี่ย					12.23

ตารางที่ 2 ข้อมูลการสัมภาษณ์โดยใช้กระบวนการวิเคราะห์แก่นสาระ (Thematic analysis) แสดง Themes และ Subthemes

Themes	Subthemes
ด้านพฤติกรรมผู้บริโภค	ความบอ่ยและปริมาณในการซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงผิว (ความเห็นไปในทางเดียวกัน 14 คน จาก 14 คน) มีแนวโน้มการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงผิวในปริมาณที่สอดคล้องกับการใช้งานจริง และมักซื้อตามความจำเป็น พวกเขาเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ตามปริมาณที่ใช้หมดผลเล็กน้อย การสะสมผลิตภัณฑ์ที่อาจหมดอายุหรือไม่ได้ใช้แล้วคุณภาพลดลงไม่ได้ประสิทธิภาพดังเดิม “จะมีการซื้อตามจังหวะที่หมดหรือว่าเราก็ซื้อล่วงหน้าเดือนละครั้ง ก่อนที่มันจะหมดนิดนึง เพราะคำนึงถึงวันหมดอายุ กลัวมันหมดอายุถ้าเรา ซื้อมาตุนเยอะ ๆ ถ้ามันหมดอายุจะเสียดาย” [อาสาสมัครหมายเลข 12, เพศหญิง (26 ปี)] “ใกล้จะหมดจะถึงจะซื้อ ไม่ตุน อย่างละไม่กี่ครั้งต่อเดือน เพราะเคยลองซื้อตุนแล้ว บางทีก็กังวลเรื่องประสิทธิภาพบางตัวที่จะลดลง” [หมายเลขอาสาสมัคร 13, เพศชาย (27 ปี)] “ซื้อบอ่ย ปกติซื้อจะซื้อตุนไว้สำหรับเดือนนั้น ถ้าโลชั่นและกันแดดเดือนนี้จะซื้อตามปริมาณการใช้” [อาสาสมัครหมายเลข 11, เพศชาย (21 ปี)]
	สิ่งที่คำนึงถึงในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงผิว (ความเห็นไปในทางเดียวกัน 6 คน จาก 14 คน) การคำนึงถึงปัญหาผิวและสภาพผิวเฉพาะของตนเองเป็นหลัก ผู้บริโภคเจเนอเรชั่นแซดให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาผิวที่เจอ และเลือกผลิตภัณฑ์ที่ตอบโจทย์ความต้องการเฉพาะเหล่านั้น โดยเน้นไปที่ส่วนประกอบที่สามารถช่วยแก้ไขปัญหาผิวได้จริง “จะคำนึงถึงผิวตัวเอง ก็จะมีเรื่องผิวแห้งคะ เพราะ ผิวแห้งก็เลยจะดูว่าแบบอันไหนที่แบบว่าช่วยความชุ่มชื้นกับผิวแล้วก็ระคายเคืองน้อยคะ ก็เป็นการดูจากตัวเราเป็นหลักว่าเราแพ้หรือว่าผิวมีปัญหาอะไรแล้วก็จะหาผลิตภัณฑ์นั้นมาแก้ปัญหา” [อาสาสมัครหมายเลข 10, เพศหญิง (19 ปี)] “น่าจะเป็นที่ ก็ปัญหาผิวนะคะ แล้วก็ดูส่วนประกอบ แล้วก็มึงบ Budget ด้วยประมาณนั้น น่าจะดูจากปัญหาผิวคะ แบบสมมติเรามีปัญหาผิวดร้งไหน เราก็หาแบบผลิตภัณฑ์ที่มันตอบโจทย์” [อาสาสมัครหมายเลข 7, เพศหญิง (22 ปี)]
	เหตุผลในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงผิว (ความเห็นไปในทางเดียวกัน 4 คน จาก 14 คน) เหตุผลในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงผิวสะท้อนให้เห็นถึงแนวคิดที่ผสมผสานระหว่างความจำเป็นในการดูแลตนเอง และแรงกดดันจากมาตรฐานความงามใน

Themes	Subthemes
	สังคมปัจจุบันที่มักมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงผิว “เพราะ เหมือนที่เราก็ต้องดูแลตัวเองค่ะสมัยนี้ แล้วก็เกี่ยวกับคิดว่า Beauty Standard ก็มีส่วนด้วย ทำให้เราอยากดูแลตัวเอง” [อาสาสมัครหมายเลข 7, เพศหญิง (22 ปี)]
ด้านผลิตภัณฑ์	การอ่านฉลาก (ความเห็นไปในทางเดียวกัน 10 คน จาก 14 คน) ผู้บริโภคเจนเนอเรชั่นแซตให้ความสำคัญกับการอ่านฉลากผลิตภัณฑ์บำรุงผิวก่อนการตัดสินใจซื้อ พวกเขา มักตรวจสอบข้อมูลสำคัญ เช่น ส่วนประกอบ วิธีใช้ และวันหมดอายุ เพื่อให้แน่ใจว่าผลิตภัณฑ์นั้นเหมาะสม และปลอดภัยสำหรับการใช้งาน “อ่านค่ะ ก็คร่าว ๆ เอาที่เน้น ๆ สำคัญ ๆ ก็จะมีส่วนประกอบสำคัญส่วนผสมก่อน แล้วก็วิธีใช้ แล้วก็วันหมดอายุค่ะ” [อาสาสมัครหมายเลข 9, เพศหญิง (21 ปี)] “อ่านครีบบ้าง อ่านวิธีใช้ครับ แล้วก็อ่าน Ingredients บ้างบางตัวครับที่เราอยากจะรู้ว่าตัวนี้จะใช้ในแบบการบำรุงด้านไหนบ้าง” [อาสาสมัครหมายเลข 11, เพศชาย (21 ปี)] “มีการพลิกดูฉลาก ไล่ดูอีกทีมีตัวไหนที่แพ้ไหม ดูฉลากบอกว่ามันแบบมีอะไรบ้าง เพราะว่าเราก็แบบอยากให้มันแน่ใจว่าเราแบบจะใช้ผลิตภัณฑ์นั้นได้จริงรวมถึงการไล่ดูเดือนหมดอายุด้วย” [อาสาสมัครหมายเลข 4, เพศหญิง (24 ปี)]
	การสังเกตรายละเอียดของส่วนประกอบในฉลาก (ความเห็นไปในทางเดียวกัน 7 คน จาก 14 คน) การสังเกตสารประกอบในผลิตภัณฑ์บำรุงผิวเป็นส่วนหนึ่งที่ผู้บริโภคเจนเนอเรชั่นแซต มีการตรวจสอบรายละเอียดของส่วนประกอบบนฉลากผลิตภัณฑ์บำรุงผิวอย่างละเอียดก่อนการตัดสินใจซื้อ โดยพวกเขา มักหลีกเลี่ยงหรือลดการใช้ผลิตภัณฑ์ที่มีสารที่อาจเกิดก่อให้เกิดการแพ้ “สังเกตค่ะ ถ้าสารที่หลีกเลี่ยงตอนนี้ก็อาจจะเป็น แอลกอฮอล์ น้ำหอมก็ไม่ก็เคย ๆ เป็นปกติไม่แพ้อะไรแต่รู้สึกว่าจะแอลกอฮอล์อาจจะรุนแรงไปที่หลีกเลี่ยงได้ก็เลี่ยง” [อาสาสมัครหมายเลข 9, เพศหญิง (21 ปี)] “มีดู และหลีกเลี่ยงครับ ส่วนใหญ่ก็จะเป็นพวกน้ำหอมครับที่จะหลีกเลี่ยงครับ แต่ถ้าหลีกเลี่ยงไม่ได้ก็พยายามใช้ให้น้อยที่สุดครับ” [อาสาสมัครหมายเลข 11, เพศชาย (21 ปี)]
	บรรจุภัณฑ์มีผลต่อการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงผิว (ความเห็นไปในทางเดียวกัน 11 คน จาก 14 คน) บรรจุภัณฑ์มีผลต่อการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงผิว โดยผู้บริโภค Generation Z ให้ความสำคัญทั้งในด้านความสวยงาม และความสะดวกในการใช้ ความเห็นจากผู้บริโภค Generation Z แสดงให้เห็นถึงมุมมองที่หลากหลาย “ถ้าแบบผลิตภัณฑ์มันสวยเราก็เออรู้สึกอยากซื้อ ความใช้ง่ายของบรรจุภัณฑ์มีผลค่ะ เพราะว่าแบบบางที่เราเดินทางไปยังไงก็อยากได้ ที่มันแบบไม่ใหญ่มาก แล้วก็ผ่าไม่หงาย” [อาสาสมัครหมายเลข 7, เพศหญิง (22 ปี)]
	“ความสวยงามของบรรจุภัณฑ์นะค่ะ มีผลต่อการเลือกซื้อสุด ๆ คือเป็นคนชอบสีสันค่ะ ถ้ามันสะดุดตาแล้วมันก็แบบน่ารักอะไรอย่างนี้เราก็พุ่งไปก่อนดูไปก่อน ยังไม่รู้ว่า

Themes	Subthemes
	เป็นไร แต่ถ้ามันแบบสะดุดตาเราแบบน่ารักเราก็อ้างว่า "Choose ไว้ก่อน" [อาสาสมัครหมายเลข 9, เพศหญิง (21 ปี)] “โดยส่วนตัวเป็นผู้ชายก็จะเลือกผลิตภัณฑ์ที่มันดู Minimal หน่อย อย่างเครื่องสำอางก็จะเลือกพกออย่าง ลิปที่มันมีปกที่สีไม่เข้มจนเกินไปหรือว่าดูแบบว่าน่ารักเกินครึ่งใช้ครับ แล้วก็พวกครีมอะไรพวกนี้ก็จะเลือกดูกระปุกที่มันแบบว่าไม่ได้มีลวดลายอะไรเยอะเกินครึ่ง” [อาสาสมัครหมายเลข 11, เพศชาย (21 ปี)]
	การพัฒนาและนวัตกรรมใหม่ของผลิตภัณฑ์บำรุงผิว (ความเห็นไปในทางเดียวกัน 8 คน จาก 14 คน) ผู้บริโภคเจอเรชั่นแซดมักมีความคาดหวังว่าผลิตภัณฑ์บำรุงผิวที่จะให้ผลลัพธ์ที่รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ มีความสนใจในผลิตภัณฑ์ที่เทคโนโลยีหรือนวัตกรรมใหม่ ๆ ที่จะให้ผลลัพธ์ที่เห็นได้ชัดในระยะเวลานั้น ๆ รวมถึงมีความสนใจในผลิตภัณฑ์ที่มีการพัฒนาและนวัตกรรมที่มาจากการศึกษาทางวิทยาศาสตร์และได้รับการทดสอบทางคลินิก มีข้อมูลการวิจัยที่สนับสนุน “ยังมีนวัตกรรมใหม่ ๆ ส่วนตัวรู้สึกว่าคุณภาพมันอาจจะดีขึ้น เพราะว่าการใช้นวัตกรรมใหม่ในการผลิต เช่น ครีมซึมไวขึ้น เนื้อครีมแบบละเอียดขึ้น เห็นผลไวกับผิวซึ่งน่าสนใจ” [อาสาสมัครหมายเลข 12, เพศหญิง (26 ปี)] “ชอบลองอะไรใหม่ ๆ ถ้าสมมุติว่าผลิตภัณฑ์นั้นคืออะไรที่แตกต่างจากแบรนด์อื่นก็รู้สึกสนใจแล้วก็อยากซื้อมาลอง ยิ่งการทดสอบหรือมีงานวิจัยรองรับ ที่แบบเขารองรับออกมาว่ามันเป็นผลิตภัณฑ์ที่ดีขึ้น มีประสิทธิภาพมากขึ้น” [อาสาสมัครหมายเลข 4, เพศหญิง (24 ปี)] “การที่มีผลิตภัณฑ์พัฒนาใหม่ ๆ มาจะทำให้อยากจะซื้อมากยิ่งขึ้นอยากจะลองใช้หรือว่าเอามันเป็นยังงี้ครับ อยากลองดูเฉย ๆ ว่ามันดีไหม ถ้าดีเราจะได้ออกไปใช้ต่อเรื่อย ๆ” [อาสาสมัครหมายเลข 11, เพศชาย (21 ปี)]
	ชื่อเสียงของแบรนด์มีผลต่อการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงผิว (ความเห็นไปในทางเดียวกัน 9 คน จาก 14 คน) ชื่อเสียงของแบรนด์มีบทบาทในการตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงผิว การเลือกซื้อสินค้าจากแบรนด์ที่มีชื่อเสียงหรือได้รับการรีวิวในเชิงบวกจากแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้ สามารถช่วยเพิ่มความมั่นใจในการตัดสินใจในคุณภาพของผลิตภัณฑ์ และลดความกังวลเกี่ยวกับผลเสียที่อาจเกิดขึ้นจากการใช้ผลิตภัณฑ์ที่ไม่รู้จัก “คำนึงชื่อเสียงของแบรนด์มาก่อนตัวผลิตภัณฑ์ แบรนด์ที่ดูหน้าไวใจ แบบว่าคู่มืองานวิจัยรองรับ” [อาสาสมัครหมายเลข 1, เพศหญิง (23 ปี)] “ชื่อเสียงของแบรนด์มีผลต่อการเลือกซื้อ ถ้าเคยได้ยินหรือว่าลงโฆษณา มีคนรีวิวนี้ก็เหมือนกับน่าใช้ตาม แต่ถ้ามัน No name เหมือนไม่ค่อยน่าเชื่อถือ ก็กลัวแบบใช้ไปแล้วมันอาจจะเกิดผลเสียต่อหน้าเรา” [อาสาสมัครหมายเลข 6, เพศชาย (26 ปี)]
ด้านราคา	ราคามีผลต่อการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงผิว (ความเห็นไปในทางเดียวกัน 12 คน จาก 14 คน) ราคาถือเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงผิวของ

Themes	Subthemes
	ผู้บริโภคเจเนอเรชันแซต ผู้บริโภคบางคนให้ความสำคัญกับราคาที่สมเหตุสมผลและเข้าถึงได้ซึ่งจะทำให้การตัดสินใจซื้อง่ายขึ้น “เพราะว่าถ้าสมมติราคาสูงไป เราก็แบบจับต้องไม่ถึงจับต้องไม่ได้ ก็แบบเราก็จะคิดเยอะ แต่ถ้าราคาแบบว่าย่อมเยาก็ใช้ได้เลยอะ” [อาสาสมัครหมายเลข 5, เพศหญิง (18 ปี)]
	ความยินดีในการจ่ายเพิ่มเพื่อคุณภาพของผลิตภัณฑ์บำรุงผิวที่ดีกว่า (ความเห็นไปในทางเดียวกัน 7 คน จาก 14 คน) ความตระหนักและให้ความสำคัญกับการดูแลสุขภาพผิว บางคนยินดีจ่ายเพิ่มเพื่อซื้อผลิตภัณฑ์ เพื่อให้มั่นใจว่าผลิตภัณฑ์นั้นเหมาะกับผิวมีคุณภาพ และจะไม่ทำร้ายผิวหรือทำให้เกิดปัญหาผิว ยินดีจ่ายเพิ่มเพื่อซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงผิวที่ออกแบบมาสำหรับสภาพผิวหรือปัญหาผิวที่เผชิญ “ถ้าเอาเรื่องคุณภาพ มีบางผลิตภัณฑ์ที่เรายินดีจ่าย ถ้าดูแล้วว่าผลิตภัณฑ์นั้นโอเคคุณภาพดีเราก็กยอมเสียเงินเพื่อจะซื้อสิ่งที่คิดว่ามันเหมาะกับเราเหมาะกับผิวเรา” [อาสาสมัครหมายเลข 13, เพศชาย (27 ปี)] “คือถ้าสมมติว่าผลิตภัณฑ์ที่ราคาสูง แต่ว่าคุณภาพมันโอเคยังไงก็ทำให้เราอยากซื้ออะ ถ้าแบบคุณภาพมันไม่ได้ดีราคามันสูงก็ไม่ได้อยากซื้ออะ เพราะรู้สึกว่าก็ได้ไม่มีประโยชน์ขนาดนั้น” [อาสาสมัครหมายเลข 7, เพศหญิง (22 ปี)]
	ความคุ้มค่าของปริมาณกับราคา (ความเห็นไปในทางเดียวกัน 11 คน จาก 14 คน) ความคุ้มค่าของปริมาณเมื่อเทียบกับราคาเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงผิว โดยมีแนวโน้มที่จะพิจารณาและเปรียบเทียบกับราคา กับปริมาณของผลิตภัณฑ์ที่ได้รับอย่างรอบคอบ โดยเฉพาะในสภาพเศรษฐกิจที่ทำให้ผู้บริโภคต้องคำนึงถึงความคุ้มค่ามากขึ้น “เศรษฐกิจแบบนี้ก็มีการมองเรื่องราคาหาความคุ้มค่า มีการเปรียบเทียบราคากับปริมาณ ถ้าปริมาณที่น้อยแล้วก็มันสูงราคาสูงมาก ๆ หากคิดว่าไม่คุ้มค่า อันนั้นอาจจะพักไว้ก่อนยังไม่เลือกซื้อ” [อาสาสมัครหมายเลข 8, เพศหญิง (20 ปี)] “ถ้าแบบปริมาณมันน้อยเกินไป แล้วแบบราคามันสูง มันก็ทำให้เรารู้สึกแบบมันไม่คุ้มค่ากับเงินที่จะจ่าย” [อาสาสมัครหมายเลข 7, เพศหญิง (22 ปี)]
	การเปรียบเทียบระหว่างแบรนด์ในเรื่องราคา (ความเห็นไปในทางเดียวกัน 7 คน จาก 14 คน) มีการเปรียบเทียบราคาของผลิตภัณฑ์ที่คล้ายกันจากแบรนด์ต่าง ๆ ก่อนตัดสินใจซื้อ โดยพิจารณาจากหลายปัจจัย เช่น คุณภาพของผลิตภัณฑ์ ราคา และปริมาณ ซึ่งช่วยให้ตัดสินใจได้อย่างมีข้อมูลมากขึ้น แสดงให้เห็นถึงนิสัยการบริหารเงินอย่างมีประสิทธิภาพ “ถ้าราคามันสูงมากแล้วก็อาจจะไม่ใช่ตัวนั้นต่อ แล้วก็เปลี่ยนไปแบบตัวอื่น เพราะมันก็มีของยี่ห้ออื่นที่แบบของแบบผลิตภัณฑ์ตัวนี้เราใช้ได้ดีเหมือนกันแต่ว่าราคามันถูกกว่านั้นก็มีผลต่อการเลือกซื้อ เวลาเราเลือกซื้อผลิตภัณฑ์เราก็มองดูว่าอะไรที่มันได้มานิดนึง แต่ว่าราคาแบบแพง เวอร์มาก” [อาสาสมัครหมายเลข 4, เพศหญิง (24 ปี)]

Themes	Subthemes
	“ก็จะเทียบว่าของแบรนด์นี้ ปริมาณเท่านี้ ราคาเท่านี้โอเคหรือเปล่า แล้วก็เทียบทั้ง 2 แบรินด์ อะไรแบบนี้ละ แล้วค่อยเลือกซื้อละ” [อาสาสมัครหมายเลข 1, เพศหญิง (23 ปี)]
ด้านช่องทางในการซื้อ	การเลือกซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงผิวผ่านทางหน้าร้านค้า (ความเห็นไปในทางเดียวกัน 6 คน จาก 14 คน) การเลือกซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงผิวผ่านทางหน้าร้านค้าหรือการซื้อแบบออฟไลน์ยังคงเป็นช่องทางหนึ่งสำหรับผู้บริโภค โดยเฉพาะเมื่อพูดถึงความสะดวก และการเข้าถึงที่ง่ายสามารถซื้อสินค้าผ่านร้านค้าต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็วง่ายดาย โดยสามารถซื้อสินค้าที่จำเป็นได้ทันทีเมื่อใช้เงินหมด และไม่ต้องรอการจัดส่งสินค้า “ส่วนใหญ่อะก็ซื้อตามแบบ Watson ครับ หรือบางครั้งก็ซื้อ 7-11 ครับ ส่วนมากเป็นออฟไลน์ ร้านค้าแบบเราได้เลือกหลายอย่างด้วยครับ แล้วก็บางที่เราที่ถามพนักงานได้เลย” [อาสาสมัครหมายเลข 2, เพศชาย (23 ปี)] “ครีมทาตัวก็ซื้อตามพวก Topmart, 7-11 อะไรแบบนี้ละ หาซื้อได้ง่ายแบบว่าใช้ตลอดเราก็ไม่ต้องแบบว่าต้องรอของส่งมาจากใหม่ มันแบบมีอยู่ในทุกห้างสรรพสินค้าละ แล้วก็มันอยู่ใกล้ ๆ บ้านด้วยพอแบบใช้เงินหมดปุ๊บก็ซื้อออกไปซื้อมาเลยละ” [อาสาสมัครหมายเลข 5, เพศหญิง (18 ปี)]
	การจัดหน้าร้านมีผลต่อการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงผิว (ความเห็นไปในทางเดียวกัน 5 คน จาก 14 คน) การจัดวางสินค้าระดับสายตา และการจัดหมวดหมู่ผลิตภัณฑ์อย่างเป็นระเบียบทำให้ผู้บริโภคสามารถเลือกหาสินค้าที่ต้องการได้ง่ายขึ้นการจัดเรียงที่ดีช่วยดึงดูดความสนใจ และกระตุ้นให้ผู้บริโภคหยิบสินค้าออกมาพิจารณาหรือตรวจสอบมากขึ้น “ถ้าแบบมันเหมือน มันจัดวางไว้แบบที่ไกล ๆ หรือว่าที่มันหยิบยากในแบบสูง ๆ เนี่ยก็รู้สึกไม่อยากจะหยิบมาดู แต่ถ้ามันจัดวางตรงแบบข้างหน้าง่าย ๆ เราก็อยากจะแบบสนใจหยิบมาดู” [อาสาสมัครหมายเลข 7, เพศหญิง (22 ปี)] “ถ้าแบบมาวางแบบหน้า ๆ ให้เราเห็น หรือว่าเรียงกันเป็นหมวดหมู่หาได้ง่ายเจอได้ง่าย แล้วมีการแบบจัดเรียงที่แบบอยู่ชั้นสูงมากไหม ถ้าแบบสูงมากเราอาจจะมองไม่เห็นอยู่ประมาณกลางแบบสายตานี้ก็ค่อนข้างจะแบบสังเกตได้ง่ายเลือกซื้อได้ง่าย” [อาสาสมัครหมายเลข 9, เพศหญิง (21 ปี)]
	การเลือกซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงผิวผ่านทางออนไลน์ (ความเห็นไปในทางเดียวกัน 8 คน จาก 14 คน) ความสะดวกสบายในการสั่งซื้อ และการจัดส่งที่รวดเร็ว สามารถเลือกซื้อสินค้าผ่านสมาร์ตโฟนได้ทุกที่ทุกเวลา และมักจะได้รับสินค้าในระยะเวลาอันสั้น ทำให้ไม่จำเป็นต้องออกไปซื้อสินค้าที่หน้าร้าน “ส่วนมากก็จะเป็นทางออนไลน์พวก Shopee แล้วก็ Lazada เป็นหลัก ก็จะมีออกไปซื้อบ้าง” [อาสาสมัครหมายเลข 7, เพศหญิง (22 ปี)] “ถ้าในออนไลน์คือจะซื้อทางตอนนี้อย่าง Tiktok อย่างเดียวเลยละ สั่งปุ๊บมันเขาก็จัดส่งเลยละ ใช้ง่ายละ” [อาสาสมัครหมายเลข 5, เพศหญิง (18 ปี)]

Themes	Subthemes
	ลักษณะหน้าเว็บไซต์ หรือการใช้งานของแอปพลิเคชันที่มีผลต่อการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงผิว (ความเห็นไปในทางเดียวกัน 8 คน จาก 14 คน) การมีองค์ประกอบที่ช่วยดึงดูด และสร้างความมั่นใจให้กับผู้ใช้งาน ช่วยให้ผู้บริโภคสามารถเข้าถึงข้อมูลได้อย่างง่ายและรวดเร็ว เช่น การจัดวางที่ชัดเจน ใช้งานง่าย มีการแสดงข้อมูลสินค้าที่ครบถ้วน และการคัดกรองสินค้าตามความนิยมหรือคะแนนรีวิว ส่งเสริมให้ผู้บริโภครู้สึกไว้วางใจ “การตกแต่งที่ให้มีมองเห็นการแนะนำ ชื่อร้านที่มันเขียน Official ของร้านเขามันก็จะแบบให้คัดเรามาแล้วระดับหนึ่ง แล้วก็จะมีขึ้นรีวิวขึ้นให้มันคะแนนก็ดาว” [อาสาสมัครหมายเลข 14, เพศหญิง (27 ปี)] “ถ้า Account หรือว่าร้านที่แบบดูขึ้นให้มันเห็นรีวิวอ่าน แต่ถ้าร้านค้าที่ดูแบบไม่ค่อยมีอะไรก็ มองดูยากแบบรู้สึกไม่ค่อยน่าเชื่อถือก็ไม้อยากจะซื้อ” [อาสาสมัครหมายเลข 7, เพศหญิง (22 ปี)]
	ความปลอดภัยของการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงผิวผ่านทางออนไลน์ (ความเห็นไปในทางเดียวกัน 6 คน จาก 14 คน) ผู้บริโภคมักมองหาความมั่นใจในความปลอดภัยจากร้านค้าที่มีการรับประกัน เช่น ร้านค้าที่มีสถานะ “Official” บนแพลตฟอร์มออนไลน์ ซึ่งทำให้รู้สึกว่าการซื้อสินค้าจากร้านค้านั้นปลอดภัยและเชื่อถือได้ รีวิวจากผู้ใช้งานจริงและจำนวนผู้ติดตามของร้านค้าเป็นอีกปัจจัยที่ช่วยเสริมความเชื่อมั่น และปลอดภัยในการซื้อผลิตภัณฑ์ “ร้านที่มันเขาเรียกว่าการันตีในพวก Shopee ที่มีหน้าร้านจากของห้างของทำให้มันดูน่าเชื่อถือ” [อาสาสมัครหมายเลข 6, เพศชาย (26 ปี)] “ผู้ติดตามกับรีวิวเยอะ ถ้าผู้ติดตามอย่างเช่นใน Shopee ใช้ใหม่ละ มันก็จะมีแบบให้การตราร้านค้า หรือร้านยอดซื้อจำนวนเยอะ รีวิวที่ดีเยอะดูปลอดภัย นี่มันก็ค่อนข้างมีผลต่อการเลือกซื้อ” [อาสาสมัครหมายเลข 9, เพศหญิง (21 ปี)]
ด้านกลยุทธ์ส่งเสริมการขาย	โปรโมชั่นมีผลต่อการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงผิว (ความเห็นไปในทางเดียวกัน 14 คน จาก 14 คน) โปรโมชั่นเพิ่มความดึงดูด และกระตุ้นการตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงผิว ผู้บริโภคเจอเรชั่นแสดมีการตอบสนองต่อการลดราคาและข้อเสนอพิเศษในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงผิว “เวลามีสินค้าโปรโมชั่น มันก็จะทำให้เรารู้สึกอยากซื้อ มากกว่าสินค้าที่แบบไม่ได้จัดโปรโมชั่นค่ะ” [อาสาสมัครหมายเลข 7, เพศหญิง (22 ปี)] “มีโปรโมชั่นที่มันแบบน่าสนใจมันก็น่าเลือกซื้ออยู่แล้วอย่างน้อยเราก็มีความคิดที่อยากจะซื้อเพิ่มขึ้น” [อาสาสมัครหมายเลข 9, เพศหญิง (21 ปี)]
	โปรโมชั่นที่ดึงดูดใจในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงผิว (ความเห็นไปในทางเดียวกัน 14 คน จาก 14 คน) โปรโมชั่นและส่วนลดสามารถช่วยกระตุ้นการขายและดึงดูดความสนใจจากผู้บริโภคได้มากขึ้น โปรโมชั่นที่น่าสนใจ เช่น ส่วนลด 1 แถม 1 หรือโปรโมชั่นพิเศษ โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่มีระยะเวลาจำกัด เช่น ส่วนลดเฉพาะช่วงเทศกาล หรือการลดราคาที่มีจำนวนจำกัด สามารถกระตุ้นให้คนเจอเรชั่นแสดตัดสินใจซื้อได้เร็วขึ้น

Themes	Subthemes
	“ถ้าร้านนี้จัดโปร ซื้อตัวนี้แล้วก็ขึ้นที่ 2 ลดราคา กับอีกร้านนี้ซื้อแค่ตัวนี้แล้วก็ไม่ได้มีแถมหรือลดราคาอะไรเลย เราก็อาจจะเลือกซื้ออีกตัวแรกมากกว่า แล้วโปรโมชันใหม่ ๆ ที่ถูกใจคือ 1 แถม 1 ยอดนิยมยอดฮิตกันแล้วก็ยังเป็นแบบถ้า Shopee จะมีโปรแจกคูปองลด 50% งั้นก็โอเคก็ชอบ” [อาสาสมัครหมายเลข 13, เพศชาย (27 ปี)] “ก็ส่วนใหญ่ที่จะเลือกซื้อ ก็จะเป็นโปรโมชัน วันแบบ 1.1 2.2 ค่ะ ก็คือใน Shopee ตามวันต่าง ๆ แต่ละเดือน เป็นโปรโมชันที่แจกโค้ดส่วนลด 50% 30%” [อาสาสมัครหมายเลข 7, เพศหญิง (22 ปี)]
	การรับรู้ถึงโปรโมชัน (ความเห็นไปในทางเดียวกัน 14 คน จาก 14 คน) การรับข้อมูลเกี่ยวกับโปรโมชันส่วนใหญ่เกิดจากการโฆษณาผ่านสื่อออนไลน์หลายรูปแบบเช่น คลิป YouTube, โพสต์ใน Facebook, Instagram และ Twitter โดยเฉพาะการโปรโมตกิจกรรมพิเศษ “ได้ข่าวสารส่วนลดมาจากสื่อออนไลน์อื่นที่โฆษณาผ่านเวลาเราดูคลิปดู YouTube เช่น วันที่ 8 เดือน 8 เขาก็จะมี Pop Up โฆษณา แล้วเราก็จะเข้าไปเช็คในแอปพลิเคชันนั้นเองโดยอัตโนมัติเลย ซึ่งเราก็จะรับมาจากรับข้อมูลพวกนี้” [อาสาสมัครหมายเลข 4, เพศหญิง (24 ปี)] “จากสื่อออนไลน์เลยคะ ก็จะเป็น Facebook IG Twitter ใน Shopee บางทีมันก็มีโฆษณาค่ะ Lazada ส่วนมากก็จะโฆษณาในอินเทอร์เน็ตนะคะ บางทีก็ใน Facebook เลื่อนมาเจออะไรแบบนี้คะ เป็นโพสต์โฆษณาจาก Shopee ค่ะ แบบวัน 1.1 2.2 3.3 การรับรู้โปรโมชันจากอินฟลูเอนเซอร์ในแต่ละแพลตฟอร์มก็มีบ้างคะก็จะ เป็นบางทีก็ขึ้นหน้าเพจ ใน Facebook, YouTube เวลาเราสนใจผลิตภัณฑ์” [อาสาสมัครหมายเลข 7, เพศหญิง (22 ปี)]
	ฟรีเซนต์เตอร์อาจไม่ค่อยมีผลในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงผิวของผู้บริโภค บางส่วน (ความเห็นไปในทางเดียวกัน 8 คน จาก 14 คน) ผู้บริโภคเจนเนอเรชั่นแซตมีแนวโน้มการเข้าถึงและสนใจสินค้าที่มาจากสื่อออนไลน์อื่นมากกว่าฟรีเซนต์เตอร์ที่นำเสนอสินค้านั้น ๆ มีการมองหาผลลัพธ์ที่แสดงให้เห็นผ่านการใช้งานจริงของผลิตภัณฑ์ไม่ว่าจะมาจากอินฟลูเอนเซอร์หรือการรีวิวน่าเชื่อถือกว่าฟรีเซนต์เตอร์ “คิดว่าฟรีเซนต์เตอร์ไม่มีผล จะโฟกัสผลิตภัณฑ์มากกว่าเพราะว่าถึงคุณจะมีฟรีเซนต์เตอร์ดีขนาดไหน แต่ถ้าผลิตภัณฑ์คุณไม่โอเคมันก็ไม่สามารถที่จะแบบขายได้ จะดูที่ขึ้นอยู่กับตัวผลิตภัณฑ์ว่าใช้แล้วมันโอเค มันถึงจะเหมาะกับคนที่ควรที่จะซื้อมากกว่าตัวเรามองว่าฟรีเซนต์เตอร์คนนี้ดัง มันไม่เกี่ยว” [อาสาสมัครหมายเลข 13, เพศชาย (27 ปี)] “ฟรีเซนต์เตอร์ไม่ค่อยผลต่อการเลือกซื้ออะคะ ส่วนมากมันก็จะขึ้นพิดเป็นแบบว่าจะเรียกว่า เพจแบบอยู่ ๆ เพจนั้นก็ขึ้นพิดมาเป็นแบบนี้ให้เห็น” [อาสาสมัครหมายเลข 9, เพศหญิง (21 ปี)]
	อิทธิพลของอินฟลูเอนเซอร์ (ความเห็นไปในทางเดียวกัน 8 คน จาก 14 คน) อินฟลูเอนเซอร์ที่ผู้บริโภคเจนเนอเรชั่นแซตติดตามทางโซเชียลมีเดีย มีบทบาทในการแนะนำผลิตภัณฑ์และเทรนด์ใหม่ ๆ รวมถึงความน่าสนใจของรีวิวก่อนและคำแนะนำ

Themes	Subthemes
	มักเป็นแหล่งข้อมูลของคนเจนเนอเรชั่นแซต “เราใช้แบรนด์นี้จนชินแล้วและเราพอเราลองเปลี่ยนแบรนด์ใหม่เราก็อยากรู้มันคืออะไร ดูจากรีวิวดูจากอินฟลูเอนเซอร์ หาว่ามันโอเคไหมดูจากรีวิวจากคนที่เขาเคยใช้มาก่อน” [อาสาสมัครหมายเลข 13, เพศชาย (27 ปี)]
	การอ่านรีวิวก่อน (ความเห็นไปในทางเดียวกัน 12 คน จาก 14 คน) การอ่านรีวิวออนไลน์เป็นหนึ่งในทางมองหาข้อมูลจากประสบการณ์จริงของผู้ใช้คนอื่น ๆ ที่มีสภาพคล้ายกันประกอบการตัดสินใจ เพื่อให้ได้คำแนะนำที่ตรงกับความต้องการ และเปรียบเทียบคุณภาพ ราคา และผลลัพธ์ “ก่อนซื้อผมก็จะดูพวกคลิปตามใน YouTube มาแบบที่เขารีวิว ดูจากหลาย ๆ ช่อง หรือไม่ก็ตามในรีวิวก่อน Facebook ครับ ดูหลาย ๆ ที่ แล้วก็มาดูที่ร้านอีกทีหนึ่งแบบดูราคา แล้วก็ไปดูอีกทีหนึ่งมาเทียบกัน สุดท้ายก็มาซื้อที่มันดูเหมาะสม” [อาสาสมัครหมายเลข 2, เพศชาย (23 ปี)] “แบบว่าในออนไลน์คะ อ่านดูคอมเมนต์ ดูแบบรีวิวกะ ก็แบบ เวลาจะซื้ออะไรก็เชิร์ชดูใน Google ค่ะ ว่าแบบอันนี้ใช้แล้วมันเป็นไหงคะ อ่านรีวิวกะ เพราะว่ากลัวว่ามันจะดีจริงหรือว่าแบบนี้ไม่ดีจริงคะ ก็ต้องอ่านรีวิวก่อน” [อาสาสมัครหมายเลข 5, เพศหญิง (18 ปี)]

4. อภิปรายผล

ผลการวิจัยพบว่าผู้บริโภคเจนเนอเรชั่นแซต ชอบการดูแลตนเองเพื่อความสวยงาม มาตรฐานทางสังคมเป็นแรงกระตุ้นต่อการตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ และมีพฤติกรรมในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงผิวในปริมาณที่พอดีกับการใช้งานจริง จะซื้อใหม่เมื่อผลิตภัณฑ์ใกล้หมด การซื้ออย่างพอตั้นแสดงถึงการบริโภคอย่างมีเหตุผล คำนึงถึงการใช้งานจริงและเลือกผลิตภัณฑ์ที่สามารถแก้ปัญหาผิวเฉพาะได้ แสดงถึงความตระหนักและความเข้าใจในสภาพผิวของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง พฤติกรรมผู้บริโภคกลุ่ม Generation Z และกลยุทธ์การตลาดดิจิทัล 4.0 ที่ส่งผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อสินค้าในจังหวัดนนทบุรี กล่าวว่า สาเหตุที่เลือกซื้อสินค้าเพราะสินค้าที่ใช้ประจำหมดร้อยละ 38.80 และความถี่ในการซื้อสินค้าภายใน 1 เดือน คือ ซื้อ 1-2 ครั้ง ร้อยละ 61.50 (สุนทรีย์ สองเมือง, 2565)

ความสวยงามและบรรจุกุณที่ใช้งานง่ายพกพาสะดวกมีผลต่อการเลือกซื้อและผู้บริโภคเจนเนอเรชั่นแซต มีการตรวจสอบฉลากผลิตภัณฑ์จากส่วนประกอบ วิธีใช้ และวันหมดอายุเพื่อความปลอดภัย ในส่วนของคุณภาพผลิตภัณฑ์มีความสนใจในผลิตภัณฑ์ที่มีนวัตกรรมใหม่ ๆ ที่มีการวิจัยทางวิทยาศาสตร์รองรับซึ่งให้ผลลัพธ์ที่ชัดเจน มีการอ่านรีวิวก่อนแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือมีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อ และมองหาแบรนด์ที่มีชื่อเสียงเชื่อถือได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอางในระบบออนไลน์ของ Generation Z ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา กล่าวว่า การพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์หรือผลิตภัณฑ์ใหม่อยู่เสมออย่างต่อเนื่อง รวมถึงควบคุมคุณภาพของผลิตภัณฑ์และมีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับ ส่งผลให้เกิดการตัดสินใจเลือกซื้อ (กาญจนาวดี สำลีเทศ และณัฐพัชร อภิวัฒน์ไพศาล, 2564)

ผลการวิจัยพบว่า ราคาของผลิตภัณฑ์ หนึ่งในกลยุทธ์ทางการตลาด 4P เป็นปัจจัยสำคัญของผู้บริโภคเจนเนอเรชั่นแซต โดยมีการเปรียบเทียบราคากับคุณภาพ และราคากับปริมาณก่อนตัดสินใจซื้อจากหลายแหล่งเพื่อหาตัวเลือกที่ดีที่สุด ในขณะที่เดียวกันหากพบว่าผลิตภัณฑ์ที่มีราคาสูงกว่าแต่ให้คุณภาพที่ดีกว่าด้วยก็พร้อมจ่ายเงิน สอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง พฤติกรรมในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงผิวหน้าประเภทโลชั่นรื้อผ่าน Paid Search ของคน Generation Z

กล่าวว่า คนกลุ่มนี้เป็นกลุ่มคนที่เลือกสิ่งที่ดีที่สุดให้กับตัวเอง และมีการเปรียบเทียบข้อมูล เพื่อความคุ้มค่า (ชุตินมณฑน์ ทิพย์จินดาชัยกุล, 2562)

ช่องทางในการซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงผิวของผู้บริโภคเจนเนอเรชั่นแซต แบ่งออกเป็น 2 ประเด็น 1. การเลือกซื้อผ่านทางหน้าร้าน สามารถซื้อสินค้าได้ทันที มีการเลือกซื้อจาก Watson, 7-11 หรือห้างสรรพสินค้าทั่วไป โดยจะได้เห็นสินค้าจริง และขอคำแนะนำจากพนักงานได้ การจัดวางสินค้าที่หน้าร้านในระดับสายตาช่วยเพิ่มโอกาสในการหยิบสินค้าออกมาพิจารณา และ 2. การเลือกซื้อผ่านช่องทางออนไลน์ สามารถซื้อสินค้าได้ทุกที่ทุกเวลา และได้รับสินค้าในเวลาอันรวดเร็ว การใช้ผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ทำให้การซื้อง่ายขึ้น ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกซื้อออนไลน์ ได้แก่ การออกแบบหน้าเว็บไซต์ หรือแอปพลิเคชันที่ใช้งานง่าย มีการแสดงข้อมูลรายละเอียดของสินค้าครบถ้วน และเห็นการให้คะแนนสินค้า นอกจากนี้ยังมองหาความปลอดภัยจากการซื้อสินค้า โดยมีการสังเกตจากร้านค้าที่มีสถานะ Official หรือร้านค้าที่มี ยอดผู้ติดตามสูง และรีวิวที่เยอะ สอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง รูปแบบการดำเนินชีวิตของผู้บริโภคกลุ่มเจนเนอเรชั่นแซต กลุ่มตัวอย่างมีการซื้อสินค้า 2 รูปแบบ กล่าวว่า กลุ่มตัวอย่างมากกว่าครึ่งจะซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ ขอบหาข้อมูลและเปรียบเทียบสินค้าในอินเทอร์เน็ต ในส่วนของกลุ่มตัวอย่างที่เหลือ นิยมซื้อสินค้าในร้านค้า (ศิริจรรยา เครือวิริยะพันธ์ และโอปอล์ สุวรรณเมฆ, 2563)

กลยุทธ์ส่งเสริมการขายสามารถดึงดูดความสนใจของผู้บริโภคเจนเนอเรชั่นแซต โดยเฉพาะโปรโมชั่นที่มีระยะเวลาจำกัด เช่น ส่วนลดพิเศษในช่วงเทศกาลต่าง ๆ และที่นิยมเป็นโปรโมชั่น 9.9 11.11 โดยมีการรับรู้ผ่านทางออนไลน์ เช่น Facebook, Instagram, X และอื่น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง พฤติกรรมผู้บริโภคกลุ่ม Generation Z และกลยุทธ์การตลาดดิจิทัล 4.0 ที่ส่งผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อสินค้าในจังหวัดนนทบุรี กล่าวว่า คนเจนเนอเรชั่นแซตก่อนที่จะตัดสินใจซื้อสินค้าจะค้นหาข้อมูลจากส่วนลดที่จะช่วยลดราคาลงเล็กน้อย (วรินทร์ทิพย์ กำลังแพทย์, 2559) ในขณะที่ฟรีเซนต์อร์ไม่ค่อยมีผลต่อการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงผิว โดยส่วนมากจะมีการหาวิธีจากผู้ใช้งานจริง อินฟลูเอนเซอร์มีอิทธิพลในการแนะนำผลิตภัณฑ์ การรีวิวจากผู้ใช้งานจริงจะช่วยทำให้ตัดสินใจซื้อได้อย่างมั่นใจและยังเป็นวิธีสำคัญในการเปรียบเทียบราคาสินค้าก่อนการเลือกซื้อ

การตลาดดิจิทัล การส่งเสริมการขาย และคุณภาพของผลิตภัณฑ์เป็นปัจจัยสำคัญในการดึงดูดผู้บริโภค โดยการใช้โซเชียลมีเดีย นอกจากนี้ การรีวิวจากผู้ใช้งานจริง และโปรโมชั่นที่น่าสนใจสามารถเพิ่มการกระตุ้นการตัดสินใจการซื้อได้

5. ข้อเสนอแนะ

งานวิจัยนี้ผู้อ่านสามารถดัดแปลงเพื่อทำวิจัยเชิงปริมาณเพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือของข้อมูล และผู้ประกอบอาจสามารถนำไปประยุกต์ใช้เชิงกลยุทธ์ทางการตลาดเพื่อส่งเสริมยอดขายของผลิตภัณฑ์ได้ในอนาคต และขยายกลุ่มเป้าหมายไปยังเจนเนอเรชั่นอื่น ๆ เพื่อเปรียบเทียบ นอกจากนี้การใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณร่วมกับการวิจัยเชิงคุณภาพ สามารถเพิ่มความน่าเชื่อถือของข้อมูล ซึ่งสิ่งที่ค้นพบเหล่านี้จากงานวิจัยสามารถนำมาปรับกลยุทธ์ทางการตลาดสำหรับผู้ประกอบการ

6. เอกสารอ้างอิง

- กาญจนาวดี สาลีเทศ, และณัฐพัชร์ อภิวัฒน์ไพศาล. (2564). ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอางในระบบออนไลน์ของ GEN Z ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. *วารสารศิลปศาสตรราชชมงคลสุวรรณภูมิ*, 3(3), 329-343.
- ชุตินมณฑน์ ทิพย์จินดาชัยกุล. (2562). *พฤติกรรมการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงผิวหน้าประเภทครีมรื้อรอยผ่าน Paid search ของคน Gen Z* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ]. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- วรินทร์ทิพย์ กำลังแพทย์. (2559). การตลาดออนไลน์กับผู้บริโภคยุค XYZ. *วารสารวิชาการและวิจัย มทร.พระนคร สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 1(2), 1-17.

- ศิริจรรยา เครือวิริยะพันธุ์, และโอปอล์ สุวรรณเมฆ. (2563). รูปแบบการดำเนินชีวิตของผู้บริโภคกลุ่มเจนเนอเรชัน Z. *วารสารบริหารธุรกิจศรีนครินทรวิโรฒ*, 11(1), 23-37.
- สมาคมผู้ผลิตเครื่องสำอางไทย. (2566). อัปเดตมูลค่า-เทรนด์ 'ตลาดความงาม' ในยุคที่คน(ต้อง)สวย ภายใต้หน้ากาก. <https://www.thaicosmetic.org>
- สุนทรีย์ สองเมือง. (2565). พฤติกรรมผู้บริโภคกลุ่มเจนเนอเรชัน Z และกลยุทธ์การตลาดดิจิทัล 4.0 ที่ส่งผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อสินค้าในจังหวัดนนทบุรี. *วารสารการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 15(1), 116-127.
- Beresford Research. (2024). *Age range by generation*. <https://www.beresfordresearch.com/age-range-by-generation/>
- Fromm, J., & Read, A. (2018). *Marketing to Gen Z: The rules for reaching this vast, and very different, generation of influencers*. AMACOM.
- Hennink, M., & Kaiser, B. N. (2022). Sample sizes for saturation in qualitative research: A systematic review of empirical tests. *Social Science & Medicine*, 292, 114523.

ความงาม ความหมาย และภาษาศิลปะของภาพวาดรูปสัตว์บนกระเบื้องเคลือบ

The Aesthetics, Meaning, and Artistic Language of Animal Porcelain Panel Paintings

เจียฉี เจียง^{1*} และภรดี พันธุภากร²
Jiaqi Jiang^{1*} and Poradee Punthupakorn²

บทคัดย่อ

ภาพวาดบนกระเบื้องเคลือบเป็นรูปแบบหนึ่งของศิลปะเครื่องเคลือบที่มีชื่อเสียงของจีน ซึ่งเป็นสาระสำคัญของวัฒนธรรมเครื่องเคลือบจีน งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ความงาม ความหมาย และภาษาศิลปะของผลงานภาพวาดรูปสัตว์บนกระเบื้องเคลือบของศิลปินจีนร่วมสมัย โดยใช้วิธีการวิจัยทางเอกสารและการวิจัยภาคสนามผ่านการใช้แบบสังเกตและแบบสัมภาษณ์ จากการศึกษาพบว่า ความงามของภาพวาดรูปสัตว์บนกระเบื้องเคลือบสะท้อนให้เห็นผ่านความเข้าใจอันลึกซึ้งและการชื่นชมพลังแห่งชีวิตและพลังเชิงบวกของศิลปิน ความหมายแสดงออกผ่านการใช้องค์ประกอบของสัตว์ที่เป็นสัญลักษณ์ของพลัง ลวดลายที่สื่อความหมายถึงความมงคล และสีสันสดใสและกลมกลืนที่สื่อถึงสุนทรียภาพของธรรมชาติและชีวิต ความกลมกลืนและความแข็งแกร่ง ภาษาศิลปะสะท้อนให้เห็นผ่านการใช้สีเคลือบอุณหภูมิสูง สีน้ำเงินและสีขาว สีเฟินไฉ่ เทคนิคการแกะสลัก และสีสันสดใสที่แสดงถึงชีวิตที่มีพลังและพลังทางจิตวิญญาณของศิลปิน ผลการศึกษานี้มีความสำคัญอย่างมากในด้านการศึกษาศิลปะและวัฒนธรรมจีน ช่วยให้ผู้คนเข้าใจถึงสุนทรียภาพของภาพวาดรูปสัตว์บนกระเบื้องเคลือบมากขึ้น อีกทั้งยังเป็นข้อมูลอ้างอิงและแนวทางที่สำคัญสำหรับผู้สนใจและศึกษาภาพวาดบนกระเบื้องเคลือบ

คำสำคัญ: ภาพวาดรูปสัตว์บนกระเบื้องเคลือบ ศิลปะเครื่องเคลือบร่วมสมัย สุนทรียภาพ ความหมาย ภาษาศิลปะ

^{1*} สาขาทัศนศิลป์ ศิลปะการออกแบบและการจัดการวัฒนธรรม คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

Visual Arts, Art of Design and Cultural Management Program, Faculty of Fine and Applied Arts, Burapha University

E-mail: 64810063@go.buu.ac.th

² สาขาทัศนศิลป์ ศิลปะการออกแบบและการจัดการวัฒนธรรม คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

Visual Arts, Art of Design and Cultural Management Program, Faculty of Fine and Applied Arts, Burapha University

E-mail: poradee@buu.ac.th

*Corresponding author

Abstract

Chinese porcelain panel painting is a renowned form of ceramic art and a quintessential expression of Chinese ceramic culture. The aim of this study was to analyze the aesthetics, meaning, and artistic language in the works of contemporary Chinese porcelain panel artists. The research employed literature review and field work for analysis through observation and interview form. The findings revealed that the aesthetics in the works of five selected artists reflected a profound appreciation and celebration of the vitality of life and an emphasis on positive, uplifting forces. The symbolic meaning of their works was conveyed through depictions of animals, representing strength, and patterns symbolizing auspiciousness. With bright and harmonious colors, it expressed themes of nature, life, harmony, and strength. The artistic language was primarily reflected in the usage of high-temperature color glazes, blue-and-white porcelain, famille rose techniques, and carving, along with vivid colors to depict the vibrant life and spiritual energy of animals. This research presented the significant implications for the fields of Chinese culture and artistic education, offering a deeper understanding of the aesthetics of animal-themed porcelain panel paintings. It has also provided the valuable reference and guidance for scholars studying this art form.

Keywords: Animal Porcelain Panel Painting, Contemporary Ceramic Art, Aesthetics, Meaning, Artistic Language

วันที่รับบทความ: 01 พฤศจิกายน 2567

วันที่แก้ไขบทความ: 08 ธันวาคม 2567

วันที่ตอบรับตีพิมพ์บทความ: 16 ธันวาคม 2567

1. บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของการวิจัย

การวาดภาพบนแผ่นกระเบื้องเคลือบนับเป็นสาขาหนึ่งของศิลปะเครื่องเคลือบที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว และมีประวัติศาสตร์อันยาวนาน รูปแบบการสร้างสรรค์ศิลปะเครื่องเคลือบมีต้นกำเนิดอยู่ที่ประเทศจีน จากข้อมูลทางโบราณคดีสามารถสืบย้อนไปถึงสมัยราชวงศ์ถัง (ศตวรรษที่ 7-10) หลังจากที่ศิลปะเครื่องเคลือบมีการพัฒนาอย่างมากในช่วงสมัยราชวงศ์หมิง เมื่อถึงราชวงศ์ชิงและยุคสาธารณรัฐ ศิลปะเครื่องเคลือบก็พัฒนาไปถึงจุดสูงสุด และได้กลายเป็นเทคนิคการสร้างสรรค์ที่สำคัญในการผลิตเครื่องเคลือบของจีน ทั้งยังได้รับการสืบทอดและพัฒนามาจนถึงทุกวันนี้ (Yin, 2019)

การวาดภาพบนกระเบื้องเคลือบในฐานะที่เป็นรูปแบบศิลปะที่มีเอกลักษณ์ ไม่เพียงแต่ได้รับยอมรับอย่างมากในด้านคุณค่าทางสุนทรียภาพเท่านั้น แต่ยังรวมไปถึงด้านการสร้างสรรค์ทางศิลปะด้วย ศิลปินแต่ละท่านต่างใช้ทักษะเฉพาะของตนเองในการแสดงความคิดสร้างสรรค์และแนวคิดทางสุนทรียภาพของตนเอง (Zhao, 2017) ซึ่งเทคนิคการสร้างสรรค์นี้มีประวัติอันยาวนานและรุ่มรวยไปด้วยคุณค่าทางวัฒนธรรมและเสน่ห์ทางศิลปะที่ลึกซึ้ง ไม่เพียงแสดงให้เห็นถึงทักษะงานฝีมืออันประณีตของการผลิตเครื่องเคลือบโบราณเท่านั้น แต่ยังมีคุณูปการอย่างมากในการสืบทอดศิลปะและวัฒนธรรมเครื่องเคลือบอีกด้วย ภาพวาดบนกระเบื้องเคลือบถือได้ว่ามีสถานะที่สำคัญทั้งในด้านประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ศิลปะ และอุตสาหกรรม เราสามารถเข้าใจรูปแบบทางสังคม ความเชื่อทางศาสนา และลักษณะทางวัฒนธรรมในสมัยนั้น ๆ ผ่านภาพวาดบนกระเบื้องเคลือบ ทำให้ภาพวาดบนกระเบื้องเคลือบกลายเป็นข้อมูลสำคัญสำหรับการศึกษาประวัติศาสตร์ และเนื่องด้วยการเปิดเส้นทางการค้าเส้นทางสายไหม จึงส่งผลให้เทคนิคการวาดภาพ

บนกระเบื้องเคลือบได้ถูกเผยแพร่ไปยังประเทศต่าง ๆ ในเอเชีย เช่น เกาหลีเหนือ ญี่ปุ่น เวียดนาม ฯลฯ ซึ่งแต่ละพื้นที่ยังได้ผสมผสานลักษณะเฉพาะทางวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเองไว้ด้วย การเผยแพร่เทคนิคการวาดภาพบนกระเบื้องเคลือบได้ส่งอิทธิพลอย่างลึกซึ้งต่อการพัฒนางานศิลปะเครื่องเคลือบทั่วโลก โดยการเพิ่มพลังและความคิดสร้างสรรค์ใหม่ ๆ ให้กับงานศิลปะเครื่องเคลือบทั่วโลก (Ren, 2015)

ในยุคปัจจุบัน งานจิตรกรรมและงานศิลปะเครื่องเคลือบล้วนมีการพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว และเทคนิคศิลป์ของการสร้างสรรค์งานภาพวาดบนกระเบื้องเคลือบก็ได้ก้าวขึ้นไปสู่ระดับใหม่ ภาพวาดบนกระเบื้องเคลือบเทคนิคต่าง ๆ ได้รับความนิยมในตลาดอย่างมาก เช่น เทคนิคลายคราม เคลือบสี อุ้มน้ำมัน ภูผา หายงู สีส้มพู่กันจีน เป็นต้น รวมทั้งประเภทของรูปภาพที่วาดบนกระเบื้องเคลือบก็มีเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ได้แก่ ภาพบุคคล ทิวทัศน์ภูเขาและแม่น้ำ ภาพสัตว์ปีก และสัตว์สี่เท้า (Huang, 2014) ในบรรดาภาพวาดประเภทต่าง ๆ นั้น ภาพวาดรูปสัตว์ไม่เพียงแต่เป็นภาพวาดที่เก่าแก่ที่สุดในโลกเท่านั้น แต่ยังเป็นภาพวาดประเภทแรกสุดในประวัติศาสตร์ของเครื่องเคลือบอีกด้วย ในยุคดึกดำบรรพ์ บรรพบุรุษของมนุษย์ดำรงชีวิตด้วยการล่าสัตว์ ในช่วงเวลาหลายปีที่ผ่านมาของการอยู่ร่วมกันระหว่างมนุษย์กับสัตว์ สัตว์ต่าง ๆ จึงกลายเป็นสิ่งแรกสุดที่มนุษย์วาดเพื่อแสดงอารมณ์ของตน (Yu, 2019)

ปัจจุบัน ทั้งในประเทศจีนและต่างประเทศยังไม่มีการศึกษาเกี่ยวกับภาพวาดรูปสัตว์บนกระเบื้องเคลือบอย่างเป็นระบบ เพราะฉะนั้น การศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับศิลปะภาพวาดรูปสัตว์บนกระเบื้องเคลือบจะช่วยให้เราเข้าใจพัฒนาการของศิลปะและวัฒนธรรมโบราณได้ดีขึ้น และยังสามารถสัมผัสถึงการสืบสานและนวัตกรรมของประเพณีนี้ในศิลปะเครื่องเคลือบในยุคปัจจุบัน

ศิลปินที่วาดภาพบนกระเบื้องเคลือบรูปสัตว์ร่วมสมัยหลายท่านมีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับจากโลกศิลปะในการศึกษานี้ ผู้วิจัยได้คัดเลือกผลงานของศิลปินเครื่องเคลือบ 5 ท่านที่สร้างสรรค์ผลงานในหัวข้อเกี่ยวกับสัตว์ โดยผลงานที่นำมาวิเคราะห์นั้นจะเป็นผลงานที่ใช้การวาดภาพบนกระเบื้องเคลือบเป็นรูปแบบและสื่อหลักในการสร้างสรรค์ ซึ่งศิลปินทั้ง 5 ท่านประกอบด้วย คุณนิงกั๋ง คุณอุซุซึเงิ คุณสยงกังหุ คุณจูเล่เกิง และคุณหวังชิงลี่ ศิลปินทั้ง 5 ท่านนี้สร้างสรรค์ผลงานศิลปะเครื่องเคลือบในหัวข้อเกี่ยวกับสัตว์และยังเป็นตัวแทนศิลปินที่โดดเด่นในด้านการวาดภาพบนกระเบื้องเคลือบอีกด้วย ในบรรดาศิลปินทั้ง 5 ท่านนี้ มีทั้งผู้ที่ป็นตัวแทนทางวิชาการและปราชญ์ด้านศิลปะและหัตถศิลป์ของจีน ทุกท่านล้วนมีระดับมาตรฐานที่สูงมากทั้งในด้านวิชาการ วิชาชีพ และศิลปะ (Chen, 2013)

จากความสำคัญดังที่กล่าวในข้างต้น จึงนำมาสู่ศึกษารูปแบบการสร้างสรรค์ แนวคิดการสร้างสรรค์ อัตลักษณ์การสร้างสรรค์ และวิธีการสร้างสรรค์ของศิลปินภาพวาดบนกระเบื้องเคลือบรูปสัตว์ทั้ง 5 ท่าน ผ่านทฤษฎีสุนทรียศาสตร์และทฤษฎีศิลป์ วิเคราะห์รูปแบบ เนื้อหา ความหมาย ตลอดจนแนวคิดและวิธีการในการสร้างสรรค์ รวมทั้งวิเคราะห์ความหมายแฝงทางจิตวิญญาณของผลงานของศิลปินภาพวาดบนกระเบื้องเคลือบรูปสัตว์ทั้ง 5 ท่าน

1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อวิเคราะห์ความงาม ความหมาย และภาษาศิลปะของภาพวาดบนกระเบื้องเคลือบร่วมสมัยของศิลปิน 5 ท่าน

1.3 ขอบเขตการวิจัย

1.3.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา: งานวิจัยนี้คัดเลือกผลงานของศิลปินเครื่องเคลือบจีนร่วมสมัย 5 ท่านเพื่อทำการวิเคราะห์ ได้แก่ คุณนิงกั๋ง คุณอุซุซึเงิ คุณสยงกังหุ คุณจูเล่เกิง และคุณหวังชิงลี่

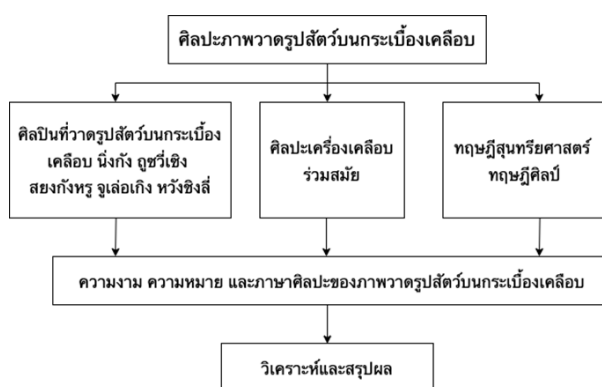
1.3.2 ขอบเขตด้านพื้นที่: เมืองจิงเต๋อเจิน จิงเต๋อเจินเป็นเมืองที่มีการสร้างสรรค์งานศิลปะเครื่องเคลือบมากที่สุดและมีผู้คนประกอบอาชีพในการสร้างสรรค์งานศิลปะเครื่องเคลือบมากที่สุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสร้างสรรค์ภาพวาดบนกระเบื้อง งานวิจัยนี้เลือกเมืองจิงเต๋อเจินเป็นพื้นที่ในการศึกษา โดยจะศึกษาศิลปะภาพวาดรูปสัตว์บนกระเบื้องเคลือบ

1.3.3 ขอบเขตด้านเวลา: ปี ค.ศ.1980-2023 เนื่องจากช่วงปี ค.ศ.1980-2023 เป็นช่วงที่ศิลปะภาพวาดบนกระเบื้องเคลือบมีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว และศิลปินทั้ง 5 ท่านที่เลือกมาเป็นกรณีศึกษาได้สร้างสรรค์ผลงานที่มีแนวคิดเกี่ยวกับรูปสัตว์จำนวนมากในช่วงเวลาดังกล่าว ซึ่งถือเป็นช่วงที่ศิลปินเหล่านี้อยู่ในจุดสูงสุดของการสร้างสรรค์ผลงาน ไม่ว่าจะเป็นในแง่ของปริมาณผลงาน การจัดแสดงนิทรรศการ การได้รับการยอมรับทางสังคม และความก้าวหน้าทางศิลปะ

ศิลปะภาพวาดบนเครื่องเคลือบเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของประเทศไทย ถือเป็นรูปแบบการแสดงออกทางศิลปะที่โดดเด่นที่สุดในศิลปะเครื่องเคลือบ โดยผสมผสานความงดงามของงานฝีมือเข้ากับความงามของการวาดภาพ ทั้งนี้ มนุษย์ได้ให้ความหมายเฉพาะต่อแนวคิดเรื่องสัตว์มาตั้งแต่สมัยโบราณจนถึงปัจจุบัน ดังนั้น การวิเคราะห์ความงาม ความหมาย และภาษาศิลปะของภาพวาดบนเครื่องเคลือบมีแนวคิดเกี่ยวกับรูปสัตว์จะช่วยให้เข้าใจถึงคุณค่าทางศิลปะ และความหมายทางวัฒนธรรมที่แฝงอยู่ในผลงานเหล่านี้ได้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น

1.4 กรอบแนวคิดของการวิจัย

งานวิจัยนี้มีศิลปะภาพวาดรูปสัตว์บนกระเบื้องเคลือบร่วมสมัยเป็นแรงบันดาลใจ โดยทำการศึกษาผลงานของศิลปินผู้เป็นตัวแทนศิลปะภาพวาดรูปสัตว์บนกระเบื้องเคลือบร่วมสมัยจำนวน 5 ท่าน ประกอบด้วยคุณนิงกัณ คุณอุชวีเชิณ คุณสยงกัณทร คุณจุลล่องเกิงและคุณหวังชิงลี และใช้ทฤษฎีสุนทรียศาสตร์และทฤษฎีศิลป์ในการวิเคราะห์ผลงาน ซึ่งจะช่วยให้ได้มาซึ่งองค์ความรู้เกี่ยวกับความงาม ความหมาย และภาษาทางศิลปะของผลงานภาพวาดรูปสัตว์บนกระเบื้องเคลือบที่สร้างสรรค์โดยศิลปินเหล่านี้ จากนั้นทำการสรุปผลการศึกษา

ภาพที่ 1 แผนภาพกรอบแนวคิดของการวิจัย

2. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยทางเอกสาร: การวิจัยทางเอกสารเป็นวิธีการวิจัยที่ศึกษาและอภิปรายหัวข้อหรือประเด็นเฉพาะผ่านการรวบรวม วิเคราะห์ และเรียบเรียงข้อมูลทางเอกสารที่มีอยู่อย่างเป็นระบบ โดยผู้วิจัยจะรวบรวมและศึกษาข้อมูลทางเอกสารที่เกี่ยวข้องกับศิลปะเครื่องเคลือบร่วมสมัย ศิลปะภาพวาดรูปสัตว์บนกระเบื้องเคลือบ พัฒนาการของศิลปะเครื่องเคลือบร่วมสมัย กระบวนการพัฒนาทางประวัติศาสตร์ของศิลปะภาพวาดบนกระเบื้องเคลือบ อัตลักษณ์ทางสุนทรียภาพของศิลปะภาพวาดรูปสัตว์บนกระเบื้องเคลือบ รวมถึงศึกษาและวิเคราะห์ผลงานของศิลปินเครื่องเคลือบ 5 ท่าน สู่การสรุปการสร้างสรรคผลงานของศิลปินในเชิงทฤษฎี เนื่องจากศิลปินทั้ง 5 ท่านนี้เป็นศิลปินระดับชาติที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางในวงการวิชาการ มีผลงานสร้างสรรค์ทางศิลปะและประสบการณ์จัดนิทรรศการจำนวนมาก รวมถึงได้รับรางวัลระดับนานาชาติ จึงมีอิทธิพลสำคัญในแวดวงศิลปะ ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงเลือกศึกษาศิลปิน 5 ท่านนี้เป็นเป้าหมายในการวิจัย

การวิจัยภาคสนาม: แบ่งออกเป็น การสำรวจและการสัมภาษณ์ ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยจะลงพื้นที่ภาคสนามเยี่ยมชมและสำรวจห้องปฏิบัติการศิลปะของศิลปินทั้ง 5 ท่านเพื่อรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องผ่านแบบสังเกต รวมถึงไปหอศิลป์ ห้องนิทรรศการศิลปะ พิพิธภัณฑ์ศิลปะ ตลอดจนพิพิธภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องเพื่อสำรวจและเก็บข้อมูลในพื้นที่ อีกทั้งทั้งดำเนินการสัมภาษณ์ศิลปินเครื่องเคลือบตัวแทนของศิลปะภาพวาดรูปสัตว์บนกระเบื้องเคลือบ 5 ท่าน ซึ่งการสัมภาษณ์นี้จะใช้แบบสัมภาษณ์ในการเก็บข้อมูลซึ่งประกอบด้วยประเด็นด้านความงาม ความหมาย และภาษาศิลปะของผลงาน

การทบทวนวรรณกรรม

ภาพวาดบนกระเบื้องเคลือบรูปสัตว์ร่วมสมัยหมายถึง งานศิลปะเครื่องเคลือบสมัยใหม่และร่วมสมัยทั้งหมดที่มีหัวข้อการสร้างสรรค์เกี่ยวกับ ศิลปินภาพวาดบนกระเบื้องเคลือบรูปสัตว์ร่วมสมัยหมายถึง ศิลปินที่เป็นตัวแทนและมีอิทธิพลในสาขาเครื่องเคลือบร่วมสมัยซึ่งส่วนใหญ่สร้างสรรค์ผลงานภาพวาดบนกระเบื้องเคลือบรูปสัตว์ (Xu, 2020)

ศิลปะภาพวาดรูปสัตว์บนกระเบื้องเคลือบดั้งเดิมมีความสอดคล้องกับศิลปะภาพวาดรูปสัตว์บนกระเบื้องเคลือบร่วมสมัย ซึ่งศิลปะภาพวาดบนกระเบื้องเคลือบดั้งเดิมของจีนนั้นมีประวัติศาสตร์ด้านการพัฒนามานานนับพันปี “ตั้งแต่ยุคสมัยราชวงศ์ถังเรื่อยไปจนถึงช่วงกลางยุคสมัยราชวงศ์ชิงถือเป็นช่วงพัฒนาของศิลปะภาพวาดรูปสัตว์บนกระเบื้องเคลือบในยุคสมัยจีนโบราณ งานภาพวาดรูปสัตว์บนกระเบื้องเคลือบในแต่ละยุคราชวงศ์ล้วนมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว เมื่อรากฐานองกเงยก็มีการพัฒนาเรื่อยมาจนกลายเป็นองค์ความรู้ที่สมบูรณ์ ในสมัยราชวงศ์ชิงตอนปลาย-ยุคสาธารณรัฐจีนถือเป็นช่วงใกล้ยุคสมัยใหม่ของภาพวาดรูปสัตว์บนกระเบื้องเคลือบ เกิดการสร้างเอกลักษณ์ใหม่บนพื้นฐานของการสืบสานปัจจัยดั้งเดิม หลังจากการก่อตั้งเป็นสาธารณรัฐประชาชนจีนภาพวาดรูปสัตว์บนกระเบื้องเคลือบจึงได้เข้าสู่ช่วงการพัฒนาในยุคร่วมสมัย ยังคงมีการสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่และพัฒนาอย่างต่อเนื่องโดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของการสืบสานปัจจัยดั้งเดิม” (Tang et al., 2021)

งานภาพวาดบนกระเบื้องเคลือบเป็นงานหัตถศิลป์ที่วิวัฒนาการโดยมีพื้นฐานมาจากการงานหัตถศิลป์อิฐทำมือเพื่อตอบสนองความต้องการที่สูงขึ้นในงานภาพวาดบนเครื่องเคลือบ ศิลปินในสมัยโบราณจึงสร้างสรรค์งานภาพวาดบนเครื่องเคลือบที่มีขนาดใหญ่ขึ้น เนื้อบางขึ้น และประณีตยิ่งขึ้นโดยมีพื้นฐานมาจากการงานหัตถศิลป์อิฐทำมือ ในเวลาต่อมาจึงค่อย ๆ ก่อตัวกลายเป็นงานภาพวาดบนกระเบื้องเคลือบแผ่นบางและมีความวิจิตรประณีต และถูกนำไปใช้ตกแต่งบนงานเครื่องเรือนไม้ ผงด้านนอกอาคารสถาปัตยกรรมหรือกระทั่งนำไปประยุกต์ใช้ตกแต่งฉากกั้นลม (Fu, 2021)

3. สรุปผลการวิจัย

3.1 ความงามของผลงานภาพวาดรูปสัตว์บนกระเบื้องเคลือบของศิลปินทั้ง 5 ท่าน

ศิลปินแสดงให้เห็นถึงรูปแบบทางความงามอันเป็นเอกลักษณ์และแนวคิดทางศิลปะที่ลึกซึ้งในกระบวนการสร้างสรรค์ผลงาน จากการวิเคราะห์พบว่า ผลงานของศิลปินเหล่านี้ไม่เพียงแต่มีรูปแบบทางศิลปะที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเองในด้านของความงามที่เหมือนกันเท่านั้น แต่ยังสะท้อนถึงการสืบทอดวัฒนธรรมดั้งเดิมและการสำรวจสุนทรียภาพสมัยใหม่อีกด้วย ผลงานไม่เพียงแต่แสดงให้เห็นถึงเสน่ห์อันเป็นเอกลักษณ์ของศิลปะเครื่องเคลือบเท่านั้น ไม่เพียงแต่แสดงให้เห็นถึงเสน่ห์อันเป็นเอกลักษณ์ของศิลปะเครื่องเคลือบเท่านั้น แต่ยังถ่ายทอดความเข้าใจและการรับรู้ของศิลปินเกี่ยวกับธรรมชาติ ชีวิต และมนุษย์ได้อย่างลึกซึ้ง นอกจากสัมผัสได้ถึงความยิ่งใหญ่และความงดงามของชีวิตธรรมชาติผ่านผลงานของศิลปินเหล่านี้แล้ว ยังทำให้ตระหนักถึงความสำคัญของการอยู่ร่วมกันอย่างกลมกลืนระหว่างมนุษย์และธรรมชาติอีกด้วย โดยความงามของผลงานของศิลปินแต่ละท่านมีรายละเอียดดังนี้

3.1.1 ความงามด้านลายเส้น

1) ศิลปินท่านที่ 1: นิ่งกั้ง

ผลงาน “นกกระเรียนแลดอกบัว” ของนิ่งกั้ง มีเส้นสายที่มีความประณีตและแม่นยำ รายละเอียดที่สมบูรณ์และทรงพลัง เส้นสายของนกกระเรียนถูกนำเสนอผ่านการแกะสลักนูนบนพื้นผิวของแผ่นกระเบื้อง เพื่อเน้นให้วัตถุหลักของผลงานมีความโดดเด่น ขณะเดียวกันรายละเอียดของเส้นสายก็มีความสมบูรณ์ เส้นสายของดอกบัวมีความเรียบง่าย ลายเส้นของปลายเนินความเป็นธรรมชาติเพื่อแสดงท่าทางการว่ายน้ำไปในทิศทางเดียวกัน

ภาพที่ 2 ผลงาน “นกกระเรียนแลดอกบัว” ของนิงกัง

2) ศิลปินท่านที่ 2: ฤชวีเชิง

ผลงาน “ฉากันเฟินไฉรูปสี่กระรอก” ของฤชวีเชิงมีเส้นสายที่มีความพลิ้วไหวและหลากหลาย มีทั้งลายเส้นที่แข็งแรงและลายเส้นที่นุ่มนวล ทำให้ภาพทั้งหมดดูมีพลังแต่ยังคงความงามที่อ่อนโยน ลายเส้นของขนและหางกระรอกถูกวาดออกมาอย่างประณีตยิ่ง ซึ่งช่วยเพิ่มมิติให้กับภาพ

ภาพที่ 3 ผลงาน “ฉากันเฟินไฉรูปสี่กระรอก” ของฤชวีเชิง

3) ศิลปินท่านที่ 3: สยงกังหรุ

ผลงาน “ย้อมสีสันแห่งพงไพร” ของสยงกังหรุมีลายเส้นที่มีความพลิ้วไหวและเป็นธรรมชาติ ไม่ว่าจะเป็นโครงร่างของไก่หรือพรรณไม้ที่อยู่รอบๆ ล้วนแสดงให้เห็นถึงความสามารถในการจัดการกับลายเส้นอันยอดเยี่ยมของศิลปิน ลายเส้นของไก่ตัวผู้ เส้นสายของเส้นใบและรายละเอียดของดอกไม้ รวมถึงระดับชั้นของหิน ล้วนถูกถ่ายทอดออกมาอย่างสมจริงและเป็นธรรมชาติ ไก่ดูสง่างามและทรงพลัง ในขณะที่ดอกไม้ก็นำเสนอถึงความมีชีวิตชีวาอย่างเต็มเปี่ยม

ภาพที่ 4 ผลงาน “ย้อมสีสันแห่งพงไพร” ของสยงกังหุ

4) ศิลปินท่านที่ 4: จูเล่เอ็ง

ผลงาน “ม้าควบทะยาน” ของจูเล่เอ็งมีลายเส้นสายที่เรียบง่ายและชัดเจน แสดงโครงร่างและรูปร่างของม้าออกมาอย่างลงตัว ลายเส้นมีความพลิ้วไหวแต่ยังคงความแข็งแกร่ง ถ่ายทอดความเคลื่อนไหวและพลังของม้าได้อย่างแม่นยำ

ภาพที่ 5 ผลงาน “ม้าควบทะยาน” ของจูเล่เอ็ง

5) ศิลปินท่านที่ 5: หวังชิงลี่

ผลงาน “นกยูง” ของหวังชิงลี่มีลายเส้นที่มีความลื่นไหลและแข็งแกร่ง มีความละเอียดและประณีต โดยเฉพาะลายเส้นของขนหางนกยูงที่มีทั้งพลังและจังหวะ มีแรงปะทะทางสายตาที่แข็งแกร่งและสื่ออารมณ์ทางศิลปะอย่างลึกซึ้ง

ภาพที่ 6 ผลงาน “นกยูง” ของหวังชิงลิ

3.1.2 ความงามด้านสี

1) ศิลปินท่านที่ 1: นิ่งกัง

ผลงาน “อายุยืนนานผาสุกสำราญ” ของนึ่งกัง ใช้สีหลัก ได้แก่ สีแดงสด สีขาว สีดำ สีเหลือง สีเขียว และสีที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงระหว่างกระบวนการเผา สีสันทึบมีความสดใสและเต็มไปด้วยพลัง ทั้งยังมีความหลากหลายและสมดุลอย่างลงตัว

ภาพที่ 7 การวิเคราะห์สีสันทึบของผลงาน “อายุยืนนานผาสุกสำราญ”

2) ศิลปินท่านที่ 2: ญชวีเชิง

ผลงาน “โต้วไฉ่ลายกระรอกเข้าผีเสื้อ” ของญชวีเชิง ใช้สีเขียว สีชมพู สีเหลือง และสีเทาเข้มเป็นสีหลัก ซึ่งเป็นสีที่ดูเป็นธรรมชาติ อ่อนโยน ไม่ฉูดฉาด สร้างบรรยากาศที่อ่อนโยนและเรียบง่าย สีชมพูของลูกท้อติดกับโทนสีโดยรวมของภาพอย่างโดดเด่น ทำให้ความหวานของลูกท้อและชีวิตชีวาของกระรอกเด่นชัดขึ้น การจับคู่สีนี้สอดคล้องกับความเป็นธรรมชาติและสร้างแรงดึงดูดและแรงปะทะทางสายตาอย่างมาก

ภาพที่ 8 การวิเคราะห์สีสันทึบของผลงาน “โต้วไฉ่ลายกระรอกเข้าผีเสื้อ”

3) ศิลปินท่านที่ 3: สยงกังหฺร

ผลงาน “ย้อมสีส้นแห่งพงไพร” ของสยงกังหฺรใช้น้ำเงินและสีแดงเป็นสีหลัก ไก่สีขาวและน้ำเงินตัดกับดอกไม้สีแดงอย่างชัดเจน ทำให้ภาพดูมีชีวิตชีวาและสมดุล การจับคู่สีนี้ยังสอดคล้องกับการใช้สีในภาพวาดจีนแบบดั้งเดิม ให้ความรู้สึกถึงความสงบและความกลมกลืน

ภาพที่ 9 การวิเคราะห์สีส้นของผลงาน “ย้อมสีส้นแห่งพงไพร”

4) ศิลปินท่านที่ 4: จูเล่เอ็ง

ผลงาน “ม้าควบทะเลยาน” ของจูเล่เอ็งใช้สีแดง สีเขียว สีขาว สีเหลืองเป็นหลัก ซึ่งสีที่สดใสและกลมกลืนช่วยเพิ่มแรงดึงดูดทางสายตาให้กับภาพ มีการจับคู่กับพื้นหลังที่เป็นสีทองและจุดสีแดง ก่อให้เกิดการผสมผสานระหว่างสีที่สดใสและกลมกลืนกัน การจับคู่สีนี้ไม่เพียงแต่ทำให้ภาพของม้าโดดเด่นขึ้นเท่านั้น แต่ยังช่วยเพิ่มผลกระทบต่อการมองเห็นของภาพอีกด้วย ขณะเดียวกัน การใช้พื้นหลังสีทองยังเพิ่มบรรยากาศที่หรูหราและสง่างาม ทำให้ภาพดูน่าดึงดูดทางศิลปะมากขึ้น

ภาพที่ 10 การวิเคราะห์สีส้นของผลงาน “ม้าควบทะเลยาน”

5) ศิลปินท่านที่ 5: หวังชิงลี่

ผลงาน “นกยูง” ของหวังชิงลี่ใช้น้ำเงิน สีเขียวอมฟ้า สีเขียว และสีเหลืองเป็นหลัก มีการไล่โทนจากสีน้ำเงินเข้มไปจนถึงสีฟ้าอ่อนและสีเขียวการไล่สีเป็นธรรมชาติและตัดกับพื้นหลังสีขาวได้อย่างชัดเจน สีส้นเหล่านี้ไม่เพียงแต่สดใสและมีชีวิตชีวา แต่ยังให้ความรู้สึกสงบและกลมกลืนอีกด้วย

ภาพที่ 11 การวิเคราะห์สีสັນของผลงาน “นกยูง”

3.1.3 ความงามด้านการจัดองค์ประกอบภาพ

1) ศิลปินท่านที่ 1: นิ่งกัง

ผลงาน “นกกระเรียนแลดอกบัว” ของนิ่งกัง ใช้การจัดองค์ประกอบภาพแบบแบ่งสามส่วนที่มีความเคลื่อนไหว คุ่มน้คงและเปี่ยมด้วยชีวิตชีวา โดยแบ่งดอกบัว นกกระเรียน และผืนดินออกเป็นสามส่วน จัดเรียงแบบขนานกัน ทำให้เกิดความสมดุลและความกลมกลืนทางสายตา

ภาพที่ 12 การวิเคราะห์การจัดองค์ประกอบภาพของผลงาน “นกกระเรียนแลดอกบัว”

2) ศิลปินท่านที่ 2: ญูซวีเซิง

ผลงาน “ไต้ไฉ่ลายกระรอกเข้าผีเสื้อ” ของญูซวีเซิงใช้การจัดองค์ประกอบภาพแบบสามเหลี่ยมที่มั่นคง มีความสมดุลและกลมกลืน เน้นวัตถุหลักในภาพให้มีความโดดเด่น มีการจัดวางอย่างชาญฉลาด โดยมีกระรอกสองตัวที่ตัวหนึ่งนั่งและอีกตัวหนึ่งเคลื่อนไหว สร้างความตึงเครียดที่ชัดเจน พื้นหลังที่เป็นต้นท้อไม่เพียงแต่เพิ่มชีวิตชีวาให้กับภาพ แต่ยังช่วยขยายมิติและความลึกของภาพอีกด้วย

ภาพที่ 13 การวิเคราะห์การจัดองค์ประกอบภาพของผลงาน “โต้วไฉ่ลายกระรอกเข้าผีเสื้อ”

3) ศิลปินท่านที่ 3: สยงกังหฺร

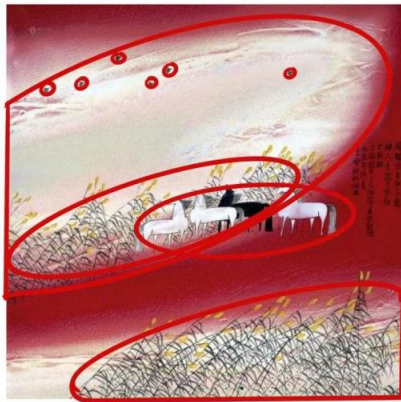
ผลงาน “ส่งข่าวดี” ของสยงกังหฺรใช้การจัดองค์ประกอบภาพแบบล้อมรอบศูนย์กลาง เน้นเนื้อหาหลักของภาพให้มีความโดดเด่น เป็นการการจัดองค์ประกอบภาพเต็มแต่ไม่แน่น ไก่ตัวผู้อยู่ในตำแหน่งด้านซ้ายของกึ่งกลางภาพ ซึ่งดึงดูดความสนใจของผู้ชมได้เป็นอย่างดี

ภาพที่ 14 การวิเคราะห์การจัดองค์ประกอบภาพของผลงาน “ส่งข่าวดี”

4) ศิลปินท่านที่ 4: จูเล่เอิง

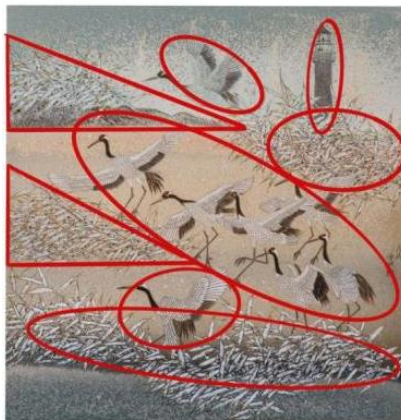
ผลงาน “อาซากกลางบุปผา” ของจูเล่เอิงใช้การจัดองค์ประกอบภาพแบบไล่ลำดับชั้น โดยมีต้นกกบาน สะพรั่งและพลั่วไหวตามสายลม นกบินทำหน้าที่ตกแต่งที่ให้ความรู้สึกถึงความเคลื่อนไหว แม้ก็ค่อยๆ ก้าวไปอย่างเป็นระเบียบ ก่อให้เกิดจังหวะที่เป็นธรรมชาติ

ภาพที่ 15 การวิเคราะห์การจัดองค์ประกอบภาพของผลงาน “อาซากลองบุผา”

5) ศิลปินท่านที่ 5: หวังชิงลี่

ผลงานผลงาน “นกระเรียนร้ายรำ” ใช้การจัดองค์ประกอบแบบทัศนมิติแบบกระจาย โดยการวางลำดับชั้นในการจัดองค์ประกอบภาพช่วยสร้างความลึกและมีมิติของพื้นที่ได้อย่างหลากหลาย นกระเรียน ภูเขา และหอคอย ล้วนถูกจัดวางอย่างชาญฉลาด ทำให้ภาพทั้งหมดดูมีชีวิตชีวา การใช้ทัศนมิติแบบกระจายช่วยเพิ่มทั้งความลึกและความกว้างของภาพ พร้อมทั้งทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ เป็นไปอย่างเป็นธรรมชาติและกลมกลืน

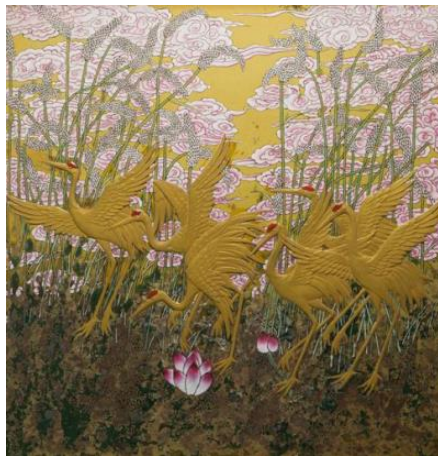

ภาพที่ 16 การวิเคราะห์การจัดองค์ประกอบภาพของผลงาน “นกระเรียนร้ายรำ”

3.2 ความหมายของผลงานภาพวาดรูปสัตว์บนกระเบื้องเคลือบของศิลปินทั้ง 5 ท่าน

1) ศิลปินท่านที่ 1: นิ่งกัง

ผลงานของนึ่งกังใช้สัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมดั้งเดิม เช่น นกระเรียนและดอกบัว ในการถ่ายทอดความหมายทางวัฒนธรรมที่สะท้อนถึงความสงบ สันติ และความสง่างาม ผลงานเหล่านี้นำเสนอความใฝ่ฝันถึงชีวิตที่งดงามผ่านรูปทรงที่ประณีต ลายเส้นที่ลื่นไหล การจัดองค์ประกอบภาพที่สมดุล และสีสันที่โดดเด่น ทั้งยังสะท้อนถึงแนวคิดทางวัฒนธรรมที่มองความงามเป็นผลจากความสามัคคี และการอยู่ร่วมกันอย่างสมดุลของธรรมชาติและชีวิต

ภาพที่ 17 ผลงาน “สุขสงบมิ่งมงคล” ของนิงกัง

2) ศิลปินท่านที่ 2: ฌูชวีเซิง

ผลงานของฌูชวีเซิงผสมผสานภาพลักษณ์ของกระรอกที่กำลังวิ่งเล่น ไก่ที่เป็นสัญลักษณ์มงคล และนกกระเรียน กับต้นสนที่สื่อถึงอายุยืนยาว ถ่ายทอดความงามของความกลมกลืนในธรรมชาติและจิตวิญญาณแห่งความมุ่งมั่นไม่ย่อท้อ อีกทั้งยังสะท้อนถึงความปรารถนาที่ดีในชีวิต ตลอดจนแสดงถึงความลึกซึ้งของวัฒนธรรมจีนอย่างชัดเจน โดยไก่ในวัฒนธรรมดั้งเดิมของจีนเป็นสัญลักษณ์แห่งความเป็นมงคล ความสุข และความมุ่งมั่น นำเสนอพลังแห่งจิตวิญญาณที่กระตือรือร้น และแสดงความหมายทางวัฒนธรรมที่เต็มไปด้วยความสุขและความมงคล

ภาพที่ 18 ผลงาน “โซคลายิ่งใหญ่ ค้าขายร่ำรวย” ของฌูชวีเซิง

3) ศิลปินท่านที่ 3: สยงกังหฺร

ผลงานของสยงกังหฺรใช้ภาพลักษณ์ของฝูงไก่ ต้นจ๊อเถิง และดอกเหมย ซึ่งเป็นสัญลักษณ์แห่งความมงคล พลังแห่งชีวิต และความเข้มแข็ง เพื่อถ่ายทอดความงามของความต่อเนื่องของชีวิต ความกลมกลืนในธรรมชาติ และการยกย่องความหวัง ความกล้าหาญ และจิตวิญญาณแห่งความเข้มแข็ง ผลงานเหล่านี้สะท้อนถึงความศรัทธาและการแสวงหาความมงคลและพลังชีวิตอย่างลึกซึ้ง พร้อมทั้งนำเสนอภาพแห่งความอุดมสมบูรณ์ผ่านองค์ประกอบ เช่น ลำต้นไม้ที่แข็งแรง เถาวัลย์ และผลไม้ ซึ่งทั้งหมดนี้ร่วมสร้างความหมายทางวัฒนธรรมที่สะท้อนถึงความเจริญรุ่งเรืองและสิริมงคล

ภาพที่ 19 ผลงาน “มหามงคล” ของสยงกังหฺร

4) ศิลปินท่านที่ 4: จูเล่อเกิง

ผลงานของจูเล่อเกิงใช้ม้าเป็นองค์ประกอบหลัก โดยม้าเป็นสัญลักษณ์ของอิสรภาพ ความมุ่งมั่นไม่ย่อท้อ และจิตวิญญาณแห่งความกล้าหาญที่พุ่งไปข้างหน้า เช่น ในผลงาน “ภาพม้าควบทะเลยาน” ม้าที่กำลังวิ่งสะท้อนถึงความเร็วและพลัง องค์ประกอบของจิตวิญญาณที่มุ่งมั่นสู่ความสำเร็จ และพลังแห่งความกล้าหาญที่ไม่ย่อท้อ นอกจากนี้ ม้ายังแสดงถึงความสง่างามที่เปี่ยมด้วยพลังอันยิ่งใหญ่ ความแข็งแกร่งที่ไร้เทียมทาน ซึ่งสะท้อนถึงความหมายทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับพลังอำนาจ

ภาพที่ 20 ผลงาน “ภาพม้าควบทะเลยาน” ของจูเล่อเกิง

5) ศิลปินท่านที่ 5: หวังชิงลี่

ผลงานของหวังชิงลี่ถ่ายทอดความงามของธรรมชาติและชีวิต โดยใช้ภาพลักษณ์ของนกยูง นกกระเรียน และนกฤดูหนาว ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของความบริสุทธิ์ ความสง่างาม อายุยืน และความเข้มแข็ง การวาดภาพที่ละเอียดอ่อนและการจัดองค์ประกอบที่ชาญฉลาด ทำให้ผลงานเหล่านี้สะท้อนถึงความเคารพ ความชื่นชมต่อธรรมชาติ และชีวิต ตลอดจนความปรารถนาในชีวิตที่งดงาม แสดงถึงการเข้าใจอย่างลึกซึ้งของศิลปินต่อพลังแห่งชีวิต

ภาพที่ 21 ผลงาน “ลำน้แห่งจินตนาการในป่าฝน” ของหวังชิงลี่

3.3 ภาษาศิลปะของผลงานภาพวาดรูปสัตว์บนกระเบื้องเคลือบของศิลปินทั้ง 5 ท่าน

ในด้านภาษาศิลปะ ศิลปินทั้ง 5 ท่านนี้ต่างแสดงให้เห็นถึงทักษะอันยอดเยี่ยมและรูปแบบที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเอง พวกเขาได้สร้างสรรค์ภาพวาดรูปสัตว์ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวผ่านเทคนิคต่าง ๆ เช่น การใช้ลายเส้นที่พลิ้วไหวและมีจังหวะ การใช้สีที่เข้มอ่อนและแตกต่างกัน การจัดองค์ประกอบภาพที่เรียบง่ายและซับซ้อน ขณะเดียวกัน ยังมีการใช้เทคนิคของศิลปะเครื่องเคลือบอย่างชาญฉลาด เช่น การเขียนสีบนเคลือบ การเขียนสีใต้เคลือบ การแกะสลัก การใช้สีโต้ผิว และการเคลือบสีที่อุณหภูมิสูง ทำให้ผลงานมีความหลากหลายและสวยงาม กลายเป็นภาษาศิลปะที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวของศิลปินแต่ละท่าน

1) ศิลปินท่านที่ 1: นิ่งกัง

ผลงานของนิ่งกังได้ผสมผสานสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมดั้งเดิม เช่น นกกระเรียน ปลา และดอกบัวผ่านใช้เทคนิคการเคลือบสีที่อุณหภูมิสูง การเขียนสีบนเคลือบ การแกะสลักนูนต่ำ และการเขียนลายน้ำทอง เพื่อสร้างสรรค์ภาษาศิลปะที่มีทั้งแรงดึงดูดทางสายตาและความลึกซึ้งในเนื้อหา ภาพนกกระเรียนในผลงานมีรูปลักษณ์ที่สง่างามและทรงพลัง โดยมีองค์ประกอบต่าง ๆ เช่น ดอกบัวและรวงข้าวที่อยู่ร่วมกันอย่างกลมกลืน แสดงถึงการแสวงหาพลังชีวิตและความงดงามแห่งความกลมกลืน

(2) ศิลปินท่านที่ 2: ภูซวีเจิง

ภาษาศิลปะในผลงานของภูซวีเจิงมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว มีการผสมผสานเทคนิคการเขียนสีโต้ผิว การเขียนผิวใต การเขียนสีน้ำเงินและสีขาวเข้าด้วยกันเพื่อถ่ายทอดภาพของกระรอก นกกระเรียน และองค์ประกอบทางธรรมชาติอื่น แสดงให้เห็นถึงฉากธรรมชาติที่มีชีวิตชีวาและบรรยากาศทางวัฒนธรรมอันลึกซึ้ง ถ่ายทอดความรักและความเคารพของชีวิตในธรรมชาติ และเน้นย้ำถึงความประณีตและเสน่ห์ของศิลปะการวาดภาพบนกระเบื้องเคลือบจีนแบบดั้งเดิม

3) ศิลปินท่านที่ 3: สยงกังหู่

ภาษาศิลปะในผลงานของสยงกังหู่มีความกระชับและมีชีวิตชีวา มีการผสมผสานแก่นแท้ของการวาดภาพด้วยหมึกแบบดั้งเดิมเข้ากับสุนทรียภาพสมัยใหม่ มีการใช้สีสดใสและกลมกลืน ประกอบกับรายละเอียดที่ประณีต เพื่อแสดงฉากที่มีชีวิตชีวาและถ่ายทอดการอยู่ร่วมกันอย่างกลมกลืน รูปทรงที่เรียบง่ายและลายเส้นที่พลิ้วไหวสร้าง

บรรยากาศที่เรียบง่าย แสดงถึงทักษะที่ยอดเยี่ยมและรูปแบบที่เป็นเอกลักษณ์ พร้อมสะท้อนถึงความปลอดภัยในชีวิตที่มุ่งมั่นและสวยงาม

4) ศิลปินท่านที่ 4: จูเล่เอเกิง

ภาษาศิลปะในผลงานของจูเล่เอเกิงมีความโดดเด่น ใช้รูปทรงของม้าที่มีชีวิตชีวา ลายเส้นสายที่แข็งแกร่ง รวมถึงสีเส้นที่โดดเด่น เพื่อแสดงถึงการเคลื่อนไหวและพลังของสัตว์ มีการผสมผสานเทคนิคการวาดสีแบบดั้งเดิมและงานศิลปะประดับตกแต่ง เพื่อถ่ายทอดภาษาศิลปะที่สะท้อนถึงพลังของชีวิต

5) ศิลปินท่านที่ 5: หวังชิงลี่

ผลงานของหวังชิงลี่มีภาษาศิลปะที่โดดเด่น โดยผสมผสานการใช้สีเคลือบที่เฝ้าด้วยอุณหภูมิสูงและเทคนิคการเขียนสีเส้นไม่เข้าด้วยกัน มีการผสมระหว่างงานฝีมือดั้งเดิมกับนวัตกรรมใหม่ ผลงานเหล่านี้ถ่ายทอดความงามของธรรมชาติผ่านรูปทรงที่มีชีวิตชีวา สีเส้นที่ละเอียดอ่อน และลายเส้นที่ลื่นไหล เน้นการแกะสลักรายละเอียดอย่างประณีต สร้างบรรยากาศแห่งความสงบและความกลมกลืน ถ่ายทอดภาษาศิลปะที่สะท้อนถึงการอยู่ร่วมกันอย่างสมดุลของธรรมชาติและชีวิต

จากการวิเคราะห์ความงาม ความหมาย และภาษาศิลปะของภาพวาดรูปสัตว์ของศิลปินทั้ง 5 ท่านจะเห็นได้ว่า ศิลปินแต่ละท่านได้แสดงรูปแบบความงามที่เป็นเอกลักษณ์และแนวคิดทางศิลปะที่ลึกซึ้งในการสร้างสรรค์ ผลงานของศิลปินเครื่องเคลือบทั้ง 5 ท่านนี้ นอกจากจะมีรูปแบบทางศิลปะที่เป็นเอกลักษณ์ในแง่ของอัตลักษณ์สุนทรียศาสตร์และจุดร่วมทางความงามแล้ว ยังสะท้อนถึงการสืบสานวัฒนธรรมดั้งเดิมและการสำรวจสุนทรียภาพสมัยใหม่ ๆ อีกด้วย ไม่เพียงแต่แสดงให้เห็นถึงเสน่ห์อันเป็นเอกลักษณ์ของศิลปะเครื่องเคลือบเท่านั้น แต่ยังถ่ายทอดความเข้าใจและการรับรู้ของศิลปินเกี่ยวกับธรรมชาติ ชีวิต และมนุษย์ได้อย่างลึกซึ้ง นอกจากสัมผัสได้ถึงความยิ่งใหญ่และพลังของชีวิตในธรรมชาติผ่านผลงานของศิลปินเหล่านี้แล้ว ยังทำให้ตระหนักถึงความสำคัญของการอยู่ร่วมกันอย่างกลมกลืนระหว่างมนุษย์และธรรมชาติ อีกทั้งเข้าใจคุณค่าหลักของงานศิลปะเครื่องเคลือบในหัวข้อเกี่ยวกับสัตว์มากยิ่งขึ้นอีกด้วย

4. อภิปรายผล

จากการศึกษาผลงานของศิลปินภาพวาดบนเครื่องเคลือบร่วมสมัยที่มีแนวคิดเกี่ยวกับรูปสัตว์ทั้ง 5 ท่าน พบว่า สามารถพิสูจน์ได้อย่างชัดเจนว่า ภาพวาดบนเครื่องเคลือบที่มีแนวคิดเกี่ยวกับรูปสัตว์มีความโดดเด่นในด้านคุณค่าทางสุนทรียศาสตร์และอิทธิพลทางวัฒนธรรม ผลงานเหล่านี้สะท้อนถึงความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในด้านพลังชีวิต ความกลมกลืน และพลังอำนาจในเชิงวัฒนธรรม โดยในการวิเคราะห์ความงาม ความหมาย และภาษาศิลปะของผลงานทั้งหมดนี้ ผู้วิจัยได้อ้างอิงถึงทฤษฎีภาษาศิลปะของเนลสัน กูดแมน (Nelson Goodman) ที่มีการเสนอว่าภาพในฐานะรูปแบบศิลปะที่สำคัญมีวิธีการแสดงออกและการตีความที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว (Tang, 2020) การวิจัยพบว่า ในด้านภาษาศิลปะ ศิลปินเหล่านี้ได้สร้างสรรค์ภาพลักษณ์ของสัตว์ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะผ่านเทคนิคต่างๆ เช่น ความพลิ้วไหวและการหยุดชะงักของลายเส้น สีเส้นที่เข้มอ่อนและการตัดกันของสี รวมถึงการจัดองค์ประกอบภาพที่เรียบง่ายและซับซ้อน นอกจากนี้ ศิลปินยังใช้เทคนิคศิลปะเครื่องเคลือบอย่างชาญฉลาด เช่น การลงสีบนเคลือบ การลงสีใต้เคลือบ การแกะสลัก การใช้สีตัดกัน และการใช้สีเคลือบที่เฝ้าด้วยอุณหภูมิสูง ส่งผลให้ผลงานมีความหลากหลายและโดดเด่นในเชิงผลทางสายตา พร้อมทั้งสร้างภาษาศิลปะที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวของแต่ละคน

ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Fu (2021) ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ผลงานของศิลปินเครื่องเคลือบทั้ง 5 นี้ มีทั้งรูปแบบทางศิลปะที่เป็นเอกลักษณ์และลักษณะทางสุนทรียศาสตร์ที่ร่วมกัน ซึ่งสะท้อนถึงการสืบสานวัฒนธรรมดั้งเดิม และการสำรวจสุนทรียศาสตร์สมัยใหม่ ผลงานของพวกเขามีไม่เพียงแต่แสดงความงามเฉพาะตัวของศิลปะเครื่องเคลือบ แต่ยังถ่ายทอดความเข้าใจและการรับรู้ที่ลึกซึ้งของศิลปินเกี่ยวกับธรรมชาติ ชีวิต และมนุษย์ จากผลงานเหล่านี้เราสามารถสัมผัสถึงความยิ่งใหญ่และพลังของชีวิตและธรรมชาติ พร้อมทั้งเข้าใจถึงความสำคัญของการอยู่ร่วมกันอย่างกลมกลืนระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ อีกทั้งทำให้เข้าใจถึงคุณค่าหลักของศิลปะเครื่องเคลือบที่มีแนวคิดเกี่ยวกับรูปสัตว์

จากการศึกษาแสดงให้เห็นว่า งานวิจัยนี้ได้ให้ข้อมูลที่เป็นองค์ความรู้เกี่ยวกับความงาม ความหมาย และภาษา ศิลปะของผลงานของศิลปินทั้ง 5 ท่าน ซึ่งสามารถเป็นแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ผลงานให้กับศิลปินเครื่องเคลือบ และช่วยส่งเสริมการพัฒนาศิลปะเครื่องเคลือบต่อไป ศิลปินทั้ง 5 ท่านที่สร้างสรรค์ภาพวาดบนเครื่องเคลือบที่มีแนวคิดเกี่ยวกับรูปสัตว์ได้สร้างผลงานที่มีเทคนิคทางศิลปะที่ยอดเยี่ยมและเนื้อหาทางวัฒนธรรมที่ลึกซึ้ง ผลงานเหล่านี้ไม่เพียงแต่แสดงถึงทักษะศิลปะเครื่องเคลือบที่ประณีตและรูปแบบศิลปะที่เป็นเอกลักษณ์ของพวกเขา แต่ยังถ่ายทอดความคิด และการรับรู้ที่มีต่อธรรมชาติ ชีวิต สังคม และหัวข้อมิติอื่นๆ การศึกษาและวิเคราะห์ผลงานเหล่านี้ช่วยให้เราเข้าใจ แนวโน้มและทิศทางของการพัฒนาศิลปะเครื่องเคลือบในยุคปัจจุบัน อีกทั้งยังให้ข้อคิดและการแนะนำที่มีคุณค่าสำหรับการสร้างสรรค์ศิลปะเครื่องเคลือบในอนาคต

5. ข้อเสนอแนะ

5.1 ด้านการศึกษาเชิงวิชาการ

เพื่อส่งเสริมการพัฒนาการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับภาพวาดรูปสัตว์บนกระเบื้องเคลือบร่วมสมัย ควรมีการศึกษา อุตสาหกรรมศิลปะและเทคนิคการสร้างสรรคเชิงลึก โดยเฉพาะการผสมผสานระหว่างสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมหลากหลาย วัฒนธรรมและเทคโนโลยีสมัยใหม่ ควรมีการวิจัยที่มุ่งเน้นวิเคราะห์องค์ประกอบดั้งเดิมและนวัตกรรมใหม่ในศิลปะ ภาพวาดบนกระเบื้องเคลือบ นอกจากนี้ เพื่อส่งเสริมการบูรณาการศิลปะและเทคโนโลยี ควรสำรวจการประยุกต์ใช้ เทคโนโลยีใหม่ในการสร้างสรรค์ เช่น การพิมพ์สามมิติ การออกแบบด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล เป็นต้น

5.2 ด้านการสนับสนุนทางนโยบาย

รัฐบาลควรเพิ่มนโยบายสนับสนุนศิลปะภาพวาดรูปสัตว์บนกระเบื้องเคลือบร่วมสมัย รวมถึงการจัดตั้งกองทุน พิเศษ นิทรรศการ และการประกวดผลงาน เพื่อส่งเสริมการสร้างสรรคงานศิลปะและการวิจัย นอกจากนี้ ควรกำหนด นโยบายเกี่ยวกับการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาทักษะ ส่งเสริมการปฏิรูปและพัฒนาการศึกษาเฉพาะทางที่เกี่ยวข้อง สร้างกลไก ความร่วมมือระหว่างองค์กรและสถาบันศิลปะ เพื่อเปิดโอกาสให้ศิลปินเติบโตและการพัฒนามากขึ้น

5.3. ด้านการประยุกต์ใช้ในเชิงปฏิบัติ

ศิลปินและหน่วยงานเอกชนต่าง ๆ ควรพัฒนาตลาดเครื่องเคลือบประเภทภาพวาดรูปสัตว์บนกระเบื้องเคลือบ โดยประชาสัมพันธ์ผ่านรูปแบบกิจกรรมต่าง ๆ เช่น นิทรรศการในประเทศจีนและต่างประเทศ เทศกาลศิลปะและ กิจกรรมอื่น ๆ การเข้าร่วมกิจกรรมเหล่านี้จะช่วยเผยแพร่ผลงานและทำความร่วมมือกับศิลปะแขนงอื่น ๆ ได้ดียิ่งขึ้น นอกจากนี้ ศิลปินควรคำนึงถึงความต้องการของตลาดในขณะที่ออกแบบผลิตภัณฑ์ เพื่อเพิ่มคุณค่าทางเศรษฐกิจและความสามารถในการแข่งขันในตลาดศิลปะได้ดียิ่งขึ้น

6. เอกสารอ้างอิง

- Chen, N. (2013). *Chinese culture: Chinese ceramic art, colored glaze porcelain*. Heilongjiang Fine Arts Publishing House.
- Fu, X. (2021). Inheriting the truth and innovating: The inheritance and development of porcelain plate painting creation. *Ceramic Science and Art*, 12, 17-19.
- Huang, G. (2014). On the craftsmanship and artistic effect of porcelain plate painting. *Journal of Jingdezhen University*, 6, 73-75.
- Ren, H. (2015). The rise of modern ceramics and the construction of modern Chinese ceramic aesthetic theory. *Literature and Art Research*, 2, 138-144.
- Tang, M., Chen, K., & Chen, W. (2021). Research on the historical development and characteristics of Chinese realistic animal porcelain paintings. *Ceramics Research*, 6, 138-140.

- Tang, Y. (2020). *Research on Goodman's theory of art semiotics* [Doctoral dissertation]. Jiangxi Normal University.
- Xu, S. (2020). Overview of the artistic style and appreciation of contemporary porcelain painting. *Ceramics*, 11, 157-158.
- Yin, J. (2019). Analysis of the craftsmanship and artistic effects of porcelain plate painting. *Art Appreciation*, 33, 239-240.
- Yu, C. (2019). Taoism and the way of heaven and earth: Expression of animal porcelain painting. *Jingdezhen Ceramics*, 1, 43-44.
- Zhao, K. (2017). Name, object, boundary and genealogy of art theory. *Art Hundreds*, 1, 125-132.

การสร้างแบรนด์ “คู่จิ้น” ในละครซีรีส์วาย The Branding of Imaginary Couples in Boys' Love Series

อิทธิเทพ หลีนวรัตน์^{1*} พชนี เชยจรรยา² และธิติพัฒน์ เอี่ยมนิรันดร์³
Ittithep Leenawarat^{1*} Patchanee Cheyjunya² and Titipat Iamnirun³

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษากระบวนการสร้างแบรนด์ “คู่จิ้น” ในละครซีรีส์วาย และ 2) เพื่อศึกษาการสื่อสารแบรนด์ “คู่จิ้น” ในละครซีรีส์วายกับกลุ่มแฟนคลับ ผู้วิจัยศึกษาคู่จิ้น 2 คู่ คือ ไบรท์-วิน และ หยิ่น-วอร์ การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลกับกลุ่มผู้ผลิตละครซีรีส์วาย ผู้บริหารฝ่ายการตลาด จำนวน 4 คน ผลการวิจัยพบว่า 1. กระบวนการสร้างแบรนด์ “คู่จิ้น” มี 2 ลักษณะด้วยกัน คือ (1) การสร้างแบรนด์ “คู่จิ้น” แบบครบวงจร เริ่มจากการเป็นนักแสดงละครซีรีส์วาย จากนั้นเกิดเป็นคู่จิ้น และสามารถเป็นพรีเซนเตอร์ให้กับแบรนด์สินค้าต่างๆ และพัฒนาจนกลายเป็นไอคอนระดับนานาชาติ มาถึงจุดที่กลายแบรนด์แอมบาสเดอร์ให้กับแบรนด์สินค้าระดับโลก คือ คู่จิ้น “ไบรท์-วิน” (2) การสร้างแบรนด์ “คู่จิ้น” แบบต่อยอดซึ่งเป็นการพัฒนาจากคู่จิ้นที่ถูกสร้างไว้แล้ว ประสบความสำเร็จมีชื่อเสียง เป็นที่รู้จัก และผู้ผลิตละครซีรีส์วายจึงนำ คู่จิ้นคู่นี้มาแสดงนำในละครซีรีส์วายเพื่อให้นักแสดงมีชื่อเสียงเพิ่มมากยิ่งขึ้น คือ คู่จิ้น “หยิ่น-วอร์” 2. การสื่อสารแบรนด์ “คู่จิ้น” มีข้อแตกต่างกันใน 2 บริษัทที่ศึกษา สำหรับนักแสดง “ไบรท์-วิน” ทางบริษัทจีเอ็มเอ็มทีวี เลือกใช้กลยุทธ์การสื่อสารออนไลน์ เลือกใช้สื่อออนไลน์ที่มีอยู่เพื่อการเข้าถึงกลุ่มผู้ชมเป้าหมายที่เป็นวัยรุ่น มีการนำเสนอในหลากหลายช่องทางเพื่อเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย สำหรับนักแสดง “หยิ่น-วอร์” แฟนคลับรักตัวนักแสดงมากกว่าตัวละครในซีรีส์เรื่อง “กลรักรุ่นพี่” ดังนั้น เพื่อทำการสื่อสารกับกลุ่มแฟนคลับโดยเฉพาะ ทาง WeTV Thailand จึงเลือกใช้โซเชียลมีเดียเป็นหลัก โดยเน้นกลยุทธ์การสื่อสารผ่านช่องทางทวิตเตอร์และ YouTube เป็นหลัก เนื่องจาก WeTV Thailand ไม่มีช่องสถานีโทรทัศน์เป็นของตนเอง ทำให้นักแสดง “หยิ่น-วอร์” ไม่สามารถสร้างการรับรู้ในวงกว้างได้เท่ากับนักแสดง “ไบรท์-วิน”

คำสำคัญ : การสร้างแบรนด์ คู่จิ้น ละครซีรีส์วาย แฟนคลับ

^{1*} คณะนิเทศศาสตร์และนวัตกรรมการจัดการ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

Graduate School of Communication Arts and Management Innovation, National Institute of Development Administration
E-mail: titithec@hotmail.com

² คณะนิเทศศาสตร์และนวัตกรรมการจัดการ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

Graduate School of Communication Arts and Management Innovation, National Institute of Development Administration
E-mail: patchanee.c@hotmail.com

³ สาขาวิชานิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

Department of Communication Arts, Sukhothai Thammathirat Open University
E-mail: titipat@hotmail.com

*Corresponding author

Abstract

This research aimed 1) to study the branding process of the "imaginary couples" in the Boys' Love (BL) series; and 2) to examine the brand communication of the "imaginary couple" in the BL series with their fan groups. The researcher studied two couples: Bright-Win and Yin-War. This study was qualitative research, using in-depth interviews as the primary tool for data collection. The participants included 4 BL series producers and marketing executives. The research findings were as follows: 1. The Branding Process of the "Imaginary Couples" has involved 2 approaches: (1) A full-scale conventional branding of an "imaginary couple," starting from being actors in a BL series, led to the emergence of an "imaginary couple" representing product brands, eventually becoming international idols and global brand ambassadors, such as the Bright-Win couple; and (2) A brand extension approach where an already established and successful "imaginary couple" was featured in the BL series to further boost their popularity and name recognition, with the Yin-War couple; and 2. Brand Communication differed between the two companies. For the actors, Bright-Win, GMMTV utilized online communication strategies through owned media to reach their teenage audience, presenting content across multiple platforms to engage the target group. In contrast, fans of the Yin-War couple were more attached to the actors themselves than their characters in the series "Love Mechanics." Therefore, WeTV Thailand primarily used a social media, focusing on Twitter and YouTube, as its communication strategy. Since WeTV Thailand did not have its own channel, Yin-War's reach was not as broad as Bright-Win's.

Keywords: Branding, Imaginary Couples, Boys' Love Series, Fancub

วันที่รับบทความ: 21 ตุลาคม 2567

วันที่แก้ไขบทความ: 09 ธันวาคม 2567

วันที่ตอบรับตีพิมพ์บทความ: 17 ธันวาคม 2567

1. บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของงานวิจัย

ยุคนี้กระแสวาย ละครซีรีส์วายกำลังเป็นกระแสนิยม ผู้ชมจะพบกับโฆษณาที่มีพรีเซนเตอร์เป็นนักแสดงละคร ซีรีส์วายหลายสินค้า โดยเฉพาะในโลกออนไลน์ที่มีคนมากมายแสดงตนเป็น “สาววาย” หรือ “แฟนบอย” โดยมีการแสดงความรักผ่านแฮชแท็ก (Hashtag) กันอย่างคึกคัก ในอดีตเนื้อหาเกี่ยวกับวายในไทยมักเป็นที่นิยมอยู่ในวงจำกัด แต่ในช่วง 3-5 ปีที่ผ่านมาการเติบโตของกระแสวายสูงขึ้นก้าวกระโดด จนกล่าวได้ว่า “ประเทศไทย” คือ ศูนย์กลางของ “ละครซีรีส์วาย” ระดับเอเชียและระดับโลก เพราะละครซีรีส์วายมีลักษณะพิเศษในการต่อยอดมูลค่าด้านรายได้อย่างมหาศาล (Admink, 2563) ในปี พ.ศ. 2557 ก็ได้ถือกำเนิดละครซีรีส์ที่มีตัวละครนำเป็นกลุ่มชายรักชายเป็นตัวละครหลัก หรือที่เรียกว่า “ละครซีรีส์วาย” (Boylove Series) ขึ้น โดยใช้ชื่อว่า “Love Sick The Series รักวุ่น วัยรุ่นแสบ” นำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับชีวิตวัยรุ่นของนักเรียนมัธยม จากนั้นละครซีรีส์วายเริ่มเป็นที่พูดถึงและเข้าสู่กระแสหลักเมื่อ “SOTUS The Series พี่ว้ากตัวร้ายกับนายปีหนึ่ง” ออกอากาศในปี พ.ศ. 2559 เป็นเรื่องราวของระบบการรับน้องที่เรียกว่าโซตัส สามารถทำเรตติ้งสูงสุดของละครซีรีส์วายจนถึงปัจจุบัน โดยมีเรตติ้งเฉลี่ยอยู่ที่ 0.597 และมียอดเข้าชมผ่าน LINE TV กว่า 100 ล้านครั้ง (LINE, 2563) นอกจากนี้นวนิยายวายหลายเรื่องได้ก็ได้นำไปผลิตเป็นละครซีรีส์วาย ทำให้เกิดคู่จิ้นขึ้นหลายคู่และมีการนำพาวัฒนธรรมมาย

ให้เข้าไปสู่สื่อกระแสหลัก (รินฤทัย สัจจพันธุ์, 2560) เป็นการแจ้งเกิดให้กับนักแสดงนำของละครซีรีส์วายหรือที่เรียกว่า “คู่จิ้น” ในอุตสาหกรรมบันเทิงของไทยได้อย่างสวยงาม พร้อมกันนี้ ยังมีกลุ่มแฟนคลับชาวไทยและในต่างประเทศทั่วเอเชียที่พร้อมคอยสนับสนุนผลงานของนักแสดงอีกด้วย และละครซีรีส์วายได้ขยายฐานกลุ่มคนให้กว้างมากขึ้นจนกลายเป็นหนึ่งในเนื้อหาของสื่อกระแสหลัก

เมื่อแฟนคลับมีลักษณะและพฤติกรรมการบริโภคสื่อเช่นนี้ นักการตลาดต้องตามหากลุ่มคนที่หลงใหลคลั่งไคล้ในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง (Geek) แล้วสื่อสารกับกลุ่มแฟนคลับ หากสร้างการเข้าถึง (Engagement) กับพวกแฟนคลับได้เท่ากับเข้าถึงกลุ่มลูกค้ากลุ่มแรกได้ (Early Adopter) และจะมีการบอกต่ออย่างกระตือรือร้นโดยที่แบรนด์ไม่ต้องเสียค่าการตลาด (Marketingoops, 2563) ดังนั้น กลุ่มผู้คลั่งไคล้จะส่งผลให้ผู้สร้างละครซีรีส์วายสามารถต่อยอดความสำเร็จนี้ด้วยการจัดงานรวมตัวแฟนคลับ (Fan club) ของเหล่านักแสดงหรือแฟนมีตติ้ง (Fan Meeting) ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ทั้งในเกาหลีใต้ มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ เวียดนาม สิงคโปร์ ฮองกง โดยเฉพาะประเทศจีนที่มีกำลังซื้อสูง รวมตัวกันเหนียวแน่นเพื่อสนับสนุนศิลปินที่ชื่นชอบ เห็นได้จากการที่บัตรแฟนมีตติ้งที่ประเทศจีนที่ขายหมดภายในเวลา 5 นาที (“มีคู่ไหนให้ได้มากกว่านี้”, 2561) แฟนคลับหลายๆ คนเดินทางมายังประเทศไทยเพื่อติดตามศิลปินไปออกงานตามสถานที่ต่างๆ ปรากฏการณ์วอยส่งผลการเสพผลงานวายให้ขยายตัวกว้างขึ้นจนกลายเป็นกระแสความนิยม จากเดิมเกิดขึ้นเฉพาะกลุ่มสาววายเท่านั้น แต่ปัจจุบันมีแพร่กระจายและขยายตัวออกสู่กลุ่มมวลชนผู้รับสาร จนกระแสนวายเป็นการสื่อสารมวลชน ทำให้เกิดการเติบโตของอุตสาหกรรมบันเทิงของไทยสร้างมูลค่าทางการตลาดอย่างมหาศาล

จากที่กล่าวมานี้ “คู่จิ้น” ในละครซีรีส์วายคือ ปรากฏการณ์ใหม่ของสังคม เกิดกระแสติดแฮชแท็กที่เกี่ยวข้องในสื่อสังคม ผู้วิจัยขอยกตัวอย่างแฮชแท็กจากซีรีส์วายเรื่อง “เพราะเรารักกัน 2gether The Series” และ “เพราะเรา(ยัง) คู่กัน Still 2gether” ที่ได้รับกระแสการตอบรับจากแฟนคลับเป็นอย่างมาก เช่น **#เมียสารวัตร #ผัวโหด #โบร่ำเพื่อน #ยังค้นกูตอนจบ** เป็นต้น จนกลายเป็นแฮชแท็กขึ้นอันดับติดเทรนด์ทวิตเตอร์ นอกจากนี้การติดแฮชแท็ก ผู้ผลิตซีรีส์วายเรื่องนี้กล่าวว่า “เป็นการเชื้อเชิญให้เกิดการจัดงานชมละครด้วยกันผ่านโลกออนไลน์ขนาดใหญ่ ขณะเดียวกันทีมงานยังใส่คำบรรยายเป็นภาษาอังกฤษสำหรับผู้ชมในต่างประเทศให้เข้าใจอีกด้วย” (LINE TV, 2563) ตลอดช่วง 2-3 ปีที่ผ่านมา กระแสของละครซีรีส์วายได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก มีนักแสดงชายหน้าใหม่เกิดขึ้นในวงการบันเทิงมากมายและแจ้งเกิดในฐานะ “คู่จิ้น” หลายคู่ด้วยกัน จากเดิมละครซีรีส์วายมีการรับชมเฉพาะกลุ่มเท่านั้น แต่ปัจจุบันมีผู้รับชมเป็นวงกว้างมากขึ้น มีแฟนคลับละครซีรีส์วายเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ละครซีรีส์วายหลายเรื่องประสบความสำเร็จอย่างมาก สามารถสร้างชื่อเสียงโด่งดังข้ามประเทศ ซึ่งในปี พ.ศ. 2563 พบว่า ผู้ชมละครซีรีส์วายรับชมผ่านช่องทางแบบใหม่ มีรับชมผ่านช่องทางสมาร์ทโฟน ร้อยละ 80 และมีเพียงร้อยละ 20 เท่านั้น ที่ยังรับชมผ่านการออกอากาศทางโทรทัศน์แบบดั้งเดิม (ที่ไม่ใช่สมาร์ททีวี) ส่วนหนึ่งอาจเป็นเพราะแฟนละครซีรีส์วายส่วนใหญ่ต้องการรับชมละครซีรีส์วายมากกว่า 1 ครั้ง เพื่อรรถรสในการรับชมและเสพความเป็นวาย นอกจากนี้ LINE TV ยังเป็นแพลตฟอร์มที่มีส่วนแบ่งตลาดผู้ชมละครซีรีส์วายมากที่สุด (LINE, 2563) ที่มีการออกอากาศคู่ขนานไปกับแพลตฟอร์มพาณิชย์ใหม่ คือ โซเชียลมีเดีย เช่น เพชบุ๊ก และทวิตเตอร์ ช่วยให้กลุ่มแฟนคลับสาววายสามารถปฏิสัมพันธ์และมีส่วนร่วมในกิจกรรมเสมือนจริง (Virtual activities) อย่างรวดเร็วในทันที (Real time) เช่น การแสดงความคิดเห็น และการตัดฉากที่ตนชื่นชอบมาแลกเปลี่ยนกับแฟนคอเดียวกัน เป็นต้น

ปรากฏการณ์วอย (Y Phenomenon) หรือละครซีรีส์วาย (Boy Love Series) ปัจจุบันกลายเป็นอีกหนึ่งธุรกิจที่มีมูลค่าสามารถสร้างรายได้ ให้แก่อุตสาหกรรมบันเทิงของไทยได้อย่างมหาศาล ตัวเลขจำนวนรายได้ของ “GMMTV” ผู้ผลิตซีรีส์วายรายใหญ่ของไทยเมื่อปี พ.ศ. 2564 ที่ผ่านมามีรายได้สุทธิรวม 1,290,435,991 บาท เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2563 อยู่ที่ร้อยละ 33.97 มีรายได้รวมอยู่ที่ 1,058,462,245 บาท ทำให้ในปี พ.ศ. 2564 มีกำไรรวมอยู่ที่ 185,691,467 บาท (กฤตพล สุธีภัทรกุล, 2566) และเมื่อละครซีรีส์วายประสบความสำเร็จ ผู้ผลิตละครซีรีส์วายสามารถนำ “คู่จิ้น” ในละครซีรีส์วายไปต่อยอดทางธุรกิจอื่นๆ เช่น การจำหน่ายขายของที่ระลึกการขายชุดสมุดภาพ (Photo-book) การผลิตซีรีส์วายเวอร์ชันพิเศษ (Director Uncut) และการจัดกิจกรรมพบปะแฟนคลับ (Fan Meeting) เป็นต้น ซึ่งการจัดกิจกรรมนี้สามารถทำได้ทั้งในประเทศและต่างประเทศ โดยเฉพาะประเทศจีนซึ่งได้รับกระแสการตอบรับที่ดีมาก จึงเป็นอีกปัจจัย

หนึ่งที่ทำให้ละครซีรีส์วายถูกสร้างขึ้นอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น “คู่จิ้น” คือ แปรนัยบุคคลที่มีความคุ้มค่า สามารถสร้างรายได้ สร้างมูลค่าให้กับผู้ลงทุนได้อย่างมหาศาล จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษากระบวนการสร้างแบรนด์ “คู่จิ้น” ในละครซีรีส์วาย มีขั้นตอนอย่างไร

การศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งเน้นศึกษาในลักษณะของการสร้างแบรนด์บุคคล โดยมีแนวคิด หลักการ ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาสร้างกรอบแนวคิดการวิจัยดังต่อไปนี้ 1) แนวคิดเกี่ยวกับละครซีรีส์วายและคู่จิ้น 2) แนวคิดเกี่ยวกับตราสินค้าบุคคลและการสร้างตราสินค้าบุคคล และ 3) การสื่อสารตราสินค้าบุคคล

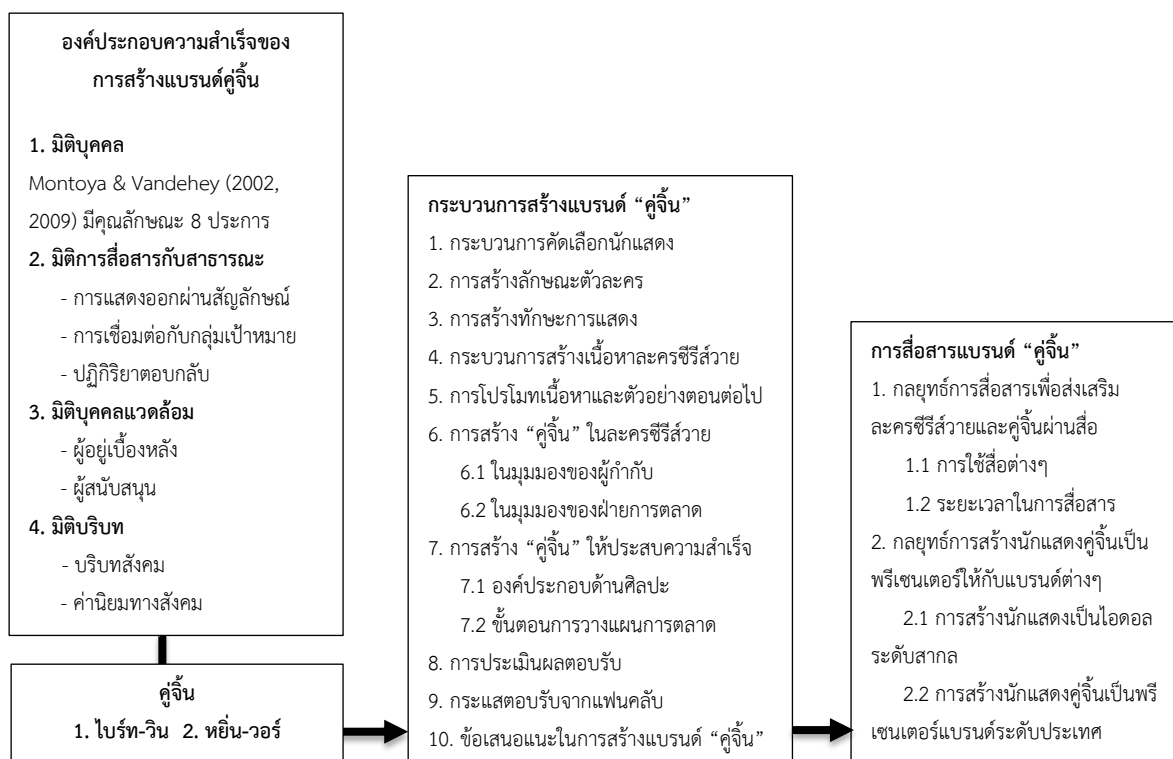
1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1.2.1 เพื่อศึกษากระบวนการสร้างแบรนด์ “คู่จิ้น” ในละครซีรีส์วาย
- 1.2.2 เพื่อศึกษาการสื่อสารแบรนด์ “คู่จิ้น” ในละครซีรีส์วายกับกลุ่มแฟนคลับ

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยผู้วิจัยได้คัดเลือกเฉพาะ “คู่จิ้น” ที่ได้รับความนิยมจากกลุ่มแฟนคลับจำนวน 2 คู่ จากละครซีรีส์วาย 4 เรื่อง ที่ออกอากาศในปี พ.ศ. 2564-2565 ได้แก่ 1) ซีรีส์เรื่อง เพราะเราคู่กัน 2gether The Series 2) ซีรีส์เรื่อง เพราะเรา(ยัง)คู่กัน still 2gether 3) มินิซีรีส์เรื่อง Love Mechanics กลรักรุ่นพี่ และ 4) ซีรีส์เรื่อง Love Mechanics กลรักรุ่นพี่ และใช้วิธีการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-Depth Interview) กับผู้เชี่ยวชาญ (Key Informants) ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญที่ได้รับการยอมรับระดับสูงในอุตสาหกรรมละครซีรีส์วาย ผู้ผลิตละครซีรีส์วายหรือมีส่วนเกี่ยวข้องกับการสร้างแบรนด์ “คู่จิ้น” ในละครซีรีส์วาย จำนวน 4 คน

1.4 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

2. วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อมุ่งศึกษากระบวนการสร้างแบรนด์ “คู่จิ้น” ในละครซีรีส์วาย มีขั้นตอนอย่างไร ประกอบกับการวางแผนในการสื่อสารแบรนด์ “คู่จิ้น” ในละครซีรีส์วายกับกลุ่มแฟนคลับอย่างไร เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการเข้าถึงกลุ่มผู้รับสาร โดยทำการคัดเลือกเฉพาะคู่จิ้นที่ได้รับความนิยมจากกลุ่มแฟนคลับ 2 คู่ จากละครซีรีส์วาย 4 เรื่อง ที่ออกอากาศในปี พ.ศ. 2564-2565 และทำการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) กลุ่มผู้ผลิตละครซีรีส์วาย ผู้บริหารฝ่ายการตลาด จำนวน 4 คน

2.1 แหล่งข้อมูลในการศึกษา

1) แหล่งข้อมูลเอกสาร ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลจากระบบฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ภายในสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์และแหล่งต่างๆ อันได้แก่ เอกสารที่เกี่ยวข้องกับคู่จิ้นในละครซีรีส์วาย บทความเกี่ยวกับคู่จิ้น บทสัมภาษณ์คู่จิ้น งานวิจัยเกี่ยวกับซีรีส์วาย คู่จิ้น สาววาย บทความข่าวจากเว็บไซต์ต่าง ๆ วารสาร หนังสือ ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในครั้งนี้

2) เกณฑ์ในการคัดเลือก “คู่จิ้น” ในละครซีรีส์วาย

จากจำนวนคู่จิ้นในละครซีรีส์วายที่มีอยู่เป็นจำนวนมาก การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยทำการศึกษาเฉพาะบางคู่เท่านั้นที่ประสบความสำเร็จในการสร้างแบรนด์ “คู่จิ้น” โดยผู้วิจัยทำการคัดเลือกจาก 1) กระแสความนิยม โดยนับจากจำนวนยอดผู้ติดตามจากสื่อ Instagram ที่มีจำนวนผู้ติดตามเกิน 1 M (1 ล้าน) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ (1.1) Instagram bbrightvc (ไบรท์ วชิรวิชญ์) ยอดผู้ติดตาม 18.5 ล้าน (1.2) Instagram winmetawin (วิน เมธวิน) ยอดผู้ติดตาม 14.5 ล้าน (1.3) Instagram yinyin_anw (หยิน อานันท์ ว่อง) ยอดผู้ติดตาม 2.2 ล้าน ผู้ติดตาม และ (1.4) Instagram warwanarat (วอร์ วรรณรัตน์) ยอดผู้ติดตาม 2.8 ล้าน (สืบค้นเมื่อ 18 กันยายน 2566) และ 2) จำนวนการค้นหาในโลกอินเทอร์เน็ตที่ยังอยู่ในความสนใจของกลุ่มแฟนคลับ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา คือ “ไบรท์-วิน” และ “หยิน-วอร์” เนื่องจากทั้ง 2 คู่ มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ “ไบรท์-วิน” แสดงนำในละครซีรีส์วาย จำนวน 2 เรื่อง 1) ซีรีส์เรื่อง เพราะเราคู่กัน 2gether The Series และ 2) ซีรีส์เรื่อง เพราะเราคู่กัน still 2gether ส่วน “หยิน-วอร์” แสดงนำในละครซีรีส์วาย จำนวน 2 เรื่อง 1) มินิซีรีส์เรื่อง Love Mechanics กลรักรุ่นพี่ และ 2) ซีรีส์เรื่อง Love Mechanics กลรักรุ่นพี่

2.2 ผู้ให้ข้อมูล กลุ่มผู้ผลิตละครซีรีส์วาย ผู้บริหารฝ่ายการตลาด

ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) กลุ่มผู้ผลิตละครซีรีส์วาย ผู้บริหารฝ่ายการตลาด หรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการสร้างแบรนด์ “คู่จิ้น” ในละครซีรีส์วาย และการสื่อสารแบรนด์ “คู่จิ้น” ในละครซีรีส์วาย ในประเทศไทย เป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) ผู้วิจัยใช้เกณฑ์คัดเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ แบบเฉพาะเจาะจง จำนวน 4 คน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ 1) คุณณพนัช ชัยวิมล ผู้อำนวยการสร้างฝ่าย Content Production บริษัท จีเอ็มเอ็มทีวี จำกัด 2) คุณปรภาว สมบัติเปี่ยม ผู้จัดการฝ่ายการตลาด WeTV ประเทศไทย บริษัท เทนเซ็นต์ (ประเทศไทย) จำกัด 3) คุณพรพิชญา ชาติเวียง ผู้ช่วยผู้จัดการฝ่ายการตลาด WeTV ประเทศไทย บริษัท เทนเซ็นต์ (ประเทศไทย) จำกัด และ 4) คุณผดุง สมาจาร ผู้กำกับซีรีส์ “Love Mechanics กลรักรุ่นพี่” เวอร์ชันเต็ม

2.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยนี้ ใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล ซึ่งผู้วิจัยได้ออกแบบคำถามให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย และกรอบแนวคิดในการวิจัย

2.4 การตรวจสอบความเที่ยงตรงข้อมูล (Validity)

โดยการทดลองสัมภาษณ์ (Pilot Study) กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่มีลักษณะเหมือนกับผู้ให้ข้อมูลหลักในการวิจัยนี้ จำนวน 3 คน เพื่อทดสอบว่าแนวคำถามสามารถใช้งานได้จริง หรือต้องมีการปรับปรุงแก้ไขข้อคำถาม เพื่อให้ได้ข้อมูลถูกต้อง เป็นไปตามสภาพความเป็นจริงมากที่สุด จึงใช้การตรวจสอบแบบสามเส้า กระทำได้ใน 4 ลักษณะ คือ สามเส้าด้วยวิธีการศึกษา สามเส้าด้วยการตรวจสอบแหล่งที่มา สามเส้าด้วยผู้เชี่ยวชาญ และสามเส้าด้วยมุมมองทางทฤษฎี

3. สรุปผลการวิจัย

ผลจากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอออกเป็น 2 ส่วน คือ 1) กระบวนการสร้างแบรนด์ “คู่จิ้น” ในละครซีรีส์วาย และ 2) การสื่อสารแบรนด์ “คู่จิ้น” ในละครซีรีส์วายกับกลุ่มแฟนคลับ ซึ่งสรุปได้ดังนี้

1) กระบวนการสร้างแบรนด์ “คู่จิ้น” ในละครซีรีส์วาย

1.1 กระบวนการคัดเลือกนักแสดง (Casting Process) บริษัท GMMTV เริ่มต้นจากบทประพันธ์ที่น่าสนใจ แล้วจึงมาคัดเลือกนักแสดงที่มีลักษณะตรงกับคาแรคเตอร์ของตัวละครในบทประพันธ์ และนักแสดงที่ผ่านการคัดเลือกคือ ไบรท์-วิน ส่วนนักแสดง หยิ่น-วอร์ เริ่มจากผู้จัดการเป็นผู้เลือกนักแสดงให้มาแสดงมินิซีรีส์เรื่อง “กลรักรุ่นพี่” หลังจากนั้น WeTV Thailand คัดเลือกนักแสดง “หยิ่น-วอร์” ซึ่งเป็นคู่จิ้นที่ถูกสร้างและประสบความสำเร็จแล้วนำมาแสดงละครซีรีส์เรื่อง “กลรักรุ่นพี่” ภาคเต็ม

1.2 การสร้างลักษณะตัวละคร (Character) และเอกลักษณ์ของนักแสดง ไบรท์-วิน มีลักษณะบุคลิกภาพที่ตรงตามคาแรคเตอร์ของตัวละครในบทประพันธ์ เช่น เล่นดนตรี ร้องเพลงได้ เล่นกีฬาได้ จึงมีความเหมาะสมกับบทบาทนี้ ทางด้านนักแสดง หยิ่น-วอร์ ผู้กำกับมีการปรับบทให้เข้ากับตัวนักแสดง เพื่อให้เกิดความเหมาะสมในการเล่าเรื่องสำหรับกรณี WeTV Thailand ไม่ได้เข้ามามีส่วนในการกำหนดคาแรคเตอร์นักแสดง เนื่องจากทั้งคู่ไม่ใช่นักแสดงในสังกัดของบริษัท WeTV Thailand

1.3 การสร้างทักษะการแสดง / ความสามารถในการแสดง ไบรท์-วิน กระบวนการละลายพฤติกรรมและเวิร์กช็อป เป็นการสร้างนักแสดงให้มีเคมีที่เข้ากันในการแสดง สามารถสร้างขึ้นได้ด้วยกระบวนการเวิร์กช็อป ซึ่งกระบวนการคือการให้นักแสดงมาสวมบทบาทของตัวละคร “สารวัตร-โทนี่” ในแต่ละฉาก เช่น การจับกัน การทะเลาะ เป็นต้น ส่วนนักแสดง หยิ่น-วอร์ กระบวนการละลายพฤติกรรมและเวิร์กช็อป เป็นสิ่งที่สำคัญสำหรับแสดง เนื่องจากการสร้างความรู้จักให้กับทั้งสองคน ทำให้เกิดคุ้นเคยสนิทสนมกันมากขึ้น ซึ่งจะส่งผลทำให้ผลงานการแสดง การถ่ายทออดอารมณ์ให้ตัวละครในซีรีส์เรื่องนี้ออกมาเป็นธรรมชาติที่สุด

1.4 กระบวนการสร้างเนื้อหาละครซีรีส์วายเพื่อให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย บริษัท GMMTV มีองค์ประกอบที่ทำให้เนื้อหาละครซีรีส์วายประสบความสำเร็จ เข้าถึงและโดนใจกลุ่มเป้าหมายโดยยึดบทประพันธ์เป็นสำคัญ และการคัดเลือกนักแสดงตามมาภายหลัง และองค์ประกอบที่ทำให้เนื้อหาละครซีรีส์วายประสบความสำเร็จของ WeTV Thailand มี 4 ปัจจัย ดังนี้ 1) เนื้อเรื่องที่สนุก 2) คู่จิ้นที่ตั้งอยู่แล้ว 3) คู่จิ้นคู่ใหม่ที่มีความลงตัวในการแสดง และ 4) กลุ่มแฟนคลับ

1.5 การโปรโมทเนื้อหาและตัวอย่างตอนต่อไป สำหรับบริษัท GMMTV ผู้กำกับเป็นผู้เลือกสิ่งที่จะนำเสนอ โดยจะเลือกสิ่งที่น่าสนใจมากระตุ้น เช่น ฉากจิ้น ฉากทะเลาะกัน เป็นต้น ให้ผู้ชมอยากติดตามตอนต่อไป ทางด้าน WeTV Thailand การเลือกฉากจิ้นมานำเสนอก่อน เนื่องจากทำให้ผู้ชมเกิดความสนใจซีรีส์ สำหรับ Teaser ตัวอย่างตอนต่อไปทางฝ่าย Marketing WeTV Thailand มีรูปแบบการทำงานเป็นทีมในการคัดเลือกเนื้อหาตัวอย่าง พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะในการผลิตซีรีส์เรื่องนี้

1.6 การสร้าง “คู่จิ้น” ในละครซีรีส์วาย

1.6.1 การสร้างคู่จิ้นในมุมมองของผู้กำกับ บริษัท GMMTV ไม่ได้สร้างคู่จิ้น แต่เน้นการผลิตเนื้อหาหรือบทประพันธ์เป็นจุดขาย โดยการสร้างตัวละคร “สารวัตร-โทนี่” เกิดขึ้นมาให้ผู้ชมชื่นชอบตัวละครในซีรีส์เรื่อง “เพราะเราคู่กัน” ผู้ชมติดตามดูตัวละครในเรื่องแล้วเกิดความชื่นชอบนักแสดง “ไบรท์-วิน” ทำให้ทั้งสองคนกลายเป็นไอดอลของผู้ชมมากกว่าจะเรียกว่า “คู่จิ้น” ส่วนการสร้างคู่จิ้นในละครซีรีส์เรื่อง “กลรักรุ่นพี่” เกิดจากเอกลักษณ์ของนักแสดง “หยิ่น-วอร์” ที่ผู้กำกับดึงเอกลักษณ์จากตัวตนของนักแสดงมาสร้างเป็นส่วนหนึ่งของตัวละคร “พีวี่-น้องมาร์ค” ในซีรีส์เรื่องนี้

1.6.2 การสร้างคู่จิ้นในมุมมองของฝ่ายการตลาด การคัดเลือกนักแสดง “ไบรท์-วิน” มีการวางแผนที่มีการคาดหวังหวังผล ตั้งแต่กระบวนการคัดเลือกนักแสดงที่จะสร้างซีรีส์เรื่องนี้ เพื่อทำให้ทั้งนักแสดงทั้งสองคนกลายเป็นไอดอล สำหรับนักแสดง หยิ่น-วอร์ ทางบริษัท WeTV Thailand ไม่ได้เป็นผู้สร้างคู่จิ้น “หยิ่น-วอร์” ขึ้นมา แต่ทางบริษัท

ได้นำคู่จิ้นคู่นี้ ที่ถูกสร้างและประสบความสำเร็จแล้ว มาต่อยอดในการสร้างละครซีรีส์เรื่อง “กลรักรุ่นพี่” ภาคเต็ม เนื่องจากทั้งสองคนมีกลุ่มแฟนคลับที่คอยสนับสนุนผลงาน ทำให้ละครซีรีส์เรื่องนี้ประสบความสำเร็จอย่างแน่นอน

1.7 การสร้าง “คู่จิ้น” ให้ประสบความสำเร็จ

1.7.1 องค์ประกอบด้านศิลปะที่ทำให้ละครซีรีส์วายและคู่จิ้นประสบความสำเร็จ สำหรับบริษัท GMMTV องค์ประกอบด้านศิลปะในที่นี้หมายถึง 1) บทประพันธ์ 2) นักแสดง 3) ผู้กำกับ 4) การเล่าเรื่องผ่านบทเพลง 5) จังหวะเวลา และ 6) แฟนคลับ เพราะละครซีรีส์วายต้องมีคนดูจึงจะประสบความสำเร็จ และในกรณีของ WeTV Thailand การสร้างนักแสดงที่ดี คือ 1) รูปร่างหน้าตาที่ดี มีเคมีที่เข้ากันในการแสดง 2) ความสามารถทางการแสดงที่ดี 3) มีทัศนคติที่ดี 4) ความสามารถพิเศษอื่นๆ เช่น เล่นดนตรี ร้องเพลง 5) สร้างมูลค่าเพิ่มทางการตลาดได้ เช่น การออกงานคู่กัน และ 6) การประเมินศักยภาพของนักแสดงคู่จิ้น สามารถผลักดันให้แสดงต่อไปได้หรือไม่

1.7.2 ขั้นตอนการวางแผนการตลาดที่ทำให้ละครซีรีส์วายและคู่จิ้นประสบความสำเร็จ บริษัท GMMTV มีการวางแผนทำซีรีส์วายควบคู่กับการสร้างไอดอล และนักแสดง ไบรท์-วิน สามารถกลายเป็นอินฟลูเอนเซอร์ระดับสากลจึงจะประสบความสำเร็จ ส่วนนักแสดง หยิ่น-วอร์ เป็นการวางแผนการตลาดให้ประสบความสำเร็จของ WeTV Thailand ประกอบด้วย 1) ซีรีส์ต้องดูแล้วเข้าใจ สามารถเข้าถึงผู้ชมได้ 2) คู่นักแสดงรูปร่างหน้าตาดี และต้องมีเคมีที่เข้ากันเป็นที่ชื่นชอบของผู้ชม 3) มีการวางแผนงานระหว่างทางทั้งหมด มีการผลิตเนื้อหาต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง 4) การจัดแฟนมีตติ้งต่างๆ อย่างเป็นประจำ และ 5) ทัศนคติของนักแสดงต่อการแสดงซีรีส์วาย

1.8 การประเมินผลตอบแทน “คู่จิ้น” ในละครซีรีส์วาย การประเมินผลตอบแทนของนักแสดง ไบรท์-วิน จากละครซีรีส์วาย ด้วยสื่อออนไลน์ ทวิตเตอร์ และอินสตราแกรมของนักแสดง หลังจากที่ทางบริษัท GMMTV ได้นำเสนอละครซีรีส์เรื่องนี้ ทางช่อง GMM25 ได้รับความนิยมอย่างรวดเร็วจากแฮชแทกทวิตเตอร์ และประเมินจากยอดผู้ติดตามในอินสตราแกรมของนักแสดง “ไบรท์-วิน” ที่เพิ่มจำนวนขึ้นได้อย่างรวดเร็ว ในส่วนของนักแสดง “หยิ่น-วอร์” มีประเมินผลตอบแทนจากสื่อออนไลน์ และการยอมรับเป็นสมาชิกจากผู้ชม WeTV Thailand วิธีการประเมินกระแสผลตอบแทน มีปัจจัยภายนอก ได้แก่ Trend Twitter และการมีส่วนร่วมผ่านทาง โซเชียลมีเดียต่าง ๆ มีจำนวนผู้ติดตาม จำนวนแฟนคลับที่ให้การสนับสนุน และปัจจัยภายใน ได้แก่ ผู้ชมที่สมัครสมาชิก VIP จาก Platform WeTV ซึ่งรายได้ที่เข้าสู่ WeTV Thailand

1.9 กระแสตอบรับจากแฟนคลับทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ นักแสดง ไบรท์-วิน กระแสรับจากแฟนคลับผ่านกิจกรรมคอนเสิร์ตช่องทางออนไลน์ ละครซีรีส์เรื่อง “เพราะเราคู่กัน” ได้รับกระแสตอบรับที่ดีมากจากกลุ่มผู้ชม จนเกิดเป็นกลุ่มแฟนคลับทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ ทำให้เกิดกระแสนิยมเป็นอย่างมากในกลุ่มแฟนคลับ ชื่นชมนักแสดง สำหรับนักแสดง หยิ่น-วอร์ กระแสตอบรับจากแฟนคลับที่ติดตามนักแสดงมีส่วนช่วยให้จำนวนผู้ติดตามเพิ่มจำนวนเป็นหลายล้านคน นอกจากนี้กระแสความนิยมละครซีรีส์เรื่อง “กลรักรุ่นพี่” มีผลการตอบรับที่ดีจากกลุ่มคนดูและแฟนคลับในประเทศไทยและต่างประเทศ ได้แก่ ไทย จีน เวียดนาม อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ และฝั่งละตินอเมริกาได้ บราซิล และเม็กซิโก เนื่องจาก Platform WeTV เป็น Global Platform ทำให้สามารถรับชมได้ทั่วโลก ซึ่งกลุ่มฐานแฟนคลับมีส่วนสำคัญมากที่ช่วยส่งเสริมทำให้ “หยิ่น-วอร์” และซีรีส์เรื่องนี้ประสบความสำเร็จ

1.10 ข้อเสนอแนะในการสร้างแบรนด์ “คู่จิ้น” ในละครซีรีส์วาย การสร้างแบรนด์ “ไบรท์-วิน” ขึ้นอยู่กับ 3 ปัจจัย ได้แก่ 1) เนื้อหา 2) นักแสดง และ 3) กลุ่มแฟนคลับ การจะสร้างคู่จิ้นคู่ใหม่ขึ้นมานั้น สำหรับบริษัท GMMTV ให้ความสำคัญกับตัวเนื้อหามากเป็นอันดับแรกแล้วจึงค่อยพัฒนาสร้างซีรีส์ ลำดับที่สองคือ การคัดเลือกนักแสดง และลำดับที่สามคือ กลุ่มแฟนคลับ ซึ่งทั้ง 3 อย่างนี้ต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ด้านนักแสดง หยิ่น-วอร์ ในอนาคต WeTV Thailand มีการวางแผนขยายตลาดผู้ชมไปต่างประเทศมากขึ้น เป็นสิ่งที่ทาง WeTV Thailand ต้องการเพิ่มเติมคือ เรื่องภาษาต่างประเทศ การสื่อสารกับกลุ่มแฟนคลับต่างประเทศเป็นสิ่งที่ต้องคำนึงถึง เป็นการไปต่อยอดทางการตลาด

2) การสื่อสารแบรนด์ “คู่จิ้น” ในละครซีรีส์วายกับกลุ่มแฟนคลับ

2.1 กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อส่งเสริมละครซีรีส์วายและคู่จิ้นผ่านสื่อ

2.1.1 การใช้สื่อต่างๆ สื่อสารข้อมูลไปยังแฟนคลับที่เป็นกลุ่มวัยรุ่น สำหรับนักแสดง ไบรท์-วิน บริษัท GMMTV มีกลยุทธ์การสื่อสารดังนี้ 1) สื่อหลักและผ่านรายการต่าง ๆ ละครซีรีส์วายเรื่อง “เพราะเราคู่กัน” มีรูปแบบ

เหมือนการโปรโมทละครปกติทั่วไปของ GMMTV โดยการใช้ช่อง GMM25 เป็นช่องหลัก และใช้สื่อออนไลน์ที่ GMMTV มีอยู่เพื่อการเข้าถึงกลุ่มผู้ชมเป้าหมายที่เป็นวัยรุ่น มีการเดินสายโปรโมทในรายการต่าง ๆ เช่น รายการข่าว งานประกาศรางวัล เป็นต้น นำเสนอในหลากหลายช่องทางเพื่อเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย และตัวนักแสดงก็มีการเดินสายไปต่างประเทศเพื่อเปิดตลาดใหม่ ๆ เช่น บราซิล เป็นต้น และ 2) **สื่อออนไลน์และยูทูบเบอร์** สำหรับช่องทางในการสื่อสารการตลาด ทางบริษัท GMMTV เลือกใช้สื่อออนไลน์ที่มีอยู่ ซึ่ง ณ ปัจจุบัน Facebook GMMTV มีจำนวนผู้ติดตาม 9.6 ล้านคน Twitter มีจำนวนผู้ติดตาม 5 ล้านคน และอินสตาแกรมมีจำนวนผู้ติดตาม 5 ล้านคน เพื่อใช้เป็นช่องทางในการนำเสนอเนื้อหาเพื่อสื่อสารกับกลุ่มผู้ชม กลุ่มแฟนคลับของนักแสดงโบรท-วิน และให้ยูทูบเบอร์ช่องรีแอคชั่นต่าง ๆ ช่วยโปรโมทละครซีรีส์ “เพราะเรารักกัน” และนักแสดง หยิ่น-วอร์ WeTV Thailand มีกลยุทธ์การสื่อสารดังนี้ 1) **สื่อหลักและผ่านรายการต่าง ๆ** ละครซีรีส์เรื่อง “กลรักกรุ่นพี่” เป็นต้นแบบในการทำการสื่อสารการตลาดกับกลุ่มแฟนคลับ เพื่อให้สอดคล้องกับงบประมาณและระยะเวลาที่มี เพื่อให้เกิดความเหมาะสม ให้นักข่าวช่วยในการโปรโมท และให้กลุ่มแฟนคลับช่วยโปรโมทซีรีส์ ร่วมกับการเดินสายสื่อ ซึ่งทีม PR Marketing WeTV เป็นผู้ดูแลเรื่องนี้โดยเฉพาะ 2) **ยูทูบเบอร์** สำหรับการรีแอคชั่นของช่องซึ่ง WeTV Thailand การทำงานร่วมกับช่องยูทูบในการรีแอคชั่นเพื่อทำการโปรโมท ซีรีส์ จะแบ่งออกเป็น 2 แบบ แบบแรกคือช่องยูทูบรีแอคชั่นที่มีชื่อเสียงแล้ว แบบที่สองคือ ช่อง ยูทูบรีแอคชั่นน้องใหม่เพิ่งเริ่มทำ และ 3) **การใช้โซเชียลมีเดียสื่อทวิตเตอร์** ช่องทางการสื่อสารแบรนด์คู่ใจ WeTV Thailand เลือกใช้โซเชียลมีเดียเป็นหลัก โดยเลือกใช้สื่อทวิตเตอร์เพื่อทำการสื่อสารกับกลุ่มแฟนคลับโดยเฉพาะ และให้ความสำคัญกับยูทูบเบอร์ในการทำช่องรีแอคชั่นเพื่อโปรโมทซีรีส์และนักแสดง ซึ่งรูปแบบการใช้โซเชียลมีเดียในการโปรโมทซีรีส์เรื่อง “กลรักกรุ่นพี่” มีช่วงระยะเวลาในการสื่อสารกับกลุ่มแฟนคลับที่ชัดเจน

2.1.2 ระยะเวลาในการสื่อสารกับกลุ่มแฟนคลับ สำหรับนักแสดง โบรท-วิน บริษัท GMMTV จะมีมาตรฐานในการโปรโมทละครซีรีส์ทุกเรื่อง ตามรูปแบบที่ทางบริษัทได้มีการวางแผนไว้ เริ่มต้นด้วยวิธีการโปรโมทก่อนที่ละครซีรีส์ “เพราะเรารักกัน” ออกอากาศ (On Air) และมีการนำเสนอด้วยโปสเตอร์ละครซีรีส์ ผ่านช่องทางสื่อออนไลน์ต่าง ๆ ของทาง GMMTV เช่น Facebook GMMTV Twitter GMMTV Instagram GMMTV หลังจากที่มีการนำเสนอตัวอย่างละครซีรีส์ (Trailer) เพื่อดึงดูดความสนใจจากกลุ่มผู้ชม และมีการนำเสนอด้วยมิวสิกวิดีโอ (Music Video) ประกอบละครซีรีส์ตามมาจากนั้นจะเริ่มออกออกอากาศละครซีรีส์ในวันใด ซึ่งในวันที่ออกอากาศมีการนำเสนอด้วย Spot โฆษณาของทางช่อง GMMTV เพื่อเป็นการย้ำเตือนกลุ่มผู้ชม อย่าพลาดชมละครซีรีส์ที่จะออกอากาศในวันนี้ ช่วงเวลาที่โหม่ง ซึ่งเป็นรูปแบบที่ชัดเจนของทาง GMMTV ในส่วนของนักแสดง หยิ่น-วอร์ ฝ่ายการตลาด WeTV Thailand มีช่วงระยะเวลาในการวางแผนเพื่อการสื่อสารกับกลุ่มแฟนคลับ มีการกำหนดแผนงานไว้ดังนี้ 1) ช่วงปล่อย Trailer ช่วงบวงสรวง นักแสดงมาดูละครพร้อมกับตัวผู้ชม 2) ปล่อย Official Poster 3) รับชม Ep.1 พร้อมกับ Reaction แบบ Live 4) นำเสนอเรื่องย่อ Character Poster 10 ภาพ แนะนำนักแสดงใครรับบทเป็นใคร 5) ปล่อยตารางนัดการแซซแท็ก ปั่นแซซแท็ก #กลรักกรุ่นพี่มาแล้ว ในทวิตเตอร์ จนติดอันดับ 1 ในทวิตเตอร์ 6) Feature สร้าง Community สร้างเม็ดเงิน สมัคร VIP สามารถรับชม Ep.2 ได้ก่อนไม่ต้องรอถึงสัปดาห์ต่อไป และ 7) เนื้อเรื่องตอนสุดท้าย (Final Episode) ขยายบัตรเข้าชมในโรงภาพยนตร์

2.2 กลยุทธ์การสร้างนักแสดงคู่ใจเป็นพรีเซนเตอร์ (Presenter) ให้กับแบรนด์ (Brand) ต่างๆ

2.2.1) การสร้างนักแสดงเป็นไอคอนระดับสากล นักการตลาดและเจ้าของสินค้าหลายแบรนด์ต้องการให้ทั้งสองคน เป็นพรีเซนเตอร์ให้กับสินค้าของตน เนื่องจากกระแสความนิยม “โบรท-วิน” สามารถช่วยกระตุ้นยอดขายของสินค้า เป็นความเชื่อมั่นที่ลูกค้าเลือก “โบรท-วิน” เป็นพรีเซนเตอร์ให้กับสินค้าแต่ละแบรนด์ เพื่อส่งผลการกระตุ้นยอดขายสินค้าให้เพิ่มสูงขึ้น ทั้ง “โบรท-วิน” เป็นอินฟลูเอนเซอร์คู่ใจ มีราคาเฉลี่ย 8-9 แสนบาท/คอนเทนต์ ซึ่งเป็นราคาที่เพิ่มขึ้นอย่างมากจากเมื่อก่อนอยู่ที่ 1-2 แสนบาท/คอนเทนต์ และถ้า “โบรท-วิน” รับงานเป็น “พรีเซนเตอร์” แต่สิ่งที่แบรนด์สินค้าจะได้รับจากการถ่ายโฆษณา และการโพสต์ในช่องทางโซเชียลมีเดียต่างๆ ของ “โบรท-วิน” ทำให้เกิดการตระหนักรู้ถึงแบรนด์สินค้ารวมถึงการกระตุ้นยอดขายสินค้าผ่านกิจกรรมแฟนมีตติ้ง

2.2.2) การสร้างนักแสดงคู่จิ้นเป็นพรีเซนเตอร์แบรนด์ระดับประเทศ สำหรับนักแสดง “หยัน-วอร์” เป็นพรีเซนเตอร์ให้กับแบรนด์สินค้าต่างๆ มีส่วนช่วยทำให้เกิดความตระหนักรู้ให้กับแบรนด์สินค้า และภาพลักษณ์ของสินค้ามากขึ้นผ่านสื่อทวิตเตอร์

อย่างไรก็ตามสำหรับ WeTV Thailand การที่นักแสดง “หยัน-วอร์” เป็นพรีเซนเตอร์ให้กับผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ทางบริษัทไม่ได้ส่วนแบ่งรายได้จากนักแสดงทั้งสองคน เนื่องจากซีรีส์เรื่อง “กลรักรุ่นพี่” ภาคเต็ม เป็นเพียงเนื้อหา ของ WeTV Original เท่านั้น ที่จะสามารถนำมาใช้ในการสร้างรายได้ให้กับบริษัท ซึ่งเป็นคนละส่วนกับตัวนักแสดงที่สามารถรับงานต่าง ๆ ตามที่ต้นสังกัดคัดเลือกไว้แล้ว

4. อภิปรายผล

4.1) กระบวนการสร้างแบรนด์ “คู่จิ้น” ในละครซีรีส์วาย

4.1.1 บริษัทจีเอ็มเอ็มทีวี (GMMTV) ไม่ได้ต้องการสร้างคู่จิ้น เพราะทางบริษัทต้องการผลิตและสร้างเนื้อหา (Content) ละครซีรีส์สำหรับวัยรุ่นและละครซีรีส์วายเป็นส่วนหนึ่งของละครซีรีส์วัยรุ่นที่ GMMTV ผลิตและสร้างขึ้น การสร้าง “โปรท-วิน” ในละครซีรีส์วาย 1) ทางต้นสังกัดบริษัท GMMTV ไม่ได้สร้างคู่จิ้นแต่มุ่งเน้นการผลิตเนื้อหา (Content) โดยเน้นบทประพันธ์เป็นจุดขาย โดยการสร้างตัวละคร “สารวัตร-โทน” เกิดขึ้นมาแล้วทำให้ผู้ชมชื่นชอบตัวละคร ในซีรีส์เรื่อง “เพราะเราคู่กัน” แล้วจึงเกิดความชื่นชอบนักแสดง “โปรท-วิน” จนท้ายที่สุดความชื่นชอบนี้จะส่งผลทำให้ทั้งนักแสดงทั้งสองคน กลายเป็นไอดอลของผู้ชม ซึ่งจะเป็นมากกว่า “คู่จิ้น” 2) การวางแผนการคัดเลือกนักแสดง “โปรท-วิน” ที่ทางทางต้นสังกัดบริษัท GMMTV มีการคาดหวังหวังผลตั้งแต่กระบวนการคัดเลือกนักแสดงตั้งแต่ต้น โดยมีการวางแผนผลิตละครซีรีส์วายควบคู่กับการสร้างไอดอล (นพนัช ชัยวิมล, การสื่อสารส่วนบุคคล, 2 กันยายน 2566) ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ กฤตพล สุธีรัถกุล (2563) พบว่า ลักษณะบุคลิกภาพของตัวละครซีรีส์วาย สามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการผลิตซีรีส์วายให้มีความแปลกใหม่ ดังนั้น การสร้างแบรนด์ “คู่จิ้น” ให้โดดเด่นและมีความแตกต่างแบรนด์คู่อื่นๆ จำเป็นต้องอาศัยลักษณะบุคลิกภาพของตัวละครมาช่วยส่งเสริมบทบาทให้กับนักแสดงซีรีส์วายจนกลายเป็นแบรนด์คู่จิ้นที่ประสบความสำเร็จเป็นที่รู้จักในกลุ่มแฟนคลับ

เมื่อละครซีรีส์เรื่อง “เพราะเราคู่กัน” เผยแพร่ออกอากาศ ผลปรากฏว่าผู้ชมชื่นชอบตัวละคร “สารวัตร-โทน” ในละครซีรีส์เรื่องนี้ และผู้ชมเกิดความสนใจในตัวนักแสดง “โปรท-วิน” เป็นอย่างมาก จนนำไปสู่การติดตามทั้งสองคน ทำให้เกิดกระแสความชื่นชอบ และประสบความสำเร็จอย่างมากจนเกิดเป็น ไอดอล เพราะคุณสมบัติของคนที่จะเป็นไอดอลต้องประกอบไปด้วย 1) รูปร่างหน้าตา 2) ความสามารถทางการแสดง 3) ความสามารถพิเศษอื่นๆ เช่น ร้องเพลง เล่นดนตรี เป็นต้น และละครซีรีส์เรื่องนี้สามารถสร้างให้นักแสดง “โปรท-วิน” ไอดอลได้อย่างสมบูรณ์ กลายเป็นอินฟลูเอนเซอร์ระดับสากล ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ หัสพร ทองแดง (2561) พบว่า ผู้บริหารระดับสูงมีส่วนสำคัญในการกำหนดนโยบายการสื่อสารเกี่ยวกับแบรนด์บุคคล ซึ่งในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือ “คู่จิ้น” ในละครซีรีส์วายให้มีความชัดเจนไปในทิศทางใด สำหรับกรณี “โปรท-วิน” บริษัท GMMTV มีการวางแผนผลิตละครซีรีส์วายควบคู่กับการสร้างไอดอล ประกอบกับซีรีส์เรื่องนี้มีการออกอากาศผ่านทางโทรทัศน์และช่องทางรับชมออนไลน์ ทำให้สามารถรับชมได้ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ ส่งผลทำให้ซีรีส์สามารถขยายฐานการรับชมไปยังต่างประเทศ ทั้งในภูมิภาคอาเซียนและประเทศจีนเป็นอีกหนึ่งประเทศที่นิยมรับชมซีรีส์วายจากไทยหลายเรื่อง (ปราณ สุวรรณทัต, 2563)

ผู้วิจัยสรุปได้ว่า ด้านคุณสมบัติของคู่จิ้น บริษัท GMMTV สร้างไอดอล โดยใช้พื้นที่ของสื่อสังคมออนไลน์ เช่น เฟซบุ๊ก และอินสตาแกรม ในการแสดงตัวตน ทัศนคติ ประสบการณ์ กิจกรรมในชีวิตประจำวัน ความสามารถพิเศษ และการบอกเล่าเรื่องราวที่สร้างขึ้น เพื่อแบ่งปันให้ผู้อื่นรับรู้ ซึ่งส่งผลให้เกิดการรู้จัก การยอมรับ ชื่นชอบ จนกลายเป็นการติดตามความเคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ระชานนท์ ทวีผล และปริญญ์ นาคปทุม (2560) และ Phahulo and Boonnak (2015) ที่อธิบายถึงคุณสมบัติของไอดอล ดังนี้ 1) นักแสดงต้องมีรูปร่างหน้าตาที่มีความโดดเด่นที่ใบหน้าหล่อหรือสวย ประกอบกับบุรุษที่หล่อ 2) ความสามารถทางการแสดง 3) ความสามารถ

ทางการร้องเพลง 4) ความสามารถทางการเล่นดนตรี 5) ความสามารถทางด้านกีฬา 6) ความมีเสน่ห์เฉพาะตัว (Sex Appeal) 7) การแต่งกายที่ทันสมัย ซึ่งนักแสดง “โบรท-วิน” มีคุณสมบัติโดดเด่นครบถ้วน

4.1.2 บริษัท เทนเซ็นต์ (ประเทศไทย) จำกัด WeTV ประเทศไทย ไม่ได้สร้างคู่จิ้น เพราะนักแสดง “หยิ่น-วอร์” เป็นคู่จิ้นที่ประสบความสำเร็จจากการแสดงละครมินิซีรีส์เรื่อง “กลรักรุ่นพี่” ก่อนหน้านี้อยู่แล้วทาง WeTV Thailand เพียงแค่นำนักแสดงทั้งสองคนมาต่อยอด ทำให้เกิดกระแสตอบรับที่ดีจากการผลิตละครซีรีส์เรื่อง “กลรักรุ่นพี่” ภาคเต็ม (10 ตอน) ส่งผลให้นักแสดงทั้งสองคนกลายเป็นคู่จิ้นที่มีชื่อเสียงเพิ่มมากขึ้นจาก WeTV Original Content ซึ่งสามารถรับชมได้ผ่านช่องทางแอปพลิเคชัน WeTV Thailand เท่านั้น ซึ่งกระบวนการคัดเลือกนักแสดง (Casting Process) เริ่มจากผู้จัดการศิลป์เป็นผู้เลือกนักแสดง “หยิ่น-วอร์” ให้มาแสดงมินิซีรีส์เรื่อง “กลรักรุ่นพี่” หลังจากนั้นทางบริษัท WeTV Thailand ได้ทำการคัดเลือกนักแสดง “หยิ่น-วอร์” ซึ่งเป็นคู่จิ้นที่ถูกสร้างและประสบความสำเร็จแล้วให้ทั้งสองคนมาแสดงละครซีรีส์เรื่อง “กลรักรุ่นพี่” ภาคเต็ม (ปรภาว สมบัติเปี่ยม, การสื่อสารส่วนบุคคล, 5 ตุลาคม 2566) ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ศศิธร กลัดเจริญ (2558) พบว่า ปัจจัยที่สำคัญในการสร้างตราสินค้าบุคคลให้ประสบความสำเร็จ เกิดจากบุคคลหลายๆ กลุ่ม เช่น ผู้ผลิตละคร ผู้ผลิตภาพยนตร์ ผู้ผลิตรายการโทรทัศน์ เอเจนซี นักปั้น/ผู้จัดการ สื่อมวลชน เป็นต้น และผู้จัดการศิลป์เป็นบุคคลที่มีความสำคัญอย่างมาก ในการสร้างบุคลิกภาพของนักแสดง ซึ่งในกรณีของ “หยิ่น-วอร์” ผู้จัดการมีส่วนช่วยผลักดันจนทำให้ทั้งสองคนประสบความสำเร็จ

ผู้วิจัยสรุปได้ว่า การสร้างแบรนด์ “คู่จิ้น” ในละครซีรีส์วายนั้น จำเป็นต้องมีขั้นตอนตั้งแต่ 1) การคัดเลือกนักแสดง 2) การพัฒนาความสามารถของนักแสดง 3) การปรับปรุงรูปร่างหน้าตาและบุคลิกภาพ 4) ความสามารถด้านอื่นๆ เช่น การร้องเพลง การเต้น และ 5) การเปิดตัวหรือโชว์ตัว เพื่อสร้างความน่าสนใจให้กับคู่จิ้นในแต่ละคู่ จนนำไปสู่ความประทับใจให้แก่กลุ่มแฟนคลับ ด้านการสร้างภาพลักษณ์ สำหรับคู่จิ้นทั้ง 2 แบรนด์ คือ “โบรท-วิน” และ “หยิ่น-วอร์” พบว่ามีการสร้างภาพลักษณ์ ถูกนำเสนอด้วย “ความเป็นชายที่น่ารัก” และมีบุคลิกภาพ รูปร่าง ลักษณะภายนอกที่ดี ทำให้การสร้างภาพลักษณ์ที่ดีของนักแสดงทั้ง 2 คู่ เป็นที่นิยมในกลุ่มผู้รับชมได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ นฤพนธ์ ตัววิเศษ (2560) พบว่า “ความเป็นชายที่น่ารัก” ของนักแสดงชายในละครซีรีส์วายนำไปสู่การสร้างแบรนด์ “คู่จิ้น” และสามารถทำให้กลายเป็นสินค้าที่สร้างมูลค่าทางการตลาดได้อย่างมหาศาล คู่จิ้นกลายเป็นสินค้าที่ผู้ผลิตซีรีส์วายน สามารถนำเสนอขายให้กับกลุ่มแฟนคลับได้เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ จเร สิงห์โกวิท (2560) พบว่า บุคลิกภาพ รูปร่าง ลักษณะภายนอกที่ดี ตามแบบพินิพนียมนักแสดงนำละครซีรีส์วายน สามารถนำมาเป็นจุดขาย สร้างความแตกต่างที่โดดเด่นให้กับแบรนด์คู่จิ้น ที่สามารถมองเห็นได้อย่างชัดเจน

4.1.3 การโปรโมทเนื้อหาและตัวอย่างตอนต่อไป สำหรับ GMMTV ผู้กำกับเป็นผู้เลือกสิ่งที่จะการนำเสนอที่จะทำผู้ชมเกิดความสนใจ อยากติดตามซีรีส์ตอนต่อไป เช่น ฉากเลิฟซีน ฉากทะเลาะกัน การเข้าใจผิด (นพนัช ชัยวิมล, การสื่อสารส่วนบุคคล, 2 กันยายน 2566) สำหรับ WeTV Thailand การโปรโมทเนื้อหาและตัวอย่างตอนต่อไป โดยการเลือกฉากที่น่าสนใจก่อน เนื่องจากทำให้ผู้ชมเกิดความสนใจซีรีส์ (ผดุง สมาจาร, การสื่อสารส่วนบุคคล, 29 สิงหาคม 2566) ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Boon-anake (2020) พบว่า นักแสดงนำชายในละคร ซีรีส์วายน สามารถดึงดูดกลุ่มแฟนคลับได้เป็นอย่างดี และการสร้างตัวอย่างละครซีรีส์วายนที่น่าสนใจจนกลายเป็นไวรัลทางสื่ออินเทอร์เน็ตสามารถดึงดูดความสนใจของกลุ่มแฟนคลับได้เช่นกัน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ฉัตรชัย พิศพล (2565) พบว่า การโปรโมทละครซีรีส์วายน การประชาสัมพันธ์ละครซีรีส์วายนผ่านช่องทางการสื่อสารต่างๆ มีผลต่อการตัดสินใจเลือกรับชมละครซีรีส์วายนของกลุ่มแฟนคลับ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ธนรัชต์ สุ้องคะ (2561) พบว่า การเล่าเรื่องในละครซีรีส์วายนมีส่วนสร้างความพึงพอใจของผู้ชมที่มีต่อละครซีรีส์วายน เมื่อผู้ชมเกิดความพึงพอใจ มีความชื่นชอบละครซีรีส์วายน จะมีส่วนช่วยส่งเสริมให้กลุ่มผู้ชมมีทัศนคติที่ดีต่อละครซีรีส์วายนเรื่องนั้น และส่งผลในทางบวกต่อนักแสดงนำในละครซีรีส์วายนด้วยเช่นกัน สอดคล้องกับผลการศึกษาของ นุชณารณ์ สมญาติ (2561) พบว่า การนำเสนอความรักใน ซีรีส์วายนคือ การเติมเต็มจินตนาการของกลุ่มแฟนคลับ ซึ่งละครซีรีส์วายนเรื่องใดก็ตามที่นักแสดงมีเคมีที่เข้ากัน สามารถสวมบทบาทการแสดงได้อย่างลงตัว สร้างความประทับใจให้กับกลุ่มแฟนคลับจะได้รับความสนใจจากกลุ่มแฟนคลับเป็นอย่างมาก จนเกิดเป็นกระแสความนิยม

4.1.4 การสร้างคู่จิ้นให้ประสบความสำเร็จ สำหรับนักแสดง “ไพบร-วิน” เกิดขึ้นจากการคัดเลือกบทประพันธ์ที่ดี การคัดเลือกนักแสดงที่เหมาะสมกับตัวละคร ผู้กำกับมีส่วนสำคัญในการนำเสนอและถ่ายทอดเรื่องราวในละครซีรีส์ให้ผู้ชมเกิดความชื่นชอบนักแสดงทั้งสองคน และพร้อมที่จะสนับสนุนนักแสดง สามารถสร้างรายได้ให้กับบริษัท GMMTV และขั้นตอนการวางแผนการตลาด บริษัทมีการวางแผนผลิตละครซีรีส์วายให้ประสบความสำเร็จพร้อมกับการสร้างไอดอลที่สามารถเป็นอินฟลูเอนเซอร์ระดับสากล (นพณ์ ชัยวิมล, การสื่อสารส่วนบุคคล, 2 กันยายน 2566) สำหรับนักแสดง “หยิ่น-วอร์” ในกรณีของ WeTV Thailand ให้ความสำคัญกับละครซีรีส์ที่ผู้ชมดูแล้วเข้าใจ การสร้างนักแสดงที่ดี นักแสดงจำเป็นต้องมีรูปร่างหน้าตาที่ดี และมีเคมีทางการแสดงที่เข้ากันเป็นที่ชื่นชอบของผู้ชมประเด็นนี้มีความสำคัญมาก ดังนั้นความสามารถทางการแสดงเป็นสิ่งสำคัญ นักแสดงต้องมีทัศนคติที่ดีในการแสดงละครซีรีส์วาย นอกจากนี้ควรมีความสามารถพิเศษอื่น ๆ เพิ่มเติม ได้แก่ เล่นดนตรี ร้องเพลง เพื่อสร้างมูลค่าทางการตลาดให้เพิ่มขึ้นได้ สำหรับขั้นตอนการวางแผนการตลาด WeTV Thailand มีการวางแผนงานระหว่างทางทั้งหมด ทำให้สามารถผลิตเนื้อหาได้อย่างต่อเนื่อง สำหรับกรณีของคู่ “หยิ่น-วอร์” กลุ่มแฟนคลับรักตัวตนของนักแสดงมากกว่าตัวละครในซีรีส์เรื่อง “กลรักรุ่นพี่” ดังนั้น WeTV Thailand จึงต้องมีการบริหารจัดการทั้ง 2 ฝ่าย คือ 1) ซีรีส์ “กลรักรุ่นพี่” เนื่องจากจากเป็น WeTV Original content และ 2) นักแสดงหยิ่น-วอร์ ซึ่งทั้งสองคนไม่ได้อยู่ในสังกัดของ WeTV Thailand ทำให้การควบคุมตารางคิวงานของนักแสดงทั้งสองคนทำได้ค่อนข้างลำบากในการบริหารจัดการเรื่องการรับงานต่างๆ (ปรภาว สมบัติเปี่ยม, การสื่อสารส่วนบุคคล, 5 ตุลาคม 2566) ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ณัฐธินันท์ ศุขทอง และภูวิน บุญยะเวชชีวิน (2562) พบว่า ละครซีรีส์วายที่จะประสบความสำเร็จได้รับการตอบรับที่ดีจากกลุ่มแฟนคลับมีปัจจัยหลาย ได้แก่ บทประพันธ์ ฐานแฟนคลับ วิธีการเล่าเรื่อง นักแสดง บริษัทผู้ผลิต การประชาสัมพันธ์ การสื่อสารการตลาด แต่สิ่งที่สำคัญคือ การคัดเลือกนักแสดงนำเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญมาก มีส่วนสำคัญที่ทำให้ละครซีรีส์วายเรื่องนั้นประสบความสำเร็จ และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ จิตติมา สุทธิวนิช (2563) พบว่า การสร้างอัตลักษณ์ตราสินค้าบุคคลให้มีความโดดเด่นชัดเจน มีความแตกต่างที่มีลักษณะเฉพาะมีความสำคัญมากในการสร้างตราสินค้าบุคคลให้ประสบความสำเร็จ

4.2) การสื่อสารแบรนด์ “คู่จิ้น” ในละครซีรีส์วายกับกลุ่มแฟนคลับ

4.2.1 นักแสดง “ไพบร-วิน” กับการส่งเสริมยอดขายให้กับแบรนด์สินค้า ผลการวิจัยพบว่า มีข้อแตกต่างกันใน 2 บริษัทที่ศึกษา ทางบริษัท GMMTV เลือกใช้สื่อช่องทางโทรทัศน์ผ่านรายการของตนเอง ทำให้นักแสดงได้ปรากฏตัวออกรายการทางช่อง GMM25 หรือช่องทางสถานีโทรทัศน์ที่มีความสัมพันธ์กับช่องอื่นๆ ร่วมกับการเดินสายโปรโมทในรายการต่างๆ เช่น รายการข่าว งานประกาศรางวัล เป็นต้น และใช้กลยุทธ์การสื่อสารออนไลน์ เลือกใช้สื่อออนไลน์ที่มีอยู่เพื่อการเข้าถึงกลุ่มผู้ชมเป้าหมายที่เป็นวัยรุ่น โดยนำเสนอในหลากหลายช่องทางเพื่อเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย และตัวนักแสดงมีการเดินสายไปต่างประเทศเพื่อเปิดตลาดใหม่ๆ เช่น บราซิล เป็นต้น สำหรับช่องทางในการสื่อสารการตลาดกลุ่มแฟนคลับของนักแสดง “ไพบร-วิน” และให้ยูทูบเบอร์ช่องรีแอคชั่นต่างๆ ช่วยในโปรโมทละครซีรีส์ “เพราะเรารักกัน” พร้อมกับการสร้างนักแสดง “ไพบร-วิน” ให้กลายเป็นไอดอลระดับสากล (นพณ์ ชัยวิมล, การสื่อสารส่วนบุคคล, 2 กันยายน 2566)

4.2.2 นักแสดง “หยิ่น-วอร์” กับการส่งเสริมแบรนด์ละครซีรีส์เรื่อง “กลรักรุ่นพี่” สำหรับกรณีของคู่ “หยิ่น-วอร์” แฟนคลับรักตัวนักแสดง มากกว่าตัวละครในซีรีส์เรื่อง “กลรักรุ่นพี่” ดังนั้น เพื่อทำการสื่อสารกับกลุ่มแฟนคลับโดยเฉพาะทาง WeTV Thailand จึงเลือกใช้โซเชียลมีเดียเป็นหลัก โดยเน้นกลยุทธ์การสื่อสารผ่านช่องทางทวิตเตอร์และ YouTube เป็นหลัก เนื่องจากกลุ่มแฟนคลับใช้ช่องทางทวิตเตอร์และยูทูบในการติดตามข้อมูลนักแสดงทั้งสองคน และทาง WeTV Thailand ให้ความสำคัญกับยูทูบเบอร์ในการทำช่องรีแอคชั่นเพื่อโปรโมทซีรีส์และนักแสดง (ปรภาว สมบัติเปี่ยม, การสื่อสารส่วนบุคคล, 5 ตุลาคม 2566) ผลจากการที่ WeTV Thailand ไม่มีช่องทางโทรทัศน์เป็นของตนเอง ทำให้นักแสดง “หยิ่น-วอร์” ไม่สามารถสร้างการรับรู้ในวงกว้างได้เท่ากับนักแสดง “ไพบร-วิน” รวมถึงการสร้างมูลค่าทางการตลาดด้วย ดังนั้น การเลือกใช้สื่อทุกประเภท ควรนำมาใช้เป็นกลยุทธ์ในการสื่อสารการตลาดเพื่อการสร้างแบรนด์ “คู่จิ้น” ในละครซีรีส์วาย สำหรับการเป็นฟรีเซนเตอร์ของการสร้างนักแสดง “หยิ่น-วอร์” อยู่ในระดับ แบรนด์สินค้าระดับประเทศเท่านั้น และการเลือกนักแสดง “หยิ่น-วอร์” เป็นฟรีเซนเตอร์ให้กับแบรนด์สินค้าต่าง ๆ มีส่วนช่วยทำให้เกิดความตระหนักรู้ ให้กับแบรนด์สินค้ากับกลุ่มแฟนคลับ และมีส่วนช่วยในการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีของสินค้ามากขึ้น

ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ปรมะฐ ปานเปี่ยมเกียรติ (2562) พบว่า ในปัจจุบันการนำเสนอเนื้อหาละครโทรทัศน์เป็นรูปแบบสตรีมมิงเป็นที่นิยมมากที่สุด นอกจากนี้การผลิตซีรีส์วายเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วในช่วงเวลาไม่กี่ปีที่ผ่านมา และมีกระแสดอรับที่ดีมาก สามารถวัดได้จากการกล่าวถึงซีรีส์วายในโซเชียลมีเดีย เช่น การขึ้นอันดับ 1 เทรนด์ทวิตเตอร์ หรือแฮชแทคในทวิตเตอร์ ยอดการเข้าชมซีรีส์วายย้อนหลัง เป็นต้น การใช้โซเชียลมีเดียสามารถช่วยวัดความสำเร็จในการสร้างแบรนด์ “คู่จิ้นวาย” ในละครซีรีส์วายได้ และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ จุติมาศ เกลิ้งเกลา (2556) พบว่า ภาพลักษณ์ที่ต้นสังกัดเป็นผู้สร้างขึ้นกับภาพลักษณ์ที่ศิลปินสร้างขึ้น ถูกนำมาใช้เพื่อการสื่อสารกับกลุ่มแฟนคลับในรูปแบบที่แตกต่างกัน โดยมีการสื่อสารผ่านช่องทางสื่อต่างๆ เช่น เฟซบุ๊ก และทวิตเตอร์

สำหรับการสื่อสารแบรนด์ “คู่จิ้น” ในละครซีรีส์วายกับกลุ่มแฟนคลับ เมื่อประสบความสำเร็จจะส่งผลทำให้เจ้าของตราสินค้าได้รับผลประโยชน์ตามมา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Montoya and Vandehey (2002, 2009) อธิบายไว้ดังนี้

1) การได้รับค่าตอบแทนที่สูงขึ้น (Increased Earning Potential) การสื่อสารแบรนด์ “คู่จิ้น” ทำให้นักแสดงคู่จิ้น ไบรท-วิน และ หยิ่น-วอร์ อยู่ในตำแหน่งผู้นำในด้านที่มีความถนัดหรือมีความสามารถ จึงทำให้สามารถเพิ่มอัตราค่าจ้างที่สูงขึ้นได้

2) การได้รับโอกาสในทางธุรกิจ (Consistent Flow of Business) เมื่อแบรนด์ “คู่จิ้น” กลายเป็นที่รู้จัก ส่งผลให้นักแสดงคู่จิ้น ไบรท-วิน และ หยิ่น-วอร์ กลายเป็นบุคคลที่รู้จักและเป็นที่ต้องการมากขึ้น จึงได้รับความสนใจในการตลาดและเจ้าของสินค้า ต้องการให้คู่จิ้น ไบรท-วิน และ หยิ่น-วอร์ เป็นผู้นำเสนอสินค้า (Presenter) ให้กับแบรนด์สินค้าทั้งในระดับประเทศและระดับนานาชาติ

3) การได้อยู่ในใจของคน (Top-of-Mind-Status) การสื่อสารแบรนด์ “คู่จิ้น” ทำให้นักแสดงคู่จิ้น ไบรท-วิน และ หยิ่น-วอร์ กลายเป็นบุคคลที่กลุ่มแฟนคลับรู้จักมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้ชื่อเสียงและความสามารถของคู่จิ้นทั้งสองคู่นี้จะอยู่เป็นลำดับต้นในใจของกลุ่มแฟนคลับนั่นเอง

4) การได้รับความน่าเชื่อถือเพิ่มขึ้น (Increase Credibility) เมื่อการสื่อสารแบรนด์ “คู่จิ้น” นักแสดง ไบรท-วิน และ หยิ่น-วอร์ เป็นที่รู้จักของกลุ่มแฟนคลับ การสื่อสารแบรนด์ “คู่จิ้น” ของนักแสดงทั้งสองคู่นี้จะได้รับความช่วยสนับสนุนจากกลุ่มแฟนคลับ ทำให้ความคิดและการกระทำของนักแสดงคู่จิ้นทั้งสองคู่นี้มีพลังมากขึ้น เช่น การทำกิจกรรมส่งเสริมการตลาด (Event) ให้กับสินค้าแบรนด์ใด สินค้าแบรนด์นั้นจะได้รับความน่าเชื่อถือ ได้รับความไว้วางใจจากกลุ่มแฟนคลับเพิ่มขึ้นตามไปด้วย

5) การได้รับการจดจำ (Greater Recognition) กลุ่มแฟนคลับสามารถจดจำและนึกถึงแบรนด์ “คู่จิ้น” ของนักแสดง ไบรท-วิน และ หยิ่น-วอร์ ได้ ไม่ว่าทั้งสองคู่นี้จะเป็นผู้แสดงนำสินค้า (Presenter) ให้กับสินค้าใดก็จะเป็นที่จดจำได้ง่ายมากยิ่งขึ้น และ

6) การได้รับความเคารพ (Enhanced Prestige) ความเคารพและเกียรติยศนั้นเกิดขึ้นจากการประสบความสำเร็จ ตำแหน่ง ความรู้ หรือแม้กระทั่งรูปแบบการใช้ชีวิตของนักแสดง ไบรท-วิน และ หยิ่น-วอร์ จะได้รับการให้เกียรติทุกครั้งจากกลุ่มแฟนคลับ

5. ข้อเสนอแนะ

สำหรับข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยแบ่งประเด็นการนำเสนอออกเป็น 2 หัวข้อ ได้แก่ 1) ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ และ 2) ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

5.1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้

5.1.1 บริษัท/ผู้สร้าง/ผู้ผลิตละครซีรีส์วาย สามารถนำผลวิจัยไปประยุกต์ใช้ในการสร้างแบรนด์ “คู่จิ้น” ในละครซีรีส์วาย ดังนี้ 1) การสร้างแบรนด์ “คู่จิ้น” แบบครบวงจร ตามขอบทฤษฎี เริ่มจากการเป็นนักแสดงละครซีรีส์วาย จากนั้นเกิดเป็นคู่จิ้นและสามารถเป็นพรเซ็นเตอร์ให้กับแบรนด์สินค้าต่างๆ และพัฒนาจนกลายเป็นไอดอลระดับสากล กลายเป็น Brand Ambassador ให้กับแบรนด์สินค้าระดับโลก คือ คู่จิ้น “ไบรท-วิน” 2) การสร้างแบรนด์ “คู่จิ้น”

แบบต่อยอดไม่ทำตามชนบทฤษฎี ซึ่งเป็นการพัฒนาจากคู่จิ้นที่ถูกสร้างไว้แล้ว ประสบความสำเร็จมีชื่อเสียงและผู้ผลิตละครซีรีส์วายจึงนำคู่จิ้นคู่นี้มาแสดงนำในละครซีรีส์วาย เพื่อให้นักแสดงมีชื่อเสียงเพิ่มมากยิ่งขึ้น คือ คู่จิ้น “หยัน-วอร์”

5.1.2 ผู้เขียนบท/ผู้โปรโมท ละครซีรีส์วายสามารถนำผลวิจัยไปประยุกต์ใช้ในการสร้างแบรนด์ “คู่จิ้น” ในละครซีรีส์วาย ด้วยการเริ่มต้นจากนวนิยายหรือบทประพันธ์ที่น่าสนใจ มีผู้อ่านหรือแฟนคลับเป็นจำนวนมาก เมื่อนำมาผลิตเป็นละครซีรีส์วายจะมีแนวโน้มที่จะประสบความสำเร็จมากกว่านวนิยายหรือบทประพันธ์ที่ไม่เป็นที่รู้จักในกลุ่มผู้อ่าน นอกจากนี้การคัดเลือกนักแสดงมีส่วนสำคัญอย่างมาก ต้องตรงตามคาแรคเตอร์ของตัวละครในบทประพันธ์จึงจะเหมาะสมที่สุด

5.1.3 นักแสดงละครซีรีส์วาย สามารถนำผลวิจัยไปประยุกต์ใช้ในการสร้างแบรนด์ “คู่จิ้น” ในละครซีรีส์วาย โดยใช้ทักษะการแสดง/ความสามารถในการแสดง เป็นการสร้างนักแสดงให้มีเคมีที่เข้ากันในการแสดง ละครซีรีส์วายจะสร้างแบรนด์ “คู่จิ้น” ขึ้นมาได้นั้น ขึ้นอยู่กับความเป็นธรรมชาติ ความเข้ากันของนักแสดงนำทั้งสองคน ซึ่งเคมีของนักแสดงที่กล่าวถึงนี้ สามารถเกิดขึ้นได้จากการฝึกฝนของนักแสดง การเรียนการแสดง การเวิร์คช็อป การทำความเข้าใจตัวละครผ่านการอ่านบทประพันธ์ และผลการแสดงที่ถ่ายทอดออกมา นั่น ขณะที่ผู้ชมรับชมแล้วมี ความเชื่อตัวละครในละครซีรีส์วายมีโอกาสประสบความสำเร็จในอุตสาหกรรมบันเทิง

5.1.4 บริษัท/ผู้สร้าง/ผู้ผลิตละครซีรีส์วาย สามารถนำผลวิจัยปัจจัยต่างๆ ที่ทำให้ละครซีรีส์วายประสบความสำเร็จไปประยุกต์ใช้ในการสร้างแบรนด์ “คู่จิ้น” ในละครซีรีส์วายเรื่องต่อไป สรุปได้ดังนี้ 1) บทประพันธ์/เนื้อหาที่สนุก 2) เงินทุน/ผู้ผลิตละครซีรีส์วาย 3) ผู้กำกับที่มีความสามารถและเชี่ยวชาญในละครซีรีส์วายโดยเฉพาะ 4) การคัดเลือกนักแสดงที่ตรงตามคาแรคเตอร์ของตัวละคร 5) คุณภาพของนักแสดง 6) ความสามารถด้านการสื่อสารและการใช้ภาษาต่างประเทศ 7) ความสามารถด้านการร้องเพลง การเต้น การเล่นกีฬา 8) ช่วงจังหวะและเวลาในการนำเสนอ “คู่จิ้น” 9) ผู้จัดการศิลปิน และ 10) กลุ่มแฟนคลับ ซึ่งทั้งหมดนี้ต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน

5.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

5.2.1 การวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาการสร้างแบรนด์ “คู่จิ้น” ในละครซีรีส์วาย 2 คู่ คือ “โปรท-วิน” และ “หยัน-วอร์” ซึ่งในอุตสาหกรรมบันเทิงละครซีรีส์วายในปัจจุบันมี “คู่จิ้น” เกิดขึ้นใหม่เป็นจำนวนมาก และมี “คู่จิ้น” ที่ประสบความสำเร็จอยู่หลายคู่ด้วยกัน ดังนั้น ควรมีการศึกษาศิลปะการสร้างแบรนด์ “คู่จิ้น” คู่ใหม่ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน เพื่อเป็นการศึกษาระบบการสร้างแบรนด์ “คู่จิ้น” มีขั้นตอนที่เหมือนหรือแตกต่างจากผลการศึกษาในครั้งนี้อย่างไรบ้าง

5.2.2 การวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาการสร้างแบรนด์ “คู่จิ้น” ในละครซีรีส์วาย จากผู้ผลิต 2 ค่าย คือ “GMMTV” และ “WeTV Thailand” เท่านั้น ซึ่งในปัจจุบันมีบริษัทผู้ผลิตละครซีรีส์วายในประเทศไทยอยู่หลายค่ายด้วยกัน เช่น Wabi-Sabi Studio, Be on Cloud, DomundiTV, Mchoice, Star Hunter, Rookie Thailand, Copy A Bangkok, Me Mind เป็นต้น การวิจัยครั้งต่อไปสามารถศึกษาการสร้างแบรนด์ “คู่จิ้น” ในละครซีรีส์วายจากหลายๆ ค่ายที่เป็นผู้ผลิตละครซีรีส์วาย ทำให้สามารถมองเห็นภาพรวมของกระบวนการสร้างแบรนด์ “คู่จิ้น” ในประเทศไทยได้อย่างชัดเจนมากขึ้น

6. เอกสารอ้างอิง

กฤตพล สุธีภักทรกุล. (2563). การประกอบสร้างตัวละครชายรักชายในซีรีส์วาย [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท].

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

กฤตพล สุธีภักทรกุล. (2566). “ซีรีส์วาย” คอนเทนต์พันล้าน สื่อนอกจับตา อาจเทียบชั้น “K-POP”. กรุงเทพธุรกิจ.

<https://www.bangkokbiznews.com/lifestyle/entertainment/1062305>

จเร สิงห์โกวิท. (2560). ถอดผ้าชายร่างในละครสาววาย. ใน นฤพนธ์ ด่วงวิเศษ (บรรณาธิการ), เมื่อร่างกายเป็นเพศ:

อำนาจนิยมใหม่ของเพศวิถีในสังคมไทย (น. 150-186). พงษ์วารินการพิมพ์.

- จิตติมา สุทธิวนิช. (2563). *การสร้างแบรนด์บุคคลของผู้นำเสนอข่าวทางสื่อโทรทัศน์ที่ประสบความสำเร็จ* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท]. มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- จิตติมา เกลี้ยงเกล้า. (2556). *ภาพลักษณ์ของกลุ่มศิลปินนักร้องเกาหลีใต้ผ่านสื่อใหม่และพฤติกรรมแฟนคลับ* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท]. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ฉัตรชัย พิศพล. (2565). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกรับชมซีรีส์วายของผู้บริโภค Generation Z. *วารสารสหวิทยาการสังคมศาสตร์และการสื่อสาร*, 5(3), 42-50.
- ณัฐธรรณ ศุภงทอง, และภูวนิ บุญยะเวชชีวิน. (2562). ซีรีส์วาย: ข้อพิจารณาเบื้องต้นทางสถิติ. *International Journal of East Asian Studies*, 23(2), 360-383.
- ธนรัชต์ ส่องคะ. (2561). *การเล่าเรื่องและความพึงพอใจของผู้ชมที่มีต่อละครโทรทัศน์ “ชายรักชาย”* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท]. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- นฤพนธ์ ตัววิเศษ. (2560). *ชายหนุ่มเป็นวัตถุทางเพศและการปรับขบวนเพศวิถีในละครชายรักชาย*. ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน).
- นุชนาถรณ์ สมญาติ. (2561). ซีรีส์วาย (Y): ลักษณะเฉพาะและการนำเสนอความรักของชายรักชาย. ใน *การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานระดับชาติ ครั้งที่ 1*. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา. http://hs.ssru.ac.th/useruploads/files/20181003/718d4_dc58fed4855031dd6d992543a161ccfabfa.pdf
- ปราณ สุวรรณทัต. (2563). *เพราะเรารู้กัน #คั่นกู ซีรีส์ Y ที่ต่อลมหายใจให้ธุรกิจสื่อสิ่งพิมพ์-ช่องทีวี*. Brand Inside. <https://brandinside.asia/y-series-tv-book-business/>
- ประเมษฐ ปานเปี่ยมเกียรติ. (2562). *ความคาดหวังของแฟนคลับที่มีต่อคู่รักหนุ่มไทยที่มีชื่อเสียง* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท]. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- มิศุโหนให้ได้มากกว่านี้ คริส-สิงโต บุค! ลิงคโปร์, ฮ่องกง, เกาหลี. (2561). ไทยรัฐออนไลน์. <https://www.thairath.co.th/entertain/news/1281421>
- ระชานนท์ ทวีผล, และปริญญา นาคปฐม. (2560). กระบวนการนำเสนอชายผลิตภัณฑ์ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของ ‘เน็ตไอดอล’: การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีฐานราก. *วารสารปัญญาวิวัฒน์*, 9(ฉบับพิเศษ), 118-130.
- รีนฤทัย สัจจพันธุ์. (2560). *อ่านวรรณกรรม Gen Z*. แสงดาว.
- ศศิธร กลัดเจริญ. (2558). *กลยุทธ์การสร้างแบรนด์ศิลปินให้มีชื่อเสียงโดยนักร้องที่เป็นผู้จัดการผู้จัดการ* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท]. มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.
- หัสพร ทองแดง. (2561). *กระบวนการสร้างและการสื่อสารแบรนด์ภายในองค์กรกับพฤติกรรมการสนับสนุนแบรนด์ของพนักงานองค์กรเอกชนรถตลาดอาเซียน* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท]. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- Admink. (2563). *กระแสจิ้นจากคอนเทนต์สายวายมาแรง “ไทร์-วิน” ดัน 3 บริการ LINE ทะยานทูลสถิติสูงสุดของแพลตฟอร์ม*. Brand Buffet. <https://www.brandbuffet.in.th/2020/05/y-series-brightwinxlinetv-create-phenomenalhit-line>
- Boon-anake, N. (2020). The study of behavior and perception of the people who consume the 'Boy-Love' media [Master's thesis]. Thammasat University.
- LINE. (2563). *LINE Insights ซีรีส์ธุรกิจใหม่ หัวใจ “Y” โอกาสครองใจผู้บริโภคยุค 2020*. <https://linecorp.com/th/pr/news/th/2020/3483>
- LINE TV. (2563). *ไปให้สุด “ไทร์-วิน” พา #คั่นกู ครองอันดับ 1 worldwide*. <https://today.line.me/th/v2/article/ไปให้สุด+“ไทร์+วิน”+พา+คั่นกู%2%A0ครองอันดับ+1+worldwide-E1Nr9v>

Marketingoops. (2563). *เปิดเรตติ้งการ์ตูนฮิต – ละครดั่ง – วาไรตี้ฮอตบน "LINE TV"*.

<https://www.marketingoops.com/reports/industry-insight/line-tv-rating-and-video-views-february-2020/>

Montoya, P., & Vandehey, T. (2002). *The personal branding phenomenon*. Perter Montoya.

Montoya, P., & Vandehey, T. (2009). *The Branding called you*. McGraw-Hill.

Phahulo, S., & Boonnak, P. (2015). Net idol. *Thinking*, 6(5), 12.

ศึกษาศิลปะสื่อผสมพหุสัมผัส โดยใช้วัสดุจากเศษผ้าเพื่อออกแบบพื้นที่สุขภิรมย์

A Study of Multisensory Mixed Media Art with Using Fabric Scraps to Create the Sukpirom Space

ปิยนุช ไสยกิจ^{1*} และบุญชู บุญลิขิตศิริ²
Piyanoot Saiyakit^{1*} and Bunchoo Bunlikhitsiri²

บทคัดย่อ

สังคมผู้สูงอายุจะเป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นหลายด้าน ทั้งด้านร่างกาย จิตใจและสังคม ปัญหาทางด้านสุขภาพจิตที่มักมีภาวะซึมเศร้า ไม่มีความสุข จิตใจหม่นหมอง หดหู่ หมดความกระตือรือร้น การสร้างคุณภาพจิตใจที่ดีให้ผู้สูงอายุนั้น สามารถสร้างกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุ เพื่อเปิดประสบการณ์และสร้างพื้นที่การส่งเสริมทางจิตใจจากการรับรู้ด้วยการกระตุ้นประสาทสัมผัส ผู้วิจัยเล็งเห็นถึงความสำคัญของการสร้างสุขภาพจิตที่ดีในวัยผู้สูงอายุ การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาศิลปะด้านสื่อผสมแนวพหุสัมผัส โดยใช้วัสดุจากเศษผ้ามาสร้างสรรค์ ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัย และเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้ ประกอบด้วย ศึกษาศิลปะด้านสื่อผสมแนวพหุสัมผัส โดยใช้วัสดุจากเศษผ้ามาสร้างสรรค์ผลงาน ประชากรที่ใช้ศึกษาเป็นบุคคลที่มีอายุ 60 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป เป็นผู้ให้ข้อมูลด้านการรับรู้ เพื่อหาแนวทางการเล่าเรื่องในการสร้างสรรค์ต้นแบบ จำนวน 100 คน เครื่องมือวิจัยใช้เป็นแบบสอบถาม มีโครงสร้าง ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือแบบประเมินค่าความเที่ยงของแบบสอบถามจำนวน 3 ท่าน ผลการศึกษา พบว่า การศึกษาศิลปะด้านสื่อผสม แนวพหุสัมผัส โดยใช้วัสดุจากเศษผ้าเพื่อออกแบบพื้นที่สุขภิรมย์ สามารถสรุปผลได้ว่า ด้านความงามและบรรยากาศโดยรวมของสภาพแวดล้อม ในพื้นที่สุขภิรมย์ เนื้อหาเกี่ยวกับค่านิยมทางสังคมที่เกิดขึ้นในสังคม ปีคศ. 1970-1990 (พ.ศ.2513 ถึง พ.ศ.2533) แบ่งออกเป็น 3 รูปแบบ ตามระดับของความสนุก โดยกำหนดขนาดของพื้นที่ขนาดห้องละ 4x2 เมตร ได้แก่ รูปแบบโซนที่ 1 มนต์ภิรมย์ เป็นรูปแบบของการนำวัสดุเศษผ้ามาสร้างสรรค์เป็นทุ่งดอกไม้ธรรมชาตินานาพรรณ เมื่อผู้สูงอายุเดินผ่านจะได้กลิ่นน้ำมันหอมระเหยตามจุดที่ออกแบบไว้ เปิดประสบการณ์การรับรู้ด้านประสาทสัมผัสทางการดมกลิ่น รูปแบบโซนที่ 2 สุขทรงจำ เป็นรูปแบบผนังเศษผ้าสัมผัส เมื่อผู้สูงอายุใช้มือสัมผัสหลักที่ผนังผ้า จะปรากฏเห็นภาพถ่ายเหตุการณ์สำคัญ ในปี พ.ศ.2513 ถึง พ.ศ.2533 เปิดประสบการณ์การรับรู้ด้านประสาทสัมผัสด้วยมือและการมองเห็น รูปแบบโซนที่ 3 ดิสโก้สถาน เป็นรูปแบบของการนำวัสดุเศษผ้ามาผสมผสานกับแสงจากหลอดไฟผ่านเสียงเพลง ผู้สูงอายุสามารถเลือกเพลงได้ที่ตู้เพลงและเคลื่อนไหวร่างกายได้ตามจังหวะเพลง เป็นการรับรู้ด้านประสาทสัมผัสทางการมองเห็นและด้านการได้ยิน จากผลการวิจัย สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการออกแบบพื้นที่สุขภิรมย์สำหรับผู้สูงอายุเพื่อสร้างเสริมสุขภาพจิตที่ดีได้ในอนาคต

คำสำคัญ : ศิลปะสื่อผสม เศษผ้า พหุสัมผัส

^{1*} นักศึกษาปริญญาเอก สาขาวิชาทัศนศิลป์และการออกแบบ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
Doctor of Visual Arts and Design, Faculty of Fine Arts, Burapha University
E-mail : ps.ipsign@gmail.com

² สาขาวิชาทัศนศิลป์และการออกแบบ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
Department of Visual Arts and Design, Faculty of Fine Arts, Burapha University
E-mail : bunchoo@buu.ac.th

*Corresponding author

Abstract

The elderly is a stage of life which undergoes various changes, including physical, mental, and social aspects. Mental health issues commonly include depression, lack of happiness, a gloomy and melancholic mood, and a loss of enthusiasm. Creating good mental health for the elderly can be achieved through activities opening up new experiences and create spaces for mental well-being by stimulating sensory perception. The researcher has recognized the importance of promoting good mental health in the elderly. The objective of this research was 1) to study the art of multisensory mixed media. The researcher has determined the scope and related into the objective, including: studying the art of multisensory mixed media, and materials from fabric scraps to create works. The population was 100 elderly people with 60 years old as key informants to create a prototype. The research tool was a structured questionnaire with a purposive sampling. The reliability was evaluated by 3 experts.

The results showed the art of multisensory mixed media with using fabric scraps could perform the beauty and overall atmosphere in the Sukpirom area. The content represented the social values arising from 1970-1990 (2513 –2533 BE.) It was divided into 3 patterns based on the level of amusing by determining the size of space for each room. 4x2 meters, including the zone 1 Manpirom was a form of fabric scrap to create a variety of natural flowers. When elderly people have walked through the zone, they could smell essential oil with olfactory sensory. For zone 2, Happy memory was a wall pattern of fabric scraps. When the elderly people touched and pushed on the wall, photos of important events from 2513 to 2533 BE. would occur on touching and vision. In Zone 3, Disco was a combination of fabric scraps and a light bulb via music. Elderly people could select a song from the jukebox. With the rhythm of music, their body was movement vibe. It showed both visual and auditory sensory. The results could be applied in the design of a wellness space for the elderly people to promote and enhance good mental health in the future.

Keyword: Mixed Media Art, Fabric Scraps, Multisensory

วันที่รับบทความ: 31 ตุลาคม 2567

วันที่แก้ไขบทความ: 10 ธันวาคม 2567

วันที่ตอบรับตีพิมพ์บทความ: 18 ธันวาคม 2567

1. บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของงานวิจัย

การสูงวัยของประชากรเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นทั่วโลกในรอบทศวรรษนี้ ในขณะที่ประเทศพัฒนาแล้วได้กลายเป็นสังคมสูงอายุอย่างสมบูรณ์เกือบทั้งหมด ในปี 2564 ประเทศไทยมีประชากรรวม 66.7 ล้านคน จำนวนผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นเป็น 12.5 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 19 ของประชากรทั้งหมด ในอีก 20 ปีข้างหน้า ประชากรยิ่งมีอายุสูงขึ้นเร็ว ในขณะที่ ผู้สูงอายุ 60 ปีขึ้นไปจะเพิ่มเฉลี่ยร้อยละ 4 ต่อปี ผู้สูงอายุวัยปลาย 80 ปีขึ้นไป จะเพิ่มด้วยอัตราเฉลี่ย ถึงร้อยละ 7 ต่อปี (มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย, 2565)

สังคมผู้สูงอายุจะเป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นหลายด้าน ทั้งด้านร่างกาย จิตใจและสังคม ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงแบบเสื่อมถอยในด้านร่างกายจะมีการเสื่อมของอวัยวะต่าง ๆ ประสิทธิภาพการทำงานจะลดลง นำไปสู่การเจ็บป่วย ด้านจิตใจมีการเปลี่ยนแปลงด้านบุคลิกภาพและการรับรู้ (วันชัย ชูประดิษฐ์, 2555) ในประเทศไทยมีการกำหนดแนวคิดเรื่องความสุข 5 มิติ เพื่อที่จะพัฒนาความสุขเชิงจิตวิทยาในผู้สูงอายุจำเป็นต้องนิยามความสุขที่พร้อมจะนำมาปฏิบัติและสามารถวัดในเชิงสัมพัทธ์ได้จึงจะทำให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี นั่นคือ สุขสนุก หมายถึง ความสามารถของผู้สูงอายุในการเลือกวิถีชีวิตที่รื่นรมย์ สนุกสนาน ด้วยการทำกิจกรรมในพื้นที่ที่ก่อให้เกิดอารมณ์เป็นสุข จิตใจสดชื่นแจ่มใส มีคุณภาพชีวิตที่ดี (กรมสุขภาพจิต, 2558) จากจิตวิทยาว่าด้วยการย้อนคิดถึงความหลังของผู้สูงอายุ ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของฟรอยด์ (1893) อธิบายว่าคนที่มีความสุขจิตดีคือคนที่สามารถผสมผสานเหตุการณ์ในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต เหตุการณ์ในอดีตของใคร่อย่างกำหนดชีวิตปัจจุบันของผู้คน และผู้สูงอายุมีลักษณะชอบคิดถึงอดีตเป็นธรรมชาติ ผู้ที่ย้อนคิดถึงอดีตด้วยความพอใจ อิ่มใจในตนเอง เป็นผู้สูงอายุที่ปรับตัวในยามสูงวัยอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นคนที่มีความสุขในยามสูงอายุ (ศรีเรือน แก้วกังวาน, 2549)

ในการออกแบบศิลปะสื่อผสมงานฝีมือนั้นนับเป็นกิจกรรมหนึ่งของการทำกิจกรรมจิตบำบัดที่ใช้ศิลปะเป็นสื่อเพื่อช่วยเหลือบุคคลที่มีปัญหาด้านอารมณ์และจิตใจ หนึ่งในรูปแบบของการสร้างศิลปะฝีมือด้วยเทคนิคศิลปะผ้า เช่น การตัดประกอบ และเย็บกลับเข้าด้วยกัน ช่วยเสริมสร้างคุณค่าทางด้านอารมณ์ทางจิตใจเป็นอย่างมาก (Schauer, 2013) จากการรับรู้ของคนเกิดจากการเห็น 75% จากการได้ยิน 13% การสัมผัส 6% กลิ่น 3% และรส 3% การรับรู้จะเกิดขึ้นมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับสิ่งที่มีอิทธิพลหรือปัจจัยในการรับรู้ต่อลักษณะของสิ่งเร้า เมื่อมีสิ่งเร้าเป็นตัวกำหนดให้เกิดการเรียนรู้ได้นั้นจะต้องมีการรับรู้เกิดขึ้นก่อน (วชิระ ชินหนองจอก, 2553) รวมถึงปัจจุบันมีนวัตกรรมเทคโนโลยีการสื่อสารที่จะสามารถช่วยกระตุ้นประสาทสัมผัสได้ในรูปแบบสื่อปฏิสัมพันธ์ จะเห็นได้ว่า นักออกแบบสื่อปฏิสัมพันธ์ได้ใช้เทคโนโลยีประยุกต์สื่อประเภทต่าง ๆ ที่ใช้ร่วมกันได้กับระบบคอมพิวเตอร์ ได้แก่ เสียง วิดีทัศน์ กราฟิก ภาพนิ่ง และภาพเคลื่อนไหวต่าง ๆ การนำสื่อเหล่านี้มาใช้ร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพระหว่างผู้ใช้กับระบบโปรแกรมทำให้เกิดการโต้ตอบในรูปแบบต่าง ๆ กัน เช่น การมองเห็น การสัมผัส การได้ยิน การได้กลิ่น (อติเทพ แจ่มนาลาว, 2562)

การสร้างงานศิลปะจากเศษผ้าด้วยการนำมาสร้างสรรค์งานศิลปะฝีมือมากมายหลายวิธี เพราะเศษผ้าที่เหลือจากการตัดผ้าหลายครั้งเมื่อนำมารวมกันมีจำนวนมาก ผ้าแต่ละขนาดแต่ละชิ้นมีสีสันความโดดเด่น แม้กระทั่งผิวสัมผัสที่แข็งแรงอ่อนนุ่ม เศษผ้าเหล่านี้คงเหลือมาจากการตัดเย็บเสื้อผ้าทั่วไปเศษผ้าดังกล่าวหากถูกทอดทิ้งให้เปล่าประโยชน์นานวันก็จะเสื่อมสภาพไม่เกิดประโยชน์และคุณค่า จากผิวสัมผัสและสีสันของเศษผ้าชิ้นใหญ่บ้างเล็กบ้าง (อภิสิทธิ์ ใจเอี่ยม และรจนา จันทราสา, 2561) จากการศึกษาเกี่ยวกับการออกแบบศิลปะสื่อผสมเศษผ้าพหุสัมผัสที่มีการทดลองบำบัดในประเทศไทยและต่างประเทศการออกแบบสิ่งทอแบบเชิงโต้ตอบสำหรับสภาพแวดล้อมพหุประสาทสัมผัส ช่วยกระตุ้นประสาทสัมผัสทางด้านสมองและทางอารมณ์ โดยปัจจุบันพื้นที่ในการแสดงออกทางความรู้สึกทางจิตใจ อย่างสร้างสรรค์ในผู้สูงอายุค่อนข้างมีจำนวนน้อย การส่งเสริมสุขภาพจิตและสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีสำหรับผู้สูงอายุ เป็นเรื่องสำคัญที่ทำได้โดยการสร้างกิจกรรมที่กระตุ้นประสาทสัมผัสและเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาศิลปะด้านสื่อผสมแนวพหุสัมผัส โดยใช้วัสดุจากเศษผ้าเพื่อออกแบบพื้นที่สุขภิรมย์ โดยคำว่า สุขภิรมย์ มาจากคำว่า ความสุข ที่หมายถึง ความสำราญ, น่ายินดี เป็นที่พอใจ ผสมกับคำว่า ภิรมย์ ที่หมายถึง น่ายินดี รื่นเริงดีใจในการเลือกวิถีชีวิตที่รื่นรมย์ มีความสุข ให้เกิดผลลัพธ์ในเชิงบวกทางจิตใจ ด้วยการออกแบบเชิงพื้นที่เพื่อหาแนวทางการออกแบบพื้นที่สุขภิรมย์สำหรับผู้สูงอายุโดยนำเอางานศิลปะจากเศษผ้าที่มีคุณสมบัติทั้งในเรื่องของวัสดุ ลวดลาย โทนสี ลักษณะที่แตกต่างกันไป เชื่อมารับบทบาทร่วมกับเทคโนโลยีเชิงปฏิสัมพันธ์ เป็นส่วนประสานมิติสัมผัสให้เกิดความสุขทางจิตใจ และเกิดการรับรู้ในแต่ละด้านของประสาทสัมผัสในผู้สูงอายุ ซึ่งการสร้างพื้นที่สุขภิรมย์จะแสดงถึงความสุขสนุกด้วยการนำเศษผ้ามาผสมผสานกับเทคโนโลยีเชิงปฏิสัมพันธ์จะช่วยให้ศิลปะสื่อผสมที่อยู่ตรงหน้าเป็นได้มากกว่าการแสดงผล ผู้สูงอายุสามารถสร้างประสบการณ์การเรียนรู้สามารถโต้ตอบกับงานศิลปะได้ดียิ่งขึ้น

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาศิลปะด้านสื่อผสมแนวพหุสัมผัส โดยใช้วัสดุจากเศษผ้ามาสร้างสรรค์ผลงาน

1.2.2 เพื่อหาแนวทางการออกแบบพื้นที่สุขภิรมย์สำหรับผู้สูงอายุ

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

ผู้วิจัยจะดำเนินการศึกษาศิลปะสื่อผสมพหุสัมผัส โดยใช้วัสดุจากเศษผ้าเพื่อออกแบบพื้นที่สุขภิรมย์ กำหนดขอบเขตการวิจัย ดังนี้

1.3.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

1) วัสดุเศษผ้าที่ใช้ในการสร้างสรรค์

2) เอกสาร ทฤษฎี บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุทั้งในและต่างประเทศ

3) การใช้ประสาทสัมผัสผ่านประสาทด้านการรับรู้สองทางขึ้นไป คือ ด้านการมองเห็น การฟัง การสัมผัส

การดมกลิ่น

4) เนื้อหาเกี่ยวกับแนวคิดสุขภิรมย์ จากทฤษฎีจิตวิทยาว่าด้วยการย้อนคิดถึงความหลังของผู้สูงอายุแล้วทำให้เกิดความสุข สุขภาพจิตดี จึงเกิดเป็นแนวคิดการย้อนความทรงจำของผู้สูงอายุกลับไปในยุคศตวรรษที่ 1970-1990 (พ.ศ. 2513 ถึง พ.ศ.2533)

1.3.2 ขอบเขตประชากร เกณฑ์ในการเลือกกลุ่มตัวอย่าง ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นบุคคลที่มีอายุ 60 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป

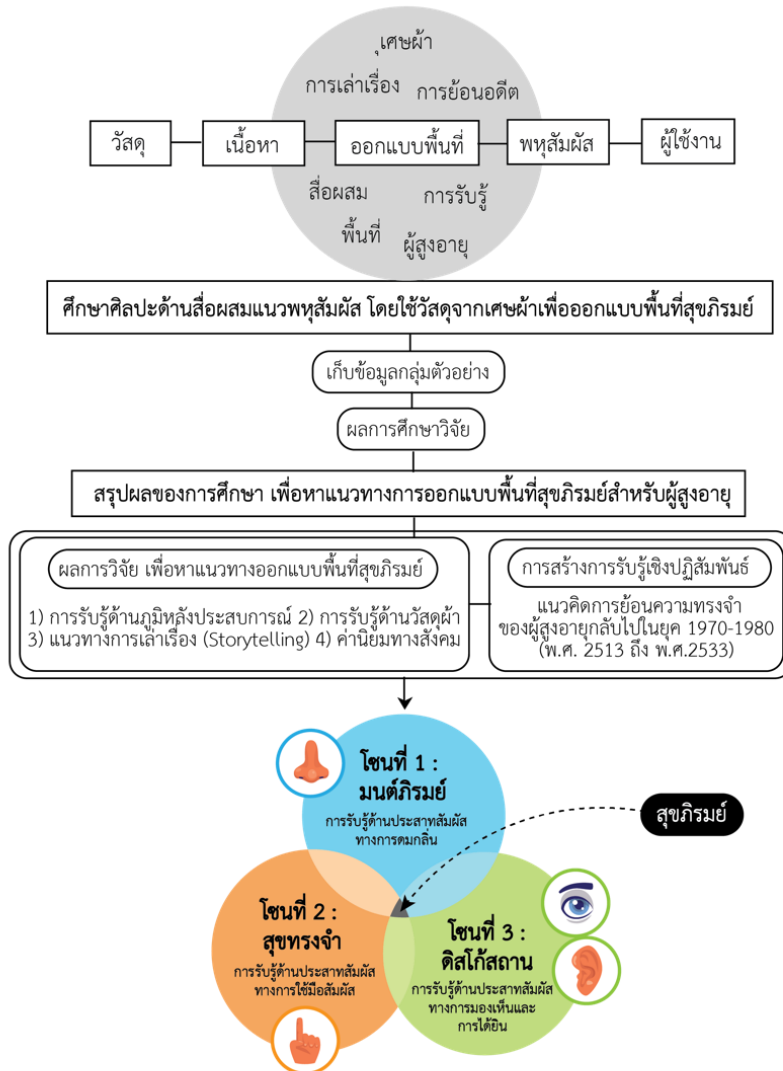
วิธีการดำเนินการวิจัยในรูปแบบเชิงปริมาณ (Quantitative Research) จำนวน 100 คน เป็นกลุ่มสีเขียวที่สามารถใช้ชีวิต หรือทำกิจกรรมได้ทั้งในบ้านและนอกบ้านได้ตามปกติ โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) คือ การสุ่มกลุ่มตัวอย่างที่จะเป็นใครก็ได้ที่มีลักษณะตามความต้องการของผู้วิจัย สมครใจและเต็มใจให้ข้อมูล ดังนี้

1) แบบสอบถามมีโครงสร้างกับผู้สูงอายุ 100 คน วิธีการที่ใช้เฉพาะคือ การแจกแบบสอบถาม ทำการแจกและรวบรวมแบบสอบถามให้กับผู้สูงอายุ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง จากนั้นทำการป้อนข้อมูลด้วยโปรแกรม Excel และใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ (SPSS) ดำเนินการจัดการกับข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล และรายงานผลการวิเคราะห์ข้อมูล

2) ตรวจสอบเครื่องมือแบบประเมินค่าความเที่ยงของแบบสอบถาม (IOC) ของแบบสอบถาม จำนวนผู้ทรงคุณวุฒิทั้งหมด 3 ท่าน ได้แก่ 1) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการออกแบบ จำนวน 1 ท่าน 2) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านผ้า จำนวน 1 ท่าน 2) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านจิตวิทยา จำนวน 1 ท่าน

1.4 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการกระบวนการศึกษาศิลปะด้านสื่อผสมแนวพหุสัมผัส โดยใช้วัสดุจากเศษผ้าเพื่อออกแบบพื้นที่สุขภิรมย์ จึงกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในงานวิจัย

2. วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนการศึกษาในงานวิจัยนี้ได้กำหนดวิธีการดำเนินวิจัย ดังนี้

การวิเคราะห์เนื้อหาอีกวิธีหนึ่งที่นิยมใช้ในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัยเพื่อหาความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความเหมาะสมก่อนนำไปเก็บข้อมูลจริง หรือเพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบที่ผู้วิจัยต้องการพัฒนาขึ้น โดยการคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้องของความคิดโดยการหา IOC (Index of Item Objective Congruence) ดังนี้

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

IOC คือ ดัชนีความสอดคล้อง A

R คือ คะแนนการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ

$\sum R$ คือ ผลรวมของคะแนนพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ

N คือ จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณสถิติพรรณนา เช่น ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานในการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานทุกครั้งผู้วิจัยจะต้องกำหนดเกณฑ์ ในการแปลความหมายของคะแนน ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00	หมายถึง ระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50	หมายถึง ระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50	หมายถึง ระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50	หมายถึง ระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50	หมายถึง ระดับน้อยที่สุด

ข้อมูลการลงพื้นที่เก็บข้อมูลแบบสอบถามเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุ การวิเคราะห์เชิงคุณภาพ ข้อมูลเชิงคุณภาพที่เป็นสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบ เช่น เพศ อาชีพ อายุ ภูมิลำเนา ฯลฯ หรือข้อมูลที่เป็นข้อความที่ได้จากคำถามปลายเปิด ใช้การวิเคราะห์โดยใช้สถิติพรรณนา เช่น ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) เพื่ออธิบายการแจกแจงของข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลผู้ตอบแบบสอบถามด้านการรับรู้สำหรับผู้สูงอายุ เรื่อง ศักยภาพด้านสื่อผสมแนวพหุสัมผัส โดยใช้วัสดุจากเศษผ้าเพื่อสร้างพื้นที่สุขภิบาล กลุ่มตัวอย่างในการตอบแบบสอบถาม จำนวน 100 คน โดยมีกลุ่มตัวอย่างในการตอบแบบสอบถาม ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 1 แสดงค่าร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามในด้านเพศ

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
หญิง	68	68.0
ชาย	22	22.0
รวม	100	100.0

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 100 คน สรุปได้ว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 68 คน คิดเป็นร้อยละ 68.0 ที่เหลือเป็นเพศชาย จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 22.0

ตารางที่ 2 แสดงค่าร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามในด้านเพศ

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
60-69 ปี	63	63.0
70-79 ปี	33	33.0
80 ปีขึ้นไป	4	4.0
รวม	100	100

จากตารางที่ 2 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 100 คน สรุปได้ว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่จะมีอายุ 60-69 ปี จำนวน 63 คน คิดเป็นร้อยละ 63.0 รองลงมาคือ อายุ 70-79 ปี จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 33.0 และอายุ 80 ปีขึ้นไป จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 4.0

ตารางที่ 3 แสดงค่าร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามในด้านสถานภาพ

สถานภาพ	จำนวน	ร้อยละ
โสด	20	20.0
สมรส	68	68.0
หม้าย/หย่าร้าง/แยกกันอยู่	12	12.0
รวม	100	100.0

จากตารางที่ 3 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 100 คน สรุปได้ว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่จะมีสถานภาพสมรส จำนวน 68 คน คิดเป็นร้อยละ 68.0 รองลงมาคือ โสด จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 20.0 และหม้าย/หย่าร้าง/แยกกันอยู่ จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 12.0

ตารางที่ 4 แสดงค่าร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามในด้านระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ประถมศึกษา	7	7.0
มัธยมศึกษา	12	12.0
อนุปริญญา	5	5.0
ปริญญาตรี	69	69.0
สูงกว่าปริญญาตรี	7	7.0
อื่นๆ	0	0
รวม	100	100.0

จากตารางที่ 4 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 100 คน สรุปได้ว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 69 คน คิดเป็นร้อยละ 69.0 รองลงมา คือ ระดับมัธยมศึกษา จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 12.0 ระดับประถมศึกษา จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 7.0 ระดับสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 7.0 และระดับอนุปริญญา จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 5.0

ตารางที่ 5 แสดงค่าร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามในด้านพื้นที่ที่ท่านอาศัยอยู่

ภูมิภาค	จำนวน	ร้อยละ
กรุงเทพฯ	34	34.0
ภาคเหนือ	18	18.0
ภาคกลาง	13	13.0
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	16	16.0
ภาคใต้	8	8.0
ภาคตะวันออก	5	5.0
ภาคตะวันตก	6	6.0
รวม	100	100

จากตารางที่ 5 ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 100 คน สรุปได้ว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อยู่ในพื้นที่ กรุงเทพฯ จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 34.0 รองลงมาเขตภาคเหนือ จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 18.0 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 16.0 ภาคกลาง จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 13.0 ภาคใต้ 8 คน คิดเป็นร้อยละ 8.0 ภาคตะวันตก 6 คน คิดเป็นร้อยละ 6.0 และภาคตะวันออก จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 5

ตอนที่ 2 ข้อมูลด้านการรับรู้ของผู้สูงอายุ

ตารางที่ 6 แสดงค่าเฉลี่ยระดับค่าการรับรู้ด้านภูมิหลังประชากร

ท่านมีความผูกพันกับสภาพแวดล้อมสิ่งใดมากที่สุด	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
1) รูปภาพ ภาพถ่าย	4.58	0.59	มากที่สุด
2) สถานที่ เช่น บ้านพักที่อยู่อาศัย สถานที่ท่องเที่ยว	3.38	0.52	ปานกลาง
3) สัตว์เลี้ยง เช่น สุนัข แมว	3.88	0.64	มาก
4) เฟอร์นิเจอร์ ของตกแต่งบ้าน	4.30	0.67	มาก
5) ค่านิยม กระแสสังคม	4.30	0.66	มาก

จากตารางที่ 6 ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 100 คน สรุปได้ว่า การรับรู้ด้านภูมิหลังประสบการณ์ของผู้สูงอายุ มีความผูกพันกับสภาพแวดล้อมของรูปภาพ ภาพถ่าย อยู่ในระดับที่มากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.58 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.59

ตารางที่ 7 แสดงค่าเฉลี่ยระดับค่าการรับรู้ด้านวัสดุผ้า

ในมุมมองของท่าน ท่านคิดว่าเศษผ้าเหลือใช้ จะสามารถนำมาสร้างงานศิลปะสื่อผสมเป็นรูปทรงใดมากที่สุด	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
1) เศษผ้านำมาทำเป็นรูปทรงเรขาคณิต	4.30	0.67	มาก
2) เศษผ้านำมาทำเป็นรูปทรงของสิ่งมีชีวิตอยู่ในธรรมชาติ เช่น พืช คน สัตว์	4.74	0.65	มากที่สุด
3) เศษผ้านำมาทำเป็นรูปทรงอิสระ	4.72	0.60	มาก

จากตารางที่ 7 ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 100 คน สรุปได้ว่า เศษผ้านำมาทำเป็นรูปทรงของสิ่งมีชีวิตที่มีอยู่ในธรรมชาติ เช่น พืช คน สัตว์ ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.74 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.65

ตารางที่ 8 แสดงค่าเฉลี่ยระดับค่าการรับรู้ด้านข้อมูลเพื่อหาแนวทางการเล่าเรื่อง (Storytelling) ในการสร้างสรรค์

ภูมิหลังหรือประสบการณ์ชีวิตที่ประทับใจในอดีต ถ้าย้อนความทรงจำในอดีตของท่าน ท่านนึกถึงสิ่งใดแล้วมีความสุข มักกล่าวถึงหรือเล่าเป็นประจำมากที่สุด	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
1) วิถีชีวิตความเป็นอยู่	4.74	0.65	มากที่สุด
2) สถานที่ที่เคยไปมา	4.29	0.66	มาก
3) สิ่งของที่ท่านเคยใช้	4.78	0.58	มากที่สุด
4) ศิลปินนักร้องที่ท่านชอบฟัง	4.72	0.60	มากที่สุด

จากตารางที่ 8 ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 100 คน สรุปได้ว่า การรับรู้ด้านข้อมูลเพื่อหาแนวทางการเล่าเรื่อง ในการสร้างสรรค์ผลงานวิจัย ด้านภูมิหลังหรือประสบการณ์ชีวิตที่ประทับใจในอดีต ถ้าย้อนความทรงจำในอดีตของท่าน ท่านนึกถึงสิ่งใดแล้วมีความสุข มักกล่าวถึงหรือเล่าเป็นประจำ คือ สิ่งของที่ท่านเคยใช้ อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.74 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.65

ตารางที่ 9 แสดงค่าเฉลี่ยระดับค่านิยมทางสังคม

ค่านิยมทางสังคมที่เกิดขึ้นในสังคมค.ศ.ปี 1970-1990 (พ.ศ.2513 ถึง พ.ศ.2533) ที่ท่านนึกถึงในความทรงจำหรือผูกพันมากที่สุด	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
1) ค่านิยมด้านการแต่งกาย	4.68	0.64	มากที่สุด
2) ค่านิยมด้านดนตรี เสียงเพลง นักร้อง	4.71	0.65	มากที่สุด
3) ค่านิยมด้านวิถีชีวิตความเป็นอยู่	4.74	0.65	มากที่สุด
4) ค่านิยมด้านสิ่งของ	4.50	0.68	มาก

จากตารางที่ 9 ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 100 คน สรุปได้ว่า การรับรู้ด้านค่านิยมทางสังคมที่เกิดขึ้นในสังคม ปีค.ศ. 1970-1990 (พ.ศ.2513 ถึง พ.ศ.2533) ที่ท่านนึกถึงในความทรงจำ หรือผูกพัน คือ ค่านิยมด้านวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.74 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.65

ตารางที่ 10 แสดงค่าเฉลี่ยระดับค่านิยมทางสังคม

สิ่งของที่ท่านนึกถึงในความทรงจำหรือผูกพันที่เกิดขึ้นในสังคม ปีคศ. 1970-1990 (พ.ศ.2513 ถึง พ.ศ.2533) มากที่สุด	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
โปสเตอร์หนัง/โฆษณาเก่า	4.76	0.62	มากที่สุด
เครื่องใช้ในบ้าน	4.50	0.68	มาก
ของเล่น	4.76	0.62	มากที่สุด
โทรทัศน์	4.72	0.60	มากที่สุด
กล้องถ่ายภาพ /รูปถ่าย	4.48	0.68	มาก
วิทยุ	4.78	0.58	มากที่สุด

จากตารางที่ 10 ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 100 คน สรุปได้ว่า สิ่งของที่ท่านนึกถึงในความทรงจำหรือผูกพันที่เกิดขึ้นในสังคม ปีคศ. 1970-1990 (พ.ศ.2513 ถึง พ.ศ.2533) คือ วิทยุ ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.78 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.58

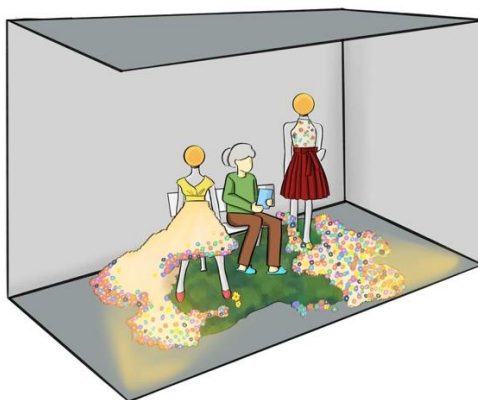
จากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่าง เพื่อค้นหาแนวทางในการออกแบบพื้นที่สุขภิรมย์ ผู้วิจัยจะนำผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลไปออกแบบเนื้อหาที่สอดคล้องกับการสร้างงานศิลปะสื่อผสม ด้วยการใช้พื้นผิวและรูปทรงเทคโนโลยีในการออกแบบ เป็นการเลือกใช้พื้นที่ผิวของวัสดุเศษผ้าที่เหลือจากการตัดเย็บและการใช้งานในสถานประกอบการและโรงงานอุตสาหกรรม โดยใช้โทนสีจริงของเศษผ้าที่เหลือใช้ เพื่อให้ผู้ใช้งานได้เข้าถึงอารมณ์และความรู้สึกที่ได้กำหนดไว้ การคัดเลือกเนื้อหา โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์แบบสอบถามในผู้สูงอายุมาสร้างเป็นผลงาน เกิดความสัมพันธ์ระหว่างเนื้อหาทำให้เกิดการเชื่อมโยงได้เป็นอย่างดี

3. สรุปผลการวิจัย

แนวทางการออกแบบพื้นที่สุขภิรมย์ แบ่งออกเป็น 2 ด้าน คือ

3.1 ด้านความงามและบรรยากาศโดยรวมของสภาพแวดล้อมในพื้นที่สุขภิรมย์

โซนที่ 1 : มนต์ภิรมย์ เป็นการรับรู้ด้านประสาทสัมผัสทางการดมกลิ่น สอดคล้องกับผลสรุปของแบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการรับรู้ด้านสภาพแวดล้อมที่นำเศษผ้ามาทำเป็นรูปทรงของสิ่งมีชีวิตที่มีอยู่ในธรรมชาติ อยู่ในระดับมากที่สุด เป็นรูปแบบของการนำวัสดุเศษผ้ามาสร้างสรรค์เป็นสภาพแวดล้อมทุ่งดอกไม้ธรรมชาติ ยังสอดคล้องกับ สุปาณี สนธิรัตน์ และคณะ (2545) ได้กล่าวว่าในการออกแบบอวัยวะสัมผัส การได้กลิ่นเกิดจากสิ่งเร้าจำพวกสารเคมีที่ลอยอยู่ในอากาศไปกระตุ้นให้เกิดกระแสประสาทจะส่งผลต่อไปยังอวัยวะส่วนกลางอยู่ต่อหน้าของสมองบริเวณหรือเพดานจมูกกระแสประสาทจะส่งไปยังสมองส่วนหน้า ซึ่งจะทำหน้าที่เกี่ยวกับกลิ่นต่อไป ทำให้ผู้สูงอายุเกิดอารมณ์และความรู้สึกวมเกิดการกระตุ้นในการทำสิ่งต่างๆ

ภาพที่ 2 ภาพห้องโซนที่ 1 : มนต์กรรมย์

โซนที่ 2 : สุขทรงจำ เป็นการรับรู้ด้านประสาทสัมผัสด้วยมือและการมองเห็น โดยสอดคล้องกับผลสรุปของแบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับสิ่งของที่ท่านนึกถึงในความทรงจำหรือผูกพันที่เกิดขึ้นในสังคม ปีค.ศ. 1970-1990 (พ.ศ.2513 ถึง พ.ศ.2533) พบว่า โทรทัศน์และวิทยุ อยู่ในระดับมากที่สุด เป็นรูปแบบผนังเศษผ้าสัมผัส เมื่อผู้สูงอายุใช้มือสัมผัสผลิตภัณฑ์ผนังผ้า จะปรากฏเห็นภาพถ่ายเหตุการณ์สำคัญ ในปี พ.ศ.2513 ถึง พ.ศ.2533 และยังสอดคล้องกับลักษณะ สรีรวิวัฒน์ (2549) ด้านการมองเห็น เกิดโดยผ่านสายตาที่มีสิ่งเร้าคือแสงและแสงกระตุ้นเซลล์ประสาทสำหรับความรู้สึกในจอตา เซลล์ประสาทตาจะนำความรู้สึกที่ตาส่งไปยังสมองเซลล์ประสาทที่สมองจะส่งกระแสความรู้สึกกลับมาที่ประสาทการมองเห็นการเลือกสีในภาพ ต้องให้ผู้สูงอายุสามารถแยกแยะได้ง่ายและยังสอดคล้องกับลักษณะ สรีรวิวัฒน์ (2549) การสัมผัสผิว การรู้สึกที่ได้จากการสัมผัสเกิดขึ้นเพราะผลกระทำของตัวรับความรู้ชนิดที่ทำงานผสมผสานกันสมองรับรู้ถึงการเคลื่อนไหวของกล้ามเนื้อ

ภาพที่ 3 ภาพห้องโซนที่ 2 : สุขทรงจำ

โซนที่ 3 : ดิสโก้สถาน เป็นการรับรู้ด้านประสาทสัมผัสทางการมองเห็นและด้านการได้ยิน โดยสอดคล้องกับผลสรุปของแบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับสิ่งของที่ท่านนึกถึงในความทรงจำหรือผูกพันที่เกิดขึ้นในสังคม ปีค.ศ. 1970-1990 (พ.ศ.2513 ถึง พ.ศ.2533) พบว่า ค่านิยมทางสังคมที่เกิดขึ้นในสังคมด้านดนตรี เสียงเพลง นักร้อง ในระดับมาก เป็นรูปแบบของการนำวัสดุเศษผ้ามาผสมผสานกับแสงจากหลอดไฟในรูปแบบของดิสโก้บอล เล่าเรื่องของความสนุกสนานทางการได้ยิน และยังสอดคล้องกับ สุภาวดี สุวรรณเทศ (2557) ที่กล่าวถึง การนำเสนอเทคโนโลยีสารสนเทศ

ด้านการได้ยิน ผู้สูงอายุสามารถปรับระดับเสียงได้ที่ตู้เพลง หลีกเลี่ยงการใช้ความถี่ที่มากกว่า 4,000 เฮิรตซ์ และการนำเสนอของภาษาภาพต้องควบคู่กันไปทั้งการมองเห็นและการได้ยิน

ภาพที่ 4 ภาพห้องโซนที่ 3 : ดิสโก้สถาน

3.2 ด้านพฤติกรรมการรับรู้การใช้งานในพื้นที่สุขภิรมย์

ในการออกแบบนั้น ผู้วิจัยคำนึงถึงด้านพฤติกรรมการรับรู้การใช้งานในพื้นที่สุขภิรมย์ โดยใช้สภาพแวดล้อมเชื่อมโยงเนื้อหาให้เกิดความสัมพันธ์กัน ทำให้ผู้ใช้รู้สึกมีอารมณ์และเกิดการกระตุ้นด้านประสาทสัมผัสต่างๆ ดังนี้

โซนที่ 1 : มนต์ภิรมย์ เป็นการรับรู้ด้านประสาทสัมผัสทางการดมกลิ่น สามารถกำหนดพฤติกรรมการรับรู้การใช้งานในพื้นที่ ได้ดังนี้

- 1) ผู้สูงอายุสามารถเดินเข้าไปในห้องแสดงงานได้ เพื่อสัมผัสกลิ่นหอมของดอกไม้จากเศษผ้า
- 2) ผู้สูงอายุสามารถนั่งพักผ่อนหย่อนใจบนเบาะรองนั่งตามจุดที่กำหนดไว้
- 3) ผู้สูงอายุสามารถสัมผัสเศษผ้าได้
- 4) ระยะเวลาในการเข้าร่วมทดสอบ 5 นาที

นอกจากนี้ผู้วิจัยได้เลือกออกแบบสภาพแวดล้อมที่เป็นองค์ประกอบของพหุประสาทสัมผัส ด้วยการได้ยินเสียงแบบธรรมชาติ เช่น การเปิดบรรยากาศ เสียงนกร้อง ที่ทำให้ผู้สูงอายุเกิดประสบการณ์ด้านการรับรู้โดยรอบ เกิดความสัมพันธ์ระหว่างเนื้อหาทำให้เกิดการเชื่อมโยงได้เป็นอย่างดี

โซนที่ 2 : สุขทรงจำ เป็นการรับรู้ด้านประสาทสัมผัสด้วยมือและการมองเห็น สามารถกำหนดพฤติกรรมการรับรู้การใช้งานในพื้นที่ ได้ดังนี้

- 1) ผู้สูงอายุสามารถใช้มือสัมผัสที่เศษผ้า เพื่อให้เกิดแรงผลัก (Flip) อัตโนมัติ เมื่อผู้เล่นใช้มือสัมผัสลงบนผนังผ้าที่จำลองบนหน้าจอทีวีแล้ว จะปรากฏเห็นภาพถ่ายอีกด้าน

- 2) ผู้สูงอายุสามารถมองเห็นภาพที่เกิดขึ้นผ่านจอ LCD สลับกับภาพถ่าย
- 3) ผู้สูงอายุสามารถใช้มือสัมผัสที่ interactive wall บริเวณเศษผ้าตามจุดที่กำหนดไว้
- 4) ระยะเวลาในการเข้าร่วมทดสอบ 10 นาที

นอกจากนี้ผู้วิจัยได้เลือกออกแบบสภาพแวดล้อมที่เป็นองค์ประกอบของพหุประสาทสัมผัส ด้วยการได้ยินเสียงแบบโทรทัศน์หรือวิทยุ เช่น การเปิดบรรยากาศเสียงของข่าวสาร เสียงบรรยายแบบวิทยุ ที่ทำให้ผู้สูงอายุเกิดประสบการณ์ด้านการรับรู้โดยรอบ เกิดความสัมพันธ์ระหว่างเนื้อหาทำให้เกิดการเชื่อมโยงได้เป็นอย่างดี

โซนที่ 3 : ดิสโก้สถาน เป็นการรับรู้ด้านประสาทสัมผัสทางการมองเห็นและด้านการได้ยิน สามารถกำหนดพฤติกรรมการรับรู้การใช้งานในพื้นที่ ได้ดังนี้

- 1) ผู้สูงอายุสามารถกดปุ่มเลือกเพลงได้ที่ตู้เพลงและสามารถโยกย้ายหรือฟังเพลงได้ตามความรู้สึกต่าง ๆ
- 2) ผู้สูงอายุสามารถมองเห็นแสงสว่างลอดผ่านเศษผ้าได้ตามวัตถุต่างๆ
- 3) ผู้สูงอายุสามารถเคลื่อนไหวร่างกายตามเสียงเพลงได้อย่างอิสระ
- 4) ระยะเวลาในการเข้าร่วมทดสอบ 15 นาที

นอกจากนี้ผู้วิจัยได้เลือกออกแบบสภาพแวดล้อมที่เป็นองค์ประกอบของพหุประสาทสัมผัส ด้วยการให้แสงเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งกับเศษผ้า เช่น แสงสีจากเพดาน แสงจากผนังด้านข้าง และใช้วัตถุเสมือนจริงที่มากระทบกับผ้าเข้ามาช่วยเติมเต็มประสบการณ์ด้านความทรงจำ ทำให้ผู้สูงอายุเกิดประสบการณ์ด้านการรับรู้โดยรอบ เกิดความสัมพันธ์ระหว่างเนื้อหาทำให้เกิดการเชื่อมโยงได้เป็นอย่างดี

โดยได้ข้อสรุปว่า การออกแบบพื้นที่สุขภิรมย์สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมเสมือนจริงทางด้านพหุประสาทสัมผัส มีการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง และนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลไปออกแบบพื้นที่สุขภิรมย์ เพื่อให้การทำการกิจกรรมในพื้นที่สุขภิรมย์สำหรับผู้สูงอายุเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. อภิปรายผล

ผู้วิจัยได้ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาศิลปะสื่อผสมพหุสัมผัส โดยใช้วัสดุจากเศษผ้าเพื่อสร้างพื้นที่สุขภิรมย์ ผู้วิจัยได้ผลการศึกษา ดังนี้

4.1 ด้านเนื้อหาศิลปะสื่อผสมพหุสัมผัส โดยใช้วัสดุจากเศษผ้าเพื่อสร้างพื้นที่สุขภิรมย์ จากการศึกษาพบว่า ได้รูปแบบของพื้นที่สุขภิรมย์แบ่งออกเป็น 3 รูปแบบ ตามระดับของความสนุก โดยกำหนดขนาดของพื้นที่ขนาดห้องละ 4x2 เมตร ได้แก่ รูปแบบโซนที่ 1 มนต์ภิรมย์ เป็นรูปแบบของการนำวัสดุมาขึ้นรูปด้วยเทคนิคการเย็บ ประกอบเศษผ้าสร้างสรรค์เป็นทุ่งดอกไม้ธรรมชาตินาพรพรรณ เปิดประสบการณ์การรับรู้ด้านประสาทสัมผัสทางการดมกลิ่น รูปแบบโซนที่ 2 สุขทรงจำ เป็นรูปแบบผนังเศษผ้าสัมผัส เมื่อผู้สูงอายุใช้มือสัมผัสลึกลงที่ผนังผ้า จะปรากฏเห็นภาพถ่ายเหตุการณ์สำคัญ ในปี พ.ศ.2513 ถึง พ.ศ.2533 เปิดประสบการณ์การรับรู้ด้านประสาทสัมผัสด้วยมือและการมองเห็น รูปแบบโซนที่ 3 ดิสโก้สถาน เป็นรูปแบบของการนำวัสดุเศษผ้ามาเย็บติดเป็นระย้าผสมผสานกับแสงจากหลอดไฟผ่านเสียงเพลง เป็นการรับรู้ด้านประสาทสัมผัสทางการมองเห็นและการได้ยิน โดยเนื้อหาในการเล่าเรื่องของสุขภิรมย์ สอดคล้องกับ ศรีเรือน แก้วกังวาน (2549) กล่าวว่า ผู้สูงอายุมีลักษณะชอบคิดถึงอดีตเป็นธรรมชาติ ผู้ที่ย้อนคิดถึงอดีตด้วยความพอกพอกใจ อิ่มใจในตนเอง เป็นผู้สูงอายุที่ปรับตัวในยามสูงวัยอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นคนที่มีความสุขในยามสูงวัย และการศึกษาศิลปะสื่อผสมพหุสัมผัส โดยใช้วัสดุจากเศษผ้าที่มีผลดลย โทนีซี คุณลักษณะที่แตกต่างกันไป ยังสอดคล้องกับ Schauer (2013) ได้กล่าวว่า การทำศิลปะผ้านานาควิลต์ เช่น การตัด ประกอบ และเย็บกลับผ้าเข้าด้วยกัน ในเนื้อเรื่องต่างๆ จะช่วยเสริมสร้างคุณค่าจิตใจ รวมถึงยังสอดคล้องกับ (มาลา ฤทธินิม และอ้อยทิพย์ ผู้พัฒน์, 2555) ได้กล่าวว่า ปัจจุบันเทคนิคศิลปะผ้านานาควิลต์มีการนำไปใช้เป็นภาพต่างๆ เป็นภาพบุคคลสำคัญ หรือบอกเล่าเรื่องราวบันทึกเหตุการณ์ต่างๆ และใช้ประดับตกแต่งบ้าน เป็นต้น

4.2 ด้านแนวทางการออกแบบพื้นที่สุขภิรมย์สำหรับผู้สูงอายุ จากการศึกษาพบว่า การออกแบบพื้นที่สุขภิรมย์ต้องตระหนักถึงความสุขสนุก โดยผู้สูงอายุสามารถเลือกพื้นที่การแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ในพื้นที่ที่รื่นรมย์ สนุกสนานจากสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ ยังสอดคล้องกับ ภัสร์นลิน เลิศดำรงไชย (2562) ได้กล่าวว่า ผู้สูงอายุยังต้องการพื้นที่ทางสังคม โดยให้เหตุผลว่า การอยู่บ้านทำให้เหงา รู้สึกโดดเดี่ยว นอกจากพื้นที่ที่สร้างสรรค์แล้ว ผู้สูงอายุยังมีความต้องการพื้นที่สำหรับทำกิจกรรม ซึ่งประกอบด้วยเทคโนโลยีพหุสัมผัส ทั้งหมด 3 รูปแบบ ได้แก่ รูปแบบโซนที่ 1 : มนต์ภิรมย์เป็นการรับรู้ด้านประสาทสัมผัสทางการดมกลิ่น ผู้วิจัยเลือกใช้อุปกรณ์เครื่องพ่นกลิ่นน้ำมันหอมระเหยแบบอัตโนมัติ เพื่อให้กลิ่นที่พ่นออกมาระเหยติดกับเศษผ้าที่จัดแสดง อีกทั้งการออกแบบพื้นที่สุขภิรมย์ด้วยเทคโนโลยีพหุสัมผัส ยังสอดคล้องกับ สุปานิ สนธิรัตน์ และคณะ (2545) ได้กล่าวว่า ในการออกแบบอวัยวะรับสัมผัส (Sensory organ) การได้กลิ่นเกิดจากสิ่งเร้าจำพวกสารเคมีที่ลอยอยู่ในอากาศไปกระตุ้น ให้เกิดกระแสประสาทจะส่งผลต่อไปยังอวัยวะส่วนกลางอยู่ต่อหน้าของสมองบริเวณหรือเพดานจมูกกระแสประสาทจะส่งไปยังสมองส่วนหน้าซึ่งจะทำหน้าที่เกี่ยวกับกลิ่นต่อไป ทำให้ผู้สูงอายุเกิดอารมณ์และ

ความรู้สึกร่วมเกิดการกระตุ้นในการทำสิ่งต่างๆ รูปแบบโซนที่ 2 : สุขทรงจำ เป็นการรับรู้ด้านประสาทสัมผัสด้วยมือและการมองเห็น ผู้วิจัยเลือกใช้การจำลองเหตุการณ์บนทีวีในปี คศ.1970-1990 (พ.ศ.2513 ถึง พ.ศ.2533) ผ่านจอ LCD และเครื่องฉายภาพโปรเจคเตอร์ ซึ่งสอดคล้องกับ สุภาวดี สุวรรณแทน (2557) ที่กล่าวถึง เทคโนโลยีสารสนเทศในผู้สูงอายุ ควรใช้หน้าจอแบบ LCD และการเลือกใช้สี ต้องแน่ใจว่าการใช้นั้นสามารถแยกแยะได้ง่าย หลีกเลี่ยงเรื่องการเคลื่อนไหวข้อความ หากจำเป็นต้องเลื่อนซ้ำๆ ดังนั้นการพัฒนาและการออกแบบต้องพิจารณาถึงปัจจัยที่ก่อให้เกิดการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของผู้สูงอายุด้วย และรูปแบบโซนที่ 3 : ดิสโก้สถาน เป็นการรับรู้ด้านประสาทสัมผัสทางการมองเห็นและด้านการได้ยิน ผู้วิจัยเลือกใช้อุปกรณ์จอภาพทัชสกรีน เพื่อให้ผู้ใช้งานได้สัมผัสเปลี่ยนเพลงที่ดูเพลง และใช้เทคโนโลยีระบบเซนเซอร์ของแสงสว่างเข้ามารังสรรค์กับเศษผ้าเพื่อให้แสงลอดผ่านผ้าได้ตามจังหวะเสียงเพลง ผู้สูงอายุเกิดอารมณ์ร่วมสามารถเคลื่อนไหวได้ตามความสนุกสนาน และเกิดอารมณ์ร่วมในเสียงเพลง ซึ่งสอดคล้องกับ สุภาวดี สุวรรณแทน (2557) ที่กล่าวถึง ในการนำเสนอเทคโนโลยีสารสนเทศต่างๆ สำหรับผู้สูงอายุต้องมีความเข้าใจในการใช้ระบบสารสนเทศและมีการพัฒนาเท่าเทียมกับคนทั่วไป การออกแบบให้ผู้ใช้งานสามารถปรับระดับเสียงได้ หลีกเลี่ยงการใช้ความถี่ที่มากกว่า 4,000 เฮิรตซ์ และพิจารณาการให้การนำเสนอของภาษาควบคู่กันไปทั้งการมองเห็นและการได้ยิน และการออกแบบพื้นที่สุขภิรมย์ยังสอดคล้องกับ อติเทพ แจ่มนาลาว (2562) โดยนักออกแบบสื่อปฏิสัมพันธ์สามารถใช้เทคโนโลยีประยุกต์สื่อประเภทต่างๆ ที่ใช้ร่วมกันได้กับระบบคอมพิวเตอร์ ได้แก่ เสียง วิดีทัศน์ กราฟฟิก ภาพนิ่ง และภาพเคลื่อนไหวต่างๆ การนำสื่อเหล่านี้มาใช้ร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพระหว่างผู้ใช้กับระบบโปรแกรมทำให้เกิดการโต้ตอบในรูปแบบต่างๆ กัน เช่น การมองเห็น การสัมผัส การได้ยิน การได้กลิ่น และยังสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการออกแบบพื้นที่สุขภิรมย์ที่ช่วยเสริมสร้างสุขภาพจิตที่ดีในอนาคต

5. ข้อเสนอแนะ

5.1 ข้อเสนอแนะการนำผลการศึกษาไปใช้

5.1.1 การศึกษาศิลปะด้านสื่อผสมแนวพหุสัมผัส โดยใช้วัสดุจากเศษผ้ามาสร้างสรรค์ เป็นการนำเอาเศษผ้าที่เหลือทิ้งจากผู้ประกอบการและโรงงานอุตสาหกรรมจำนวนมาก นำวัสดุเหลือใช้กลับมาปรับเปลี่ยนรูปแบบหรือพัฒนาเนื้อหาแนวคิดการเล่าเรื่องในรูปแบบอื่น ให้สามารถนำมาใช้ประโยชน์ในกิจกรรมศิลปะบำบัดมากขึ้น

5.1.2 ในการสร้างพื้นที่งานศิลปะสื่อผสมพหุสัมผัส สามารถนำแนวคิดไปจัดสร้างได้ตามพื้นที่ที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้สูงอายุ เช่น ห้างสรรพสินค้า ลานกิจกรรม เป็นต้น เกิดการรับรู้ในแต่ละด้านของประสาทสัมผัสในการรับรู้ในผู้สูงอายุ

5.2 ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

5.2.1 การออกแบบและพัฒนาพื้นที่สุขภิรมย์ สามารถนำนวัตกรรมเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) เข้ามาช่วยในการสร้างประสบการณ์การรับรู้ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

5.2.2 ในการพัฒนาเรื่องวัสดุ ควรนำวัสดุเศษผ้าไปผสมผสานกับวัสดุเหลือใช้อื่นๆ เพื่อนำมาพัฒนาให้เกิดแนวคิดศิลปะสื่อผสมพหุสัมผัสที่หลากหลาย เช่น ขวดพลาสติก เศษกระดาษ โลหะ เป็นต้น เป็นการลดจำนวนขยะที่เกิดขึ้นให้มีมูลค่าเพิ่มได้อีก

6. เอกสารอ้างอิง

- กรมสุขภาพจิต. (2558). คู่มือ “ความสุข 5 มิติ สำหรับผู้สูงอายุ” (ฉบับปรับปรุง) (พิมพ์ครั้งที่ 6). โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- ภัสรณลิน เลิศดำรงไชย. (2562). พฤติกรรมด้านการใช้พื้นที่ของผู้สูงอายุในห้างสรรพสินค้าในเขตกรุงเทพมหานคร
กรณีศึกษา: พาต้า ปิ่นเกล้า, เอ็ม บีเคเซ็นเตอร์, จตุรัสจามจุรีสแควร์ และเทสโก้ โลตัส พระราม 1
[วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- มาลา ฤทธิ์นัม, และอ้อยทิพย์ ผู้พัฒน์. (2555). ศิลปะงานตัดต่อผ้าและการปักตกแต่งลวดลายสู่การพัฒนาผลิตภัณฑ์เสื้อผ้า. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย. (2565). สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2564. สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.
- วชิระ จินหนองจอก. (2553). ทฤษฎีการรับรู้. GotoKnow. <http://gotoknow.org/blog/perceptiontheory/282194>
- วันชัย ชูประดิษฐ์. (2555). การศึกษาความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตเทศบาล ตำบลลำทับ อำเภอลำทับ จังหวัดกระบี่ [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- ศรีเรือน แก้วกังวาล. (2549). จิตวิทยาพัฒนาการชีวิตทุกช่วงวัย: แนวคิดเชิงทฤษฎีวิยรุ่น-วัยสูงอายุ (พิมพ์ครั้งที่ 9, เล่ม 2). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุภาณี สนธิรัตน์, อารี เพชรผุด, และพวงเพชร วัชรอยู่. (2545). จิตวิทยาทั่วไป. ภาควิชาจิตวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สุภาวดี สุวรรณเทน. (2557). สภาพ ปัญหา การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของผู้สูงอายุในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น. สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- อติเทพ แจ่มนาลาว. (2562). เทคโนโลยีด้านสื่อปฏิสัมพันธ์. มหาวิทยาลัยศรีปทุม. <https://www.spu.ac.th/uploads/contents/20161216111200.pdf>
- อภัสนันท์ ใจเอี่ยม, และรจนา จันทราสา. (2561). การออกแบบผลิตภัณฑ์ชุดคอมพิวเตอร์สำหรับบ้านพัก อาศัยจากเศษผ้าเหลือใช้ในอุตสาหกรรมผ้าไทย บ้านเจริญสุข จังหวัดบุรีรัมย์. วารสารศิลปกรรมและการออกแบบแห่งเอเชีย, 1(1), 95-107.
- Schauer, E. (2013). *Fabric and quilting as material in art therapy*. Academia. https://www.academia.edu/28231984/Fabric_and_quilting_as_material_in_art_therapy.pdf

การศึกษาสภาพปัญหา อุปสรรคและแนวทางการพัฒนาการจัดทำบัญชีของ
วิสาหกิจชุมชน ในเขตอำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี
A Study of Problems, Obstacles, and Guidelines for Development of
Accounting Community Enterprise in Mueang Chanthaburi District,
Chanthaburi Province

วิชิต เอียงอ่อน^{1*} ฉวี สิงหา² กัลยรัตน์ เจียมโฆสิต³ วราภรณ์ ศรีบัณฑิต⁴

วัชรินทร์ อรรถศรีวร⁵ ยุทธนา พรรคอนันต์⁶ และอลิษา ประสมผล⁷

Wichit Aiangoon^{1*} Chawee Singhad² Kannyarut Chaiamkosit³ Waraporn Sornbundid⁴

Watcharin Akkasriworn⁵ Yuttana Pukanan⁶ and Alisa Prasompol⁷

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหา อุปสรรค และแนวทางการพัฒนาการจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชนในเขตอำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลจากผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชน จำนวน 66 วิสาหกิจชุมชน ๆ ละ 1 คน โดยวิธีการคัดเลือกแบบตามสะดวก (Convenience Sampling)

^{1*} หลักสูตรบัญชีบัณฑิต คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
Bachelor Faculty of Accountancy Program, Rambhai Barni Rajabhat University
E-mail : Wichit.a@rbru.ac.th

² หลักสูตรบัญชีบัณฑิต คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
Bachelor Faculty of Accountancy Program, Rambhai Barni Rajabhat University
E-mail : Chawee.s@rbru.ac.th

³ หลักสูตรบัญชีบัณฑิต คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
Bachelor Faculty of Accountancy Program, Rambhai Barni Rajabhat University
E-mail : kanyarat.c@rbru.ac.th

⁴ หลักสูตรบัญชีบัณฑิต คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
Bachelor Faculty of Accountancy Program, Rambhai Barni Rajabhat University
E-mail : waraphorn.s@rbru.ac.th

⁵ หลักสูตรบัญชีบัณฑิต คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
Bachelor Faculty of Accountancy Program, Rambhai Barni Rajabhat University
E-mail : Watsoulinn@hotmail.com

⁶ หลักสูตรบัญชีบัณฑิต คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
Bachelor Faculty of Accountancy Program, Rambhai Barni Rajabhat University
E-mail : Yuttana.P@rbru.ac.th

⁷ หลักสูตรบัญชีบัณฑิต คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
Bachelor Faculty of Accountancy Program, Rambhai Barni Rajabhat University
E-mail : alias.p@rbru.ac.th

*Corresponding author

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test F- test (One Way ANOVA) โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และการทดสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีของ LSD (Least significant difference)

ผลการวิจัย พบว่า สภาพปัญหา และอุปสรรคในการจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชนในอำเภอเมืองจันทบุรีทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านความรู้ ความสามารถ และทักษะการปฏิบัติงานบัญชี ด้านเอกสาร วิธีการจัดการเอกสารทางบัญชีด้านเครื่องมือและสารสนเทศใช้ในการปฏิบัติงานบัญชี และด้านความร่วมมือและประสานงานจากหน่วยงานภายนอกในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีปัญหาและอุปสรรคด้านเอกสาร วิธีการจัดการเอกสารทางบัญชี มากที่สุด การเปรียบเทียบระดับความความคิดเห็นต่อสภาพปัญหา และอุปสรรค จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งของผู้จัดทำบัญชี ประสบการณ์ในการทำบัญชี ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า เพศที่แตกต่างกันส่งผลต่อปัญหาและอุปสรรคด้านเอกสาร วิธีการจัดการเอกสารทางบัญชีแตกต่างกัน และประสบการณ์ในการทำบัญชีที่แตกต่างกันส่งผลต่อปัญหา และอุปสรรค ด้านการประสานงานและความร่วมมือจากหน่วยงานแตกต่างกัน ดังนั้น ผู้วิจัยสรุปแนวทางการพัฒนาการจัดทำบัญชี ดังนี้ 1) ควรมีการอบรมให้ความรู้ด้านเอกสารทางการบัญชี การจัดทำบัญชี การจัดทำรายงานทางการเงิน จากหน่วยงานภาครัฐ รวมถึงการนำเครื่องมือสารสนเทศที่ช่วยในการจัดทำบัญชี เช่น โปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชี เป็นต้น 2) ควรมีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ ระหว่างวิสาหกิจชุมชนกับวิสาหกิจชุมชนอื่น และหน่วยงานภาครัฐ รวมถึงภาคเอกชนเพื่อเป็นการประสานงานระหว่างกัน และ 3) ควรมีการตรวจสอบ และประเมินกระบวนการจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชนอย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ : ปัญหาและอุปสรรค แนวทางพัฒนา บัญชีวิสาหกิจชุมชน

Abstract

The purpose of this research was to study of problems, obstacles, and guidelines for development of accounting community enterprises in Mueang Chanthaburi district, Chanthaburi province. Data were collected by questionnaires from 66 participants in charge of accounting for community enterprises, 1 agent per community enterprise, with a convenience sampling. Statistics for data analysis included percentage, mean and Standard Deviation (S.D.), T-test, F-test (One Way ANOVA) with statistical significance at level 0.05, and test of pairwise differences using LSD (Least Significant Difference).

The results of the research found that problems and obstacles in accounting of community enterprises in Mueang Chanthaburi district were in 4 areas including knowledge, abilities, and skills in accounting operations, documents, and accounting document management methods. Tools and information used in accounting operations, cooperation, and coordination from outside agencies The overall aspect was at a high level. There were problems and obstacles regarding documents. The most problem was methods for managing accounting documents. Additionally, comparing opinions on problems and obstacles were classified by gender, age, and educational level. The overall accounting experience was not significantly different at the level 0.05. Considering each aspect, it found that different genders affected problems and obstacles in documentation. Methods for managing accounting documents were different. Meanwhile, the different accounting experience affected problems and obstacles in coordination and cooperation from different agencies. Therefore, the researcher summarized the guidelines for developing accounting as follows: 1) The training should be provided by knowledge in accounting documents, accounting preparation of financial

reports from government agencies. The usage of information tools could help the accounting like accounting packages; 2) A cooperation network should be created among community enterprises and other community enterprises, and government agencies. It included the private sector in order to coordinate each other; and 3) An inspection should be continuously evaluated by the accounting processes of community enterprises.

Keyword: Problems and Obstacles, Development Guidelines, Community Enterprise Account

วันที่รับบทความ: 23 กันยายน 2567

วันที่แก้ไขบทความ: 03 ธันวาคม 2567

วันที่ตอบรับตีพิมพ์บทความ: 18 ธันวาคม 2567

1. บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของงานวิจัย

การส่งเสริมการประกอบอาชีพของประชาชนเป็นภารกิจหลักอย่างหนึ่งของรัฐบาล ในอดีตที่ผ่านมารัฐบาลได้ออกกฎหมายส่งเสริมให้คนในชุมชนรวมตัวกันนำความรู้ ภูมิปัญญาและทรัพยากรที่มีในท้องถิ่นมาผลิตเป็นสินค้าและบริการเพื่อแก้ไขปัญหาของชุมชน ตรงกับความต้องการของตลาด สามารถสร้างรายได้และการช่วยเหลือซึ่งกันและกันของคนในชุมชนในรูปแบบของวิสาหกิจชุมชน ส่งผลให้ชุมชนพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน กฎหมายดังกล่าวนี้เรียกว่าพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ.2548 ซึ่งกรมส่งเสริมการเกษตรมีหน้าที่รับผิดชอบและส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนที่ประกอบกิจการสอดคล้องกับภารกิจของหน่วยงาน และร่วมมือกับหน่วยงานภาคีเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนวิสาหกิจชุมชนทุกประเภทกิจการ (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2562)

วิสาหกิจชุมชน เกิดขึ้นจากการประกอบการหรือกิจการของชุมชนที่กลุ่มคนในชุมชนเป็นเจ้าของและร่วมกันดำเนินการ โดยใช้ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยีที่เหมาะสม และความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ สร้างมูลค่าเพิ่มให้กับวัตถุดิบและทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน ด้วยการผลิตสินค้าและบริการตอบสนองการพึ่งตนเองและการสร้างรายได้ให้กับครอบครัว ชุมชน และระหว่างชุมชนตามแนวทางของเศรษฐกิจพอเพียงโดยกลุ่มคนหรือคณะบุคคลที่ดำเนินการ ประกอบกับกรมส่งเสริมการเกษตรได้ขอแก้ไขเพิ่มเติมให้กฎหมายมีความทันสมัย โดยพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2562 การแก้ไขพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนครั้งนี้ต้องการให้วิสาหกิจชุมชนมีการประกอบกิจการอย่างเป็นระบบและมีความเข้มแข็งเพิ่มขึ้น โดยส่งเสริมและสนับสนุนให้วิสาหกิจชุมชนที่มีความพร้อมประกอบกิจการในรูปแบบของนิติบุคคลมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นนิติบุคคลในรูปแบบกลุ่มเกษตรกร สหกรณ์ ห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคล ห้างหุ้นส่วนจำกัดหรือบริษัทจำกัด และให้กรมส่งเสริมการเกษตรอำนวยความสะดวกวิสาหกิจชุมชน ในการจดทะเบียนนิติบุคคล นอกจากนั้นวิสาหกิจชุมชนยังมีหน้าที่ในการจัดทำบัญชี เพราะการจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชน เป็นกระบวนการที่สำคัญในการจัดการและบันทึกข้อมูลทางการเงินของวิสาหกิจชุมชน เพื่อให้สามารถตรวจสอบและบริหารจัดการเงินทุนได้อย่างมีประสิทธิภาพ การบัญชีที่ถูกต้องและเป็นระบบจะช่วยให้วิสาหกิจชุมชนสามารถดำเนินงานได้อย่างมั่นคง (วัชร อ้นวิวัฒน์, 2554) เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการวางแผน และเป็นประโยชน์ในการตัดสินใจ และการควบคุมการดำเนินงานการบริหารจัดการในส่วนงานต่าง ๆ ของวิสาหกิจชุมชน ซึ่งข้อมูลที่สำคัญในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน ได้แก่ ข้อมูลทางบัญชี ซึ่งเป็นข้อมูลที่แสดงถึงฐานะการเงินและผลการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนที่สามารถเปรียบเทียบได้ ข้อมูลทางการเงินที่สำคัญ คือ เอกสารสรุปผลข้อมูลทางการเงินของกิจการ หรือที่เรียกว่า งบการเงิน ที่จัดทำโดยผู้ทำบัญชี เพื่อจะได้สามารถนำข้อมูลทางการเงินจากรายงานทางการเงินมาช่วยในการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน ซึ่งในปัจจุบันปัญหาที่พบโดยส่วนใหญ่ของวิสาหกิจชุมชนคือ ปัญหาในด้านการจัดทำบัญชีเนื่องจากสมาชิกไม่มีการบันทึกบัญชี ค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นในการดำเนินงานอย่างเป็นระบบและมีสมาชิกในกลุ่มบางรายไม่มีพื้นฐานในด้านการทำบัญชีจึง ส่งผลกระทบต่อกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในการคำนวณรายได้

ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ เป็นสาเหตุหลักที่ทำให้วิสาหกิจชุมชนหลายแห่งที่เกิดขึ้น ประสบปัญหาในการบริหารงานทางด้านบัญชี (ชลลดา เหมะธูลิน, นฤมล ชินวงศ์ และยุทธนา จันทรพิฑู, 2561) ประกอบกับงานวิจัยของวิชิต เอียงอ่อน และคณะ (2565) ได้ศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาความรู้ด้านการจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชนในเขตอำเภอแหลมงอบ จังหวัดตราด พบว่า วิสาหกิจชุมชนเป็นผู้ทำบัญชีเอง ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีและไม่ได้จบการศึกษาทางด้านการบัญชีทำให้ขาดความรู้ความเข้าใจในการทำบัญชี และส่วนใหญ่วิสาหกิจชุมชนใช้เครื่องคิดเลขมาช่วยการทำบัญชี ไม่มีการใช้เครื่องคอมพิวเตอร์เข้ามาช่วยในการจัดทำ เนื่องจากการลงบัญชีของวิสาหกิจชุมชนโดยส่วนใหญ่เป็นการจัดทำบัญชีด้วยมือ เป็นเพียงลักษณะการจัดทำบัญชี แบบง่าย ๆ ตามความเข้าใจของผู้ทำบัญชีเท่านั้น นอกจากนี้ งานวิจัยของชาญชัย อรรถผาติ (2565) ได้ศึกษา การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในด้านบริหารจัดการการผลิต และการจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเพชรบุรี พบว่า ปัญหาและอุปสรรคเพื่อสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในด้านบริหารจัดการการผลิตและการทำบัญชี มีประเด็นในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านทักษะและความรู้ของบุคลากรซึ่งพบว่าบุคลากรส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ และจบการศึกษาระดับประถมศึกษา มีพื้นเพอาชีพเป็นเกษตรกร ขาดความรู้และทักษะในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเครื่องมือ และปัญหาด้านเครื่องมือที่ใช้เพื่อปฏิบัติงานสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับการเก็บข้อมูล และการจัดทำบัญชี เป็นต้น

จังหวัดจันทบุรีเป็นจังหวัดในภาคตะวันออกตั้งอยู่ชายฝั่งทะเลด้านทิศตะวันออกของอ่าวไทยอยู่ห่างจากกรุงเทพมหานครเป็นระยะทางประมาณ 245 กิโลเมตร มีเนื้อที่ประมาณ 6,338 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 3,961,250 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 16.6 ของพื้นที่ภาคตะวันออกและเท่ากับร้อยละ 1.8 ของพื้นที่ทั้งประเทศ (สำนักงานจังหวัดจันทบุรี, 2562) การดำเนินการด้านวิสาหกิจชุมชนในปัจจุบันของจังหวัดจันทบุรีมีวิสาหกิจชุมชนจำนวนทั้งสิ้น 539 วิสาหกิจชุมชน เฉพาะวิสาหกิจชุมชนในอำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี มีจำนวน 77 วิสาหกิจชุมชน (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2565)

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาสภาพปัญหา อุปสรรคและแนวทางการพัฒนาการจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชน ในเขตอำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี เพื่อศึกษาเกี่ยวกับสภาพปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชี และศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชนในเขตอำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี ให้มีความถูกต้อง และเหมาะสม การเลือกศึกษากลุ่มวิสาหกิจชุมชนในอำเภอเมืองจันทบุรี เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีจำนวนวิสาหกิจชุมชนมากที่สุดในจังหวัด อีกทั้งยังเป็นศูนย์กลางเศรษฐกิจและการพัฒนาของพื้นที่ การวิจัยนี้สามารถใช้เป็นกรณีศึกษาในการพัฒนาการจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่อื่น ๆ ต่อไป พร้อมทั้งสนับสนุนเป้าหมายของจังหวัดในการพัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่นและคุณภาพชีวิตของประชาชนอย่างยั่งยืน

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและอุปสรรค การจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชนในเขตอำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี

1.2.2 เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับความคิดเห็นต่อสภาพปัญหาและอุปสรรค การจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชนในเขตอำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี

1.2.3 เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชนในเขต อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

1.3.1 ขอบเขตด้านเวลา ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัยตั้งแต่ 1 พฤศจิกายน พ.ศ. 2566 – 25 กรกฎาคม พ.ศ.2567

1.3.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา เป็นการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคการจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชน เพื่อนำผลการวิจัยไปเป็นแนวทางการพัฒนาการจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชนต่อไป ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา ทั้งหมด 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านความรู้ ความสามารถ และทักษะการปฏิบัติงานบัญชี 2) ด้านเอกสาร และวิธีการจัดการเอกสารทางบัญชี 3) ด้านเครื่องมือและสารสนเทศใช้ในการปฏิบัติงานบัญชี และ 4) ด้านความร่วมมือและประสานงานจากหน่วยงานภายนอก

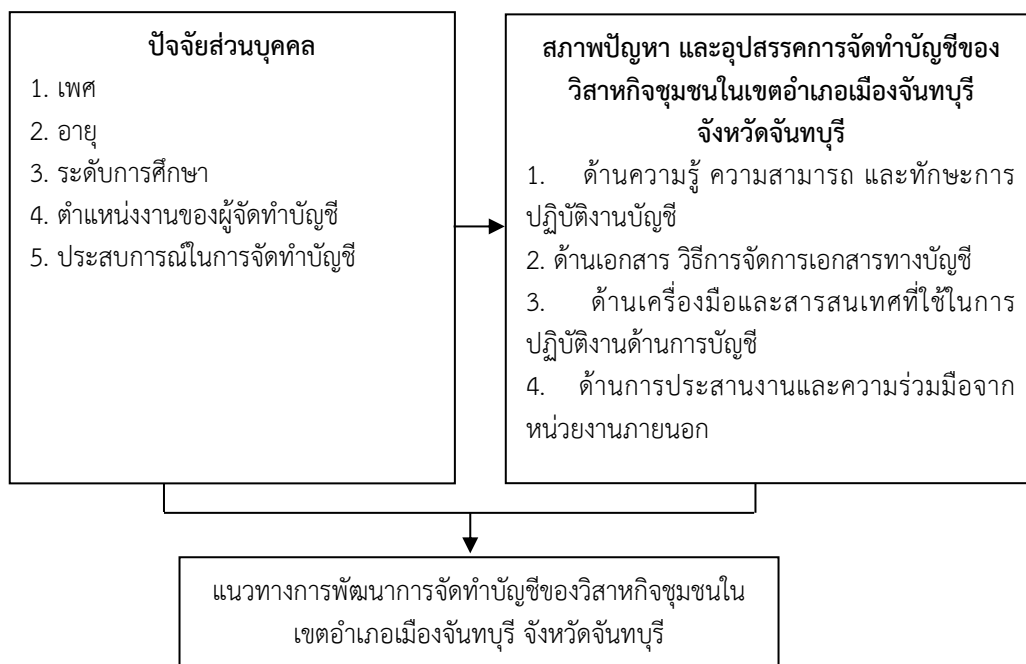
1.3.3 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยใช้การประมาณค่าสัดส่วนของประชากรตามตารางสำเร็จรูปของเครจซี่ และ

มอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) โดยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างวิธีการคัดเลือกแบบตามสะดวก (Convenience Sampling) จากผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชนในเขตอำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี จำนวน 66 กลุ่ม ๆ ละ 1 คน รวมทั้งสิ้น 66 คน

1.3.4 ขอบเขตด้านพื้นที่ พื้นที่ที่ใช้ในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ คือ วิสาหกิจชุมชนในเขตอำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี

1.4 กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จึงได้ทำการสรุปเกี่ยวกับ สภาพปัญหา และอุปสรรคการจัดทำบัญชีของ วิสาหกิจชุมชน เพื่อนำไปศึกษาวิจัย เรื่อง การศึกษาสภาพปัญหา อุปสรรคและแนวทางการพัฒนาการจัดทำบัญชีของ วิสาหกิจชุมชน ในเขตอำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี โดยคณะผู้วิจัยได้กำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

2. วิธีดำเนินการวิจัย

2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชนในเขตอำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี จำนวน 77 วิสาหกิจชุมชน (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2565)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี จำนวน 66 กลุ่ม ๆ ละ 1 คน เนื่องจากบางวิสาหกิจชุมชนไม่ได้มีผู้รับผิดชอบด้านบัญชีที่สามารถให้ข้อมูลได้ในช่วงเวลาที่เก็บข้อมูล บางแห่งปิดดำเนินการชั่วคราว หรือมีข้อจำกัดอื่น ๆ ที่ทำให้ไม่สามารถรวบรวมข้อมูลได้ครบทุกแห่ง เป็นต้น คณะผู้วิจัยใช้การประมาณค่าสัดส่วนของประชากรตามตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) (วัลลภ รัฐฉัตรนันทน์, 2562) และเก็บรวบรวมข้อมูล โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างวิธีการคัดเลือกแบบตามสะดวก (Convenience Sampling) ซึ่งเป็นวิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจากผู้ที่สามารถเข้าถึงได้ง่าย และยินดีให้ข้อมูลตรงตามคุณสมบัติของการวิจัย โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะสำรวจรายการ (Checklist) จำนวน 5 ข้อ ประกอบด้วย ข้อมูลเกี่ยวกับเพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงานของผู้จัดทำบัญชีและประสบการณ์ในการจัดทำบัญชี

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัญหาและอุปสรรคการจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชน ในเขตอำเภอเมือง จันทบุรี จังหวัดจันทบุรี โดยแบ่งออกเป็น 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านความรู้ ความสามารถ และทักษะการปฏิบัติงาน บัญชี 2) ด้านเอกสาร วิธีการจัดการเอกสารทางบัญชี 3) ด้านเครื่องมือและสารสนเทศใช้ในการปฏิบัติงานบัญชี และ 4) ด้านความร่วมมือและประสานงานจากหน่วยงานภายนอก ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแบบของ ลิ คีร์ท (Likert's) คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด ตามเกณฑ์การประเมินความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม คือ 5 = มากที่สุด 4 = มาก 3 = ปานกลาง 2 = น้อย และ 1 = น้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ ลักษณะคำถามเป็นแบบปลายเปิด (Open Ended) เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามเสนอข้อคิดเห็น เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชน

2.3 การสร้างและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม เป็นเครื่องมือในการวิจัย เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือในการวิจัย ดังนี้

2.3.1 ศึกษา แนวคิด ทฤษฎี เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหา และอุปสรรคการจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชน พร้อมทั้งศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถามให้สอดคล้องกับขอบข่ายของงานวิจัย

2.3.2 กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย ร่างแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัญหา อุปสรรคและแนวทางการพัฒนาการจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชน ในเขตอำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี โดยใช้คำที่กะทัดรัด ชัดเจนและเข้าใจง่าย พร้อมทั้งตรวจสอบการพิมพ์และการเรียงลำดับของข้อคำถาม

2.3.3 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามฉบับร่างที่สร้างขึ้นพร้อมแนบประเมินไปให้ผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งมีความรู้ และประสบการณ์ทางด้านที่จะทำการศึกษาพิจารณาข้อคำถามในแบบสอบถาม จำนวน 3 ท่าน ในการลงความเห็นและให้คะแนนในข้อคำถามว่าตรงกับวัตถุประสงค์การวิจัย เพื่อเป็นการตรวจสอบความเที่ยงตรงเนื้อหา ความถูกต้องในสำนวน ภาษา แล้วหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Item Objective Congruence : IOC) โดยค่าดัชนีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัยควรมีค่ามากกว่า 0.50 (วัลลภ รัฐฉัตรานนท์, 2559) ซึ่งผลการพิจารณาแบบสอบถามฉบับนี้เท่ากับ 0.97 แสดงว่าแบบสอบถามมีคุณภาพดี สามารถนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลได้ และนำแบบสอบถามที่สมบูรณ์ไปทดลองใช้ (Try Out) กับวิสาหกิจชุมชนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 วิสาหกิจชุมชน แล้วนำมาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) เพื่อให้ได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) โดยค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถามควรมีค่ามากกว่า 0.70 ขึ้นไป ถือว่าเป็นเกณฑ์ที่มีความน่าเชื่อถือได้ ซึ่งค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามฉบับนี้เท่ากับ 0.94

2.3.4 จัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้ในการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

2.4 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการขอหนังสือจากคณะกรรมการจัดการถึงประธานของวิสาหกิจชุมชน อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี ของแต่ละกลุ่ม จำนวน 66 กลุ่ม และนำแบบสอบถามแจกให้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 66 คน วิสาหกิจชุมชนละ 1 คน เมื่อได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาตรวจสอบความครบถ้วน ถูกต้อง และสมบูรณ์ของแบบสอบถาม และนำไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ต่อไป

2.5 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

2.5.1 การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม และสรุปผลตามขั้นตอนการวิจัย โดยวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1) การคำนวณหาข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามโดยหาค่าความถี่ (Frequency) และ ค่าร้อยละ (Percentage)

2) การคำนวณหาข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชนในเขตอำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี มาหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.) ซึ่งเป็นไปตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยใช้เกณฑ์ในการแปลผล และกำหนดเกณฑ์ในการแปลความหมายค่าเฉลี่ย ดังนี้ (ธานิน ศิลปจากร, 2563) $4.51 - 5.00 =$ มากที่สุด $3.51 - 4.50 =$ มาก $2.51 - 3.50 =$ ปานกลาง $1.51 - 2.50 =$ น้อย และ $1.00 - 1.50 =$ น้อยที่สุด

3) การเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงานของผู้จัดทำบัญชี และประสบการณ์ในการจัดทำบัญชี กับความคิดเห็นต่อสภาพปัญหาและอุปสรรคการจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชนในเขตอำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน คือ t-test F-test (One Way ANOVA) โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2

4) ข้อเสนอแนะ ลักษณะคำถามเป็นแบบปลายเปิด (Open Ended) เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามเสนอข้อคิดเห็น เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชน เป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิด (Open-Ended) ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และนำข้อมูลข้อเสนอแนะ มาเขียนเชิงบรรยาย

2.5.2 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1) สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.)

2) สถิติที่ใช้ในการทดสอบ ความแตกต่างระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อสภาพปัญหา และอุปสรรคการจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชนในเขตอำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี ได้แก่ t-test F-test (One Way ANOVA) โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และทดสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธี LSD (Least significant difference)

2.6 การพิทักษ์สิทธิ์และจริยธรรมการวิจัย

การวิจัยนี้ทำในมนุษย์ ผู้วิจัยคำนึงถึงการพิทักษ์สิทธิ์และจริยธรรมในการวิจัย เมื่อผู้วิจัยได้ทำการสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัยเรียบร้อยแล้ว ก่อนที่จะดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการยื่นเสนอเพื่อขอรับการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ต่อคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี (Rambhai Barni Rajabhat University Institutional Review Board) และได้รับเอกสารรับรองผลการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ เลขที่ IRB-03/2567 ตั้งแต่วันที่ 28 มีนาคม 2567 ถึงวันที่ 28 มีนาคม 2568

3. สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพปัญหา อุปสรรคและแนวทางการพัฒนาการจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชน ในเขตอำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย สามารถสรุปผลการวิจัยตามลำดับ ได้ดังนี้

3.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนและร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	15	22.73
หญิง	51	77.27
รวม	66	100.00
อายุ		
ต่ำกว่า 20 ปี	4	6.06
21-40 ปี	37	56.06
41-50 ปี	22	33.33
51 ปีขึ้นไป	3	4.55
รวม	66	100.0
ระดับการศึกษา		
ต่ำกว่า ม.6	27	40.91
ม.6 ถึง ปวช.	26	39.39
ปวส. หรืออนุปริญญา	13	19.70
รวม	66	100.00
ตำแหน่ง		
กรรมการ	51	77.27
สมาชิก	11	16.67
เจ้าหน้าที่บัญชี	4	6.06
รวม	66	100.00
ประสบการณ์ในการจัดทำบัญชี		
ต่ำกว่า 5 ปี	57	86.36
6-10 ปี	6	9.09
11-15 ปี	3	4.55
รวม	66	100.00

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 66 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงจำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 77.27 และเพศชาย จำนวน 15 คน ร้อยละ 22.73 มีอายุระหว่าง 21-40 ปี จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 56.06 รองลงมาคือมีอายุระหว่าง 41-50 ปี จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 33.33 อายุต่ำกว่า 20 ปี จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 6.06 และมีอายุระหว่าง 51 ปีขึ้นไป จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 4.55 และระดับการศึกษาต่ำกว่า ม.6 จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 40.91 รองลงมาคือมีการศึกษาอยู่ในระดับ ม.6 ถึง ปวช. จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 39.39 และมีการศึกษา ปวส. หรืออนุปริญญา จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 19.70 และตำแหน่งผู้จัดทำบัญชี คือ กรรมการ จำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 77.27 รองลงมาคือสมาชิก จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 16.67 และมีตำแหน่งเจ้าหน้าที่บัญชี จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 6.06 และมีประสบการณ์ในการจัดทำบัญชีต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 86.36 รองลงมาคือ 6-10 ปี จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 9.09 และ 11-15 ปี จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 4.55 ตามลำดับ

3.2 ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับ สภาพปัญหาและอุปสรรคการจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชน ในเขตอำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี

ตารางที่ 2 ระดับความคิดเห็นค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัญหาและอุปสรรคการจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชนภาพรวม

สภาพปัญหาและอุปสรรคการจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชนภาพรวม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น	ลำดับที่
1. ด้านความรู้ ความสามารถ และทักษะการปฏิบัติงานบัญชี	3.57	0.27	มาก	2
2. ด้านเอกสาร วิธีการจัดการเอกสารทางบัญชี	3.66	0.30	มาก	1
3. ด้านเครื่องมือและสารสนเทศที่ใช้ในการปฏิบัติงานด้านการบัญชี	3.56	0.33	มาก	3
4. ด้านการประสานงานและความร่วมมือจากหน่วยงานภายนอก	3.57	0.36	มาก	2
รวม	3.61	0.27	มาก	

จากตารางที่ 2 พบว่า สภาพปัญหาและอุปสรรคการจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชนภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.61, S.D. = 0.27) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า สภาพปัญหาและอุปสรรคการจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชนในภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยของสภาพปัญหาและอุปสรรคการจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชนจากสูงที่สุดไปหาต่ำสุด คือ ด้านเอกสาร วิธีการจัดการเอกสารทางบัญชี ($\bar{X}$ = 3.66, S.D. = 0.30) ด้านความรู้ ความสามารถ และทักษะการปฏิบัติงานบัญชี และด้านการประสานงานและความร่วมมือจากหน่วยงานภายนอกมีค่าเฉลี่ยเท่า ๆ กัน ($\bar{X}$ = 3.57, S.D. = 0.27 และ 0.36) และด้านเครื่องมือและสารสนเทศที่ใช้ในการปฏิบัติงานด้านการบัญชี ($\bar{X}$ = 3.56, S.D. = 0.33) ตามลำดับ

ตารางที่ 3 ระดับความคิดเห็นค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัญหาและอุปสรรคการจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชนในเขตอำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี ด้านความรู้ ความสามารถ และทักษะการปฏิบัติงานบัญชี

ด้านความรู้ ความสามารถ และทักษะการปฏิบัติงานบัญชี	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น	ลำดับที่
1. ท่านมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชนได้อย่างถูกต้อง ครบถ้วน	3.65	0.71	มาก	5
2. ท่านมีความสามารถในการจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชน รวมถึงทราบขั้นตอนในการจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชนตั้งแต่การบันทึกบัญชีจนถึงการออกรายงานทางการเงิน	3.54	0.70	มาก	6
3. ท่านมีความสามารถในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากการจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชนได้	3.51	0.66	มาก	7
4. ท่านมีความสามารถในการจดบันทึกบัญชีต่าง ๆ ในสมุดบัญชี 10 เล่ม และเอกสารประกอบการบันทึกบัญชี 3 เล่มของวิสาหกิจชุมชนได้	3.43	0.53	ปานกลาง	9
5. ท่านสามารถบันทึกบัญชีของวิสาหกิจชุมชนมีความครบถ้วนเป็นไปตามระบบบัญชีของวิสาหกิจชุมชน	3.67	0.64	มาก	4
6. ท่านมีการจัดทำงบรายรับ-รายจ่าย ของวิสาหกิจชุมชนเป็นประจำอย่างสม่ำเสมอ	3.50	0.75	ปานกลาง	8

ด้านความรู้ ความสามารถ และทักษะการปฏิบัติงาน บัญชี	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความ คิดเห็น	ลำดับที่
7. ท่านได้รับการอบรมความรู้ และพัฒนาความรู้อยู่เสมอ เกี่ยวกับการทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชนจากวิทยากร ผู้เชี่ยวชาญอย่างสม่ำเสมอ	3.74	0.77	มาก	1
8. ท่านมีเวลาเพียงพอในการจัดทำบัญชีและเห็น ความสำคัญของการจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชน	3.69	0.66	มาก	3
9. ท่านสามารถจัดทำรายงานทางการเงิน เช่น รายงาน ฐานะการเงิน และรายงานผลการดำเนินงานได้อย่างถูกต้อง	3.29	0.48	ปานกลาง	10
10. ท่านสามารถนำเสนอข้อมูลทางการบัญชีด้วยวิธีที่ หลากหลาย เช่น การนำเสนอผ่านโปรแกรมคอมพิวเตอร์ เพื่อความเข้าใจและชัดเจนมากขึ้น	3.71	0.69	มาก	2
รวม	3.57	0.27	มาก	

จากตารางที่ 3 พบว่า สภาพปัญหา และอุปสรรคการจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชน ด้านความรู้ ความสามารถ และทักษะการปฏิบัติงานบัญชีโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.57$, S.D. = 0.27) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ท่านได้รับการอบรมความรู้ และพัฒนาความรู้อยู่เสมอเกี่ยวกับการทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชนจากวิทยากรผู้เชี่ยวชาญอย่างสม่ำเสมออยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.74$, S.D. = 0.77) รองลงมาคือ ท่านสามารถนำเสนอข้อมูลทางการบัญชีด้วยวิธีที่หลากหลาย เช่น การนำเสนอผ่านโปรแกรมคอมพิวเตอร์ เพื่อความเข้าใจและชัดเจนมากขึ้นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.71$, S.D. = 0.69) ท่านมีเวลาเพียงพอในการจัดทำบัญชีและเห็นความสำคัญของการจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชนอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.69$, S.D. = 0.66) ท่านสามารถบันทึกบัญชีของวิสาหกิจชุมชนมีความครบถ้วนเป็นไปตามระบบบัญชีของวิสาหกิจชุมชนอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.67$, S.D. = 0.64) ท่านมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชนได้อย่างถูกต้อง ครบถ้วนอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.65$, S.D. = 0.71) ท่านมีความสามารถในการจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชน รวมถึงทราบขั้นตอนในการจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชนตั้งแต่การบันทึกบัญชีจนถึงการออกรายงานทางการเงินอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.54$, S.D. = 0.70) ท่านมีความสามารถในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากการทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชนได้อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.51$, S.D. = 0.66) ท่านมีการจัดทำบรารับ-รายจ่าย ของวิสาหกิจชุมชนเป็นประจำอย่างสม่ำเสมออยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.50$, S.D. = 0.75) ท่านมีความสามารถในการจดบันทึกบัญชีต่าง ๆ ในสมุดบัญชี 10 เล่ม และเอกสารประกอบการบันทึกบัญชี 3 เล่ม ของวิสาหกิจชุมชนได้อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.43$, S.D. = 0.53) และท่านสามารถจัดทำรายงานทางการเงิน เช่น รายงานฐานะการเงิน และรายงานผลการดำเนินงานได้อย่างถูกต้องอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.29$, S.D. = 0.48) ตามลำดับ

ตารางที่ 4 ระดับความคิดเห็นค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัญหาและอุปสรรคการจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชนในเขตอำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี ด้านเอกสาร วิธีการจัดการเอกสารทางบัญชี

ด้านเอกสาร วิธีการจัดการเอกสารทางบัญชี	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความ คิดเห็น	ลำดับที่
1. ท่านมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับเอกสารที่ใช้ประกอบการ ลงบัญชีของวิสาหกิจชุมชนเป็นอย่างดี	3.81	0.63	มาก	1
2. ท่านสามารถออกแบบและใช้แบบฟอร์ม เอกสารทางการ บัญชีให้เหมาะสมกับวิสาหกิจชุมชน	3.56	0.55	มาก	6

ด้านเอกสาร วิธีการจัดการเอกสารทางบัญชี	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น	ลำดับที่
3. ท่านสามารถแยกเอกสารที่ใช้ในการบันทึกบัญชี ได้อย่างถูกต้องตามประเภท และหมวดหมู่ทางการบัญชี ตามระบบของวิชาชีพชุมชน	3.68	0.58	มาก	2
4. ท่านสามารถบริหารจัดการ และจัดเก็บเอกสารให้ง่ายต่อการค้นหา ได้รวดเร็ว	3.67	0.66	มาก	3
5. ท่านจัดเก็บเอกสารรับเงิน-จ่ายเงิน เข้าแฟ้มทุกครั้ง โดยเรียงตามลำดับ วัน เดือน พ.ศ. ของรายการที่เกิดขึ้น	3.63	0.64	มาก	4
6. ท่านสามารถวิเคราะห์เอกสาร และบันทึกบัญชีตามเอกสารที่ได้รับอย่างถูกต้อง ครบถ้วน และทันเวลา ประกอบการบันทึกบัญชี 3 เล่ม ของวิชาชีพชุมชนได้	3.62	0.63	มาก	5
รวม	3.66	0.30	มาก	

จากตารางที่ 4 พบว่าสภาพปัญหา และอุปสรรคการจัดทำบัญชีของวิชาชีพชุมชน ด้านเอกสาร วิธีการจัดการเอกสารทางบัญชีโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.66$, S.D. = 0.30) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ท่านมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับเอกสารที่ใช้ประกอบการลงบัญชีของวิชาชีพชุมชนเป็นอย่างดีอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.81$, S.D. = 0.63) รองลงมาคือ ท่านสามารถแยกเอกสารที่ใช้ในการบันทึกบัญชี ได้อย่างถูกต้องตามประเภท และหมวดหมู่ทางการบัญชี ตามระบบของวิชาชีพชุมชนอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.68$, S.D. = 0.58) ท่านสามารถบริหารจัดการ และจัดเก็บเอกสารให้ง่ายต่อการค้นหา ได้รวดเร็วอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.67$, S.D. = 0.66) ท่านจัดเก็บเอกสารรับเงิน-จ่ายเงิน เข้าแฟ้มทุกครั้ง โดยเรียงตามลำดับ วัน เดือน พ.ศ. ของรายการที่เกิดขึ้นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.63$, S.D. = 0.64) ท่านสามารถวิเคราะห์เอกสาร และบันทึกบัญชีตามเอกสารที่ได้รับอย่างถูกต้อง ครบถ้วน และทันเวลาประกอบการบันทึกบัญชี 3 เล่มของวิชาชีพชุมชนได้อย่างดีอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.62$, S.D. = 0.63) และท่านสามารถออกแบบและใช้แบบฟอร์ม เอกสารทางการบัญชีให้เหมาะสมกับวิชาชีพชุมชนอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.56$, S.D. = 0.55) ตามลำดับ

ตารางที่ 5 ระดับความคิดเห็นค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัญหาและอุปสรรคการจัดทำบัญชีของวิชาชีพชุมชนในเขตอำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี ด้านเครื่องมือและสารสนเทศที่ใช้ในการปฏิบัติงานด้านการบัญชี

ด้านเครื่องมือและสารสนเทศที่ใช้ในการปฏิบัติงานด้านการบัญชี	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น	ลำดับที่
1. ท่านมีความรู้ ความสามารถในการใช้เครื่องมือและสารสนเทศมาช่วยในการจัดทำบัญชีของวิชาชีพชุมชน	3.54	0.70	มาก	3
2. ท่านสามารถใช้งานเครื่องมือในการจัดทำบัญชีของวิชาชีพชุมชน เช่น คอมพิวเตอร์ Notebook เป็นต้น	3.47	0.50	ปานกลาง	5
3. วิชาชีพชุมชนของท่านมีเครื่องมือในการปฏิบัติงานให้มีความสะดวก และง่ายต่อการปฏิบัติงาน	3.54	0.61	มาก	3
4. วิชาชีพชุมชนของท่านจัดให้มีคอมพิวเตอร์และโปรแกรมให้ง่ายต่อการบันทึกรายการ รวดเร็ว ถูกต้อง และแม่นยำ	3.67	0.84	มาก	1
5. วิชาชีพชุมชนมีการจัดวางและออกแบบรูปแบบบัญชีให้ตรงกับความต้องการ และง่ายต่อการปฏิบัติงาน	3.65	0.64	มาก	2

ด้านเครื่องมือและสารสนเทศที่ใช้ในการปฏิบัติงานด้านการบัญชี	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น	ลำดับที่
6. วิชาทฤษฎีชุมชนมีโปรแกรมสำเร็จรูปและเครื่องมืออำนวยความสะดวกในการจัดเก็บข้อมูลการจัดทำบัญชี	3.53	0.56	มาก	4
รวม	3.56	0.33	มาก	

จากตารางที่ 5 พบว่า สภาพปัญหา และอุปสรรคการจัดทำบัญชีของวิชาทฤษฎีชุมชน ด้านเครื่องมือและสารสนเทศที่ใช้ในการปฏิบัติงานด้านการบัญชีโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.56$, S.D. = 0.33) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าวิชาทฤษฎีชุมชนของท่านจัดให้มีคอมพิวเตอร์และโปรแกรมให้ช่วยต่อการบันทึกการรายการ รวดเร็ว ถูกต้อง และแม่นยำอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.67$, S.D. = 0.84) รองลงมา คือ วิชาทฤษฎีชุมชนมีการจัดวางและออกแบบรูปแบบบัญชีให้ตรงกับความต้องการ และง่ายต่อการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.65$, S.D. = 0.64) ท่านมีความรู้ความสามารถในการใช้เครื่องมือและสารสนเทศมาช่วยในการจัดทำบัญชีของวิชาทฤษฎีชุมชน และวิชาทฤษฎีชุมชนของท่านมีเครื่องมือในการปฏิบัติงานให้มีความสะดวก และง่ายต่อการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับมากเท่า ๆ กัน ($\bar{X} = 3.54$, S.D. = 0.70 และ 0.61) วิชาทฤษฎีชุมชนมีโปรแกรมสำเร็จรูปและเครื่องมืออำนวยความสะดวกในการจัดเก็บข้อมูลการจัดทำบัญชีอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.53$, S.D. = 0.56) และท่านสามารถใช้งานเครื่องมือในการจัดทำบัญชีของวิชาทฤษฎีชุมชน เช่น คอมพิวเตอร์ Notebook เป็นต้น อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.47$, S.D. = 0.50) ตามลำดับ

ตารางที่ 6 ระดับความคิดเห็นค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัญหาและอุปสรรคการจัดทำบัญชีของวิชาทฤษฎีชุมชนในเขตอำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี ด้านการประสานงานและความร่วมมือจากหน่วยงานภายนอก

ด้านการประสานงานและความร่วมมือจากหน่วยงานภายนอก	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น	ลำดับที่
1. วิชาทฤษฎีชุมชนได้รับงบประมาณสนับสนุนในการดำเนินงานจากภาครัฐ	3.60	0.63	มาก	2
2. วิชาทฤษฎีชุมชนได้รับความร่วมมือจากสมาชิกในกลุ่มในการจัดทำบัญชี	3.57	0.65	มาก	4
3. วิชาทฤษฎีชุมชนได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมตรวจสอบบัญชี ฯลฯ ให้ความร่วมมือให้คำปรึกษา คำแนะนำ ในการจัดทำบัญชีเป็นอย่างดี	3.54	0.68	มาก	5
4. มีการประสานงานความร่วมมือระหว่างวิชาทฤษฎีชุมชนกับวิชาทฤษฎีชุมชนในชุมชนอื่น ๆ	3.67	0.64	มาก	1
5. มีการประชุมร่วมกันระหว่างสมาชิกและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อย่างเป็นประจำสม่ำเสมอ	3.59	0.63	มาก	3
6. มีผู้สอบบัญชีได้เข้ามามีบทบาทในการให้คำแนะนำ คำปรึกษา แก่ท่านในการจัดทำบัญชีวิชาทฤษฎีชุมชนได้อย่างถูกต้อง	3.47	0.50	ปานกลาง	6
รวม	3.57	0.36	มาก	

จากตารางที่ 6 พบว่า ด้านการประสานงานและความร่วมมือจากหน่วยงานภายนอกโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.57$, S.D. = 0.33) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีการประสานงานความร่วมมือระหว่างวิชาทฤษฎีชุมชนกับวิชาทฤษฎีชุมชนในชุมชนอื่น ๆ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.67$, S.D. = 0.64) รองลงมาคือ วิชาทฤษฎีชุมชนได้รับงบประมาณสนับสนุนในการดำเนินงานจากภาครัฐ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.60$, S.D. = 0.63) มีการประชุมร่วมกันระหว่างสมาชิกและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อย่างเป็นประจำ สม่ำเสมออยู่ในระดับมากเท่า ๆ กัน ($\bar{X} = 3.59$, S.D. = 0.70 และ 0.63)

วิสาหกิจชุมชนได้รับความร่วมมือจากสมาชิกในกลุ่มในการจัดทำบัญชี อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.57$, S.D. = 0.65) วิสาหกิจชุมชนได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมตรวจสอบบัญชี ฯลฯ ให้ความร่วมมือ ให้คำปรึกษา คำแนะนำ ในการจัดทำบัญชีเป็นอย่างดี อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.54$, S.D. = 0.68) และมีผู้สอบบัญชีได้เข้ามามีบทบาท ในการให้คำแนะนำ คำปรึกษาแก่ท่านในการจัดทำบัญชีวิสาหกิจชุมชนได้อย่างถูกต้อง อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.47$, S.D. = 0.50) ตามลำดับ

3.3 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อสภาพปัญหา และอุปสรรคการจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชนในเขตอำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี

ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อสภาพปัญหา และอุปสรรคการจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชนในเขตอำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน

จำแนกตามเพศ พบว่า เพศที่ต่างกันมีผลต่อสภาพปัญหาและอุปสรรคการจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชนในภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า เพศที่ต่างกันมีผลต่อสภาพปัญหา และอุปสรรคการจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชนด้านเอกสาร วิธีการจัดการเอกสารทางบัญชี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนด้านความรู้ ความสามารถ และทักษะปฏิบัติงานบัญชี ด้านเครื่องมือและสารสนเทศที่ใช้ในการปฏิบัติงานด้านการบัญชี และด้านการประสานงานและความร่วมมือจากหน่วยงานไม่แตกต่างกัน

จำแนกตามอายุ พบว่า อายุที่ต่างกัน มีผลต่อสภาพปัญหาและอุปสรรคการจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชนในภาพรวม และรายด้านทั้ง 4 ด้านได้แก่ ด้านความรู้ ความสามารถ และทักษะปฏิบัติงานบัญชี ด้านเอกสาร วิธีการจัดการเอกสารทางบัญชี ด้านเครื่องมือและสารสนเทศที่ใช้ในการปฏิบัติงานด้านการบัญชี และด้านการประสานงานและความร่วมมือจากหน่วยงานภายนอก ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า ระดับการศึกษาที่ต่างกันมีผลต่อสภาพปัญหาและอุปสรรคการจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชนในภาพรวม และรายด้านทั้ง 4 ด้านได้แก่ ด้านความรู้ ความสามารถ และทักษะปฏิบัติงานบัญชี ด้านเอกสาร วิธีการจัดการ เอกสารทางบัญชี ด้านเครื่องมือและสารสนเทศที่ใช้ในการปฏิบัติงานด้านการบัญชี และด้านการประสานงานและความร่วมมือจากหน่วยงานภายนอก ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จำแนกตามตำแหน่งของผู้จัดทำบัญชี พบว่า ตำแหน่งของผู้จัดทำบัญชีที่ต่างกันมีผลต่อสภาพปัญหาและอุปสรรคการจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชนในภาพรวม และรายด้านทั้ง 4 ด้านได้แก่ ด้านความรู้ ความสามารถ และทักษะปฏิบัติงานบัญชี ด้านเอกสาร วิธีการจัดการ เอกสารทางบัญชี ด้านเครื่องมือและสารสนเทศที่ใช้ในการปฏิบัติงานด้านการบัญชี และด้านการประสานงานและความร่วมมือจากหน่วยงานภายนอก ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จำแนกตามประสบการณ์ในการจัดทำบัญชี พบว่า ประสบการณ์ในการจัดทำบัญชีที่ต่างกันมีผลต่อสภาพปัญหาและอุปสรรคการจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชนในภาพรวม ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ประสบการณ์ในการจัดทำบัญชีที่ต่างกันมีผลต่อสภาพปัญหาและอุปสรรคการจัดทำบัญชีวิสาหกิจชุมชนด้านการประสานงานและความร่วมมือจากหน่วยงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อทดสอบความแตกต่างรายคู่ ด้วยวิธี LSD (Least significant difference) พบว่า ด้านการประสานงานและความร่วมมือจากหน่วยงานของผู้ทำบัญชีที่มีประสบการณ์ในการทำบัญชีต่ำกว่า 5 ปี กับ 11-15 ปี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยประสบการณ์ในการทำบัญชี 11-15 ปี มีค่าเฉลี่ยมากกว่าประสบการณ์ในการทำบัญชีต่ำกว่า 5 ปี

4. อภิปรายผล

4.1 สภาพปัญหา และอุปสรรค การจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชนในเขตอำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี

พบว่า สภาพปัญหา และอุปสรรค ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านความรู้ ความสามารถ และทักษะการปฏิบัติงานบัญชี ด้านเอกสาร วิธีการจัดการเอกสารทางบัญชี ด้านเครื่องมือและสารสนเทศที่ใช้ในการปฏิบัติงานด้านการบัญชี และด้านการประสานงานและความร่วมมือจากหน่วยงานภายนอก อยู่ในระดับมาก

โดยมีปัญหาและอุปสรรคด้านเอกสาร วิธีการจัดการเอกสารทางบัญชี อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อีร์วรา สุทัศน์วิบูลย์ (2563) ที่ทำการวิจัย เรื่อง ปัญหา อุปสรรค และแนวทางการจัดทำบัญชีวิสาหกิจชุมชน อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี พบว่า ระดับปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีของผู้จัดทำบัญชีวิสาหกิจชุมชน อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิจิต เอียงอ่อน และคณะ (2565) ที่ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาความรู้การจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชน ในเขตอำเภอแหลมฉบัง จังหวัดตราด พบว่า ปัญหาและอุปสรรคด้านเอกสาร วิธีการจัดการเอกสารทางบัญชีของวิสาหกิจชุมชน อยู่ในระดับ มาก

4.2 การเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับความคิดเห็นต่อสภาพปัญหาและอุปสรรค การจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชนในเขตอำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี ซึ่งจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงานของผู้จัดทำบัญชี และประสบการณ์ในการจัดทำบัญชีในภาพรวม พบว่า ทั้ง 4 ด้านไม่แตกต่างกันเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า เพศที่ต่างกัน มีผลต่อสภาพปัญหาและอุปสรรคการจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชนด้านเอกสาร วิธีการจัดการเอกสารทางบัญชี แตกต่างกัน และประสบการณ์ในการจัดทำบัญชีที่ต่างกันมีผลต่อสภาพปัญหาและอุปสรรคการจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชน ด้านการประสานงานและความร่วมมือจากหน่วยงานแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ รัตน์ชนก พราหมณศิริ และคณะ (2560) ที่ทำการวิจัย เรื่อง ความสามารถการจัดทำบัญชีของทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก พบว่า ความสามารถของผู้จัดทำบัญชีกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก รายด้านในภาพรวม ไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชลลดา เหมะจุลิน และคณะ (2561) ที่ทำการวิจัย เรื่อง ปัญหาในการจัดทำบัญชีวิสาหกิจชุมชนของกลุ่มผู้ผลิตผลิตภัณฑ์สินค้า OTOP ประเภทจักสาน ในจังหวัดอุดรธานี พบว่า ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ คือ เพศ และประสบการณ์ในการทำงานส่งผลต่อปัญหาการจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชนที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4.3 แนวทางการพัฒนาการจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชนในเขตอำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี จากผลการวิจัย ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ ความสามารถ และทักษะการปฏิบัติงานบัญชี ด้านเอกสาร วิธีการจัดการเอกสารทางบัญชี ด้านเครื่องมือและสารสนเทศที่ใช้ในการปฏิบัติงานด้านการบัญชี และด้านการประสานงานและความร่วมมือจากหน่วยงานภายนอก สามารถนำมากำหนดเป็นแนวทางการพัฒนาการจัดทำบัญชีได้ ดังนี้

4.3.1 ด้านความรู้ ความสามารถ และทักษะการปฏิบัติงานบัญชี ควรมีการจัดอบรมและกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่ส่งเสริมความเข้าใจและทักษะของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนอย่างต่อเนื่อง โดยได้รับการสนับสนุนจากทั้งภาครัฐและเอกชน ทั้งนี้ ควรให้ความสำคัญกับการนำเสนอข้อมูลทางบัญชีด้วยวิธีการที่หลากหลาย เช่น การใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ เพื่อเพิ่มความเข้าใจและความชัดเจนในการสื่อสารข้อมูลบัญชี จากผลการวิจัยพบว่า สภาพปัญหาและอุปสรรคที่ผู้ตอบแบบสอบถามตอบมากที่สุด คือ ด้านได้รับการอบรมความรู้ และพัฒนาความรู้อยู่เสมอเกี่ยวกับการทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชนจากวิทยากรผู้เชี่ยวชาญอย่างสม่ำเสมอ และเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว ควรมีการติดตามผลหลังการอบรมทุกครั้งอย่างเป็นระบบ เพื่อให้มั่นใจว่าผู้เข้ารับการอบรมสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้จริงและเกิดผลลัพธ์ที่ยั่งยืนในระยะยาว

4.3.2 ด้านเอกสาร วิธีการจัดการเอกสารทางบัญชี ควรมีการจัดอบรมให้ความรู้ ความสำคัญเกี่ยวกับเอกสารทางบัญชีให้กับ ประธานวิสาหกิจชุมชน กรรมการ และผู้จัดทำบัญชี พร้อมทั้งจัดทำคู่มือหรือแนวทางปฏิบัติในการจัดการเอกสารบัญชี เช่น การจัดเก็บ การเรียงลำดับ และการบันทึกข้อมูลในรูปแบบที่เป็นมาตรฐาน จากผลการวิจัยพบว่า สภาพปัญหาและอุปสรรคผู้ตอบแบบสอบถามตอบมากที่สุด คือ ท่านมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับเอกสารที่ใช้ประกอบการลงบัญชีของวิสาหกิจชุมชนเป็นอย่างดี และเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว ควรมีการสนับสนุนเครื่องมือและทรัพยากรที่จำเป็นและติดตามผลการอบรมและให้คำปรึกษาอย่างต่อเนื่อง

4.3.3 ด้านเครื่องมือและสารสนเทศที่ใช้ในการปฏิบัติงานด้านการบัญชี ควรมีการฝึกอบรมเกี่ยวกับการใช้โปรแกรมบัญชี เช่น การใช้โปรแกรมบัญชีออนไลน์และโปรแกรมสำเร็จรูปทางบัญชีต่าง ๆ อย่างเหมาะสม รวมถึงสนับสนุนอุปกรณ์เทคโนโลยีสำหรับการทำบัญชี เช่น คอมพิวเตอร์ โน้ตบุ๊ก และซอฟต์แวร์ที่จำเป็นในการทำบัญชี ให้ครอบคลุมทุกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เป็นต้น จากผลการวิจัยพบว่า สภาพปัญหาและอุปสรรคที่ผู้ตอบแบบสอบถามตอบมากที่สุด คือ วิสาหกิจชุมชนของท่านจัดให้มีคอมพิวเตอร์และโปรแกรมให้ง่ายต่อการบันทึกรายการ รวดเร็ว ถูกต้อง และแม่นยำ และ

และนอกจากนั้น ควรมีจัดตั้งศูนย์สนับสนุนการใช้งานเครื่องมือและสารสนเทศสำหรับบัญชี เพื่อช่วยเหลือและให้คำแนะนำแก่สมาชิกที่มีปัญหาในการใช้งาน

4.3.4 ด้านการประสานงานและความร่วมมือจากหน่วยงานภายนอก ควรมีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างวิสาหกิจชุมชน และมีการจัดกิจกรรม เชิงพัฒนาและเวทีการเรียนรู้ร่วมกัน ระหว่างวิสาหกิจชุมชนและหน่วยงานภายนอก เพื่อพัฒนาทักษะที่จำเป็น เช่น การตลาด การจัดการบัญชี และการบริหารจัดการองค์กร เป็นต้น จากผลการวิจัยพบว่า สภาพปัญหาและอุปสรรคที่ผู้ตอบแบบสอบถามตอบมากที่สุด คือการประสานงานความร่วมมือระหว่างวิสาหกิจชุมชนกับวิสาหกิจชุมชนในชุมชนอื่น ๆ ดังนั้น ควรมีการพัฒนาช่องทางการสื่อสารที่ชัดเจนและทันสมัย เช่น การใช้แพลตฟอร์มออนไลน์หรือแอปพลิเคชัน เพื่ออำนวยความสะดวกในการติดต่อและสร้างความร่วมมือที่ยั่งยืนระหว่างกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

5. ข้อเสนอแนะ

5.1 ข้อเสนอแนะเพื่อนำเสนอแนวทางแก้ไขปัญหา

5.1.1 ด้านเอกสาร วิธีการจัดการเอกสารทางบัญชี ควรมีการอบรมเกี่ยวกับการออกแบบและใช้แบบฟอร์มเอกสารทางบัญชีที่เหมาะสมกับการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน รวมถึงการเก็บรักษาเอกสารทางบัญชีอย่างถูกต้องและปลอดภัย เพื่อให้สามารถติดตามข้อมูลทางบัญชีได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5.1.2 ด้านความรู้ ความสามารถ และทักษะการปฏิบัติงานบัญชี หน่วยงานภาครัฐควรสนับสนุนการฝึกอบรมการจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชนอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะจากผู้เชี่ยวชาญ เพื่อเสริมสร้างความรู้ด้านบัญชี รวมถึงควรมีการติดตามผลหลังจากการอบรมอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ผู้เข้าร่วมสามารถนำความรู้ไปปรับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5.1.3 ด้านการประสานงาน และความร่วมมือจากหน่วยงานภายนอก วิสาหกิจชุมชนควรสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับวิสาหกิจชุมชนอื่น ๆ เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ในการจัดทำบัญชี รวมถึงการประสานงานกับกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ หรือสถาบันการศึกษาที่มีความเชี่ยวชาญด้านบัญชี เช่น มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี เพื่อขอคำปรึกษาและการฝึกอบรมเพิ่มเติม

5.1.4 ด้านเครื่องมือและสารสนเทศที่ใช้ในการปฏิบัติงานด้านการบัญชี วิสาหกิจชุมชนควรมีการจัดเตรียมเครื่องมือช่วยในการทำบัญชี เช่น คอมพิวเตอร์ ฯลฯ เป็นต้น และส่งเสริมให้ผู้จัดทำบัญชีเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการใช้ซอฟต์แวร์ทางบัญชี การใช้โปรแกรมบัญชีสำเร็จรูปทางบัญชี หรือเข้าร่วมการอบรมผ่านหน่วยงานต่าง ๆ รวมถึงส่งเสริมการอบรมผ่านระบบออนไลน์

5.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

5.2.1 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการนำซอฟต์แวร์มาช่วยในการจัดทำบัญชี เช่น Microsoft Excel หรือโปรแกรมสำเร็จรูปทางบัญชี โปรแกรมบัญชีออนไลน์หรือแอปพลิเคชันในการจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชน เพื่อลดข้อผิดพลาดในการจัดทำบัญชี

5.2.2 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับ ผลกระทบของการฝึกอบรม หรือการให้ความรู้ทางบัญชีต่อผู้จัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชน ว่ามีความสำคัญและส่งผลต่อการจัดทำบัญชีอย่างไรบ้าง โดยการสำรวจว่ามีการฝึกอบรมในหัวข้อใดบ้างที่เป็นที่ต้องการ และควรออกแบบหลักสูตรการอบรมที่เหมาะสม

6. กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพปัญหา อุปสรรคและแนวทางการพัฒนาการจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชน ในเขตอำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี โดยได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ประจำปีงบประมาณ 2567 ผู้วิจัยขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

7. เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2562). *คู่มือการดำเนินการวิสาหกิจชุมชน*. <http://www.sceb.doae.go.th/Documents/SKC/wCE.pdf>
- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2565). *รายชื่อวิสาหกิจชุมชน/เครือข่ายวิสาหกิจชุมชน*. https://smce.doae.go.th/ProductCategory/SmceCategory.php?page_size=10&PAGE=
- ชมพูนุช หุ่นนาค, สมพร เพื่องจันทร์, และปภาวดี มนต์วีรัต. (2562). แนวทางการพัฒนาระบบบัญชีของวิสาหกิจชุมชน กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรรมมหาสวัสดิ์ ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม. *วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์ (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)*, 9(1), 85-97.
- ชลลดา เหมะธูลิน, นฤมล ชินวงศ์, และยุทธนา จันทร์ปิตุ. (2561). ปัญหาในการจัดทำบัญชีวิสาหกิจชุมชนของกลุ่มผู้ผลิตผลิตภัณฑ์สินค้า OTOP ประเภทจักสานในจังหวัดอุดรธานี. *วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย*, 8(1), 51-57.
- ชาญชัย อรรถผาติ. (2565). การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในด้านบริหารจัดการการผลิต และการจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเพชรบุรี. *วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาเชิงพุทธ*, 7(12), 1063-1075.
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2563). *การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS และ AMOS*. สามัญปัสชินเสอาร์แอนด์ตี.
- ธีร์วรรา สุตัมทวีบูลย์. (2563). ปัญหา อุปสรรค และแนวทางการจัดทำบัญชีวิสาหกิจชุมชน อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี. *วารสารสถาบันวิจัยและพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา*, 5(2), 48-60.
- เมธาสีทธิ์ แสงประสิทธิ์, และสุวรรณา เลาหะวิสุทธิ์. (2564). ปัญหาการจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่. *วารสารบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่*, 7(3), 206-213.
- รัตนชนก พราหมณ์ศิริ, บุษณีย์ เทวะ, และณัฐวัฒน์ พระงาม. (2560). ความสามารถในการจัดทำบัญชีกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก. *วารสารการวิจัยกาสะลองคำ*, 11(3), 293-303.
- วัชรวิ อ้นวิวัฒน์. (2554). *ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดนครราชสีมา* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- วัลลภ รัฐฉัตรานนท์. (2559). *เทคนิควิจัยทางสังคมศาสตร์*. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- วัลลภ รัฐฉัตรานนท์. (2562). การหาขนาดตัวอย่างที่เหมาะสมสำหรับการวิจัย: มายาคติในการใช้สูตรของทาโร ยามาเน่ และเกรทซี-มอร์แกน. *วารสารสหวิทยาการวิจัย: ฉบับบัณฑิตศึกษา*, 8(1), 11-28.
- วิจิต เอียงอ่อน, อลิษา ประสมผล, กัลยรัตน์ เจียมโฆสิต, ณวี สิงหา, วราภรณ์ ศรีบัณฑิต, วัชรินทร์ อรรถศรีวร, และยุทธนา พรคอนันต์. (2565). แนวทางการพัฒนาความรู้การจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชนในเขตอำเภอแหลมงอบ จังหวัดตราด. *วารสารวิจัยและนวัตกรรมอาชีวศึกษา*, 6(1), 84-93.
- สำนักงานจังหวัดจันทบุรี. (2562). *ข้อมูลทั่วไปจังหวัดจันทบุรี*. <https://www.chanthaburi.go.th/content/general>
- ไฮตา สุตินปริดา. (2563). ปัญหาและอุปสรรคของผู้จัดทำบัญชีวิสาหกิจชุมชนในอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส. ใน *การประชุมมหาดไทยวิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 11* (น. 1735-1745). มหาวิทยาลัยมหาดไทย.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.

**การประเมินความต้องการจำเป็นโดยสมบูรณ์เพื่อการพัฒนา
ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักศึกษา มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ
A Completed Needs Assessment for Developing
Student Ethical Leadership at Thailand National Sports University**

จุฑาทิพย์ สว่างสุวรรณ^{1*}
Jutatip Suangsuwan^{1*}

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาสภาพภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักศึกษา มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ (2) จัดลำดับความสำคัญความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักศึกษา (3) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักศึกษา (4) ศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักศึกษา และ (5) ประเมินคุณภาพแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักศึกษา โดยมีขั้นตอนการวิจัย แบ่งออกเป็น 2 ระยะเวลาแรกคือการวิจัยเชิงปริมาณ ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน 1) การศึกษาสภาพภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักศึกษา มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ 2) การจัดลำดับความสำคัญความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักศึกษา 3) การศึกษาสาเหตุปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักศึกษา ประชากรในการวิจัยเป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ จำนวน 13,336 คน ตัวอย่างการวิจัยเชิงปริมาณเป็นข้อมูลทุติยภูมินักศึกษาจำนวน 1,048 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา จัดลำดับความสำคัญ และวิเคราะห์สาเหตุโดยใช้แบบจำลองสมการโครงสร้าง (SEM) ระยะที่สองเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย 2 ขั้นตอน 1) การศึกษาแนวทางการพัฒนาสภาพภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักศึกษา มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน 2) การประเมินคุณภาพแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมที่พัฒนาขึ้นโดยคณาจารย์ 5 ท่าน เครื่องมือวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้างแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม แบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง และแบบประเมินคุณภาพแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้สถิติเชิงพรรณนา ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์และสังเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยสรุปได้ว่า (1) สภาพภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติอยู่ในระดับปานกลางถึงมาก (2) ความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักศึกษาประกอบด้วยองค์ประกอบจำนวน 7 ตัว (3) ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักศึกษามีจำนวน 6 ตัว (4) แนวทางที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วยองค์ประกอบ 8 ประการ แนวทางย่อย 14 แนวทาง (5) แนวทางที่พัฒนาขึ้นมีคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุดและมีความเหมาะสมในการนำไปใช้

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม การประเมินความต้องการจำเป็นโดยสมบูรณ์ การพัฒนาแนวทาง

^{1*} ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตสมุทรสาคร

Assistant Professor, Faculty of Education, Thailand National Sports University, Samut Sakhon Campus

Email: jutasu5@hotmail.com

* Corresponding author

Abstract

The research objectives were (1) to study Student Ethical Leadership (SEL) status at Thailand National Sports University (TNSU); (2) to prioritize SEL needs; (3) to investigate the factors affecting SEL needs; (4) to study the guidelines for developing SEL; and (5) to assess the quality of guidelines for developing SEL. The research procedures were divided into 2 phases. The first phase was quantitative research consisting of 3 steps 1) studying the SEL status at TNSU, 2) prioritizing SEL needs, and 3) studying the factors affecting SEL needs. Population was 13,336 students at TNSU. The sample for quantitative research was secondary data from 1,048 students. Data was analyzed through descriptive statistics, prioritization, and Structural Equation Model (SEM). The second phase was qualitative research consisting of 2 steps including 1) studying the guidelines for developing SEL at TNSU by 5 experts, and 2) assessing the quality of the guidelines by 5 lecturers. The research tools were semi-structured interviews, and evaluation forms for assessing SEL development guidelines. Quantitative data was analyzed through descriptive statistics. Meanwhile, qualitative data was analyzed through content analysis and theme synthesis. The research results revealed that (1) SEL at TNSU were at mediocre to very high level; (2) SEL needs consisted of seven components; (3) There were 6 factors affecting SEL; (4) The developing guidelines consisted of 8 components and 14 sub-guidelines; and (5) The developing guidelines were assessed at very high level, and appropriate for applying.

Keywords: Ethical Leadership, Complete Needs Assessment, Guidelines Development

วันที่รับบทความ: 30 ตุลาคม 2567

วันที่แก้ไขบทความ: 03 ธันวาคม 2567

วันที่ตอบรับตีพิมพ์บทความ: 23 ธันวาคม 2567

1. บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สภาพสังคมปัจจุบันทั้งในไทยและต่างประเทศต่างพบกับปัญหาคุณธรรมจริยธรรมที่ส่งผลกระทบต่อชีวิตของบุคคล สังคม องค์กร ปัญหาเหล่านี้เป็นผลมาจากความเสื่อมโทรมของคุณธรรมจริยธรรมในระดับต่าง ๆ เหตุนี้การศึกษาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมจึงได้รับความสนใจศึกษาต่อเนื่องยาวนาน และยังเป็นสิ่งที่ได้รับความสนใจศึกษาต่อไปในอนาคต (Guo, 2022) เนื่องจากภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมเป็นแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการของผู้นำที่ผสมผสานจริยธรรม คุณธรรมในการใช้ชีวิต การแสดงบทบาทของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการจัดการที่มีประสิทธิภาพ (Göçen, 2021; Younas et al., 2020) ดังเช่นงานวิจัยในไทยหลายชิ้นที่ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม ได้แก่ ปัทมา แคนยุกต์ (2554) ธัญมัย แฉล้มเขต (2559) หนูไกร มาเชค (2559) และ จักรพงศ์ วงศ์พิทักษ์กุล (2561) โดยที่งานส่วนใหญ่เป็นการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารและครู มีเพียงงานของ ปัทมา แคนยุกต์ (2554) และจักรพงศ์ วงศ์พิทักษ์กุล (2561) ที่เป็นการศึกษาพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักศึกษา

Brown and Chikeleze (2020) กล่าวถึงเหตุที่ทำให้การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมส่วนใหญ่ไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควรนั้นมาจากเหตุสำคัญคือการจัดอบรมพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมมีลักษณะเหมือนการอบรมทั่วไป บุคคลที่ได้รับการพัฒนาขาดโอกาสในการนำไปใช้ในบริบทของการทำงานในฐานะผู้นำ และการพัฒนาไม่ได้คำนึงถึงอิทธิพล

ของวัฒนธรรมขององค์กรที่ผู้นำนั้นปฏิบัติหน้าที่ ดังนั้นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ด้านภาวะผู้นำจึงต้องมีการวางแผนก่อน ดำเนินการจัดโปรแกรม วิเคราะห์สภาพแนวทางการพัฒนาที่ควรจะเป็นและสภาพที่เป็นอยู่ เพื่อพัฒนาโปรแกรมอบรม พัฒนาที่เหมาะสม (Han, 2022) โดยกระบวนการหนึ่งในการดำเนินการวางแผนนี้เรียกว่า การประเมินความต้องการ จำเป็น Kaufman and Stakenas (1981) และ Witkin and Altschuld (1995) เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการประเมินความต้องการจำเป็นว่าเป็นรูปแบบหนึ่งหรือส่วนหนึ่งของการวางแผน และการพัฒนาการศึกษา การวางแผนพัฒนา องค์กร การบริหารการศึกษา นโยบายสาธารณะ รวมทั้งการพัฒนาโปรแกรม การประเมิน หรือการให้คำปรึกษาในการ วางแผนและการประเมิน นอกจากนี้การประเมินความต้องการจำเป็นเป็นวิธีวิทยาการอย่างหนึ่ง

สุวิมล ว่องวานิช (2558) เสนอว่าการประเมินความต้องการจำเป็น เป็นศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการประเมินและ การวางแผนหรือการบริหารที่มีขั้นตอนเหมือนกับวิจัยในศาสตร์ทั่วไป แต่มีลักษณะที่แตกต่างคือการประเมินความต้องการ จำเป็นต้องดำเนินการวิเคราะห์เพื่อการสำรวจสภาพปัญหาหรือ ความต้องการจำเป็น (needs) การวางแผนงานหรือโครงการ โดยการออกแบบรูปแบบกิจกรรม กระบวนการดำเนินงานและจัดเตรียมทรัพยากรในการทำงาน การติดตามประเมินผล การทำงาน และการประเมินผลเพื่อการแผนสู่การปฏิบัติ และกล่าวว่าการประเมินความต้องการจำเป็นโดยสมบูรณ์ (completed needs assessment) เป็นการประเมินความต้องการจำเป็นประเภทหนึ่งที่มีลักษณะสำคัญคือ มีกิจกรรมที่ ต้องดำเนินการ 3 ขั้นตอน คือ การระบุความต้องการจำเป็นที่มีความสำคัญที่สุด (needs identification) การวิเคราะห์ สาเหตุที่ทำให้เกิดความต้องการจำเป็น (needs analysis) และการกำหนดทางเลือกของการแก้ปัญหา (needs solution) ดังนั้นผลการวิจัยการประเมินความต้องการจำเป็นโดยสมบูรณ์จึงให้สารสนเทศที่ครบถ้วนมากกว่าเพื่อนำไปใช้ในการ วางแผนพัฒนา

มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ สังกัดกระทรวงท่องเที่ยวและกีฬา มีทั้งสิ้น 17 วิทยาเขต ทั่วประเทศไทย เป็น สถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่มีหน้าที่ผลิตบัณฑิตที่เกี่ยวข้องกับศาสตร์ทางพลศึกษาและการกีฬา เพื่อให้นักศึกษา สามารถไปประกอบอาชีพในสถาบันการศึกษา หน่วยงานในสังกัดต่าง ๆ เป็นนักวิชาการ ผู้ฝึกสอนหรือนักกิจกรรมกีฬา หรือเป็นเจ้าของหน้าที่ ผู้นำในสถาบัน องค์กรที่เกี่ยวข้องกับกีฬาและนันทนาการ โดยมีเป้าประสงค์คือการผลิตบัณฑิตที่ เป็นที่พึงประสงค์ของสังคม มีความสามารถด้านกีฬา มีคุณธรรมจริยธรรมและเป็นพลเมืองที่ดีของสังคม (มหาวิทยาลัย การกีฬาแห่งชาติ, 2566) นักศึกษาเหล่านี้จึงควรได้รับการปลูกฝังพัฒนาให้มีคุณลักษณะของภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมเพื่อ เป็นแกนนำสำคัญในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมให้เกิดในสังคมต่อไปในอนาคต

จากการศึกษาเอกสารงานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาการประเมินความต้องการจำเป็นและแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำ เชิงจริยธรรมของนักศึกษา พบว่า มีงานวิจัยที่มุ่งพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักศึกษาที่ไม่มากนัก ส่วนใหญ่เป็น งานวิจัยที่มุ่งศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหาร ด้วยเหตุนี้จึงจำเป็นต้องมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับกลุ่มนักศึกษาเพื่อนำผลจาก การวิจัยมาใช้ในการวางแผนพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักศึกษาต่อไป การวิจัยในครั้งนี้จึงดำเนินการวิจัยโดยนำ แนวคิดของ จุฑาทิพย์ สว่างสุวรรณ (2562) เรื่องการพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักศึกษามาใช้กำหนด องค์กรประกอบภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม และใช้ข้อมูลหตุยภูมิจากงานของ จุฑาทิพย์ สว่างสุวรรณ (2565) เรื่องการพัฒนาตัว บังชี้และโมเดลสาเหตุและผลภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักศึกษา มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ มาใช้ในการดำเนินการวิจัย ในส่วนการวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อหาความต้องการจำเป็นและปัจจัยที่ส่งผลต่อความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของ นักศึกษา และดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาภาวะ ผู้นำเชิงจริยธรรมของนักศึกษา และประเมินคุณภาพของแนวทางที่พัฒนาขึ้น เพื่อให้ข้อเสนอแนะในการนำแนวทาง การพัฒนาไปใช้พัฒนานักศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์การวิจัยดังต่อไปนี้

1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1.2.1 เพื่อศึกษาสภาพภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักศึกษา มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ
- 1.2.2 เพื่อจัดลำดับความสำคัญความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักศึกษา
- 1.2.3 เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักศึกษา
- 1.2.4 เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักศึกษา

1.2.5 เพื่อประเมินคุณภาพแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักศึกษา

1.3 ขอบเขตการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างเพื่อการวิจัยในการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้ข้อมูลทุติยภูมิจากการวิจัยของ จุฑาทิพย์ สว่างสุวรรณ (2565) ซึ่งประชากรเป็นนักศึกษาจำนวน 13,336 คน จากมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ ปีการศึกษา 2564 กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย นักศึกษา 1,048 คนที่เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสุ่มอย่างง่ายโดยการส่งแบบสอบถามออนไลน์ไปยังอาจารย์ในแต่ละวิทยาเขต รวม 17 วิทยาเขต เพื่อส่งต่อนักศึกษาแต่ละวิทยาเขต โดยใช้เครื่องมือที่เป็นมาตรฐานประมาณค่า 5 ระดับ ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยส่วนนี้เป็นความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักศึกษา 21 ตัว และอิทธิพลของตัวแปรปัจจัยที่ส่งผลต่อความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักศึกษาจำนวน 7 ตัว

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเพื่อการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยมีจำนวน 10 คน กลุ่มแรกเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน ซึ่งเป็นกลุ่มผู้ให้ข้อมูลถึงความถูกต้องของข้อมูลที่นำเสนอ และความสอดคล้องกับสภาพที่เป็นจริง และแนวทางการพัฒนาที่สอดคล้องกับสภาพที่เกิดขึ้น กลุ่มที่ 2 ได้แก่ คณาจารย์ 5 ท่าน จาก 5 วิทยาเขต ที่ได้จากการเจาะจงวิทยาเขตจาก 5 ภูมิภาค โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกคือเป็นผู้เกี่ยวข้องหรือรับผิดชอบหน้าที่ในการพัฒนานักศึกษาไม่น้อยกว่า 2 ปี ข้อมูลที่ได้ส่วนนี้เป็นความคิดเห็นที่มีต่อคุณภาพและแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักศึกษาที่พัฒนาขึ้น

2. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย ประกอบด้วย 2 ระยะ เริ่มด้วยการวิจัยเชิงปริมาณตามด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพ

ระยะที่ 1 การวิจัยเชิงปริมาณ การนำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของจุฑาทิพย์ สว่างสุวรรณ (2562) และ จุฑาทิพย์ สว่างสุวรรณ (2565) เพื่อเป็นการต่อยอดการวิจัยเดิมที่ศึกษาเกี่ยวกับองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมและปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม โดยนำกรอบมาใช้ในการศึกษาความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักศึกษา และศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติบรรยาย ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จัดลำดับความสำคัญโดยการเรียงลำดับค่าเฉลี่ยองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมจำนวน 21 ตัวแปรจากมากไปน้อย เลือกตัวแปรที่มีคะแนนต่ำกว่าค่าเฉลี่ย 4.00 กำหนดให้เป็นความต้องการจำเป็น เนื่องจากหัวใจสำคัญของการประเมินความต้องการจำเป็นคือการได้มาซึ่งลำดับความสำคัญความต้องการจำเป็น ซึ่งผู้ประเมินสามารถใช้หลากหลายวิธีการในการดำเนินการ แต่จุดหมายคือนำความต้องการจำเป็นที่สำคัญ 3-5 ลำดับ นำมาใช้ในการวางแผนพัฒนา สำหรับการวิจัยนี้ใช้การวิเคราะห์หาค่าสถิติ จัดเรียงลำดับคะแนน เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยพบว่าตัวแปรที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด มีค่าใกล้เคียงกัน ผู้วิจัยจึงพิจารณาหาจุดตัดเพื่อการตัดสินใจซึ่งจะเห็นได้ว่า ระดับค่าเฉลี่ย 4.00 สามารถกำหนดเป็นจุดตัด และทำให้ได้ตัวแปรที่มีลำดับความสำคัญ จึงกำหนดให้ตัวแปรที่มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่า 4.00 กำหนดเป็นตัวแปรที่ต้องพัฒนา ทำให้ได้องค์ประกอบจำนวน 7 องค์ประกอบ หรือในงานวิจัยนี้เรียกว่าความต้องการจำเป็นเพื่อการวิเคราะห์ในขั้นต่อไป จากนั้นจึงวิเคราะห์อิทธิพลของตัวแปรปัจจัยจำนวน 7 ตัว ที่ส่งผลต่อความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมที่กำหนดโดยการวิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้าง (SEM)

ระยะที่ 2 การวิจัยเชิงคุณภาพประกอบด้วย 2 ขั้นตอน 1) การพัฒนาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักศึกษา โดยการสัมภาษณ์ผ่านโปรแกรมออนไลน์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน และ 2) การประเมินคุณภาพแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักศึกษา เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้างและแบบประเมินคุณภาพแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักศึกษาที่พัฒนาขึ้น ซึ่งเป็นมาตรฐานประมาณค่า 5 ระดับจากน้อยที่สุดไปมากที่สุด เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ผ่านโปรแกรมออนไลน์ โดยผู้วิจัยนำเสนอแนวทางการพัฒนาที่พัฒนาขึ้น จากนั้นให้กลุ่มผู้ให้ข้อมูลให้ความเห็นเกี่ยวกับแนวทางพัฒนา และประเมินคุณภาพแนวทางการพัฒนาใน 4 ด้าน ได้แก่ ความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และประโยชน์แนวทางการพัฒนา ส่งกลับมายังผู้วิจัย 1 อาทิตย์หลังจากการสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เนื้อหาและการสังเคราะห์เนื้อหา ตรวจสอบคุณภาพของข้อมูลในส่วนของการพัฒนาแนวทางการพัฒนาด้วยการตรวจสอบข้อมูลสามเส้า (Triangulation) โดยใช้สองวิธีการเชิงคุณภาพ ในการเก็บรวบรวม

ข้อมูลเดียวกัน และใช้การเลือกเจาะจงกลุ่มผู้ให้ข้อมูลซึ่งเป็นคณาจารย์จำนวน 5 ท่าน ที่มาจากวิทยาเขตต่างกันใน 5 ภูมิภาค ได้แก่ ภาคเหนือ ภาคกลางตอนล่าง ภาคกลางตอนบน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย วิธีการวิจัยแสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 วัตถุประสงค์การวิจัยและวิธีการวิจัย

วัตถุประสงค์การวิจัย	ตัวอย่าง/ผู้ให้ข้อมูล	เครื่องมือวิจัยและการพัฒนา	การวิเคราะห์ข้อมูล
1) เพื่อศึกษาสภาพภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักศึกษา	ข้อมูลจากนักศึกษาจำนวน 1,048 คน จาก	ฐานข้อมูลการวิจัยทฤษฎีภูมิของจุฬาทิพย์ สร้างสุวรรณ (2565) ซึ่งเป็นข้อมูลเกี่ยวกับองค์ประกอบ	สถิติพื้นฐาน ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2) เพื่อจัดลำดับความสำคัญความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักศึกษา	การเก็บรวบรวมข้อมูลออนไลน์ โดยใช้	ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม และปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักศึกษา	การจัดลำดับความสำคัญ การเรียงลำดับค่าเฉลี่ย
3) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม	มาตราประมาณค่า 5 ระดับ		การวิเคราะห์เชิงสาเหตุ โดยใช้โมเดลสมการโครงสร้างเชิงเส้น
4) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักศึกษา	ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน	แบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง แนวทางพัฒนา ที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพ ความเหมาะสม สอดคล้อง ครอบคลุมของข้อคำถามจากผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน	การวิเคราะห์เนื้อหาและการสังเคราะห์เนื้อหา
5) เพื่อประเมินคุณภาพแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักศึกษา	คณาจารย์ 5 ท่าน	แบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง และแบบประเมินคุณภาพแนวทางการพัฒนา 4 ด้าน ที่เก็บรวบรวมข้อมูลประเด็นเดียวกัน ซึ่งได้ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ เช่นเดียวกับการดำเนินการในข้อ 4)	ข้อมูลเชิงปริมาณใช้สถิติเชิงพรรณนา ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์และ สังเคราะห์เนื้อหา

3. สรุปผลการวิจัย

3.1 ผลการศึกษาสภาพภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักศึกษา จำนวน 1,048 คน แสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการจัดลำดับค่าเฉลี่ยตัวแปรองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม

ที่	ตัวแปรองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม	สัญลักษณ์	M	SD	ความหมาย	ลำดับที่
จริยธรรมต่อตนเอง						
1	ความขยัน	DLGENT	3.476	1.088	ปานกลาง	21*
2	ความอดทน	PATIENT	4.012	0.656	มาก	8
3	ความรับผิดชอบ	RESPON	3.996	0.670	มาก	15
4	การตั้งมั่นในการทำงาน	WCOMIT	4.002	0.686	มาก	14
5	ความประหยัด	MODESTY	3.976	0.674	มาก	18*
6	ความซื่อสัตย์	ITGRITY	4.036	0.671	มาก	3

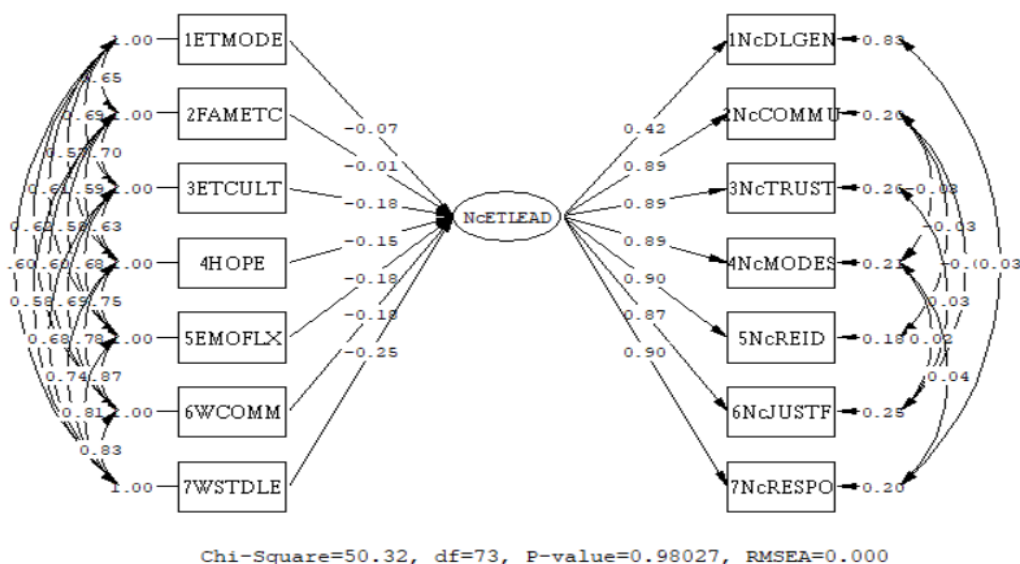
ที่	ตัวแปรองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม	สัญลักษณ์	M	SD	ความหมาย	ลำดับที่
7	การยืนหยัดในความดีงาม	MINSIST	4.032	0.654	มาก	4
8	การเชื่อและปฏิบัติตามหลักศาสนา	RELIAD	3.979	0.681	มาก	17*
จริยธรรมต่อผู้อื่น						
9	การสื่อสารเชิงจริยธรรม	ETCOMMU	3.966	0.675	มาก	20*
10	ความน่าไว้วางใจ	TRUSTWO	3.967	0.671	มาก	19*
11	ความเมตตากรุณา	MERCI	4.010	0.683	มาก	10
12	ความเอาใจใส่	CARING	4.062	0.644	มาก	2
13	ความยุติธรรม	JUSFAIR	3.994	0.679	มาก	16
14	ความสุภาพอ่อนน้อม	MODEST	4.003	0.662	มาก	13
15	การให้เกียรติผู้อื่น	RESPECT	4.027	0.675	มาก	5
จริยธรรมต่อสังคม						
16	การเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว	FMEMBER	4.027	0.664	มาก	6
17	การเป็นสมาชิกที่ดีของกลุ่ม	GMEMBER	4.004	0.688	มาก	12
18	การสร้างสามัคคี	UNIENHA	4.065	0.627	มาก	1
19	การเคารพกฎระเบียบ	REGRES	4.005	0.656	มาก	11
20	จิตสำนึกต่อสังคม	SOCICON	4.010	0.669	มาก	9
21	จิตอาสา	PUBMIND	4.020	0.672	มาก	7

หมายเหตุ * หมายถึง เป็นตัวแปรองค์ประกอบที่มีความต้องการจำเป็นในการดำเนินการขั้นต่อไป

จากตารางที่ 2 พบว่า ทั้ง 21 ตัวแปรมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางถึงมาก ตัวแปรที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดสามอันดับแรก ได้แก่ การสร้างความสามัคคี ความเอาใจใส่ และความซื่อสัตย์ ตัวแปรที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดสามอันดับแรก ได้แก่ ความขยัน การสื่อสารเชิงจริยธรรม และความน่าไว้วางใจ

3.2 ผลลัพธ์ของการจัดลำดับความจำเป็นภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักศึกษา มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติโดย การเลือกตัวแปรที่มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่า 4.00 กำหนดให้เป็นตัวแปรที่เป็นความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมที่ต้องได้รับการพัฒนา จากนั้นจึงดำเนินการหาคะแนนความต้องการจำเป็นโดยใช้สมการความต้องการจำเป็น = 5-คะแนน สภาพที่เป็นอยู่ หรือคะแนนตัวแปร ซึ่งเป็นสมการที่ดัดแปลงจากเครื่องมือที่มีรูปแบบการตอบสนองเดี่ยว (single-response format) ที่เป็นอีกเครื่องมืออีกแบบหนึ่งในการประเมินความต้องการจำเป็น ตามแนวคิดที่ว่า ความแตกต่างหรือความขาดแคลน (discrepancy) เป็นความแตกต่างระหว่างสภาพที่เป็นเป้าหมายที่ต้องการให้เกิดกับสภาพที่เป็นอยู่จริง อธิบายได้ตามสัญลักษณ์ $N_c = T - A$ โดย N_c (needs candidates) หมายถึง ความต้องการจำเป็นที่เป็นไปได้ทั้งหมด T (target State) หมายถึง เป้าหมายที่ต้องการบรรลุ A (Actual State) หมายถึง สภาพที่เป็นอยู่จริง (สุวิมล ร่องวาณิช, 2558) ทั้งนี้เพื่อหาความต่างสภาพที่คาดหวังคือเต็ม 5 กับสภาพที่เป็นอยู่ หรือเพื่อให้ได้ค่าความต้องการจำเป็นดำเนินการวิเคราะห์จัดลำดับตัวแปรที่ต้องพัฒนาจากมากไปหาน้อย ทำให้ได้ตัวแปรที่ถูกกำหนดให้เป็นความต้องการจำเป็นในการวิจัยนี้จำนวน (N_c) 7 ตัว ได้แก่ ความต้องการจำเป็นความขยัน ความต้องการจำเป็นการสื่อสารเชิงจริยธรรม ความต้องการจำเป็นการสร้างความน่าไว้วางใจ ความต้องการจำเป็นความประหยัด ความต้องการจำเป็นการเชื่อและการปฏิบัติตามหลักศาสนา ความต้องการจำเป็นความยุติธรรม ความต้องการจำเป็นความรับผิดชอบ

3.3 ผลการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม พบว่า โมเดลโมเดลปัจจัยที่ส่งผลต่อความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม มีค่า $\chi^2 = 50.32$, $df = 73$, $P = 0.98027$, $GFI = 0.933$, $AGFI = 0.990$, $RMR = 0.00762$ ค่าดัชนีวัดความสอดคล้องที่ได้ชี้ให้เห็นว่าโมเดลที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ แสดงว่าโมเดลมีความตรงสามารถอธิบายความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักศึกษาได้ ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในโมเดลแสดงดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 โมเดลปัจจัยที่ส่งผลต่อความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักศึกษา มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ

จากภาพที่ 1 ผลการวิเคราะห์อิทธิพลของตัวแปรที่มีต่อความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม พบว่ามีเพียง 6 ตัวแปรที่มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ สภาพวัฒนธรรมที่ส่งเสริมความดีงาม (ETCULT) ความหวัง (HOPE) ความยึดหยุ่นทางอารมณ์ (EMOFLX) ความยึดมั่นผูกพันกับสิ่งที่ปฏิบัติ (WCOMM) มาตรฐานการปฏิบัติงาน (WSTDLE) และการมีแบบอย่างทางจริยธรรม (ETMODE) โดยอิทธิพลมีค่าทางลบ ขนาดเป็น 0.07-0.25 ส่วนตัวแปรการได้รับการปลูกฝังจากครอบครัว (FAMETC) พบว่ามีอิทธิพลต่อความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ตัวแปรปัจจัยทั้งหมดอธิบายภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมได้ร้อยละ 80.30

3.4 ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักศึกษา มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติจากการสัมภาษณ์เชิงลึก กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่านที่มีความรู้ ความเข้าใจ ประสบการณ์เกี่ยวกับการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมหรือด้านคุณธรรมจริยธรรมนักศึกษา ทำการวิเคราะห์สังเคราะห์เนื้อหาพัฒนาเป็นแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักศึกษา มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ สามารถสรุปแนวทางการพัฒนาซึ่งประกอบด้วย 3 แนวทางหลัก 14 แนวทางย่อย รายละเอียดดังนี้

แนวทางการพัฒนา

แนวทางหลักที่ 1 การส่งเสริมการพัฒนาดน การพัฒนานักศึกษาในฐานะบุคคลให้มีภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมด้วยการส่งเสริมให้มีการปลูกฝังพัฒนาจากครอบครัว สร้างตัวแบบที่ดีด้านคุณธรรมจริยธรรม และสร้างสังคม สิ่งแวดล้อมที่เห็นคุณค่าของคุณธรรมจริยธรรม แนวทางหลักนี้ ประกอบด้วย 4 แนวทางย่อย 1) การปลูกฝังพัฒนาจากครอบครัว 2) การสร้าง

ตัวแบบที่ดีด้านคุณธรรมจริยธรรมในตัวอาจารย์ 3) การสร้างสังคม สิ่งแวดล้อมที่เห็นคุณค่าของคุณธรรมจริยธรรม
4) การมอบรางวัลนักศึกษาที่มีคุณค่าในฐานะบุคคลผู้มีความคุณธรรมจริยธรรม

แนวทางหลักที่ 2 การพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และ การพัฒนาหลักสูตร กำหนดให้มีกิจกรรมเสริมหลักสูตร ผ่านกิจกรรมที่จัดขึ้น และการจัดการสอนแบบบูรณาการ เน้นคุณธรรมจริยธรรม และการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ ผ่านกิจกรรมการจัดการเรียนการสอนแบบโครงงานเป็นฐาน (Project-Based Learning; PBL) หรือลงมือปฏิบัติ วางแผนจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในตน ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เข้าใจเรื่องคุณธรรมจริยธรรมและประเมินตนเองในด้านการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของตนเองผ่านการฝึกและการพัฒนาตนเองตั้งแต่เข้าสู่รั้วมหาวิทยาลัยจนจบการศึกษา แนวทางหลักนี้ ประกอบด้วย 5 แนวทางย่อย ได้แก่ 1) พัฒนาหลักสูตร กิจกรรมเสริมหลักสูตร 2) การพัฒนาให้เด็กมีพัฒนาจริยธรรม มีความรู้และสามารถนำไปปฏิบัติได้ 3) การจัดการสอนแบบบูรณาการ เน้นคุณธรรมจริยธรรม การนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ 4) การจัดการเรียนการสอนแบบโครงงานเป็นฐาน ลงมือปฏิบัติ วางแผนจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในตน 5) การให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เข้าใจเรื่องคุณธรรมจริยธรรมและประเมินตนเองในด้านการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของตนเองผ่านการฝึกและการพัฒนาตนเอง

แนวทางหลักที่ 3 การสนับสนุนด้วยการบริหารจัดการ ผู้บริหารเป็นบุคคลสำคัญที่จะช่วยให้การพัฒนาคูณธรรมจริยธรรมหรือภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมเป็นไปด้วยดีผ่านการบริหารจัดการทั้งโดยการวางแผนกำหนดการศึกษา กำหนดวางแผนการดำเนินการ จัดกิจกรรมพัฒนาคูณธรรมจริยธรรมของบุคลากร และ สร้างเครือข่าย ความร่วมมือ ร่วมทำกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาคูณธรรมจริยธรรม แนวทางหลักนี้ประกอบด้วยแนวทางย่อย 5 แนวทาง ได้แก่ 1) ผู้บริหารวางแผนกำหนดการศึกษา กำหนดวางแผนการดำเนินการ 2) ผู้บริหารจัดทำนโยบาย ปรัชญา วิสัยทัศน์และสภาพแวดล้อมในมหาวิทยาลัยให้ส่งเสริมภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม 3) มีการมอบหมายจัดกลุ่มอาจารย์เพื่อการจัดกิจกรรมพัฒนาคูณธรรมจริยธรรม ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม 4) การพัฒนาอาจารย์ให้มีความคิดสร้างสรรค์ในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาคูณธรรมจริยธรรมผู้เรียน 5) การสร้างเครือข่าย ความร่วมมือ ร่วมทำกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาคูณธรรมจริยธรรม

การสัมภาษณ์ข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 5 ท่าน นำมายกร่างเพื่อพัฒนาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักศึกษา มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบ 8 ส่วน ได้แก่ 1) ชื่อแนวทางการพัฒนา 2) บทนำ 3) วัตถุประสงค์การพัฒนาแนวทาง 4) วิธีการดำเนินการเพื่อพัฒนาแนวทาง 5) แนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมและองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักศึกษาพลศึกษา มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ 6) นิยาม 7) แนวทาง คำอธิบายแนวทาง และการดำเนินการ และ 8) หลักการดำเนินการ

4.5 ผลการประเมินคุณภาพแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักศึกษา มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ โดยการรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณจากคณาจารย์ 5 ท่าน จาก 5 วิทยาเขต เป็นดังต่อไปนี้

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพพบว่า แนวทางการพัฒนาที่พัฒนาขึ้นซึ่งประกอบด้วย 8 องค์ประกอบมีความ ถูกต้องตามหลักการพัฒนาคูณธรรมจริยธรรม การพัฒนาแนวทางและการดำเนินการพัฒนา แนวทางมีความเหมาะสมครอบคลุมด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เป็นไปได้ที่จะนำไปใช้ในการพัฒนาเนื่องจากมีความสอดคล้องกับสภาพบริบทที่เป็นอยู่ของมหาวิทยาลัย และเป็นประโยชน์ต่อคณาจารย์ ผู้บริหารที่จะนำไปใช้เป็นแนวทางการพัฒนา และก่อให้เกิดประโยชน์โดยตรงต่อนักศึกษาที่จะได้รับการพัฒนา ผลการวิเคราะห์โดยรวมพบว่าองค์ประกอบที่นำเสนอมีความเหมาะสม อย่างไรก็ตามจากการสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลได้ให้ข้อเสนอแนะที่สำคัญเพื่อการพัฒนาแนวทางและการนำแนวทางไปใช้ ซึ่งสรุปเป็นประเด็นสำคัญได้แก่ 1) แนวทางที่นำเสนอเป็นภาพกว้าง หากเพิ่มเติมตัวอย่างกิจกรรมโครงการ หรือเครื่องมือวัดประเมินนักศึกษาจะมีประโยชน์มากขึ้นสำหรับการนำไปใช้ 2) ควรมีการพัฒนาแนวทางสำหรับผู้นำไปใช้ในแต่ละกลุ่ม เช่น สำหรับนักศึกษา ครูอาจารย์ หรือผู้บริหาร เพื่อให้เลือกใช้ได้เหมาะสมกับบทบาทตน 3) ปัจจัยที่สำคัญคือนโยบาย กฎ ระเบียบบังคับและการส่งเสริมสนับสนุนของผู้บริหาร ซึ่งเป็นแรงสำคัญที่สนับสนุนให้เกิดการดำเนินการต่าง ๆ ในมหาวิทยาลัย 4) กิจกรรมในการพัฒนานักศึกษาควรมีลักษณะที่เหมาะสมกับลักษณะของนักศึกษาที่มีความสนใจทางการกีฬา และชอบการลงมือปฏิบัติ ทำกิจกรรมมากกว่าการบรรยาย และ 5) แนวทางที่พัฒนาสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาภาวะผู้นำของนักศึกษาในคณะต่าง ๆ ภายในมหาวิทยาลัยได้

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณการประเมินแนวทางการพัฒนาในทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และประโยชน์แนวทางการพัฒนาโดยใช้แบบประเมินที่เป็นมาตราประมาณค่า 5 ระดับ ที่มีการให้คะแนน 1-5 แทนเห็นความคิดเห็นระดับน้อยที่สุดถึงระดับมากที่สุด และแปลผลคะแนนตามเกณฑ์ 0-1.49 เห็นด้วยน้อยที่สุด 1.50-2.49 เห็นด้วยน้อย 2.50-3.49 เห็นด้วยปานกลาง 3.50-4.49 เห็นด้วยมาก 4.50-5.00 เห็นด้วยมากที่สุด พบว่า แนวทางการพัฒนาย่อยมีคุณภาพอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด ในขณะที่แนวทางพัฒนาหลักมีคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุด ผลการวิเคราะห์คุณภาพแนวทางการพัฒนาเป็นดังตารางที่ 3

จากตารางที่ 3 พบว่า เมื่อพิจารณาคุณภาพรายด้านได้แก่ ความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้และประโยชน์ของแนวทางการพัฒนาย่อย 14 แนวทาง พบว่า คะแนนคุณภาพรายด้านมีค่าเฉลี่ยคะแนนเป็น 4.20-5.00 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเป็น 0-0.59 ซึ่งอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด เมื่อรวมแนวทางการพัฒนาย่อยเป็นแนวทางหลัก 3 แนวทาง คะแนนคุณภาพรายด้านของ 3 แนวทางหลัก มีค่าเฉลี่ยเป็น 4.36-4.92 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเป็น 0.24-0.75 ซึ่งอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด เมื่อพิจารณาคุณภาพโดยรวมของทั้ง 4 ด้าน พบว่า แนวทางการพัฒนาย่อย 14 แนวทาง คะแนนคุณภาพโดยรวมมีค่าเฉลี่ยเป็น 4.54-4.86 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเป็น 0.04-0.40 ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุดทุกแนวทางและหากพิจารณาแนวทางหลัก 3 แนวทาง คุณภาพโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกแนวทางเช่นกัน คุณภาพแนวทางโดยรวมมีค่าเฉลี่ยเป็น 4.70-4.84 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเป็น 0.24-0.40

ตารางที่ 3 คุณภาพแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม

ที่	แนวทางการพัฒนาหลัก/ย่อย	ความถูกต้อง	ความเหมาะสม	ความเป็นไปได้	ประโยชน์	คุณภาพโดยรวม
		M (SD)	M (SD)	M (SD)	M (SD)	M (SD)
1	แนวทางที่ 1 การส่งเสริมการพัฒนาตน พัฒนาบุคคล	4.92 (0.28)	4.92 (0.26)	4.41 (0.75)	4.91 (0.29)	4.79 (0.24)
	1.1 การปลูกฝังพัฒนาจากครอบครัว	4.90 (0.10)	4.85 (0.09)	4.40 (0.14)	5.00 (0.00)	4.79 (0.04)
	1.2 การสร้างตัวแบบที่ดีด้านคุณธรรมจริยธรรมในตัวอย่าง	4.96 (0.08)	4.96 (0.09)	4.48 (0.30)	4.96 (0.09)	4.84 (0.07)
	1.3 การสร้างสังคม สิ่งแวดล้อมที่เห็นคุณค่าของคุณธรรมจริยธรรม	4.88 (0.10)	4.96 (0.08)	4.56 (0.30)	5.00 (0.00)	4.85 (0.08)
	1.4 การมอบรางวัลนักศึกษาที่มีคุณค่าในฐานะบุคคลผู้มีความคุณธรรมจริยธรรม	4.92 (0.16)	4.92 (0.10)	4.20 (0.38)	4.68 (0.11)	4.68 (0.12)
2	แนวทางที่ 2 การพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และกิจกรรม	4.80 (0.45)	4.79 (0.43)	4.36 (0.80)	4.85 (0.38)	4.70 (0.40)
	2.1 พัฒนาหลักสูตร กำหนดให้มีกิจกรรมเสริมหลักสูตร	4.87 (0.10)	4.93 (0.10)	4.63 (0.53)	4.97 (0.08)	4.85 (0.16)
	2.2 การพัฒนาให้เด็กพัฒนาจริยธรรมเต็มเปี่ยมมีความรู้และสามารถนำไปปฏิบัติได้	4.85 (0.21)	4.70 (0.28)	4.23 (0.39)	4.78 (0.25)	4.64 (0.21)
	2.3 การจัดการสอนแบบบูรณาการ เน้นคุณธรรมจริยธรรม และการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์	4.67 (0.47)	4.63 (0.29)	4.20 (0.28)	4.67 (0.33)	4.54 (0.32)
	2.4 การจัดการเรียนการสอนแบบโครงงานเป็นฐานหรือลงมือปฏิบัติ วางแผนจัดกิจกรรมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในตน	4.65 (0.25)	4.65 (0.25)	4.45 (0.19)	4.95 (0.10)	4.68 (0.17)

ที่	แนวทางการพัฒนาหลัก/ย่อย	ความถูกต้อง	ความเหมาะสม	ความเป็นไปได้	ประโยชน์	คุณภาพโดยรวม
		M (SD)	M (SD)	M (SD)	M (SD)	M (SD)
	2.5 การให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เข้าใจเรื่องคุณธรรม จริยธรรมและประเมินตนเองในด้านการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของตนเองผ่านการฝึกและพัฒนาตนเองตั้งแต่เข้าสู่มหาวิทยาลัยจนจบการศึกษา	4.90 (0.11)	5.00 (0.00)	4.37 (0.23)	4.93 (0.10)	4.80 (0.05)
3	แนวทางที่ 3 การสนับสนุนด้วยการบริหารจัดการ	4.87 (0.38)	4.88 (0.34)	4.65 (0.52)	4.94 (0.24)	4.84 (0.24)
	3.1 ผู้บริหารวางแผนกำหนดการศึกษา กำหนดวางแผนการดำเนินการ	4.80 (0.20)	4.80 (0.00)	4.53 (0.23)	5.00 (0.00)	4.78 (0.10)
	3.2 ผู้บริหารจัดทำนโยบาย ปรัชญา วิสัยทัศน์และสภาพแวดล้อมในมหาวิทยาลัยให้ส่งเสริมภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม	4.68 (0.39)	4.72 (0.52)	4.40 (0.40)	4.76 (0.43)	4.84 (0.06)
	3.3 การมอบหมายจัดกลุ่มอาจารย์เพื่อจัดกิจกรรมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม	4.35 (0.41)	4.30 (0.48)	4.40 (0.46)	4.40 (0.59)	4.86 (0.11)
	3.4 การพัฒนาอาจารย์ให้มีความคิดสร้างสรรค์ในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมผู้เรียน	4.90 (0.15)	4.90 (0.11)	4.53 (0.10)	4.90 (0.11)	4.81 (0.09)
	3.5 การสร้างเครือข่าย ความร่วมมือ ร่วมทำกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม	4.92 (0.11)	4.92 (0.11)	4.48 (0.11)	4.92 (0.11)	4.81 (0.05)

4. อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยขออภิปรายประเด็นที่พบในการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัยทั้ง 5 ประการ ดังต่อไปนี้

4.1 สภาพภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักศึกษา มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ ผลการศึกษาสภาพภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักศึกษา มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติในทั้ง 21 ตัวแปร พบว่า ตัวแปรอยู่ในระดับปานกลางถึงมาก โดยองค์ประกอบที่ 1 จริยธรรมส่วนบุคคล ตัวแปรที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางถึงมาก ตัวแปรที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดสามอันดับแรก ได้แก่ ความซื่อสัตย์ การยืนหยัดในความดีงาม และความอดทน องค์ประกอบที่ 2 จริยธรรมต่อผู้อื่น ตัวแปรที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ตัวแปรสามที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดสามอันดับแรก ได้แก่ ความเอาใจใส่ การให้เกียรติผู้อื่น และความเมตตากรุณา องค์ประกอบที่ 3 จริยธรรมต่อสังคม ตัวแปรที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ตัวแปรที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดสามอันดับแรก ได้แก่ การสร้างสามัคคี การเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว และจิตอาสา ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ เป็นผู้ที่มีคุณธรรมสมกับการได้พัฒนาตนผ่านกิจกรรมทางการกีฬา และการจัดการศึกษาตามเป้าหมายของมหาวิทยาลัย ทำให้นักศึกษาเป็นผู้ที่ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีทั้งในแง่การปฏิบัติตนดี การปฏิบัติต่อผู้อื่นดี และเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม ดังในงานของ ชูติมา รักษาบางแหลม และคณะ (2559) ที่เสนอว่า บุคคลที่มีภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมจะเป็นผู้มีคุณลักษณะความซื่อสัตย์/ยืนหยัด ความซื่อสัตย์ ความมีศักดิ์ศรี/ปฏิบัติงานอย่างมีศักดิ์ศรี ความยุติธรรม ความเที่ยงธรรม/การแสดงถึงความเที่ยงธรรม ยึดมั่นในคุณค่าที่ถูกต้อง มีจริยธรรมคุณธรรม ประพฤติปฏิบัติตนอยู่ในศีลธรรม ยึดมั่นในหลักคุณธรรม ยึดมั่นในสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรม มีความโปร่งใส/ตรวจสอบได้ ไม่แสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบ การพิทักษ์สิทธิพื้นฐานของบุคคล ยึดหลักคุณธรรมความดี สอดคล้องกับ จุฑาทิพย์ สรรวงสุวรรณ (2564) ที่พบว่าสภาพที่เป็นจริงภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักศึกษามีค่าเฉลี่ยรายข้อระดับปานกลางถึงมาก

4.2 ผลการจัดลำดับความจำเป็นภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักศึกษา มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ พบตัวแปรที่ต้องได้รับการพัฒนามากที่สุดไปน้อยที่สุดจำนวน 7 ตัวที่ถูกกำหนดให้เป็นความต้องการจำเป็น ได้แก่ ความต้องการจำเป็นความซื่อสัตย์ ความต้องการจำเป็นการสื่อสารเชิงจริยธรรม ความต้องการจำเป็นความน่าไว้วางใจ ความต้องการจำเป็นความประหยัด ความต้องการจำเป็นการเชื่อและปฏิบัติตามหลักศาสนา ความต้องการจำเป็นความยุติธรรม ความต้องการจำเป็นความรับผิดชอบ แสดงให้เห็นว่าเมื่อนักศึกษาจะมีคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมบางด้านสูง แต่ก็มีบางด้านที่ต้องได้รับการพัฒนาเพื่อให้เป็นบุคคลที่มีความสมบูรณ์ การที่นักศึกษามีความต้องการจำเป็นการซื่อสัตย์ หรือการรับผิดชอบ เพราะสิ่งที่นักศึกษาเน้นคือการปฏิบัติหน้าที่กิจกรรมทางการกีฬา ส่วนกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับวิชาหรือด้านอื่น ๆ อาจเป็นสิ่งที่นักศึกษาไม่ให้ความสำคัญ ความต้องการจำเป็นความซื่อสัตย์จึงมีมากเพราะการวัดความซื่อสัตย์ และความรับผิดชอบในการทำงานเป็นการวัดงานที่ได้รับมอบหมาย ไม่ได้ระบุเฉพาะงานด้านการกีฬา เช่นเดียวกับคุณธรรมจริยธรรมด้านอื่น ๆ ที่มีความสำคัญแต่สังคมไม่ได้ให้ความสำคัญมากนัก เช่น การประหยัด การปฏิบัติตามหลักศาสนา หรือแม้แต่การปฏิบัติตนเมื่อต้องเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับผู้อื่น เช่น การสื่อสารเชิงจริยธรรม การสร้างมีความน่าไว้วางใจที่ยังต้องการการพัฒนา ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ จุฑาทิพย์ สว่างสุวรรณ (2562) ที่พัฒนาองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมและเสนอว่าการสร้างบุคคลที่มีภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมนั้นควรเน้นที่จริยธรรมต่อสังคม ต่อผู้อื่น และต่อตนเองจึงจะนับได้ว่าเป็นบุคคลที่มีภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม ผลการวิจัยครั้งนี้มีความแตกต่างกับผลการวิจัยของ จุฑาทิพย์ สว่างสุวรรณ (2564) ซึ่งดำเนินการวิจัยศึกษาความต่างระหว่างสภาพที่คาดหวังกับสภาพที่เป็นจริงภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักศึกษา มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตสมุทรสาคร พบว่านักศึกษาจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาในเรื่องคุณธรรมจริยธรรมในตนเองก่อน เช่น เรื่องความมีระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ มุ่งมั่นในการทำงาน เป็นผู้ยึดมั่นในคุณธรรมจริยธรรม ความดีงาม สอดคล้องกับ อัจฉรา ประเสริฐสิน (2559) ที่พบว่าคุณธรรมจริยธรรมที่เป็นที่คาดหวังต่อสังคมที่มีต่อนักเรียนคือ ความตั้งใจเพียรพยายามในการเรียน การร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ แสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ มีความมุ่งมั่นในการทำงาน ตั้งใจรับผิดชอบในหน้าที่การงาน ทำงานด้วยความเพียรพยายาม และอดทนเพื่อให้สำเร็จตามเป้าหมาย สอดคล้องกับ เพ็ญสินี กิจคำ (2559) ที่พบว่าคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรมจริยธรรมยังคงเป็นสิ่งที่บุคคลและสังคมคาดหวัง โดยคุณธรรมที่ต้องการจำเป็นได้รับการพัฒนามากที่สุดคือความซื่อสัตย์สุจริตและปฏิบัติหน้าที่ด้วยคุณธรรมจริยธรรม มีวินัย ตรงต่อเวลามีความรับผิดชอบต่อตนเองและวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง เคารพระเบียบวินัยและกฎเกณฑ์ขององค์กรและสังคม ส่วนความต้องการจำเป็นการสื่อสารเชิงจริยธรรม ความต้องการจำเป็นความน่าไว้วางใจเป็นคุณลักษณะที่ต้องการพัฒนาเมื่อนักศึกษาต้องมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น โดยทั่วไปนักศึกษาอาจมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน หรืออาจารย์ในลักษณะคุ้นเคยกัน ดังนั้นการปฏิบัติต่อผู้อื่นหรือบุคคลทั่วไปที่ไม่คุ้นเคย หรือคุ้นเคยแต่ต้องปฏิบัติให้เหมาะสมจึงเป็นสิ่งที่นักศึกษาควรได้รับการพัฒนา ซึ่งแตกต่างจากงานวิจัยของ สุริยันต์ กันทิพย์ วรากุล และคณะ (2562) ที่พบว่าคุณลักษณะของนักศึกษาสาขาพลศึกษามีคุณธรรมจริยธรรมและทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบการสื่อสาร และคุณลักษณะความเป็นครูของนักศึกษาสถาบันการพลศึกษาอยู่ในระดับมาก อย่างไรก็ตาม เนื่องจากผลการวิเคราะห์ข้อมูลอาจมีความแตกต่างระหว่างกลุ่ม ผลการวิจัยครั้งนี้จึงเป็นผลที่แสดงให้เห็นลักษณะของกลุ่มนักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ส่วนความต้องการจำเป็นความประหยัด ความต้องการจำเป็นการเชื่อและปฏิบัติตามหลักศาสนาเป็นคุณลักษณะที่ต้องได้รับการพัฒนาในระดับมากเนื่องจากคุณลักษณะเหล่านี้ในปัจจุบันสังคมเป็นตัวอย่างที่เห็นได้ไม่มากในเรื่องความประหยัดหรือการปฏิบัติตามหลักศาสนา ทำให้ความต้องการจำเป็นเหล่านี้อยู่ในระดับต่ำ และต้องได้รับการพัฒนา ส่วนความต้องการจำเป็นความยุติธรรมก็เป็นคุณลักษณะที่ต้องได้รับการพัฒนาเนื่องจากธรรมชาติของนักศึกษาพลศึกษาคือการรักพวกพ้องและความสามัคคีในกลุ่ม หมู่เหล่า หากพิจารณาถึงการปฏิบัติต่อคนทั่วไปอาจมีความยุติธรรมในการตัดสินใจ แต่เมื่อมีเรื่องพวกพ้องมาเกี่ยวข้อง อาจทำให้การตัดสินใจของนักศึกษาผิดไปจากที่ควร นักศึกษาจึงควรได้รับการพัฒนาในเรื่องนี้ สอดคล้องกับ ชุตินา รักษาบางแหลม และคณะ (2559) ที่เสนอว่าบุคคลที่มีภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมมีคุณลักษณะที่สำคัญคือปฏิบัติตนบนพื้นฐานความดีงาม ซื่อสัตย์ ยุติธรรม มีความเที่ยงตรง

4.3 ผลการศึกษาปัจจัยที่เป็นสาเหตุภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักศึกษา มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ พบว่าโมเดลที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โมเดลมีความตรงสามารถอธิบายความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำ

เชิงจริยธรรมของนักศึกษาได้ และผลการวิเคราะห์อิทธิพลของตัวแปรที่ส่งผลต่อความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม พบว่ามีตัวแปรเพียง 6 ตัว ที่มีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ สภาพวัฒนธรรมที่ส่งเสริมความดีงาม ความหวัง ความยึดหยุ่นทางอารมณ์ ความยึดมั่นผูกพันกับสิ่งที่ปฏิบัติ มาตรฐานการปฏิบัติงาน และการมีแบบอย่างทางจริยธรรม ส่วนตัวแปรการได้รับการปลูกฝังจากครอบครัวพบว่าไม่มีอิทธิพลต่อความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เพราะการที่นักศึกษามีคุณลักษณะของภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมนั้น มีปัจจัยหลายประการที่เกี่ยวข้อง ทั้งด้านคุณลักษณะของตัวนักศึกษาเอง ด้านสิ่งแวดล้อม สภาพวัฒนธรรมที่ส่งเสริมความดีงาม การมีแบบอย่างทางจริยธรรม สิ่งเหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักศึกษา อย่างไรก็ตามผลการพัฒนาโมเดลชี้ว่าโมเดลที่พัฒนาขึ้นมีความตรงสามารถอธิบายองค์ประกอบความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักศึกษาได้ และสามารถอธิบายว่าตัวแปรใดที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม สารสนเทศเหล่านี้เป็นประโยชน์ต่อบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนานักศึกษา โดยสามารถนำสารสนเทศที่ได้ไปใช้เพื่อการพัฒนาด้วยการศึกษาตัวแปรและความสัมพันธ์ของตัวแปรในโมเดล เป็นการนำผลการประเมินความต้องการจำเป็นที่ได้ไปใช้ในการวางแผนพัฒนา ถึงแม้สิ่งที่ได้จะเป็นสารสนเทศที่ได้จากการวิเคราะห์สถิติ แต่ก็นับเป็นสิ่งที่มีความหมายทำให้เข้าใจภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมและการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมมากขึ้น ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดของ สุวิมล ว่องวานิช (2558) ที่เสนอว่าการพัฒนาโมเดลการวิจัยสามารถนำมาใช้ในการวิจัยประเมินความต้องการจำเป็นทั้งการพัฒนาโมเดลการวัดเพื่อการพัฒนาเครื่องมือการวัดประเมินความต้องการจำเป็น และการพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุเพื่อนำมาใช้เพื่ออธิบายปัจจัยที่เกี่ยวข้องหรือเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดความต้องการจำเป็นโดยมีการระบุเส้นทางอิทธิพลของตัวแปรเชิงสาเหตุ มีการทดสอบความกลมกลืนของข้อมูลเชิงประจักษ์กับโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงทฤษฎีของตัวแปรที่เกี่ยวข้อง และมีการกำหนดค่าแสดงความสอดคล้องกลมกลืนของข้อมูลโดยใช้การทดสอบค่าสถิติและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง นางลักษณ์ วิรัชชัย (2542) เสนอว่าผลการวิเคราะห์จากการพัฒนาโมเดลด้วยวิธีสมการโครงสร้างหรือการวิเคราะห์ลิสเรล เป็นการวิเคราะห์ที่ให้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่แสดงความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างของตัวแปรเหตุและผล มีการกำหนดน้ำหนักอิทธิพลของตัวแปรที่สนใจศึกษาโดยนำความคลาดเคลื่อนของการวัดตัวแปรเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย ซึ่งทำให้ผลการวิจัยมีความถูกต้องน่าเชื่อถือ

เมื่อพิจารณาว่าอิทธิพลของตัวแปรสังเกตได้ปัจจัยที่ส่งผลต่อความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม ซึ่งประกอบด้วย 7 ตัวแปร พบตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมในเชิงลบมีนัยสำคัญทางสถิติจำนวน 6 ตัว ซึ่งอธิบายได้ว่า ตัวแปรเหล่านี้มีผลต่อความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม หรือการพัฒนา ตัวแปรเหล่านี้จะทำให้ความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมลดลง สอดคล้องกับ Skeet (2017) กล่าวว่าบุคคลที่มีภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมจะมีสามารเป็นตัวแบบในการนำผู้อื่นได้ เขาต้องมีการปฏิบัติที่สามารถนำผู้อื่นได้ และคุณลักษณะหนึ่งในการนำผู้อื่นคือการมีความยึดมั่นผูกพันกับสิ่งที่ต้องปฏิบัติในฐานะผู้นำทั้งในด้านการมุ่งมั่นในการสร้างกลุ่มวิชาชีพที่จะรวมบุคคลหลายฝ่ายให้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา สอดคล้องกับ Lui and Zhao (2019) ที่เสนอว่าคุณลักษณะของผู้นำซึ่งเป็นความมั่นคงทางบุคลิกภาพมีผลทางตรงต่อภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม ซึ่งคุณลักษณะอันประกอบด้วยความรับผิดชอบ ความมั่นคงทางอารมณ์ และการเข้ากันกับผู้อื่น เหล่านี้เป็นตัวแปรที่มีผลต่อภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของบุคคล สอดคล้องกับ Frija and Barzi (2021) ที่พบว่าตัวแปรต้นที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของบุคคลประกอบด้วยสองส่วนหลัก ส่วนแรกเป็นลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ ความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ลักษณะของผู้นำ เอกลักษณ์จริยธรรมของผู้นำ การพัฒนาการเรียนรู้ปัญญาเชิงจริยธรรม ลักษณะทางระบบประสาทของผู้นำ ทักษะจิตของผู้นำ ส่วนที่สองเป็นลักษณะส่วนบริบท ซึ่งประกอบด้วยบริบทโดยทั่วไป และบริบทจำเพาะ โดยบริบททั่วไปเป็นวัฒนธรรมระดับชาติ ลักษณะหรือประเภทขององค์กรว่ามีการส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมหรือไม่ อย่างไรก็ตาม สำหรับตัวแปรการได้รับการปลูกฝังจากครอบครัวไม่มีนัยสำคัญทางสถิติต่อตัวแปรตามในการวิจัยนี้ ส่วนนี้อาจเป็นเพราะนักศึกษาระดับอุดมศึกษาต้องจากครอบครัวเพื่อศึกษาต่อในวิทยาเขตต่าง ๆ ทำให้ต้องห่างไกลจากครอบครัว การปลูกฝังจากครอบครัวจึงอยู่ในระดับน้อยหรือปานกลาง ตัวแปรจึงอาจไม่ส่งผลต่อภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม อีกประการหนึ่ง กลุ่มที่ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เป็นกลุ่มที่มีจิตให้การช่วยเหลือผู้อื่น เนื่องจากเป็นการอาสาสมัครให้ข้อมูลผ่านระบบออนไลน์ คาดเดาว่านักศึกษาเหล่านี้จะได้รับการปลูกฝังทางบ้านเป็นอย่างดี

ดีในการช่วยเหลือผู้อื่น คณะแนวปฏิบัติการปลูกฝังทางบ้านของแต่ละคนจึงอาจมีความใกล้เคียงกัน ความแปรปรวน-ความแปรปรวนร่วมของตัวแปรอาจมีน้อย จึงทำให้ตัวแปรดังกล่าวไม่ส่งผลกระทบต่อภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมสำหรับการวิจัยนี้

4. ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ พบว่าแนวทางการพัฒนาประกอบด้วยแนวทางหลัก 3 แนวทาง

แนวทางหลักที่ 1 การส่งเสริมการพัฒนาตน การพัฒนานักศึกษาในฐานะบุคคลให้มีภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมด้วยการส่งเสริมให้มีการปลูกฝังพัฒนาจากครอบครัว สร้างตัวแบบที่ดีด้านคุณธรรมจริยธรรมในตัวอาจารย์ และสร้างสังคมสิ่งแวดล้อมที่เห็นคุณค่าของคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมที่กล่าวว่าบุคคลจะมีคุณธรรมจริยธรรมจะต้องได้รับการปลูกฝัง การพัฒนาจากครอบครัว สังคม สิ่งแวดล้อม สถาบัน พร้อมกับการมีต้นแบบทางจริยธรรมเพื่อให้บุคคลเลียนแบบการปฏิบัติของบุคคลต้นแบบ

แนวทางหลักที่ 2 การพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และการพัฒนาหลักสูตร กำหนดให้มีกิจกรรมเสริมหลักสูตรผ่านกิจกรรมที่จัดขึ้น และการจัดการสอนแบบบูรณาการ เน้นคุณธรรมจริยธรรมและการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ผ่านกิจกรรมที่จัด ซึ่งเป็นไปตามหลักการจัดการศึกษา และการพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียนในระดับอุดมศึกษาที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้พัฒนาคุณลักษณะด้านคุณธรรมจริยธรรมผ่านการจัดการเรียนรู้และโครงการที่มหาวิทยาลัยจัดขึ้น

แนวทางหลักที่ 3 การสนับสนุนด้วยการบริหารจัดการ ผู้บริหารเป็นบุคคลสำคัญที่จะช่วยให้การพัฒนาคณะคุณธรรมจริยธรรมหรือภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมเป็นไปด้วยดีผ่านการบริหารจัดการทั้งโดยการวางแผน กำหนดนโยบายเพื่อให้หลักการบริหารจัดการที่เป็นไปเพื่อส่งเสริมให้พัฒนานักศึกษาเป็นไปด้วยดี ผ่านการวางแผน กำหนดนโยบายเพื่อให้บุคลากรหรือหน่วยงานส่วนต่าง ๆ ในมหาวิทยาลัยนำไปใช้ปฏิบัติ

โดยรวม แนวทางแรกและแนวทางที่สอง ผลที่ได้จากการวิจัยสอดคล้องกับแนวคิดของ Evans et al. (2022) ที่เสนอว่าการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักศึกษาสามารถดำเนินการโดยกำหนดวัตถุประสงค์เพื่อกำหนดบทบาทคณาจารย์ นักการศึกษาด้านกิจการนักศึกษา ในฐานะผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับผู้ศึกษาโดยการให้คำปรึกษา ส่งเสริมการพัฒนาคณะเป็นผู้นำทางจริยธรรม ออกแบบ/วิธีการ/แนวทางการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนานักศึกษา สอดคล้องกับ Brown and Chikeleze (2020) ที่เสนอว่าการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมที่มีประสิทธิภาพควรเป็นการพัฒนาที่มีลักษณะจำเพาะ แม้จะเป็นการพัฒนาโดยใช้การฝึกอบรม ก็ต้องจัดกิจกรรมไม่เหมือนการอบรมทั่วไป และหลังจากการฝึกอบรมแล้ว บุคคลควรมีโอกาสในการนำสิ่งที่ได้รับการฝึกอบรมไปใช้ในการทำงานในฐานะผู้นำ สอดคล้องกับ Gurley and Dagley (2021) ที่พบว่าความเป็นบุคคลที่มีความสามารถในการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมมีความสัมพันธ์กับภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม แนวทางการพัฒนาจึงเกี่ยวข้องกับการพัฒนาบุคคล จัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักศึกษาได้แลกเปลี่ยนความคิด ประสบการณ์ การอภิปราย แสดงความเห็นต่อประเด็นปัญหาทางจริยธรรมผ่านสถานการณ์ สอดคล้องกับ Nakamura et al. (2024) ที่เสนอว่า การสร้างกิจกรรมเพื่อให้บริการสังคม นำความรู้จากการเรียนไปช่วยเหลือหรือทำกิจกรรมเพื่อผู้อื่น งานจิตอาสา เป็นแนวทางหนึ่งช่วยพัฒนานักศึกษาได้

ส่วนแนวทางที่สามบทบาทของผู้บริหาร ผลที่ได้สอดคล้องกับ Hubchen et al. (2024) ซึ่งเสนอว่าผู้บริหารเป็นบุคคลสำคัญที่จะทำให้เกิดความสำเร็จในการพัฒนาบุคลากรและเป้าหมายขององค์กร ผู้นำที่มีภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมจะสร้างคุณธรรมจริยธรรมในระดับสูง และเน้นผลผลิตขององค์กรในอนาคตทั้งในด้านการปฏิบัติงานและปรับพฤติกรรมที่เกี่ยวกับองค์กรด้วยการเป็นตัวแบบที่ดี เป็นตัวอย่างการปฏิบัติ มุ่งมั่นในความดี เลือกตัดสินใจกระทำในสิ่งที่ถูก หรือกระทำตามสิ่งที่ผู้ตามคาดหวัง ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมด้วยการสร้างสังคมและอนาคตสร้างการปฏิบัติที่สอดคล้องกับหลักคุณธรรมจริยธรรมเพื่อแก้ปัญหาความขัดแย้งทางจริยธรรมในองค์กร ขณะเดียวกันก็ส่งเสริมภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม ค่านิยม จริยธรรม มาตรฐานและเป้าหมายระยะยาว สร้างเป้าหมายวิสัยทัศน์ร่วมกันสร้างกระบวนการที่ท้าทายเพื่อให้ได้ความสำเร็จที่เหนือกว่า สอดคล้องกับ Moeen et al. (2023) ที่เสนอว่า ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหาร และองค์กรมีส่วนสำคัญที่ทำให้การปรับปรุงประสิทธิภาพขององค์กรประสบความสำเร็จ ส่งผลต่อพฤติกรรมของผู้ตาม และเป้าหมายขององค์กร

4.5 ผลการประเมินคุณภาพแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักศึกษา มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ พบว่า แนวทางการพัฒนาที่พัฒนาขึ้นซึ่งประกอบด้วย ชื่อแนวทางการพัฒนา บทนำ วัตถุประสงค์การพัฒนา แนวทางวิธีการดำเนินการเพื่อพัฒนาแนวทาง แนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมและองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม ของนักศึกษาพลศึกษา มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ นิยาม แนวทาง คำอธิบายแนวทาง และการดำเนินการ และหลักการดำเนินการมีความถูกต้อง เหมาะสม เป็นไปได้ และเป็นประโยชน์อย่างมาก เนื่องจากกระบวนการพัฒนาแนวทางเป็นไปตามแนวคิดหลักการของการพัฒนาแนวทาง ได้แก่ การกำหนดปัญหา การวิเคราะห์หรือหาสาเหตุปัญหา การรวบรวมข้อมูลเพื่อแก้ปัญหา พัฒนาแนวทางการพัฒนาหรือแก้ปัญหา การประเมินแนวทาง มีการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับองค์ประกอบของแนวทางพัฒนา และดำเนินการพัฒนาแนวทางให้สอดคล้องวิธีการพัฒนาพัฒนาและพัฒนาแนวทางให้ครบถ้วนทุกองค์ประกอบ ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับ Dodge et al. (2013) ซึ่งได้พัฒนาแนวทางเพื่อการพัฒนาสติปัญญาของผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา (Guidelines: Intellectual Disabilities in Educational Settings) โดยองค์ประกอบแนวทางการพัฒนาได้แก่ บทนำ และเป้าหมายการพัฒนา นิยามคำในแนวทางพัฒนา เหตุผล วิธีการ แหล่งข้อมูล เครื่องมือ ปัจจัยหรือประเด็นในการศึกษา ประเด็นที่ประเมิน ข้อพึงระวังจากการศึกษา ผู้มีส่วนร่วมในการประเมินแนวทาง การประเมินซ้ำ การประเมินผู้เรียน ข้อพึงระวังในการพัฒนาโครงการพัฒนา การเชื่อมโยงแนวทางพัฒนากับสภาพแวดล้อมที่เป็นอยู่ และภาคผนวก ผลการประเมินคุณภาพแนวทางที่พัฒนาขึ้นมีความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และประโยชน์ในการนำไปใช้พัฒนานักศึกษา ซึ่งจะทำให้สิ่งที่พัฒนาเป็นแนวทางนั้นมีความเหมาะสมในการเป็นแนวทางการพัฒนาที่เป็นสารสนเทศที่ชี้แนะการปฏิบัติที่นำไปใช้ได้ สอดคล้องกับ Wrensch (2020) ที่กล่าวว่าแนวทางเป็นข้อเสนอแนะโดยทั่วไป อาจมีคำแนะนำเพิ่มเติมเพื่อกำหนดนโยบาย มาตรฐาน หรือการปฏิบัติ ข้อเสนอแนะการปฏิบัติ และเพิ่มสารสนเทศแนวทางและการนำไปใช้ สอดคล้องกับ Guerra-Farfan et al. (2023) ที่กล่าวถึงประโยชน์ของแนวทางพัฒนาว่า แนวทางการพัฒนามีบทบาทสำคัญในการปรับปรุงพัฒนาให้เกิดผลการปฏิบัติงานตามเป้าหมายที่องค์กรกำหนด ช่วยป้องกันมิให้เกิดความล้มเหลวในการปฏิบัติงาน การพัฒนาแนวทางเป็นการดำเนินการที่อาศัยหลักฐาน หรืออิงหลักฐานเชิงประจักษ์ในการตัดสินใจ ส่งเสริมให้ผู้รับบริการเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องหรือได้รับความเอาใจใส่จากการดำเนินการขององค์กร แสดงถึงความเอาใจใส่ขององค์กร การนำนโยบายไปปฏิบัติ ขับเคลื่อนการพัฒนา ด้วยเหตุนี้ แนวทางการพัฒนาที่พัฒนาโดยอาศัยกระบวนการแนวคิดในการพัฒนาแนวทาง จึงทำให้ได้แนวทางการพัฒนามีคุณภาพทั้งด้านความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และประโยชน์เพื่อใช้ในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักศึกษา

5. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในครั้งนี้นำออกเป็นการเสนอแนะเชิงนโยบายและการเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

5.1 การเสนอแนะเชิงนโยบาย เป็นการเสนอเพื่อให้ผลการวิจัยไปใช้ในการวางแผน การกำหนดกิจกรรม หรือการประเมินผลที่เกิดกับนักศึกษา ประกอบด้วย 1) การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมในด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำหรือเป็นความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม เช่น ความขยัน การสื่อสารเชิงจริยธรรม ความน่าไว้วางใจ 2) การส่งเสริมพัฒนานักศึกษาโดยอาศัยปัจจัยส่งผลกระทบต่อความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักศึกษา หรือแนวทางการพัฒนานักศึกษามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติที่พัฒนาขึ้น ได้แก่ การพัฒนามาตรฐานการปฏิบัติงาน ความยึดมั่นผูกพันกับสิ่งที่ปฏิบัติ ความยึดหยุ่นทางอารมณ์ 3) การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมโดยอาศัยแนวทางการพัฒนาที่ได้จากการวิจัย ได้แก่ การส่งเสริมการพัฒนาตนเองของนักศึกษาด้วยวิธีการที่หลากหลาย การพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมเพื่อพัฒนานักศึกษา การสนับสนุนด้วยการบริหารจัดการของผู้บริหาร 4) การนำนโยบายไปใช้มีสิ่งที่ควรคำนึงถึงได้แก่ การสนับสนุนของนโยบาย กฎระเบียบข้อบังคับจากผู้บริหาร การมีส่วนร่วม การเข้าใจธรรมชาติ ความสนใจของนักศึกษาและบริบทของมหาวิทยาลัย และความรู้ความเข้าใจของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องถึงความสำคัญและความจำเป็นของภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมในโลกปัจจุบัน โดยข้อเสนอแนะที่มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติสามารถดำเนินการ

ได้เป็นลำดับต้นเนื่องจากมีผลการประเมินในระดับสูงมากได้แก่ การสร้างสังคม สิ่งแวดล้อมที่เห็นคุณค่าทางจริยธรรม มีการพัฒนาหลักสูตรและกำหนดให้มีกิจกรรมตามหลักสูตรพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักศึกษา ทำให้นักศึกษามีความเข้าใจเรื่องคุณธรรมจริยธรรม และได้ประเมินคุณธรรมจริยธรรมของตนเองตั้งแต่ เป็นระยะ จนจบการศึกษา มีการกำหนดนโยบายเกี่ยวกับเรื่องภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม แนวทางการพัฒนา การส่งเสริม การมอบหมายให้มีกลุ่มคณาจารย์รับผิดชอบในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักศึกษา และสามารถจัดกิจกรรมที่สร้างสรรค์เพื่อพัฒนานักศึกษา รวมทั้งสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการทำกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักศึกษา

5.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป การวิจัยนี้เป็นการวิจัยพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม โดยอาศัยการวิจัยตามแนวคิดของการประเมินความต้องการจำเป็นโดยสมบูรณ์ที่ใช้การวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ การวิจัยในครั้งต่อไปจึงสามารถดำเนินการได้ในลักษณะที่หลากหลาย ดังนี้ 1) การวิจัยพัฒนาหรือการนำแนวทางการพัฒนาไปใช้ในการพัฒนานักศึกษาที่เป็นความต้องการจำเป็น หรืออยู่ในสภาพที่ต่ำกว่าตัวแปรอื่น ๆ มาทำการวิจัย และทำการศึกษาสาเหตุ ปัจจัยที่มีผลต่อภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม 2) การส่งเสริมให้มีการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนานักศึกษาเพื่อให้ได้องค์ความรู้ที่มากขึ้นเกี่ยวกับสภาพและแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม หรือนำแนวคิดหลักการแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักศึกษาไปใช้ในลักษณะของการวางแผนจัดการพัฒนานักศึกษาตามแนวทางที่นำเสนอ 3) จัดทำโครงการหรือการพัฒนาหลักสูตรเพื่อส่งเสริมพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักศึกษาโดยอาศัยแนวคิดหลักการแนวทางที่ได้พัฒนาขึ้น 4) การวิจัยเกี่ยวกับการวัดประเมินผล การจัดกิจกรรม โครงการ หรือการจัดการที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักศึกษา ที่เป็นตัวอย่างที่ครูอาจารย์นำไปใช้ได้ทันที หรือการพัฒนาเครื่องมือวัดภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมนักศึกษา 5) การวิจัยเพื่อทำให้ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาที่เหมาะสมที่สุดในการนำไปใช้พัฒนาอาจใช้วิธีการเชิงปริมาณ เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มบุคคลต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มนักศึกษาที่เป็นบุคคลที่มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรงจากการพัฒนา เพื่อให้ได้สารสนเทศที่มีความชัดเจนยิ่งขึ้น ตรงกับสภาพและความต้องการของนักศึกษา 6) การขยายขอบเขตการศึกษาโมเดลองค์ประกอบความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมหรือปัจจัยที่เป็นสาเหตุและผลด้านเนื้อหา โดยศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติมซึ่งจะมีผลต่อการเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาที่ต่างออกไป 7) การขยายขอบเขตการศึกษาโมเดลองค์ประกอบความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมด้านประชากร และการวิเคราะห์จำแนกรายวิชาเขต หรือรายภูมิภาค รายชั้นปี ทั้งนี้เพื่อให้ได้สารสนเทศที่เหมาะสมสำหรับนักศึกษากลุ่มอื่น หรือกลุ่มย่อยแต่ละกลุ่ม 8) การขยายขอบเขตการศึกษาโมเดลองค์ประกอบความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมด้านวิธีวิทยาการวิจัยและการประเมินความต้องการจำเป็น ทั้งนี้เพื่อให้ได้ผลการประเมินความต้องการจำเป็น ปัจจัยที่เป็นสาเหตุ และแนวทางการแก้ไขที่ถูกต้อง สามารถนำไปใช้ได้อย่างเกิดผลต่อไป 9) การตรวจสอบความตรงของโมเดลที่พัฒนาขึ้น โมเดลที่พัฒนาขึ้นพัฒนามาจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิเคราะห์โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างสองกลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลและกลุ่มอื่นที่มีใช้กลุ่มที่ใช้ในการวิเคราะห์ เพื่อตรวจสอบว่าโมเดลที่พัฒนาขึ้นสามารถนำไปใช้ในกลุ่มอื่นที่มีใช้กลุ่มที่ใช้ในการวิเคราะห์หรือไม่ และตรวจสอบความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลที่พัฒนาขึ้นโดยใช้กลยุทธ์กลุ่มพหุเพื่อให้ได้สารสนเทศที่เหมาะสมกับกลุ่มย่อย

6. เอกสารอ้างอิง

- จักรพงษ์ วงศ์พิทักษ์กุล. (2561). *กลยุทธ์ในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักเรียนนายสิบตำรวจในภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- จุฑาทิพย์ สว่างสุวรรณ. (2562). *การพัฒนาองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตสมุทรสาคร*. มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตสมุทรสาคร.
- จุฑาทิพย์ สว่างสุวรรณ. (2564). *สภาพที่คาดหวังและสภาพที่เป็นจริงภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตสมุทรสาคร*. มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตสมุทรสาคร.

- จุฑาทิพย์ สรวิงสุวรรณ. (2565). *การพัฒนาตัวบ่งชี้และโมเดลสาเหตุและผลภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักศึกษา มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ. มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตสมุทรสาคร.*
- ชุติมา รักขบางแหลม, เอกรินทร์ สังข์ทอง, ขวลิศ เกิดทิพย์, และชิดชนก เชิงเชาว์. (2559). ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม: หนทางสู่การขับเคลื่อนภาวะผู้นำในสถาบันการศึกษา. *มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์*, 8(1), 168-181.
- ธัญมัย แฉล้มเขต. (2559). *การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมสำหรับครูผู้ช่วยโรงเรียนมัธยมศึกษา [วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฎบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.*
- นางลักษณ์ วิรัชชัย. (2542). *โมเดลลิสเรล: สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัย (พิมพ์ครั้งที่ 3).* จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปัทมา แคนยุกต์. (2554). *รูปแบบการสร้างเสริมภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยพยาบาลเครือข่ายภาคใต้ [วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฎบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยทักษิณ.*
- เพ็ญสินี กิจคำ. (2559). การประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ของนิสิต หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาอังกฤษ. *วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย*, 8(2), 62-75.
- มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ. (2566). *แผนพัฒนามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ พ.ศ. 2566-2570.*
- สุริยันต์ กันทิพย์วรากุล, วัฒนา สุริยจันทร์, กฐิน พุทธิพิมเสน, อนุชา กิตติชัยชาญ, และจิรัชญา มูลหงส์. (2562). คุณลักษณะที่เป็นจริงและที่พึงประสงค์ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู สถาบันการพลศึกษา วิทยาเขต เชียงใหม่. *วารสารวิชาการ สถาบันการพลศึกษา*, 11(1), 45-56.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2558). *การประเมินความต้องการจำเป็น (พิมพ์ครั้งที่ 3).* จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- หนูไกร มาเขต. (2559). *การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมในผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน [วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฎบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยบูรพา.*
- อัจฉรา ประเสริฐสิน. (2559). การศึกษาตัวบ่งชี้และพัฒนาโมเดลการวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา. *วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย*, 8(1), 63-78.
- Brown, S., & Chikeleze, M. (2020). A new conceptual model: Integrating ethical leadership into the Assess, Challenge and Support (ACS) model of leader development. *Journal of Leadership Education*, 19(4), 147-162.
- Dodge, L., Skorheim, N., Teevens, G., Oas, B., Souther, M., Strode, D., Eisenbeis, L., Rutten, R., Schneider, C., Bourgois, S., McDonough, K., & O'Connor, M. M. (2013). *Guidelines: Intellectual disabilities in educational settings*. ERIC. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED572818.pdf>
- Evans, M. E., Taylor, R. M., McCloud, L., & Burr, K. (2022). Exploring the role of faculty and staff mentors in fostering ethical leadership among undergraduate students: “We have to narrow the distance”. *International Journal of Mentoring and Coaching in Education*, 11(2), 137-152.
- Frija, L., & Barzi, R. (2021). Ethical leadership antecedents review: Call for more research contextualization & proposition of conceptual framework. *International Journal of Accounting, Finance, Auditing, Management and Economics*, 2(6), 59-81.
- Göçen, A. (2021). Ethical leadership in educational organizations: A cross-cultural study. *Turkish Journal of Education*, 10(1), 37-57.
- Guerra-Farfan, E., Garcia-Sanchez, Y., Jornet-Gibert, M., Nuñez, J. H., Balaguer-Castro, M., & Madden, K. (2023). Clinical practice guidelines: The good, the bad, and the ugly. *Injury*, 54, S26-S29.
- Guo, K. (2022). The relationship between ethical leadership and employee job satisfaction: The mediating role of media richness and perceived organizational transparency. *Frontiers in Psychology*, 13, 885515.

- Gurley, D. K., & Dagley, A. (2021). Pulling back the curtain on moral reasoning and ethical leadership development for K-12 school leaders. *Journal of Research on Leadership Education*, 16(3), 243–274.
- Han, P. C. (2022). A blueprint of leadership development for female marriage migrants: A pilot exploration in Taiwan. *Adult Learning*, 33(4), 168-181.
- Hubchen, J., Wyatt, S., & Burnett, M. F. (2024). Ethical leadership: A study of behaviors of leaders in higher education today. *The Journal of Values-Based Leadership*, 17(1), 1-18.
- Kaufman, R., & Stakenas, R. G. (1981). Needs assessment and holistic planning. *Educational Leadership*, 38(8), 612-616.
- Lui, L., & Zhao, L. (2019). The influence of ethical leadership and green organizational identity on employees' green innovation behavior: The moderating effect of strategic flexibility. *Earth and Environmental Science*, 237(5), 1-8.
- Moeen, H., Fiaz, M., & Taous, M. (2023). Ethics and organizational performance: Exploring the impact of leadership in higher education. *Open Access Organization & Management Review*, 2(1), 45–54.
- Nakamura, Y. T., Hinshaw, J., & Yu, D. (2024). *The role of empathy in developing ethical leadership: Neurobiology and video-based approaches*. Springer International Publishing.
- Skeet, A. (2017). *A model for exploring an ethical leadership practice*. Santa Clara University. <https://www.scu.edu/ethics/leadership-ethics-blog/practice-of-ethical-leadership/>
- Witkin, B. R., & Altschuld, J. W. (1995). *Planning and conducting needs assessments: A practical guide*. Thousand Oaks.
- Wrensch, J. L. (2020). *The difference between a policy, procedure, standard and guideline*. Michalsons. <https://www.michalsons.com/blog/the-difference-between-a-policy-procedure-standard-and-a-guideline/42265>
- Younas, A., Wang, D., Javed, B., Rawwas, M. Y. A., Abdullah, I., & Zaffar, M. A. (2020). Positive psychological states and employee creativity: The role of ethical leadership. *Journal of Creative Behavior*, 54(3), 567–581.

การแสดงเป็นชุดเป็นตอนที่ปรากฏในละครรำแบบปรับปรุง Excerpted Performances in Modernized Dance-Drama

นุชนาฏ ดีเจริญ¹ ลิขิต ใจดี^{2*} วรวิทย์ ทองเนื้ออ่อน³
Nutchanat Deecharoen¹ Likhit Jaidee^{2*} Worawit Tongnue-on³

บทคัดย่อ

การวิจัย เรื่อง การแสดงเป็นชุดเป็นตอนที่ปรากฏในละครรำแบบปรับปรุง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและรวบรวมการแสดงเป็นชุดเป็นตอนที่ปรากฏในละครรำแบบปรับปรุง ในด้านประวัติความเป็นมา ดนตรีและเพลง การแต่งกาย ท่ารำ และกระบวนรำ วิจัยดำเนินการวิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มุ่งเน้นที่การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร บทความทางวิชาการ หนังสือ ตำรา สื่อออนไลน์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำข้อมูลที่ได้มาศึกษา วิเคราะห์ และตีความ สรุปเป็นผลการวิจัย เพื่อเป็นประโยชน์ของการศึกษา และการสืบทอดการแสดงเป็นชุดเป็นตอน ตามหลักสูตรของการศึกษาศาสนาศิลปไทย

ผลการวิจัยพบว่า การแสดงเป็นชุดเป็นตอนที่ปรากฏในละครรำแบบปรับปรุง สามารถแยกตามประเภทของการแสดงได้ 4 ประเภท คือ 1) รำเดี่ยว 2) รำคู่ 3) ระบำและฟ้อน 4) การแสดงที่เป็นละคร เมื่อพิจารณาจากประวัติความเป็นมาและเนื้อหาของการแสดงทั้งรำเดี่ยว รำคู่ และการแสดงที่เป็นละคร พบว่าเป็นการแสดงของตัวเอก หรือตัวละครสำคัญในเรื่องหรือในตอนที่ตามมาแสดง ท่ารำและกระบวนรำเป็นลักษณะของการตีบท การรำท่าบทหรือรำใช้บทตามบทร้องและทำนองเพลง ใช้ท่ารำแบบมาตรฐาน โดยนำแม่ท่าจากการรำเพลงช้าเพลงเร็วและการรำแม่บทใหญ่ รวมทั้งนาฏยศัพท์ และภาษาท่ามาร้อยเรียงเป็นท่ารำ ตามลักษณะของตัวละครที่กล่าวถึง นักแสดงจะต้องเข้าถึงบทบาทของตัวละครนั้น ๆ และต้องมีความเข้าใจลักษณะและกลวิธีของการแสดงละครประเภทนั้น ๆ ด้วย ในส่วนของระบำและฟ้อนที่ปรากฏในการแสดง เป็นการแสดงที่ครูอาจารย์ได้ประดิษฐ์ขึ้นเพื่อเสริมให้การแสดงละครสมบูรณ์ชวนติดตามมากยิ่งขึ้น ซึ่งการประดิษฐ์รำ ระบำ และฟ้อน เพื่อประกอบการแสดงละครยังปรากฏมาจนถึงปัจจุบันนี้ ทั้งนี้การแสดงทั้ง 4 ประเภทยังปรากฏอยู่ในหลักสูตรการเรียนการสอนของสถาบันทั้งในระดับอุดมศึกษาและมัธยมศึกษา เพียงแต่ใช้ชื่อรายวิชาแตกต่างกันออกไป เช่น รำเดี่ยว-รำคู่ ระบำอนุรักษ อาศรมศึกษา ระบำมาตรฐาน ทักษะนาฏศิลป์ไทย

คำสำคัญ : การแสดงเป็นชุดเป็นตอน ละครรำแบบปรับปรุง

¹ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา
School of Architecture and Fine Arts, University of Phayao
E-mail: nutchanat.de@up.ac.th

^{2*} คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา
School of Architecture and Fine Arts, University of Phayao
E-mail: Likhit.ja@up.ac.th

³ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร
Faculty of Humanities, Naresuan University
E-mail: worawitt@nu.ac.th

*Corresponding author

Abstract

This research titled "Excerpts in Modern Dance" aimed to study and collect data on excerpts in modern dance, focusing on history, music and songs, costumes, dance movement, and choreography. This study used a qualitative research method, focusing on document research, collecting data from documents, academic articles, books, textbooks, online media, and related research. The collected data was analyzed and interpreted to obtain valuable results for studying and preserving excerpts specified in the Thai dance curriculum.

The research found 4 types of excerpts in modern dance namely 1) solo dance, 2) couple dance, 3) Rambam and Fon dance, and 4) drama. With examining the history and content of these performances, it found that solo dance, couple dance, and drama were performed by protagonists or important characters from specific stories or selected scenes. The postures and dance movement have been developed by interpreting lyrics and melodies, using standard dance movements, including basic movements, necessary traditional dance sequences, dance vocabulary, and arranged gestures according to the characteristics of the characters being performed. The performers must deeply understand their roles and the specific techniques related to each type of drama. The dances with Rabam and Fon were the creations of masters to enhance the richness and participation of theatrical performances. The tradition of creating dances for theatrical performances continued to this present day. The performers' costumes were designed to reflect the characters' social status or the story's context. The music and accompaniment align with the genres excerpted in Modernized Dance-Drama performances. All 4 types of performances were included in the curriculum of both tertiary and secondary educational institutions. However, they had different names for courses, such as Solo-Partner dance, Conservative dance, Hermitage learning, Standard dance, and Thai dance skills.

Keyword: Excerpted Performances, Modernized Dance-Drama

วันที่รับบทความ: 09 พฤศจิกายน 2567

วันที่แก้ไขบทความ: 20 ธันวาคม 2567

วันที่ตอบรับตีพิมพ์บทความ: 23 ธันวาคม 2567

1. บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของงานวิจัย

นาฏศิลป์ไทย เป็นศิลปวัฒนธรรม สาขาหนึ่งที่แสดงออกถึงเอกลักษณ์ของชาติไทย มีการสืบทอด สืบต่อกันมาแต่โบราณกาล ในรูปแบบนาฏศิลป์พื้นบ้านที่กระจายกันอยู่ตามภูมิภาคต่าง ๆ และนาฏศิลป์มาตรฐานที่เดิมอยู่ในความดูแลของสถาบันพระมหากษัตริย์ จัดว่าเป็นเครื่องประกอบพระอิสริยยศอย่างหนึ่ง โดยมีหน่วยงานที่รับผิดชอบดูแลจากอดีตถึงปัจจุบัน ดังนี้ (สารานุกรมศิลปากร ฉบับปฐมฤกษ์, 2556)

โครงสร้างการบริหารจัดการด้านนาฏศิลป์และดุริยางคศิลป์ในประเทศไทยได้พัฒนามาอย่างต่อเนื่อง เริ่มจากหน่วยงานในระดับ “กระทรวงวัง” จนกลายมาเป็น “กรมมหรสพ” และ “สำนักการสังคีต” ซึ่งได้รับการวางรากฐานที่มั่นคงในกองศิลปวิทยาการและแผนกละครและสังคีต พันธกิจหลักของหน่วยงานเหล่านี้คือการ “ค้นคว้าและเสริมสร้าง

องค์ความรู้ด้านการละครและดนตรี” ซึ่งต่อมาได้มีการพัฒนาเป็น “กองดุริยางค์ศิลป์ - กองการสังคีต” ที่มีหน้าที่ดูแลงานดุริยางค์ แผนกตำรา แผนกดุริยางค์ไทย แผนกดุริยางค์สากล และแผนกโรงเรียนศิลปการ (แผนกนาฏดุริยางค์)

จากการพัฒนาดังกล่าว สถาบันนาฏดุริยางค์ศิลป์จึงได้ก่อตั้งขึ้นโดยมีบทบาทสำคัญในการจัดการศึกษาและการแสดงทางด้านนาฏศิลป์และดุริยางค์ศิลป์ โดยแบ่งเป็นสองส่วนหลักคือ วิทยาลัยนาฏศิลป์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ที่รับผิดชอบในการศึกษาและอบรมเยาวชนให้ตระหนักถึงคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมไทยในด้านนาฏศิลป์ ดนตรีไทย และดนตรีสากล และสำนักการสังคีต ที่เน้นงานอนุรักษ์ ฟื้นฟู พัฒนา และเผยแพร่นาฏศิลป์และดนตรีทั้งไทยและสากล โดยการจัดการเรียนการสอนนาฏศิลป์ไทยเริ่มครั้งแรกเมื่อวันที่ 17 พฤษภาคม พ.ศ. 2477 ในนามโรงเรียนนาฏดุริยางคศาสตร์ นับเป็นสถาบันแห่งแรกของประเทศที่จัดการศึกษาวิชาสามัญและวิชาศิลปะภายใต้การดูแลของกรมศิลปากร กระทรวงศึกษาธิการ โดยมีผู้ก่อตั้งคือ พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ อธิบดีกรมศิลปากรคนแรก ต่อมาในปี พ.ศ. 2478 มีการรวมวิชาด้านโขน ละคร และดนตรีเข้าด้วยกัน โดยโอนครูทางด้านนาฏศิลป์และดุริยางค์ศิลป์ รวมทั้งศิลปินและเครื่องดนตรีจากสำนักพระราชวังมาสังกัดกรมศิลปากร โดยเรียกชื่อเฉพาะแผนกนี้ว่า โรงเรียนศิลปการ แผนกนาฏดุริยางค์ และในปี พ.ศ. 2485 เปลี่ยนชื่อเป็นโรงเรียนสังคีตศิลป์ ต่อมาในปี พ.ศ. 2488 เป็นโรงเรียนนาฏศิลป์ และในปี 2515 ได้รับการยกฐานะให้เป็นวิทยาลัยนาฏศิลป์ ซึ่งส่งผลให้มีการพัฒนาและขยายการศึกษาด้านนาฏศิลป์และดุริยางค์ศิลป์ในวงกว้าง

วิทยาลัยนาฏศิลป์เป็นสถาบันการศึกษาที่มุ่งพัฒนาครูและบุคลากรสายอาชีพด้านนาฏศิลป์และดนตรี โดยมีหลักสูตรการเรียนการสอนในสามระดับ ได้แก่ ระดับนาฏศิลป์ขั้นต้น ระดับนาฏศิลป์ชั้นกลาง และระดับนาฏศิลป์ขั้นสูง โดยในปีการศึกษา 2519 ได้มีการขยายการศึกษาจนถึงระดับปริญญาตรี โดยสมทบกับวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา เปิดรับผู้สำเร็จการศึกษาจากวิทยาลัยนาฏศิลป์ ระดับนาฏศิลป์ขั้นสูง โดยศึกษาต่อ 2 ปี จึงจะได้รับปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต (ศษ.บ) ในระยะต่อมาได้ร่วมกับสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล (คณะนาฏศิลป์และดุริยางค์) ซึ่งในปัจจุบันนี้ คือภาควิชานาฏดุริยางค์ศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ดำเนินการเปิดการเรียนการสอนถึงระดับบัณฑิตศึกษา ส่วนปีการศึกษา 2541 กรมศิลปากรได้ก่อตั้ง “สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์” เพื่อจัดการศึกษาในระดับปริญญาตรีในสาขาช่างศิลป์ นาฏศิลป์ และดุริยางค์ศิลป์ทั้งไทยและสากล ซึ่งต่อมาได้ขยายการศึกษาในระดับปริญญาโทและปริญญาเอก

ปัจจุบันการเรียนการสอนในสาขานาฏศิลป์ มีสถาบันที่เปิดการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษาหลายแห่ง ทั้งในส่วนของสายครูและสายศิลปิน บางแห่งเปิดรับเฉพาะระดับปริญญาตรี บางแห่งเปิดรับถึงระดับปริญญาเอก ซึ่งในแต่ละหลักสูตรจะปลูกฝังให้ผู้เรียนรักและภาคภูมิใจในนาฏศิลป์ไทย สามารถสืบทอด อนุรักษ์ สืบสาน และสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ รายละเอียดการเรียนการสอนของแต่ละสถาบันจะเน้นให้ผู้เรียนรู้จักและเข้าใจความหมายและประเภทต่าง ๆ ของนาฏศิลป์ก่อน และฝึกปฏิบัตินาฏศิลป์ประเภทต่าง ๆ จนชำนาญ หนึ่งในประเภทของนาฏศิลป์ จะมีการแสดงที่เรียกว่า “การแสดงเป็นชุดเป็นตอน” ที่หมายถึงการแสดงที่ปรากฏอยู่ในการแสดงโขน ละคร โดยตัดตอนมาแสดงเป็นชุดเป็นตอนสั้น ๆ เป็นการร่ายรำอวดฝีมือของผู้แสดง อาจเป็นการแสดงประเภทรำเดี่ยว รำคู่ หรือระบำ ขึ้นอยู่กับลักษณะการรำ เช่น การแสดงชุดเมขลา รามสูร พระรามตามกวาง รำฉุยฉายสุรพนา ที่ตัดทอนมาจากการแสดงโขน การแสดงชุดรจนาเสียงพวงมาลัย ตัดทอนมาจากละครนอกเรื่องสังข์ทอง การแสดงชุดพระลอตามไก่ ตัดทอนมาจากละครพื้นทางเรื่องพระลอ การแสดงชุดรำฉุยฉายวันทอง ตัดทอนมาจากบทละครนอกเรื่องขุนช้างขุนแผน โดยในแต่ละหลักสูตรของสถาบันการศึกษาที่เปิดสอนด้านนาฏศิลป์ไทย จะปรากฏรายวิชาที่ใช้ชื่อว่า การแสดงเป็นชุดเป็นตอน หรือ รายวิชา รำเดี่ยว รำคู่ หรือ รายวิชาการแสดงวิพิธทัศนา แตกต่างกันไป แต่เมื่อพิจารณาในเนื้อหาการสอนภาคปฏิบัติ พบว่า เป็นการฝึกปฏิบัติการแสดง รำเดี่ยว รำคู่ หรือระบำที่ตัดทอนมาจากโขน หรือ ละครนั่นเอง

ละครรำ เป็นการแสดงนาฏศิลป์ไทยประเภทหนึ่ง ที่แสดงเรื่องราวความเป็นไปของชีวิต โดยใช้บทประพันธ์จากวรรณคดี นิทาน หรือตำนานต่าง ๆ มาเรียบเรียงเป็นบทละคร และนำเสนอผ่านลีลาการร่ายรำของตัวละคร โดยมีดนตรีเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้การแสดงสมบูรณ์ยิ่งขึ้น แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ ละครรำแบบดั้งเดิม ได้แก่ ละครชาตรี ละครนอก ละครใน และละครรำแบบปรับปรุง ได้แก่ ละครดึกดำบรรพ์ ละครพื้นทาง และ ละครเสภา

ละครดึกดำบรรพ์ ให้ความหมายของละครดึกดำบรรพ์ไว้ว่า เป็นละครแบบหนึ่งดำเนินเรื่องรวดเร็ว มีการตกแต่งฉากที่คล้ายของจริง ไม่มีบทบรรยายฉาก บรรยายกิริยาของตัวละคร ตัวละครร้องและเจรจาของตนเอง และใช้เครื่องดนตรีที่ปรับปรุงขึ้นใหม่ เรียกว่า วงปี่พาทย์ดึกดำบรรพ์ เรื่องที่แสดง เช่น อิเหนา คาวี สังข์ศิลป์ชัย เป็นต้น ชื่อ “ดึกดำบรรพ์” มาจากชื่อโรงละครของเจ้าพระยาเทเวศร์วงศ์วิวัฒน์ (ม.ร.ว.หลาน กุญชร) (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2554)

ละครพันทาง พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2554, น. 1043) น. ละครแบบหนึ่ง ดัดแปลงมาจากละครรำของเก่า ตัวละครพูดบทของตนเอง มักแสดงเรื่องแต่งจากพงศาวดารชาติต่าง ๆ มีทำรำ สำเนียงเจรจา และทำนองเพลงตามชาตินั้น ๆ เช่น เรื่องสามก๊ก ราชธานีราช พระลอ

ละครเสภา เป็นละครรำที่ปรับปรุงจากรูปแบบการแสดงเดิม โดยนำลักษณะการแสดงเสภารำหรือการขับเสภาให้ตัวละครรำเข้ามาผสมกับละครแบบเดิม โดยพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์ ทรงปรับปรุงรูปแบบละครเสภาขึ้นเป็นแบบละครพันทางแต่ดำเนินเรื่องด้วยการขับเสภา (จาตุรงค์ มนตรีศาสตร์, 2527 อ้างอิงใน จุฑาวัฒน์ โอบอ้อม, 2565)

จากข้อมูลทีกล่าวนมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า การแสดงเป็นชุดเป็นตอน เป็นการแสดงที่สอดแทรกอยู่ในการแสดงละคร มีทั้งลักษณะของการรำเดี่ยวเพื่ออวดฝีมือ เช่น รำฉุยฉายต่าง ๆ และ การรำคู่ หรือ ระบำ (พ็อน) ขึ้นอยู่กับลักษณะของการรำ และการแสดงที่ปรากฏทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะทำการวิจัยเรื่องการแสดงเป็นชุดเป็นตอนที่ปรากฏในละครรำแบบปรับปรุง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและรวบรวมการแสดงเป็นชุดเป็นตอนที่ปรากฏในละครรำแบบปรับปรุง

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาและรวบรวมการแสดงเป็นชุดเป็นตอนที่ปรากฏในละครรำแบบปรับปรุงในด้านประวัติความเป็นมา ดนตรีและเพลง การแต่งกาย ทำรำ และกระบวนรำ

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

ศึกษาประวัติความเป็นมา ดนตรีและเพลง การแต่งกาย ทำรำ และกระบวนรำของการแสดงเป็นชุดเป็นตอนที่ปรากฏในละครรำแบบปรับปรุง คือ ละครดึกดำบรรพ์ ละครพันทาง และละครเสภา ทั้งรูปแบบของการรำเดี่ยว รำคู่ ระบำและพ็อน และการแสดงที่เป็นละคร ที่ปรากฏในหลักสูตรการเรียนการสอนในระดับปริญญาตรี

2. วิธีดำเนินการวิจัย

ดำเนินการวิจัยโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มุ่งเน้นที่การวิจัยเอกสาร (documentary research) โดยศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร บทความทางวิชาการ หนังสือ ตำรา สื่อออนไลน์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำข้อมูลที่ได้มาศึกษา วิเคราะห์ และตีความ สรุปเป็นผลการวิจัย โดยใช้แบบวิเคราะห์การแสดงเป็นชุดเป็นตอนที่ปรากฏในละครรำแบบปรับปรุงที่พัฒนาขึ้นตามวัตถุประสงค์การวิจัยเป็นเครื่องมือการวิจัย เพื่อเป็นประโยชน์ของการศึกษาและการสืบทอดการแสดงเป็นชุดเป็นตอน ตามหลักสูตรของการศึกษาศาสนาภูมิศิลป์ไทยในระดับอุดมศึกษาของทุกสถาบัน เพื่ออนุรักษ์สืบสานและสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.. สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า การแสดงเป็นชุดเป็นตอนที่ปรากฏอยู่ในละครรำแบบปรับปรุง อันได้แก่ ละครดึกดำบรรพ์ ละครพันทาง และละครเสภา สามารถแยกตามลักษณะของการแสดงได้ ดังนี้

3.1 การแสดงเป็นชุดเป็นตอนที่เป็รำเดี่ยว

การแสดงเป็นชุดเป็นตอนที่เป็รำเดี่ยว สามารถแบ่งได้เป็น 4 ลักษณะ ได้แก่ 1) การแสดงรำเดี่ยวในลักษณะของรำฉุยฉาย 2) การแสดงรำเดี่ยวในลักษณะของการรำลงทรงเครื่องหรือแต่งตัว 3) การแสดงรำเดี่ยวในลักษณะของการรำตรวจพล และ 4) การแสดงรำเดี่ยวในลักษณะของการรำเพื่อชมความงามของสถานที่

3.1.1 การแสดงรำเดี่ยวในลักษณะของรำฉุยฉาย

รำฉุยฉายเป็นการรำเพื่ออวดฝีมือและความสามารถของผู้แสดง ลักษณะการรำรำจะเป็นการรำตีบทตามบทร้องและทำนองเพลง ทำรำที่ใช้เป็นทำรำแบบมาตรฐานซึ่งสืบทอดกันมาตามแบบโบราณ โดยผู้แสดงจะรับบทเป็นตัวเอกในตอนนั้น (นุชนาฏ ติเจริญ, 2566, น. 2) การรำฉุยฉายในละครรำแบบปรับปรุงพบจำนวน 10 ชุดการแสดง ได้แก่ 1) รำฉุยฉายศูรปนา 2) รำฉุยฉายยอพระกลิน 3) รำฉุยฉายบุเรงนอง 4) รำฉุยฉายมั่งตรา 5) รำฉุยฉายสมิงพระราม 6) รำฉุยฉายสมิงนครินทร์ 7) รำฉุยฉายกษัตรารามัญชื่อนันราชาธิราช 8) รำฉุยฉายพระลอ 9) รำฉุยฉายวันทอง และ 10) รำฉุยฉายขุนแผนแสนสะท้าน

1) รำฉุยฉายศูรปนา เป็นการแสดงที่อยู่ในละครดึกดำบรรพ์ เรื่องรามเกียรติ์ เป็นการรำฉุยฉายของนางศูรปนาที่แปลงเป็นสาวงามเพื่อไปยั่วยวนพระราม

2) รำฉุยฉายยอพระกลิน เป็นการแสดงที่อยู่ในละครดึกดำบรรพ์ เรื่องมณีพิชัย เป็นการรำฉุยฉายของนางยอพระกลินที่คืนร่างจากพราหมณ์มาเป็นตัวเอง แล้วแกล้งทำเป็นน้องสาวของพราหมณ์เข้าไปหยอกล้อพระมณีพิชัยเพื่อทดลองใจ

3) รำฉุยฉายบุเรงนอง เป็นการแสดงที่อยู่ในละครพันทาง เรื่องราชาธิราช เป็นการรำฉุยฉายของบุเรงนองตัวละครเอกในเรื่องราชาธิราชเพื่อบรรยายบุคลิกลักษณะ ความเป็นมา และอุปนิสัยตลอดจนความเป็นนักรบของบุเรงนอง

4) รำฉุยฉายมั่งตรา เป็นการแสดงที่อยู่ในละครพันทาง เรื่องราชาธิราช เป็นการรำฉุยฉายของมั่งตราเพื่อบรรยายถึงบุคลิกลักษณะ ความเป็นมา ตลอดจนความกล้าหาญ และความเป็นนักรบของมั่งตรา

5) รำฉุยฉายสมิงพระราม เป็นการแสดงที่อยู่ในละครพันทาง เรื่องราชาธิราช เป็นการรำฉุยฉายของสมิงพระรามทหารมอญแห่งกรุงหงสาวดี ผู้มีความองอาจเข้มแข็ง มีฝีมือในการรบ (เอก อรุณพันธ์, 2563)

6) รำฉุยฉายสมิงนครินทร์ เป็นการแสดงที่อยู่ในละครพันทาง เรื่องราชาธิราช เป็นการรำฉุยฉายของสมิงนครินทร์ บรรยายถึงลักษณะอุปนิสัยที่โดดเด่นของสมิงนครินทร์ขุนนางผู้ใหญ่ฝ่ายมอญ (ฉันทวัฒน์ ชูหวาน, 2562)

7) รำฉุยฉายกษัตรารามัญชื่อนันราชาธิราช เป็นการแสดงที่อยู่ในละครพันทาง เรื่องราชาธิราช เป็นการรำฉุยฉายที่บรรยายถึงประวัติความเป็นมา และบุคลิกลักษณะของตัวละครเอกคือพระเจ้าราชาธิราช ตั้งแต่เยาว์วัยจนกระทั่งขึ้นเป็นกษัตริย์ (กรมศิลปากร. สำนักการสังคีต, 2561)

8) รำฉุยฉายพระลอ เป็นการแสดงที่อยู่ในละครพันทาง เรื่องพระลอ ตอนกลาง ฉากเสี่ยงน้ำ บทพระนิพนธ์ในพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์ เป็นการรำฉุยฉายของพระลอ โดยกล่าวชมความงามของเครื่องแต่งกายแบบนาครหลวง ที่ทำสง่างาม และการรำถวายเพื่อเทิดพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (ศิริดา ทิพย์จักร, 2567)

9) รำฉุยฉายวันทอง เป็นการแสดงที่อยู่ในละครเสภา เรื่องขุนช้างขุนแผน ตอนพระไวยแตกทัพ เป็นการรำฉุยฉายของเปรตนางวันทองที่แปลงเป็นสาวงามมาห้ามมิให้พระไวยออกไปรบ

10) รำฉุยฉายขุนแผนแสนสะท้าน เป็นการแสดงที่อยู่ในละครเสภา เรื่องขุนช้างขุนแผน เป็นการรำฉุยฉายของขุนแผนเพื่อเล่าประวัติของตนเอง (สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์. คณะศิลปนาฏดุริยางค์, 2565)

จากข้อมูลข้างต้น พบว่า การแสดงรำเดี่ยวในลักษณะฉุยฉายที่ปรากฏในละครรำแบบปรับปรุงเป็นการแสดงมาจากรรณกรรมเรื่องราชาธิราชจำนวน 3 ชุดการแสดง จากรรณกรรมเรื่องผู้ชนะสิบทิศและขุนช้างขุนแผนจำนวนอย่างละ 2 ชุดการแสดง ส่วนการแสดงที่มาจากวรรณกรรมเรื่องรามเกียรติ์ ไชยเชษฐ์ และลิลิตพระลอ จำนวนอย่างละ 1 ชุดการแสดง อย่างไรก็ตามยังพบอีกว่า มักจะเป็นตัวเอกหรือตัวละครที่มีความสำคัญในการแสดงตอนนั้น และส่วนมากมักจะเป็นการแสดงรำเดี่ยวประเภทของตัวละครฝ่ายพระมากกว่าตัวละครฝ่ายนาง และรูปแบบเครื่องแต่งกายตามฐานันดรศักดิ์ของตัวละคร และดนตรีและเพลงประกอบการแสดงนั้นจะเป็นดนตรีตามประเภทของละครที่ทำการแสดง

3.1.2 การแสดงรำเดี่ยวในลักษณะของรำลงทรงเครื่องหรือแต่งตัว

รำลงทรงเครื่องหรือแต่งตัวเป็นการแสดงประเภทรำเดี่ยว ที่อวดลีลาท่ารำที่งดงามตามแบบแผนนาฏศิลป์ไทย สื่อให้เห็นถึงการอาบน้ำ ทาแป้ง และใส่ผ้าหอม ในการอาบน้ำชำระร่างกายให้สะอาดหมดจดสดชื่น และเป็น การรำเพื่ออธิบายถึงเครื่องแต่งกาย และเครื่องประดับที่ตัวละครสวมใส่อยู่ ให้สมกับฐานันดรศักดิ์ เพื่อความยิ่งใหญ่ ภูมิฐาน และมีสง่าราศีก่อนที่จะทำภารกิจสำคัญ เช่น การออกรบ การเข้าหานาง การเดินทาง เป็นต้น (ผู้สดี หลิมสกุล, 2549, น. 5)

การรำลงทรงเครื่องหรือแต่งตัวในละครรูปแบบปรับปรุงพบจำนวน 8 ชุดการแสดง ได้แก่ 1) พระลอลงทรง 2) ลงทรงมอญพญาน้อย 3) พระราชธิดาทรงเครื่อง 4) นางสาวร้อยทองทรงเครื่อง 5) วันทองแต่งตัว 6) นางลาวทองแต่งตัว 7) พลายชุมพลแต่งตัว และ 8) สมิงพระรามแต่งตัว

1) พระลอลงทรง เป็นการรำเดี่ยวในลักษณะของรำลงทรงเครื่องของพระลอ จากละครพันทาง เรื่องพระลอ ตอนจากเมืองแมนสรวง กล่าวถึงพระลอเมื่อโดนเสน่ห์ของปู่เจ้าสมิงพรายจนเกิดอาการคุ้มคลั่ง จึงทูลลาพระมารดา ลามเหลสีพร้อมเหล่าสนมเพื่อไปหาพระเพื่อนพระแพง

2) ลงทรงมอญพญาน้อย เป็นการรำเดี่ยวในลักษณะของรำลงทรงเครื่องของพระยาน้อย โอรสของพระเจ้าช้างเผือก จากละครพันทาง เรื่องราชาธิราช ตอนพระยาน้อยชมตลาด หลังจากชมตลาดได้พบกับนางมัยมะนิก และรับนางเข้ามาอยู่ในวัง

3) พระราชธิดาทรงเครื่อง เป็นการรำเดี่ยวในลักษณะของรำลงทรงเครื่องของพระราชธิดาของพระเจ้ากรุงอังวะ ในละครพันทาง เรื่องราชาธิราช ตอนสมิงพระรามอาสา เป็นการแต่งตัวเพื่อไปเข้าร่วมพิธีอภิเษกสมรสตามที่พระเจ้ากรุงอังวะได้ให้คำสัญญาไว้กับสมิงพระรามว่า ถ้ารบชนะจะยกพระราชธิดาให้ (จิตติมา นาคีเภท และวรัญญู ทองเนื้ออ่อน, 2563, น. 205)

4) นางสาวร้อยทองทรงเครื่อง เป็นการรำเดี่ยวในลักษณะของรำลงทรงเครื่องของนางสาวร้อยทอง จากละครพันทาง เรื่องขุนช้างขุนแผน ตอนเจ้าเชียงใหม่ชิงนางสาวร้อยทอง เป็นการลงทรงเครื่องของนางสาวร้อยทองก่อนที่จะถูกส่งไปถวายให้กับสมเด็จพระพันวษา (ลักขณา แสงแดง, 2567)

5) วันทองแต่งตัว เป็นการรำเดี่ยวในลักษณะของรำลงทรงเครื่องของเปรตนางวันทอง ที่ตัดตอนมาจากละครเสภา เรื่องขุนช้างขุนแผน ตอนพระไวยแตกทัพ เปรตนางวันทองแปลงร่างเป็นสาวงาม แต่งตัวและใส่เครื่องประดับสวยงามมาดักกรอลูกชาย เพื่อส่งข่าวให้รู้ว่าทัพมอญใหม่คือทัพของขุนแผนผู้เป็นพ่อและพลายชุมพลน้องชาย

6) นางลาวทองแต่งตัว เป็นการรำเดี่ยวในลักษณะของรำลงทรงเครื่องของนางลาวทองในละครเสภา เรื่องขุนช้างขุนแผน เป็นการรำของนางลาวทองที่แต่งตัวให้สวยงามก่อนที่จะจากบ้านไปอยู่กับขุนแผน ตามที่บิดามารดาขอร้องให้กับขุนแผน (ลักขณา แสงแดง, 2565)

7) พลายชุมพลแต่งตัว เป็นการรำเดี่ยวในลักษณะของการแต่งองค์ทรงเครื่องของพลายชุมพลบุตรของขุนแผนในละครเสภา เรื่องขุนช้างขุนแผน ตอนพระไวยแตกทัพ เป็นการรำของพลายชุมพลซึ่งแต่งตัวเป็นมอญใหม่ ยกทัพหุ่นยนต์ทำให้ข้าวระบือไปว่าพวกมอญใหม่ยกกองทัพมาตีกรุงศรีอยุธยา แต่ความจริงเป็นศึกเพื่อแก้แค้นพระไวยที่มีเรื่องบาดหมางกับขุนแผนผู้เป็นบิดา

8) สมิงพระรามแต่งตัว เป็นการรำเดี่ยวในลักษณะของการแต่งองค์ทรงเครื่องของสมิงพระรามตัวละครเอกในละครพันทาง เรื่องราชาธิราช ตอนสมิงพระรามอาสา โดยแต่งตัวก่อนจะออกไปรบตามที่ได้รับอาสาพระเจ้ากรุงอังวะ เพื่อสู้รบเพลงทวนกับกามินี่แม่ทัพจีน (รุ่งนภา ฉิมพูน และวรัญญู ทองเนื้ออ่อน, 2563, น. 185)

จากข้อมูลข้างต้น พบว่า การแสดงรำเดี่ยวในลักษณะลงทรงเครื่องหรือแต่งตัวที่ปรากฏในละครรูปแบบปรับปรุงเป็นการแสดงมาจากวรรณกรรมเรื่องขุนช้างขุนแผน จำนวน 4 ชุดการแสดง จากวรรณกรรมเรื่องราชาธิราชจำนวน 3 ชุดการแสดง ส่วนการแสดงที่มาจากวรรณกรรมเรื่องพระลอจำนวน 1 ชุดการแสดง ยังพบอีกว่ามักจะเป็นตัวเอกหรือตัวละครสำคัญของการแสดงในตอนนั้น ซึ่งเป็นการแสดงรำเดี่ยวของตัวละครทั้งฝ่ายพระและละครฝ่ายนางอย่างละ 4

ชุดการแสดง ส่วนรูปแบบเครื่องแต่งกายตามฐานันดรศักดิ์ของตัวละคร และดนตรีและเพลงประกอบการแสดงนั้นจะเป็นดนตรีตามประเภทของละครที่ทำการแสดง

3.1.3 การแสดงรำเดี่ยวในลักษณะของการรำตรวจพล

การรำตรวจพลเป็นศิลปะการรำเดี่ยวของตัวแสดงในระดับชั้นผู้นำ หัวหน้า ผู้ควบคุมกองทัพอ ซึ่งเป็นตัวละครเอก โดยใช้กระบวนรำชั้นสูง วิธีการตรวจพลนั้น แม่ทัพจะเป็นผู้ตรวจความเรียบร้อย ความพร้อมเพรียงของทหาร ด้วยการเคลื่อนผ่านแถวทหาร และรับความเคารพจากทหารที่มียศต่ำกว่า การรำนั่นความเข้มแข็งสง่างามและแสดงความสามารถของผู้รำที่เป็นแม่ทัพ เป็นการรำอวดฝีมือตลอดจนกระบวนท่าพลิกแพลงต่าง ๆ และการใช้อาวุธที่หลากหลาย (ประภาพันธุ์ ภูเก้าล้วน, 2549, น. 42) การรำตรวจพลในละครร่ำแบบปรับปรุงพบจำนวน 6 ชุดการแสดง ได้แก่ 1) พระไวยตรวจพล 2) พลายยงตรวจพล 3) พระเจ้าปดุงตรวจพล 4) บุเรงนองตรวจพล 5) มังรายกะยอชาวตรวจพล และ 6) มังตราตรวจพล

1) พระไวยตรวจพล เป็นการแสดงรำเดี่ยวในรูปแบบรำตรวจพลตัวพระ ของพระไวย ตัวละครเอกจากการแสดงละครเสภา เรื่องขุนช้างขุนแผน ตอนพระไวยแตกทัพ

2) พลายยงตรวจพล เป็นการแสดงรำเดี่ยวในรูปแบบรำตรวจพลตัวพระ ของพลายยง ตัวละครเอกจากการแสดงละครเสภา เรื่องขุนช้างขุนแผน ตอนพลายเพชรพลายบัวออกศึก กล่าวถึงการเตรียมทัพของพลายยงเพื่อออกมาสู้รบกับพลายเพชรพลายบัว โดยมีแสนคำอินทร์เป็นแม่ทัพหน้า (จตุพร ภักดี, 2558)

3) พระเจ้าปดุงตรวจพล เป็นการแสดงรำเดี่ยวในรูปแบบรำตรวจพลตัวพระ ของพระเจ้าปดุงในละครพื้นทาง เรื่องสงครามเก้าทัพ เป็นการตรวจพลด้วยดาบเพื่อเตรียมความพร้อมของกองทัพก่อนที่จะไปออกรบ (ธีรพัฒน์ ทองฟัก, 2563)

4) บุเรงนองตรวจพล เป็นการแสดงรำเดี่ยวในรูปแบบรำตรวจพลตัวพระ ของบุเรงนอง เพื่อเตรียมความพร้อมของแม่ทัพก่อนออกไปทำศึกสงคราม

5) มังรายกะยอชาวตรวจพล เป็นการแสดงรำเดี่ยวในรูปแบบรำตรวจพลตัวพระ ของมังรายกะยอชาว ไอรสของเจ้าฝิ่งมังฆ้อง ในละครพื้นทาง เรื่องราชาธิราช ตอนศึกมังรายกะยอชาว ออกตรวจพลเพื่อดูความพร้อมของกองทัพ

6) มังตราตรวจพล เป็นการแสดงรำเดี่ยวในรูปแบบรำตรวจพลตัวพระ ของมังตรา ในละครพื้นทาง เรื่องราชาธิราช ออกตรวจพลเพื่อดูความพร้อมของกองทัพ

จากข้อมูลข้างต้น พบว่า การแสดงรำเดี่ยวในลักษณะของการรำตรวจพลที่ปรากฏในละครร่ำแบบปรับปรุงเป็นการแสดงมาจากวรรณกรรมเรื่องราชาธิราชจำนวน 3 ชุดการแสดง จากวรรณกรรมเรื่องขุนช้างขุนแผนจำนวน 2 ชุดการแสดง และการแสดงที่มาจากวรรณกรรมเรื่องสงครามเก้าทัพจำนวน 1 ชุดการแสดง และยังพบอีกว่ามักจะเป็นตัวเอกหรือตัวละครสำคัญของการแสดงในตอนนั้น ซึ่งจะเป็นการแสดงรำเดี่ยวของตัวละครทั้งฝ่ายพระทั้งหมด ส่วนรูปแบบเครื่องแต่งกายนั้นจะแต่งตามฐานันดรศักดิ์ของตัวละคร ดนตรีและเพลงประกอบการแสดงนั้นโดยส่วนมากจะเป็นเพลงหน้าพาทย์เพลงกราว

3.1.4 การแสดงรำเดี่ยวในลักษณะของการรำเพื่อชมความงามของสถานที่

การรำเพื่อชมความงามของสถานที่ในละครร่ำแบบปรับปรุงพบจำนวน 4 ชุดการแสดง ได้แก่ 1) รำบูชาชมศาล 2) คุรปนาชมป่า 3) พระลอลงสวน 4) ขุนแผนขึ้นเรือนขุนช้าง

1) รำบูชาชมศาล เป็นการรำถวายศาลเทพารักษ์ของนางบุษบา ในละครดึกดำบรรพ์ เรื่อง อิเหนา ตอนบุษบาชมศาล เพื่อชื่นชมความงามของสถานที่และศาลเทพารักษ์

2) คุรปนาชมป่า เป็นการรำชมป่าของนางคุรปนาในละครดึกดำบรรพ์ เรื่องรามเกียรติ์ กล่าวถึงเมื่อนางคุรปนาเดินมาถึงริมแม่น้ำโคธาวารี ซึ่งเป็นเขตอาศรมของพระราม ครั้นเห็นพระรามก็หลงใหลเป็นอย่างมาก จึงติดตามพระรามไปในทันที

3) พระลอลงสวน เป็นการแสดงชุดหนึ่งในละครพันทาง เรื่องพระลอ กล่าวถึงพระลอกษัตริย์แห่งเมืองแมนสรวง เมื่อถูกเสน่ห์ของปู่เจ้าสมิงพรายทำให้เกิดความรักและหลงใหลในพระเพื่อนพระแพงราชธิดาแห่งเมืองสรวง จึงได้เดินทางไปเมืองสรวง ขณะเดินทางได้พบกับไก่อ้วที่ปู่เจ้าสมิงพรายร้ายมนตร์เสกขึ้นเพื่อไปหลอกล่อพระลอให้ติดตามมาถึงเมืองสรวงเร็วขึ้น พระลอลตามไก่อ้วมาจนเข้าถึงอุทยานเมืองสรวง แล้วจึงปลอมพระองค์เป็นพราหมณ์ชื่อ ศรีเกศ ส่วนนายแก้วกับนายขวัญปลอมเป็นศิษย์ชื่อนายรามกับนายรัตน์ พระลอเสด็จชมกษมไม้ในอุทยานด้วยความเพลิดเพลินพร้อมกับหวนคะนึ่งถึงพระเพื่อนพระแพง

4) ขุนแผนขึ้นเรือนขุนช้าง เป็นการแสดงที่อยู่ในละครเสภา เรื่องขุนช้างขุนแผน เนื้อหากล่าวถึงขุนแผนหลังจากพานางลาวทองกลับไปอยู่เมืองกาญจนบุรี ขุนแผนได้คิดถึงนางวันทองซึ่งขณะนั้นตกเป็นเมียของขุนช้าง จึงควบขบม้าสี่หมอกลอบมายังเรือนขุนช้าง สะกดผู้คนให้หลับไหลแล้วเข้าไปค้นหาจนพบนางวันทอง แก่สะกดให้นางตื่น แล้วร้ายมนต์บังคับให้นางหนีขุนช้างไปกับตน

จากข้อมูลข้างต้น พบว่า การแสดงรำเดี่ยวในลักษณะของการรำเพื่อชมความงามของสถานที่ที่ปรากฏในละครแบบปรับปรุงเป็นการแสดงมาจากการรณกรรมเรื่องอิเหนาจำนวน 1 ชุดการแสดง จากการรณกรรมเรื่องรามเกียรติ์จำนวน 1 ชุดการแสดง จากการรณกรรมเรื่องพระลอ จำนวน 1 ชุดการแสดง และการแสดงที่มาจากละครเรื่องขุนช้างขุนแผนจำนวน 1 ชุดการแสดง ยังพบอีกว่ามักจะเป็นตัวเอกหรือตัวละครสำคัญของการแสดงในตอนนั้น และเป็นการแสดงรำเดี่ยวของตัวละครฝ่ายพระและนาง จำนวนอย่างละ 2 ชุดการแสดง ส่วนรูปแบบเครื่องแต่งกายนั้นจะแต่งกายตามฐานันดรศักดิ์ของตัวละคร และดนตรีและเพลงประกอบการแสดงนั้นจะเป็นบรรเลงตามประเภทของละครที่ทำการแสดง

3.2 การแสดงเป็นชุดเป็นตอนที่เป็นรำคู่

การแสดงเป็นชุดเป็นตอนที่เป็นรำคู่ คือการแสดงที่มีผู้แสดง 2 คน ที่รับบทเป็นตัวเอกหรือตัวสำคัญในละครเรื่องนั้น ๆ ซึ่งพบรำคู่ใน 2 ลักษณะ คือ การแสดงรำคู่ในลักษณะของการติดตามไล่จับกัน และการแสดงรำคู่ในลักษณะของการเกี่ยวพาราสี

3.2.1 การแสดงรำคู่ในลักษณะของการติดตามไล่จับกัน

การแสดงรำคู่ในลักษณะของการติดตามไล่จับกันในละครแบบปรับปรุง พบจำนวน 1 ชุดการแสดง คือ พระลอลตามไก่อ้ว

พระลอลตามไก่อ้ว เป็นการแสดงตอนหนึ่งในละครพันทาง เรื่องพระลอ บทพระนิพนธ์ของพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์ พระองค์ได้ทรงพระนิพนธ์ขึ้นจากกลอนลิลิตของเก่าที่นักปราชญ์ได้แต่งขึ้นไว้ในสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนต้น เดิมเป็นนิทานพื้นบ้านทางภาคพายัพเขตล้านนาไทย ใช้แสดงแบบละครพันทางซึ่งเป็นละครรำแบบผสม ปรับปรุงขึ้นในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว การตัดตอนรำพระลอลตามไก่อ้วมาแสดง พบ 2 ลักษณะ คือ 1) เริ่มบทพระลอลตามไก่อ้วในเพลงลาวเจ้าชูและเพลงเชิดฉิ่ง 2) เริ่มบทพระลอลตามไก่อ้วในเพลงเชิดฉิ่ง

จากข้อมูลข้างต้น พบว่า การแสดงรำคู่ในลักษณะของการติดตามไล่จับกันที่ปรากฏในละครแบบปรับปรุงเป็นการแสดงมาจากการรณกรรมเรื่องลิลิตพระลอจำนวน 1 ชุดการแสดงเท่านั้น และเป็นตัวเอกหรือตัวละครที่มีความสำคัญของการแสดงในตอนนั้น และเป็นการแสดงรำคู่ระหว่างมนุษย์กับสัตว์ ส่วนรูปแบบเครื่องแต่งกายนั้นจะแต่งกายตามฐานันดรศักดิ์ของตัวละคร และดนตรีและเพลงประกอบการแสดงนั้นจะเป็นใช้เพลงลาวเจ้าชูและเพลงเชิดฉิ่ง

3.2.2 การแสดงรำคู่ในลักษณะของการเกี่ยวพาราสี

การแสดงรำคู่ในลักษณะของการเกี่ยวพาราสีในละครแบบปรับปรุง พบจำนวน 4 ชุดการแสดง คือ 1) พลายบัวเกี้ยวนางตานี 2) พระไวยเกี้ยวนางวันทอง 3) สมิงพระรามเกี่ยวพระราชธิดา และ 4) ศรีสันทเกี้ยวนางศรีสุพรรณ

1) พลายบัวเกี้ยวนางตานี เป็นการแสดงชุดหนึ่งที่ตัดตอนมาจากการแสดงละครเสภา เรื่องขุนช้างขุนแผน ตอนพลายเพชรพลายบัวออกศึก กล่าวถึงพลายบัวบุตรของพระไวยกับนางศรีมาลา ได้หลงรักในตัวของนางวันแก้ว จึงเดินทางไปที่บ้านของนางวันแก้ว ในระหว่างเดินทางไปนั้นได้ผ่านดงกล้วยตานีและได้พบกับภูติผีปีศาจมากมาย

แต่พลายบัวสามารถปราบได้ แต่มีนางตานีตนหนึ่งได้แปลงกายเป็นหญิงงาม เข้ามายั่ววนพลายบัว แต่ภายหลังทนต์เวทมนตร์ของพลายบัวไม่ได้จึงคืนกลีบร่างเดิมและเป็นบริวารของพลายบัว

2) พระไวยเกี่ยวนางวันทอง เป็นการแสดงที่อยู่ในละครเสภา เรื่องขุนช้างขุนแผน ตอนพระไวยแตกทัพ เนื้อเรื่องกล่าวถึง สมเด็จพระพันวษาได้รับสั่งให้พระไวยหรือมื่นไวยวรนาถเป็นแม่ทัพยกทัพไปรบกับพวกมอญใหม่ที่สามรถจับตัวขุนแผนไปได้ แม่ทัพมอญใหม่ก็คือพลายชุมพลน้องชายต่างมารดาของจมื่นไวยวรนาถปลอมตัวมา ตามอุบายของขุนแผนผู้เป็นพ่อ ซึ่งมีความโกรธแค้นจมื่นไวยวรนาถที่ไปหลงนางสร้อยฟ้า ในระหว่างที่จมื่นไวยวรนาถเดินทางมาในป่าเปรตวันทองจึงแปลงกายเป็นสาวงามเพื่อบอกเล่าเรื่องราวให้ลูกชายทราบ พระไวยหลงเกี่ยวนางวันทองแปลง จนนางวันทองเห็นว่าลูกชายจะล่วงเกินมากไป จึงกลายเป็นร่างเดิม พระไวยทั้งตกใจและสงสัยสามารถตาม

3) สมิงพระรามเกี่ยวพระราชนิศาเป็นการรำคู่ที่อยู่ในละครพันทาง เรื่องราชาธิราช ตอนสมิงพระรามอาสา เป็นการรำเข้าพระตำหนักระหว่างสมิงพระรามและพระราชนิศาพระเจ้ากรุงอังวะในฉากสมิงพระรามแต่งงาน

4) ศรีสันทเกี่ยวนางศรีสุพรรณ เป็นการรำคู่ที่อยู่ในละครดึกดำบรรพ์ เรื่องสังข์ศิลป์ชัย ตอนตกเหว เป็นการรำเกี่ยวพาราสีของศรีสันทเกี่ยวนางศรีสุพรรณ ขณะออกตามหาสังข์ศิลป์ชัย

จากข้อมูลข้างต้น พบว่า การแสดงรำคู่ในลักษณะของการเกี่ยวพาราสีที่ปรากฏในละครรำแบบปรับปรุงเป็นการแสดงมาจากการรณกรรมเรื่องขุนช้างขุนแผน จำนวน 2 ชุดการแสดง วรรณกรรมเรื่องราชาธิราชและสังข์ศิลป์ชัยอย่างละ 1 ชุดการแสดง ซึ่งเป็นตัวเอกหรือตัวละครสำคัญของการแสดงในตอนนั้น ส่วนรูปแบบเครื่องแต่งกายนั้นจะแต่งกายตามฐานันดรศักดิ์ของตัวละคร และดนตรีและเพลงประกอบการแสดงนั้นจะเป็นบรรเลงตามประเภทของละครที่ทำการแสดง

3.3 การแสดงเป็นชุดเป็นตอนที่เป็นระบำและฟ้อน

การแสดงเป็นชุดเป็นตอนที่เป็นระบำและฟ้อน พบจำนวน 9 ชุดการแสดง แบ่งเป็น ระบำ จำนวน 7 ชุด ได้แก่ 1) ระบำพามอญ 2) ระบำกินรีกินรา 3) ระบำดาวดึงส์ 4) ระบำพัทวิสัย 5) ระบำนันทอุทยาน 6) ระบำอัปสรฟ้อนไฟ และ 7) ระบำดอกบัว และ ฟ้อนจำนวน 2 ชุด ได้แก่ 1) ฟ้อนม่านมงคล และ 2) ฟ้อนรัก

3.3.1 การแสดงเป็นชุดเป็นตอนที่เป็นระบำ

1) ระบำพามอญ เป็นระบำที่ประดิษฐ์ขึ้นเพื่อใช้แสดงประกอบละครพันทาง เรื่องราชาธิราช ตอนกระทำสัตย์ ผู้ประดิษฐ์ทำรำ คือ ครูลมูล ยมะคุปต์ ผู้เชี่ยวชาญนาฏศิลป์ วิทยาลัยนาฏศิลป์

2) ระบำกินรีกินรา เป็นระบำที่ประดิษฐ์ขึ้นเพื่อใช้แสดงประกอบละครดึกดำบรรพ์ เรื่องจันทกนิรี ตอนท้าวพรหมหัตถ์พบนางกินรี ผู้ประดิษฐ์ทำรำ คือ ครูลมูล ยมะคุปต์ ผู้เชี่ยวชาญนาฏศิลป์ วิทยาลัยนาฏศิลป์ และครูเฉลย สุขะวนิช ศิลปินแห่งชาติสาขาศิลปะการแสดง (นาฏศิลป์) ประจำปี 2530

3) ระบำดาวดึงส์ เป็นระบำที่ประดิษฐ์ขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 5 บรรจุไว้ในการแสดงละครดึกดำบรรพ์ เรื่องสังข์ทอง ตอนตักสิล บทพระนิพนธ์ในสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ ผู้ประดิษฐ์ทำรำ คือ หม่อมเข้ม กุญชร ผู้เป็นหม่อมในเจ้าพระยาเทเวศร์วงศ์วิวัฒน์

4) ระบำพัทวิสัย เป็นระบำที่ประดิษฐ์ขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 5 บรรจุไว้ในการแสดงละครดึกดำบรรพ์ เรื่องควาว ในฉากสุดท้าย เป็นระบำที่สื่อถึงแนวคิดเกี่ยวกับพระราชประเพณีและพิธีการสำคัญในการเข้าเฝ้าของพราหมณ์ราชครู และเสนา เพื่อร่วมเฉลิมฉลองแสดงถึงความสนุกสนานของหมู่บารัวยำรำบารอพระมหากษัตริย์ของไทยในอดีตกาล สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอเจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ ต้องการให้ฉากจบมีความยิ่งใหญ่ตระการตา แบบ Grand Finale ในการแสดงอุปรากรละครโอเปร่า

5) ระบำนันทอุทยาน เป็นระบำที่ประดิษฐ์ขึ้นใหม่ในรัชกาลที่ 9 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ โดยอาจารย์มนตรี ตราโมท ได้ประพันธ์บทร้อง โดยใช้ทำนองเพลงดั้งเดิม คือเพลงขมตลาด เพลงต้นวรเชษฐ์ จบด้วยเพลงเร็ว-ลา เพื่อประกอบการแสดงละครดึกดำบรรพ์ เรื่องอุณรุท ตอนกรุงพานขมิทวิป ซึ่งเป็นพระนิพนธ์ของสมเด็จพระเจ้าฟ้า กรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ ที่ได้เคยจัดแสดง ณ โรงละครดึกดำบรรพ์ ในตอนปลายสมัยรัชกาลที่ 5 ซึ่งแต่เดิมจัดเป็นระบำเทวดา - นางฟ้า ใช้เพลงหน้าพาทย์ประกอบการรำ ไม่มีบทร้อง ครั้นต่อมาในรัชกาลที่ 9 เมื่อปี พ.ศ. 2490 กรมศิลปากร

ได้จัดแสดงละครตอนนี้ให้ประชาชนชม ณ โรงละครศิลปากรในบริเวณพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติจึงได้มีการปรับปรุงการแสดงโดยเพิ่มชุดระบำนั้นทอหยานนี้แทนระบำเทวดานางฟ้าชุดเดิม ผู้ประดิษฐ์ท่ารำ คือ ครูสุภลักษณ์ ภทรนาวิก ครูลมูล ยมะคุปต์ และครูมัลล คิงประภัสร์

6) ระบำอัปสรพื่อนไฟ เป็นระบำที่อยู่ในละครดึกดำบรรพ์ เรื่องนางเสือง ในฉากเทวาลัย สื่อแนวคิดเกี่ยวกับความรักชาติและเกียรติประวัติของบุรุษและสตรีของชาติไทยในยุคสุโขทัย จัดแสดงครั้งแรก เมื่อวันที่ 12 สิงหาคม 2511 ออกแบบเครื่องแต่งกายโดย อาจารย์จักรพันธ์ โปษยกฤต ประพันธ์บทโดย นายสมภพ จันทระประภา บรรจุทำนองเพลงโดย ครูมนตรี ตราโมท โดยใช้ทำนองเพลงสำเนียงขอมดั้งเดิม ประดิษฐ์ท่ารำโดย ครูลมูล ยมะคุปต์

7) ระบำดอกบัว เป็นระบำที่อยู่ในละครดึกดำบรรพ์ เรื่องนางเสือง ในฉากสุดท้าย สื่อแนวคิดความงามของรูปทรงดอกบัวที่หลากหลาย สัมพันธ์กับบทร้องเห็ดพระเกียรติคุณของพระมหากษัตริย์ และพระบรมราชินีไทย จัดแสดงครั้งแรก ในปี พ.ศ. 2511 บรรจุเพลงโดย ครูมนตรี ตราโมท โดยใช้ทำนองเพลงลาวสมเด็จ และเพลงรวีดึกดำบรรพ์ ประดิษฐ์ท่ารำโดย ครูลมูล ยมะคุปต์ (สวภา เวชสุภกิจ, 2560, น. 118-137)

จากข้อมูลข้างต้น พบว่า การแสดงเป็นชุดเป็นตอนที่เป็นระบำที่ปรากฏในละครรูปแบบปรับปรุงเป็นการแสดงมาจากวรรณกรรมเรื่องราชาธิราช จันทกนิรี สังข์ทอง คาวี และอุณรุท จำนวนอย่างละ 1 ชุดการแสดง และเรื่องนางเสืองจำนวน 2 ชุดการแสดง ส่วนรูปแบบเครื่องแต่งกายจะแต่งกายตามบทบาทของตัวละครในเรื่องนั้น ดนตรีและเพลงประกอบการแสดงจะใช้เพลงตามประเภทของละครที่ทำการแสดง

3.3.2 การแสดงเป็นชุดเป็นตอนที่เป็นพ็อน

1) พ็อนม่านมงคล เป็นการพ็อนที่ประดิษฐ์ขึ้นเพื่อใช้แสดงประกอบละครพันทาง เรื่องราชาธิราช ตอนสมิงพระรามอาสา ในฉากอภิเษกสมรสสมิงพระรามกับพระราชาธิดา

2) พ็อนรัก เป็นการแสดงชุดหนึ่งในละครพันทาง เรื่องพระลอ ตอนพระลอหลงสวน พระนิพนธ์ในพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์ ที่ทรงปรับปรุงขึ้นจากวรรณคดีลิลิตพระลอ บทร้องและลีลาท่ารำแสดงถึงความรักของนายแก้วนายขวัญ สองพระพี่เลี้ยงของพระลอกษัตริย์แห่งเมืองแมนสรวง กับนางรื่นนางโรย พระพี่เลี้ยงของพระเพื่อนพระแพง พระราชาธิดาของท้าวพิชัยพิษณุกรแห่งเมืองสรวง

จากข้อมูลข้างต้น พบว่า การแสดงเป็นชุดเป็นตอนที่เป็นพ็อนที่ปรากฏในละครรูปแบบปรับปรุงเป็นการแสดงมาจากวรรณกรรมเรื่องราชาธิราช จำนวน 1 ชุดการแสดง จากวรรณกรรมเรื่องพระลอ จำนวน 1 ชุดการแสดง ส่วนรูปแบบเครื่องแต่งกายนั้นจะแต่งกายตามบทบาทของตัวละครในเรื่องนั้น และดนตรีและเพลงประกอบการแสดงนั้นจะเป็นบรรเลงตามประเภทของละครที่ทำการแสดง

3.4 การแสดงที่เป็นละคร

การแสดงเป็นชุดเป็นตอนที่ตัดตอนจากละครมาแสดง แบ่งเป็น 1) การแสดงเป็นชุดเป็นตอนที่ตัดตอนมาจากละครดึกดำบรรพ์ 2) การแสดงเป็นชุดเป็นตอนที่ตัดตอนมาจากละครพันทาง 3) การแสดงเป็นชุดเป็นตอนที่ตัดตอนมาจากละครเสภา ดังต่อไปนี้

3.4.1 การแสดงเป็นชุดเป็นตอนที่ตัดตอนมาจากละครดึกดำบรรพ์

จากการรวบรวมข้อมูลในสื่อออนไลน์พบว่า การแสดงเป็นชุดเป็นตอนที่ตัดตอนมาจากละครดึกดำบรรพ์ที่ปรากฏในสื่อออนไลน์ มีดังนี้

1) การแสดงเป็นชุดเป็นตอนที่ตัดตอนมาจากละครดึกดำบรรพ์ เรื่องอิเหนา พบจำนวน 4 ตอน ได้แก่ 1) ตอนอิเหนาชมดง 2) ตอนบุษบาชมศาล-ไหว้พระ 3) ตอนอิเหนาตัดดอกไม้-ฉายกริช 3) ตอนอิเหนาบวงสรวง

2) การแสดงเป็นชุดเป็นตอนที่ตัดตอนมาจากละครดึกดำบรรพ์ เรื่องคาวี พบจำนวน 3 ตอน ได้แก่ 1) ตอนซุบตัว 2) ตอนคาวีครองเมือง 3) ตอนเฝ้าพระขรรค์

3) การแสดงเป็นชุดเป็นตอนที่ตัดตอนมาจากละครดึกดำบรรพ์ เรื่องสังข์ศิลป์ชัย พบจำนวน 1 ตอน ได้แก่ ตอนตกเหว-พระอินทร์ช่วยสังข์ศิลป์ชัย

4) การแสดงเป็นชุดเป็นตอนที่ตัดตอนมาจากละครดึกดำบรรพ์ เรื่องสังข์ทอง พบจำนวน 3 ตอน ได้แก่ 1) ตอนรณาสีงพวงมาลัย 2) ตอนถอดรูป 3) ตอนตีกลี

5) การแสดงเป็นชุดเป็นตอนที่ตัดตอนมาจากละครดึกดำบรรพ์ เรื่องรามเกียรติ์ พบจำนวน 1 ตอน ได้แก่ ตอนศรปนาขามป่า

6) การแสดงเป็นชุดเป็นตอนที่ตัดตอนมาจากละครดึกดำบรรพ์ เรื่องอุณรุท พบจำนวน 1 ตอน ได้แก่ ตอนกรุงพามขมทวีป

7) การแสดงเป็นชุดเป็นตอนที่ตัดตอนมาจากละครดึกดำบรรพ์ เรื่องมณีพิชัย พบจำนวน 1 ตอน ได้แก่ ตอนยอพระกลืนกินแมว

8) การแสดงเป็นชุดเป็นตอนที่ตัดตอนมาจากละครดึกดำบรรพ์ เรื่องจันทกนิรี พบจำนวน 1 ตอน ได้แก่ ตอนท้าวพรหมทัตพบนางกนิรี

จากข้อมูลข้างต้นพบว่า การแสดงเป็นชุดเป็นตอนที่ตัดตอนมาจากละครดึกดำบรรพ์ ได้นำมาจากวรรณกรรม จำนวน 8 เรื่อง ได้แก่ รามเกียรติ์ อิเหนา อุณรุท คาวี สังข์ศิลป์ชัย สังข์ทอง มณีพิชัย และจันทกนิรี

3.4.2 การแสดงเป็นชุดเป็นตอนที่ตัดตอนมาจากละครพันทาง

จากการรวบรวมข้อมูลในสื่อออนไลน์พบว่า การแสดงเป็นชุดเป็นตอนที่ตัดตอนมาจากละครพันทางที่ปรากฏในสื่อออนไลน์ มีดังนี้

1) การแสดงเป็นชุดเป็นตอนที่ตัดตอนมาจากละครพันทาง เรื่องราชาธิราช พบจำนวน 6 ตอน ได้แก่ 1) ตอนสมิงพระรามอาสา 2) ตอนขอดูตัวสมิงนครินทร์ 2) ตอนพระยาน้อยชมตลาด 3) ตอนสมิงพระรามรบกามนี 4) ตอนสมิงพระรามแต่งงาน 5) ตอนสัจจะสมิงนครินทร์ 6) ตอนบุพเพสันนิวาส

2) การแสดงเป็นชุดเป็นตอนที่ตัดตอนมาจากละครพันทาง เรื่องพระลอ พบจำนวน 6 ตอน ได้แก่ 1) ตอนพ่อขุนแมนสรวง 2) ตอนพระลอเสียดน้ำ 3) ตอนพระลอลาแม่ 4) ตอนพระลอตามไก่ 5) ตอนพระลอเข้าสวน (ลงสวน) 6) ตอนพระลอเข้าห้องพระเพื่อนพระแพง 7) ตอนจากแมนสรวงสู่เมืองสรอง

3) การแสดงเป็นชุดเป็นตอนที่ตัดตอนมาจากละครพันทาง เรื่องผู้ชนะสิบทิศ ผลงานละครพันทางเรื่องผู้ชนะสิบทิศของอาจารย์เสรี หวังในธรรม ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (ศิลปะการละคร) ได้รับการเผยแพร่อย่างกว้างขวางในสื่อออนไลน์ตั้งแต่เริ่มเปิดการแสดงในปี พ.ศ. 2529 โดยเริ่มจากตอน “น่านแม่เลาชี” จนถึงการแสดงในตอนสุดท้าย ผลงานนี้เผยแพร่ผ่านบริษัท Oceanmusic Siammelody อัมมสังคีต Official ได้รับการตอบรับอย่างดีจากผู้ชม และนำชื่อเสียงมาสู่กรมศิลปากรอย่างกว้างขวาง ละครเรื่องนี้แสดงเปิดตัวครั้งแรกที่เวทีสังคีตศาลาในวันอาทิตย์ที่ 16 พฤศจิกายน พ.ศ. 2529 ก่อนจะจัดแสดงต่อเนื่องในโรงละครแห่งชาตินานถึง 12 ปี (สุจิตต์ วงษ์เทศ, 2550, น. 66-67) โดยมีบทละครทั้งหมดกว่า 60 ตอน รวมถึงตอนพิเศษที่จัดแสดงในงานการกุศล อาทิ สามรักสามร่าง น้ำใจสาวกะเหรี่ยง คุณต้องทดแทน และแคนต้องทำ (อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพนายเสรี หวังในธรรม, 2550, น. 94-96) ปัจจุบัน ผลงานละครพันทางเรื่องผู้ชนะสิบทิศสามารถเข้าถึงได้ผ่านช่องทางสื่อออนไลน์

จากข้อมูลข้างต้นพบว่า การแสดงเป็นชุดเป็นตอนที่ตัดตอนมาจากละครพันทาง ได้นำมาจากวรรณกรรม จำนวน 3 เรื่อง ได้แก่ ราชาธิราช พระลอ และผู้ชนะสิบทิศ

3.4.3 การแสดงเป็นชุดเป็นตอนที่ตัดตอนมาจากละครเสภา

จากการรวบรวมข้อมูลในสื่อออนไลน์พบว่า การแสดงเป็นชุดเป็นตอนที่ตัดตอนมาจากละครเสภาที่ปรากฏในสื่อออนไลน์ มีดังนี้

1) การแสดงเป็นชุดเป็นตอนที่ตัดตอนมาจากละครเสภา เรื่องขุนช้างขุนแผน พบจำนวน 7 ตอน ได้แก่ 1) ตอนพระไวยแตกทัพ 2) ตอนพลายเพชรพลายบัวออกศึก 3) ตอนขุนแผนขึ้นเรือนขุนช้าง - พาวันทองหนี 4) ตอนขุนแผนเข้าห้องนางแก้วกิริยา 5) ตอนขึ้นบ้านพระพิฆิต 6) ตอนละเลงขนมเบื้อง 7) ตอนขุนแผนเลือกม้า-เข้าห้องนางแก้วกิริยา

2) การแสดงเป็นชุดเป็นตอนที่ตัดตอนมาจากละครเสภา เรื่องกาگی พบจำนวน 1 ตอน ได้แก่ ตอน พญาครุฑต้องเสน่ห์-เล่ห์คนธรรพ์

3) การแสดงเป็นชุดเป็นตอนที่ตัดตอนมาจากละครเสภา เรื่องไกรทอง พบจำนวน 4 ตอน ได้แก่ 1) ตอนไกรทองอาสา 2) ตอนปราบชาละวัน 3) ตอนพ้อล่า 4) ตอนไกรทองเข้าถ้ำรบชาละวัน

จากข้อมูลข้างต้นพบว่า การแสดงเป็นชุดเป็นตอนที่ตัดตอนมาจากละครเสภา ได้นำมาจากวรรณกรรม จำนวน 3 เรื่อง ได้แก่ ขุนช้างขุนแผน กาگی และไกรทอง

4. อภิปรายผล

การแสดงเป็นชุดเป็นตอนที่ปรากฏในละครรูปแบบปรับปรุง สามารถแยกตามประเภทของการแสดงได้ 4 ประเภท คือ 1) การแสดงเป็นชุดเป็นตอนที่เน้นรำเดี่ยว 2) การแสดงเป็นชุดเป็นตอนที่เน้นรำคู่ 3) การแสดงเป็นชุดเป็นตอนที่เน้นระบำและฟ้อน 4) การแสดงเป็นชุดเป็นตอนที่เน้นละคร ทั้งนี้การแสดงแต่ละประเภทยังแยกตามลักษณะของการรำได้ดังนี้

4.1 การแสดงเป็นชุดเป็นตอนที่เน้นรำเดี่ยว สามารถแบ่งได้เป็น 4 ลักษณะ ได้แก่ รำอุยฉาย พบจำนวน 10 ชุดการแสดง รำลงสรทรงเครื่องหรือแต่งตัว พบจำนวน 8 ชุดการแสดง รำตรวจพล พบจำนวน 6 ชุดการแสดง และรำเพื่อชมความงามของสถานที่ พบจำนวน 4 ชุดการแสดง

4.2 การแสดงเป็นชุดเป็นตอนที่เน้นรำคู่ พบรำคู่ใน 2 ลักษณะ ได้แก่ การแสดงรำคู่ในลักษณะของการติดตามไล่จับกัน พบจำนวน 1 ชุดการแสดง และการแสดงรำคู่ในลักษณะของการเกี่ยวพาราสี พบจำนวน 4 ชุดการแสดง

4.3 การแสดงเป็นชุดเป็นตอนที่เน้นระบำและฟ้อน พบจำนวน 9 ชุดการแสดง ได้แก่ การแสดงเป็นชุดเป็นตอนที่เน้นระบำ พบจำนวน 7 ชุดการแสดง และการแสดงเป็นชุดเป็นตอนที่เน้นฟ้อน พบจำนวน 2 ชุดการแสดง

4.4 การแสดงเป็นชุดเป็นตอนที่เน้นละคร ได้แก่ การแสดงเป็นชุดเป็นตอนที่ตัดตอนมาจากละครดึกดำบรรพ์ พบจำนวน 8 เรื่อง คือ เรื่องอิเหนา เรื่องคารวิ เรื่องสังข์ศิลป์ชัย เรื่องสังข์ทอง เรื่องรามเกียรติ์ เรื่องอุณรุท เรื่องมณีพิชัย และเรื่องจันทกนิรี การแสดงเป็นชุดเป็นตอนที่ตัดตอนมาจากละครพันทาง พบจำนวน 3 เรื่อง คือ เรื่องราชาธิราช เรื่องพระลอ และ เรื่องผู้ชนะสิบทิศ การแสดงเป็นชุดเป็นตอนที่ตัดตอนมาจากละครเสภา พบจำนวน 3 เรื่อง คือ เรื่องขุนช้างขุนแผน เรื่องกาگی และเรื่องไกรทอง

การแสดงเป็นชุดเป็นตอนที่ปรากฏในละครรูปแบบปรับปรุง อันได้แก่ ละครดึกดำบรรพ์ ละครพันทาง และละครเสภา เมื่อพิจารณาถึงเรื่องที่ใช้เล่นละครดังกล่าว จะเห็นได้ว่า เรื่องที่นำมาใช้แสดงเป็นเรื่องเดียวกัน โดยเฉพาะ ละครดึกดำบรรพ์ พบว่าเรื่องที่ใช้แสดงเป็นเรื่องที่ใช้สำหรับแสดงละครใน คือ อิเหนา อุณรุท และรามเกียรติ์ เรื่องที่ใช้สำหรับเล่นละครนอก คือ คารวิ สังข์ศิลป์ชัย สังข์ทอง มณีพิชัย จันทกนิรี ฯลฯ ซึ่งสอดคล้องกับ สวภา เวชสุภกิจ (2560) ได้กล่าวว่า นาฏยวรรณกรรมของละครดึกดำบรรพ์มีหลายแนวทาง เพราะนักประพันธ์หลายท่านได้แต่งบทละครขึ้นตามแบบเฉพาะทางของตน แต่ยึดถือหลักและกลวิธีการแต่งจากสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ และสุภัก มหาวรรค (2555) กล่าวว่า สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ ได้นิพนธ์บทละครดึกดำบรรพ์ไว้ รวม 8 เรื่อง โดยเรื่องจันทกนิรี เป็นพระนิพนธ์ในสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าจุฑาธุชธราดิลก กรมขุนเพ็ชรบูรณ์อินทราชัย รวมทั้งเรื่องสองกกรววิก และพระยศเกตุ นอกจากนี้ยังปรากฏบทละครดึกดำบรรพ์ พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เรื่องศกุนตลา ท้าวแสนปม และพระเกียรติธิด และบทละครดึกดำบรรพ์โดย อาจารย์สมภพ จันทระประภา เรื่องนางเสือง ศรีธรรมาโคกราช ชีสิน พ้อขุนผาเมือง ผู้เสียสละ และตามพรลิงค์ (สวภา เวชสุภกิจ, 2555, น. 39) นอกจากพิจารณาจากเรื่องที่ใช้แสดงแล้ว ต้องพิจารณาจากกลวิธีการแสดงของละครแต่ละประเภท เช่น ละครดึกดำบรรพ์ เป็นละครที่ผู้แสดงจะต้องร้องและเจรจาเอง ตัดบทบรรยายฉากและแนะนำตัวละครออก และปรับเครื่องดนตรีและเสียงของเครื่องดนตรีให้ทันท่วงที เพื่อไม่ให้แข่งกับเสียงร้องของตัวละคร และหากจะนำบทละครนอกไปแสดงในละครพันทางก็ต้องเลือกตอนที่มีการกล่าวถึงตัวละครของชนชาติอื่น ใช้ดนตรีและเพลงที่สื่อถึงทำนองและออกภาษาของชาตินั้น ๆ รวมถึงการแต่ง

กายของตัวละคร ลีลาท่าร่าแสดงถึงความเป็นชนชาติที่กล่าวถึง ซึ่งเป็นลักษณะเด่นของละครพื้นทาง ในส่วนของละครเสภา กลวิธีการแสดงที่สำคัญ คือ การดำเนินเรื่องจะใช้การขับเสภาเป็นหลัก

นอกจากนี้การแสดงเป็นชุดเป็นตอนที่ปรากฏในละครร่ำแบบปรับปรุง สามารถแยกตามประเภทของการแสดง คือ 1. รำเดี่ยว 2. รำคู่ 3. ระเบ้าและฟ้อน 4. การแสดงที่ตัดตอนจากละครมาแสดง เมื่อพิจารณาจากประวัติความเป็นมา และเนื้อหาของการแสดง ทั้งรำเดี่ยว รำคู่ และการแสดงที่ตัดตอนมาแสดง พบว่าเป็นการแสดงของตัวเอกหรือตัวสำคัญของตัวละครในเรื่องหรือในตอนที่ตัดมาแสดง ทั้งนี้ท่าร่าและกระบวนท่าร่า เป็นลักษณะของการรำตีบท รำทำบท หรือรำใช้บทตามบทร้องและทำนองเพลง โดยใช้ท่าร่าแบบมาตรฐาน นำมาทำในการรำเพลงช้าเพลงเร็ว และการรำแม่บทใหญ่ รวมทั้งนาฏยศัพท์ และภาษาท่ามาร้อยเรียงเป็นท่าร่า ตามลักษณะของตัวละครที่กล่าวถึง ท่าร่านักแสดงจะต้องเข้าถึง บทบาทของตัวละครนั้น ๆ และ ต้องมีความเข้าใจลักษณะและกลวิธีการแสดงละครประเภทนั้น ๆ ด้วย สอดคล้องกับ นุชนาฏ ติเจริญ (2566) ที่กล่าวว่า ท่าร่าและกระบวนท่าร่า เป็นลักษณะของการรำทำบท หรือรำใช้บทตามบทร้องและทำนองเพลง โดยใช้ท่าร่าแบบมาตรฐาน นำมาทำในการรำเพลงช้าเพลงเร็ว และการรำแม่บทใหญ่ รวมทั้งนาฏยศัพท์ และภาษาท่ามาร้อยเรียงเป็นท่าร่า ตามลักษณะของตัวละครที่กล่าวถึง ลีลาท่าร่าจะเป็นไปตามประเภทของละครที่แสดง และบทบาทของตัวละครที่รำผุ่ยผาย เช่น ลีลาการรำแบบละครใน และละครตีกดาบรพร จะต้องเคลื่อนไหวตามจังหวะ อย่างนุ่มนวล อ่อนช้อย การแสดงอารมณ์แสดงออกได้เล็กน้อยทางสีหน้า แววตา และกิริยาท่าทาง โดยเฉพาะละครตีกดาบรพรนอกจากจะรำงามแล้วยังต้องมีสำเนียงไพเราะ เพราะผู้แสดงจะต้องร้องเพลงเองในขณะรำ ส่วนลีลาการรำแบบละครนอก ละครเสภา และละครชาตรี มีการเคลื่อนไหวที่รวดเร็ว กระฉับกระเฉง การแสดงอารมณ์แสดงออกได้มากกว่าละครใน

ในส่วนของระเบ้าและฟ้อนที่ปรากฏในการแสดง เป็นการแสดงที่ครูอาจารย์ได้ประดิษฐ์ขึ้นเพื่อเสริมให้การแสดงละครในเรื่องนั้น ๆ หรือตอนนั้น ๆ สมบูรณ์ชวนติดตามมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้การประดิษฐ์รำ ระเบ้า และฟ้อน เพื่อประกอบการแสดงละครยังปรากฏมาจนถึงทุกวันนี้

ทั้งนี้การแสดงเป็นชุดเป็นตอนที่ปรากฏในละครร่ำแบบปรับปรุงที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ยังปรากฏอยู่ในหลักสูตรการเรียนการสอนของสถาบันทั้งในระดับอุดมศึกษาและมัธยมศึกษา บางสถาบันจะใช้ชื่อรายวิชาแตกต่างกันไป เช่น รำเดี่ยว-รำคู่ ระบำอนุรักษ์ อาศรมศึกษา ระบำมาตรฐาน ทักษะนาฏศิลป์ไทย ฯลฯ แต่อย่างไรก็ตามหากกล่าวถึงเนื้อหาในรายวิชาการแสดงเป็นชุดเป็นตอนควรเลือกสรรวรรณกรรมที่มีการติดต่อให้มีรูปแบบการแสดงครบทั้ง 4 ลักษณะ คือ รำเดี่ยว รำคู่ ระบำหรือฟ้อน และการแสดงละคร เพื่อให้เนื้อหาในการเรียนการสอนในหลักสูตรครบและสมบูรณ์มากที่สุด

5. ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยเกี่ยวกับการแสดงในละครร่ำแบบปรับปรุงแสดงให้เห็นถึงความหลากหลายของลักษณะการแสดง ทั้งในรูปแบบรำเดี่ยว รำคู่ ระบำ รวมถึงการตัดตอนจากบทละครที่นำมาแสดง เพื่อให้เกิดการเข้าใจและพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับนาฏศิลป์ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการวิจัยเพิ่มเติม ดังนี้

5.1 ควรมีการวิจัยเพื่อศึกษาเชิงลึกถึงแนวทางการสืบทอดท่าร่าในรูปแบบต่าง ๆ ที่ปรากฏในละครร่ำแบบปรับปรุงซึ่งจะช่วยให้เข้าใจถึงกระบวนการถ่ายทอดและการปรับปรุงที่เกิดขึ้นตามยุคสมัย พร้อมทั้งสืบสานท่าร่าเหล่านี้ในบริบทปัจจุบัน

5.2 ควรพัฒนาสื่อการเรียนการสอนที่เข้าถึงได้ง่ายสำหรับระดับอุดมศึกษาและมัธยมศึกษาโดยคำนึงถึงความเหมาะสมตามพัฒนาการตามช่วงวัยของนักเรียนและนักศึกษาที่ต้องการพัฒนาทักษะปฏิบัตินาฏศิลป์ เพื่อให้สามารถเรียนรู้และฝึกฝนได้อย่างทั่วถึง

6. เอกสารอ้างอิง

- กรมศิลปากร. สำนักการสังคีต. (27 กันยายน 2561). *รำดูฉาย “กษัตรารามณ์เชื่อนันราชาธิราช”*. Facebook. https://www.facebook.com/media/set/?set=a.1878482252_267760&type=3&_rdr
- จตุพร ภัคดี. (27 กรกฎาคม 2558). *พลายงตวรจพล [วิดีโอ]*. Youtube. <https://youtu.be/9KMdyD8bSo>
- จิตติมา นาคีเภท, และวริทย์ ทองเนื่ออ่อน. (2563). พระราชธิดาทรงเครื่อง. ใน *หนังสือประกอบวีดิทัศน์เพื่อการศึกษา โครงการสืบทอดนาฏศิลป์ไทยจากศิลปินแห่งชาติหรือผู้เชี่ยวชาญ ครั้งที่ 13 ชุด: ระเบียบ ระเบียบ ระเบียบ ในละครพื้นทาง เรื่อง ราชอิริราช*. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- จุฑาวัฒน์ โอใบอ้อม. (2565). *คุณูปการของ เสรี หวังในธรรม ด้านนาฏกรรม [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท]*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ฉันทวัฒน์ ชูแหวน. (2 กันยายน 2562). *รำดูฉาย สมิงนครอินทร์ [วิดีโอ]*. Youtube. https://youtu.be/_otNjhP6iRg
- ธีรพัฒน์ ทองฟัก. (22 มกราคม 2563). *พระเจ้าปดุงตรวจพล [วิดีโอ]*. Youtube. https://youtu.be/qiCl_OWHz2g
- นุชนาฏ ดีเจริญ. (2566). *การแสดงเป็นชุดเป็นตอนที่น่าประทับใจในละครรูปแบบปรับปรุง. สาขาคณบดีนาฏศิลป์ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา*.
- ประภาพรรณ ภูเกล้าวัน. (2549). *การร่ำดูฉายของตัวนางกษัตริย์ในละคร [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท]*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ผุสดี ทิมสกุ. (2549). *ระเบียบแบบมาตรฐานตัวนาง (พิมพ์ครั้งที่ 2). สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*.
- พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (พิมพ์ครั้งที่ 2). (2554). ราชบัณฑิตยสถาน.
- รุ่งนภา นิคมพ. และวริทย์ ทองเนื่ออ่อน. (2563). สมิงพระรามแต่งตัว. ใน *หนังสือประกอบวีดิทัศน์เพื่อการศึกษา โครงการสืบทอดนาฏศิลป์ไทยจากศิลปินแห่งชาติหรือผู้เชี่ยวชาญ ครั้งที่ 13 ชุด: ระเบียบ ระเบียบ ระเบียบ ในละครพื้นทาง เรื่อง ราชอิริราช*. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ลักขณา แสงแดง. (4 กุมภาพันธ์ 2565). *ลาวทองแต่งตัว (Ver.Thai) (2564) [วิดีโอ]*. Youtube. <https://youtu.be/mERpaHW69fs>
- ลักขณา แสงแดง. (5 มิถุนายน 2567). *รำนางสร้อยทองทรงเครื่อง [วิดีโอ]*. Youtube. <https://youtu.be/sHSbRmmhVPM>
- ศิรา ทิพย์จักร. (7 กันยายน 2567). *ระเบียบมาตรฐาน 2567 ชุด “ดูฉายพระลอ” มหาวิทยาลัยนเรศวร [วิดีโอ]*. Youtube. <https://youtu.be/C89UdOX88kQ>
- สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์. คณะศิลปนาฏดุริยางค์. (4 พฤศจิกายน 2565). *ศิลปนาฏวาที EP20 (ดูฉายขุนแผนแสนสะท้าน บุหลันลอยเลื่อน [วิดีโอ]*. Youtube. <https://youtu.be/Q19xylpU0kw>
- สวภา เวชสุรกษ. (2555). *เอกสารคำสอนวิชาทักษะนาฏศิลป์ไทยตัวนาง 3 เรื่อง ระเบียบ*. ภาควิชานาฏศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สวภา เวชสุรกษ. (2560). *ละครดึกดำบรรพ์*. คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สารานุกรมศิลปการ (ฉบับปฐมฤกษ์). (2556). ศิลปการสมาคม.
- สุจิตต์ วงษ์เทศ. (2550). เสรี หวังในธรรม อดีต “ยามกรมศิลป์”. ใน *อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพนายเสรี หวังในธรรม ม.ว.ม., ป.ช. ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (ศิลปะการละคร) ณ วัดไตรมิตรวิทยารักษ์วันอาทิตย์ที่ 8 กรกฎาคม 2550 (น. 66-67). [ม.ป.ท.]*.
- สุภัค มหาวรรณ. (2555). *การแปรรูปทละเครื่องอิเหนา*. ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพนายเสรี หวังในธรรม ม.ว.ม., ป.ช. ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (ศิลปะการละคร) ณ วัดไตรศพรวิหาร วันอาทิตย์ที่ 8 กรกฎาคม 2550. (2550). [ม.ป.ท].

เอก อรุณพันธ์. (27 มกราคม 2563). รำถวาย สมิงพระราม [วีดิทัศน์]. Youtube.
<https://youtu.be/Aa4boRpQX7k>

ความวิตกกังวลต่อการใช้อีสื่อออนไลน์ของผู้สูงอายุในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

Anxiety about Online Media Usage among the Elderly in Phranakhon Si Ayutthaya

เด่นเดือน เลิศทยากุล ไชยยะ^{1*}
Dendeon Lertthayakul Chaiya^{1*}

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอแนวทางการลดความวิตกกังวลต่อการใช้อีสื่อออนไลน์ของผู้สูงอายุในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยการทดลองเก็บข้อมูลจากผู้สูงอายุจำนวน 34 คน พบว่า ผู้สูงอายุใช้สมาร์ทโฟนในการเข้าถึงอีสื่อออนไลน์มากที่สุดเนื่องจากพกพาสะดวก หาซื้อง่ายและใช้งานง่าย ราคาก่อนกว่าอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ประเภทอื่น และนิยมใช้แอปพลิเคชันไลน์ในการติดต่อสื่อสารออนไลน์เนื่องจากมีความซับซ้อนในการใช้งานน้อยที่สุด ส่วนความวิตกกังวลในการใช้อีสื่อออนไลน์ของผู้สูงอายุแบ่งออกเป็น ส่วนที่ 1 ความวิตกกังวลในการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ การใช้งานส่วนต่อประสาน การเรียนรู้การใช้งาน การไม่รู้ประโยชน์จากการใช้งานสมาร์ทโฟน ค่าใช้จ่ายในการใช้งานสูงเกินไป และกังวลเรื่องไม่มีคนให้สอบถามเมื่อมีคำถาม ส่วนที่ 2 ความวิตกกังวลในการใช้อีสื่อออนไลน์ของผู้สูงอายุ ได้แก่ ความกังวลใจในความปลอดภัยจากการรับข้อมูลข่าวสาร ความไม่มั่นใจในความปลอดภัยจากการบริการธุรกรรมออนไลน์ และกังวลเรื่องการตกเป็นเหยื่อการหลอกลวงออนไลน์

แนวทางการลดความวิตกกังวลในการใช้อีสื่อออนไลน์ของผู้สูงอายุต้องอาศัยความร่วมมือหลายภาคส่วน ดังนี้ 1) ส่วนผู้ใช้สื่อ: ต้องมีทักษะการรู้เท่าทันสื่อดิจิทัล 5 ด้าน ได้แก่ การเข้าถึง การวิเคราะห์ การประเมิน การสร้างสรรค์ และการสะท้อนกลับ 2) ส่วนสถาบันครอบครัว: ควรให้ความใส่ใจ ดูแลและให้ความรู้เรื่องการใช้งานอีสื่อออนไลน์อย่างเท่าทันแก่ผู้สูงอายุ 3) ส่วนกำกับดูแลสื่อและเทคโนโลยี: ส่งเสริมการพัฒนาเทคโนโลยีที่รองรับการใช้งานของผู้สูงอายุ และ 4) ส่วนนโยบาย/ภาครัฐ: ส่งเสริมให้มีการพัฒนาซอฟต์แวร์ และสื่อสร้างสรรค์ปลอดภัยแก่ผู้สูงอายุเพื่อส่งเสริมให้ผู้สูงอายุสามารถใช้สื่อดิจิทัลได้อย่างเท่าทัน

คำสำคัญ : ผู้สูงอายุ วิตกกังวล สื่อออนไลน์

^{1*} สาขาวิชานิตศาสตร์ดิจิทัล คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

Department of Digital Communication Arts, Faculty of Humanities and Social Sciences, Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University

E-mail : denlert@aru.ac.th

* Corresponding author

Abstract

The article aimed to present guideline of decreasing anxiety about online media usage of the elderly in Phranakhon Si Ayutthaya. The sample were 34 elderly people, it found the elderly have accessed online media via smartphones at the highest level. Smartphone was portable and available to purchase. It was convenient to use and cheaper than other electronic devices. Line was a popular application used as a tool for online communication due to the lowest level of complexity. The anxiety about using online media of the elderly people was divided into two parts. The first part consisted of user interface, usage learning, lack of advantages for smartphone usage, dramatical expenses of usage, and lack of advisers. The second part was comprised of security for accessing information, uncertainty of online banking security, and online shopping fraud.

The guideline of decreasing anxiety about online media usage has required cooperative variety of sectors as follows: 1) media users: equipping with 5 aspects of digital literacy including accessing, analyzing, evaluating, creating, and reflecting, 2) institution of family: giving attention and educating the elderly about online media usage with digital literacy, 3) media and technology monitoring: promoting and developing technology designed for the elderly users, and 4) policies/ government organizations: promoting software development and elderly-friendly creative media for supporting the elderly people in online media usage with digital literacy.

Keywords : Elderly, Anxiety, Online Media

วันที่รับบทความ: 13 สิงหาคม 2567

วันที่แก้ไขบทความ: 15 พฤศจิกายน 2567

วันที่ตอบรับตีพิมพ์บทความ: 19 พฤศจิกายน 2567

1. บทนำ

ประเทศไทยได้กลายเป็นสังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ (Complete Aged Society) แล้วเมื่อปี 2565 โดยมีประชากรที่มีอายุมากกว่า 60 ปี มากกว่า 12.9 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 20 จากจำนวนประชากรทั้งหมด โดยมีการคาดการณ์อีกว่าไม่เกิน 15 ปีข้างหน้า ประเทศไทยจะกลายเป็น "สังคมผู้สูงอายุระดับสุดยอด" (Super Aged Society) เมื่อสัดส่วนของประชากรทั้งหมดมีอายุมากกว่า 60 ปี สูงถึงร้อยละ 28 ของประชากรทั้งหมด โดยในปัจจุบันนี้ประเทศไทยมีประชากรทั้งสิ้น 65,061,190 ล้านคน มีผู้สูงอายุทั้งสิ้น 13,064,929 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 20.08 ของจำนวนประชากรทั้งหมด ปริมาณการเพิ่มจำนวนของผู้สูงอายุนั้นเกิดจากปัจจัย 2 ประการ ได้แก่ 1) การลดลงของภาวะการเจริญพันธุ์หรือการเกิดน้อยลง และ 2) การลดภาวะการตาย ทำให้อายุคนไทยมีอายุยืนยาว (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2566)

ภาพลักษณ์ของกลุ่มผู้สูงอายุ มักจะถูกมองจากประชากรกลุ่มอื่น ๆ ว่าเป็นกลุ่มที่มีร่างกายเสื่อมถอย มีสุขภาพไม่เอื้อต่อการทำงาน ทำให้ไม่สามารถหารายได้เลี้ยงตนเองได้ ยิ่งอายุมากยิ่งขึ้นยิ่งเสี่ยงต่อการเกิดโรคต่าง ๆ มากขึ้น เพื่อเป็นการส่งเสริมศักยภาพของผู้สูงอายุ ทางรัฐบาลจึงดำเนินการกำหนดยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ โดยกำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต โดยเฉพาะในกลุ่ม "ช่วงผู้สูงอายุ" ซึ่งรัฐมีเป้าหมายเพื่อที่จะส่งเสริมให้ผู้สูงอายุเป็นพลังในการขับเคลื่อนประเทศ ส่งเสริมให้มีความสามารถทำงานหลังเกษียณอายุ ผ่านการส่งเสริมทักษะอาชีพในการหารายได้ มีงานทำที่เหมาะสมกับศักยภาพและมีการสร้างเสริม พื้นฟูสุขภาพ ป้องกันโรคให้ผู้สูงอายุ (รจนา รอดเข็ม และสุตารัตน์ ไชยประสิทธิ์, 2562, น. 38)

ในขณะที่เดียวกันสื่อออนไลน์ได้เข้ามามีบทบาทในการดำรงชีวิตของผู้คนทุกช่วงวัยในปัจจุบัน ด้วยประสิทธิภาพของสื่อออนไลน์ที่เป็นแหล่งข้อมูลขนาดใหญ่ สามารถเข้าถึงได้อย่างไร้พรมแดน อีกทั้งยังเป็นช่องทางการสื่อสารที่รวดเร็วแบบทันทีทันใด (Real time) สื่อออนไลน์จึงกลายมาเป็นสิ่งที่ทรงอิทธิพล และเป็นตัวแปรในการปรับเปลี่ยนรูปแบบการดำรงชีวิตของผู้คนให้มีความสะดวกสบายมากขึ้น จึงไม่แปลกที่สื่อออนไลน์จะได้รับความนิยม และมีอัตราการใช้งานที่เพิ่มสูงขึ้นในทุกปี การส่งเสริมการใช้สื่อออนไลน์ในผู้สูงอายุจึงกลายเป็นประเด็นหนึ่งที่น่าสนใจในการพัฒนาผู้สูงอายุให้มีศักยภาพในการพึ่งพาตนเอง สืบเนื่องมาจากการพัฒนาอุปกรณ์สื่อสารที่มีประสิทธิภาพสูงขึ้น มีการรองรับการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในการสื่อสารได้ทุกสถานที่ ทุกเวลา ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้ยกระดับคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นทั้งทางด้านสุขภาพ การมีส่วนร่วมในสังคม และความมั่นคงในชีวิต ซึ่งองค์การอนามัยโลกได้ให้คำจำกัดความการสร้างพลังบวกสำหรับผู้สูงอายุว่า "พลุดพลัง" (Active Ageing) เป็นการนำเอาประสบการณ์ ความรู้ของตนเองมาใช้ในการดำเนินชีวิตและยังสามารถแบ่งปันความรู้ของตนเองให้กับบุคคลอื่นผ่านสื่อออนไลน์ ซึ่งเป็นการสร้างคุณค่าให้กับตัวผู้สูงอายุเอง อีกทั้งผู้สูงอายุยังสามารถสืบค้นข้อมูลตามความสนใจโดยไม่ต้องออกไปนอกสถานที่ ทั้งเรื่องการดูแลสุขภาพ การติดตามข่าวสารความบันเทิง ตลอดจนการสร้างอาชีพผ่านสื่อออนไลน์ได้ เป็นการยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่ดีขึ้น

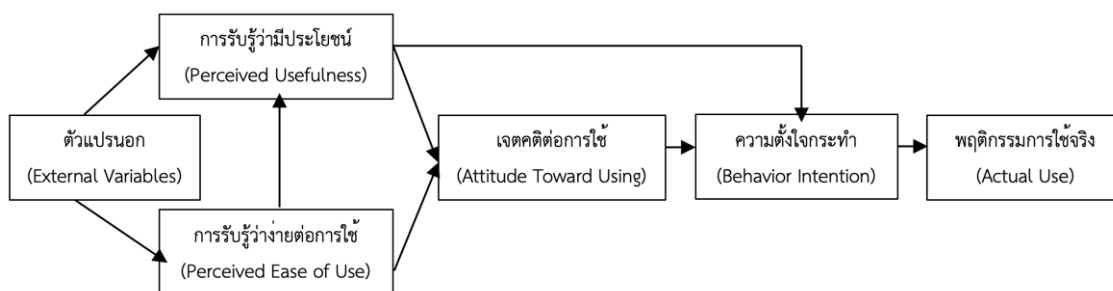
ถึงแม้ว่าผู้สูงอายุเริ่มมีการยอมรับการใช้เทคโนโลยีใหม่ในการสื่อสาร แต่บางคนก็ยังมีความกังวลในการใช้อุปกรณ์เทคโนโลยีและการเข้าถึงสื่อออนไลน์เนื่องจากเป็นสื่อสมัยใหม่ที่มีการปรับเปลี่ยนอยู่เสมอ ผู้สูงอายุอาจจะปรับตัวไม่ทัน ซึ่งต้องอาศัยเวลาในการเรียนรู้ จนทำให้เกิดช่องว่างของการเข้าถึงข้อมูลการสื่อสาร และเกิดความเหลื่อมล้ำทางดิจิทัลเพราะสัดส่วนของผู้สูงอายุที่ใช้และไม่ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตนั้นแตกต่างกัน การเข้าถึงสื่อที่ไม่หลากหลายจึงทำให้ความสามารถในการรู้เท่าทันสื่อดิจิทัล (Digital Literacy) สำหรับผู้สูงอายุบางคนจึงเป็นไปได้ยาก จนทำให้มีภัยคุกคามทางสื่อออนไลน์กับผู้สูงอายุ ซึ่งในแต่ละปีจะมีผู้สูงอายุที่ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมออนไลน์ เช่น การถูกดูดเงินออกจากบัญชีธนาคารจากการกดลิงก์ที่ไม่รู้จักที่ถูกส่งมาทางกล่องข้อความ เป็นต้น ด้วยความที่ผู้สูงอายุบางท่านยังขาดความรู้ความเข้าใจในการเข้าถึงสื่อออนไลน์ เสี่ยงต่อการโดนหลอกลวง อีกทั้งยังมีข่าวปลอมที่ถูกนำเสนออยู่เสมอและผู้สูงอายุเองยังขาดความสามารถในการจำแนกความจริงเท็จของข้อมูลข่าวสารที่รับมาได้ไม่เท่าที่ควร (สุณิสา รื่นมาลี และธีรวิทย์ นิลเพ็ชร, 2563, น. 36-37) หากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ที่เกี่ยวข้องกับการดูแลและส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุรับรู้ถึงความกังวลของผู้สูงอายุต่อการใช้งานอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์และการเข้าถึงสื่อออนไลน์ของผู้สูงอายุแล้วก็จะสามารถรับรู้ปัญหาและหาแนวทางส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีความสามารถและรู้เท่าทันการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์เพื่อเข้าถึงสื่อออนไลน์เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุเองได้อย่างมีประสิทธิภาพในอนาคต

2. สถานการณ์การใช้สื่อออนไลน์ของผู้สูงอายุ

ปัจจุบันผู้สูงอายุมีพฤติกรรมการใช้สื่อออนไลน์มากขึ้น เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการสื่อสารที่เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัยโดยอุปกรณ์ที่ได้รับความนิยมในการเชื่อมต่อเครือข่ายอินเทอร์เน็ตคือ สมาร์ทโฟน (Smart Phone) เนื่องจากมีขนาดเล็ก และราคาไม่แพงสามารถพกติดตัวไปได้ทุกที่ (ธนะวัฒน์ วรรณประภา, 2560, น. 9) รูปแบบของสื่อออนไลน์ที่ได้รับความนิยมส่วนใหญ่จะอยู่ในรูปแบบสังคมออนไลน์ ซึ่งเปรียบเสมือนชุมชนที่เปิดโอกาสให้ผู้คนเข้ามาใช้งานหลายล้านคน เพื่อพูดคุย ค้นหา และสร้างสรรค์สิ่งที่ชอบ ส่งผลให้สื่อสังคมออนไลน์ขยายการเติบโตและมีจำนวนเพิ่มขึ้นทุกปี ซึ่งสื่อสังคมออนไลน์ที่ผู้สูงอายุเลือกใช้มากที่สุดคือเฟซบุ๊ก สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุทธยา สมสุข (2563, น. 73) ที่ว่าผู้สูงอายุส่วนใหญ่ใช้สื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊กมากกว่า 2 ปี คิดเป็นร้อยละ 59.4 มีความถี่ในการใช้งานสัปดาห์ละ 5 - 6 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 39.6 โดยผู้สูงอายุใช้สื่อออนไลน์เพื่อส่งเสริมการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อน ลดช่องว่างเรื่องระยะทางและเวลาเพราะทำให้ผู้สูงอายุได้พบเพื่อนใหม่รวมถึงเพื่อนเก่า ๆ ที่ไม่ได้ติดต่อกันเป็นเวลานาน ได้ง่ายและรวดเร็วมากขึ้น ซึ่งไม่ใช่แค่การรู้จักกันในกลุ่มเล็ก ๆ เท่านั้น แต่ยังทำให้เกิดการสื่อสารถึงกันครอบคลุมเป็นวงกว้าง โดยไม่เสียเงินตลอด 24 ชั่วโมง ซึ่งนอกจากการส่งข้อความแล้วยังสามารถส่งภาพและเสียงรวมถึงการวิดีโอคอลหรือพูดคุยแบบเห็นหน้า ด้วยวิธีการที่ง่ายไม่ซับซ้อน (ธามม วงศ์สรรคร และคณะ, 2566, น. 172)

ด้วยประสิทธิภาพของสื่อออนไลน์ รวมถึงความนิยมในการใช้สื่อออนไลน์ของผู้คนทุกช่วงวัย เป็นแรงจูงใจที่ส่งผลให้ผู้สูงอายุหันมาใช้สื่อออนไลน์เพิ่มมากขึ้นผ่านแพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ โดยเฉพาะสมาร์ทโฟนที่มีแนวโน้มเติบโตอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากพกพาสะดวกและใช้งานง่ายกว่าคอมพิวเตอร์หรือไอแพดในการเข้าถึงสื่อออนไลน์ แต่ผู้สูงอายุยังมีปัญหามากมายในการเข้าถึงสื่อออนไลน์เมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มผู้ใช้งานวัยรุ่น อันเนื่องมาจากความไม่คุ้นเคยกับการใช้งานและไม่เข้าใจวิถีการใช้เทคโนโลยีให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด จึงเกิดการต่อต้านการเปลี่ยนแปลงหรือวิตกกังวลเมื่อต้องใช้งานเทคโนโลยี อันเป็นผลทำให้เกิดปัญหาด้านการยอมรับเทคโนโลยีของผู้สูงอายุที่ใช้งานเทคโนโลยีเพื่อเข้าถึงสื่อออนไลน์

ปัญหาด้านการยอมรับเทคโนโลยีของผู้สูงอายุ คือความกังวลในการใช้แพลตฟอร์มเพื่อเข้าถึงสื่อออนไลน์ไม่ว่าจะเป็นคอมพิวเตอร์ หรือสมาร์ทโฟนเพราะกลัวว่าเครื่องจะเสียหาย เนื่องจากมีราคาสูงจึงทำให้ไม่กล้าใช้งานมากนักในครั้งแรก แต่เมื่อผู้สูงอายุทราบถึงความทนทานของแพลตฟอร์ม และสามารถใช้งานได้รวมถึงรับรู้ประโยชน์และความรื่นรมย์ของเทคโนโลยีแล้ว ผู้สูงอายุก็มีความพยายามที่จะยอมรับเทคโนโลยีได้ไม่มากนัก สอดคล้องกับแบบจำลองการยอมรับเทคโนโลยี (Technology Acceptance Model: TAM) อีกที ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมกรยอมรับการใช้สื่อออนไลน์ผ่านการใช้งานสมาร์ทโฟนดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 โมเดลการยอมรับเทคโนโลยี (Technology Acceptance Model: TAM)

ที่มา: Venkatesh and Davis, 2000, p.88.

จากแบบจำลองการยอมรับการใช้เทคโนโลยีสมาร์ทโฟนเพื่อเข้าถึงสื่อออนไลน์ต่าง ๆ ตามความต้องการของผู้สูงอายุ ส่งผลให้ผู้สูงอายุเริ่มเรียนรู้ และใช้งานสมาร์ทโฟนเพื่อเข้าถึงสื่อออนไลน์เพิ่มมากขึ้น ในปี 2566 ประเทศไทยมีจำนวนประชากรที่มีอายุ 50 ปีขึ้นไปใช้อุปกรณ์ดิจิทัล 18.6 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 76.7 ซึ่งเพิ่มขึ้นจากปี 2565 คิดเป็นร้อยละ 5.7 (จุฬาลักษณ์ อัมแก้ว, 2566) โดยส่วนใหญ่ผู้สูงอายุใช้สื่อออนไลน์ในการติดต่อสื่อสารกับครอบครัว ญาติพี่น้อง และเพื่อน เพื่อเข้าถึงสารสนเทศที่ตนเองสนใจเพื่อความบันเทิง คลายเหงา และสร้างความภาคภูมิใจให้กับตนเองที่ไม่เป็นภาระของบุคคลอื่น ในขณะที่วัยกลุ่มผู้สูงอายุก็ต้องมีความระมัดระวังในการใช้สื่อออนไลน์มากขึ้นเช่นกัน ไม่เช่นนั้นจะเกิดโทษแก่ตนเอง เนื่องจากสื่อส่วนมากจะสังเกตและใช้จุดอ่อนของผู้สูงอายุ ทั้งในเรื่องของความสวยงาม ผิดพรอนติ ความอ่อนเยาว์ การไม่เจ็บป่วยรวมถึงเรื่องการดูแลสุขภาพมาใช้เป็นเครื่องมือในการหลอกลวง ชักชวนให้ผู้สูงอายุคล้อยตาม และหลงเชื่อได้ง่าย ซึ่งผลการสำรวจพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในครัวเรือน ปี 2565 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติได้กล่าวว่า ผู้สูงอายุร้อยละ 75 ใช้สื่อออนไลน์โดยไม่รู้เท่าทัน ซึ่งสื่อที่ใช้มากที่สุดได้แก่ ไลน์ ร้อยละ 52 เนื่องจากผู้สูงอายุใช้ไลน์เป็นหลัก นอกจากนี้กลุ่มผู้สูงอายุยังเป็กลุ่มที่มีการเผยแพร่ข่าวปลอมหรือข่าวบิดเบือนจากความเป็นจริงมากที่สุด ซึ่งผู้สูงอายุเปิดรับข่าวสารผ่านไลน์ เฟซบุ๊ก และทีวีออนไลน์ เพื่อจุดประสงค์คลายเหงา หาความบันเทิง หาข้อมูลสินค้าบริการต่าง ๆ จึงขาดการตรวจสอบข้อมูลก่อนทำการเผยแพร่ข่าวสารนั้น ๆ ทำให้เกิดความเข้าใจในการสื่อสารเป็นวงกว้าง (ชัชญา เรืองยศ, 2563, น. 2) ถึงแม้ว่าการใช้ประโยชน์

จากสื่อออนไลน์ของผู้สูงอายุจะมีมากมายแต่ข้อเสียและปัญหาซึ่งอาจเกิดขึ้นจากการใช้สื่อออนไลน์ก็มีเช่นกัน หากผู้สูงอายุเข้าใจปัญหาและกลุ่มคนที่เกี่ยวข้อง เช่น ลูกหลาน ผู้ดูแลผู้สูงอายุ เข้าใจปัญหาเหล่านั้นก็จะช่วยส่งเสริมให้ผู้สูงอายุสามารถใช้สื่อออนไลน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเท่าทันมากขึ้น

3. การสำรวจการใช้สื่อออนไลน์ของผู้สูงอายุในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ในบทความนี้ผู้เขียนได้ทำการทดลองเก็บข้อมูลจากกลุ่มผู้สูงอายุที่ใช้สื่อออนไลน์เป็นประจำเพื่อเก็บข้อมูลพฤติกรรมการใช้สื่อออนไลน์ ซึ่งจะช่วยให้เห็นแนวโน้มของพฤติกรรมการใช้สื่อออนไลน์ของผู้สูงอายุอันเป็นข้อมูลสนับสนุนให้ผู้สูงอายุใช้สื่อออนไลน์เพื่อยกระดับชีวิตของตนเองให้ดียิ่งขึ้น โดยผู้เขียนได้ใช้แบบสอบถามและการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ระหว่างวันที่ 1 - 31 พฤษภาคม 2567 มีผู้สูงอายุที่เข้าร่วมให้ข้อมูลจำนวน 34 คน เป็นเพศหญิง 22 คน และเพศชาย 12 คน โดยช่วงอายุที่มีการใช้สื่อออนไลน์มากที่สุดคือ ช่วงอายุ 60 - 64 ปี จำนวน 22 คน (ร้อยละ 64.7) รองลงมาคือช่วงอายุ 65 - 69 ปี จำนวน 6 คน (ร้อยละ 17.6) ช่วงอายุ 70 - 74 ปี จำนวน 3 คน (ร้อยละ 8.8) และช่วงอายุ 75 ปีขึ้นไป จำนวน 3 คน (ร้อยละ 8.8) ตามลำดับ จากข้อมูลดังกล่าวชี้ให้เห็นว่ากลุ่มผู้สูงอายุที่ใช้สื่อออนไลน์มากที่สุดอยู่ในช่วงอายุ 60 - 64 ปี เนื่องจากเป็นช่วงที่เพิ่งเข้าสู่วัยเกษียณ เป็นวัยที่ยังไม่ค่อยมีปัญหาทางด้านสุขภาพ และสามารถเรียนรู้การใช้งานสื่อออนไลน์ได้อย่างรวดเร็ว อีกทั้งยังสามารถปรับตัวให้ทันสมัยและสอดคล้องกับรูปแบบการดำเนินชีวิตได้ดีกว่าผู้สูงอายุที่มีอายุมากขึ้นก็จะใส่ใจเรื่องของเทคโนโลยีน้อยลง ด้วยสุขภาพและสายตาที่มองไม่เห็น รวมถึงความรำคาญในการเรียนรู้สิ่งใหม่ จึงนิยมใช้สื่อเก่า

เมื่อพิจารณาถึงพฤติกรรมการใช้สื่อออนไลน์ของผู้สูงอายุพบว่า ผู้สูงอายุใช้สมาร์ทโฟนในการเข้าถึงสื่อออนไลน์มากที่สุดร้อยละ 97.1 รองลงมาคือคอมพิวเตอร์ร้อยละ 23.5 และแท็บเล็ตร้อยละ 17.6 ตามลำดับ เนื่องจากสมาร์ทโฟนเป็นอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ที่ผู้สูงอายุสามารถหาซื้อได้ง่ายราคาถูก พกพาสะดวก และใช้งานง่ายกว่าอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ประเภทอื่น จึงได้รับความนิยมมากที่สุด ซึ่งเครือข่ายสังคมออนไลน์ที่ผู้สูงอายุนิยมใช้มากที่สุดพบว่า ผู้สูงอายุใช้ไลน์มากที่สุด ร้อยละ 88.2 ใช้เฟซบุ๊กร้อยละ 82.4 ใช้ติดตลกร้อยละ 23.5 ใช้อินสตาแกรมร้อยละ 17.6 ใช้เอ็กซ์ร้อยละ 2.9 และแอปพลิเคชันขายสินค้าร้อยละ 2.9 ตามลำดับ ทั้งนี้เนื่องจากไลน์เป็นเครือข่ายสังคมออนไลน์ที่มีความซับซ้อนในการใช้งานน้อยที่สุด สามารถติดต่อสื่อสารหรือส่งข้อมูลกันได้อย่างรวดเร็ว และด้วยลูกเล่นของไลน์ที่สามารถส่งภาพ สตicker เพื่อแสดงอารมณ์แทนคำพูด สามารถสร้างกลุ่มในการพูดคุยครั้งละหลาย ๆ คนได้ อีกทั้งยังรองรับการติดต่อสื่อสารที่เห็นหน้ากันได้แบบทันทีที่ผู้สูงอายุจึงนิยมใช้ไลน์ในการติดต่อสื่อสารมากที่สุด

ส่วนสาเหตุของการใช้สื่อออนไลน์ของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุใช้สื่อออนไลน์เพื่อสื่อสารกับคนในครอบครัวมากที่สุด ร้อยละ 88.2 รองลงมาคือเพื่อพูดคุยกับเพื่อนปัจจุบัน และเพื่อนเก่าร้อยละ 73.5 เพื่อติดตามข้อมูลข่าวสารร้อยละ 82.4 เพื่อซื้อขายสินค้าออนไลน์ร้อยละ 11.7 และเพื่อเล่นเกมร้อยละ 8.8 ตามลำดับ เนื่องจากผู้สูงอายุส่วนใหญ่ใช้เวลาอยู่ที่บ้าน ลูกหลานไม่อยู่เพราะต้องออกไปทำงาน ผู้สูงอายุจึงรู้สึกเหงาที่ต้องอยู่คนเดียว จึงใช้สื่อออนไลน์ในการติดต่อสื่อสารกับลูกหลานเพื่อคลายเหงา เพราะสื่อออนไลน์สามารถติดต่อลูกหลานได้ตลอดเวลา อีกทั้งยังเป็นการเชื่อมความสัมพันธ์ในครอบครัวเนื่องจากผู้สูงอายุส่วนใหญ่เรียนรู้การใช้งานจากลูกหลานหรือสมาชิกในครอบครัวเป็นอันดับแรก จากนั้นจึงทดลองใช้งานด้วยตนเองหรือเรียนรู้จากเพื่อนหรือคนรู้จัก

จากข้อมูลด้านดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าผู้สูงอายุมีการใช้งานสื่อออนไลน์มากขึ้น เนื่องจากผู้สูงอายุรับรู้ได้ถึงผลกระทบเชิงบวกของการใช้สื่อออนไลน์จึงยอมรับการใช้งานสื่อออนไลน์ได้อย่างรวดเร็วและแพร่หลาย สอดคล้องกับทฤษฎีการยอมรับเทคโนโลยี เพราะสื่อออนไลน์ช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านคุณภาพชีวิต ผู้สูงอายุสามารถใช้ชีวิตได้ง่ายขึ้นลดการพึ่งพาคนอื่น 2) ด้านการเรียนรู้ที่มีการส่งเสริมการเรียนรู้ไม่สิ้นสุดจากสื่อออนไลน์ 3) ด้านการติดต่อสื่อสารและสังคมที่ไร้พรมแดนในเรื่องของเวลาและสถานที่ และ 4) ด้านสุขภาพจิตในการคลายความเหงา และเพิ่มความบันเทิงจากสื่อออนไลน์ตามความสนใจของผู้สูงอายุ

4. ความวิตกกังวลต่อการใช้อี้ออนไลน์ของผู้สูงอายุ

การใช้อี้ออนไลน์ของผู้สูงอายุจำนวน 34 คน มีการศึกษาในระดับมัธยมปลายหรือต่ำกว่ามากที่สุดที่ร้อยละ 32.4 ซึ่งเป็นผู้ที่ตามไม่ทันเทคโนโลยีที่มีความก้าวล้ำอย่างรวดเร็วอาจจะมีคามเครียด ขาดการเรียนรู้เรื่องการใช้อี้ออนไลน์ การขยายโอกาสทางการเรียนรู้การใช้เทคโนโลยีและสื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุยังไม่ชัดเจนและยังไม่กระจายสู่กลุ่มผู้สูงอายุอย่างทั่วถึง โดยเฉพาะผู้สูงอายุที่อยู่ในชนบททางไกล การศึกษาน้อย และรายได้ต่ำ อีกทั้งยังไม่ทันต่อความเปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรมและเศรษฐกิจของประเทศซึ่งเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วด้วย (วิชณี คุปตะวาทีน และคณะ, 2561, น. 449) จากปัจจัยดังกล่าวส่งผลให้ผู้สูงอายุขาดแรงจูงใจในการใช้เทคโนโลยีในการดำรงชีวิตภายใต้การเปลี่ยนแปลงทางสังคม แม้ว่าเทคโนโลยี สื่อออนไลน์ ความทันสมัยจะมีประโยชน์แก่ผู้สูงอายุก็ตาม ซึ่ง Blaschke et al. (2009, pp. 641-642) ได้สรุปอุปสรรคในการใช้เทคโนโลยีของผู้สูงอายุ ได้แก่ 1) ลักษณะทางกายภาพ ทั้งทางด้านสายตาที่พาลำมัว การพิมพ์ไม่คล่อง ความจำไม่ดี 2) ลักษณะทางเทคโนโลยี เช่น หน้าจอและฟังก์ชันการใช้งานต่าง ๆ 3) ทักษะคิดที่ว่าการเรียนรู้เทคโนโลยีเป็นเรื่องยาก 4) ระบบสนับสนุน ขาดโอกาสในการฝึกอบรมการใช้งาน ผู้สอนไม่สนิทกับผู้สูงอายุ และ 5) ค่าใช้จ่ายในการใช้เทคโนโลยีมีราคาแพง และเมื่อผู้สูงอายุเริ่มใช้อี้ออนไลน์แล้วก็มีอันตรายมากกว่าวัยอื่นเนื่องจากไม่มีประสบการณ์ถูกหลอกลวงเพราะเพิ่งเคยใช้อี้ออนไลน์เมื่ออายุมากแล้ว ขาดภูมิคุ้มกันในการถูกล้อเลียนเพราะเป็นวัยที่มีความจริงจังสูง รู้ไม่ทันภาพตัดต่อ มีเครือข่ายแพร่ความเข้าใจผิดในวงกว้าง และมีอำนาจเงินและตำแหน่งที่จะทำให้ทำตามใจ ด้วยเหตุผลเหล่านี้ผู้สูงอายุจึงกลายเป็นกลุ่มเป้าหมายของเหล่ามิจฉาชีพ (ประชาธิป กะทา, 2563, น. 11-12) จากการศึกษาเอกสารและการเก็บข้อมูลจากผู้สูงอายุจำนวน 34 คน สามารถจำแนกความกังวลของผู้สูงอายุได้เป็น 2 ส่วน คือ 1) ความวิตกในการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ และ 2) การความวิตกในการใช้งานสื่อออนไลน์ มีรายละเอียดดังนี้

4.1 ความวิตกในการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ของผู้สูงอายุ

ผู้สูงอายุให้ความเห็นเกี่ยวกับการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ในการเข้าถึงสื่อออนไลน์ ซึ่งส่วนใหญ่แล้วผู้สูงอายุใช้สมาร์ตโฟน ซึ่งพบความกังวลในการใช้งานของผู้สูงอายุ ดังนี้

4.1.1 การใช้งานส่วนต่อประสาน (User Interface): ผู้สูงอายุจำนวนมากมักประสบปัญหาทางด้านร่างกายที่ส่งผลต่อการใช้งานอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ โดยเฉพาะการมองเห็น (Visual Problem) ด้วยขนาดของหน้าจอสมาร์ตโฟนเล็กเกินไป โดยกลุ่มผู้สูงอายุมีความกังวลในระดับปานกลางจำนวนมากที่สุดถึงร้อยละ 64.7 ระดับน้อยร้อยละ 14.7 และระดับมากร้อยละ 8.8 ตามลำดับ เนื่องจากอุปกรณ์มีหน้าจอเล็กจะยิ่งเพิ่มความยากในการใช้งาน และอาจจะเกิดความผิดพลาดในการใช้งานผ่านส่วนเชื่อมประสานกราฟิกกับผู้ใช้ (Graphical User Interface: GUI) ไม่ว่าจะเป็นลักษณะของไอคอน เส้นทางการเข้าใช้งานแอปพลิเคชันต่าง ๆ รวมถึงรูปร่างของอุปกรณ์ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการใช้งาน โดยเฉพาะสมาร์ตโฟน สอดคล้องกับแนวความคิดเรื่องความสามารถในการใช้งานสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (Usability) ด้านอัตราการผิดพลาด (Rate of Error) ที่ผู้สูงอายุมักใช้งานเริ่มแรกอย่างผิด ๆ ถูก ๆ เนื่องจากเป็นช่วงการเรียนรู้การใช้งานสมาร์ตโฟน และด้านประสิทธิภาพการใช้งาน (Task Efficiency) ซึ่งเมื่อผู้สูงอายุใช้งานสมาร์ตโฟนได้ไม่เต็มที่ ผู้สูงอายุจึงไม่สามารถใช้งานสมาร์ตโฟนได้อย่างมีประสิทธิภาพ จนกว่าผู้สูงอายุจะมีประสบการณ์ในการใช้งานแล้ว ก็สามารถใช้งานได้ในระยะสั้นโดยไม่ต้องใช้ความพยายามมาก และทุกครั้งที่ใช้งานก็ถือเป็นการเรียนรู้ซ้ำอีกครั้ง ทำให้มีความง่ายในการเรียนรู้เกิดขึ้นกับผู้ใช้งาน (Nielsen, 1993 อ้างถึงใน ไวยวิทย์ จันทรวินเลียง และวีรพงษ์ พลนิกรกิจ, 2561, น. 123)

นอกจากนี้ สมาร์ตโฟนบางเครื่องมีคำสั่งเป็นภาษาอังกฤษ ส่งผลให้ผู้สูงอายุไม่เข้าใจความหมาย และสมาร์ตโฟนของแต่ละค่ายก็มีลักษณะที่ไม่เหมือนกัน จึงเกิดความยุ่งยากในการเรียนรู้ ดังนั้น ผู้สูงอายุส่วนใหญ่จึงใช้วิธีการจดจำไอคอนหน้าจอเพื่อเข้าใช้งานแทนการอ่าน และเปลี่ยนเมนูให้เป็นภาษาไทยในกรณีที่สมาร์ตโฟนเครื่องนั้นรองรับการใช้งานเป็นภาษาไทยได้ เพื่อการใช้งานที่ดียิ่งขึ้น

"ไม่รู้ภาษาอังกฤษเยอะ อ่านไม่ออก ไม่รู้ความหมาย พอจะหาทางเปลี่ยนเป็นภาษาไทยก็หาไม่เจอ ต้องเรียกหลานมาเปลี่ยนให้" (นางเอ นามสมมติ, การสื่อสารส่วนบุคคล, 16 พฤษภาคม 2567)

4.1.2 *กังวลเรื่องเรียนรู้การใช้งาน*: เนื่องจากสมาร์ทโฟน หรืออุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้ในการเชื่อมต่อเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่ซื้อมานั้น มีคู่มือในการใช้งานก็จริง แต่มีรูปเล่มขนาดเล็ก ตัวหนังสือก็เล็ก ผู้สูงอายุมองไม่เห็น บางคนอ่านหนังสือไม่ออกเนื่องจากคำศัพท์ส่วนใหญ่เป็นภาษาอังกฤษ จึงไม่สามารถเรียนรู้การใช้งานได้ด้วยตนเอง กลัวว่าหากใช้งานแล้วกดผิดพลาดจะส่งผลให้สมาร์ทโฟนเสียหายใช้งานไม่ได้ ซึ่งผู้สูงอายุให้ความกังวลในระดับปานกลาง จำนวนมากที่สุดถึงร้อยละ 53 ระดับน้อยร้อยละ 23.5 และระดับมากร้อยละ 11.8 ตามลำดับ ผู้สูงอายุส่วนใหญ่จึงต้องเรียนรู้การใช้งานสมาร์ทโฟนจากบุตรหลาน หรือคนรู้จักให้ช่วยสอนการใช้งานให้ และใช้วิธีการทดลองใช้งานเองแบบลองผิดลองถูกด้วยตนเองในครั้งแรกที่ใช้งาน แต่เมื่อใช้งานไปเรื่อย ๆ กลุ่มผู้สูงอายุก็มีความชำนาญในการใช้งานที่ดีขึ้น

"กลัวว่าโทรศัพท์จะมีการเปลี่ยนแปลงหลาย ๆ ทำให้ทำให้ใช้งานได้ลำบากในอนาคต เพราะไม่รู้ว่าจะใช้งานยังไง" (นางปี นามสมมติ, การสื่อสารส่วนบุคคล, 2 พฤษภาคม 2567)

4.1.3 *กังวลเรื่องการไม่รู้ประโยชน์จากการใช้งานสมาร์ทโฟน*: เนื่องจากสมาร์ทโฟนในปัจจุบันเป็นพัฒนาการทางด้านการสื่อสารจากโทรศัพท์เคลื่อนที่แบบเก่า ที่ใช้ในการโทรออกหรือรับสายเข้า รวมทั้งรับข้อความที่เป็นตัวหนังสือเท่านั้น เมื่อมีการเปลี่ยนรูปแบบโทรศัพท์เคลื่อนที่แบบสมาร์ทโฟนที่สามารถเชื่อมโยงเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเพื่อเข้าถึงข้อมูลต่าง ๆ ในโลกออนไลน์มากขึ้น ผู้สูงอายุบางคนคิดว่าไม่จำเป็น เพราะสามารถเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่ต้องการผ่านทางสื่อรูปแบบอื่นได้เช่นกัน เช่น โทรศัพท์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ เป็นต้น ซึ่งผู้สูงอายุให้ความกังวลในระดับปานกลาง จำนวนมากที่สุดถึงร้อยละ 35.2 ระดับน้อยร้อยละ 32.4 และระดับน้อยที่สุดร้อยละ 17.6 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาแล้วความกังวลส่วนใหญ่เกิดจากกลุ่มผู้สูงอายุที่เพิ่งเริ่มใช้งานสมาร์ทโฟน จึงไม่ทราบว่าโทรศัพท์ที่ตนเองใช้นั้นสามารถทำประโยชน์ได้มากกว่าโทรออก และมีระบบต่าง ๆ ที่ต้องทำการตั้งค่า เช่น การตั้งค่าเสียงในการเรียกเข้า การเปิดใช้บริการไวไฟ (WIFI) การเชื่อมต่อข้อมูล การติดตั้งแอปพลิเคชันที่เป็นประโยชน์ อย่างแอปพลิเคชันปิดกันเบอร์โทรศัพท์จากมิจฉาชีพ รวมไปถึงวิธีการอัปเดตแอปพลิเคชันเพื่อให้ใช้งานได้ เป็นต้น แต่เมื่อใช้งานบ่อย ๆ ก็จะสามารถใช้งานได้ดีมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้แล้ว ผู้สูงอายุยังให้ความเห็นเพิ่มเติมว่าสมาร์ทโฟนที่วางขายทั่วไปนั้นมีการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยี และมีการพัฒนาอย่างรวดเร็วจนทำให้สมาร์ทโฟนที่ผู้สูงอายุมีมาก่อนหน้านั้นล้าสมัยอย่างรวดเร็ว และไม่สามารถรองรับการใช้งานหรือติดตั้งแอปพลิเคชันใหม่ได้

"โทรศัพท์มันเก่า มันล้าสมัยไปละ มันเข้าแอปฯ ที่ใหม่ ๆ ไม่ได้ เลยใช้งานอะไรไม่ได้มาก จะซื้อใหม่ก็แพง ไม่มีเงินซื้อหรอก" (นางชี นามสมมติ, การสื่อสารส่วนบุคคล, 16 พฤษภาคม 2567)

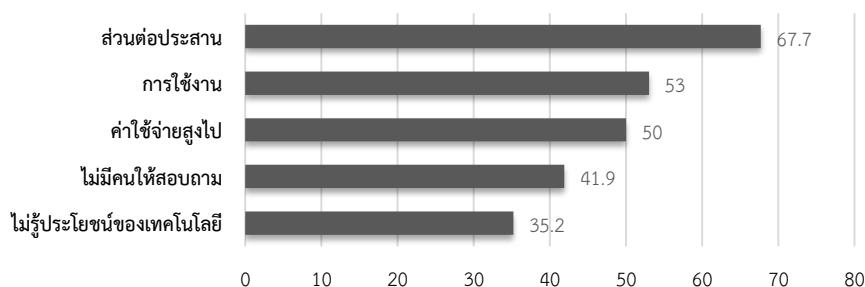
"ไม่รู้ว่าจะใช้แอปฯ ต่าง ๆ มันใช้งานยังไง มีประโยชน์ยังงี้ เลยใช้งานไม่ค่อยคุ้มค่า" (นางเอ นามสมมติ, การสื่อสารส่วนบุคคล, 16 พฤษภาคม 2567)

"ไม่รู้เรื่องแอปฯ เอ๊ะ อะไรหรอก ไม่รู้ว่าต้องติดตั้งอะไร ลูกหลานมันทำให้ ไอ้เราก็ใช้ไม่เป็น" (นายดี นามสมมติ, การสื่อสารส่วนบุคคล, 16 พฤษภาคม 2567)

4.1.4 *กังวลเรื่องค่าใช้จ่ายในการใช้งานสูงเกินไป* : ผู้สูงอายุเป็นกลุ่มคนที่มีความรอบคอบในการใช้เงิน เมื่อเห็นราคาของสมาร์ทโฟนในปัจจุบันที่มีราคาสูง จึงเกิดความกังวลว่าหากตนลงทุนซื้อสมาร์ทโฟนแล้ว จะสามารถใช้งานอย่างคุ้มค่ากับเงินที่สูญเสียไปหรือไม่ และหากซื้อมาแล้วจะต้องมีค่าใช้จ่ายเพิ่มในการเชื่อมโยงเครือข่ายอินเทอร์เน็ต อีกทั้งยังมีค่าบริการต่าง ๆ จากการติดตั้งแอปพลิเคชันเพิ่มเติม ผู้สูงอายุมีความกังวลว่า เมื่อติดตั้งแอปพลิเคชัน หรือกดลิงค์ (Link) ที่ปรากฏ หรือมีคนส่งลิงค์ที่ไม่รู้จักมานั้น จะทำให้ตนเองเสียเงินเพิ่มขึ้นหรือไม่ โดยกลุ่มผู้สูงอายุมีความกังวลในระดับปานกลางจำนวนมากที่สุดถึงร้อยละ 50 ระดับน้อยร้อยละ 23.5 และระดับมากร้อยละ 20.6 ตามลำดับ ซึ่งผู้สูงอายุให้ความเห็นเพิ่มเติมว่าการคิดค่าบริการเครือข่ายอินเทอร์เน็ต และราคาสมาร์โฟนนั้นแพงเกินไป ไม่คุ้มค่าที่จะเสียเงินเพื่อซื้อหรือใช้บริการ

"อยากได้โทรศัพท์ที่ราคาไม่แพง แต่เล่นเน็ตได้ อีกอย่างคือโทรศัพท์มันชอบให้อัพเดทบ่อย ๆ เราไม่เข้าใจว่าทำไมต้องอัพเดทก็ไม่กล้ากด เพราะกลัวเจอมิจฉาชีพ และกลัวเสียเงินเพิ่มด้วย" (นางชี นามสมมติ, การสื่อสารส่วนบุคคล, 16 พฤษภาคม 2567)

4.1.5 *กังวลเรื่องไม่มีคนให้สอบถามเมื่อมีคำถาม* : การใช้งานสมาร์ทโฟนในผู้สูงอายุต้องอาศัยระยะเวลาในการเรียนรู้และทดลองใช้งานด้วยตนเอง เมื่อผู้สูงอายุพบปัญหาในการใช้งานก็จะเกิดการเรียนรู้ที่ดี แต่ปัญหาหลักในการเรียนรู้เมื่อพบปัญหาคือไม่มีคนให้สอบถามเมื่อประสบปัญหา โดยกลุ่มผู้สูงอายุมีความกังวลในระดับน้อยจำนวนมากที่สุดถึงร้อยละ 41.9 ระดับปานกลางร้อยละ 29.4 และจำนวนน้อยที่สุดร้อยละ 23.5 ตามลำดับ เนื่องจากลูกหลานไม่ได้อยู่ด้วยตลอดเวลาเพราะต้องออกไปทำงาน หรืออาจจะมึลูกหลานไม่ยอมสอนการใช้งานให้เพราะรำคาญที่ต้องบอกเรื่องเดิมซ้ำให้กับผู้สูงอายุ เมื่อประสบปัญหาในการใช้งาน ผู้สูงอายุอาจจะเกรงใจลูกหลานและไม่ยอมถามและปล่อยผ่านส่งผลให้ไม่สามารถใช้งานสมาร์ทโฟนได้อย่างเต็มประสิทธิภาพได้

ภาพที่ 2 สรุปความกังวลของผู้สูงอายุต่อการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์จากมากไปน้อยที่สุด

4.2 ความวิตกกังวลในการใช้สื่อออนไลน์ของผู้สูงอายุ

เมื่อผู้สูงอายุสามารถใช้อุปกรณ์ในการเชื่อมต่อเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเพื่อเข้าใช้สื่อออนไลน์ในการตอบสนองการใช้งานที่หลากหลาย ทั้งเรื่องการสืบค้นข้อมูล การดูแลสุขภาพ การซื้อขายสินค้าออนไลน์ การเข้าถึงสื่อบันเทิงทุกรูปแบบ รวมไปถึงการเข้าไปมีปฏิสัมพันธ์ในสื่อสังคมออนไลน์ได้แล้ว อันเป็นการเปิดโลกกว้างในการสื่อสารอย่างอิสระ ได้รับประโยชน์ต่าง ๆ ในการใช้บริการ ทำให้เป็นคนดูทันสมัย ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ได้รับการยอมรับนับถือจากเพื่อนในเครือข่าย การใช้งานที่ซับซ้อนน้อยลง จึงทำให้เกิดความพึงพอใจในการใช้บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์ แต่ผู้สูงอายุก็ยังคงมีความกังวลในการใช้สื่อออนไลน์อยู่เช่นกัน สามารถจำแนกได้ ดังนี้

4.2.1 *ความกังวลใจในความปลอดภัยจากการรับข้อมูลข่าวสาร* : เนื่องจากในโลกของสื่อออนไลน์มีการแข่งขันการนำเสนอข้อมูลข่าวสารกันอย่างท่วมท้น จนส่งผลให้ผู้สูงอายุเกิดความกังวลในการรับข้อมูลข่าวสาร ดังนี้

1) การติดกับดักข่าวปลอม (Fake News) เนื่องจากบนโลกออนไลน์นี้มีข่าวปลอมเกิดขึ้นมากมายทุกวัน ซึ่งมีทั้งภาพตัดต่อ มีการนำคำพูดคนนั้นมาใส่คนนั้น รวมถึงการใช้ภาพหัวข่าวที่กระตุ้นปลุกปั่นความคิดต่าง ๆ ทั้งทางสังคมการเมือง เชื้อชาติ และศาสนา โดยกลุ่มผู้สูงอายุมีความกังวลในระดับปานกลางจำนวนมากที่สุดถึง ร้อยละ 38.2 ระดับมากร้อยละ 29.4 และระดับน้อยร้อยละ 20.6 ตามลำดับ ซึ่งหากผู้สูงอายุขาดภูมิคุ้มกันในเรื่องนี้ ทำให้เห็นภาพอะไรที่น่าสนใจก็จะแชร์ส่งต่อทันทีโดยไม่วิเคราะห์หรือไตร่ตรองโดยเชื่อฟังหัวสนทใจว่านี่คือสิ่งที่ถูกต้อง จึงอาจทำให้เกิดความเข้าใจผิดที่รุนแรงและเกิดผลเสียได้ (สุนิสา รื่นมาลี และธีรวิทย์ นิลเพ็ชร, 2563, น. 39)

2) โดนหลอกลวงจากข่าวสารการหลอกลวงต่าง ๆ ซึ่งเป็นปัญหาต่อเนื่องจากข้อแรก เนื่องจากกลุ่มผู้สูงอายุเองไม่ค่อยรู้เท่าทันกับสื่อปลอม ๆ หรือข้อมูล ข่าวปลอมเหล่านี้ เช่น การหลอกให้โอนเงินช่วยเหลือผู้เจ็บป่วยผ่านสื่อสังคมออนไลน์เพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ เพราะเทคโนโลยีที่มีการพัฒนา ช่วยให้การโอนเงินสะดวกสบายเพียงแค่ปลายนิ้วมือ หรือการยกเอาบุคคลที่น่าเชื่อถือมาอ้างอิงให้เกิดน้ำหนักเพื่อหลอกลวงขายสินค้า โดยกลุ่มผู้สูงอายุให้ความกังวลในระดับน้อยจำนวนมากที่สุดถึง ร้อยละ 29.4 ระดับปานกลางร้อยละ 26.4 และระดับน้อยร้อยละ 23.5 ตามลำดับ ซึ่งความกังวลนี้ไม่ใช่ความผิดของผู้สูงอายุที่เขาไม่รู้เท่าทันข่าวลวงต่าง ๆ มันเป็นเพราะเขาเกิดมาในยุคที่มีแค่การสื่อสาร

ทางเดียว สื่อต่าง ๆ ที่จะออกมาได้จะต้องกรองแล้ว และมีความน่าเชื่อถือ พอยุคสมัยเปลี่ยนไปจนใคร ๆ ก็ทำหน้าที่เป็นสื่อได้จึงทำให้คนที่ปรับตัวไม่ทันหลงเชื่อข้อมูลผิด ๆ เหล่านี้ไป

3) การเข้าใจผิดในเนื้อหา และภาพถ่ายในสื่อออนไลน์ เนื่องจากในปัจจุบันมีเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) คือ เทคโนโลยีที่สามารถประมวลผลอย่างรวดเร็วอย่างมีประสิทธิภาพในการสร้างเนื้อหา และภาพถ่ายที่ไม่ใช่ภาพที่เกิดจากการถ่ายภาพจริง ๆ โดยกลุ่มผู้สูงอายุมีความกังวลในระดับน้อยจำนวนมากที่สุดถึงร้อยละ 38.2 ระดับปานกลางร้อยละ 35.3 และระดับมากร้อยละ 17.6 ตามลำดับ ซึ่งผู้สูงอายุอาจมักจะได้รับข้อมูลมาจากการส่งต่อในกลุ่มเพื่อน ส่งผลให้ผู้สูงอายุหลงเชื่อว่า ภาพหรือเนื้อหาที่ตนได้รับนั้น เป็นภาพที่เกิดขึ้นจริงจนหลงเชื่อข้อมูลที่ผิดถูกต้องได้

4) การแชร์ข้อมูลผิด ๆ ของผู้สูงอายุ ซึ่งจะขาดการไตร่ตรอง ทำให้แม้จะเป็นข่าวปลอมแค่ไหน ถ้ามันสะเทือนใจหรือส่งผลกับอารมณ์ก็มีโอกาสที่จะถูกแชร์ต่อไปอย่างรวดเร็ว โดยผู้สูงอายุมีความกังวลในระดับน้อย ระดับปานกลาง และระดับมาก เท่ากันที่ร้อยละ 29.4 ซึ่งการแชร์ข้อมูลผิด ๆ นั้นอาจจะส่งผลกระทบทางด้านจิตใจ และเกิดความเข้าใจผิดในกลุ่มผู้สูงอายุกันเองได้

"พวกลิงค์ต่าง ๆ ที่เข้าไปกดดู ไม่รู้ว่ามันคิดค่าใช้จ่ายเพิ่มมัย หรือไม่แน่ใจว่าเป็นเว็บจริงหรือเว็บปลอม กลัวจะมีอะไรแอบแฝง อีกอย่างในห้องไลน์มีเพื่อน ๆ อยู่ในกลุ่มหลากหลายอาชีพ ก็จะมีข้อมูลต่าง ๆ ที่ส่งต่อกันมา เตือนในเรื่องนั้นเรื่องนี้ ไม่นั่นแน่จ๋าอันไหนเรื่องจริงอันไหนเรื่องปลอม" (นางปี นามสมมติ, การสื่อสารส่วนบุคคล, 2 พฤษภาคม 2567)

4.2.2 ไม่มั่นใจในความปลอดภัยการบริการธุรกรรมออนไลน์: แม้ว่าการให้บริการธุรกรรมออนไลน์ของธนาคารต่าง ๆ เป็นการอำนวยความสะดวกให้ผู้สูงอายุไม่ต้องเสียเวลา หรือลำบากในการเดินทางมาที่ธนาคาร ซึ่งเป็นข้อจำกัดหนึ่งของผู้สูงอายุที่มักทำธุรกรรมทางการเงินพื้นฐาน เช่น การเช็คยอดเงินเข้า - ออก การฝากเงิน การถอนเงิน การโอนเงิน เป็นต้น แต่ผู้สูงอายุยังมีความกังวลในการใช้งานธุรกรรมทางออนไลน์ ดังนี้

1) กังวลเรื่องความปลอดภัยข้อมูลส่วนตัว โดยกลัวว่าข้อมูลของตัวเองจะถูกโจรกรรม เพื่อนำไปทำเรื่องทุจริต โดยกลุ่มผู้สูงอายุมีความกังวลในระดับมากจำนวนมากที่สุดถึงร้อยละ 41.2 ระดับปานกลางร้อยละ 38.3 และระดับมากร้อยละ 8.8 ตามลำดับ ซึ่งผู้สูงอายุให้ความเห็นเพิ่มเติมในเรื่องนี้ว่า กลุ่มมีอาชีพจะนำชื่อของตนเองไปเปิดบัญชีม้าไปกู้ยืมเงินนอกระบบ อันจะส่งผลให้ตนเองเป็นหนี้โดยไม่รู้ตัว

2) กังวลเรื่องความไม่เสถียรของระบบ โดยผู้สูงอายุมีความคิดว่าการโอนเงิน หรือการจ่ายเงินเพื่อซื้อสินค้าออนไลน์ผ่านทางแอปพลิเคชันธนาคารออนไลน์นั้น จะจ่ายเงินได้จริงหรือไม่ เพราะตนเองไม่คุ้นชิน และมองไม่เห็นการจ่ายเงินจริง เลยกังวลว่าการที่เราโอนเงินไปแล้วจะไปถึงผู้รับได้จริง และถูกคนหรือไม่ โดยกลุ่มผู้สูงอายุมีความกังวลในระดับปานกลางจำนวนมากที่สุดถึงร้อยละ 50 ระดับมากร้อยละ 29.4 และระดับน้อยร้อยละ 14.7 ตามลำดับ

3) กังวลเรื่องการโดนขโมยเงินออกจากบัญชีธนาคารโดยไม่รู้ตัว อันเป็นการความกังวลสืบเนื่องจากความไม่มั่นใจระบบธุรกรรมออนไลน์ ว่าจะสามารถรักษาเงินในบัญชีธนาคารของตนเองได้หรือไม่ รวมถึงการรับฟังข่าวสารเรื่องการถูกดูดเงินจากพวกโจรกรรมข้อมูลต่าง ๆ ที่ทำให้ผู้สูงอายุบางรายถึงกับสิ้นเนื้อประดาตัวจากการกดลิงค์ที่ไม่ทราบที่มาเพียงครั้งเดียว ส่งผลให้ผู้สูงอายุบางรายไม่ยอมใช้บริการธุรกรรมออนไลน์เลยก็มี โดยกลุ่มผู้สูงอายุมีความกังวลในระดับมากจำนวนมากที่สุดถึงร้อยละ 47.1 ระดับมากที่สุด และระดับปานกลางมีค่าเท่ากันที่ร้อยละ 20.6 ตามลำดับ

"ไม่กล้ากดอะไรเลย กลัวโดนขโมยข้อมูลส่วนตัว พวกมีอาชีพขอโทรมาบอกว่ามีค่าพัสดุดักค้ำ และเปิดบัญชีค้างไว้ที่ต่างจังหวัดกับต่างประเทศ" (นายดี นามสมมติ, การสื่อสารส่วนบุคคล, 16 พฤษภาคม 2567)

4.2.3 กังวลเรื่องการเป็นเหยื่อการตลาดออนไลน์: เรื่องของการส่งสินค้าออนไลน์ เพราะความเข้าถึงง่ายของเทคโนโลยี ความสะดวกสบาย รวดเร็วและบางสินค้าก็ไม่มีจำหน่ายในประเทศไทย การเติบโตทางธุรกิจออนไลน์ก็ทำให้เกิดปัญหาหลายอย่างตามมา ดังนี้

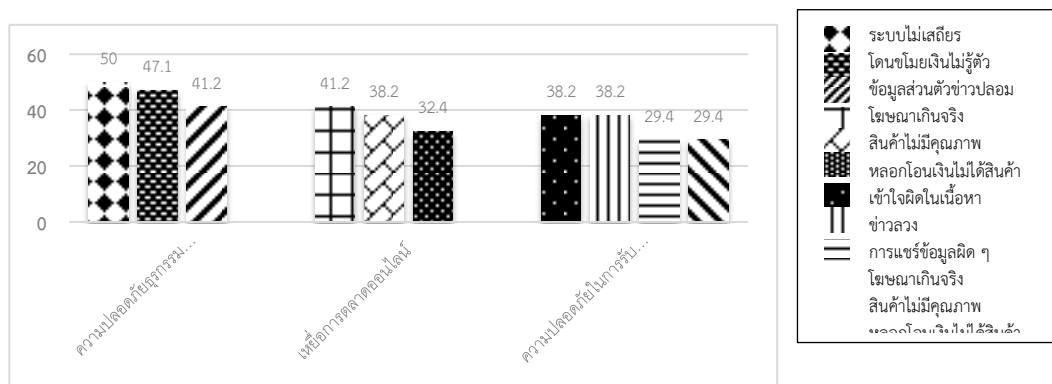
1) กังวลเรื่องการได้รับสินค้าไม่มีคุณภาพ เป็นข้อจำกัดแบบหนึ่งของการซื้อสินค้าออนไลน์ ที่ผู้ซื้อไม่เห็นของที่ซื้อจริง ๆ จึงเป็นเรื่องของการคาดหวังว่า สินค้าที่ตนเองซื้อนั้นจะต้องมีลักษณะ หรือคุณสมบัติตรงกับโฆษณา โดย

ผู้สูงอายุให้ความกังวลในระดับปานกลางจำนวนมากที่สุดถึงร้อยละ 38.2 ระดับมากร้อยละ 29.4 และระดับมากที่สุดร้อยละ 17.6 ตามลำดับ

2) กังวลเรื่องการโฆษณาเกินจริง เป็นเรื่องของการสนใจสินค้าที่ขายบนสื่อออนไลน์ ที่ผู้สูงอายุมีความต้องการ ในการโฆษณาสินค้าออนไลน์ผู้ขายจะต้องมีการโฆษณาสรรพคุณของสินค้านั้น ๆ เพื่อเป็นการกระตุ้นพฤติกรรม การซื้อ จนผู้สูงอายุมีความกังวลว่าการโฆษณานั้นจะเป็นจริงหรือไม่ จะคุ้มค่ากับเงินที่สูญเสียไปหรือไม่ โดยกลุ่มผู้สูงอายุ ให้ความกังวลในระดับมากที่สุดถึงร้อยละ 41.2 ระดับปานกลางร้อยละ 32.5 และระดับมากที่สุดร้อยละ 16.1 ตามลำดับ

3) การหลอกให้โอนเงินและไม่ได้รับสินค้าที่สั่ง หรือบางครั้งถูกยกเลิกบริการและไม่สามารถติดตาม ขอบเงินคืนได้ เนื่องจากไม่ทราบชื่อที่แท้จริงและที่อยู่ของผู้ประกอบธุรกิจ ส่งผลกระทบให้ผู้สูงอายุสูญเสียเงิน และเสีย ความรู้สึกได้ โดยกลุ่มผู้สูงอายุให้ความกังวลในระดับมากที่สุดถึงร้อยละ 32.4 ระดับปานกลาง ร้อยละ 26.4 และระดับมากร้อยละ 17.6 ตามลำดับ

ปัญหาอื่น ๆ ที่ผู้สูงอายุเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้สื่อออนไลน์ที่พบเจอเพิ่มเติม ได้แก่ แอปพลิเคชันที่ติดตั้ง ในสมาร์ทโฟน มักมีการอัปเดตเป็นเวอร์ชันใหม่เป็นประจำ เลยทำให้ผู้สูงอายุต้องเรียนรู้วิธีการใช้งานใหม่ อีกทั้งยังพบว่า สื่อออนไลน์มีปริมาณโฆษณาในสื่อสังคมออนไลน์และแอปพลิเคชันค่อนข้างมาก และมีปัญหาเรื่องสัญญาณอินเทอร์เน็ต บ้างในบางครั้ง

ภาพที่ 3 สรุประดับความกังวลของผู้สูงอายุต่อการใช้สื่อออนไลน์จากมากไปน้อยที่สุดในรูปแบบของร้อยละ

นอกจากนี้ กลุ่มผู้สูงอายุให้ความเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับการใช้สื่อออนไลน์มากขึ้นไปอีกด้วยว่าจากประสิทธิภาพ ของสื่อออนไลน์ที่ช่วยส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุให้สามารถดำเนินชีวิตที่ดียิ่งขึ้น ทั้งเรื่องการลดช่องว่างระหว่าง สมาชิกในครอบครัว การหาข้อมูลเพื่อดูแลสุขภาพ หรือการติดต่อสื่อสารกับเพื่อนในโซเชียลมีเดีย ส่งผลให้ผู้สูงอายุใช้ สมาร์ทโฟนเพื่อเข้าถึงสื่อออนไลน์มากขึ้นไป อาจจะก่อให้เกิดโทษแก่ผู้สูงอายุได้ เช่น ส่งผลเสียต่ออาการปวดเมื่อย การจ้องอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์นาน ๆ ส่งผลให้เกิดสายตาพร่ามัว ทำลายจอประสาทตา การใช้สมาร์ทโฟนก่อนเข้านอน จะทำให้นอนไม่หลับเนื่องจากการกระตุ้นระบบประสาทมากเกินไป จนอาจนำมาซึ่งโรคนอนไม่หลับได้ ขาดการออกกำลังกาย ขาดปฏิสัมพันธ์กับคนใกล้ชิด บางรายอาจเกิดอารมณ์น้อยใจเมื่อสมาชิกในครอบครัวไม่ตอบกลับในโซเชียลมีเดีย

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าผู้สูงอายุจะมีความกังวลต่อการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ และการใช้สื่อออนไลน์บ้าง แต่จากการสำรวจสถานการณ์และผลกระทบจากการใช้สื่อออนไลน์ของผู้สูงอายุ พบว่า การใช้สื่อของผู้สูงอายุส่ง ผลกระทบในเชิงบวกมากกว่าผลกระทบเชิงลบ โดยแบ่งออกเป็น 5 มิติ ได้แก่ 1) ผลกระทบด้านกาย ผู้สูงอายุรู้จักเลือก อาหารที่มีประโยชน์มากขึ้นและมีการออกกำลังกายเพิ่มขึ้น ซึ่งสูงกว่าการเกิดผลกระทบเชิงลบ 2) ผลกระทบทางด้าน จิตใจ ผู้สูงอายุมีจิตใจผ่อนคลายขึ้น มีจิตใจที่มีพลังในการดำเนินชีวิต 3) ผลกระทบทางด้านสังคม ผู้สูงอายุมีความสัมพันธ์

กับผู้อื่นในทางที่ตีมากขึ้น ร่วมกิจกรรมทางสังคมมากขึ้น 4) ผลกระทบทางด้านปัญญา ผู้สูงอายุมีสติ ไม่ประมาท และเข้าใจ การใช้ชีวิตมากยิ่งขึ้น และ5) ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ ผู้สูงอายุรู้จักประหยัดมากขึ้น และมองเห็นช่องทางหารายได้เพิ่มขึ้น (ประวิณนุช แสงสว่างธรรมะ, 2567)

5. แนวทางลดความกังวลจากการใช้สื่อออนไลน์สำหรับผู้สูงอายุ

เนื่องจากในปัจจุบันผู้สูงอายุเป็นผู้ที่มีความเสี่ยงสูงที่จะไม่รู้เท่าทันสื่อออนไลน์จากข้อมูลสถิติการประสพภัยจากการใช้อุปกรณ์ดิจิทัลในปี 2566 พบว่า ผู้สูงอายุที่เคยประสพภัยจากการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์มากถึงร้อยละ 49.7 ซึ่งส่วนใหญ่ถูกหลอกหรือถูกรบกวนโดยแก๊งคอลเซ็นเตอร์มากที่สุด ร้อยละ 44.2 รองลงมาคือได้รับข่าวปลอมผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ร้อยละ 19.5 และถูกหลอกจากการซื้อของออนไลน์ ร้อยละ 8.1 (จุฬาลักษณ์ อิมแก้ว, 2566) ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุที่มีการศึกษาน้อย ไม่ติดตามข่าวสาร สอดคล้องกับข้อมูลที่ทางผู้เขียนสำรวจจากกลุ่มผู้สูงอายุ แสดงให้เห็นว่าผู้สูงอายุส่วนใหญ่ยังขาดทักษะการใช้สื่อออนไลน์รวมถึงการรับรู้ข่าวสารอย่างรู้เท่าทัน ซึ่งแนวทางในการลดความกังวลจากการใช้สื่อออนไลน์ของผู้สูงอายุ ต้องอาศัยความร่วมมือในทุกภาคส่วน ดังนี้

5.1 ส่วนผู้ใช้สื่อ: ผู้สูงอายุที่ใช้สื่อออนไลน์ควรมีทักษะการรู้เท่าทันสื่อดิจิทัล (Digital Literacy) 5 ด้าน ได้แก่ การเข้าถึง การวิเคราะห์ การประเมิน การสร้างสรรค์ และการสะท้อนกลับ สอดคล้องกับงานของ พีรวิทย์ คำเจริญ และ วีรพงษ์ พลนิกรกิจ (2562, น. 79-80) สามารถอธิบายเพิ่มเติมได้ ดังนี้

5.1.1 ทักษะการเข้าถึง (Access Skill): คือ การส่งเสริมให้ผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงและได้ใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยี และสื่อออนไลน์โดยการส่งเสริมการบริการให้มีจุดเชื่อมโยงอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงโดยไม่มีค่าใช้จ่าย และ/หรือ มีค่าใช้จ่ายต่ำสำหรับผู้สูงอายุ ด้วยการลงทะเบียนเข้าใช้งานที่เชื่อมโยงกับฐานข้อมูลการจดทะเบียนดังกล่าวเพื่อเป็นการยืนยันว่าผู้ใช้งานเป็นผู้สูงอายุ เป็นต้น และควรส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาทรัพยากรสื่อสาร การกำกับดูแลทางด้านฮาร์ดแวร์ การอำนวยความสะดวกในการเข้าถึงอุปกรณ์ติดต่อสื่อสารการใช้สื่อออนไลน์ สำหรับผู้สูงอายุที่มีรายได้น้อย อย่างเช่น สมาร์ทโฟน คอมพิวเตอร์ โน้ตบุ๊ก ฯลฯ โดยผู้สูงอายุที่เข้าร่วมกิจกรรมสามารถซื้ออุปกรณ์ได้ในราคาถูก หรือเข้าใช้ฟรีแล้วแต่กรณี โดยพิจารณาถึงความจำเป็นในการใช้งานและฐานะทางเศรษฐกิจของบุคคลนั้น

5.1.2 ทักษะการวิเคราะห์ (Analysis Skill): คือการส่งเสริมความสามารถในการตีความ วิเคราะห์เนื้อหาที่ได้รับจากสื่อออนไลน์ ไม่ให้ผู้สูงอายุถูกล่อลวงจากสื่อ เช่น การถูกหลอกให้โอนเงิน การปลอมชื่อเพื่อนในกลุ่ม การถูกหลอกให้ซื้อสินค้าไม่มีคุณภาพ เป็นต้น ลูกหลานควรสอนผู้สูงอายุให้มีการตั้งสถานะในสังคมออนไลน์เฉพาะเพื่อนที่สนิทดูได้เพื่อเป็นการป้องกันความปลอดภัยเบื้องต้น ไม่ควรสอนผู้สูงอายุด้วยถ้อยคำรุนแรง เพราะผู้สูงอายุส่วนใหญ่ขี้น้อยใจ ต้องค่อย ๆ อธิบายพร้อมทำให้ดูเพื่อความเข้าใจที่ดีขึ้น

5.1.3 ทักษะการประเมิน (Evaluation Skill): คือการส่งเสริมทักษะด้านการเข้าใจบริบทและสามารถประเมินสื่อออนไลน์ที่เปิดรับ เพื่อทำความเข้าใจในสิ่งที่สื่อนำเสนอ ซึ่งผู้สูงอายุแต่ละคนก็จะมีสมาธิสนใจสื่อได้ไม่เหมือนกัน การตีความคนละแบบขึ้นอยู่กับประสบการณ์ พื้นฐานการศึกษา คุณสมบัติในการเรียนรู้ตลอดจนการรับรู้ข้อมูลของแต่ละคนที่ไม่เท่ากัน โดยแนวทางการสร้างความเข้าใจอย่างง่าย คือ การให้ความรู้ หรือเปิดสื่อต่าง ๆ เพื่อให้ผู้สูงอายุได้ติดตามข่าวสารเชิงลบที่เกิดจากการใช้สื่อออนไลน์ เช่น การถูกหลอกจากการใช้สื่อออนไลน์ การได้รับข่าวสารผิดพลาดจากสื่อออนไลน์ เป็นต้น

5.1.4 ทักษะการสร้างสรรค์ (Creative Skill): คือการส่งเสริมทักษะในการผลิตเนื้อหา การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพผ่านทางสื่อออนไลน์ โดยการส่งเสริมให้ความรู้แก่ผู้สูงอายุให้เปิดรับข้อมูลหลายด้านแล้วนำข้อมูลมาเปรียบเทียบเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องที่สุด ก่อนที่จะมีการส่งต่อข้อมูลไปเป็นวงกว้าง เป็นการป้องกันการเผยแพร่ข่าวปลอมโดยที่ไม่รู้ตัวในพื้นที่สังคมออนไลน์ ซึ่งหากผู้สูงอายุไม่มีการพิจารณาความน่าเชื่อถือของข้อมูลข่าวสารที่ได้รับมาแล้ว ยังจะทำให้ผู้สูงอายุเองเกิดความเข้าใจผิด เข้าใจคลาดเคลื่อนจากความเป็นจริงจนนำไปสู่การเกิดความเชื่อและการกระทำที่ผิดอาจส่งผลต่อตนเอง หรืออาจถูกล่อลวงเอาไรต์เอาเปรียบได้

5.1.5 ทักษะในการสะท้อนกลับ (Reflect Skill): คือ การส่งเสริมความสามารถในการแสดงความคิดเห็นหรือการโต้ตอบความเห็นผ่านทางสื่อออนไลน์อย่างมีเหตุผล และผลสะท้อนกลับนี้ต้องอยู่บนฐานความรับผิดชอบต่อสังคมและจริยธรรมที่มีต่อส่วนรวมด้วย ซึ่งบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของผู้สูงอายุมากที่สุดคือลูกหลาน หรือผู้ดูแลใกล้ชิดผู้สูงอายุ ควรให้ความเอาใจใส่ให้ความรู้ความเข้าใจกับผู้สูงอายุในการใช้งานเทคโนโลยีอย่างใกล้ชิด หากท่านไม่เข้าใจควรให้คำแนะนำอย่างรวดเร็ว เป็นที่ปรึกษาที่ดี

5.2 ส่วนกำกับดูแลสื่อและเทคโนโลยี: ควรมีการส่งเสริมการพัฒนาเทคโนโลยีที่รองรับการใช้งานของผู้สูงอายุที่เพิ่มจำนวนมากขึ้น อย่างการออกแบบหน้าจอสมาร์โฟนที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ เนื่องจากปัญหาหลักของการใช้งานสมาร์โฟนของผู้สูงอายุนั้นก็คือการมองเห็น หากหน้าจอมีขนาดเล็กจะยิ่งเพิ่มความยากในการใช้งานผ่านส่วนต่อประสานกราฟิกโดยเฉพาะ "ปุ่ม" (Button) ที่ต้องมีขนาดใหญ่ ชัดเจน มีความแตกต่างกันชัดเจน เพื่อให้มีประสิทธิภาพการใช้งานที่ง่ายขึ้น แต่ขณะเดียวกันอาจจะต้องมีการพัฒนาหน้าจอที่ป้องกันการมองเห็นจากบุคคลอื่นขณะใช้งานด้วย เพื่อเป็นการป้องกันการโจรกรรมข้อมูลผ่านหน้าจอที่ใหญ่ขึ้นของผู้สูงอายุ

5.3 ส่วนนโยบาย/ภาครัฐ: ควรส่งเสริมให้มีการพัฒนาซอฟต์แวร์ สื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์เพื่อเป็นการส่งเสริมการรู้เท่าทันสื่อดิจิทัลสำหรับผู้สูงอายุ ตัวอย่างเช่น จัดให้มีการความรู้ ความเข้าใจผ่านช่องทางต่าง ๆ เพื่อให้ผู้สูงอายุและผู้ที่เกี่ยวข้องเห็นความสำคัญในการเข้าถึง รู้เท่าทัน และใช้ประโยชน์จากสื่อเทคโนโลยีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและการเรียนรู้ การจัดการศึกษา หรือการฝึกอบรมผู้สูงอายุ

5.4) ส่วนสถาบันครอบครัว: การดำเนินการลดความกังวลเรื่องการใช้สื่อออนไลน์ของผู้สูงอายุจะไม่ประสบความสำเร็จหากขาดความร่วมมือจากบุคคลในครอบครัวที่ต้องคอยให้ความรู้เรื่องการใช้เทคโนโลยีการสื่อสาร การใช้สื่อออนไลน์อย่างรู้เท่าทันโดยเฉพาะเรื่องการทำธุรกรรมแลกเปลี่ยนผลประโยชน์กับคนที่ไม่รู้จัก และคอยตอกย้ำว่าอย่าเชื่อข่าวสารบนโลกโซเชียลมีเดียทั้งหมด ควรคิดวิเคราะห์ให้รอบคอบอย่าแชร์อย่างส่งต่อบุคคลอื่นจนกว่าจะแน่ใจ เพราะอาจมีผลกระทบตามมา ส่วนการพบปะกับเพื่อนใหม่บนโลกออนไลน์นั้น ผู้สูงอายุเองก็ไม่อาจทราบได้เลยว่าเพื่อนใหม่นั้นมีพื้นเพเป็นอย่างไร อาจจะมีการสร้างโปรไฟล์ส่วนตัวที่ปลอมขึ้นมาหลอกลวง ในส่วนของระดับภาครัฐที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการดูแลผู้สูงอายุอย่างกรมกิจการผู้สูงอายุที่ต้องคอยกำกับดูแลและส่งเสริมการใช้สื่อออนไลน์อย่างรู้เท่าทันของผู้สูงอายุในทุกพื้นที่เพื่อเป็นการป้องกันไม่ให้ผู้สูงอายุโดนเอาเปรียบและต้องสูญเสียเงินทองจากการถูกหลอกลวง

6. บทสรุป

การเพิ่มขึ้นของจำนวนผู้สูงอายุในประเทศไทยภายใต้ภาวะสังคมผู้สูงอายุอย่างเต็มตัวส่งผลให้หน่วยงานทั้งทางภาครัฐและภาคเอกชนต่างหันมาให้ความสำคัญในการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุมากขึ้นเพื่อให้กลุ่มผู้สูงอายุสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยการใช้สื่อออนไลน์อันเป็นเครื่องมือหนึ่งที่ช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถใช้ชีวิตได้แบบมีชีวิตชีวา ไร้ขอบเขตทางด้านสถานที่ และเวลา ในการสืบค้นแหล่งข้อมูลจากทั่วโลกทั้งเรื่องการดูแลสุขภาพ การติดตามข่าวสาร ความบันเทิง ตลอดจนการสร้างอาชีพผ่านสื่อออนไลน์

การใช้สื่อออนไลน์ของผู้สูงอายุในประเทศไทยมีแนวโน้มที่เพิ่มมากขึ้นทั้งนี้เนื่องจากผู้สูงอายุรับรู้ถึงประโยชน์จากการใช้สื่อออนไลน์ผ่านอุปกรณ์สมาร์โฟนมากที่สุด เนื่องจากสมาร์โฟนเป็นอุปกรณ์ที่ใช้ในการเข้าถึงสื่อออนไลน์ที่สะดวกและง่ายที่สุดสำหรับผู้สูงอายุ ราคาไม่แพง สามารถเรียนรู้ได้ง่าย พกพาสะดวก และเมื่อผู้สูงอายุได้เข้าถึงสื่อออนไลน์แล้ว ก็สามารถใช้อินเทอร์เน็ตพัฒนาศักยภาพของตนทั้งทางด้านร่างกาย และด้านจิตใจ สอดคล้องกับแบบจำลองการยอมรับเทคโนโลยีสมาร์โฟน ที่ว่าเมื่อผู้ใช้งานเทคโนโลยีสามารถรับรู้เทคโนโลยีที่สามารถตอบสนองพฤติกรรมการใช้งานผู้สูงอายุ และผู้สูงอายุเองสามารถรับรู้ประโยชน์ รับรู้ความง่ายในการใช้งาน จึงเกิดความไว้วางใจและยอมรับใช้งานสมาร์โฟนเพื่อเข้าถึงสื่อออนไลน์ในที่สุด และหากมีการออกแบบและพัฒนาแอปพลิเคชันให้ใช้งานง่าย ผู้สูงอายุก็มีความพร้อมที่เรียนรู้และเกิดทักษะการเรียนรู้และสามารถใช้สื่อดิจิทัลในการดำรงชีวิตตามกฎการเรียนรู้ของ Thorndike นักจิตวิทยาชาวอเมริกัน ที่ประกอบด้วย 1) กฎแห่งความพร้อม (Law of readiness) 2) กฎแห่งการฝึกหัด (Law of exercise) และ 3) กฎแห่งผลที่พึงพอใจ (Law of effect)

แม้ว่าสื่อออนไลน์จะเป็นเครื่องมือหนึ่งที่เป็นประโยชน์ต่อผู้สูงอายุในการสืบค้นข้อมูลเพื่อดูแลตนเอง รับรู้ข่าวสาร เรียนรู้สิ่งใหม่ตลอดเวลา รวมถึงเป็นแหล่งรวมความบันเทิงคลายความเครียดและความเหงาของผู้สูงอายุได้ แต่ผู้สูงอายุเองยังมีความกังวลในการใช้งานสมาร์ตโฟน และการเข้าถึงสื่อออนไลน์สูงขึ้นด้วยเช่นกัน เนื่องจากผู้สูงอายุบางคนขาดทักษะและความรู้เท่าทันดิจิทัล ซึ่งอาจจะเป็นปัจจัยทางด้านตัวบุคคล อย่างระดับอายุ ระดับการศึกษา ที่ผู้สูงอายุที่มีการศึกษาสูงและอายุน้อยจะสามารถเรียนรู้การใช้สื่อออนไลน์ได้ดี รวมถึงปัจจัยทางด้านสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างสมาชิกในครอบครัว ที่จะช่วยให้ผู้สูงอายุเข้าใจการใช้สื่อออนไลน์มากที่สุด (อิธิชา วุฒิรังษี, 2564, น. 101)

ความวิตกกังวลต่อการใช้อินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุ สามารถจำแนกได้เป็น 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ความวิตกกังวลต่อการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ เป็นความกังวลเรื่องการใช้งานอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์โดยเฉพาะสมาร์ตโฟน ได้แก่ เรื่องส่วนต่อประสาน เรื่องภาษาอังกฤษ เรื่องการใช้งานและการรับรู้ประโยชน์ของสมาร์ตโฟน ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดเรื่องความสามารถในการใช้งานสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (Usability) ว่าควรส่งเสริมให้สมาร์ตโฟนมีความง่ายในการใช้งาน และการเรียนรู้ เพราะเมื่อผู้สูงอายุรับรู้ถึงความง่ายในการเรียนรู้แล้วก็จะสามารถใช้งานสมาร์ตโฟนได้รวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากขึ้น ส่วนที่ 2 คือความกังวลในการใช้อินเทอร์เน็ต ไม่ว่าจะเป็นเรื่องความปลอดภัยจากการรับข้อมูลข่าวสาร เนื่องจากจำนวนข่าวในยุคนี้จำนวนมาก มีทั้งเรื่องจริงและหลอกลวง ด้วยความเป็นผู้สูงอายุอาจจะมี ความล่าช้าหรือการตกหล่นในการรับรู้ข่าวสารที่ถูกต้องได้ รวมถึงความกังวลใจในการทำธุรกรรมออนไลน์ และกลัวตกเป็นเหยื่อการฉ้อโกงออนไลน์จากกลุ่มมิจฉาชีพด้วย เนื่องจากกลุ่มผู้สูงอายุเป็นกลุ่มที่มีเงินเก็บจำนวนมาก และยังมีข้อจำกัดในการใช้อินเทอร์เน็ตอย่างรู้เท่าทัน ซึ่งแนวทางที่ดีที่สุดที่จะช่วยลดความกังวลในการใช้อินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุพบว่าต้องอาศัยความร่วมมือในทุกภาคส่วน ดังนี้ 1) ส่วนผู้ใช้สื่อ: ที่ต้องมีทักษะการรู้เท่าทันสื่อดิจิทัล 5 ด้าน ได้แก่ การเข้าถึง (Access) การวิเคราะห์ (Analysis) การประเมิน (Evaluation) การสร้างสรรค์ (Creative) และการสะท้อนกลับ (Reflect) 2) ส่วนกำกับดูแลสื่อและเทคโนโลยี: ควรส่งเสริมการพัฒนาเทคโนโลยีที่รองรับการใช้งานของผู้สูงอายุ 3) ส่วนนโยบาย/ภาครัฐ: ส่งเสริมให้มีการพัฒนาซอฟต์แวร์ และสื่อสร้างสรรค์ปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุสำหรับส่งเสริมการรู้เท่าทันสื่อดิจิทัลสำหรับผู้สูงอายุ และส่วนที่ 4) ส่วนสถาบันครอบครัว: เป็นส่วนที่มีความใกล้ชิดกับผู้สูงอายุมากที่สุด ที่ควรให้ความใส่ใจ ดูแลและให้ความรู้เรื่องการใช้สื่อออนไลน์อย่างเท่าทันแก่ผู้สูงอายุ

7. เอกสารอ้างอิง

- กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2566). สถิติผู้สูงอายุ. <https://www.dop.go.th/th/known/side/1/1/2449>
- จุฬาลักษณ์ อิมแก้ว. (2566). สูงวัยอย่างไรให้ปลอดภัยในยุคดิจิทัล. เดอะ ประชากร. <https://www.thepracha.com/newsDetail.php?id=802>
- ชัชชญา เรืองยศ. (2563). การรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงวัย [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท]. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ธนะวัฒน์ วรรณประภา. (2560). สื่อออนไลน์กับการศึกษา. วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 11(1), 7-20.
- ธามม วงศ์สรรคกร, ชาญเดช เจริญวิริยะกุล, และอัศรมณี สมใจ. (2566). การรับรู้ประโยชน์ ทักษะคิด และพฤติกรรมการใช้สื่อออนไลน์ของผู้สูงอายุ. วารสารรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, 6(1), 168-178.
- ประชาธิป กะทา. (2563). ทำไมผู้สูงอายุโศกและแชท: การศึกษาการใช้สื่อออนไลน์บนโทรศัพท์มือถือของผู้สูงอายุ. มุลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ.
- ประวีณนุช แสงสว่างธรรมมะ. (2567). เกมออนไลน์เพื่อการรู้เท่าทันสื่อ "หยุด คิด ถาม ทำ" และผลสำรวจสถานการณ์และผลกระทบจากการใช้สื่อของผู้สูงอายุ. มหาวิทยาลัยมหิดล. <https://mahidol.ac.th/temp/2022/03/press.pdf>
- พีรวิชัย คำเจริญ, และวีรพงษ์ พลนิกกิจ. (2562). การรู้เท่าทันดิจิทัล: วิวัฒนาการ ความหมายและการสังเคราะห์ทักษะ. วารสารวิทยาการสารสนเทศและเทคโนโลยีประยุกต์, 1(2), 72-81.

- รุจา รอดเข็ม, และสุดารัตน์ ไชยประสิทธิ์. (2562). สังคมสูงวัย: เทคโนโลยีกับผู้สูงอายุ. *วารสารมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย*, 13(2), 36-45.
- วิชณี คุปตะวาทีน, แมน วาสนา, พรทิพย์ ขนดี, และรัชดา มิตรสมหวัง. (2561). สังคมสูงวัยกับโลกสมัยใหม่. *วารสารวิชาการสถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ*, 4(ฉบับพิเศษ), 444-450.
- ไวยวิทย์ จันทน์วิเมื่อง, และวีรพงษ์ พลนิกรกิจ. (2561). การศึกษาความสามารถในการใช้งานของผู้สูงอายุที่มีต่อขนาดและรูปร่างปุ่มบนโทรศัพท์เพื่อสร้างแบบจำลองตรรกศาสตร์คลุมเคลือ. *วารสารมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี)*, 10(19), 121-135.
- สุนิสา รื่นมาลี, และธีรวุฒิ นิลเพชร. (2563). ภัยคุกคามทางไซเบอร์ในสังคมสูงวัยของไทย. *วารสารอาณานิคมวิทยาและสังคมศาสตร์*, 2(1), 31-47.
- สุทธยา สมสุข. (2563). พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุ. *วารสารปราชญ์มหาวิทยาลัยทักษิณ*, 33(1), 62-77.
- อริชา วุฒิรังษี. (2564). การรู้เท่าทันสื่อดิจิทัลของผู้สูงอายุ. *วารสารสหศาสตร์*, 21(1), 90-106.
- อัคริมา บุญอยู่. (2561). Digital literacy คืออะไร. *วารสารกรมวิทยาศาสตร์บริการ*, 66(207), 28-29.
- Blaschke, C. M., Freddolino, P. P., & Mullen, E. (2009). Ageing and technology: A review of the research literature. *The British Journal of Social Work*, 39(4), 641-656.
- Ooi, K. B., & Tan, G. W. H. (2016). Mobile technology acceptance model: An investigation using mobile users to explore smartphone credit card. *Journal of Expert Systems with Application*, 59, 33-46.
- Venkatesh, V., & Davis, F. (2000). A theoretical extension of the technology acceptance model: Four longitudinal field studies. *Management Science*, 46(2), 186-204.

คำสั่งทางปกครอง ศึกษากรณีข้อสั่งการบันทึกทะเบียนประวัติข้าราชการว่าขาดราชการ Administrative Order : a Case Study of the Order to Record Civil Servant Absenting from Government Service

สุรศักดิ์ พลอดจินดา^{1*}
Surasak Plodjinda^{1*}

บทคัดย่อ

การที่นายกเทศมนตรีมีคำสั่งให้บันทึกข้อมูลใน ก.พ. 7 เป็นคำสั่งทางปกครอง ข้ออ้างว่าตนเองใช้อำนาจเพื่อควบคุมผู้ใต้บังคับบัญชาและการกระทำดังกล่าวเป็นมาตรการภายในของฝ่ายปกครองย่อมไม่ถูกต้อง การสั่งให้เจ้าหน้าที่ผู้มีหน้าที่ลงบันทึกวันขาดราชการของข้าราชการผู้นั้นใน ก.พ. 7 ว่า “ขาดราชการ” ลงในทะเบียนประวัติข้าราชการหรือที่เรียกกันทั่วไปว่า ก.พ. 7 นั้น ผู้บังคับบัญชาจะต้องดำเนินการพิจารณาโทษทางวินัยตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ประกอบข้อ 25 แห่งประกาศคณะกรรมการพนักงานเทศบาลจังหวัด เรื่อง มาตรฐานทั่วไปเกี่ยวกับวินัยและการรักษาวินัยและการดำเนินการทางวินัย พ.ศ. 2558 ซึ่งกำหนดโทษไว้ 5 สถาน ได้แก่ (1) ภาคทัณฑ์ (2) ตัดเงินเดือน (3) ลดเงินเดือน (4) ปลดออก (5) ไล่ออก เสียก่อน กรณีมีข้อสั่งการให้เจ้าหน้าที่ผู้มีหน้าที่บันทึกทะเบียนประวัติลงรายการว่า “ขาดราชการ” โดยไม่กำหนดโทษทางวินัยย่อมอยู่นอกเหนือจากคำสั่งทางปกครองที่มีคำสั่งลงโทษ ถือเป็นคำสั่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย

คำสำคัญ: คำสั่งทางปกครอง ข้อสั่งการบันทึกทะเบียนประวัติข้าราชการ ขาดราชการ

Abstract

The mayor's order has recorded data in the Civil Service Commission Act 7 as an administrative order, the claim has conducted the power to control subordinates and action was an internal measurement of the administration which was incorrect. The order for the official who was responsible for recording the civil servant's absence in the Civil Service Commission Act 7 as "absent from duty" in the civil servant record, commonly known as the Civil Service Commission Act 7. The commander must consider disciplinary punishment in accordance with the Local Government Personnel Administration Act B.E. 2542, in conjunction with Section 25 of the Announcement of the Provincial Municipality Employees Committee on General Standards on Discipline, Discipline Maintenance and Disciplinary Actions B.E. 2558, which has stipulated 5 punishments: (1) reprimand, (2) salary deduction, (3) salary reduction, (4) dismissal, and (5) discharging. In the event, there was an order for the official who was responsible for recording an item as "absenting from duty" without

^{1*} ผู้กำกับการ (สอบสวน) กองบังคับการกฎหมายและคดี ตำรวจภูธรภาค 9
Legal Affairs and Litigation Division Provincial Police Region 9
E-mail Surasak149753@gmail.com

* Corresponding author

specifying a disciplinary punishment, it was beyond the administrative order that issued a punishment and was considered an illegal order.

Keywords: Administrative Order, Order on Recording Civil Servant Records, Absenting from Work

วันที่รับบทความ: 11 พฤศจิกายน 2567

วันที่แก้ไขบทความ: 16 ธันวาคม 2567

วันที่ตอบรับตีพิมพ์บทความ: 17 ธันวาคม 2567

1. บทนำ

เพื่อประโยชน์ในการบริหารงานบุคคลของส่วนราชการ สำหรับข้าราชการพลเรือน มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 7 มกราคม 2518 ให้ยกเลิกการจัดทำสมุดประวัติข้าราชการสำหรับข้าราชการที่เข้ารับราชการตั้งแต่วันที่ 9 กันยายน 2518 และให้ส่วนราชการจัดทำ ก.พ. 7 ต่อมามติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 4 เมษายน 2554 ให้ใช้ ก.พ. 7 ที่ปรับปรุงใหม่ สำหรับข้าราชการพลเรือนสามัญที่บรรจุเข้ารับราชการตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2554 เป็นต้นไป เพื่อให้สอดคล้องกับระบบตำแหน่งตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, 2554)

1.1 วิวัฒนาการของทะเบียนประวัติข้าราชการ ทะเบียนประวัติข้าราชการเดิม มีใช้อยู่ 2 ชนิด ได้แก่

สมุดประวัติข้าราชการ เป็นเอกสารที่บันทึกย่อประวัติข้าราชการ ตั้งแต่เริ่มเข้ารับราชการจนออกจากราชการ สมุดประวัติข้าราชการเริ่มใช้มาแต่สมัยใดไม่ปรากฏ แต่ได้มีการปรับปรุงเมื่อ พ.ศ.2482 (หนังสือกรมเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ ย 12146/2482 ลงวันที่ 22 มีนาคม 2482) ต่อมาจึงให้ยกเลิกสมุดประวัติข้าราชการโดยข้าราชการที่บรรจุใหม่ตั้งแต่วันที่ 9 กันยายน 2518 ให้ใช้ ก.พ.7 แบบปัจจุบันแทน (หนังสือสำนักงาน ก.พ. ที่ สร 1007/ว 28 ลงวันที่ 15 กันยายน 2518) ในสมุดประวัติข้าราชการประกอบด้วยรายการต่างๆ รวม 12 รายการ สำหรับข้าราชการส่วนกลาง จัดทำ 1 เล่ม เก็บไว้ที่กรมเจ้าสังกัด และข้าราชการส่วนภูมิภาค จัดทำ 2 เล่ม เก็บไว้ที่กรมเจ้าสังกัด 1 เล่ม จังหวัด 1 เล่ม

ก.พ.7 เป็นเอกสารบันทึกย่อประวัติข้าราชการเช่นเดียวกัน โดยจัดทำเพียง 1 ฉบับ แล้วส่งเก็บรักษาไว้ที่สำนักงาน ก.พ. แบบ ก.พ.7 แบบเดิม เป็นแบบที่กำหนดขึ้นและใช้กันมาตั้งแต่วันที่ 1 กันยายน 2477 ต่อมาได้มีการปรับปรุงครั้งที่ 1 และใช้เฉพาะสำหรับข้าราชการพลเรือนผู้ได้รับราชการตั้งแต่วันที่ 5 ธันวาคม 2505 เป็นต้นไป

1.2 ทะเบียนประวัติข้าราชการที่ใช้ปัจจุบัน เริ่มใช้เมื่อวันที่ 7 มกราคม 2518 ประกอบด้วย

คู่มือการจัดทำ ก.พ.7 แบบใหม่ ที่กำหนดใหม่นี้ให้ใช้แทนสมุดประวัติข้าราชการ เฉพาะผู้ซึ่งได้รับการบรรจุเข้ารับราชการดังกล่าวตั้งแต่วันที่ 9 กันยายน 2518 ซึ่งเป็นวันที่ ก.พ. ได้กำหนดตำแหน่งตามความในมาตรา 32 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ.2518 เป็นต้นไป และปัจจุบันคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 4 เมษายน 2554 อนุมัติให้ใช้แบบ ก.พ. 7 ที่ปรับปรุงใหม่ ใช้สำหรับข้าราชการพลเรือนสามัญที่บรรจุเข้ารับราชการใหม่ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2554 เป็นต้นไป

ลักษณะของ ก.พ. 7 ประกอบด้วยข้อมูลที่สำคัญ 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 รายการที่เป็นข้อมูลเกี่ยวกับประวัติส่วนตัวของข้าราชการ ได้แก่ ชื่อตัว ชื่อสกุล วัน เดือน ปีเกิด ชื่อคู่สมรส ชื่อบิดา ชื่อมารดา และประวัติการศึกษา ฝึกอบรม และผลงาน

ตอนที่ 2 รายการที่เป็นข้อมูลแสดงถึงการรับรองความถูกต้องของการบันทึกข้อความในตอนต้นที่ 1 ได้แก่ การรับรองของเจ้าของประวัติและการรับรองของหัวหน้าส่วนราชการ หรือผู้ที่หัวหน้าส่วนราชการมอบหมาย

ตอนที่ 3 รายการที่เป็นข้อมูลเกี่ยวกับทางราชการ ได้แก่ วันครบเกษียณอายุ วันสั่งบรรจุเป็นข้าราชการ วันเริ่มปฏิบัติราชการ ประเภทข้าราชการ การได้รับโทษทางวินัย วันที่ไม่ได้รับเงินเดือน หรือได้รับเงินเดือนไม่เต็ม และวันลาในระหว่างเวลาได้นับทวีคูณตำแหน่งและอัตราเงินเดือน

คู่มือการใช้แฟ้มประวัติข้าราชการ เป็นแฟ้มที่รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับชีวประวัติของข้าราชการตลอดจนหลักฐานเอกสารและรายละเอียดต่างๆ เกี่ยวกับตัวข้าราชการ เพื่อประโยชน์ในการบริหารงานบุคคล

ลักษณะของแฟ้มประวัติข้าราชการ

1. แฟ้มประวัติข้าราชการมีลักษณะเป็นแฟ้มพับ มีที่เจาะรูเก็บเอกสารตอนกลางแฟ้ม ปกด้านในทั้ง 2 ด้าน มีที่สำหรับบันทึกข้อมูลโดยย่อและที่ปิดรูปถ่าย ส่วนปกด้านหน้ามีข้อความว่า “แฟ้มประวัติข้าราชการ”

2. ข้อมูลในแฟ้มประวัติข้าราชการ แยกออกเป็น 2 ประเภท คือ

ประเภทแรก ข้อมูลสำคัญโดยย่อ ได้แก่ ข้อมูลสำคัญที่ต้องใช้อยู่เสมอ จึงได้กำหนดให้ใช้เนื้อที่ของปกด้านในทั้ง 2 ด้านของแฟ้มประวัติข้าราชการ เป็นที่บันทึกข้อมูลย่อไว้ เพื่อความสะดวกในการใช้ข้อมูลไม่ต้องพลิกหารายละเอียดในแฟ้มอีก ข้อมูลสำคัญโดยย่อประกอบด้วย ชื่อ วัน เดือน ปี เกิด ที่อยู่ปัจจุบัน เครื่องราชอิสริยาภรณ์ที่ได้รับ จำนวนวันลาหยุดราชการ ขาดราชการ มาสาย ความสามารถพิเศษ การปฏิบัติราชการพิเศษ และรายการอื่น ๆ ที่จำเป็น นอกจากนั้น ยังมีที่ปิดรูปถ่ายของเจ้าของประวัติอีกด้วย

ประเภทที่สอง ข้อมูลรายละเอียดซึ่งปรากฏในเอกสารหลักฐานต่าง ๆ ที่เก็บรวบรวมไว้ในแฟ้มประวัติข้าราชการประกอบด้วยเอกสารสำคัญเช่น ใบสมัครเข้ารับราชการ ใบรายงานตัวเข้ารับราชการ รายละเอียดเกี่ยวกับคุณวุฒิ คำสั่งเกี่ยวกับการพิจารณาโทษทางวินัยของเจ้าของประวัติ เป็นต้น

1.3 ทะเบียนประวัติข้าราชการ คือ เอกสารที่บันทึกประวัติย่อที่สำคัญและจำเป็นของข้าราชการซึ่งต้องอ้างอิงอยู่เสมอ เพื่อประโยชน์ในการบริหารงานบุคคล มีส่วนราชการหลายหน่วยงานนำทะเบียนประวัติข้าราชการ (ก.พ. 7 แบบใหม่และแฟ้มประวัติข้าราชการ) นำมาใช้บันทึกข้าราชการในสังกัดของตน **อาทิเช่น**

1.3.1 ทะเบียนประวัติข้าราชการตำรวจ เป็นเอกสารสำคัญสำหรับข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตร-ประทวน เพื่อการควบคุมเกษียณ อายุของข้าราชการตำรวจ โดยจัดทำขึ้นตาม

ระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ว่าด้วยประมวลระเบียบการตำรวจไม่เกี่ยวกับคดีลักษณะที่ 13 ประวัติ พ.ศ. 2556 บทที่ 1 การจัดทำและการเก็บรักษาเอกสารหลักฐานทางทะเบียนประวัติการควบคุมเกษียณ อายุของข้าราชการตำรวจ มุ่งหมายให้ ก.พ. 7 แฟ้มประวัติข้าราชการตำรวจและสมุดประวัติประจำตัวข้าราชการ เป็นเอกสารใช้บันทึกและจัดเก็บรวบรวมข้อมูลที่สำคัญเกี่ยวกับประวัติส่วนตัวและประวัติการรับราชการของข้าราชการตำรวจตั้งแต่เริ่มเข้ารับราชการรวมทั้งผลการปฏิบัติงานสำคัญนอกจากราชการ และใช้อ้างอิงประกอบการบริหารงานบุคคลของสำนักงานตำรวจแห่งชาติประกอบการขอรับบำเหน็จบำนาญ รวมถึงสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ ของเจ้าของประวัติและทายาท โดยสำนักงานตำรวจแห่งชาติมีหน้าที่กำหนดแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับ ก.พ. 7 ฉบับที่ 2 และฉบับที่ 3 เพื่อให้เป็นไปตามระเบียบ ก.ตร. ว่าด้วยทะเบียนประวัติและการควบคุมเกษียณอายุของข้าราชการตำรวจ

ระเบียบ ก.ตร. ว่าด้วยทะเบียนประวัติและการควบคุมเกษียณอายุของข้าราชการตำรวจ พ.ศ. 2547 และคู่มือการจัดทำ ก.พ. ท้ายระเบียบ ก.ตร.

1.3.2 ทะเบียนประวัติข้าราชการและพนักงานส่วนท้องถิ่น เป็นเอกสารสำคัญที่ข้าราชการและพนักงานส่วนท้องถิ่นต้องมีและใช้ประโยชน์ไปตลอดชีวิตของการรับราชการและหลังจากเกษียณอายุราชการ เป็นบันทึกประวัติบุคคลของทางราชการในส่วนที่จำเป็น โดยจัดทำขึ้นตาม (ศุภลักษณ์ กลั่นประทุม, 2550)

ประกาศคณะกรรมการพนักงานเทศบาลจังหวัด เรื่องหลักเกณฑ์และเงื่อนไขเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลข้อ 388 กำหนดไว้ว่า "การจัดทำทะเบียนประวัติของข้าราชการและพนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ลักษณะรูปแบบ และวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับทะเบียนประวัติ วิธีการบันทึกรายการในทะเบียนประวัติ และการจัดทำแฟ้มทะเบียนประวัติ ให้นำกฎหมายหรือมติคณะรัฐมนตรี ที่กำหนดไว้สำหรับข้าราชการพลเรือน มาบังคับใช้โดยอนุโลม"

หนังสือสำนักงาน ก.พ.ที่ สร 100775 ลงวันที่ 15 กันยายน 2518 เรื่อง ก.พ.7 แบบใหม่และแฟ้มประวัติข้าราชการ และหนังสือสำนักงาน ก.พ. ที่ สร 1007/ว 40 ลงวันที่ 28 พฤศจิกายน 2518 เรื่องคู่มือการจัดทำ ก.พ. 7 แบบใหม่

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการแก้ไข วันเดือน ปีเกิด ในทะเบียนประวัติข้าราชการ พ.ศ. 2548 ข้อ 4 วรรค 2 กำหนดไว้ว่า “สำหรับราชการส่วนท้องถิ่น องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ หน่วยงานอื่นซึ่งมิได้สังกัดฝ่ายบริหาร อาจนำระเบียบนี้ไปใช้ได้โดยอนุโลม”

จากวิวัฒนาการทะเบียนประวัติราชการ แสดงให้เห็นได้ว่าราชการทุกภาคส่วนนำวิธีการบันทึกทะเบียนประวัติข้าราชการพลเรือน หรือ ก.พ. 7 มาใช้สำหรับการบันทึกประวัติของข้าราชการผู้นั้น เพื่อบันทึกประวัติย่อที่สำคัญ และจำเป็นของข้าราชการ ซึ่งต้องอ้างอิงอยู่เสมอ

ผู้ศึกษาบทความได้พบข้อสั่งการผู้บังคับบัญชาให้เจ้าหน้าที่ผู้มีหน้าที่บันทึกทะเบียนประวัติข้าราชการ หรือ ก.พ. 7 ว่า “ขาดราชการ” โดยไม่พบว่ามีกรสืบสวนสอบสวนตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขเกี่ยวกับการดำเนินการทางวินัยข้าราชการ ซึ่งเป็นที่มาของการลงโทษข้าราชการที่กระทำผิดวินัยจากการขาดราชการ โทษทางวินัยข้าราชการ ประกอบด้วยโทษ 5 สถาน อันได้แก่ ภาคทัณฑ์ ตัดเงินเดือน ลดขั้นเงินเดือน ปลดออก หรือไล่ออกจากราชการ

พบกรณีศึกษาจากกรณีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดย นายกเทศมนตรีซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาสูงสุด มีข้อสั่งการเป็นลายลักษณ์อักษรสั่งให้เจ้าหน้าที่ผู้มีหน้าที่บันทึกทะเบียนประวัติข้าราชการ บันทึกในรายการทะเบียนว่าข้าราชการหรือพนักงานเทศบาลผู้นั้น “ขาดราชการ” โดยไม่ดำเนินการพิจารณาโทษตามหลักเกณฑ์เกณฑ์การดำเนินการทางวินัยของข้าราชการหรือพนักงานเทศบาลผู้นั้น นายกเทศมนตรีซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาสูงสุดในหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่นอ้างว่าการกระทำดังกล่าวเป็นการกระทำภายในหน่วยงานเท่านั้น นายกมีอำนาจและหน้าที่ในการดำเนินการควบคุมดูแลกิจกรรมของบุคลากรภายในสังกัด ไม่ได้กระทบต่อสิทธิและหน้าที่ของผู้ใด เป็นเหตุให้ต้องศึกษาว่าข้อสั่งการดังกล่าวเป็นคำสั่งทางปกครองหรือไม่ อย่างไร

2. คำสั่งทางปกครองตามกฎหมายวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง

บทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 กฎหมายฉบับนี้มีเจตนารมณ์ที่จะใช้บังคับแต่เฉพาะกับการเตรียมการและการดำเนินการเพื่อจัดให้มีคำสั่งทางปกครองและการดำเนินการอื่น ๆ ภายหลังจากที่ได้มีการออกคำสั่งทางปกครองแล้วเท่านั้น หาได้มีเจตนารมณ์ที่จะใช้บังคับกับการเตรียมการและการดำเนินการเพื่อจัดให้มีกฎหมายและการดำเนินการอื่น ๆ ภายหลังจากที่ได้มีการออกกฎหมายแล้วด้วยไม่

2.1 ความหมายและลักษณะของคำสั่งทางปกครอง

ตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 โดยมาตรา 3 กำหนดให้เป็นกฎหมายทั่วไปสำหรับการใช้อำนาจหน้าที่ในทางปกครองของเจ้าหน้าที่ของรัฐเกี่ยวกับการออกคำสั่งทางปกครอง การที่กฎหมายฉบับนี้เป็น กฎหมายทั่วไป หมายความว่า หากมีกฎหมายเฉพาะ (กฎหมายที่บัญญัติอำนาจหน้าที่ในการใช้ดุลพินิจในเรื่องนั้น) กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองในการออกคำสั่งทางปกครองไว้อย่างไร เจ้าหน้าที่ก็จะต้องปฏิบัติตามกฎหมายเฉพาะนั้น เว้นแต่กรณีที่ไม่มีความหมายเฉพาะกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการปฏิบัติงานไว้ หรือมีกฎหมายเฉพาะ แต่หลักเกณฑ์ของกฎหมายเฉพาะที่มีลักษณะที่ประกันความเป็นธรรม หรือมีมาตรฐานในการปฏิบัติที่ต่ำกว่าหลักเกณฑ์หรือมาตรฐานที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองจะใช้กฎหมายเฉพาะนั้นไม่ได้ แต่จะต้องใช้พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 บังคับแก่กรณีนั้น ๆ เช่น ความเห็นคณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง เรื่องเสร็จที่ 205/2541 กรณี ข้อ 21 ของกฎ ก.พ. ฉบับที่ 18 (พ.ศ. 2540) ออกตามความในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2535 ว่าด้วยการสอบสวนพิจารณา (ยังใช้กับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน) มีหลักเกณฑ์ที่ประกันความเป็นธรรมต่ำกว่าหลักเกณฑ์ที่บัญญัติไว้ในมาตรา 23 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 กรณีในการสอบปากคำผู้ถูกกล่าวหา ต้องมาปรากฏตัวต่อหน้าเจ้าหน้าที่ ผู้นั้นมีสิทธิทำนายความหรือ ที่ปรึกษาของตนเข้ามาในการพิจารณาทางปกครองได้ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ถ้าเป็นกรณีของขั้นตอนและระยะเวลาอุทธรณ์หรือโต้แย้งที่กำหนดไว้ในกฎหมายเฉพาะ เจ้าหน้าที่จะต้องใช้กฎหมายเฉพาะนั้น ๆ บังคับแก่ขั้นตอนและระยะเวลาอุทธรณ์หรือโต้แย้งเสมอ แม้ว่าขั้นตอนและระยะเวลาตาม

กฎหมายเฉพาะจะมีหลักประกันความเป็นธรรมหรือมีมาตรฐานที่ต่ำกว่าหลักเกณฑ์ตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติฯ ก็ตาม (วรพจน์ วิศวพิชญ์, 2566)

แต่ก่อนที่เจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจในเรื่องนั้นจะออกคำสั่งทางปกครองจะต้องดำเนินการ ดังนี้ (สำนักสอบสวนและนิติการ, 2563)

“พิจารณาทางปกครอง” ซึ่งหมายความว่า การเตรียมการและการดำเนินการของเจ้าหน้าที่เพื่อจัดให้มีคำสั่งทางปกครอง (มาตรา 5) โดยจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการ ตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ

“คำสั่งทางปกครอง” หมายความว่า

1) การใช้อำนาจตามกฎหมายของเจ้าหน้าที่ที่มีผลเป็นการสร้างนิติสัมพันธ์ขึ้นระหว่างบุคคล ในอันที่จะก่อ เปลี่ยนแปลง โอน สงวน รั้ง หรือมีผลกระทบต่อสถานภาพของสิทธิหรือหน้าที่ของบุคคล ไม่ว่าจะเป็นการถาวรหรือชั่วคราว เช่น การสั่งการ การอนุญาต การอนุมัติ การวินิจฉัยอุทธรณ์ การรับรอง และการรับจดทะเบียน แต่ไม่หมายความรวมถึงการออกกฎ

2) การอื่นที่กำหนดในกฎกระทรวง ลักษณะของ “คำสั่งทางปกครอง” เป็นการสั่งการ ซึ่งได้แก่ ข้อความที่บังคับให้บุคคลกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งหรือห้ามมิให้กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง การอนุญาตให้กระทำการหรือละเว้นกระทำการ หรือการยืนยันสิทธิ ที่มีผลบังคับเฉพาะกรณีใดกรณีหนึ่งหรือบุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเฉพาะ

จากลักษณะดังกล่าวจะเห็นได้ว่า คำสั่งทางปกครองมีลักษณะเช่นเดียวกับ “กฎ” แต่ขาดคุณลักษณะข้อใดข้อหนึ่งของกฎ คือ ไม่เป็นการบังคับทั่วไป แต่ใช้บังคับเฉพาะกรณีและไม่เป็นการบังคับแก่บุคคลทั่วไปแต่ใช้บังคับเฉพาะบุคคล คำสั่งทางปกครองที่ใช้กับบุคคลเฉพาะเรื่องและเฉพาะบุคคล แต่เป็นบุคคลหลายๆ คน ในคราวเดียวกันก็ได้ ถือว่าเป็นคำสั่งทางปกครองที่มีผลเฉพาะเรื่องและเฉพาะบุคคล ไม่ถือว่าเป็นคำสั่งทางปกครองทั่วไป เพราะคำว่าเฉพาะบุคคล รวมถึงกลุ่มบุคคลด้วย ซึ่งหมายถึงกลุ่มบุคคลที่ถูกบังคับตามคำสั่งทางปกครองในคราวเดียวกันหลาย ๆ คน แต่ออกคำสั่งทางปกครองครั้งเดียวกัน เช่น คำสั่งสลายการชุมนุม สัญญาณไฟจราจร การประกาศผลสอบ การประกาศผลการเลือกตั้ง เป็นต้น

ดังนั้น คำสั่งทางปกครองจึงมีความหมายสองประการ คือ

1) คำสั่งทางปกครองที่จะต้องวินิจฉัยในเรื่องว่า

2) คำสั่งทางปกครองที่เป็นไปตามกฎหมาย คือ กฎกระทรวงและประกาศ ประกอบด้วย

- กฎกระทรวง ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2540) ออกตามความในพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 (ยกเว้นมาตรา 30 ไม่ต้องแจ้งสิทธิก่อนออกคำสั่งทางปกครอง) โดยให้คำสั่ง ทางปกครองในกรณีดังต่อไปนี้ เป็นคำสั่งทางปกครองตามมาตรา 30 วรรคสอง (6) ได้แก่ (1) การบรรจุ การแต่งตั้ง การเลื่อนขั้นเงินเดือน การสั่งพักงาน หรือสั่งให้ออกจากงานไว้ก่อน หรือการให้พ้นจากตำแหน่ง (2) การแจ้งผลการสอบหรือการวัดผลความรู้หรือความสามารถของบุคคล (3) การไม่ออกหนังสือเดินทางสำหรับการเดินทางไปต่างประเทศ (4) การไม่ตรวจลงตราหนังสือเดินทางของคนต่างด้าว (5) การไม่ออกใบอนุญาตหรือการไม่ต่ออายุใบอนุญาตทำงานของคนต่างด้าว (6) การสั่งให้เนรเทศ

- กฎกระทรวง ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2543) ออกตามความในพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 ให้การดำเนินการของเจ้าหน้าที่ดังต่อไปนี้ เป็นคำสั่งทางปกครอง ได้แก่

1) การดำเนินการเกี่ยวกับการจัดหาหรือให้สิทธิประโยชน์ในกรณีดังต่อไปนี้ (1) การสั่งรับหรือไม่รับคำเสนอขายรับจ้าง แลกเปลี่ยน ให้เช่า ซื้อ เช่า หรือให้สิทธิประโยชน์ (2) การอนุมัติสั่งซื้อ จ้าง แลกเปลี่ยน เช่า ขาย ให้เช่า หรือให้สิทธิประโยชน์ (3) การสั่งยกเลิกกระบวนการพิจารณาคำเสนอหรือการดำเนินการอื่นใดในลักษณะเดียวกัน (4) การสั่งให้เป็นผู้ทิ้งงาน

2) การให้หรือไม่ให้ทุนการศึกษา และยังมีคำสั่งทางปกครอง ตามประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง คำสั่งทางปกครอง ที่ต้องระบุเหตุผลไว้ในคำสั่งหรือในเอกสารแนบท้ายคำสั่ง ดังต่อไปนี้ (เหตุผล คือ มาตรา 37 คำสั่งทาง

ปกครองที่ทำเป็นหนังสือและการยืนยันคำสั่งทางปกครองเป็นหนังสือต้องจัดให้มีเหตุผลไว้ด้วย และเหตุผลนั้นอย่างน้อยต้องประกอบด้วย (1) ข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ (2) ข้อกฎหมายที่อ้างอิง (3) ข้อพิจารณาและข้อสนับสนุนในการใช้ดุลพินิจ)

- คำสั่งทางปกครองที่เป็นการปฏิเสธการก่อตั้งสิทธิของคู่กรณี เช่น การไม่รับคำขอ ไม่อนุญาต ไม่อนุมัติ ไม่รับรอง ไม่รับอุทธรณ์ หรือไม่รับจดทะเบียน

- คำสั่งทางปกครองที่เป็นการเพิกถอนสิทธิ เช่น การเพิกถอนใบอนุญาต เพิกถอนการอนุมัติ เพิกถอนการรับรอง หรือเพิกถอนการรับจดทะเบียน

- คำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้กระทำการหรือละเว้นกระทำการ

- คำสั่งทางปกครองที่เป็นคำวินิจฉัยอุทธรณ์

- คำสั่งยกเลิกการสอบราคา การประกวดราคา หรือการประมูลราคาที่มีผู้ได้รับคัดเลือกจากคณะกรรมการที่มีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาผลการดำเนินการดังกล่าวแล้ว

โดยสรุปการพิจารณาทางปกครองและคำสั่งทางปกครองมีความแตกต่างกันในทางปฏิบัติของเจ้าหน้าที่เนื่องจากการพิจารณาทางปกครองเจ้าหน้าที่จะต้องมีความเป็นกลางและไม่มีสภาพร้ายแรง (ตามมาตรา 13 และมาตรา 16) จะต้องใช้หลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องในการพิจารณาเพื่อคุ้มครองรับรองสิทธิของคู่กรณี เช่น สิทธิในการมีทนายความหรือที่ปรึกษา (มาตรา 23) สิทธิในการแต่งตั้งผู้ทำการแทน (มาตรา 24 และมาตรา 25) สิทธิในการได้รับคำแนะนำและได้รับแจ้งสิทธิในกระบวนการพิจารณา (มาตรา 27) สิทธิในการได้รับแจ้งผลกระทบต่อสิทธิ (มาตรา 30) สิทธิในการตรวจดูเอกสารของเจ้าหน้าที่ (มาตรา 31 และมาตรา 32) สิทธิในการได้รับทราบเหตุผลของคำสั่งทางปกครอง (มาตรา 37) สิทธิในการได้รับแจ้งสิทธิอุทธรณ์หรือโต้แย้งคำสั่งทางปกครอง (มาตรา 40) เป็นต้น แล้วจึงดำเนินการออกคำสั่งทางปกครองต่อไป

กรณีศึกษา การพิจารณาทางปกครอง (ยังต้องดำเนินการต่อไป)

1). คำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัยไม่ร้ายแรง เป็นขั้นตอนที่ผู้บังคับบัญชาอาจดำเนินการก่อนที่จะมีคำสั่งลงโทษทางวินัยต่อไป เพื่อให้ผู้ถูกกล่าวหามีโอกาสทราบข้อเท็จจริงอย่างเพียงพอและมีโอกาสโต้แย้งหรือชี้แจง แก้อีกข้อกล่าวหาและแสดงพยานหลักฐาน คำสั่งดังกล่าวเป็นการพิจารณาทางปกครอง (คำสั่งศาลปกครองสูงสุด ที่ 116/2551)

2). กรรมการปกครองมีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัยอย่างร้ายแรง ยังต้องดำเนินการสอบสวนและพิจารณาต่อไป เป็นการพิจารณาทางปกครอง (คำสั่งศาลปกครองสูงสุด ที่ 149/2552)

3). สรุปผลการสอบสวนของคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดให้ นาย ก. รับผิดชอบทางละเมิดเต็มจำนวน เป็นการพิจารณาทางปกครอง (คำสั่งศาลปกครองสูงสุด ที่ 45/2551)

4). หนังสือของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินที่ชี้มูลความผิดนาย ก. โดยให้ดำเนินการทางวินัย อาญา และละเมิด เป็นการพิจารณาทางปกครอง (คำสั่งศาลปกครองสูงสุด ที่ 112/2551)

5). มติของคณะกรรมการพนักงานส่วนตำบลจังหวัดที่เห็นชอบให้นาย ข. ไปประจำที่สำนักงานเลขานุการคณะกรรมการพนักงานส่วนตำบลจังหวัดเป็นเพียงกระบวนการพิจารณาซึ่งเป็นขั้นตอนภายในก่อนที่จะมีคำสั่งทางปกครองย้ายนาย ข. ต่อไป มติดังกล่าวยังไม่ได้มีสถานะทางกฎหมายออกสู่ภายนอกอันจะมีผลกระทบต่อสถานะภาพของสิทธิหรือหน้าที่ของนาย ข. เป็นการพิจารณาทางปกครอง (คำสั่งศาลปกครองสูงสุด ที่ 13/2555)

กรณีศึกษา คำสั่งทางปกครอง

1). การออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวงของอธิบดีกรมที่ดินในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ เป็นการใช้อำนาจตามกฎหมายที่มีผลกระทบต่อสถานะภาพของสิทธิหรือหน้าที่ของบุคคลที่อยู่ข้างเคียงที่ดินดังกล่าว จึงเป็นคำสั่งทางปกครอง ตามมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 (คำสั่งศาลปกครองสูงสุด ที่ 432/2554)

2). มติของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ที่ให้ นาย ก. ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ในฐานะที่เป็นผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูง ซึ่งหากไม่ปฏิบัติตามอาจได้รับโทษตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ

ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 กำหนดไว้ มติดังกล่าวเป็นการใช้อำนาจตามกฎหมายของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีผลกระทบต่อสภาพของสิทธิหรือหน้าที่ของผู้ฟ้องคดี จึงมีลักษณะเป็นคำสั่งทางปกครอง ตามมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 (คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ 160/2555)

3). คำสั่งของหน่วยงานที่ไม่เลื่อนขึ้นเงินเดือนให้แก่ผู้ฟ้องคดี มีผลเป็นการสร้างนิติสัมพันธ์อันมีผลกระทบต่อสภาพของสิทธิในการที่จะได้รับการพิจารณาเลื่อนขึ้นเงินเดือนของผู้ฟ้องคดี จึงเป็นคำสั่งทางปกครอง ตามมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 (คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด ที่ อ. 30/2550 และคำสั่งศาลปกครองสูงสุด ที่ 25/2550)

4). คำสั่งลงโทษไล่ผู้ฟ้องคดีออกจากราชการ เป็นคำสั่งที่มีผลกระทบต่อสิทธิและหน้าที่ของผู้ถูกลงโทษ จึงเป็นคำสั่งทางปกครอง ตามมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 (คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด ที่ อ.78/2550)

ข้อสังเกต

1). หนังสือองค์การบริหารส่วนตำบลที่แจ้งให้ผู้ขออนุญาตก่อสร้างอาคารระงับการก่อสร้างและรื้อถอนอาคารที่ก่อสร้างโดยไม่ได้รับใบอนุญาต เป็นเพียงหนังสือแจ้งเตือนให้ผู้ขอปฏิบัติตามเท่านั้น ซึ่งหากผู้ขอฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามก็อาจถูกดำเนินการตามกฎหมายต่อไป หนังสือดังกล่าวจึงมิได้มีผลกระทบต่อสภาพของสิทธิหรือหน้าที่ของนาย ข. จึงมิใช่คำสั่งทางปกครองตามความในมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 (คำสั่งศาลปกครองสูงสุด ที่ 119/2555)

2). หนังสือกรมการปกครองแจ้งเตือนให้นาย ก. ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนทางละเมิดภายใน 7 วัน นับแต่วันที่ได้รับหนังสือดังกล่าว หากพ้นกำหนดแล้ว กรมการปกครองจะใช้มาตรการบังคับทางปกครองกับนาย ก. โดยการยึดหรืออายัดทรัพย์สินของนาย ก. เพื่อนำเงินมาชำระหนี้ดังกล่าวต่อไป มีลักษณะเป็นเพียงหนังสือเตือนให้นาย ก. นำเงินไปชำระตามคำสั่งกรมการปกครองภายในระยะเวลาที่กำหนด อันเป็นขั้นตอนการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดก่อนที่จะใช้มาตรการบังคับทางปกครองต่อไปเท่านั้น จึงไม่เป็นคำสั่งทางปกครอง (คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด ที่ อ.150/2554)

3). หนังสือแจ้งเตือนจากนายอำเภอให้ผู้บุกรุกที่สาธารณประโยชน์ออกจากที่ดินที่บุกรุก ภายในกำหนด 30 วัน นับแต่ได้รับหนังสือ ตามมาตรา 122 แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 หากไม่กระทำตาม ผู้ถูกฟ้องคดีจะดำเนินการตามกฎหมายแพ่งและอาญาต่อไปเท่านั้น ไม่ใช่คำสั่งทางปกครอง แต่เป็นการโต้แย้งสิทธิในที่ดินเท่านั้นและเป็นหนังสือแจ้งเตือน และกฎหมาย มิได้บัญญัติให้ผู้ถูกฟ้องคดีมีอำนาจเข้าไปบังคับจัดการให้บุคคลออกจากที่ดินสาธารณสมบัติของแผ่นดินหรือรื้อถอนสิ่งปลูกสร้างออกจากที่ดินสาธารณสมบัติของแผ่นดิน หรือใช้มาตรการบังคับทางปกครองในกรณีดังกล่าวได้ แต่จะต้องดำเนินคดีตามกฎหมายต่อไป (คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด ที่ อ.639/2557)

2.2 คำสั่งทางปกครอง เป็นการกระทำทางปกครองของฝ่ายปกครอง

2.2.1 ความหมายของคำว่ากระทำทางปกครอง

การใช้อำนาจตามกฎหมายของฝ่ายปกครองซึ่งอาจนำไปสู่ข้อพิพาททางปกครอง ในทางตำราเรียกว่าการกระทำทางปกครอง คำว่า “การกระทำทางปกครอง” หรือ acte administratif นั้น Otte Mayer นักนิติศาสตร์ชาวเยอรมันได้ให้คำจำกัดความไว้ในคริสต์ศตวรรษที่ 19 ว่า การกระทำทางปกครองคือถ้อยคำทางราชการของฝ่ายปกครองที่กำหนดต่ออำนาจอปเป็นเรื่อง ๆ ว่า อะไรเป็นสิ่งที่ถูกต้องตามกฎหมายสำหรับข้าแผ่นดินผู้นี้ นอกจากนี้ นักวิชาการนิติศาสตร์ไทยหลายคนได้ให้คำนิยามคำว่า “การกระทำทางปกครอง” ไว้ดังนี้ (ชาญชัย แสวงศักดิ์, 2548)

รองศาสตราจารย์ ดร.โกศล พลกุล ได้อธิบายความหมายของการกระทำทางปกครองว่า การกระทำทางปกครองหมายถึง การกระทำหรือการละเว้นการกระทำตามอำนาจหน้าที่ขององค์กรฝ่ายบริหาร (รัฐบาลและฝ่ายปกครอง) และผลของการกระทำหรือการละเว้นดังกล่าวได้ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสภาพทางกฎหมาย ไม่ว่าจะเป็นประโยชน์หรือทำให้เกิดภาระหน้าที่แก่เอกชน

รองศาสตราจารย์ ดร.วราภรณ์ วิศรุตพิชญ์ ได้อธิบายความหมายของการกระทำทางปกครองไว้พอสรุปได้ว่า การกระทำทางปกครองเป็นการกระทำของรัฐ ไม่ใช่การกระทำของเอกชน โดยรัฐจะต้องใช้สิทธิและปฏิบัติหน้าที่ผ่านทางบุคคลธรรมดาคนหนึ่งหรือคณะบุคคลที่ปฏิบัติหน้าที่แทนรัฐและในนามของรัฐ ซึ่งกระทำในฐานะที่เป็นองค์กรของรัฐฝ่ายบริหารประเภทขององค์กรของรัฐฝ่ายปกครอง ไม่ใช่การกระทำโดยองค์กรของรัฐฝ่ายนิติบัญญัติหรือโดยองค์กรของรัฐฝ่ายตุลาการ

รองศาสตราจารย์สมยศ เชื้อไทย ได้อธิบายว่า การกระทำทางปกครองเป็นการกระทำของรัฐที่กระทำผ่านเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งเป็นผู้แทนของตนที่เป็นองค์กรฝ่ายบริหาร มีใช้องค์กฤษฎีบัญญัติและมีใช้องค์กฤษฎีการ

อำนาจหน้าที่ของรัฐศาสตราจารย์พิเศษชัยวัฒน์ วงศ์วัฒนศานต์ ได้อธิบายว่า การกระทำทางปกครองหมายถึง การกระทำหรือการละเว้นกระทำทุกประเภทขององค์กรทางปกครอง ซึ่งผลอาจเป็นการเปลี่ยนแปลงหรือก่อให้เกิดผลกระทบต่สิทธิหน้าที่ของเอกชนก็ได้หรือก่อให้เกิดความรับผิดชอบขององค์กรฝ่ายปกครองก็ได้

จากนิยามดังกล่าวข้างต้น อาจสรุปได้ว่า การกระทำทางปกครอง หมายถึง การกระทำการละเว้นการกระทำตามโดยผ่านเจ้าหน้าที่ของรัฐฝ่ายปกครอง อันอาจมีผลเป็นการเปลี่ยนแปลงหรือก่อให้เกิดผลกระทบต่อสภาพทางกฎหมายของเอกชนหรือก่อให้เกิดความรับผิดชอบขององค์กรฝ่ายปกครองก็ได้

การกระทำทางปกครอง หมายถึง การที่เจ้าหน้าที่ของรัฐหรือองค์กรของรัฐใช้อำนาจตามกฎหมาย เช่น การที่ผู้บังคับบัญชาออกคำสั่งแต่งตั้งบุคคล หรือการออกใบอนุญาตให้บุคคลก่อสร้างอาคาร เป็นต้น

2.2.2 การกระทำทางปกครองอาจแยกได้เป็นสองลักษณะคือ นิติกรรมทางปกครอง และปฏิบัติการทางปกครอง

1) นิติกรรมทางปกครอง ได้แก่ การกระทำทางปกครองที่เป็นนิติกรรมทางปกครองฝ่ายเดียว เช่น การออกกฎ หรือการออกคำสั่ง นิติกรรมทางปกครองสามารถแยกได้เป็นสองประเภทอีกเช่นกัน คือ นิติกรรมทางปกครองที่มีผลเป็นการทั่วไป เช่น บรรดากฎ ระเบียบต่างๆ และ นิติกรรมทางปกครองที่มีผลเป็นการเฉพาะตัว เช่น คำสั่งต่างๆ เป็นต้น

2) ปฏิบัติการทางปกครอง ได้แก่ การกระทำของฝ่ายปกครองที่มีใช่เป็นการออกกฎ ออก คำสั่ง เช่น การเช่ารถนอนอาคารที่ก่อสร้างโดยฝ่าฝืนกฎหมาย เป็นต้น ปฏิบัติการทางปกครองมักจะเป็นการดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของนิติกรรมทางปกครองที่ได้ออกใช้ไปก่อนหน้านี้แล้ว เช่น ฝ่ายปกครองออกคำสั่งให้เจ้าของอาคารฝ่าฝืนกฎหมายรื้อถอนอาคารนั้น หากเจ้าของอาคารไม่รื้อถอน ฝ่ายปกครองก็จะเข้าไปรื้อถอน

จากความหมายการกระทำทางปกครองที่เรียกว่า นิติกรรมทางปกครอง ข้างต้น ผู้ศึกษาได้รวบรวมอีกความเห็นหนึ่งซึ่งแตกต่างจากความเห็นข้างต้น นั่นคือ

ศาสตราจารย์ ดร. ประยูร กาญจนดุล ได้ให้ความหมายการกระทำในทางปกครอง ว่าการกระทำหลายฝ่ายในทางปกครองนี้ไม่เหมือนกับสัญญาตามกฎหมายเอกชน ฉะนั้น จึงไม่ควรจะเอาไปปะปนกัน จริงอยู่สัญญาเป็นนิติกรรมที่มีการแสดงเจตนาหลายฝ่าย แต่สัญญาจะเกิดขึ้นได้ก็แต่ในกรณีที่มีการแสดงเจตนาของบุคคลสองฝ่ายซึ่งหวังผลตรงกันข้ามกัน กล่าวคือ แต่ละฝ่ายมีจุดประสงค์แตกต่างกัน เช่น สัญญาซื้อขาย ฝ่ายผู้ซื้อต้องการได้สิ่งของ แต่ฝ่ายผู้ขายต้องการได้เงิน ไม่ได้ต้องการสิ่งเดียวกัน นอกจากนี้ ในการทำสัญญาก็ต้องมีการแลกเปลี่ยนเจตนา เพื่อให้ประโยชน์ที่ตรงกันข้ามกันนั้นได้ประสานกัน และทำให้เกิดสถานะตามกฎหมายขึ้นใหม่ อันเป็นผลทำให้เกิดมีหนี้ขึ้นระหว่างบุคคลทั้งสองฝ่ายนั้น แต่การกระทำหลายฝ่ายในทางปกครองหาได้มีลักษณะเช่นนี้ไม่ ฉะนั้น จึงไม่อาจเรียกได้ว่าเป็นสัญญา เช่น ในการที่ทางราชการบรรจุบุคคลเข้าเป็นข้าราชการ แม้ว่าจะมีการแสดงเจตนาของบุคคลนั้นในการสมัครเข้ารับราชการ และการที่ทางราชการมีคำสั่งบรรจุนั้นจะถือได้ว่าเป็นการแสดงเจตนาของฝ่ายปกครองก็ตาม แต่การแสดงเจตนาเช่นว่านี้ไม่มีลักษณะอย่างเดียวกับการแลกเปลี่ยนเจตนาทำความตกลงกันในการทำสัญญาระหว่างเอกชน ซึ่งเมื่อตรงกันแล้วก็ก่อให้เกิดหนี้แก่ทั้งสองฝ่าย แต่การกระทำหลายฝ่ายในทางปกครองเป็นการแสดงเจตนาที่คนละที่ซึ่งเป็นส่วนประกอบกัน เช่น ในกรณีตามตัวอย่างนี้ ถ้าไม่มีการสมัคร ทางราชการก็ไม่มีคำสั่งบรรจุ แต่คำสั่งบรรจุก็ไม่มีลักษณะเป็นสัญญา เพราะไม่ได้มีการแลกเปลี่ยนเจตนาทำความตกลงกันแต่อย่างใด (ประยูร กาญจนดุล, 2538)

2.3 คำสั่งทางปกครอง เป็นการกระทำทางปกครองที่ใช้ “มาตรการภายในฝ่ายปกครอง”

มาตรการภายในของฝ่ายปกครองเป็นความสัมพันธ์ภายในองค์กรของเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองตามลำดับชั้น (Hierarchical relation) ของอำนาจบังคับบัญชาในรูปของพีระมิด เจ้าหน้าที่ที่อยู่ในตำแหน่งสูงกว่ามีอำนาจบังคับบัญชาเจ้าหน้าที่ที่อยู่ตำแหน่งต่ำกว่า และรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ที่อยู่ในตำแหน่งต่ำกว่าซึ่งอยู่ในบังคับบัญชาของตน เนื่องจากผู้บังคับบัญชาแต่ละลำดับต้องรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใต้บังคับบัญชาของตน โดยเฉพาะอย่างยิ่งหัวหน้าหน่วยงานของรัฐซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาสูงสุดจะต้องรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่สังกัดหน่วยงานนั้นทุกคน ผู้บังคับบัญชาโดยเฉพาะอย่างยิ่งหัวหน้าหน่วยงานของรัฐจึงย่อมมีอำนาจออกคำสั่งบังคับให้เจ้าหน้าที่ที่อยู่ในบังคับบัญชาของตนกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง ห้ามมิให้กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง หรืออนุญาตให้กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งได้เสมอ

มาตรการภายในของฝ่ายปกครองเป็นการใช้อำนาจตามกฎหมายของเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองแสดงเจตนาที่เจ้าหน้าที่ภายในองค์กรฝ่ายปกครองมิได้เป็นการก่อให้เกิดผลตามกฎหมายในทางที่สร้างนิติสัมพันธ์ขึ้นระหว่างบุคคล โดยหลักแล้ว มาตรการภายในของฝ่ายปกครองไม่สามารถนำมาฟ้องต่อศาลปกครองได้ เว้นแต่จะเป็นมาตรการภายในของฝ่ายปกครองที่มีผลเป็นการวางกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ขึ้นมา (une mesure réglementaire) ดังที่ศาลปกครองสูงสุดของฝรั่งเศสได้วินิจฉัยไว้ในคำวินิจฉัยคดี Institution Notre-Dame du Kreisher เมื่อวันที่ 29 มกราคม ค.ศ.1954

คำสั่งของผู้บังคับบัญชาที่ส่งเจ้าหน้าที่ที่อยู่ในบังคับบัญชา ให้กระทำ ละเว้นกระทำ อนุญาตให้กระทำในการปฏิบัติหน้าที่ ที่ไม่มีผลกระทบต่อสถานภาพของสิทธิหรือหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการหรือกฎหมายว่าด้วยระเบียบพนักงานของรัฐ จึงมิใช่นิติกรรมทางปกครอง แต่เป็น “มาตรการภายในของฝ่ายปกครอง” แม้กระทั่ง “แนวปฏิบัติ”(Directive) หรือ “แนวนโยบาย” (Rule of Policy) ที่ผู้บังคับบัญชาโดยเฉพาะอย่างยิ่งรัฐมนตรีกำหนดให้เจ้าหน้าที่ใต้บังคับบัญชาถือปฏิบัติในการใช้ดุลพินิจตามอำนาจหน้าที่ในเรื่องต่างๆ ของเจ้าหน้าที่นั้น มิใช่นิติกรรมทางปกครองประเภทเรียกว่ากฎ การกำหนด “แนวปฏิบัติ”(Directive) หรือ “แนวนโยบาย” (Rule of Policy) เพื่อความสะดวกแก่การควบคุมและตรวจสอบเท่านั้น รวมทั้งการเตรียมการใดๆ เพื่อออกนิติกรรมทางปกครองที่อยู่ในการดำเนินการภายในของฝ่ายปกครอง และการตอบข้อหารือต่างๆ โดยมีได้มีการกระทบสิทธิของบุคคลภายนอก ก็ไม่เป็นนิติกรรมทางปกครอง เป็นเพียงมาตรการภายในของฝ่ายปกครองเท่านั้น

โดยคำสั่งทางปกครองนั้นจะต้องมุ่งที่จะก่อให้เกิด “ผล” ต่อผู้ได้รับคำสั่ง ในขณะที่มาตรการภายในของฝ่ายปกครอง (mesure d'ordre intérieur) นั้นมิได้มุ่งเน้นที่จะให้เกิดผลต่อบุคคล แต่เป็นเพียงวิธีปฏิบัติงานของฝ่ายปกครอง ซึ่งในบางกรณีอาจเป็นไปได้ที่มาตรการภายในของฝ่ายปกครองจะไปกระทบต่อสิทธิและหน้าที่ของบุคคลเข้าก็ได้ มาตรการภายในเหล่านั้นอาจได้แก่ ความเห็นของผู้บังคับบัญชาที่มีไปยังผู้ใต้บังคับบัญชาเกี่ยวกับงาน การห้ามข้าราชการเข้าไปในบางบริเวณในสถานที่ทำงานของตนที่มีได้เกี่ยวข้องกับหน้าที่การงานของตนหรือการจัดบริเวณต่าง ๆ ภายในเรือนจำ เป็นต้น

มาตรการภายในของฝ่ายปกครองจึงไม่ถือว่าเป็น นิติกรรมทางปกครอง คือ ไม่เป็น “กฎ” หรือ “คำสั่งทางปกครอง” แนวคำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ 607/2552 การที่กรมที่ดินออกคำสั่งเรียกคืนเงินบำเหน็จจากเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งถูกคำสั่งลงโทษไล่ออกจากราชการรับไปโดยไม่มีสิทธิ นั้น เนื่องจากไม่มีบทบัญญัติแห่งกฎหมายใดให้อำนาจกรมที่ดินออกคำสั่งในลักษณะเช่นว่านี้ได้ การเรียกคืนเงินบำเหน็จดังกล่าว จึงไม่เป็นการกระทำที่อาศัยอำนาจตามกฎหมายที่จะมีผลเป็นการสร้างนิติสัมพันธ์อันจะถือเป็นคำสั่งทางปกครองที่ก่อให้เกิดผลบังคับขึ้นมาได้ (เน้นทวัฒน์ บรมานันท์, 2547)

2.4 การใช้บังคับกฎหมายวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

การปกครองส่วนท้องถิ่น คือ หน่วยงานปกครองที่อยู่ใกล้ชิดกับประชาชนที่สุดรูปแบบหนึ่ง โดยปกติการปกครองส่วนท้องถิ่นจะเปิดโอกาสให้ประชาชนในเขตท้องถิ่นนั้น ๆ เลือกตั้งผู้แทนของตนเข้าไปทำหน้าที่เป็นผู้บริหารท้องถิ่น หรือเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่น การปกครองส่วนท้องถิ่นบัญญัติในรัฐธรรมนูญ โดยมีสาระสำคัญเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น สรุปได้ดังนี้

2.4.1 ภายใต้ความเป็นประเทศไทยที่เป็นราชอาณาจักรอันหนึ่งอันเดียว รัฐจัดให้มีการจัดการปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลักแห่งการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น

2.4.2 การจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปแบบใดให้คำนึงถึงเจตนารมณ์ของประชาชนในแต่ละท้องถิ่น เช่น เทศบาล อบต. หรือรูปแบบพิเศษ

2.4.3 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่และอำนาจดูแลและจัดทำบริการสาธารณะ

2.4.4 รัฐต้องดำเนินการให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีรายได้ของตนเองให้สามารถดำเนินการได้อย่างเพียงพอ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หมายถึง องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล และเมืองพัทยา

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) เป็นองค์กรภาครัฐที่จัดตั้งตามหลักการกระจายอำนาจการปกครอง (Decentralization) อันเป็นหลักการที่รัฐมอบอำนาจการปกครองบางส่วนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดทำบริการสาธารณะ เพื่อตอบสนองความต้องการหรือแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนในท้องถิ่นของตน โดยกำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบุคลากร งบประมาณ และมีอำนาจอิสระในการบริหาร ทั้งในด้านการพัฒนา เศรษฐกิจ การวางระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ การจัดทำบริการและสวัสดิการสังคม ภายใต้การกำกับดูแลของรัฐบาล (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2559) การจัดระเบียบการปกครองซึ่งรัฐหรือส่วนกลางมอบอำนาจหน้าที่ในการจัดทำบริการสาธารณะบางอย่างซึ่งเดิมราชการบริหารส่วนกลางเป็นผู้ดำเนินงานอยู่ในท้องถิ่นให้ท้องถิ่นรับไปดำเนินการด้วยงบประมาณและเจ้าหน้าที่ของท้องถิ่น โดยราชการบริหารส่วนกลางเพียงแต่กำกับดูแลเท่านั้น ไม่ได้เข้าไปบังคับบัญชาสั่งการ ซึ่งสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทยนั้น เป็นที่ทราบและเข้าใจเป็นอย่างดีว่าสามารถจำแนกออกเป็น 2 ประเภทด้วยกัน คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบทั่วไป อันประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) เทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) และ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ คือ กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา (สมคิด เลิศไพฑูรย์, 2554)

บุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หมายถึง ข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัด พนักงานเทศบาล พนักงานส่วนตำบล ข้าราชการหรือพนักงานครูและบุคลากรทางการศึกษา ลูกจ้างประจำ และพนักงานจ้าง เป็นทรัพยากรบุคคลภาครัฐที่มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนภารกิจภาครัฐไปสู่เป้าหมายและสนองตอบความต้องการของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2566, น. 3)

การบริหารงานบุคคลท้องถิ่น หมายถึง กระบวนการบริหารงานบุคคลท้องถิ่น ในด้านต่าง ๆ ตั้งแต่ การแต่งตั้ง การโยกย้าย การเลื่อนตำแหน่ง การเลื่อนขั้นเงินเดือน การลงโทษ และการให้พ้นจากตำแหน่ง

ผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หมายถึง นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด นายกเทศมนตรีเมือง นายกเทศมนตรีตำบล นายกองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นไปตามกฎหมายจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกำหนดจากหลักความเป็นอิสระทางการบริหารเป็นผลให้อำนาจทางการบริหารในกระบวนการทางการบริหารงานบุคคล จะวางอยู่ที่ผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นสำคัญ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความเป็นอิสระในการบริหารงานบุคคลตามความต้องการและความเหมาะสมของท้องถิ่น จึงเป็นผลให้พระราชบัญญัติระเบียบบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ที่ตราขึ้นในเวลาต่อมาได้ให้อำนาจแก่ผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการบริหารจัดการทรัพยากรบุคคลของตนเองเนื่องจากถือว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งหนึ่ง ย่อมควรที่จะมีอำนาจในฐานะผู้ว่าจ้างต่อบุคลากรที่ทำงานอยู่ในองค์กรของตน ทั้งนี้ ผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะเป็นผู้ใช้อำนาจในกิจกรรมดังกล่าวนี้เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการกิจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สำหรับอำนาจในการจัดการกับกระบวนการต่าง ๆ ทางการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารท้องถิ่นตั้งแต่ การแต่งตั้ง การโยกย้าย การเลื่อนตำแหน่ง การเลื่อนขั้นเงินเดือน การลงโทษ และการให้พ้นจากตำแหน่ง (วสันต์ เหลืองประภัสร์, 2547, น. 51-52)

ผู้เขียนบทความพบว่า ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใช้อำนาจและหน้าที่ในการพิจารณาทางปกครอง ไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์แห่งกฎหมายกำหนดจากกรณีศึกษาพบผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบ “เทศบาล” ตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 ตามมาตรา 48 เตรส มาตรา 48 สัตตรส บัญญัติไว้ว่า

“มาตรา 48 เตรส นายกเทศมนตรีมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

- 1) กำหนดนโยบายโดยไม่ขัดต่อกฎหมาย และรับผิดชอบในการบริหารราชการของเทศบาลให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ เทศบัญญัติ และนโยบาย
- 2) สั่ง อนุญาต และอนุมัติเกี่ยวกับราชการของเทศบาล
- 3) แต่งตั้งและถอดถอนรองนายกเทศมนตรี ที่ปรึกษานายกเทศมนตรี และเลขานุการนายกเทศมนตรี
- 4) วางระเบียบเพื่อให้งานของเทศบาลเป็นไปด้วยความเรียบร้อย
- 5) รักษาการให้เป็นไปตามเทศบัญญัติ
- 6) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้และกฎหมายอื่น”

“มาตรา 48 สัตตรส ให้นายกเทศมนตรีควบคุมและรับผิดชอบในการบริหารกิจการของเทศบาลและเป็นผู้บังคับบัญชาพนักงานเทศบาลและลูกจ้างเทศบาล”

ทั้งนี้ มาตรา 48 เถกุนวิสตี บัญญัติว่า “ให้มีปลัดเทศบาลคนหนึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาพนักงานเทศบาลและลูกจ้างเทศบาลรองจากนายกเทศมนตรี และรับผิดชอบควบคุมดูแลราชการประจำของเทศบาลให้เป็นไปตามนโยบายและมีอำนาจหน้าที่อื่นตามที่กฎหมายกำหนดหรือตามที่นายกเทศมนตรีมอบหมาย” แสดงให้เห็นถึงโครงสร้างภายในเทศบาลประกอบด้วย นายกเทศมนตรีผู้บังคับบัญชาสูงสุด ปลัดเทศบาลรองจากนายกเทศมนตรี เพื่อบังคับบัญชาบุคลากรในเทศบาลนั้นตามกฎหมายกำหนด

ข้อเท็จจริงปรากฏว่า นายกเทศมนตรีรับเรื่องร้องเรียนพนักงานเทศบาล จึงอาศัยอำนาจตาม มาตรา 48 เตรส (2) ประกอบมาตรา 48 สัตตรส แห่งกฎหมายข้างต้นจัดทำคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริง เพื่อสืบสวนกรณีได้รับเรื่องราวร้องเรียนว่าพนักงานเทศบาลขาดราชการจริงหรือไม่ คณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริงดำเนินการแล้วเสร็จรายงานผลการสอบสวน นายกเทศมนตรีเห็นชอบกับความเห็นของคณะกรรมการสืบสวนว่า “พนักงานเทศบาลผู้นั้นขาดราชการจริง” นายกเทศมนตรีจึงสั่งการเป็นลายลักษณ์อักษรให้ปลัดเทศบาลในฐานะผู้บังคับบัญชารองจากนายกเทศมนตรี บันทึกการ “ขาดราชการ” ของพนักงานเทศบาลผู้นั้น ลงในบัตรทะเบียนประวัติ โดยนายกเทศมนตรีอ้างว่า การสั่งการให้ลงบัตรทะเบียนประวัติหรือ ก.พ. 7 เป็นคำสั่งในราชการทั่วไปและเป็นมาตรการภายในของฝ่ายปกครอง กฎหมายกำหนดอำนาจและหน้าที่ให้นายกเทศมนตรีควบคุมกำกับดูแลให้พนักงานเทศบาลปฏิบัติหน้าที่ราชการอยู่ในระเบียบแบบแผน จากการวิเคราะห์ข้อเท็จจริงประกอบข้อกฎหมาย ผู้เขียนบทความพบว่า

1. คำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริง เป็นการอาศัยอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายที่กำหนดความสัมพันธ์กันตามลำดับชั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งหัวหน้าหน่วยงานได้แก่ นายกเทศมนตรีซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาสูงสุดจะต้องรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ในสังกัดหน่วยงานของตนเองที่ควบคุมรับผิดชอบอยู่ “การออกคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริง” เป็นคำสั่งของผู้บังคับบัญชาที่สั่งเจ้าหน้าที่ที่อยู่ในบังคับบัญชา ให้กระทำการละเว้นกระทำ อนุญาตให้กระทำการในการปฏิบัติหน้าที่ เจตนาของนายกเทศมนตรีเพียงต้องการแสวงหาข้อเท็จจริงและยังไม่มีกระทำการใด ๆ ที่จะส่งผลกระทบต่อสถานภาพของสิทธิหรือหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการหรือกฎหมายว่าด้วยระเบียบพนักงานของรัฐ จึงมิใช่ “นิติกรรมการทางปกครอง” แต่เป็น “มาตรการภายในของฝ่ายปกครอง”

2 แต่กรณีการออกคำสั่งเป็นลายลักษณ์อักษรว่า พนักงานเทศบาล “ขาดราชการ” การขาดราชการหมายความว่า พนักงานเทศบาลละทิ้งหน้าที่ราชการ หรือไม่มาทำงาน เป็นการออกคำสั่งเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล การออกคำสั่งเป็นลายลักษณ์อักษรว่าพนักงานเทศบาลผู้นั้นขาดราชการจริง ผลของการออกคำสั่งดังกล่าวเป็นการกระทำที่ก่อให้เกิดผลทางกฎหมายอาจจะเป็นการทำให้เกิดสถานภาพตามกฎหมายที่เป็นคุณหรือเป็นโทษแก่บุคคลได้ เช่น

คำสั่งแต่งตั้งบุคคลให้ดำรงตำแหน่งราชการ คำสั่งเลื่อนอัตราเงินเดือนข้าราชการเป็นสิ่งที่ให้คุณ การกระทำที่ให้โทษเช่น คำสั่งปลด หรือไล่ข้าราชการออกจากราชการ (ประยูร กาญจนดุล, 2538)

ผลทางกฎหมายมีลักษณะเป็นการสร้างนิติสัมพันธ์ขึ้นระหว่างนายกเทศมนตรีกับพนักงานเทศบาลผู้นั้น เป็นผลกระทบกับสิทธิและหน้าที่ของพนักงานเทศบาลผู้นั้น เพราะเหตุนายกเทศมนตรีใช้อำนาจตามกฎหมายที่มีผลเป็นการสร้างนิติสัมพันธ์ขึ้นระหว่างบุคคลที่จะก่อ เปลี่ยนแปลง โอน สงวน รั้งหรือมีผลกระทบต่อนสภาพสิทธิหรือหน้าที่ของบุคคล ไม่ว่าจะเป็นการถาวรหรือชั่วคราว จากการในการสั่งการให้พนักงานเทศบาลผู้นั้นขาดราชการ และการสั่งการให้เจ้าหน้าที่ผู้มีหน้าที่จัดบันทึกทะเบียนประวัติพนักงานส่วนท้องถิ่นผู้นั้นว่าขาดราชการ

เจ้าหน้าที่ผู้มีหน้าที่ได้บันทึกข้อความการ “ขาดราชการ” ลงใน ทะเบียนประวัติข้าราชการ หรือ ก.พ.7 ซึ่งเป็นหลักฐานสำคัญ โดยคู่มือ ก.พ. 7 แบบใหม่ กำหนดรายการที่จะบันทึกกรณีถูกพิจารณาโทษทางวินัย เป็นการบริหารงานบุคคลท้องถิ่นอันเป็นกระบวนการบริหารงานบุคคลท้องถิ่น ในด้านการลงโทษ ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ประกอบกับประกาศคณะกรรมการกลางพนักงานเทศบาล เรื่อง มาตรฐานทั่วไปเกี่ยวกับวินัย และการรักษาวินัย และการดำเนินการทางวินัย พ.ศ. 2558 โดยนายกเทศมนตรีไม่ได้ดำเนินการตามขั้นตอนเกี่ยวกับการดำเนินการทางวินัย ย่อมมีผลกระทบต่อสภาพของสิทธิของพนักงานเทศบาล ดังนี้

1) พนักงานเทศบาลต้องถูกเรียกคืนเงินเดือน ค่าจ้าง ค่าตอบแทนในวันที่พนักงานเทศบาลผู้นั้นได้ขาดราชการไป เป็นไปตามมาตรา 16 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชกฤษฎีกาการจ่ายเงินเดือน เงินปี บำเหน็จ และเงินอื่นในลักษณะเดียวกัน พ.ศ. 2535 กำหนดว่า “ข้าราชการที่ละทิ้งหน้าที่ราชการโดยไม่มีเหตุผลอันสมควรหรือหนีราชการ ห้ามมิให้จ่ายเงินเดือนสำหรับวันที่ละทิ้งหน้าที่ราชการหรือหนีราชการดังกล่าว”

2) พนักงานเทศบาลหากขาดราชการในครั้งซึ่งงบประมาณใดจะไม่ได้รับการพิจารณาเลื่อนขั้นเงินเดือนในครั้งปีงบประมาณนั้น เป็นไปตามข้อ 230 แห่งประกาศคณะกรรมการกลางพนักงานเทศบาล เรื่อง หลักเกณฑ์และเงื่อนไขเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลของเทศบาล พ.ศ. 2545

3) ไม่ได้รับการพิจารณาเครื่องราชย์อิสริยาภรณ์ ตามระเบียบและหลักเกณฑ์การขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ฯ

กรณีจึงเป็นการใช้อำนาจตามกฎหมายของนายกเทศมนตรีในการดำเนินการทางวินัย ซึ่งมีผลกระทบต่อสภาพของสิทธิและหน้าที่ของพนักงานเทศบาล อันมีลักษณะเป็นคำสั่งทางปกครองตามมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539

เมื่อเป็นคำสั่งทางปกครองพนักงานเทศบาลผู้นั้นมีสิทธิอุทธรณ์โต้แย้งคำสั่งทางปกครองที่เจ้าหน้าที่ออกมาใช้บังคับในเรื่องต่าง ๆ ได้ตามขั้นตอนหรือวิธีการและภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด เพื่อให้มีการเพิกถอนคำสั่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย

หากไม่มีกฎหมายกำหนดขั้นตอนอุทธรณ์ภายในฝ่ายปกครองไว้เป็นการเฉพาะ ตามมาตรา 44 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 กำหนดไว้ว่า “ให้คู่กรณีอุทธรณ์คำสั่งทางปกครองนั้นโดยยื่นต่อเจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งทางปกครองภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่งดังกล่าว”

3. คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด ที่ อบ. 12/2562 ซึ่งศาลปกครองสูงสุดได้วางหลักกรณีผู้บังคับบัญชาสูงสุด อ่างกรณีกฎหมายจัดตั้งกำหนดอำนาจหน้าที่มาอ้างเพื่อดำเนินการกับผู้บังคับบัญชา ว่ากรณีใดเป็นการใช้มาตรการภายในกับการดำเนินการทางวินัยไว้สรุปได้ว่า

3.1 การปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยทั่วไป แม้ผู้บังคับบัญชามีอำนาจหน้าที่ในการควบคุมดูแลผู้บังคับบัญชาให้ปฏิบัติหน้าที่ราชการให้เป็นไปโดยถูกต้องตามกฎหมายและระเบียบแบบแผนของทางราชการ ซึ่งรวมถึงการว่ากล่าวตักเตือนผู้บังคับบัญชาให้ปฏิบัติหน้าที่โดยถูกต้องตามระเบียบแบบแผนของทางราชการด้วยก็ตาม

3.2 แต่การว่ากล่าวตักเตือนเป็นลายลักษณ์อักษร เป็นการใช้อำนาจตามกฎหมายในการดำเนินการทางวินัยตามข้อ 23 ข้อ 24 ประกอบข้อ 69 วรรคสามของประกาศคณะกรรมการพนักงานเทศบาลจังหวัดอุบลราชธานี เรื่อง หลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการสอบสวน การลงโทษทางวินัย การให้ออกจากราชการ การอุทธรณ์ และการร้องทุกข์

ลงวันที่ 16 มกราคม 2545 จึงไม่ใช้การใช้อำนาจทั่วไปของผู้บังคับบัญชาซึ่งเป็นมาตรการภายในฝ่ายปกครอง กรณีจึงเป็นการใช้อำนาจตามกฎหมายของนายกรัฐมนตรีในการดำเนินการทางวินัย ซึ่งมีผลกระทบต่อสถานภาพของสิทธิและหน้าที่ของนางสาวผกา อันมีลักษณะเป็นคำสั่งทางปกครองตามมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 การที่นายกเทศมนตรีมีหนังสือว่ากล่าวตักเตือนนางสาวผกา จึงเป็นการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ศาลปกครองสูงสุดพิพากษาให้เพิกถอนหนังสือว่ากล่าวตักเตือนดังกล่าว

3 บทสรุป

ข้อสั่งการของผู้บังคับบัญชาสูงสุดที่สั่งการให้เจ้าหน้าที่ผู้มีหน้าที่บันทึกทะเบียนประวัติข้าราชการ หรือใน ก.พ. 7 ว่า ข้าราชการผู้นั้นขาดราชการ เป็นคำสั่งทางปกครองที่กระทบสิทธิและหน้าที่ของข้าราชการผู้ถูกบันทึกในบัตรประวัติข้าราชการ การสั่งว่า “ขาดราชการ” ถือเป็นความผิดและต้องกำหนดโทษทางวินัยซึ่งหลักเกณฑ์ในการบันทึกการการลงโทษปรากฏตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารงานข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 มาตรา 88 ที่บัญญัติความผิดและโทษทางวินัยโดยโทษทางวินัยกำหนดไว้ 5 สถาน ได้แก่ โทษภาคทัณฑ์ ตัดเงินเดือน ลดขั้นเงินเดือน ปลดออก ไล่ออก ซึ่งการบันทึกโทษทางวินัยในทะเบียนประวัติข้าราชการให้บันทึกจากคำสั่งลงโทษระบุปี พ.ศ. ที่ถูกลงโทษ ความผิดและระดับโทษเท่านั้น ไม่ต้องระบุถึงข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ในเรื่องทางวินัยแต่อย่างใด จากกรณีการสั่งการให้บันทึกข้อสั่งการว่ามีข้าราชการขาดราชการ แต่ข้อสั่งการดังกล่าวไม่ได้รับฐานความผิดนั้นผิดฐานใด มีระดับโทษอย่างไร ถือเป็นคำสั่งทางปกครองที่กระทบสิทธิและหน้าที่ของข้าราชการผู้นั้น และเป็นคำสั่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเมื่อได้มีการนำแนวทางการดำเนินการบันทึก ก.พ. 7 มาใช้โดย และพบกรณีศึกษาว่า การสั่งการของนายกเทศมนตรีซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาสูงสุดในหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่น มีข้อสั่งการออกมาเป็นลายลักษณ์อักษรและสั่งการให้เจ้าหน้าที่ผู้มีหน้าที่ทำการบันทึกบัตรประวัติข้าราชการหรือ ก.พ. 7 ข้าราชการหรือพนักงานส่วนท้องถิ่นผู้นั้นจะต้องได้รับการพิจารณาตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขการดำเนินการทางวินัยเพื่อกำหนดฐานโทษความผิดและการลงโทษทางวินัย ๕ สถานก่อน

การพิจารณาให้ได้รับโทษทางวินัยมีผลกระทบต่อสถานภาพสิทธิผู้นั้นอันมีลักษณะเป็นคำสั่งทางปกครอง ซึ่งลักษณะของ “คำสั่งทางปกครอง” เป็นการสั่งการ ซึ่งได้แก่ ข้อความที่บังคับให้บุคคลกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งหรือห้ามมิให้กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง การอนุญาตให้กระทำการหรือละเว้นกระทำการ หรือการยืนยันสิทธิที่มีผลบังคับเฉพาะกรณีใดกรณีหนึ่งหรือบุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเฉพาะ โดยผลเป็นคำสั่งทางปกครองจากการใช้อำนาจตามกฎหมายของเจ้าหน้าที่ที่มีผลเป็นการสร้างนิติสัมพันธ์ขึ้นระหว่างบุคคล ในอันที่จะก่อ เปลี่ยนแปลง โอน สงวน ระงับ หรือมีผลกระทบต่อสถานภาพของสิทธิหรือหน้าที่ของบุคคล ไม่ว่าจะเป็นการถาวรหรือชั่วคราว เช่น การสั่งการ การอนุญาต การอนุมัติ การวินิจฉัยอุทธรณ์ การรับรอง และการรับจดทะเบียน แต่ไม่หมายความรวมถึงการออกกฎ ผลดังกล่าวเป็นการที่นายกเทศมนตรีจะต้องดำเนินการเรียกเงินเดือน ค่าจ้าง ค่าตอบแทนคืนแก่ทางราชการเฉพาะในวันที่ไม่มาทำงานรวมถึงกรณีการไม่ได้รับพิจารณาเลื่อนขั้นเงินเดือน เป็นไปตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลของราชการส่วนท้องถิ่น

ดังนั้น หากส่วนราชการใดจะนำหลักเกณฑ์การบันทึกทะเบียนประวัติข้าราชการพลเรือนหรือ ก.พ. ไปใช้ และมีคำสั่งการให้บันทึก ก.พ. 7 รายการเกี่ยวกับการได้รับโทษทางวินัย ว่าข้าราชการผู้นั้นได้รับโทษทางวินัย การบันทึกลักษณะดังกล่าวถือเป็นคำสั่งทางปกครองที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิทธิและหน้าที่ของเจ้าของบัตรประวัติ มิใช่กรณีการสั่งการตามอำนาจหน้าที่แห่งกฎหมายจัดตั้งอันมีลักษณะเป็นเพียงมาตรการภายในฝ่ายปกครอง

4. เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2559). รายงานผลการศึกษา เรื่อง การกล่าวหา การชี้มูลความผิดข้อเท็จจริงและพฤติกรรมการกระทำความผิดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. https://www.dla.go.th2upload/ebook/column/2016/7/2176_5794.pdf
- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2566). แผนแม่บทการพัฒนาบุคลากร 3 ปี ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567-2569. องค์การบริหารส่วนตำบลแหลมผักเบี้ย. <http://www.laemphakbia.go.th/site/article/คู่มือแผนพัฒนาบุคลากร3ปี67-69.pdf>
- ชาญชัย แสวงศักดิ์. (2539). ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายปกครอง (เล่ม 2). วิญญูชน.
- ชาญชัย แสวงศักดิ์. (2548). คำอธิบายกฎหมายว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง. วิญญูชน.
- นันทวัฒน์ บรมานันท์. (2547). คำสั่งทางปกครองกับมาตรการภายใน. เครือข่ายกฎหมายมหาชนไทย. <https://www.public-law.net/pub-law/view.aspx?id=642>
- ประกาศคณะกรรมการกลางพนักงานเทศบาล เรื่อง มาตรฐานทั่วไปเกี่ยวกับวินัย การรักษาวินัย และการดำเนินการทางวินัย พ.ศ. 2558. (2548). เทศบาลตำบลแสวงหา. <https://www.sawangha.go.th/project-detail/>
- ประกาศคณะกรรมการกลางพนักงานเทศบาล เรื่อง หลักเกณฑ์และเงื่อนไขเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล พ.ศ. 2545. (2545). เทศบาลนครเชียงใหม่. <https://www.cmcity.go.th/Viewpdf/ประกาศก.ท.จ.เรื่องหลักเกณฑ์และเงื่อนไขเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล.html>
- ประยูร กาญจนดุล. (2538). คำบรรยายกฎหมายปกครอง (พิมพ์ครั้งที่ 4 ปรับปรุงเพิ่มเติม). สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496. (2496). ราชกิจจานุเบกษา, 70(14), 1-36.
- พระราชบัญญัติระเบียบบริหารงานข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551. (2551). ราชกิจจานุเบกษา, 125(22ก), 1-51.
- พระราชบัญญัติระเบียบบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542. (2542). ราชกิจจานุเบกษา, 116(120ก), 1-20.
- มรุต วันทนการ. (2547). สารานุกรมการปกครองท้องถิ่นไทย. สถาบันพระปกเกล้า. <https://kpi.ac.th/uploads/files/พัฒนาการและรูปแบบการปกครองท้องถิ่นไทย.pdf>
- ระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ว่าด้วยประมวลระเบียบการตำรวจไม่เกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ 13 ประวัติ พ.ศ. 2556. (2556). <http://bpp3nas.myqnapcloud.com:81/qv/upload/640420024305.pdf>
- ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการแก้ไข วันเดือน ปีเกิด ในทะเบียนประวัติข้าราชการ พ.ศ. 2548. (2548). ราชกิจจานุเบกษา, 122(117ง), 5-8.
- วรพจน์ วิศรุตพิชญ์. (2566). ประมวลคำอธิบายกฎหมายวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง. มูลนิธิวิจัยและพัฒนากระบวนการยุติธรรมทางปกครอง.
- วสันต์ เหลืองประภัสร์. (2547). สารานุกรมการปกครองท้องถิ่นไทย หมวดที่ 4 องค์ประกอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ลำดับที่ 4 เรื่องการบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น. สถาบันพระปกเกล้า. <https://www.kpi.ac.th/uploads/files/องค์ประกอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น.pdf>
- ศาลปกครองสูงสุด. (2562). คดีพิพาทเกี่ยวกับการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐออกคำสั่งโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย (อุทธรณ์คำพิพากษา). ศาลปกครอง. <https://www.admincourt.go.th/admincourt/Casefile/admcase/document/signed/pdf/2557/03012-570157-1f-620320-0000637285.pdf>
- ศุภลักษณ์ กลั่นประทุม. (2550). คู่มือการปฏิบัติงานทะเบียนประวัติข้าราชการและพนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. <https://www.dla.go.th/upload/document/type2/2550/10/docUpload/11191565071168.pdf>

- สมคิด เลิศไพฑูรย์, (2554). *ประเภทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น*. สถาบันพระปกเกล้า. <http://wiki.kpi.ac.th/index.php/ประเภทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น>
- สำนักงานสอบสวนและนิติการ. (2563). *ความรู้เรื่องคำสั่งทางปกครองตามกฎหมายกลาง*. <https://multi.dopa.go.th/ilab/news/cate14/view105>
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2518). *ก.พ.7 แบบใหม่ และแฟ้มประวัติข้าราชการ*. <https://www.ocsc.go.th/wp-content/uploads/2024/03/ว182518.pdf>
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2554). *การใช้แบบ ก.พ.7 ที่ปรับปรุงใหม่*. <https://www.ocsc.go.th/wp-content/uploads/2024/01/ว232554.pdf>

คำแนะนำสำหรับผู้แต่ง
การเตรียมบทความสำหรับวารสารวิจัยราชภัฏกรุงเทพฯ
สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

วารสารวิจัยราชภัฏกรุงเทพฯ เป็นวารสารสื่อกลางในการเผยแพร่ความรู้ทั้งบทความวิจัยและบทความวิชาการในสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ซึ่งทางสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา บทความที่จะผ่านการพิจารณาตีพิมพ์จะต้องผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิไม่น้อยกว่า 2 ท่าน บทความชุดนี้เป็นตัวอย่างในการจัดรูปแบบบทความเพื่อจัดพิมพ์ในวารสารวิจัยราชภัฏกรุงเทพฯ ผู้เขียนบทความสามารถจัดรูปแบบบทความตามตัวอย่างที่แสดงในบทความนี้ ซึ่งทางวารสารได้ทำการตั้งค่าขนาดหน้ากระดาษ รูปแบบหน้าแรก รูปแบบและขนาดตัวอักษร คำอธิบายสำหรับการเขียนบทความ วิธีการเขียนเนื้อเรื่อง รวมถึงเอกสารอ้างอิงรูปแบบ ตัวอักษรต่าง ๆ วิธีการใส่รูปภาพ ตาราง ผู้เขียนบทความสามารถดาวน์โหลดเอกสารชุดนี้ได้จากเว็บไซต์ของวารสาร หรืออีเมลติดต่อกองบรรณาธิการที่อีเมล krungkao.arursjournal@gmail.com

1. การเตรียมบทความสำหรับวารสารวิจัยราชภัฏกรุงเทพฯ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเผยแพร่บทความวิจัย และบทความวิชาการ ในสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ โดยครอบคลุม ด้านบริหารธุรกิจ ด้านการศึกษา ด้านรัฐศาสตร์ ด้านนิติศาสตร์ ด้านวัฒนธรรม สังคม เศรษฐกิจ และประวัติศาสตร์
2. เพื่อเป็นสื่อกลางการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ใหม่ ในสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

นโยบายการจัดพิมพ์

วารสารเปิดรับบทความวิจัยแบบเต็มรูปแบบ (Research Article) และบทความวิชาการ (Academic Articles) จากภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย โดยบทความดังกล่าวจะต้องไม่เคยเผยแพร่ในวารสารอื่นใดมาก่อน และเป็นข้อคิดเห็นของผู้ส่งบทความเท่านั้น

วารสารเปิดรับบทความวิจัย และบทความวิชาการ ในสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ โดยครอบคลุม ด้านบริหารธุรกิจ ด้านการศึกษา ด้านรัฐศาสตร์ ด้านนิติศาสตร์ ด้านวัฒนธรรม สังคม เศรษฐกิจ และประวัติศาสตร์

เกณฑ์การพิจารณาบทความ

บทความจะผ่านการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิในสาขานั้น จำนวน 3 ท่าน โดยใช้วิธีการประเมินแบบ Double Blinded กรณีมีข้อเสนอแนะแก้ไขจากผู้ทรงคุณวุฒิ กองบรรณาธิการจะดำเนินการแจ้งให้ผู้เขียนปรับปรุงให้เหมาะสมยิ่งขึ้น และทรงไว้ซึ่งสิทธิ์ในการตัดสินใจตีพิมพ์หรือไม่ก็ได้

ข้อมูลเผยแพร่ : <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/rdi-ar>

วารสารกำหนดออกเผยแพร่ : ปีละ 3 ฉบับ ได้แก่

ฉบับที่ 1 มกราคม – เมษายน

ฉบับที่ 2 พฤษภาคม – สิงหาคม

ฉบับที่ 3 กันยายน – ธันวาคม

2. คำแนะนำในการจัดเตรียมต้นฉบับ

การจัดรูปแบบบทความเพื่อตีพิมพ์ในวารสารวิจัยราชภัฏกรุงเทพฯ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ผู้เขียนบทความสามารถจัดรูปแบบบทความตามตัวอย่างที่แสดงใน Template ซึ่งทางวารสารได้ทำการตั้งค่าขนาดหน้ากระดาษ รูปแบบหน้าแรก รูปแบบและขนาดตัวอักษร คำอธิบายสำหรับการเขียนบทความ วิธีการเขียนเนื้อเรื่อง การเขียนอ้างอิง การเขียนสมการทางคณิตศาสตร์ การใส่ภาพและตาราง ผู้เขียนสามารถดาวน์โหลดเอกสารชุดนี้ได้จากเว็บไซต์ของวารสาร

2.1 บทความวิจัย

บทความวิชาการ มีความยาวไม่ต่ำกว่า 8 หน้า ไม่เกิน 15 หน้ากระดาษ B5 ประกอบด้วย ชื่อเรื่อง ชื่อผู้เขียน (Title) สถานที่ทำงาน (Work place of author & co-authors) การติดต่อผู้เขียน (Contact address of correspondence) บทคัดย่อ (Abstract) และคำสำคัญ (Keywords ไม่เกิน 5 คำ) โดยบทคัดย่อและคำสำคัญเนื้อหาดังกล่าวทั้งหมดข้างต้นต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

บทความวิจัยเนื้อเรื่องจะประกอบด้วย

บทนำ

- ความเป็นมาและความสำคัญของงานวิจัย
- วัตถุประสงค์ของการวิจัย
- ขอบเขตของการวิจัย
- สมมติฐานการวิจัย (ถ้ามี)
- กรอบแนวคิดในการวิจัย (ถ้ามี)

วิธีดำเนินการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

อภิปรายผล

ข้อเสนอแนะ

การอ้างอิงใช้แบบ APA

2.2 บทความวิชาการ

บทความวิชาการ เป็นบทความที่รวบรวมหรือเรียบเรียงจากหนังสือ เอกสาร ประสพการณ์หรือเรื่องแปล เพื่อเผยแพร่ความรู้ในสาขาต่าง ๆ หรือแสดงข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์มีคุณค่าทางวิชาการ

บทความวิชาการ มีความยาวไม่ต่ำกว่า 8 หน้า ไม่เกิน 15 หน้ากระดาษ B5 ประกอบด้วย ชื่อเรื่อง ชื่อผู้เขียน (Title) สถานที่ทำงาน (Work place of author & co-authors) การติดต่อผู้เขียน

(Contact address of correspondence) บทคัดย่อ (Abstract) และคำสำคัญ (Keywords ไม่เกิน 5 คำ) โดยบทคัดย่อและคำสำคัญเนื้อหาดังกล่าวทั้งหมดข้างต้นต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

บทความวิชาการเนื้อเรื่องจะประกอบด้วย

- บทนำ
- เนื้อหา
- บทสรุป
- การอ้างอิงใช้แบบ APA

3. การส่งต้นฉบับ

ผู้เขียนต้องส่งต้นฉบับบทความ พร้อมกรอกแบบฟอร์มนำส่งบทความวิจัย/บทความวิชาการ ซึ่งระบุวิธีการจัดส่งในเอกสารแบบฟอร์มดังกล่าว โดยส่งผ่านระบบเว็บไซต์ของวารสารที่ <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/rdi-ar>

4. รูปแบบบทความวิจัยและการพิมพ์เนื้อหาของเรื่อง

เพื่อความสะดวกในการแก้ไข ควรใช้โปรแกรม Microsoft Word for windows พิมพ์บนกระดาษ B5 โดยตั้งหน้ากระดาษดังนี้ ขอบกระดาษด้านบน – ล่าง 1.5 ซม. ขอบกระดาษด้านซ้ายและขวา 1.5 ซม.

4.1 รูปแบบและขนาดอักษร

ตัวอักษรทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษให้ใช้ตัวอักษรแบบ TH SarabunPSK สีดำเท่านั้นโดยกำหนดรูปแบบ ขนาด และรายละเอียดดังนี้

รูปแบบ (Types of texts)	บทความภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษ (ตัวอักษรแบบ TH SarabunPSK)	
	ขนาด (Size)	ตัวพิมพ์อักษร (Typeface)
ชื่อบทความทั้งภาษาไทยและอังกฤษ (Title)	18	ตัวหนา (Bold)
ชื่อผู้เขียน (Author & co-authors)	16	ตัวหนา (Bold)
การติดต่อผู้เขียน (Contact address of correspondence)	12	ตัวธรรมดา (Normal)
หัวข้อบทคัดย่อ (Abstract heading)	16	ตัวหนา (Bold)
บทคัดย่อและเนื้อเรื่องหลัก (Abstract & main texts)	14	ตัวธรรมดา (Normal)
หัวข้อคำสำคัญ (Keywords)	14	ตัวหนา (Bold)
หัวข้อเรื่องหลักและตัวเลข (Section heading & number)	16	ตัวหนา (Bold)
หัวข้อเรื่องรองและตัวเลข (Subsection heading & number)	14	ตัวหนา (Bold)

4.2 หน้าแรก

หน้าแรกของบทความจะประกอบด้วย ชื่อเรื่อง ชื่อผู้เขียนและผู้เขียนร่วม บทคัดย่อ และเชิงอรรถบ่งบอกตำแหน่งและสถานที่ทำงานของผู้เขียนและผู้เขียนร่วม ให้พิมพ์หน้าแรกทั้งแบบภาษาไทยและภาษาอังกฤษเรียงตามลำดับ

4.2.1 ชื่อเรื่อง พิมพ์อยู่กึ่งกลางหน้ากระดาษ เริ่มจากชื่อภาษาไทยแล้วตามด้วยชื่อภาษาอังกฤษ ขนาดและตัวพิมพ์อักษร และรายละเอียดไฟล์รูปแบบบทความ

4.2.2 ชื่อผู้เขียน พิมพ์อยู่กึ่งกลางหน้ากระดาษ ไว้หลังชื่อเรื่อง และเว้น 1 บรรทัด ทั้งด้านบน และใต้ชื่อผู้เขียน ถ้ามีมากกว่า 1 คนให้พิมพ์คำว่า “และ” หน้าชื่อคนสุดท้าย ไม่ต้องใส่คำนำหน้าชื่อใด ๆ ทั้งสิ้น และให้ใช้ตัวเลขอารบิกพิมพ์แบบตัวยกต่อท้ายชื่อ เพื่อแสดงความแตกต่างของสถานที่ทำงานดังกล่าวประกอบหน้าแรก

4.2.3 บทคัดย่อ (Abstract) ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พิมพ์หัวเรื่องคำว่า “บทคัดย่อ” สำหรับบทคัดย่อภาษาไทย และ “Abstract” สำหรับบทคัดย่อภาษาอังกฤษ โดยจัดให้อยู่กึ่งกลางหน้ากระดาษ สำหรับคำว่า “Abstract” เฉพาะตัวอักษร “A” เท่านั้นที่ใช้ตัวพิมพ์ใหญ่ ส่วนเนื้อความ ให้จัดพิมพ์เป็นแบบ 1 คอลัมน์ โดยบรรทัดแรกให้ย่อหน้า 1.5 ซม. และมีอย่างละย่อหน้าเดียว ทั้งนี้บทคัดย่อไม่ควรใส่เอกสารอ้างอิงใด ๆ ทั้งสิ้น และมีจำนวนคำไม่เกินอย่างละ 360 คำ

4.2.4 คำสำคัญ (Keywords) ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พิมพ์หัวเรื่องคำว่า “คำสำคัญ” โดยพิมพ์ไว้ใต้บทคัดย่อภาษาไทย เว้น 1 บรรทัด และจัดชิดซ้ายของคอลัมน์ คำสำคัญในแต่ละบทความควรมีประมาณไม่เกิน 5 คำ ให้พิมพ์หัวเรื่องคำว่า “Keywords” (เฉพาะตัวอักษร “K” เท่านั้นที่ใช้ตัวพิมพ์ใหญ่) โดยพิมพ์ไว้ใต้ บทคัดย่อภาษาอังกฤษ และให้ใช้ตัวอักษรภาษาอังกฤษตัวพิมพ์ใหญ่เฉพาะตัวแรกของคำแรกของแต่ละคำสำคัญเท่านั้น

4.2.5 ตำแหน่ง และสถานที่ทำงาน ให้พิมพ์สถานที่ทำงานของผู้เขียนทุกคน โดยเรียงตามหมายเลข และ Email address จากชื่อผู้เขียน โดยอยู่ด้านล่างของหน้าแรก

4.3 ส่วนอื่น ๆ ของบทความ

เนื้อเรื่อง ได้แก่ บทนำ ขอบเขตการวิจัย วัสดุ-อุปกรณ์และวิธีการวิจัย/ทดลอง ผลการวิจัย/ทดลอง วิเคราะห์/อภิปรายผล บทสรุป กิตติกรรม-ประกาศ (ถ้ามี) เอกสารอ้างอิง และภาคผนวก (ถ้ามี) โดยไม่ต้องเว้นบรรทัด เมื่อจะขึ้นหัวข้อใหม่ให้เว้น 1 บรรทัด การพิมพ์หัวข้อให้พิมพ์ชิดซ้ายของแต่ละคอลัมน์ ส่วนของเนื้อเรื่องให้ย่อหน้า 5 เคาะ

การลำดับหัวข้อในเนื้อเรื่อง ให้ใส่เลขกำกับ โดยให้บทนำเป็นหัวข้อหมายเลขที่ “1.” และหากมีการแบ่งหัวข้อย่อย ก็ให้ใช้ระบบเลขทศนิยมกำกับหัวข้อย่อย เช่น 1.1, 1.1.1, 1.2, 1.2.1 เป็นต้น

4.4 การจัดรูปภาพ ตาราง และการเขียนสมการ

รูปภาพทุกรูปและตารางจะต้องมีหมายเลข และคำบรรยายอย่างชัดเจน

4.4.1 รูปภาพ

รูปภาพที่เตรียมควรมีขนาดความกว้างไม่เกิน 15 ซม. และความละเอียดที่เหมาะสม โดยตัวอักษรที่ปรากฏในรูปภาพจะต้องมีขนาดใหญ่สามารถอ่านได้สะดวก โดยทุกรูปภาพที่ใส่ไว้ท้ายบทความจะต้องมีการกล่าวอ้างในเนื้อหาบทความทุกรูปภาพ และรูปภาพทั้งหมดควรมองเห็นชัดเจนเมื่อบทความถูกพิมพ์ด้วยเครื่องพิมพ์

การเขียนคำบรรยายใต้ภาพ ให้ใช้ TH SarabunPSK ขนาด 14 โดยพิมพ์ตัวหนาสำหรับหัวเรื่องและหมายเลขของรูป และพิมพ์ตัวธรรมดาสำหรับคำอธิบายรูปภาพ จัดพิมพ์ไว้กึ่งกลางคอลัมน์

รูปลายเส้นของรูปภาพจะต้องเป็นเส้นสีดำ ส่วนรูปถ่ายควรจะเป็นรูปขาวดำที่มีความคมชัด รูปสี่เหลี่ยมให้ได้ รูปภาพควรมีรายละเอียดเท่าที่จำเป็นเท่านั้น และ เพื่อความสวยงามให้เว้นบรรทัดเหนือรูปภาพ 1 บรรทัด และเว้นใต้คำบรรยายรูปภาพ 1 บรรทัด

4.4.2 ตาราง

ตารางทุกตารางจะต้องมีหมายเลข และคำบรรยายกำกับเหนือตาราง โดยปกติให้ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 14 Point โดยพิมพ์ตัวหนาสำหรับหัวเรื่องและหมายเลขของตาราง และพิมพ์ตัวธรรมดาสำหรับคำอธิบายตาราง ถ้ามีข้อมูลฟุตโน้ตด้านล่างของตารางให้ใช้ตัวหนังสือเป็นแบบเดียวกัน หากแต่ขนาดตัวอักษรเป็น 12 Point ให้จัดพิมพ์ชิดซ้ายของคอลัมน์ เพื่อความสวยงาม ให้เว้นบรรทัดเหนือคำบรรยายตาราง 1 บรรทัด และเว้นบรรทัดใต้ตาราง 1 บรรทัด

5. เอกสารอ้างอิง

การอ้างอิงใช้แบบ APA 7th (หัวข้อใช้ TH SarabunPSK 16 Point ตัวหนา) ทุกการอ้างอิงที่ปรากฏในข้อการอ้างอิง จะต้องมีส่วนเอกสารอ้างอิงในเนื้อหาบทความ และห้ามใส่เอกสารอ้างอิงโดยปราศจากการอ้างอิงในเนื้อหาบทความ

5.1. การอ้างอิงในเนื้อหา โดยอ้างอิงแบบนาม-ปี ระบุชื่อผู้เขียน ปีที่พิมพ์ และเลขหน้าเอกสารไว้ท้ายของ

ข้อความที่ต้องการอ้างอิง (TH SarabunPSK 14 Point)

5.2. การอ้างอิงท้ายบทความ ทุกการอ้างอิงที่ปรากฏในเนื้อหาจะต้องมีส่วนเอกสารอ้างอิงในเนื้อหาบทความและห้ามใส่เอกสารอ้างอิงโดยปราศจากการอ้างอิงในเนื้อหาบทความ การขึ้นบรรทัดที่สองให้เคาะเจ็ดเคาะ (TH SarabunPSK 14 Point)

ตัวอย่าง

หนังสือ

ชื่อผู้แต่ง./ (ปีพิมพ์)./ชื่อหนังสือ./ (พิมพ์ครั้งที่)./สำนักพิมพ์.

หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ไม่มี DOI

ภาษาไทย >> ชื่อผู้แต่ง./ (ปีพิมพ์)./ชื่อหนังสือ./ (พิมพ์ครั้งที่)./URL

บทความในหนังสือ

ชื่อผู้แต่ง./ (ปีพิมพ์)./ชื่อบทหรือชื่อบทความ./ใน/ชื่อบรรณาธิการ./ (บ.ก.), ชื่อหนังสือ./ (น./x-xx)./สำนักพิมพ์.

บทความวารสาร

ชื่อผู้แต่ง./ (ปีพิมพ์)./ชื่อบทความ./ชื่อวารสาร./ปีที่(ฉบับที่)./หน้าแรก-หน้าสุดท้าย.

บทความในวารสารอิเล็กทรอนิกส์ (มีเลข DOI)

ชื่อผู้แต่ง./ (ปีพิมพ์). ชื่อบทความ./ ชื่อวารสาร./ เลขปีที่ (ฉบับที่). / เลขหน้า./ <http://doi.org/เลข doi>

หนังสือพิมพ์และหนังสือพิมพ์ออนไลน์

ชื่อผู้แต่ง./ (ปี./ วัน/ เดือน). / ชื่อคอลัมน์./ ชื่อหนังสือพิมพ์./ เลขหน้า.

วิทยานิพนธ์

ชื่อผู้แต่ง./ (ปีที่เผยแพร่). / ชื่อวิทยานิพนธ์./ (หมายเลข UMI หรือ เลขลำดับอื่น ๆ) / [วิทยานิพนธ์ปริญญา
ดุสิตบัณฑิต หรือวิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, ชื่อมหาวิทยาลัย] / ชื่อฐานข้อมูล.

เอกสารประชุมวิชาการ

ชื่อผู้แต่ง./ (วัน./ เดือน./ ปี). / เรื่องที่ประชุม./ ใน/ ชื่อ/ (ประธาน). / ชื่อการประชุม./ [Symposium]. / ชื่องานที่
จัดประชุม./ สถานที่ประชุม

ข้อมูลสืบค้นที่ได้จากอินเทอร์เน็ต

ชื่อ-สกุลผู้เขียน./ (ปี/ วัน/ เดือนที่เผยแพร่). / ชื่อบทความ./ ชื่อเว็บไซต์./ URL

การสัมภาษณ์

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์./ (ปี, วัน เดือน). / ตำแหน่ง (ถ้ามี). / [บทสัมภาษณ์.]

วิธีเรียงการอ้างอิงให้หลักการเดียวกับการเรียงคำในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน

- สถาบันวิจัยและพัฒนา
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
เลขที่ 96 ถ.ปรีดีพนมยงค์ ต.ประตูชัย
อ.พระนครศรีอยุธยา จ.พระนครศรีอยุธยา 13000
- ☎ 0-3532-2082 , 0-3527-6577
- 🌐 <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/rdi-arun>